

Antagandehandling

Översiktsplan Gävle kommun år 2030

-med utblick mot år 2050



ANTAGANDEHANDLING, DAT 2017-10-31

Översiktsplan för Gävle kommun år 2030 med utblick mot år 2050 **Dnr 17KS40**

Översiktsplanen är framtagen på uppdrag av kommunstyrelsens mark, miljö- och planberedning 2013-09-23.

Politisk styrgrupp: kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott.

Styrgrupp: Ulrica Olsson, projektsponsor, Samhällsbyggnad. Övriga medlemmar Bo Bäckström Kommunledningskontoret, Anders Atterbrand/Sara Arnemark, Eva Jackson, Elisabet Jonsson, Åsa Larsson och Helena Werre Samhällsbyggnad.

Projektgrupp: Ulrika Jonsson projektledare, Daniel Andersson bitr. projektledare, Elin Byström planarkitekt, Mikael Ekman kommunekolog, Lena Boox kommunantikvarie, Maria Höjer miljöutredare, Lo Lennartsson landskapsarkitekt, Marie Grew trafikplanerare Samhällsbyggnad och Harald Knutsen samhällsplanerare, Kommunledningskontoret.

Utöver projektgruppen har ett mycket stort antal tjänstemän från olika förvaltningar och bolag bidragit med sin expertkompetens inom olika områden och deltagit i olika arbetsgrupper och workshops.

Författare: Gävle kommun

Omslagsfoto/-illustration: Annika Carlsson

Foto: Gävle kommun, Daniel Bernstål, Albin Bogren & Karl Bogren/BARINGO, där inte annat anges

Bilder, akvareller: Design Annika Carlsson, där inte annat anges

Illustrationer kartor: Gävle kommun, där inte annat anges

Tryckt av: Arkitektkopia

Välkommen till Gävle år 2030!

Gävle i position för en spännande och hållbar utveckling!

Gävle har som regionens största stad, goda förutsättningar att tillsammans med andra kommuner i Region Gävleborg att växa på grund av positiv befolkningstillväxt, en bra högskola och tillgång till en god infrastruktur med snabba kommunikationer till Stockholmsområdet. Hur hela kommunen ska utvecklas hållbart är vad översiktsplanen för Gävle kommun handlar om.

Ett växande Gävle behöver fler bostäder!

Översiktsplanen innehåller därför förslag på var 10 000 nya bostäder kan byggas, i första hand genom en förtätning av Gävles centrala delar, men visar också på möjligheten för alla kommun-delar att utvecklas.

Ett växande Gävle behöver bra infrastruktur!

Gävleregionen integreras allt mer med den växande arbetsmarknaden i Stockholmsområdet samtidigt som Gävle får ökad betydelse som regionens största stad. Gävle har tillgång till bra vägar, järnvägar, hamnar och bredband, som skapar viktiga förutsättningar för tillväxt. Men i takt med att Gävle växer måste infrastrukturen utvecklas och förbättras ytterligare, vilket översiktsplanen möjliggör.

Ett växande Gävle behöver fler arbetstillfällen!

Översiktsplanen visar därför hur tillgången på mark för näringslivets behov av mark för handel, industri, kontor mm kan tillgodoses. Den visar också att olika funktioner kan och bör blandas – bostäder, verksamheter och offentlig service för att skapa livfulla och attraktiva arbetsplatser och stadsdelar.

I ett växande Gävle har alla möjligheter!

I Gävle ser vi varandras möjligheter. Det skapar trygghet och framtidstro. Trygga stadsdelar och bostadsområden åstadkommer vi bland annat genom förtätning och funktionsblandning. Framtidstro uppnås genom att skola och högskola ges bra förutsättningar så att goda studieresultat uppnås. Framtidstro skapas också genom att näringslivet utvecklas så att alla Gävlebors kompetens efterfrågas och tas till vara.

Ett växande Gävle utmanar!

Ett växande Gävle innebär också utmaningar och avvägningar mellan olika intressen. Med utgångspunkt i Gävle kommuns vision och med stöd av våra strategiska program är översiktsplanen en grund för kloka beslut kring kommunens utveckling avseende bland annat användningen av mark- och vatten och hur vi ska förverkliga miljömålen.

På god väg mot år 2030!

Under hösten 2015 var förslaget till översiktsplan ute på granskning, och många värdefulla synpunkter kom in som bidragit till och påverkat den översiktsplan som nu är klar för antagande.

Tack alla Gävlebor för kloka synpunkter och värdefulla bidrag!

Jag ser med glädje och förväntan, tillsammans med Er alla i Gävle, fram emot Gävle år 2030!

Inger Källgren Sawela

*Kommunstyrelsens ordförande
Gävle kommun*



Fotograf Rosie Alm.

Läsanvisning

Översiktsplan för Gävle kommun 2030

Översiktsplan för Gävle kommun visar hur kommunen vill utvecklas, med långsiktigt hållbar mark- och vattenanvändning fram till år 2030, och med utblick mot 2050. Översiktsplanen består förutom av detta dokument även av en webbkarttjänst som redovisar ett omfattande kartunderlag med kopplade riktlinjer till karta.

Till översiktsplanen hör även en "Miljökonsekvensbeskrivning för översiktsplan för Gävle kommun". I arbetet med översiktsplanen har ett omfattande planeringsunderlag tagits fram: "Vindkraft i Gävle kommun", "Kulturmiljöprogram för norra, västra och södra kommundelarna" och ortsanalyser för Forsbacka, Hamrångebygden och Hedesunda. Planeringsunderlagen finns redovisade på översiktsplanens webbsida på www.gavle.se/gavle2030.

0

Inledning och sammanfattning

Här beskrivs vad en översiktsplan är och hur den tagits fram, samt hur medborgardialogen kommer att ske. I kapitlet finns även en sammanfattning av planen och en beskrivning av hur den förhåller sig till andra kommunala styrdokument, samt nationella och regionala miljökvalitesmål.

1

Framtidsbild år 2030, mål och strategier

I kapitlet redovisas kommunens framtidsbild av Gävle 2030 med utblick mot år 2050. Framtidsbilden följs upp av "Mål och strategier" som anger inriktningar för hur kommunen ska driva en hållbar samhällsutveckling.

2

Utgångspunkter och utmaningar

Här redovisas utgångspunkter för översiktsplanen som gällande styrdokument, befolkningsprognoser tillsammans med de utmaningar som den fysiska planeringen står inför som exempelvis klimatförändringar.

3

Allmänna intressen

Kapitlet inleds med att sätta översiktsplanen i ett regionalt perspektiv. Följt av en beskrivning av de allmänna intressena: byggd miljö, infrastruktur, natur- och kulturmiljöer, miljö- och riskfaktorer, riksintressen samt riktlinjer för mark- och vattenanvändning. Riktlinjerna är vägledande för den fortsatta planeringen och stödjer översiktsplanens mål och strategier. I webbkarttjänsten redovisas ett omfattande kartunderlag med kopplade riktlinjer till karta.

4

Geografiska områdesfördjupningar

- "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen", visar på möjligheter för utveckling av landsbygden genom byggande av bostäder och verksamheter i strandnära lägen.
- "Kust och hav" redovisar förslag till utveckling av kust- och havsområdet.
- "Ortsfördjupningarna för Forsbacka, Hamrångebygden och Hedesunda" visar på möjligheter till utveckling av orterna.

5

Konsekvensbeskrivning av översiktsplanens ställningstaganden

Översiktsplanens konsekvenser redovisas i:

- "Hållbarhetsbedömning", i vilken översiktsplanens ställningstaganden konsekvensbeskrivs utifrån ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbarhetsperspektiv.
- "Miljökonsekvensbeskrivning - sammanfattning." Se även rapport "Miljökonsekvensbeskrivning av Översiktsplan för Gävle kommun år 2030", Ramböll AB.

6

Genomförande av översiktsplanen

Översiktsplanen innehåller en mängd olika ställningstaganden för en utveckling mot år 2030 med utblick mot 2050. I kapitlet redovisas hur översiktsplanen ska genomföras och följas upp.

Innehållsförteckning

Del A

INLEDNING OCH SAMMANFATTNING

Läsanvisning	4
Innehållsförteckning	5
Sammanfattning	6
Vad är en översiktsplan?	8

FRAMTIDSBILD 2030, MÅL OCH STRATEGIER

Framtidsbild 2030	10
Mål och strategier	12

UTGÅNGSPUNKTER OCH UTMANINGAR

Globala, nationella, regionala och kommunala mål	20
Om Översiktsplan för Gävle kommun	24
Trender och utmaningar	26
Befolkning	29
Klimatförändringar	32
Klimatanpassning	34

ALLMÄNNA INTRESSEN

Regionalt perspektiv	39
Byggd miljö	46
Gävle växer!	47
Bostäder	63
Mötesplatser, samhälls- och kommersiell service	67
Näringsliv och verksamheter	71
Kulturmiljö	78
Gävle i förändring	79
Gävle kommuns underlag	80
Skydd av kulturvärden	84
Indikatorer och uppföljning av kultur-miljöarbetet	84
Särskilt värdefulla byggnader, miljöer och kulturvärden	85
Natur och friluftsliv	90
Natur och grönstruktur	91
Friluftsliv och rekreation	97
Kommunikation och infrastruktur	106
Hållbart transportsystem	107
Gångtrafik	108
Cykeltrafik	108
Kollektivtrafik	109
Biltrafik	111
Godstrafik	112
Viktiga infrastruktursatsningar fram till år 2030 med utblick mot 2050	115
Teknisk försörjning	124
Energidistribution	125
Produktion av förnybar energi	128
Bredband	131
Återvinning och avfallshantering	132
Brandvattenförsörjning	133

Vatten- och avloppsförsörjning	133
Naturresurser	138
Vatten som naturresurs	139
Dricksvattenförsörjning	142
Miljö- och riskfaktorer	152
Buller	153
Farligt gods	155
Farliga verksamheter	155
Luftföroreningar	156
Radon	157
Erosion, ras och skred	157
Förorenade områden	158
Översvämning	160
Elektromagnetiska fält och lågstrålande områden	162
Lågstrålande områden	162
Riksintressen och miljö kvalitetsnormer	164

Del B

GEOGRAFISKA FÖRDJUPNINGSSOMRÅDEN	171
Kust och hav	173
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen	186
Ortsför djupningar för Forsbacka, Hamrångebygden och Hedesunda	202
Forsbacka	203
Hamrångebygden	216
Hedesunda	237

Del C

KONSEKVENSBESKRIVNING AV ÖVERSIKTSPLANEN	247
Sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivning och hållbarhetsbedömning	248
GENOMFÖRANDE AV ÖVERSIKTSPLANEN	176
Genomförande av översiktsplanen	177
Ordlista	179

Sammanfattning

Gävle växer och år 2030 har Gävle kommun 120 000 invånare. En fortsatt positiv befolkningsökning och samhällsutveckling innebär stora möjligheter och utmaningar för Gävle kommuns framtida utveckling. I översiktsplanen redovisar kommunen sin viljeinriktning för hur mark- och vattenanvändningen ska ledas i en hållbar riktning.

I "Framtidsbild 2030" lyfts tre övergripande mål och ett befolkningsmål fram:

- Gävle kommun är en av Sveriges bästa miljökommuner där tillväxten leds i en hållbar riktning.
- Attraktiva livsmiljöer i staden och på landsbygden.
- Gävle är en tillväxtmotor i regionen.
- 120 000 invånare i Gävle kommun år 2030

Målen är i sin tur nedbrutna till strategier och riktlinjer som är vägledande för den fortsatta planeringen av Gävle kommun.

Hållbar utveckling

En hållbar bebyggelseutveckling innebär att utvecklingen koncentreras till platser med kollektivtrafik. I översiktsplanen visas dessa lägen i den täta staden, vid stationslägen, i strategiska infrastrukturnoder, i serviceorter och längs befintliga och tillkommande kollektivtrafikstråk. Genom att samla bebyggelse och befolkning skapas bättre förutsättningar för närhet mellan bostäder, arbetsplatser, service och goda hållbara kommunikationer. En hållbar utveckling handlar också om att skapa en god bebyggd miljö med trygga miljöer och ett stadsbyggande och arkitektur av god kvalitet. Bebyggelsen ska framförallt ske på redan ianspråktagen mark så att värdefulla natur- och parkmiljöer och jordbruksmark kan värnas. I översiktsplanen kan du läsa om kommunens satsningar på naturvård och friluftsliv, framför allt i tätortsnära naturområden.

En hållbar utveckling handlar också om att planera för ett föränderligt klimat med ökade vattennivåer och stigande temperaturer.

Gävle växer!

En växande befolkning ökar behovet av bebyggelse för bostäder, arbetsplatser, verksamheter, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrott och kommunikationer etc. I planeringen av den byggda miljön och dess strukturer fram till år 2030 måste en utblick finnas mot år 2050. Kortsiktiga lösningar behöver vägas mot mer långsiktiga över tid.

För att möta befolkningsökningen behövs 10 000 nya bostäder fram till år 2030. Nyproduktion kombineras med omflyttning i befintligt bostadsbestånd för att klara den stora ökningen och samtidigt behålla en diversifierad bostadskostnad.

Den största bebyggelseutvecklingen (80 procent) föreslås ske i Gävle stad. Utanför staden föreslås en bebyggelseutveckling i Valbo, Forsbacka, Furuviik och Norrlandet. Här finns möjligheter att koncentrera



bebyggelsen med närhet till stora infrastruktur- och kollektivtrafikstråk och koppla ihop Gävle med arbetsmarknader utanför kommunen: Sandviken-Falun-Borlänge och Älvkarleby-Uppsala-Stockholm. En utveckling av Furuvik och Norrlandet är en satsning på havs- och stadsnära boendeorter. För landsbygden föreslås att utvecklingen främst riktas till service-orterna, där förutom Valbo och Forsbacka även Bergby och Hedesunda föreslås som serviceorter.

Hur ska byggandet av större infrastrukturer för kommunikation ske?

I takt med att Gävle växer måste infrastrukturen utvecklas och förbättras. För att möta ett större flöde av människor, gods och tjänster föreslår översiktsplanen en ny dubbelspårig Ostkustbana, nya regional-tågsstationer, ett nytt framtida läge för Bergslagsbanan, utveckling av Gävle hamn och Norrsundets hamn, en ny sträckning för rv 56, en ny förbindelse mellan E4 och rv 76, regionalt cykelvägnät samt motorvägshållplatser.

Vilken roll har Gävle kommun i ett regionalt perspektiv?

Det regionala perspektivet är viktigt eftersom rörligheten hos invånarna ökar. Idag bor många i en kommun och arbetspendlar till grannkommunen eller till Stockholmsregionen. För att möta ett ökat flöde av både person- och godstransporter och samtidigt nå målet att vara regionens tillväxtmotor, är satsningar på en hållbar och tillförlitlig infrastruktur en viktig framgångsfaktor. Högskolans möjlighet att utvecklas i Gävle är betydelsefull för hela regionens näringsliv.

Hur ska utvecklingen ske i kommunens mindre orter på landsbygden?

Forsbacka, Bergby, Hedesunda och Valbo är viktiga serviceorter i kommunen och möjliggör ett gott serviceutbud för den omgivande landsbygden. För att utveckla orterna föreslår översiktsplanen nya attraktiva bostadstomter nära kollektivtrafik med utblick mot odlingslandskap eller vid vatten. Förbättrade kommunikationer föreslås bland annat genom ny regional-tågsstation i Hagsta, motorvägshållplatser i Hagsta och Forsbacka, samt regionala cykelnät.

Hur säkerställs teknisk försörjning i kommunen?

Teknisk försörjning måste planeras i god tid för att klara kommande kapacitetskrav och klimatförändringar. Befintliga system för teknisk infrastruktur behöver rustas upp och nya investeringar göras. Större satsningar på vatten- och avloppssystemet ska samordnas med strategin för bebyggelseutveckling. Översiktsplanen ger riktlinjer för hur vi ska skydda dagens och framtidens vattentäkter samt säkerställa en robust energiförsörjning. Förnybara energikällor ska främjas

och flera utredningsområden för vindkraft pekas ut. Bredbandsutbyggnad är också en förutsättning för hållbar tillväxt.

Hur ska Gävle kommun utveckla kusten?

Kusten ska utvecklas med fler havsnära bostäder och stärkta besöksmål. Tillgängligheten till kust och hav behöver öka. Vatten- och avloppslösningar behöver ordnas och kollektivtrafiken byggas ut. En inomskärsled för fritidsbåtar och en cykel- och vandringsled längs kusten föreslås.

Hur blir planen verklighet?

För att lyckas med att förverkliga översiktsplanen krävs samverkan på många olika plan. Statliga myndigheter ansvarar för många infrastruktursatsningar, privata aktörer finansierar stora delar av bebyggelsen och många kommunala bolag och förvaltningar svarar för utbyggnad av kommunala kommunikationer, tekniska försörjningssystem och offentlig service. I planen beskrivs hur den ska genomföras och hur vi tillsammans ska möta framtiden.

Vad är en översiktsplan?

En strategisk översiktsplan

Översiktsplanen för Gävle kommun är ett strategiskt dokument som redovisar kommunens långsiktiga mål och strategier för mark- och vattenanvändningen.

Översiktsplanen:

- ger vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas
- ger vägledning om hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras
- redovisar hur kommunen tillgodoser riksintressen och miljö kvalitetsnormer

En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan vägledande och används vid beslut om detaljplanering, tillståndsprövningar enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken. Bygglov, förhandsbesked och strandskyddsdispenser är några exempel. Översiktsplanen används även som beslutsunderlag för andra beslut kring mark- och vattenanvändningen i Gävle kommun.

Översiktsplanen måste vara aktuell för att fungera för vägledning och beslutsunderlag. Gävle kommun ska därför revidera planens aktualitet minst en gång varje mandatperiod.

Översiktsplanen innehåller tydliga konsekvensanalyser i enlighet med miljöbalken. En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har tagits fram parallellt med översiktsplanehandlingen.

Planprocess med medborgardialog

Översiktsplanen tas fram i en process som styrs av plan- och bygglagen. Syftet med processen är att skapa engagemang och diskussioner hos invånare, föreningar, näringsliv, regionala aktörer och myndigheter. Medborgardialogerna är viktig för kommunens beslutsfattare, eftersom de visar vad gävleborna tycker i frågor som rör den fysiska miljön.

Programskedet

Ett program för översiktsplanen antogs av kommunfullmäktige den 27 september 2010. Programmet ligger till grund för framtagande av översiktsplanen. Under programskedet fördes flera medborgardialoger.

Samråd

Översiktsplanen skickas ut för samråd mellan den 19 oktober och 31 december 2015. Under samrådet hölls medborgardialoger och aktiviteter på flera platser inom kommunen. Under samrådet inkom ca 400 yttranden från myndigheter, organisationer och privatpersoner. I samrådsredogörelsen finns en redovisning av samrådets aktiviteter och en sammfattning av alla inkomna synpunkter.

Granskning

Efter samrådet har översiktsplanen reviderats utifrån inkomna yttranden. Kommunstyrelsen beslutade den 6 december 2016 om att reviderat förslag till översiktsplan skulle skickas ut för granskning. Granskningen hölls under tiden 25 januari - 31 mars 2017. Under granskningen hölls medborgardialoger och aktiviteter på flera platser inom kommunen. Ca 150 yttranden inkom från myndigheter, organisationer och privatpersoner.

Antagande

Efter granskningen har alla yttranden sammanställts i ett utlåtande tillsammans med Gävle kommuns kommentarer med eventuella förslag till revideringar efter granskningen. Det är därefter kommunfullmäktige som beslutar om antagande av översiktsplanen.



Planprocessens olika skeden

Del A

Framtidsbild 2030, mål och strategier

Framtidsbild 2030
Mål och strategier

Framtidsbild 2030

Gävle växer och målet är att Gävle kommun kommer att ha mer än 120 000 invånare år 2030. I utformningen av översiktsplanen har vi tagit höjd för en fortsatt positiv befolkningsutveckling i riktning mot 150 000 invånare år 2050. Nedan beskrivs en framtidsbild av kommunen med utgångspunkt i de övergripande målen i översiktsplanen.

Gävle kommun - en av Sveriges bästa miljökommuner, där tillväxt leds i hållbar riktning

År 2030 är Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner eftersom vi arbetat aktivt för hållbar tillväxt. Vi värnar och utvecklar kvaliteter och resurser som biologisk mångfald, värdefull natur och kulturmiljö, jordbruksmark, vatten och tillgång till tätortsnära grönska. I planering och byggande tar vi hänsyn och anpassar oss till klimatförändringarna.

Målet om en klimatneutral kommun år 2050 ställer krav på en bebyggelseutveckling som främjar hållbara kommunikationssätt, ökad produktion av förnybar energi och att

Klimatneutralt Gävle kommun år 2050. 1

byggande i första hand sker på redan ianspråktagen mark.

Vi skyddar vårt dricksvatten och säkrar framtida vattenförsörjning. Våra sjöar, vattendrag och kustvatten har genom flera åtgärder fått en minskad belastning och nått god kemisk och ekologisk status.

Attraktiva livsmiljöer i staden och på landsbygden

År 2030 finns en mångfald av attraktiva livsmiljöer för människor att besöka, leva och verka i, både i staden och på landsbygden. Bebyggelseutvecklingen har koncentrerats till platser med närhet till god kollektivtrafik och service i den täta staden, i stationsnära lägen, i serviceorter samt längs kollektivtrafikstråken. En stor del av bebyggelsen sker i staden och dess närområde. Ny bebyggelse sker även på landsbygden där kvaliteter som närhet till sjö och hav, utblickar över odlingslandskap, bruksmiljöer med mera, skapar stora attraktionsvärden.

Vi har trygga och tillgängliga boendemiljöer med närhet till bra skolor och tätortsnära grönska. Här finns möjlighet till ett aktivt liv och en stimulerande fritid

Mångfalden ger spännande upplevelser och frihet att välja hur vi vill leva. 2

Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd

Övergripande strategi för bebyggelseutveckling

Det goda livet för alla

Ta tillvara platsens värde

Landsbygdsutveckling

En av Sveriges bästa miljökommuner

Hushållning med naturresurser

Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer

Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter

Gävle är en av Sveriges mest attraktiva platser för företag. ³

med varierande aktiviteter och upplevelser inom kultur, idrott och friluftsliv. Våra olika landskapstyper med jordbruk- och skogsbygder, älv- och kustlandskap erbjuder variationsrika boendemiljöer och naturupplevelser. Gävlebornas delaktighet och inflytande över sin vardagsmiljö har skapat attraktiva livsmiljöer och stolta invånare.

Staden och landsbygdens serviceorter har viktiga roller som noder för offentlig och kommersiell service samt som mötesplatser, dels för sina invånare och besökande, och dels för sin omvärld. För att få människor att bo kvar i sin hembygd eller i sin stadsdel erbjuder staden och serviceorterna varierade bostadsformer och goda kommunikationer.

Gävle kommun - en tillväxtmotor i regionen

År 2030 har Gävle ett bra företagsklimat tack vare god kommunikation inom kommunen och mot omvärlden, variation i utbudet av mark, en tät och funktionsblandad stad samt inspirerande och kreativa miljöer för samverkan och utveckling. Högskolan är en viktig aktör som motor för innovation, forskning och högre utbildning i regionen. Genom ett förbättrat företagsklimat och goda utbildningsmöjligheter har arbetsför-

sörjningen och utbildningsnivån i kommunen ökat. Kompetensförsörjningen till företag har förbättrats och vi ser en ökad arbetspendling av kompetens både in och ut ur kommunen. Våra transporter och den digitala infrastrukturen klarar ett ökat flöde av människor, tjänster och varor. Arbetet med ny dubbelspårig Ostkustbana, nya regionalstågstationer, ett utbyggt centralstationsområde, regionala gång- och cykelstråk, stärkt väginfrastruktur, Tolvforsskogens logistikområde, expansionsmöjligheter för Gävle hamn och en god bredbandstäckning är exempel på förutsättningar som gör att vi står väl rustade för framtiden. Genom utveckling av infrastruktur och strategiska knutpunkter har kommunen stärkt sin roll som logistiknav.

Besöksnäringen har utvecklats genom ökad tillgänglighet till attraktiva besöksmål på land, i kustområden och till havs. Gävles närhet till stora arbetsmarknadsregioner, en växande befolkning, goda kommunikationer och förutsättningar för företagande är några framgångsfaktorer som gjort Gävle till en tillväxtmotor i regionen.

I Gävle kommun är folkhälsan god och jämnt fördelad. Alla känner sig delaktiga, engagerade och trygga i samhället. ⁴

¹ Miljöstrategiskt program, 2013

² Vision 2025

³ Näringslivspolitiska mål

⁴ Folkhälsoprogrammet

En tillväxtmotor i regionen

Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur och kommunikation

En attraktiv plats för företagande

Strategisk markanvändning

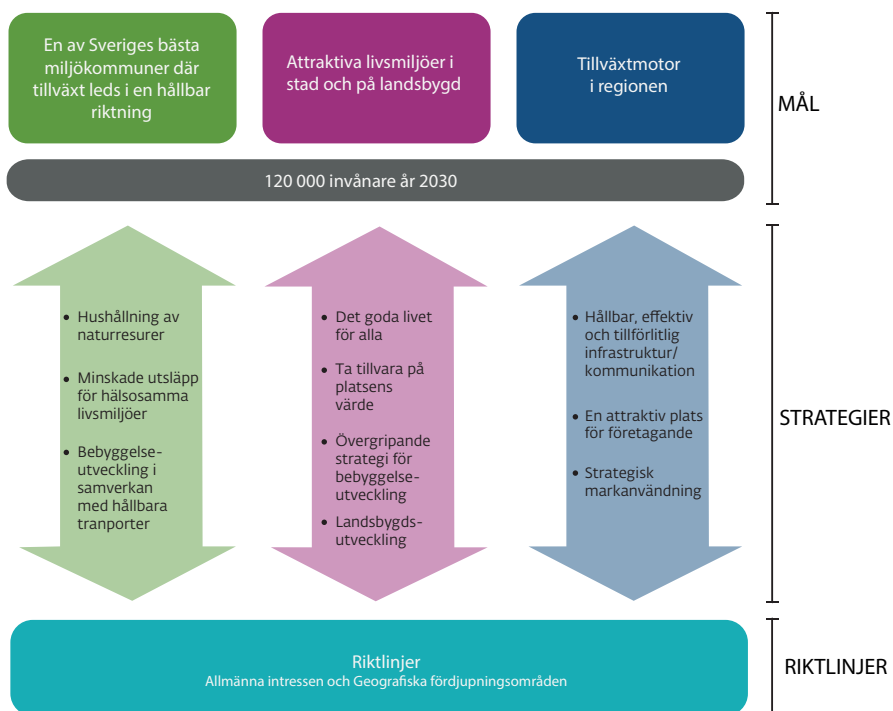
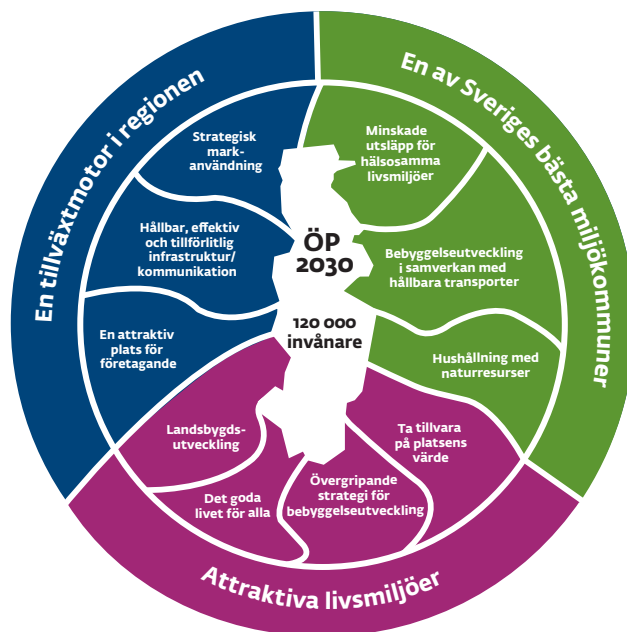
Mål och strategier

Översiktsplanens mål och strategier ska leda oss närmare vår framtidsbild om Gävle år 2030 med utblick mot 2050, samt vår övergripande "Vision 2025".

Översiktsplanen har tre övergripande mål och ett befolkningsmål:

- Gävle - en av Sveriges bästa miljökommuner, där tillväxt leds i hållbar riktning.
- Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd.
- Gävle kommun - en tillväxtmotor i regionen.
- 120 000 invånare i Gävle kommun år 2030.

Översiktsplanens mål talar om vad Gävle kommun vill uppnå och strategierna hur vi ska agera för att uppnå målen. Strategierna innehåller planeringsinriktningar och prioriteringar för fortsatt utveckling av Gävle kommun. Riktlinjerna under respektive kapitel styr sedan i enlighet med strategierna mot målen. Målen, strategier och riktlinjerna utgör tillsammans översiktsplanens ställningstaganden kring Gävle kommuns utveckling. Strategier och riktlinjerna ska användas som styrdokument vid intressekonflikter och prioriteringar mellan intressen. I varje delavsnitt i översiktsplanen redovisas vilka strategier som berörs.



Figuren redovisar samband mellan mål, strategier och riktlinjer. Alla tre delar utgör tillsammans översiktsplanens ställningstaganden kring Gävle kommuns utveckling.

MÅL

Gävle är en av Sveriges bästa miljökommuner,
där tillväxt leds i hållbar riktning

Strategier

Hushållning med naturresurser

Vi ska värna om och hushålla med jordens naturresurser och tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.

Naturresurser som vattenresurser, jordbruksmark, värdefulla mark- och vattenområden, tätortsnära grönska och biologisk mångfald ska värnas genom att:

- exploatering i första hand sker på redan ianspråktagen mark
- skydda värdefulla rekreations-, natur- och kulturmiljöer som natur- eller kulturreservat eller genom annat långsiktigt skydd
- skydda dagens vattentäkter och potentiella framtida vattenresurser
- skydda större och opåverkade natur- och vattenområden till förmån för den biologiska mångfalden och det rörliga friluftslivet
- värna värdefulla tätortsnära park- och naturområden, gröna kilar och gröna rörelsestråk som förbinder centrala staden och tätorten med det omgivande landskapets större sammanhängande naturområden



Gävle kommun ser tillgången på grönska i och kring våra tätbebyggda områden som en viktig förutsättning för god folkhälsa och biologisk mångfald. Exploatering sker i första hand genom omvandling och förtätning av redan ianspråktagen mark. Kommunens riktlinjer om prioriteringsgrunder för exploatering ska följas i planering av ny bebyggelse.

Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer

Vi ska arbeta för hälsosamma livsmiljöer med ren mark, rent vatten, frisk luft, samt rimliga buller- och vibrationsnivåer. Med god fysisk planering ska vi minska hälsostörande effekter, liksom påverkan på natur- och vattenmiljöer genom att lokalisera och omlokalisera störande verksamheter till områden som är mindre känsliga för påverkan. Miljökvalitetsnormer för vatten och luft är styrande i planeringen av ny bebyggelse. För att komma till rätta med tidigare miljöskulder saneras förorenad mark för att skapa attraktiva och rena mark- och vattenmiljöer.



Vi ska arbeta för att ny bebyggelse ska byggas med sunda och miljövänliga material. Vi ska arbeta för en låg energiförbrukning i uppvärmnings- och kylningssystem i ny bebyggelse och energieffektivisering i befintliga byggnader.



Ett klimatneutralt Gävle år 2050 ställer krav på minskad användning av fossila bränslen. Gävle kommun skapar därför förutsättningar för ökad förnybar energiproduktion som biogas, vindkraft, solenergi och kanske även i framtiden för vägkraft. Med förnybara energikällor som kompletterar varandra skapas ett mer robust energisystem som också är långsiktigt hållbart.



Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter

Gävles utveckling innebär nya kommuninvånare som ger upphov till fler resor och transporter. Ny bebyggelse ska i första hand byggas där det finns möjlighet till god kollektivtrafikförsörjning och hållbara godstransporter, i enlighet med strategin för övergripande riktning för bebyggelseutvecklingen.

Vi måste ställa om vårt resande och i större grad välja hållbara transportsätt som gång, cykel, buss, tåg och sjöfart. I planeringen ska vi prioritera satsningar på hållbara transportslag så att dessa blir attraktivare för Gävleborna och näringslivet. Vi ska bygga ut och förbättra kommunikationsstråk där många människor vistas och bor. För att minska antalet resor behöver vi verka för en ökad användning av digital kommunikation.

Vi ska planera för hela resan med hållbara kommunikationssätt från dörr till dörr. Vi ska därför planera och samordna platser för smidiga byten mellan transportslagen, för både gods och människor, genom satsningar på logistikområden, pendlar-parkeringar, stations- och hållplatslägen.

MÅL

Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd

Strategier



Det goda livet för alla

Gävle kommun ska erbjuda en mångfald av attraktiva livsmiljöer till de som bor, verkar och besöker kommunen. För att skapa plats för en befolkning om 120 000 invånare år 2030 behöver vi planera för och bygga nya bostäder, verksamhetsområden, lokaler för arbetsplatser, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrott och kommunikationer etc. I planeringen ska vi sträva efter socialt hållbara livsmiljöer med goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar, där möjlighet ges till ett gott boende, tillgänglighet till arbete, studier och en stimulerande fritid. Våra bebyggelsemiljöer ska ha god tillgång till kollektivtrafik för att öka möjligheten för alla människor att röra sig mellan målpunkter som rör boende, arbete, studier, service och fritid.

Vi ska eftersträva en blandning av bebyggelse inom stadsdelar och orter, där boende inom gångavstånd kan nå flera funktioner som service, arbetsplatser, kulturella och sociala mötesplatser. Planering av ny bebyggelse ska ge möjlighet för människor med olika bakgrund och sociala förutsättningar att mötas och samverka med varandra i bostadsområdet, på mötesplatser och via olika sociala aktiviteter. Vi ska bygga och förnya offentliga miljöer så att de är tillgängliga för alla och upplevs trygga, säkra och jämställda. Vi ska utveckla mellanrummen mellan befintliga bebyggelsegrupper så att samband förstärks och gemensamma målpunkter skapas.

Våra boendemiljöer ska vara trygga och tillgängliga, med platser och grönområden för lek, aktivitet och spontanidrott nära bostad och skola. Bostadsområden ska ha varierade bostadsformer, där olika typer av bostäder och upplåtelseformer blandas inom samma område. Vi ska värna om tillgången till tätortsnära grönska för att öka närhet och tillgänglighet till rekreationsområden och platser för återhämtning och vila.

Planeringen av den byggda miljön ska ske i dialog med Gävleborna, som ges möjlighet till delaktighet och inflytande över sin vardagsmiljö.

Ta vara på platsens värde

I staden och på landsbygden finns goda förutsättningar för en stor variation av livsmiljöer med många olika attraktionsvärden. Landsbygdens värden skiljer sig från och kompletterar stadens värden. Landsbygdens värden kan utgöras av vackra natur- och kulturmiljöer, landskapsbild, vattennära lägen vid kust och sjöar, utblickar över odlingslandskap, och andra kvaliteter som bidrar till platsens attraktionskraft. Stadens attraktionskraft är oftast starkt kopplad till värden som närhet till service, utbildning, handel, arbetsplatser, parker och natur, vackra byggnader och platser, stadsbild, kultur- och nöjesutbud och goda kommunikationer.

För att kunna erbjuda en mångfald av livsmiljöer behöver både stadens och landsbygdens attraktionsvärden tas tillvara. De olika värden som finns lokalt på platser i staden och på landsbygden ska vara utgångspunkt i planering av ny bebyggelse och förnyelse av offentliga miljöer. De ska ses som en resurs och tillgång i planeringen av förändringar.

Skapande av attraktiva livsmiljöer handlar också om hur den nya bebyggelsen med god arkitektur och omsorgsfull utformning och planering möter och bidrar till en positiv utveckling av befintliga värden på platsen.



Övergripande strategi för bebyggelseutveckling

Gävle kommun ska erbjuda en mångfald av attraktiva livsmiljöer till de som bor, verkar och besöker kommunen. Målet om en befolkning på 120 000 invånare år 2030 innebär ett ökat behov av ny bebyggelse för bostäder, arbetsplatser, verksamheter, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrottsanläggningar, kommunikationer etc. Planeringen av bebyggelsestrukturer ska ske på sådant sätt att de möjliggör en framtida utveckling av staden, stadsdelen eller orten sett ur en längre tidshorisont och utifrån översiktsplanen tre övergripande mål och strategier.

Större delen av ny bebyggelse, ca 80 %, ska koncentreras till Gävle stad med en tät och hållbar utbyggnad genom förtätning, omvandling och komplettering i anslutning till befintliga bebyggelseområden. Bebyggelseutvecklingen ska ske på platser med närhet till god kollektivtrafik och service såsom i den täta staden, som i stationsnära lägen, i strategiska områden samt längs kollektivtrafikstråk. Utanför staden ska framförallt bebyggelseutvecklingen ske i orter där möjlighet finns för en stark regional tillväxt såsom i serviceorterna Valbo, Forsbacka och i utvecklingsorterna Furuвик och Norrlandet.

Övrig ny bebyggelse på landsbygden ska främst ske i eller i anslutning till serviceorterna, genom varsam komplettering av orter och byar utmed kollektivtrafikstråk, i stationsnära lägen eller som bebyggelse i strandnära lägen (LIS-områden). En utspridning av nya bebyggelsegrupper i lägen utan närhet till kollektivtrafik ska undvikas.



Landsbygdsutveckling

Gävle kommun ska erbjuda en mångfald av attraktiva livsmiljöer på landsbygden. För att uppnå detta ska vi skapa bättre förutsättningar för att leva, verka och besöka landsbygden. Våra orters och byars unika kvaliteter och karaktärer som exempelvis bruksmiljöer, skogs- och jordbruksbygder och fiskelägen kompletterar stadens utbud av livsmiljöer. Platsernas natur- och kulturmiljövärden ska värnas och användas som en resurs vid utveckling.



En hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden innebär en satsning på de större orterna Valbo, Forsbacka, Hedesunda och Bergby som serviceorter som med goda kommunikationer, ett gott serviceutbud och mötesplatser har betydelse både för ortens invånare och dess omgivning. Genom att stärka orternas kvaliteter och möjligheter att utvecklas skapas förutsättningar för livskraftiga orter och en omgivande levande landsbygd.



Ny bebyggelse ska ske i attraktiva lägen i serviceorterna, i strandnära lägen och genom varsam komplettering av befintliga byar och bebyggelsegrupper i kollektivtrafknära lägen. En utspridning av nya friliggande bebyggelsegrupper i lägen utan möjlighet till kollektivtrafikförsörjning ska undvikas. Enstaka ny bebyggelse på landsbygden kan dock vara möjlig.

Landsbygdens naturresurser som skogs- och jordbruksmark, sjöar, vattendrag och hav ska värnas. Dessa resurser skapar möjlighet till lokal arbetsförsörjning, lokal produktion av livsmedel, råvaror till industrin och attraktiva bostadsmiljöer. Här finns även områden för vattenkraft, framtida vindkraft och vattenförsörjning. Gävle kommun ska främja en ökad förädlingsverksamhet av skogs-, jordbruks- och fiske-råvaror.



Hållbar, effektiv och tillförlitlig kommunikation och infrastruktur är viktigt för Gävle kommuns utveckling, både för stad och landsbygd. Vi ska därför upprätthålla och utveckla tillgängligheten och trafiksäkerheten till våra serviceorter och omkringliggande landsbygd. Infrastruktursatsningar, såsom ombyggnad av riksväg 56, utbyggnad av bredband, nya motorvägshållplatser, pendlarparkeringar, regionala gång- och cykelstråk och en utveckling av regionala tågstationer är viktigt för en levande landsbygd.

För att kunna utveckla landsbygden längs kusten och ge möjlighet till ökat näringsliv och flera bostäder, krävs satsningar på ökad tillgänglighet till kustområdet från land och hav. Det ska ske med förbättrad infrastruktur och kollektivtrafik, och genom att värna och utveckla allmänhetens tillgänglighet till kuststränderna. Kusten och havet ska vara nåbart för flera.

MÅL

Gävle kommun - en tillväxtmotor i regionen

Strategier

Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur och kommunikation

Ett växande Gävle är helt beroende av väl fungerande, hållbar kommunikation inom kommunen och ut mot vår omvärld. Vi ska planera infrastruktur för transporter och digital kommunikation som kan möta ett ökat flöde av människor, tjänster och varor - en infrastruktur som skapar goda kommunikationsmöjligheter och smidiga, effektiva bytespunkter. För att rusta oss för framtiden planerar vi för en ny dubbelspårig Ostkustbana, nya regionaltågsstationer, ett utbyggt centralstationsområde, utbyggnad av bredband, nya regionala gång- och cykelstråk, Tolvforsskogens logistikområde, expansionsmöjligheter för Gävle hamn och stärkt väginfrastruktur.



Den tekniska infrastrukturen i form av vatten-, värme-, kyla- och energiförsörjning, återvinning och avfallshantering, är viktiga förutsättningar för människors vardag. En fungerande infrastruktur krävs också för att företag ska kunna driva sin verksamhet. Utbyggnaden av denna infrastruktur ska prioriteras i områden som ligger pekade ut i den övergripande strategin för bebyggelseutveckling i kommunen. Vi ska arbeta för en hållbar och robust infrastruktur inför ökade kapacitetsbehov och påverkan av framtida klimatförändringar.

En attraktiv plats för företagande

Gävle kommun bidrar till goda förutsättningar för företagande inom många olika branscher och näringar. Detta gör vi genom att planera för goda kommunikationer, variation i utbudet av mark, en tät, attraktiv och funktionsblandad stad, samt inspirerande och kreativa miljöer och mötesplatser för samverkan och utveckling.

Högskolan är en viktig aktör som motor för innovation och högre utbildning och är en framgångsfaktor för kompetensförsörjning i regionen. Gävle kommun ska stödja och arbeta för att ge högskolan möjlighet att utvecklas och integreras i staden. En framgångsrik kompetensförsörjning är även beroende av att det finns en mångfald av attraktiva boendemiljöer som lockar kompetens till kommunen.



Strategisk markanvändning

Gävle kommuns geografiska läge och det nav som Gävle utgör för olika typer av infrastruktur såsom järnväg, vägar och hamnar, skapar en stor utvecklingspotential för både näringsliv och bostadsmarknad.

I närområdet till infrastrukturens knutpunkter ska vi skapa strategiska markområden att förvalta och utveckla vidare. Dessa strategiska markområden är viktiga för kommunen, men även på regional och ibland nationell nivå för infrastruktur, näringsliv eller bostadsmarknad.

Vi stärker Gävles roll som logistiknav genom att möjliggöra för expansion och utveckling inom områden som Gävle hamn, Norrsundets hamn, Tolvforssskogen och Ersbo. Vi ser möjligheter att utveckla områden för arbetsplatser och bostäder i mer centrala lägen som vid Teknikparken, Gävle västra och Gävle central, liksom verksamhets- och handelsområden som Valbo köpstad, Forsbacka norr om E16, samt Bo-Jepps i Hedesunda.

Vi tar hänsyn till näringslivets behov av flexibilitet, variation av mark och möjlighet till strukturomvandling i planeringen. För störande verksamheter kräver detta en långsiktig planering med skyddszoner som beaktar närliggande känslig bebyggelse. För tjänstesektorn handlar det om att skapa plats för lokaler som är integrerade i bebyggelsemiljöer, i kluster tillsammans med andra verksamheter eller på annat sätt i kreativa och inspirerande miljöer. En del företag kräver stark koppling till utbudet som erbjuds i centrala staden och kopplingen mot kommunikationer som Gävle centralstation. Platser för olika typer av företag ska beaktas i den fortsatta planeringen av stadens utveckling.

Del A

Utgångspunkter och utmaningar

Globala, nationella, regionala och kommunala mål
Om Översiktsplan för Gävle kommun
Trender och utmaningar
Befolkning
Klimatförändringar
Klimatanpassning

Globala, nationella, regionala och kommunala mål

Översiktsplanen visar vilka möjligheter som finns för utveckling av mark- och vattenområden i Gävle kommun. Det finns många beslut, mål och visioner som påverkar planens inriktning och innehåll. I detta kapitel beskrivs dessa utgångspunkter. Kapitlet beskriver även hur översiktsplanens olika delar ger vägledning för beslut om mark- och vattenanvändning.

Globala, nationella och regionala mål

Det finns många nationella och regionala mål som har bäring på översiktlig planering. Det svenska miljömåls-systemet består av ett generationsmål, sexton miljö-kvalitetsmål och tjugofyra etappmål. Det pågår ett arbete att se över det svenska systemet utifrån FN hållbarhetsmål, Agenda 2030. På den regionala nivå finns regionala "Klimat- och energimål för Gävleborgs län" och Region Gävleborgs måldokument "Nya möjligheter - Regional utvecklingsstrategi för 2013 - 2020".

Gävle kommuns miljöarbete styrs och samordnas genom ett miljöstrategiskt program. Gävle kommun har genom en överenskommelse om genomförande av åtgärder för miljömål och klimatanpassning, 2015, åtagit sig att arbeta för en uppnåelse av miljömålen på regional nivå. Miljöstrategiska programmets övergripande mål stöds av översiktsplanens mål och strategier.

Nedan finns en tabell som visar vilka av översiktsplanens mål och strategier som har bäring på de nationella miljökvalitetsmålen. I avsnittet "Klimatförändringar" beskrivs de internationella målen för att minska klimatpåverkan.



17 globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030.

FN-s hållbarhetsmål, Agenda 2030

Agenda 2030 är den nya utvecklingsagendan som består av 17 globala mål med sammanlagt 169 delmål. De globala målen för hållbar utveckling ersätter millenniemålen. Miljö och utveckling behandlas inte längre som två separata frågor. Agenda 2030 talar om en utveckling som består av tre sinsemellan lika viktiga perspektiv: socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Flera av målen i Agenda 2030 är ett stöd i den fysiska planeringen. Regeringen har tillsatt en utredning som senast våren 2017 ska lämna ett fullständigt förslag till handlingsplan (Dir 2018:18, Genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling). Gävle kommun kommer att anpassa sitt miljö-strategiska program efter förslagen.

Tabellen visar hur översiktsplanens mål och strategier bidrar till att uppfylla de nationella miljömålen.

Mål	Strategi	Begränsad klimatpåverkan	Frisk luft	Bara naturlig försurning	Skyddande ozonskikt	Säker strålmiljö	Ingen övergödning	Levande sjöar och vattendrag	Grundvatten av god kvalitet	Hav i balans levande skärgård	Myllrande våtmarker	Levande skogar	Ett rikt odlingslandskap	God bebyggd miljö	Ett rikt växt och djurliv
		En av Sveriges bästa miljökommuner	Hushållning med naturresurser		X		X			X	X	X	X	X	X
Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter	X		X		X			X						X	
Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd	Det goda livet	X	X		X		X	X	X	X	X	X	X	X	X
	Ta tillvara platsens värde									X			X	X	X
	Övergripande strategi för bebyggelseutveckling	X	X					X	X	X	X	X	X	X	X
	Landsbygdsutveckling									X		X	X	X	X
En tillväxtmotor i regionen	Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur/kommunikation	X	X		X	X	X			X				X	
	En attraktiv plats för företagande													X	
	Strategisk markanvändning	X	X							X				X	X

Gävle kommuns måldokument

Inom Gävle kommun finns det ett flertal styrdokument med mål och riktlinjer som påverkar mark- och vattenanvändningen i kommunen. Dessa mål och riktlinjer ligger till grund för översiktsplanen. I vissa fall kan dock motstridigheter och intressekonflikter förekomma mellan styrdokument. Översiktsplanen ger i de fallen riktlinjer för markanvändningen i den fortsatta planeringen.

Styrdokumenterna ”Grundsyn hållbarhet” och ”Vision 2025” utgör paraplydokument över kommunens styrdokument. Översiktsplanen framtidssbild, mål och strategier har i framtagandet särskilt utgått från dessa två dokumentets övergripande mål och strategier. Översiktsplanen tydliggör kopplingarna till de olika styrdokumenterna i respektive kapitel.

Grundsyn hållbarhet

Hållbar utveckling innebär att vi tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Hållbar utveckling består av tre delar: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Gävle kommun har i ”Grundsyn hållbarhet” tagit fram ett förtydligande till vad hållbar utveckling innebär och hur de tre dimensionerna hänger ihop. ”Grundsyn hållbarhet” beskriver att den sociala dimensionen är målet om det goda livet för alla och att den ekonomiska dimensionen är ett medel för att uppnå det goda livet. Den ekologiska dimensionen är ramen både för målet och medlen. Grundsynen ska vara en utgångspunkt för allt vi gör som påverkar Gävle kommuns utveckling. Det innebär att Gävle kommun vid all planering och vid alla strategiska och politiska beslut ska ta hänsyn till alla tre dimensionerna av hållbarhet. Grundsynen för hur de tre dimensionerna hänger ihop ska vara vägledande.

De tre dimensionerna

Ekologisk hållbarhet handlar om att långsiktigt bevara vatten, jorden och ekosystemens produktionsförmåga och att minska påverkan på djur och natur, samt främja människors hälsa. Ett ekologisk hållbart samhälle är ett samhälle med slutna kretslopp och balans mellan processer som bygger upp och bryter ned, utan slöseri med naturresurser och energi och som bevarar den biologiska mångfalden och genetiska variationen. I ett ekologisk hållbart samhälle utsätts inte naturen för systematisk koncentrationsökning av ämnen från berggrunden, som exempelvis fossilt kol och tungmetaller eller ämnen från samhällets produktion som kväveoxider och hormonstörande ämnen.

Social hållbarhet handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där vi strävar efter att det goda livet uppfylls för alla. Exempel på social hållbarhet är ett fungerande socialt liv med service,



Så här kan sambanden mellan de olika dimensionerna illustreras.

välgjorda och vackra miljöer, mötesplatser och möjligheter för alla. Samhället är integrerat, tryggt, tillgängligt och jämställt, och alla erbjuds delaktighet och inflytande.

Ekonomisk hållbarhet handlar om att långsiktigt hushålla med mänskliga och materiella resurser. Exempel på ekonomisk hållbarhet är att det finns en arbetsmarknad med tillgång till kompetent arbetskraft och goda möjligheter till sysselsättning som ger ett väl fungerande näringsliv. En fungerande bostadsmarknad, med ett väl underhållet fastighetsbestånd, anläggningar och övriga miljöer är andra exempel.

Social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet är starkt sammanbundna och är varandras förutsättning och stöd. En långsiktigt hållbar ekonomi förutsätter att välståndet fördelas rättvist och att det sker tillväxt. Social utveckling är därför både ett resultat av och en förutsättning för ekonomisk utveckling. Den ekologiska dimensionen handlar om att värna om ekosystemens tjänster och återhämtningsförmåga och är en förutsättning för en långsiktig social välfärd och ekonomisk utveckling.

Vision 2025

I Vision 2025 beskrivs en framtidsvision för hur livet ska se ut i Gävle år 2025. Den beskriver känslan och bilden av att bo i Gävle och ska fungera som en ledstjärna för alla verksamheter inom Gävle kommunkoncern.

Visionen innehåller fem strategiska utvecklingsområden;

- stärk ledarskapet och samverkan
- forma attraktiva livsmiljöer
- stimulera kompetens, innovationer och entreprenörskap
- utveckla kommunikationer och infrastruktur
- stöd en utveckling av gävlebornas stolthet över sin kommun och profilera Gävle utåt.

Nedan beskrivs de tre strategier som har starkast koppling till mark- och vattenanvändning och den byggda miljöns utveckling.

Forma attraktiva livsmiljöer

- Forma attraktiva boendemiljöer för alla samhällsgrupper i stadsdelar som kan försörjas med hållbara transportlösningar och med ett utbud av service, mötesplatser och grön miljö i form av ren luft, mark och vatten.
- Ge alla möjlighet att vara delaktiga i utvecklingen av sin närmiljö.
- Utveckla utbudet och kvaliteten i kommunal- och landstingsservice med skola, omsorg, hälso- och sjukvård.
- Stärk utvecklingen av en stadskärna präglad av mångfald i utbudet av mötesplatser, handel och upplevelser
- Utveckla utbudet av och tillgängligheten till kultur och fritidsupplevelser såväl i stadskärnan som i stadsdelarna.

Utveckla kommunikationer och infrastruktur

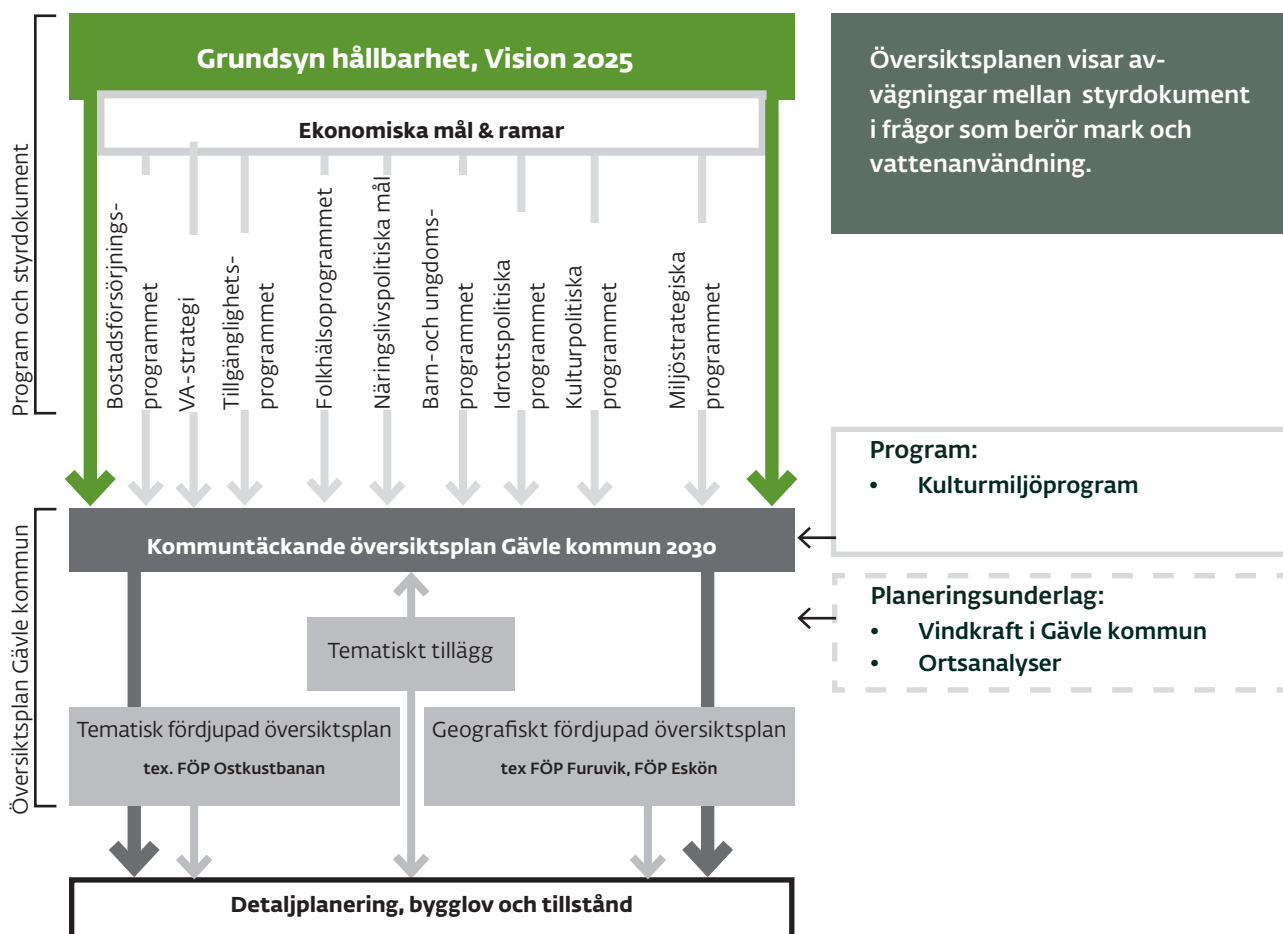
- Utnyttja och utveckla Gävles goda kommunikationsläge med bra vägar, järnvägar och hamn samt närheten till en internationell flygplats för att bli

ännu mer attraktiv som etableringsort.

- Utveckla hållbara regionala kommunikationer som möjliggör en utvidgning av arbetsmarknaden. Satsa på tidhållning, priser och framtida höghastighetslösningar för kollektiva persontransporter för att pendling ska bli hållbar och säker.
- Utveckla elektronisk kommunikation över hela kommunens yta och med omvärlden för utveckling inom utbildning, arbete och livsmiljö.

Stöd en utveckling av gävlebornas stolthet över sin kommun och profilera Gävle utåt

- Satsa på ett mångkulturellt samhälle där kunskaper och erfarenheter värderas och uppskattas och som leder till tryggare och stoltare gävlebor.
- Stärk gävlebornas självbild och stolthet genom att lyfta fram alla tillgångar och goda arbeten som görs.
- Marknadsför och utveckla det "Välkomnande Gävle" och gör gävleborna delaktiga i att sprida detta budskap.
- Tydliggör Gävles roller utåt som motor för närregionen Gästrikland och för hela Gävleborg samt som en del av Stockholm-Mälardalsregionen.



Bilden visar hur översiktsplanen och andra styrdokument samverkar för att ge vägledning i beslut om mark- och vattenanvändning.

Andra styrdokument med koppling till översiktsplanen

Miljöstrategiska programmets övergripande mål stöds av översiktsplanens mål och strategier. En tydlig målkonflikt finns dock med ett av programmets mål om att minska antalet resor och transporter, vilket är svårt att helt uppnå med tanke på den befolkningsutveckling som översiktsplanen tar höjd för. Fler människor ger fler resor. Däremot verkar översiktsplanen för att ökningen av resor främst ska ske med hållbara transporter och att tillväxten ska ske framför allt genom förtätning av staden. Även på landsbygden är bebyggelseutvecklingen kopplad till närhet till kollektivtrafik.

Vatten- och avlopps(VA)strategin och **Vatten- och avlopps(VA)planen** för Gävle kommun beskriver de mest prioriterade fokusområdena inom hela kommunkoncernen och säkerställer att vi även i fortsättningen arbetar fram en god planering för vatten och avlopp.

Bostadsförsörjningsprogrammet anger takt och bostadsmål för Gävle kommun. Programmet ska revideras utifrån nya målsättningar om bostadsbyggnation vilka då kommer överensstämma med översiktsplanens målsättningar.

Program för social hållbarhet är under framtagande och kommer inkludera dagens måldokument såsom Tillgänglighets-, Folkhälso-, Barn och ungdomsprogrammet. Dessa programs målsättningar stöds av översiktsplanens mål och strategier.

Kulturpolitiska och idrottspolitiska programmets målsättningar med koppling till översiktsplanen har inarbetats i översiktsplanen.

Näringslivspolitiska målen och näringslivsprogrammet med kopplingar till bättre infrastruktur och attraktiva boendemiljöer finns inarbetade i översiktsplanen.

Avfallsplan och renhållningsordningen skapar förutsättningar hur steget ska tas från avfallshantering till resurshushållning. Avfallsplanens målsättningar har samma riktning som översiktsplanens mål om hushållning med naturresurser.

Om Översiktsplan för Gävle kommun

Översiktsplan för Gävle kommun är ett samlingsnamn för alla översiktsplaner som tillsammans ger vägledning för mark och vattenanvändningen i kommunen. Översiktsplan Gävle kommun år 2030, den kommuntäckande översiktsplanen, omfattar hela kommunen och ersätter nuvarande översiktsplan från 1990 när den blir antagen.

Översiktsplan Gävle kommun år 2030, den kommuntäckande översiktsplanens, ställningstaganden vad gäller mål, strategier och riktlinjer för allmänna intressen är överordnad alla fördjupade och tematiska översiktsplaner. Är en fördjupad eller tematisk översiktsplan inte samstämmig med den kommuntäckande översiktsplanen så gäller alltid den kommuntäckande. Om det finns fördjupade och tematiska översiktsplaner för samma geografiska område som inte är samstämmiga så gäller den senast antagna planen.

Fördjupade översiktsplaner och tematiska tillägg

I Gävle kommun finns ett stort antal fördjupade översiktsplaner, tematiska såväl som geografiska. I takt med att kommunen förändras behöver översiktsplanen revideras och fördjupas. Den kan exempelvis behöva belysa större frågor som gäller hela kommunen utifrån

ett visst tema. Då utformas ett så kallat tematiskt tillägg. Geografiskt fördjupad översiktsplan visar mark- och vattenanvändning inom ett avgränsat område. En tematiskt fördjupad översiktsplan görs för ett sakintresse för ett visst geografiskt område.

I översiktsplanen föreslås att sju gällande fördjupningar upphävs, att det finns behov av revidering av tre fördjupningar. Översiktsplanen lyfter även behovet att ta fram nya fördjupade översiktsplaner och tematiska tillägg. Dessa redovisas i avsnittet "Byggd miljö" och i Genomförandeplanen.

I tabellen visas gällande översiktsplaner för Gävle kommun.

Fördjupad översiktsplan/tematiskt tillägg	Antagen	Förslag till status/ giltighet
Dubbelspår Ostkustbanan	22 juni 2015	Fördjupad översiktsplan gäller
Norrlandet	26 mars 2012	Fördjupad översiktsplan gäller.
Eskön	26 okt 2009	Fördjupad översiktsplan gäller.
Gävle stad	27 apr 2009	Fördjupad översiktsplan gäller. Behov av revidering/översyn.
Furuviik	28 maj 2007	Fördjupad översiktsplan gäller. Behov av revidering/översyn .
Avan - Fredriksskans	29 nov 2004	Fördjupad översiktsplan gäller. Behov av revidering/översyn
Valbo köpcentrum, södra delen	29 mars 2004	Upphävs i samband med antagande av översiktsplan Gävle kommun år 2030.
Ersbo-Skogmur	27 jan 2003	Fördjupad översiktsplan gäller.
Resecentrum	20 dec 1999	Upphävs i samband med antagande av översiktsplan Gävle kommun år 2030.
Kungsbäck	15 juni 1998	Upphävs i samband med antagande av översiktsplan Gävle kommun år 2030.
Väg 67 Hedesunda - Valbo	17 juni 1996	Upphävs i samband med antagande av översiktsplan Gävle kommun år 2030.
Gävle kustvatten	26 april 1993	Upphävs i samband med antagande av översiktsplan Gävle kommun år 2030.
Alderholmen	29 april 1991	Upphävs i samband med antagande av översiktsplan Gävle kommun år 2030.
Gävle kommun (ÖP 90)	26 nov 1990	Ersätts med ny översiktsplan för Gävle kommun år 2030.
Hedesunda centrum	26 sept 1988	Upphävs i samband med antagande av översiktsplan Gävle kommun år 2030.

Program

Kulturmiljöprogram

Ett kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna har arbetats fram parallellt med översiktsplanen. Programmet utgör tillsammans med de övriga tre kulturmiljöprogram ett heltäckande kulturmiljöprogram för kommunen. I kulturmiljöprogrammet finns en noggrann och detaljerad redovisning av sakintresset kulturmiljö. Kulturmiljöprogrammet är avvägt och samstämt med översiktsplanens intentioner.

Planeringsunderlag

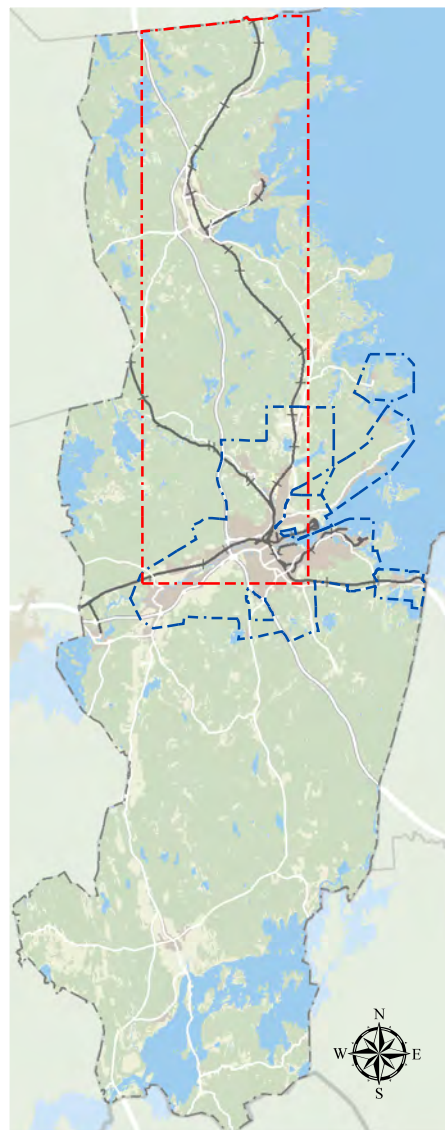
Planeringsunderlag har tagits fram för att utreda olika sakintressen och ge underlag till översiktsplanens avvägningar.

Vindkraft i Gävle kommun, ortsanalyser och landsbygdsutveckling i strandnära läge

Gävle kommun har tagit fram ett planeringsunderlag för vindkraft i kommunen. Underlaget redovisar tekniska fakta och ger förslag till ställningstagande och rekommendationer för vindkraftsutbyggnad.

Ortsanalyser som visar befintliga samhällsstrukturer ligger som underlag till ortsfördjupningarna. Dessa utgör ett viktigt planeringsunderlag i tolkningen av orternas planförslag.

I planeringsunderlaget för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) redovisas motiven för utpekade LIS-områden samt avvägningar mot andra allmänna intressen.



Fördjupade översiktsplaner

- - - Fördjupad översiktsplan, tematisk
- - - Fördjupade översiktsplaner

I kartan visas fördjupade översiktsplaner med geografisk omfattning som föreslås fortsätta gälla efter översiktsplanens antagande. Se tabell för vilka fördjupade översiktsplaner som föreslås revideras eller upphävas.

Trender och utmaningar

Sverige står inför stora förändringar under 2000-talet. Boverket har sammanfattat fyra megatrender som presenteras nedan. Dessa trender medför både strukturella och fysiska förändringar i samhällsutvecklingen. Sammanfattningen nedan innehåller även trendsplaneringsföretaget Kairos Futures årliga "Whats-on lista", i kapitlet redovisas vilka trender och utmaningar vi ser i Gävle kommun under planperioden.

Klimatförändringar - det blir varmare

Människans utsläpp av växthusgaser påverkar klimatet kraftigt med en uppskattad ökning av jordens medeltemperatur med upp till sex grader under 2000-talet. Som en effekt minskar istäckets varaktighet på Östersjön och i Västerhavet. Vattennivåerna i Östersjön förändras och nederbörden i västsverige tilltar med ökande risk för erosion längs vattendrag, sjöar och kuster, skred och ras samt översvämningar, vilket kan medföra att dricksvattenförsörjningen slås ut.

Utmaningar i Gävle: Bidra till att minska utsläppen av växthusgaser, planera för att omhänderta stora mängder dagvatten, samt undvika byggnation i lägen som kan bli utsatta för översvämningar.

Globalisering och regionalisering - starka tillsammans

Ensam är inte stark. Handeln, som är nyckeln för fortsatt svensk tillväxt, kommer att ske mer och mer med tillväxtekonomier som Kina och Indien. Sveriges framtid är därför beroende av övriga världen. Gävle kommuns framtid beror till stor del på hur utvecklingen sker i hela vår region och i angränsande regioner. Människor blir mer mobila och arbetsmarknader växer med krav på snabbare kommunikation för bland annat arbetspendling.

Utmaningar i Gävle: Att möta och främja tillväxt i hela regionen, att utveckla samarbeten mellan företag, utbildning och forskning. Att verka för investeringar för kommunikationer inom vår region, såväl statliga som kommunala och privata. Snabbare och bekvämare kommunikationer och fler hållplatslägen för kollektivtrafiken.

Urbanisering - städerna växer

År 2025 bor det drygt tio miljoner människor i Sverige - de flesta i våra tre storstadsregioner. År 2050 har inflyttningen till storstadsområdena lett till att innerstaden har blivit tätare, men också till att storstadsområdena innehåller flera städer med egna kärnor. En större andel av våra kommuninvånare bor i Gävle stad i framtiden, vilket får konsekvenser för staden men också för landsbygden.

Utmaningar i Gävle: För att inte breda ut staden och öka transportarbetet behöver vi förtäta staden. Samtidigt behöver stads-kärnans attraktivitet ökas så att den kan erbjuda bostadsmiljöer för alla. Vid förtätning av staden ska många intressen samordnas på en relativt liten yta; bebyggelsebehov, tätortsnära grönska, kulturmiljövården och bevarandet av en god livsmiljö är några exempel. Avfolkningen av landsbygden får konsekvenser för de mindre orterna i kommunen där servicenivån är beroende av befolkningens mängd. Investeringar krävs för en levande landsbygd.

Digitalisering och automatisering

Tillgång till bra internetuppkoppling är en självklarhet och kommunikation är en förutsättning för bibehållen och utvecklad välfärd för våra medborgare, både på landet och i staden. Utbyggnaden av fiber har hittills främst skett i tätorten där utbyggnaden är billigare och kan ske på kommersiell grund. Digitaliseringen medför krav på människors närhet och krav på tillförlitlig information utan väntetid. Vi befinner oss i en revolution inom automatisering och robotanvändning. Drönare och självkörande bilar är exempelvis redan verklighet.

Utmaningar i Gävle: Att förse alla hushåll och företag i kommunen med bra internetuppkoppling. Detta är viktigt framför allt på landsbygden. Förväntningarna på kommunen att ge snabba och korrekta svar utan väntetid ökar från allmänheten. För mark- och vattenplaneringen, som är demokratiska processer, ställs nya krav på att nå ut i mediabruset. Kommunen behöver dra nytta av informationsflöden, samla in och sammanställa fakta på ett tillförlitligt sätt. Kan vissa kommunala processer automatiseras i framtiden? Kan en dator exempelvis svara på frågan om jag får installera en kamin eller tillstånd för grävning?

Basnäringar och högteknologi

Basnäringarna är fortsatt viktiga för svensk exportsektor, men tillverkning och handel med högteknologiska varor kommer att vara stommen för den ekonomiska utvecklingen framöver. För att svenskt och europeiskt näringsliv ska vara fortsatt konkurrens-mässigt krävs fortsatta investeringar inom forskning och utveckling. Näringslivet i Gävle kommer även framöver att ha sin grund i de verksamheter som hittills präglat Gävle: skogs- och stålindustri, logistik och handel. Samtidigt växer nya marknader inom tjänstesektorn och besöksnäringen och blir allt viktigare.

Utmaningar i Gävle: Att fortsätta att vara lyhörd för de förutsättningar som krävs för god tillväxt i de befintliga företagen och skapa förutsättningar för att vara ett starkt alternativ för nya företags val av etableringsort. Att bygga en funktionsblandad stad med kreativa miljöer som lockar till etableringar.

Shopping - på nätet och närproducerat

E-handeln växer. Hela världens utbud kan snart nå från din mobiltelefon, var du än befinner dig. Tidigare ökade den nationella e-handeln, men nu växer även den internationella. Prenumerationer ökar; fröer, matkassar, smink och mycket annat kan levereras hem med önskade intervaller. En trend inom livsmedelsindustrin är att efterfrågan på lokalt producerade ekologiska varor ökar.

Utmaningar i Gävle: Att anpassa stadsstrukturen efter nya handelsmönster. Dagens handelsnoder behöver omvandlas för att i framtiden erbjuda andra upplevelsevärden och mötesplatser. Kan vi ta vara på trenden om lokalt producerade ekologiska varor genom att samordna inköp i regionen digitalt med möjlighet till prenumerationer och leveranser?

Behov av fler attraktiva och långsiktigt hållbara bostäder

På många håll i landet, inte minst i Stockholmsområdet, råder bostadsbrist. Detta beror på urbaniseringen och på att människor lever längre, men också på att invandringen ökar på grund av ekonomisk oro och krig i världen. Fler bostäder behövs, men nyproducerade lägenheter är dyra att bo i och många kommuninvånare saknar den betalningsförmåga som krävs. Tidigare valde vi i större utsträckning att bosätta oss där jobben fanns. Idag väljer vi bostadsort där ett rikt liv erbjuds även på fritiden. Vi tenderar att lägga allt större vikt vid vår egen image, vilket också speglas i valet av boendemiljö. Bostadstillväxten styrs till stor del av den privata marknaden. Ungefär en tredjedel av nyproduktionen av kommunens bostäder sker i AB Gavlegårdarnas regi; i framtiden spås denna andel vara lägre. Ur ett hållbarhetsperspektiv är utvecklingen av nya uppvärmningssätt intressant. Solenergi spås vara framtidens vinnare när man löst lagringsproblemet och effektiviserat utvinningen.

Utmaningar i Gävle: Attraktiva och hållbara boendemiljöer med närhet till service och kommunikationer kommer att vara en viktig konkurrensfaktor för utvecklingen i förhållande till Stockholmsområdet. En stor utmaning är att i framtiden erbjuda bra bostäder till låg kostnad för alla olika socioekonomiska grupper. En möjlighet är att genom nyproduktion av attraktiva bostäder skapa flyttkedjor som gör att bostäder till rätt prisnivå friställs för de olika målgrupperna. För att nå önskad hållbar utveckling och tillväxt i kommunen måste utbyggnadsområdena attrahera den privata marknaden. Utmaningen handlar till stor del om att hitta rätt lägen för bebyggelse samt att marknadsföra planreserven till potentiella byggherrar. En annan utmaning är att bygga i attraktiva lägen och samtidigt behålla befintliga kvaliteter, samt hur fysisk planering kan användas för att öka integration mellan grupper i staden /orterna.

Arbetskraftsbrist och generationsväxling

Signaler om arbetskraftsbrist ljuder i regionen, samtidigt som Gävleregionen har en av rikets högsta arbetslöshetsnivåer. Särskilt besvärande är arbetslösheten bland ungdomar och utrikesfödda. Inom de närmaste åren kommer många branscher att ha stora pensionsavgångar. Kommunkoncernen står också inför en generationsväxling. Vi ska då gå från en äldre generation med hög specialistkompetens, som ofta arbetat länge på samma arbetsplats till millenniegenerationen som har hög digital kompetens och som förväntas byta arbetsplats oftare.

Utmaningar i Gävle: Samverkan mellan Högskolan och näringslivet blir en viktig framgångsfaktor för att svara upp mot den högteknologiska utvecklingen och för att klara generationsväxlingen. En stor möjlighet finns att nyttja den arbetskraft som invandringen medför.

Växtvärk för vatten och avlopp

Kommunen växer, bebyggelsen blir tätare och nya områden tas i anspråk. Verksamhetsområdet för kommunalt vatten- och avlopp utökas och kapaciteten behöver höjas i befintligt nät. Idag finns en investeringsplan för vattenförsörjning som rymmer en befolkningsutveckling i Gävle stad fram till 2030.

Utmaningar i Gävle: I områden utanför staden står vi inför kapacitetsutmaningar. I Valbo, Furuvik, Forsbacka och Hamrångebygden finns stora begränsningar för fortsatt bebyggelseutveckling med anledning av kapacitetsbrister för vattenförsörjning. Duvbackens avloppsreningsverk är dimensionerat för 100 000 personer och närmar sig sin maxkapacitet. En utbyggnad eller nybyggnad av vatten- och avloppsnät kommer krävas för att klara tillväxtmålet.

Välfärdssektorn är en förutsättning som kostar

Kommunen har en växande och åldrande befolkning. Det innebär ett större behov av omsorgs- och trygghetsboenden samt gruppboenden. Befolkningsutvecklingen i åldersgrupperna 1–19 år, respektive 80 år och äldre blir extra betydelsefull då dessa grupper behöver investeringar i samhällsservice. Ett utbud av bra skolor och förskolor är viktiga faktorer för att skapa attraktiva boendemiljöer som lockar barnfamiljer att bo i kommunen. Det fria skolvalet och inflyttningen till kommunen gör planeringen av skollokaler mer komplicerad än tidigare.

Utmaningar i Gävle: Att skapa nya boendeformer som tilltalar äldre människor, så att villor och småhus kan frigöras för andra åldersgrupper. Investeringar i välfärdssektorn, det vill säga skolor, förskolor, omsorgsboenden och gruppboenden innebär höga initiala kostnader men är en förutsättning för tillväxt.

*Gävle växer och år 2030 är vi
120 000 invånare*

Befolkning

Befolkningsmål

Befolkningsmålet för år 2030 är 120 000 invånare. När vi tagit fram översiktsplanen har vi tagit höjd för en fortsatt positiv befolkningsutveckling i riktning mot 150 000 invånare år 2050.

Gävle kommun har de senaste årens haft en stegrande positiv befolkningsstillväxt och det finns flera faktorer som talar för en fortsatt stark befolkningsutveckling, såsom:

- Gävles gynnsamma geografiska läge
- god tillgänglighet till en större arbetsmarknad
- ett utvecklat boendialternativ i attraktiva livsmiljöer

Gävles utbyte med Stockholm och Uppsalaregionen har utvecklats starkt de senaste 15 åren. Med förbättrade förutsättningar för arbetspendling och godstransporter bedöms utbytet att fortlöpande förstärkas. Expansionsmöjligheter i tillgängliga lägen tillsammans med en god kompetenstillgång är en stor potential för näringslivsutvecklingen. En annan faktor är att Stockholmsregionens utveckling hämmas av ett otillräckligt byggande, vilket påverkar utvecklingsförutsättningarna för angränsande lokala arbets- och bostadsmarknader i östra Mellansverige.

Gävles betydelse för en hållbar utveckling av Stockholm - Mälardalsregionen blir alltmer tydlig både för regionens invånare och våra företag.

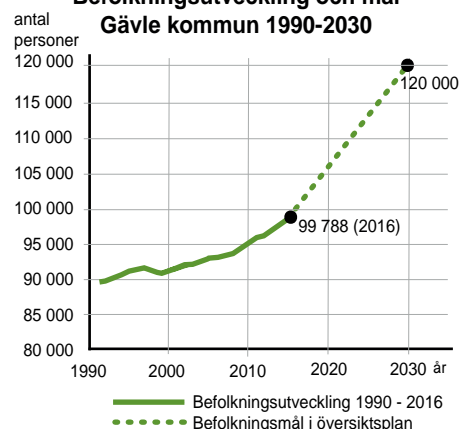
Befolkningsutveckling

Gävle kommuns befolkning har haft en stark tillväxt de senaste 10 åren. 2007 var befolkningen 92 681 invånare och i december 2016 99 788 invånare. Under 2016 ökade befolkningen med 911 invånare. Befolkningsökningen har fortsatt under 2017 och i mars passerade antalet kommuninvånare 100 000 invånare.

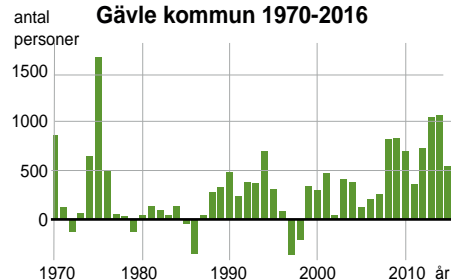
Befolkningsökningen har de senaste åren varit ett resultat av tre faktorer:

- Positivt födelsenetto - antalet gävlebor som föds är större än antalet gävlebor som avlider.
- Positivt inrikesflyttnetto - antalet människor som flyttar hit från övriga Sverige är större än antalet gävlebor som flyttar till en annan kommun.
- Positivt utrikesflyttnetto - antalet utrikesfödda människor som flyttar hit är större än antalet gävlebor som flyttar till ett annat land.

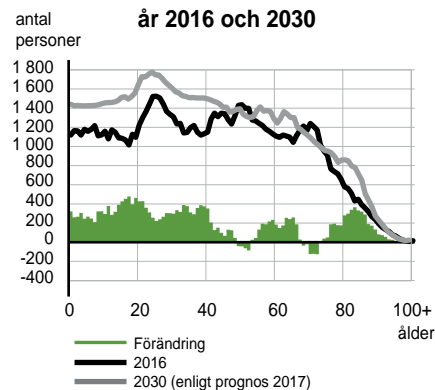
**Befolkningsutveckling och mål
Gävle kommun 1990-2030**



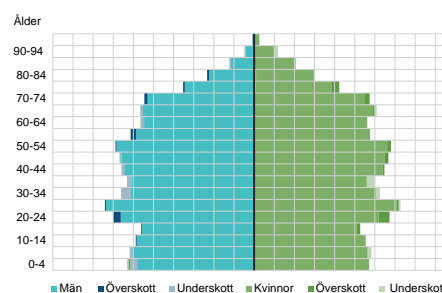
**Befolkningsökning i
Gävle kommun 1970-2016**



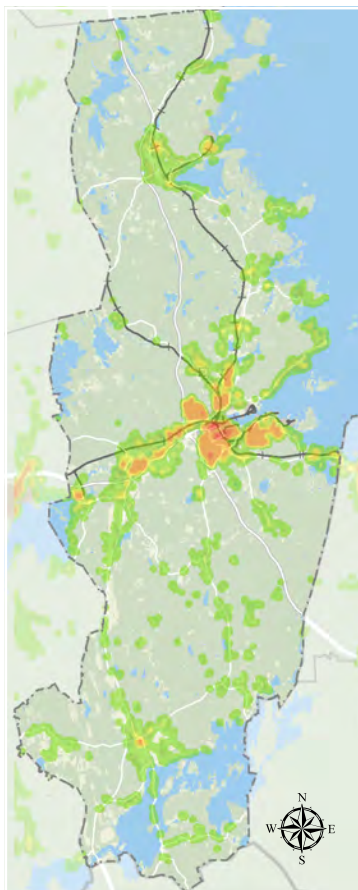
**Åldersstrukturen i Gävle kommun
år 2016 och 2030**



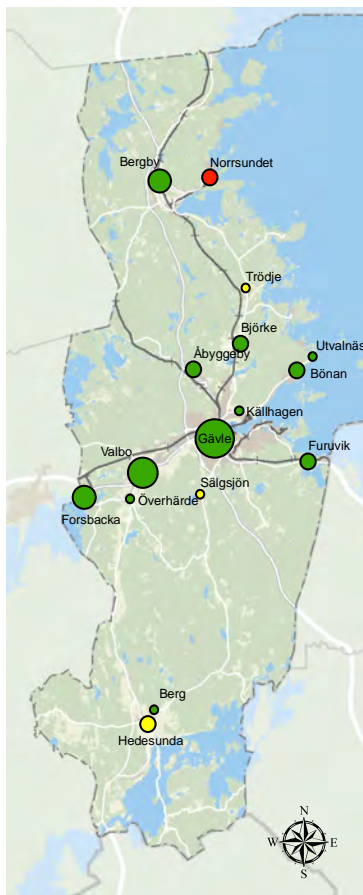
**Befolkning ålderstruktur
Gävle kommun jämfört med riket 2016 (procent)**



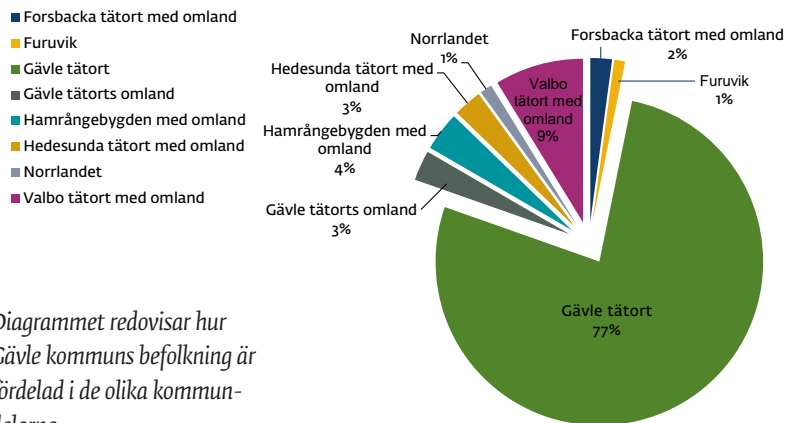
Källa: SCB, Gävle kommun och Tillväxtanalys



Kartan ovan redovisar var det finns permanentboenden i Gävle kommun år 2017.



Kartan redovisar kommunens tätorter och dess utveckling mellan 2000 och 2015. Källa: SCB, 2016.



Diagrammet redovisar hur Gävle kommuns befolkning är fördelad i de olika kommun-delarna.

Var bor gävleborna?

Den största tätorten i kommunen är Gävle stad. Av kommunens cirka 99 788 (2016) invånare bor ungefär 80 100 i staden och dess närområde, vilket innebär hela 80 procent. I den näst största tätorten Valbo bor ungefär 8 600 invånare.

I Gävle kommun finns 16 tätorter och 31 småorter. En tätort är en ort som har mer än 200 invånare. Orterna är ofta belägna i kustnära områden eller längs vattendrag. Större delen av befolkningen bor i någon av kommunens tätorter och en mindre del, cirka 6 000 personer, bor i småorterna eller på landsbygden. Det är tätorterna som har växt i och med de senaste årens befolkningsökning. Antalet boende utanför tätort har minskat med ca 1 500 personer från 2010 till 2015.

Den övre kartan visar hur Gävles befolkning är spridd inom kommunen. De gröna, gula och röda markeringarna visar vilka delar av kommunen som har permanentboende. De röda och gula markeringarna visar befolkningstäta områden. Kartan visar tydligt på skillnaden i landsbygdsboende mellan norra och södra kommundelen. I norr är landsbygds permanentbostäder samlade i större bebyggelsegrupper, ofta längs gamla E4:an, medan södra kommunen har en mer spridd bebyggelse knuten till byar och gårdar i ett småbrutet odlingslandskap. Större sammanhängande områden utan permanentboende finns kring Viksjön, öster om Öjaren och nordost om Oslättfors.

Den nedre kartan redovisar tätorternas utveckling mellan åren 2000 till 2015. Under de senaste 15 åren har antalet tätorter förändrats då bebyggelseområden växt samman eller att befolkningen har minskat under 200 invånare. Exempel på tätorter som växt samman med andra tätorter är Lund, Hamrångefjärden, Totra, Norrlandet och Forsby. Nya tätorter 2015 är Överhärde och Utvalnäs.

Gävle kommuns tätorter och utveckling 2000 - 2015

Orter med över 200 invånare år 2015	Befolkningsförändring 2000-2015
○ 201 - 500	● Ökad befolkning
○ 501 - 1000	● Oförändrat befolkningsantal*
○ 1001 - 5000	● Minskad befolkning
○ 5001 - 10000	
○ 10001 - 100000	

* Förändring < 20 invånare.
Källa: SCB.



Klimatförändringar

Översiktsplanen planerar för ett befolkningsmål med stor tillväxt i kombination med målet att bli en av Sveriges bästa miljökommuner. Klimatförändringarna kommer att påverka planeringen på olika sätt. Åtgärder för att anpassa oss till ett förändrat klimat kommer att behövas. Klimatscenarioer fram till år 2100 visar att nederbördsmängderna kommer att öka i större delen av landet och att antalet intensiva regn kommer att öka. Var för sig och i samverkan kommer dessa faktorer att försämra stabiliteten och ge problem med ras och skred. Det finns även en ökad risk för översvämningar. Positiva effekter av ett ändrat klimat kan vara lägre uppvärmningskostnader vintertid och möjligheter att odla andra typer av grödor. Skogen förväntas även komma att växa snabbare.

Klimatförändringar

FN:s klimatpanel (IPCC) har med cirka fem års mellanrum tagit fram en vetenskaplig sammanfattning av klimatförändringar orsakade av människan. Rapporten utgavs av Naturvårdsverket, FN:s klimatpanel: Klimatförändring 2013- Den naturvetenskapliga grunden, 2013.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har sammanställt en rapport som bygger på nya möjliga utvecklingsvägar, så kallade RCP-scenarioer, av klimatet i länet. Underlagen kommer från FN-s klimatpanel 2013. Hur klimatet i Gävleborgs län utvecklas beror på hur användningen av fossila bränslen blir i framtiden, dvs. hur mycket mängden växthusgaser ökar i atmosfären.

Rapporten, Framtidsklimat i Gävleborgs län- enligt RCP-scenarioer, SMHI, Klimatologi Nr 36, 2015, beskriver dagens och framtidens klimat i Gävleborg baserat på observationer och beräkningar utifrån två utvecklingsvägar- begränsade utsläpp (RCP4.5) respektive höga utsläpp (RCP8.5). Jämförelse sker med tidsperioderna 1961-1991 och 1992-2013 och redovisas i form av kartor. Tiden för beräkningarna sträcker sig till 2100. Geografiskt detaljerade klimatdata har tagits fram och använts för hydrologisk modellering. Resultaten beskrivs i form av olika klimatindex, dvs. medelvärden, säsongsvariationer och mer extrema förhållanden, baserade på statistiska bearbetningar av modelldata.

Temperaturen i Gävleborgs län beräknas öka med ca 3 grader enligt RCP4.5 och drygt 5 grader enligt RCP8.5 till slutet av seklet. Störst uppvärmning sker vintertid

med upp mot 6 grader enligt RCP8.5.

Årsmedelnederbörden ökar med 20-30 %. Nederbörden ökar mest vintertid, i västra delen av länet visar RCP8.5 på 50 % ökning. I den södra delen av länet, dit Gävle kommun hör, sker ingen ökning av nederbörd på vintern. Den kraftiga kortvariga nederbörden ökar också, maximal dygnsnederbörd kan öka med 15- 20% beroende på RCP-scenario. För länet ses en ökning av årstillrinningen med uppemot 10 % vid mitten av seklet. Ökningen fortsätter mot slutet av seklet och är jämt fördelad över länet. Den procentuellt största ökningen sker vintertid. Länsstyrelsen har tagit fram en rapport "lokala avrinningsförhållanden i orter i Gävleborgs län" 2016:11 som beskriver var lågpunkter finns i bebyggda områden.

För Gävle kommun är förhållandena oförändrade för Testeboån och Gavleån. För Dalälven kvarstår årstidsförloppet men vårflödestoppen kommer tidigare och i medeltal är flödet lägre då. Under hösten och vintern blir flödena högre men sommaren påverkas inte nämnvärt. För de mindre vattendragen förändras dynamiken med högre tillrinning höst-vinter och lägre under vår-sommar. Antalet dagar med snö varierar över länet. Enligt klimatscenarioerna minskar snötäcket generellt i länet men främst i den sydliga delen. Antalet dagar med låg markfuktighet ökar i framtiden, från dagens 10-15 dagar till 25-35 dagar mot slutet av seklet.

Klimatförändringarnas konsekvenser

Hela samhället påverkas av klimatförändringarna, allt från teknisk infrastruktur, mark och bebyggelse, natur, ekosystem, fysisk planering, energiförsörjning, kommunikation, kulturmiljö, vatten och avlopp, jordbruk, djur och skogsbruk, till vård och hälsa.

Ökad skogsproduktion är en annan konsekvens, liksom ökade risker för insektsangrepp och andra skador. Jordbruksproduktionen ökar men samtidigt får vi ökad risk för torka. Behovet av uppvärmning av hus minskar, samtidigt som kylbehovet ökar. Risken för smittspridning ökar när jordbruksmark, deponier och avloppssystem riskerar att översvämmas. Det är svårt att uppnå flera av våra miljömål, såsom biologisk mångfald, minskad övergödning, frisk luft (ökad ozonhalt) och levande sjöar och vattendrag (utläckage av kväve och humus).

Nationella och regionala mål och riktlinjer

Enligt SMHI, som sammanställer information om klimatförändringarna finns idag ingen nationell myndighet med övergripande ansvar för klimat-

anpassningsfrågan. Det finns ett 30-tal myndigheter som arbetar med förebyggande åtgärder, ökad kompetens och kunskap och som verkar för bättre beredskap vid störningar i viktiga samhällsfunktioner.

Länsstyrelsen är den regionala tillsynsmyndigheten för naturvård och miljöskydd enligt miljöbalken, liksom för frågor kring dricks- och dagvatten. I såväl prövning som tillsyn av miljöfarlig verksamhet, samt i naturvårdsarbetet bör de risker som kan förväntas med anledning av klimatförändringarna beaktas.

Länsstyrelsen har även ansvar för att tillhandahålla underlag till kommunerna för deras miljöarbete.

Klimatförändringar som påverkar

Gävle kommun

Gävle kommun gjorde en risk- och sårbarhetsanalys 2014 och i avsnittet om klimatanpassning redovisas de åtgärder som kan minska påverkan från ett förändrat klimat. Testeboån är det vattendrag som har störst risk att drabbas av höga flöden. Dalälven och Gavleån är reglerade, så där finns större möjligheter att parera höga flöden. Å andra sidan kan extrema flöden medföra dammkollaps vid kraftverksdammarna.

Det finns i bedömningen av frekvensen av 100-års flöden flera osäkerheter. Bland annat skulle mindre snö under vintern kunna innebära färre 100-årsflöden. Mer regn och extrema skyfall ökar risken för översvämningar i bebyggda områden, vilket innebär att det behövs en kartläggning av kommunens riskområden.

Kommunen bör även ta fram en karta över områden som inte är lämpliga att bebygga. Ytor som kan ta emot extrema regnmängder behöver finnas i tätorter och på landsbygden. Mer vatten i marken kan öka risken för ras och skred.

Vid förhöjd temperatur får vi en längre odlingsäsong, vilket är bra för våra jord- och skogsägare, men det gynnar dessvärre även nya skadeinsekter. Vi kommer att få möjlighet att odla nya typer av grödor än de som finns idag. Vi kan också få fler tropiska nätter, vilket innebär att nattens temperatur inte understiger +20 grader. Då kan även inomhustemperaturerna hålla en hög nivå under längre perioder. Det kan innebära en ökad risk för förvärrade sjukdomstillstånd och i värsta fall död för känsliga människor. I nybyggen krävs möjligheter till kylning av bostäder för känsliga grupper.

Klimatanpassning

Klimatanpassning definieras som förändringar i det ekologiska, sociala eller ekonomiska system till följd av verkliga eller förväntade klimatförändringar. Förändringar i processer, metoder och strukturer, antingen i syfte att mildra negativa förväntade effekter eller i syfte att utnyttja nya möjligheter som uppstår till följd av klimatförändringarna, är exempel på klimatanpassning. Definitionen kommer från IPCC, Smit et al 2001, kap 18, första stycket ur "Executive Summary".

Andra avsnitt i denna översiktsplan, exempelvis "Kommunikation och infrastruktur" och "Teknisk försörjning" pekar på flera beslut som påverkar graden av klimatanpassning. Det krävs tydliga och långsiktiga beslut om kommande åtgärder med utgångspunkt bland annat i det miljöstrategiska programmens mål. Gävle kommuns risk- och sårbarhetsanalys från 2014 omfattar åtgärder för att minska påverkan av klimatförändringar på kort och lång sikt.

Mål för minskad klimatpåverkan

Parisavtalet 2015 - ett nytt klimatavtal

Den 12 december 2015 på en FN-konferens i Paris kom världens länder överens om ett nytt globalt klimatavtal: Parisavtalet (The Paris Agreement). I avtalet skärps det tidigare målet att jordens uppvärmning ska begränsas till två grader. Där står istället att ökningen ska hållas till "klart under" två grader och helst inte vara större än 1,5 grader. Varje land förbinder sig att vart femte år lämna in nya nationella klimatplaner som ska visa åtgärder och resultat.

Gävle kommun uppfyller sin del av förverkligandet genom målen i miljöstrategiska programmet, VA-planen, trafikstrategin, avfallsplanen och energiplanen. Genom strategier och ställningstaganden i översiktsplanen stöds också målen i Parisavtalet.

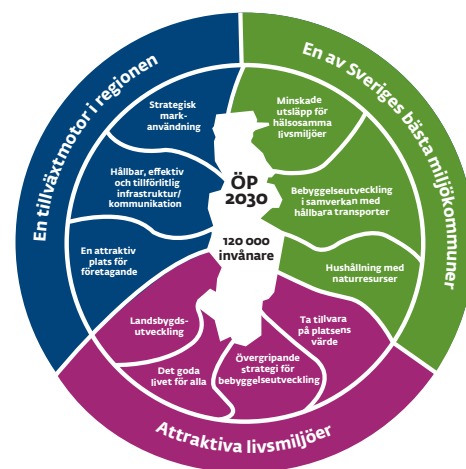
Regional klimatanpassningsstrategi

Länsstyrelsen i Gävleborg har tagit fram en regional klimatanpassningsstrategi som antogs 2014 och som ska stödja kommunernas arbete med underlag, kunskaper och nätverk. Planens fokus är kunskapsutbyte, faktainsamling och aktiva nätverk för länets kommuner.

Gävle kommuns miljöstrategiska program

Gävle kommun antog 17 juni 2013 ett miljöstrategiskt program med mål som ersatte de tidigare lokala miljömålen. Världen står inför stora utmaningar att minska de utsläpp som förstärker växthuseffekten och påverkar klimatet. I det miljöstrategiska programmet finns delmål för att förhindra klimatförändringar i flera målområden. Tillsammans ska delmålen bidra till det övergripande målet att Gävle kommun ska vara klimatneutral år 2050.

Det övergripande målet om klimatneutralitet visar på en långsiktig riktning. Än så länge saknas dock ett bra sätt att mäta de totala



Avsnittet "Klimatanpassning" har koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner", "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och "Gävle kommun en tillväxtmotor i regionen" och särskilt strategierna:

- Hushållning med naturresurser
- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter
- Övergripande strategi för bebyggelseutveckling
- Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur och kommunikation

utsläppen. En betydande utsläppsminskning krävs för att minska klimatförändringarna. Inom verksamheterna i Gävle kommun krävs anpassningar, såsom att minska användningen av fossila bränslen för uppvärmning, elproduktion och transporter. Kommunen måste också finna åtgärder som minskar påverkan på befolkningen från extrema värmeböljor och försämringar av kvaliteten på dricksvattnet.

Implementeringen av det miljöstrategiska programmet har skett sedan 2014 och förslag på åtgärder har tagits fram utifrån målen. I och med en ny klimatlag kan miljöstrategiska programmet komma att anpassas.

Om kommunen lyckas med åtgärderna tar vi stora steg mot en klimat-anpassning fram till 2050.

Riktlinjer för klimatanpassning i andra styrdokument

- I skogspolicy, antagen 2017, för kommunens innehav av skogs-mark, finns målet att öka biologisk mångfald i tätortsnära skogar.
- Åtgärder för förbättrad livsmiljö i staden, med ett förändrat klimat, krävs för att minska effekter av t ex. extrem nederbörd. Och i antagen VA-strategi och VA-plan har beslutats om fortsatt arbete med dessa frågor. Vid försäljning av kommunal mark ska t ex. områden som kan översvämmas vid extrema regn undantas från all exploatering.
- Kommunen ska bilda naturreservat enligt styrdokumentet ”Strategi för bildande av naturreservat” så att mindre naturområden med höga natur- eller rekreationsvärden nära bebyggelse får skydd.
- Gävle Energi ska verka för att möjliggöra småskalig energi-produktion på näten.

Övergripande mål och delmål från miljöstrategiska programmet som berör klimatanpassning

Målområde	Övergripande mål	Delmål
Energi	Energianvändningen ska minska och energin ska användas effektivt	Näringslivet och gävleborna ska energieffektivisera och minska energianvändningen med 15 % fram till år 2020 jämfört med 2010.
Energi	Gävle kommun som geografiskt område ska vara klimatneutral år 2050	Näringslivets och gävlebornas energianvändning i fastigheter och anläggningar ska vara fossilfri år 2030.
Energi	Gävle kommun som geografiskt område ska vara klimatneutral år 2050	Produktionen av förnybar energi ska öka.
Energi	Gävle kommun som geografiskt område ska vara klimatneutral år 2050	Produktionen av biogas ska öka med 400 % fram till år 2017 jämfört med 2012.
Energi	Gävle kommun som geografiskt område ska vara klimatneutral år 2050	Gävle kommun uppmuntrar gävleborna och näringslivet till förnybar energiproduktion. Gävle Energi kan skapa incitament och möjliggöra småskalig energiproduktion på näten. Kommunen kan möjliggöra förnybar energiproduktion i översiktsplaner och detaljplaner, och i dialogen med byggherrarna uppmuntra att investera i småskalig energiproduktion på eller vid fastigheten.
Transporter	Minska resor och transporter	Körsträckan med bil i Gävle kommun ska år 2025 ha minskat till 600 mil per invånare och år.
Transporter	Öka andelen resor och transporter med hållbara färdmedel	Antalet resor med kollektivtrafik ska år 2025 ha ökat till 15 miljoner per år.
Transporter	Öka andelen resor och transporter med hållbara färdmedel	Antalet resor med cykel ska fördubblas fram till år 2025.
Transporter	Miljöanpassa resor och transporter	Gävlebornas och näringslivets resor och transporter ska vara fossilfria år 2030.
Natur	Den biologiska mångfalden ska bevaras och förstärkas	Ytterligare minst 1000 hektar värdefulla natur- och rekreationsområden ska vara långsiktigt skyddade år 2020 jämfört med 2011. Alla åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) som berör Gävle kommun ska vara implementerade i kommunkoncernens verksamhet senast år 2020.
Mark och bebyggd miljö	Lokalisera, utforma och underhålla hållbart	Nya byggnader och anläggningar ska anpassas till ett förändrat klimat.
Vatten	Alla vattenförekomster ska ha god ekologisk och kemisk status	Gävle kommunkoncern ska minimera risken för negativa miljö- och hälsoeffekter vid översvämningar och ökade flöden till följd av ett förändrat klimat. Förorenat vatten och dagvatten ska inte släppas till sjöar, vattendrag eller kustområden. Miljöbelastningen från spillvatten ska minska.

Del A

Allmänna intressen

Regionalt perspektiv
Byggd miljö
Kulturmiljö
Natur och friluftsliv
Kommunikation och infrastruktur
Teknisk försörjning
Naturresurser
Miljö- och riskfaktorer
Riksintressen
Miljö kvalitetsnormer



Regionalt perspektiv

REGIONALT PERSPEKTIV



Regionalt perspektiv

Översiktsplanen ska lyfta fram det regionala perspektivet i planeringen av mark- och vattenanvändning och visa vilken roll Gävle kommun har i regionen utifrån arbetsmarknad, näringsliv, kommunikation, teknisk infrastruktur, boende, turism, besöksnäring och utbildning. Nya plan- och bygglagen uttrycker tydliga förväntningar på ett bättre samspel mellan översiktsplaneringen och det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet.

Översiktsplanen ska sättas in i ett nationellt och regionalt sammanhang där kopplingarna till övergripande mål och program är tydliga.

Gävle - en tillväxtmotor i regionen

Målet för det regionala perspektivet är ”Gävle - en tillväxtmotor i regionen”. I målet finns en övertygelse om att tillväxt i regionen är beroende av att det finns en kraftfull motor som kan driva denna utveckling. För att en motor ska fungera är det också viktigt att alla beståndsdelar i maskineriet fungerar tillsammans. De enskilt viktigaste tillväxtfaktorerna är kompetensutveckling, utbildning, tillgänglighet och kommunikationer. Genom att Gävle tar på sig rollen som motor bidrar kommunen även till utvecklingen i övriga kommuner i regionen. Det regionala perspektivet har också olika dimensioner. Dels för FA-regionen Gävle, dels för Region Gävleborg och dels i relation till Stockholmsregionen. Det är viktigt att ha med sig alla tre dimensionerna i den fortsatta beskrivningen även om det i text ofta benämns som Gävleregionen.

Regionala styrkor

De styrkor vi listar här är de som vi anser vara viktigast för Gävle-regionen. De ska vi satsa extra mycket på att framhålla och bygga vidare på i kommunernas planering:

- **NÄRHET TILL STOCKHOLMSOMRÅDET:** Befolkningen i Stockholmsområdet utgör en stor marknad och Stockholm är ett stort besöksmål för oss. Om vi lyckas marknadsföra närheten till Gävle har vi stora möjligheter till regional utveckling på många områden.
- **INFRASTRUKTUR:** Regionen har ett mycket gynnsamt geografiskt läge med god tillgång till infrastruktur både vad gäller väg, järnväg, hamn, flyg och bredband.
- **NATURTILLGÅNGAR OCH FRILUFTSLIV:** Samtidigt som vårt område är lättillgängligt med goda kommunikationer, finns här stora naturområden med goda möjligheter till olika former av friluftsliv och naturupplevelser.
- **HAVS- OCH STRANDNÄRA BOENDE:** Vi har nära till hav och sjö, vilket är attraktivt både för boende och för olika typer av fritidsaktiviteter.
- **SAMVERKAN:** Att bygga kluster och nätverk är viktigt för alla de områden som beskrivs ovan. Visitgavle, Gästrikerådet, näringslivsorganisationer, högskolan med flera är viktiga aktörer som tillsammans kan skapa helhetslösningar och profilera regionen i olika sammanhang.
- **VARUMÄRKESARBETE** och den tillit och stabilitet som vi kan skapa med goda lokala strukturer är oerhört viktiga för utvecklingen i vår region.



Avsnittet ”Regionalt perspektiv” har särskild koppling till översiktsplanens mål ”Gävle kommun en tillväxtmotor i regionen” samt strategierna:

- Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur och kommunikation
- En attraktiv plats för företagande
- Strategisk markanvändning

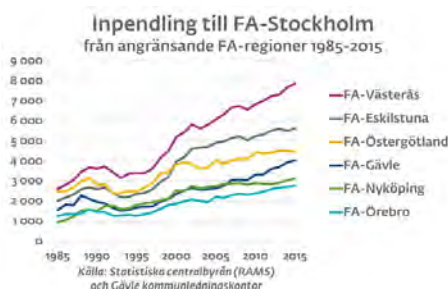
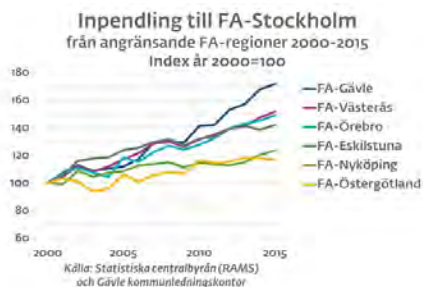
FA-region

Funktionell analysregion, FA15, är en grupp kommuner som på sikt kan antas vara självförsörjande vad gäller arbetstillfällen och arbetskraft. Indelningen är i huvudsak baserad på en prognos gällande pendlingsmönstren 2025 och gjord av Tillväxtanalys.



Pendling i Gävleregionen år 2015.

Källa: Gävle kommunledningskontor och Tillväxtanalys.



Arbetsmarknadsregionen

Arbetsmarknadsregionen (FA-regionen) Gävle består av kommunerna Ockelbo, Hofors, Sandviken, Älvkarleby och Gävle. Denna funktionella region har tillsammans cirka 163 500 invånare (2016 enligt SCB) och cirka 72 000 arbetstillfällen (förvärvsarbetande dagbefolkning 2012 enligt SCB-RAMS).

Pendling mellan Sandviken och Gävle dominerar inom Gävleregionen, följt av pendlingsutbytet mellan Gävle och Älvkarleby. Utanför FA-gränsen dominerar pendlingen till och från Uppsala och Stockholm, men även inpendlingen från Söderhamn och övriga länet.

Gävles befolkning växer snabbt och når snart 100 000 invånare. Ett större befolkningsunderlag innebär en större lokal marknad för företagen och gynnar utvecklingen av ett mer varierat näringsliv. Befolkningstillväxten ger också ett ökat underlag för utbildning och forskning, vilket i sin tur är av avgörande betydelse för kommunens och regionens framtida konkurrenskraft. Kunskap och kompetens blir en allt viktigare tillväxtfaktor, både för den konkurrensutsatta industriproduktionen och den framväxande tjänstesektorn.

Gävles gynnsamma geografiska läge och utvecklade infrastruktur bidrar starkt till den positiva utvecklingen. Gävleregionens utbyte med Stockholm- och Uppsalaregionen ökar i allt snabbare takt. Inpendlingen till Stockholm-Uppsalas arbetsmarknadsregion från Gävleregionen uppgick till 3 600 pendlare år 2012, vilket är en ökning med drygt 50 procent sedan millennieskiftet. Därmed svarar Gävleregionen för den största relativa förändringen i inpendling till Stockholm- och Uppsalaregionen.

Stockholm- och Uppsalaregionen med angränsande regioner utgör en storstadsregion som i ett globalt perspektiv har mycket goda tillväxtmöjligheter. Stockholm är navet i storstadsregionens utveckling, men har ett bostadsbyggande som inte motsvarar efterfrågan. Samtidigt som storstadens utveckling hämmas av otillräckligt bostadsbyggande blir förutsättningarna för utveckling mer gynnsamma för angränsande arbetsmarknadsregioner i attraktiva och tillgängliga lägen.

Förmågan att möta en minskande sysselsättning inom tillverkningsindustrin är bland annat beroende av hur många branscher som finns representerade i regionen. Med ökad branschrepresentation eller branschbredd förbättras möjligheterna till effektiv matchning på den lokala arbetsmarknaden. Branschbredden i Gävleregionen uppgick 2012 till 486 branscher av 832 möjliga.

Vår FA-region är inte tillräcklig stor i sig själv, men kan genom god anslutning söderut uppnå den mångfald av branscher som skapar stor attraktivitet för nya verksamheter.

I omvandlingen från ett näringsliv som dominerats av tillverkningsindustri till en mer tjänstebaserad näringsstruktur blir styrkor och svagheter i arbetsmarknaden tydliga. Samtidigt som delar av näringslivet i FA-regionen har svårt att hitta rätt kompetens har Gävleregionen en av rikets högsta arbetslöshetsnivåer. Särskilt besvärande är arbetslösheten bland ungdomar och utrikesfödda.

Andel arbetssökande av den registerbaserade arbetskraften 16-64 år i september 2014 (procent)

	Totalt	Kvinnor	Män	Utrikesfödda	18-24år
Gävleregionen	11,5	11,3	11,6	37,0	24,0
Riket	7,8	7,4	8,2	20,7	15,2

Källa: Gävle kommunledningskontor och arbetsförmedlingen



-  Regioncentra
-  Kommuncentra
-  Serviceort
-  Utvecklingsort
-  Hamn
-  Regionala besöksmål
-  Järnvägsstation
-  Regionaltågstation

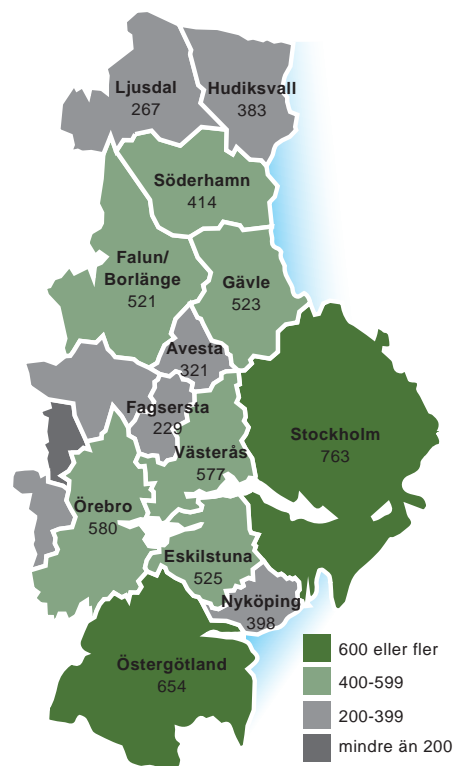
 Väg

 Järnväg

REGIONALT PERSPEKTIV



Inpendling till Gävleregionen respektive Stockholmregionen år 2015. Källa: Gävle Kommunledningskontor och Tillväxtanalys.



Branschbredd efter FA-region år 2015. Källa: Statistiska centralbyrån (RAMS).

Denna obalans ställer krav inom flera områden, framför allt infrastruktur som underlättar pendling och utbildning och som knyter an till arbetsmarknadens behov.

Många av de nya arbetstillfällena som skapas uppstår i nya branscher (exempelvis smart logistik och gröna näringar) och handlar ofta om innovation. Därför är det av stor vikt att skapa miljöer där mindre företag kan samverka och inspirera varandra. Vi ska därför jobba vidare med samarbetet mellan Sandbacka Park i Sandviken och Högskolan/Teknikparken. Överlag är samarbete och att skapa mötesplatser både inom FA-regionen och med angränsande FA-regioner viktiga utvecklingsområden. Etablering av sådana mötesplatser ska placeras i centrala lägen eftersom goda kommunikationer är en viktig förutsättning.

Samtidigt är det viktigt att utveckla traditionella branscher för att stärka deras konkurrenskraft. Utvecklingen leder ofta till att det blir färre arbetstillfällen, men den skapar samtidigt möjligheter för avknoppningar och nya företag i anslutning till de stora företagen, vilket också bidrar till tillväxt.

Inom de närmaste åren kommer många branscher att ha stora pensionsavgångar. Utbildningssystemet har därför en stor uppgift att lösa. Generationsväxlingen och invandringen skapar också nya möjligheter. Samverkan mellan högskolan och näringslivet blir en viktig framgångsfaktor för att matcha behov och utbud.

Under den kommande tioårsperioden förväntas 3000 högutbildade (förvärsarbetande dagbefolkning i åldersgruppen 55+ med minst 3-årig eftergymnasial utbildning, FA-Gävle 2012, Källa: SCB, RAMS) pensioneras i Gävleregionen, främst inom utbildnings- och vårdsektorerna.

Kompetensförsörjning och utbildning

Högskolan i Gävle har för närvarande cirka 15 000 studenter. Söktrycket är stort och eftersom graden av högskoleutbildning i länet ligger lägre än riksgenomsnittet, har högskolan en mycket viktig regional uppgift. Utbildningstraditionen i vår region är lägre än i många andra delar av landet, och därför är en stark regional högskola av särskild stor vikt för att locka ungdomar att satsa på en högre utbildning.

Kompetensutveckling är viktig både för arbetssökande och bland anställda. Kompetensutveckling har positiva effekter för såväl de anställda som för företag och offentlig sektor. Inom exempelvis Landstinget finns brist på i princip alla yrkeskategorier med krav på eftergymnasial utbildning. När arbetsgivaren tar större ansvar för kompetensplanering och kompetensutveckling förbättras möjligheterna för verksamheternas utveckling.

Högskolan är med sin forskning en viktig aktör i kontakten med näringslivet och en motor för innovation i regionen. Högskolan är också tillsammans med företrädare för det lokala näringslivet viktiga ambassadörer när det gäller att marknadsföra regionens möjligheter. Utbildningar som är viktiga för den lokala kompetensförsörjningen ska kunna bibehållas och utvecklas vid Högskolan i Gävle.

Utbildningsnivån i FA-region Gävle är generellt sett lägre än riket som helhet. Bland kvinnorna är andelen högutbildade högre än bland männen, vilket ligger i linje med resten av Sverige. Inom FA-regionen råder dock vissa skillnader. Exempelvis har Gävle kommun högre utbildningsnivå än de omkringliggande kommunerna.

Den relativt låga utbildningsnivån kan förklaras med den långa traditionen av en stark basindustri och en omfattande offentlig sektor.

När industrins behov förändras ökar kraven på utbildad och mer kvalificerad arbetskraft. När nya jobb i kunskapsintensiva och expansiva branscher växer fram ökar behovet ännu mer av kvalificerad kompetens.

En viktig förutsättning för högre utbildning är också att grundskola och gymnasium håller en hög nivå. God samverkan mellan skolorna i regionen bidrar till att höja nivån generellt.

I vår strävan att höja regionens generella utbildningsnivå är det viktigt att också öka kompetensen inom branscher och yrken som inte kräver högskoleutbildning. En väl samordnad kompetensutveckling på alla nivåer är en avgörande framgångsfaktor för regionens utveckling.

Infrastruktur

Närheten till Stockholmsområdet med sin stora tillväxt, är förmodligen Gävleregionens största tillgång. Infrastrukturen är en förutsättning för att personer och gods kan transporteras mellan orter. God standard på infrastrukturen är därför en grundläggande framgångsfaktor. För personresor är restiden viktigare än avståndet. Restiden mellan Gävle och Arlanda är exempelvis kortare än för många som bor i de södra delarna av Stockholm.

Gävle har idag ett mycket strategiskt läge där tre nationella stamvägar, tre stamjärnvägar och en av Sveriges största hamnar möts. Utvecklingen kring Gävle hamn ger goda möjligheter till företagsetableringar, inom bland annat logistikområdet tack vare möjligheterna till omlastning mellan väg, järnväg och sjöfart. Det finns också industrihamnar i Skutskär och Norrundet med stora potentialer. Dessutom ligger Arlanda inom en timmes restid.

Infrastrukturen inom FA-regionen håller god standard. Söderut från Gävle finns sedan länge en sammanhängande motorväg, och 2017 finns även sammanhängande dubbelspår. Vägstandarden västerut längs E16 är god och även norrut längs E4 är standarden förhållandevis god. Väg 56 (Råta Linjen) mellan Gävle och Norrköping närmar sig en sammanhängande 2+1-standard.

Det som framför allt saknas är en bättre järnvägsförbindelse norrut längs kusten, samt en vidare utbyggnad av järnvägskapaciteten mellan Uppsala och Stockholm.

God kvalitet i kollektivtrafiken inklusive enkla lösningar för resenärerna, sammanhängande cykelvägnät som förbinder orter inom regionen, motorvägshållplatser, god vattenförsörjning, god vattenkvalitet, bredbandsutbyggnad och grön energi är ytterligare faktorer som är viktiga för att skapa en framgångsrik region.

Bostadsförsörjning

Bostadsbyggandet är eftersatt på många håll i landet, inte minst i Stockholmsområdet. Brist på tillgänglig mark gör det svårt att bygga tillräckligt många bostäder, och redan idag ligger produktionen långt under behovet. Detta kan göra att fler människor söker sig mot Gävleregionen, vilket kan medföra att företag flyttar efter.

Vi har möjlighet att erbjuda olika typer av attraktiva boendemiljöer i stationsnära lägen inom regionen. Vi måste säkerställa en hållbar samhällsutveckling, vilket innebär att bygga klimatsmart, utveckla förnybar energi och tillhandahålla hållbara transportlösningar. Dessa aspekter blir också viktiga konkurrensfaktorer för utvecklingen i förhållande till Stockholmsområdet.

Attraktivt boende är en viktig konkurrensfaktor där vi kan vinna framgång genom att erbjuda olika typer av boende, mindre enheter av bostäder som motverkar segregation, vattennära lägen, bra skolor, gott utbud av fritidsaktiviteter, varierat utbud av boende för äldre, studentboende, attraktivt stadskärna med mera.

För att åstadkomma detta är det viktigt att vi har ett brett engagemang inom regionen, att vi har lokalt förankrade entreprenörer och ett nära samarbete mellan de kommunala bostadsbolagen.

Besöksnäring, kultur och fritid

Det finns ett brett utbud av verksamheter inom besöksnäring, kultur och fritid i regionen. Samordning, marknadsföring och viljan att stödja lokala entreprenörer är de största utmaningarna, såväl för turism, konferenser, konserter, kulturarrangemang, föreningsliv och friluftsliv. Vi måste se värdet i att samarbeta och vara goda ambassadörer för varandra, och därigenom bidra till att påverka den mentala bilden av vår region.

För regionens befolkning utgör Gävle ett intressant besöksmål både för handel (Gävle centrum och Valbo) och för kulturutbudet. För de flesta invånarna i länet är Gävle den närmaste urbana miljön, med ett bredare utbud än bostadsorten. Därför utgör även Gävle centrum en viktig funktion för hela länet.

Turism

Besökare gör allt mer efterforskningar om sitt resmål online och handlar på nätet. Det gör att regionen måste vara duktig på att informera om sitt utbud och sälja bokningar via webben på olika språk. Webbplatsen visitgavle.se ger möjlighet för alla att bli bokningsbara via webben och presentera sig på flera språk. Det finns en stor utvecklingspotential i att presentera hela Gävle-regionen under samma paraply.

Det kan också finnas specifika utvecklingsbehov, exempelvis att samordna och paketera resor inom regionen (X-trafik), göra kusten tillgänglig från land och hav (delta i kustutvecklingsprojekt), utveckla områden kring Dalälven och Färnebofjärden, samarbeta med Hälsingland (Hälsingegårdarna), göra riktade erbjudanden mot specifika grupper (till exempel tyskar och holländare), erbjuda husbilsparkeringar och gästhamnar med mera.

Närheten till Arlanda och Stockholmsområdet innebär att vi är lättillgängliga för besökare.

Konferenser

Konferensanläggningar av hög kvalitet i olika storlekar är viktiga för tillväxten. I övrigt liknar behoven de som gäller för turism, till exempel att deltagarna vill ha ett mervärde i form av aktiviteter eller upplevelser. Teknik och själva arrangemanget kring konferensen är självklart viktigt, men miljön har också stort fokus. En viktig funktion för denna utveckling är Gävle Convention Bureau som idag omfattar Gävle och Sandviken.

Konserter och evenemang

Möjlighet till stora och små musikevenemang skapar intresse både för turister och för de som är intresserade av Gävle-regionen som bostadsort. Det finns ett stort antal arenor som erbjuder många möjligheter. Kommunen kan även erbjuda och marknadsföra en kombination av aktiviteter under samma helg, exempelvis en kombination av idrott och kultur, för att locka turister.

Kultur

Gävle har som mål i det kulturpolitiska programmet att vara en av landets mest uppskattade kultur- och konstkommuner. Kommunens roll är att skapa förutsättningar och mötesplatser, samt att bidra till samordning och marknadsföring.

Föreningsliv

Föreningslivet är under strukturförändring. Det är idag svårare att locka unga till föreningar, men de ingår däremot i andra grupper. Att locka unga till föreningar kan ske genom personliga möten, men också genom att bjuda in till digitala möten, eller mer tillfälliga grupper.

Friluftsliv

Utevistelse och upplevelser i naturen gör gott för både kropp och själ, vilket gör det allt viktigare att bevara och utveckla friluftslivets förutsättningar. Möjlighet till ett rikt friluftsliv är idag något som människor uppskattar och kan därför ha betydelse för inflyttning och närings-etableringar till en region eller kommun. Aktiviteter inom rekreation, naturturism och rörligt friluftsliv är dessutom en stor, viktig och växande näringsgren. Därför är det angeläget att redan i planeringsskedet tydligt markera var och hur regionen avser att erbjuda attraktiva och lättillgängliga områden för friluftsliv och rekreation så att regionens invånare och besökare får möjlighet att uppleva naturen, motionera och må bra.

RIKTLINJER FÖR GÄVLE - EN TILLVÄXTMOTOR I REGIONEN

Övergripande

Gävle kommun ska samverka med närliggande kommuner, samt regionala och nationella aktörer för att stärka kommunen och regionen avseende logistik, transporter, kommunikation, kollektivtrafik, kompetensförsörjning, bostadsförsörjning, utbildning, handel, turism, friluftsliv, sjukvård, vattenfrågor med mera.

Arbete, utbildning och handel

Gävle kommun ska:

- samverka för en positiv utveckling av Gävleregionen som arbetsmarknadsregion med ökad branschbredd
- fortsätta utveckla Gävle stad som regioncentrum
- skapa goda förutsättningar för Gävle centrum och Valbo köpcentrum som regionala handelsplatser
- ge förutsättningar för regionsjukhuset att utvecklas
- ge förutsättningar för högskolan och högskoleanknuten verksamhet att utvecklas
- samverka kring kompetensförsörjning, där även grundskola och gymnasieskola håller hög kvalitet
- samverka för samordning och marknadsföring av besöksnäring, konferensverksamhet, kulturevenemang och friluftsliv
- arbeta för utveckling av Jungfrukusten och andra kustnära mötesplatser, såsom Älvkarleby, Tierp, Östhammar, Söderhamn och Hudiksvall

Infrastruktur och kommunikationer

Gävle kommun ska:

- samverka med statliga myndigheter och andra kommuner kring åtgärder i järnvägsinfrastrukturen, för att öka kapacitet och utveckling av befintliga och nya tågstationer
- verka för utbyggnad av dubbelspår på Ostkustbanan mellan Sundsvall och Gävle
- fortsätta samverka kring förbättrad infrastruktur till omkringliggande regioner och städer kring Ostkustbanan, Bergslagsbanan, Bottniska korridoren, E16, E4 och Råta Linjen (riksväg 56)
- samverka för en god kvalitet och utveckling av kollektivtrafik, regionala cykelstråk och regionala bytespunkter mellan olika trafikslag
- utveckla Gävle hamns potential både för regionen och Stockholmsområdet, samt skapa förutsättningar för logistikverksamhet som bygger på Gävles gynnsamma geografiska läge
- samarbeta i regionen kring teknisk försörjning och infrastrukturfrågor, vad gäller vatten, avlopp, energi och avfallsfrågor

Bostäder och friluftsliv

Gävle kommun ska:

- samverka kring en regional bostadsförsörjning och utveckla samarbeten mellan kommunala bostadsbolag
- samverka för att erbjuda regionens invånare och besökare attraktiva och lättillgängliga områden för friluftsliv och rekreation med höga upplevelsevärden

Vatten och miljö

Gävle kommun ska:

- samverka med Sandvikens kommun för att Storsjöns och Öjarens vatten ska hålla god kvalitet
- samarbeta på vattendistriktsnivå för att uppnå vattenkvalitetskrav som följer av EU:s vattendirektiv
- samarbeta i regionen för att trygga den framtida dricksvattenförsörjningen

Byggd miljö

BYGGD MILJÖ



Gävle växer!

Översiktsplanen anger en inriktning för hur en hållbar bebyggelseutvecklingen ska ske inom Gävle kommun. Målet om 120 000 invånare år 2030 innebär många möjligheter men samtidigt många utmaningar. I kommunen behöver plats skapas för nya bostäder, arbetsplatser, verksamhetsområden, skolor, service, kultur och fritid, kommunikationer etc. Översiktsplanen föreslår att tyngdpunkten av bebyggelseutvecklingen fram till år 2030 ska ske i Gävle stad. För landsbygden föreslås att utvecklingen främst riktas till serviceorterna Valbo, Forsbacka, Bergby och Hedesunda. De havsnära utvecklingsorterna Norrlandet och Furuvik föreslås ges en ökad utveckling.

Bebyggelseutveckling fram till år 2030

I Gävle kommun ska en mångfald av attraktiva livsmiljöer kunna erbjudas den som besöker, verkar eller bor i kommunen. Befolkningsökningen och målet om 120 000 invånare år 2030 innebär stora möjligheter för kommunen men innebär också många utmaningar. För att klara en befolkningsökning på över 20 000 invånare till år 2030 behöver ungefär 10 000 bostäder byggas. En kommun och stad som växer måste bygga strukturerat och planerat över lång tid utifrån översiktsplanens mål och strategier. Det kräver samsyn och samverkan mellan aktörer.

En växande befolkning innebär inte bara ett ökat behov av bostäder utan även av plats för flera arbetsplatser, verksamheter, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrottsanläggningar, parker och kommunikationer. I planeringen av den byggda miljön och dess strukturer fram till år 2030 ska en utblick mot år 2050 finnas. Kortsiktiga lösningar behöver vägas mot mer långsiktiga över tid. Planeringen av bebyggelsestrukturer ska ske på sådant sätt att de möjliggör en framtida utveckling av staden, stadsdelen eller orten sett ur en längre tidshorisont.

Övergripande strategi för bebyggelseutveckling

Översiktsplanen föreslår en övergripande strategi för hur bebyggelseutvecklingen ska ske inom Gävle kommun fram till år 2030 med utblick mot år 2050. För att nå en hållbar bebyggelseutveckling pekar översiktsplanen ut fyra övergripande mål med strategier som ska leda utvecklingen i rätt riktning.

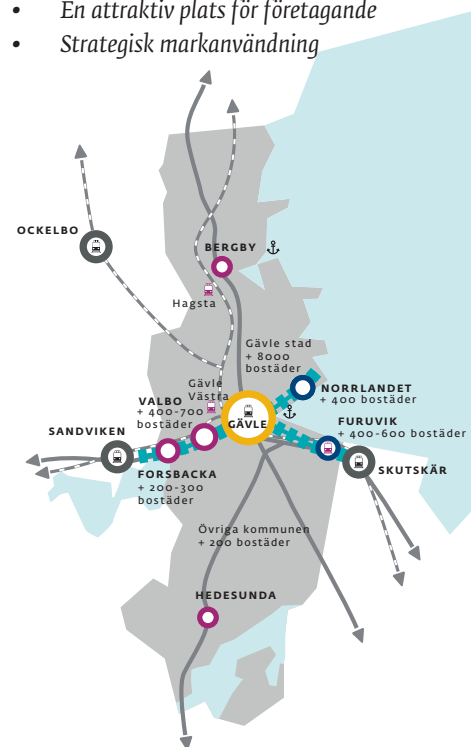
Strategin innebär att större delen av ny bebyggelse, ca 80 %, ska koncentreras till Gävle stad med en tät och hållbar utbyggnad genom förtätning, omvandling och komplettering i anslutning till befintliga bebyggelseområden. Bebyggelseutvecklingen ska ske på platser med närhet till god kollektivtrafik och service såsom i den täta staden, som i stationsnära lägen, i strategiska områden samt längs kollektivtrafikstråk.

Utanför staden ska framförallt bebyggelseutvecklingen ske i orter där möjlighet finns för en stark regional tillväxt såsom i serviceorterna Valbo, Forsbacka och i utvecklingsorterna Furuvik och Norrlandet.



Avsnittet "Byggd miljö" har koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner", "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd", "Gävle kommun en tillväxtmotor i regionen" och "120 000 invånare år 2030" och särskilt strategierna:

- Övergripande strategi för bebyggelseutveckling
- Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter
- Det goda livet för alla
- Ta tillvara på platsens värde
- Landsbygdsutveckling
- Hushållning med naturresurser
- En attraktiv plats för företagande
- Strategisk markanvändning



10 000
bostäder fram till år 2030.



Grönstrategi för Gävle

En grönstrategi ska tas fram och strategin kommer att utgöra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Grönstrategin ska vara vägledande kring frågor om hur Gävle ska möta befolkningstillväxten som en fortsatt grön blå och tät stad där det finns utrymme för såväl människor och infrastruktur som biologisk mångfald och en grön struktur som ger ett behagligare lokalklimat, renar luften och hjälper till med klimatanpassningen.

Arkitekturpolicy för Gävle

En arkitekturpolicy för Gävle behöver tas fram för att höja den arkitektoniska kvalitén på det som byggs nytt eller förändras i Gävle.

I arkitekturpolicyen kommer Gävle kommun uttrycka sina ambitioner för bevarande och utveckling av arkitekturen i Gävle. Med arkitekturpolicyen vill Gävle kommun tydliggöra sina förväntningar på det som byggs och att arkitektonisk kvalitet ska komma allmänheten till gagn. Genom att öka medvetenheten om arkitektur och dess betydelse vill Gävle främja en omsorgsfull arkitektonisk gestaltning av hela den byggda och anlagda miljön i stad och i tätorter.

För att uppnå syftet med policyen är det viktigt att många aktörer bidrar. Målsättningen är att arkitekturpolicyen ska bli en för alla aktörer gemensam plattform för hur man utformar den byggda och anlagda miljön.

Orterna Valbo, Forsbacka och Furuviik bedöms ha goda förutsättningar att skapa attraktiva boendemiljöer med god kommunikation till de större arbetsmarknadsregionerna: Stockholm och Mälardalsregionen i söder och Sandviken, Falun, Borlänge (Oslo) i väster. Orterna erbjuder även andra attraktionsvärden som exempelvis närhet till service och natur, vackra kulturmiljöer, utblickar över odlingslandskap och sjö- och havsnära boendemiljöer.

I Norrlandet fortsätter bebyggelseutvecklingen i enlighet med gällande fördjupad översiktsplan för Norrlandet, 2012.

Övrig ny bebyggelse på landsbygden ska främst ske i eller i anslutning till serviceorterna, genom varsam komplettering av bymiljöer utmed kollektivtrafikstråk, i stationsnära lägen eller som bebyggelse i strandnära lägen (LIS-områden). En utspridning av nya bebyggelsegrupper i lägen utan närhet till kollektivtrafik ska undvikas.

Genomförandeplanen och beslut om prioriteringar

Parallellt med översiktsplanen är en genomförandeplan framtagen som redovisar hur översiktsplanen ska genomföras och behov av vidare arbete för hela Gävle kommunkoncernen med framtagande av strategiska styrdokument och fördjupade geografiska utredningar.

Genomförandeplanen utgör ett viktigt prioriteringsunderlag för beslut om resursfördelning och vilka projekt och åtgärder som ska genomföras de kommande åren. Dokumentet anger en grov prioritering och ska uppdateras årligen. Mer detaljerade beslut avseende prioritering för planering och exploatering fastställs i kommunplan, budget och förvaltningarnas verksamhetsplaner.

Hållbar bebyggelseutveckling

Den byggda miljön ska skapa förutsättningar för det goda livet för alla med attraktiva livsmiljöer och platser för boende, företagande och besökande. Planering och byggande av ny bebyggelse ska ske på sådant sätt att attraktiva miljöer skapas, hushållning sker med naturresurser, klimatpåverkan minskas, värdefulla natur- och kulturmiljöer värnas och att bebyggelsen anpassas till ett föränderligt klimat.

Attraktiva livsmiljöer och platser

Det goda livet för alla

För att nå målet om attraktiva livsmiljöer i staden och på landsbygden måste den byggda miljön och den fysiska planeringen skapa förutsättningar för det goda livet för alla. Ett gott liv som innebär ett samhälle eller en plats som är tryggt, tillgängligt, jämställt och integrerat. Ett samhälle där alla erbjuds delaktighet och inflytande.

I Gävle kommun planerar vi för ett gott boende där möjlighet ges att kunna ta del av arbete, studier, fritidssysselsättning och andra upplevelser. Vi planerar platser där människor kan mötas, leka, umgås och vila. Planeringen av den byggda miljön ska skapa möjligheter för människor att mötas och samverka med varandra i bostadsområdet, på mötesplatser och via olika sociala aktiviteter. Offentliga miljöer ska utformas så att de är tillgängliga för alla och upplevs trygga och säkra. Mellanrummen mellan bebyggelsegrupper ska utvecklas så att samband förstärks och gemensamma målpunkter skapas. I alla orter och stadsdelar ska en blandning av

Övergripande strategi för bebyggelseutveckling

Den övergripande strategin för bebyggelseutveckling innebär att byggandet till största del koncentreras till Gävle stad och till orterna Valbo, Forsbacka, Furuviik och Norrlandet.

Strategin ger en tät, hållbar utveckling av staden och en utveckling utanför staden i orter där möjlighet finns för en stark regional tillväxt.

Övrig ny bebyggelse på landsbygden ska ske främst inom eller i anslutning till serviceorterna samt genom varsam komplettering av bymiljöer utmed kollektivtrafikstråk, i stationsnära lägen eller som bebyggelse i strandnära lägen (LIS-områden). En utspridning av nya bebyggelsegrupper i lägen utan närhet till kollektivtrafik ska undvikas.

10 000 nya bostäder år 2030

120 000 invånare år 2030 innebär ett behov om ca 10 000 nya bostäder. Utifrån bebyggelsestrategin bör följande riktvärden tillämpas.

- Gävle stad 8000 bostäder
- Valbo 400 – 700 bostäder
- Forsbacka 200 -300 bostäder
- Furuviik 400 - 600 bostäder
- Norrlandet 400 bostäder
- Övriga kommunen, inklusive serviceorterna Bergby och Hedesunda 200 bostäder





Attraktionsvärden

Många attraktionsvärden bygger på närhet i form av korta avstånd eller korta restider och andra är plats-specifika. Exempel på attraktionsvärden är tillgång och närhet till arbete, utbildning, service, hav och sjö, parker, odlingslandskap, natur, mötesplatser, kulturmiljö, arkitektur och goda kommunikationer.

Strategiska markområden vid infrastrukturnoder

Befintliga och planerade:

- Gävle hamn
- Norrsundets hamn
- Ersbo
- Tolvforsskogen
- Teknikparken, Västra Kungsbäck, Gustavsbro (E16- E4)
- Området vid riksväg 56 - E16/E4
- Gävle centralstation
- Gävle västra regionaltågstation
- Furuvik regionaltågsstation
- Hagsta regionaltågstation

olika former av boende eftersträvas, med avseende på bostadstyp, storlek och upplåtelseform. En sådan mångfald skapar möjlighet att bo på orten eller i stadsdelen under alla livets skeden och skapar förutsättningar för möten mellan människor i olika åldrar och med olika bakgrunder.

Goda kommunikationer som bra gång- och cykelvägar, kollektivtrafik och digital infrastruktur är viktiga förutsättningar för gott boende liksom tillgång till arbete, studier och fritidssysselsättningar. Närhet och tillgång till såväl samhällsservice som kommersiell service och grönska är andra faktorer liksom säkra och väl fungerande lösningar för vatten, avlopp och elförsörjning.

Översiktsplanens riktlinjer om att samla bebyggelse och befolkning i närhet till kollektivtrafik samt möjliggöra för en mer blandad bebyggelse skapar bättre förutsättningar för närhet och möjlighet för människor att röra sig med hållbara resätt mellan bostäder, kommersiell service, samhällsservice och arbetsplatser.

I den täta bebyggelsemiljön ska det också finnas plats för grönska. I staden och i orterna ska tillgången till tätortsnära grönska i form av parker och värdefulla grönområden vara god. Det kräver ett övergripande arbete med stadens och orters grönstruktur och att värdefulla grönområden, gröna kilar och länkar skyddas. Gävle kommuns pågående arbete med en grönstrategi kommer ge underlag för avvägningar.

Ta tillvara och utveckla platsens värde

Arkitekturen - hus, platser, gator, parker och torg - utgör de fysiska ramarna för det liv som människor i Gävle lever. Arkitektur är inte bara en väl gestaltad fasad, arkitektur är också en byggnad som är berörande, håller över tid, är användbar och välfungerande.

Arkitektur rymmer också viktiga frågor, som syftar till att skärpa idéinnehållet i varje enskilt nybyggnadsprojekt och att varje projekt ska bidra till den omgivande staden eller bebyggelsemiljön, samspela med sin närmaste omgivning och ha en arkitektonisk idé.

Hur miljöer formas och byggs påverkar människors vardagsliv och välbefinnande, men också hur attraktiv kommunen är för näringslivet och som besöksmål. Det är därför viktigt att de val vi gör, den planering och den byggnation som utförs, är resultat av noggranna överväganden och med ambitionen att skapa en långsiktigt hållbar miljö av hög arkitektonisk kvalitet.

Arkitektonisk kvalitet är en omsorg om och ett omhändertagande av allt i den byggda miljön från helhet till detaljer. Varje gång vi bygger nytt eller på annat vis förändrar den byggda miljön har vi ett ansvar att utveckla Gävle till det bättre.

Stadens, orternas och byarnas unika kvaliteter och karaktärer (innerstad, bruksmiljö, skog- och jordbruksbygd) gör att Gävle kan erbjuda en mångfald av olika miljöer att bo och vara verksam i inom kommunen. De olika attraktionsvärden, karaktärer och identiteter som finns lokalt på olika platser i staden och på landsbygden ska vara utgångspunkt för planering av förändringar. De utgör stora resurser och är en tillgång i skapandet av attraktiva livsmiljöer och platsers/områdets identiteter. I skapandet av attraktiva livsmiljöer ska ny bebyggelse med god arkitektur, omsorgsfull utformning och planering bidra till en positiv utveckling av befintliga värden eller skapa nya värden på platsen.

Attraktiva platser för företagande

En attraktiv livsmiljö innebär även attraktiva platser för företagande. I Gävle kommun ska det finnas förutsättningar för ett växande näringsliv inom många olika branscher och sektorer. Genom att planera för goda kommunikationer både fysiskt och digitalt, utveckla strategiska områden i attraktiva lägen, erbjuda en variation i utbudet av mark, skapa platser för möten, inspiration och samverkan samt en attraktiv och funktionsblandad stad skapar vi förutsättningar för ett växande företagande. Se vidare under avsnittet "Näringsliv och verksamheter".

Strategisk markanvändning

En strategisk markanvändning inom den byggda miljön handlar om att identifiera attraktiviteten hos platser och ta vara på deras värde. Den framtida markanvändningen i strategiska områden ska gynna platsen och generera mervärden för platsen, orten, kommunen och regionen.

Översiktsplanen ger planeringsinriktningar för olika typer av strategisk markanvändning:

- Strategiska markområden vid infrastrukturnoder
- Strategiska markområden för utveckling av besöksmål
- Strategiska markområden för stadens och orternas utveckling

För att initiera och möjliggöra utveckling i strategiska lägen är det av vikt att kommunen bedriver en strategisk markpolitik.

Strategiska markområden vid infrastrukturnoder
Gävle kommuns geografiska läge vid kusten och den nodpunkt som Gävle utgör för olika typer av infrastruktur, såsom järnväg, vägar och hamnar, skapar stor utvecklingspotential för näringsliv, besöksnäring och bostadsmarknad. Kring infrastrukturens nodpunkter skapas strategiska markområden att utveckla och förvalta. Ny markanvändning i ett strategiskt område ska prövas gentemot områdets regionala och kommunala betydelse och framtida utvecklingspotential.

Gävle kommuns stationsnära lägen och utvecklingen av dem är en viktig del i en hållbar bebyggelseutveckling. Utvecklingen följer strategin "Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter". I de stationsnära lägena föreslås ett effektivt nyttjande av marken med högre täthet och blandad bebyggelse. Genom att bygga tätare kring stationerna skapas möjlighet för fler människor att få tillgång till god kollektivtrafik och större arbetsmarknad. Tätare bebyggelse kring stationslägena minskar även behovet av att använda mark för exploatering i stadens eller orternas utkanter.

Strategiska markområden för utveckling av besöksmål
I Gävle kommun finns ett antal besöksmål som är av stor betydelse för kommunens varumärke. För att

utveckla besöksnäringen vid besöksmålen krävs att satsningar samordnas och samlas vid besöksmålen. Se mer under avsnittet "Näringsliv och verksamheter" och kapitlet "Kust och hav".

Strategiska markområden för stadens och orternas utveckling

I fördjupade översiktsplaner och i ortsfördjupningar finns strategiska områden utpekade för stadens och orternas utveckling. Se vidare under respektive fördjupad översiktsplan och i kapitlet "Ortsfördjupningar".

Funktionsblandning – blanda bostäder, service och verksamheter

Att blanda bostäder, arbetsplatser och service skapar förutsättning för städer och orter som är trygga, rika på upplevelser och möten, och där det är nära till mycket. Förutsättningarna för närhet är större i blandade städer och orter där olika målpunkter finns sida vid sida i stället för åtskilda. Blandningen av olika funktioner skapar möjlighet till möten mellan människor och ger tryggare miljöer.

Vid all planering ska en mångfald av olika funktioner eftersträvas. För att åstadkomma en önskad blandning ska mark och byggnader i möjligaste mån planeras för flera olika användningssätt. Möjligheterna att öka mångfalden kan också tas tillvara genom att verksamheter som inte innebär risk för störning, exempelvis tjänsteföretag, tillåts i områden som idag huvudsakligen är bostadsområden.

Medborgarinflytande och delaktighet

Planeringsprocessen i fortsatt planering av kommunen ska bygga på lokalt inflytande och engagemang i olika medborgardialoger. Olika lokala intresseorganisationer och företagarföreningar ska få goda möjligheter att medverka i och påverka utvecklingen.



Väsentliga samhällsintressen

är sådant som är av stor betydelse för att Gävle kommun ska uppnå målen om ett hållbart Gävle i enlighet med översiktsplanens och andra styrdokuments mål och strategier. Det kan vara försvarets intressen, teknisk infrastruktur, regionalt viktiga verksamheter, etablering av kommersiell och offentlig service i strategiskt viktiga lägen, bostäder enligt översiktsplanens bebyggelse-riktningar i områden nära kollektivtrafikstråk och servicenoder, samt strategiskt viktiga etableringar för serviceorternas utveckling.

Ianspråktagen mark

är mark som är eller har varit bebyggd, eller som består av hårda ytor, exempelvis parkeringar och upplagsytor.

Jordbruksmark är åker-, betes- och hagmark.

Värdefull park- och naturmark

I definitionen av värdefull park- och naturmark ingår:

Skyddad natur

Områden med höga naturvärden som skyddas genom miljöbalken, till exempel naturvårdsområden, naturreservat och Natura 2000-områden.

Värdefulla park- och naturområden utpekade i översiktsplaner

- Områden som inte är skyddade enligt miljöbalken, men som bedöms ha höga värden avseende naturtyp eller förekomst av arter eller som utgör viktiga samband mellan olika grön- eller vattenområden (gröna kilar).
- Områden som bedöms ha höga rekreativvärden som parker, tätortsnära rekreativområden, rekreativstråk etc.

Prioriteringsgrunder för exploatering

För att använda mark och naturresurser på ett hållbart sätt krävs att vi hushåller med marken och använder den till det den är mest lämpad för. I kommunens miljöstrategiska program från 2013 anges det övergripande målet "Mark och naturresurser ska användas hållbart" och delmålet "Mark ska återanvändas i större utsträckning för att minska bebyggelsens negativa utspridningseffekter". Med bäring på programmets mål uttrycker översiktsplanen riktlinjer för vilken mark som bedöms lämpligast att exploatera.

Prioriteringsgrunder för val av exploateringsområde:

- I första hand används mark som redan varit eller är ianspråktagen.
- I andra hand exploateras icke tidigare ianspråktagen mark, så som mindre värdefull park- och naturmark.
- Undantagsvis ianspråkta brukningsvärd jordbruksmark eller värdefull park- eller naturmark.

Brukningvärd jordbruksmark får endast användas för bebyggelse eller anläggning om det krävs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och bebyggelsen eller anläggningen inte kan ges en annan tillfredställande placering. Med tillfredställande placering menas att den är tekniskt och funktionellt lämplig, samt ekonomiskt rimlig. I de fall då avvägningen faller ut till exploateringsintressets fördel ska byggnader och anläggningar placeras och utformas så att jordbrukets intressen skadas så lite som möjligt.

En lokaliseringsstudie med konsekvensanalys ska tas fram om exploatering föreslås på brukningvärd jordbruksmark eller värdefull park- eller naturmark, där minst två alternativa områden utreds parallellt. I de fall värdefull park- eller naturmark exploateras ska kompensationsåtgärder genomföras enligt framtagna riktlinjer.

Definition av brukningvärd jordbruksmark och värdefaktorer för jordbruket finns under rubriken "Jordbruksmark" i kapitlet "Naturresurser".

Klimatanpassad lokalisering och utformning

Ett förändrat klimat kräver anpassning av hur mark- och vattenområden används och bebyggs. Klimatförändringar som höjda medeltemperaturer, stigande havsnivåer, ökat utflöde i älvar och vattendrag, ökade risker för ras, skred och erosion, kräver ett nytt förhållningssätt för hur utformning och placering ska ske av byggnader, anläggningar och infrastruktur. Planeringen av ny bebyggelse ska också ta hänsyn till en ökad frekvens av extrema väderhändelser som värmeböljor och skyfall.

Utformning av nya bebyggelseområden ska ta hänsyn till översvämningssrisker, möjliggöra iordningställandet av god dagvattenhantering samt skapa ett gott skydd av nuvarande och framtida vattentäkter.

Riktlinjer för byggnation i områden som riskerar att drabbas av översvämning, ras, skred eller erosion finns i kapitlet "Miljö- och riskfaktorer". I kapitlet "Naturresurser" kan du läsa mer om vilka riktlinjer som finns för skydd av Gävle kommuns nuvarande och framtida dricksvattentäkter från påverkan av exploatering och åtgärder.

Bebyggelseutveckling i Gävle stad

Gävle stad fortsätter att utvecklas till en tät och hållbar stad. Största delen av kommunens bebyggelseutveckling kommer att ske i staden och dess närområde. Bedömningen är att det inom Gävle stad behövs 8000 nya bostäder fram till år 2030, och 20 000 nya bostäder fram till år 2050. Ett gott stadsbyggande handlar om att skapa en god bebyggd miljö för de som bor, verkar och vistas i staden. Kompletteringar ska bidra till att skapa ett mervärde samtidigt som befintliga värden och kvaliteter tas tillvara.

I den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad 2025 anges fyra utbyggnadsriktningar för ny bebyggelse i staden:

- Centrumnära staden
- Vattennära lägen
- Kollektivtrafikstråken
- Tätortsnära landsbygden

Tre nya inriktningar för bebyggelseutvecklingen i Översiktsplan Gävle kommun 2030 är:

- Förtätning, omvandling och utbyggnad
- Funktionsblandning
- Utveckling av strategiska markområden

Den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad 2025 bedöms vara i behov av revidering, exempelvis ska inriktning kring bebyggelseutveckling från Översiktsplan Gävle kommun arbetas in. En ny fördjupad översiktsplan för Gävle stad måste ta höjd för en ökad befolkning i staden med behov av bland annat fler bostäder, offentlig service, grönområden, mötesplatser, infrastruktur, arbetsplatser och kommersiell service. Även andra behov måste lösas som exempelvis behov av fler begravningsplatser, då befintliga inom Gävle stad (Gamla kyrkogården, Skogskyrkogården och Bomhus kyrkogård) inte nämnvärt kan utökas i omfattning.

Förtätning, omvandling och utbyggnad

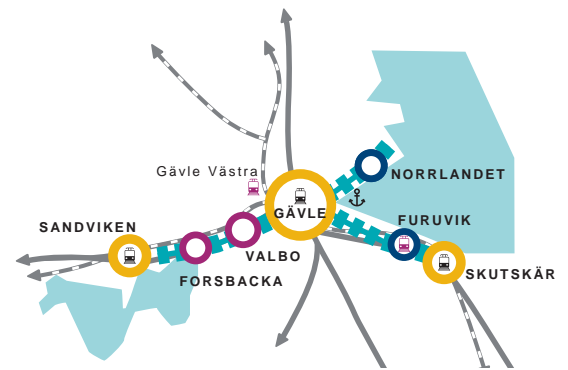
Då befolkningstillväxten i staden är högre än vad som förutspåddes i Översiktsplan Gävle stad finns behov av en ny långsiktig vision för staden. Kommunstyrelsen har beslutat om att ta fram tre strategier: grönstrukturstrategi, infrastrukturstrategi samt förtätning- omvandling och utbyggnadstrategi. Strategierna kommer tillsammans att utformas som tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Funktionsblandning

För att skapa en socialt hållbar stad med plats för möten och livfulla miljöer dygnet runt behövs funktionsblandning, dvs att bostäder och verksamheter/service blandas i samma område. Kommunen planerar för hela livsmiljöer med service, verksamheter och grönområden i kombination med bostäder för att behålla och utveckla närheten i staden. Möjligheterna till funktionsblandning är störst i Gävle stad, där efterfrågan på service- och verksamhetslokaler samt bostäder är högst.

Utveckling av strategiska markområden

I Gävle stad finns flera strategiska markområden att utveckla utifrån sina strategiska lägen och andra platsspecifika kvaliteter och värden. Många av dessa områden ligger vid platser som utgör noder för olika typer av infrastruktur, såsom järnväg, vägar och hamnar. Dessa platser har utvecklingspotential för näringslivet, besöksnäringen och/eller



8000

bostäder i Gävle stad fram till år 2030.

Övergripande strategi för bebyggelseutveckling

I Gävle stad ska större delen av bebyggelseutvecklingen inrymmas. Inom staden och dess närområde ska plats skapas för 8 000 bostäder fram till år 2030.

Fördjupad översiktsplan för Gävle stad

För Gävle stad gäller "Fördjupad Översiktsplan för Gävle stad 2025", antagen 2009 av Kommunfullmäktige.

Förtätning

Förtätning innebär ytterligare bebyggelse inom befintlig stadsmiljö. Kommunen behöver ställningstagande till förtätning i stadens olika stadstyper och stadsdelar.

Omvandling

Omvandling innebär ändrad markanvändning i centrala områden som idag har låg exploateringsgrad och låg andel bostäder.

Utbyggnad

Kring den täta staden ska strategin visa områden för stadens utbyggnad. Strategin ska även visa när i tid staden behöver växa utanför sina befintliga gränser.

Kartan nedan redovisar utredningsområden för ny bebyggelse enligt fördjupad översiktsplan för Gävle stad, 2009, och viktiga infrastruktursatsningar. Stadens stationsnära lägen, vid centralstation och planerade Gävle västra, är markerade och redovisar hur många som bor och arbetar inom en zon på 600 meter respektive 1000 meter.

bostadsmarknaden. Ny bebyggelse i de strategiska markområdena ska prövas gentemot områdets regionala betydelse och framtida utvecklingspotential. Av dessa områden ligger följande inom eller i anslutning till staden.

Teknikparken, Västra Kungsbäck, Gustavsbro (E16/E4)

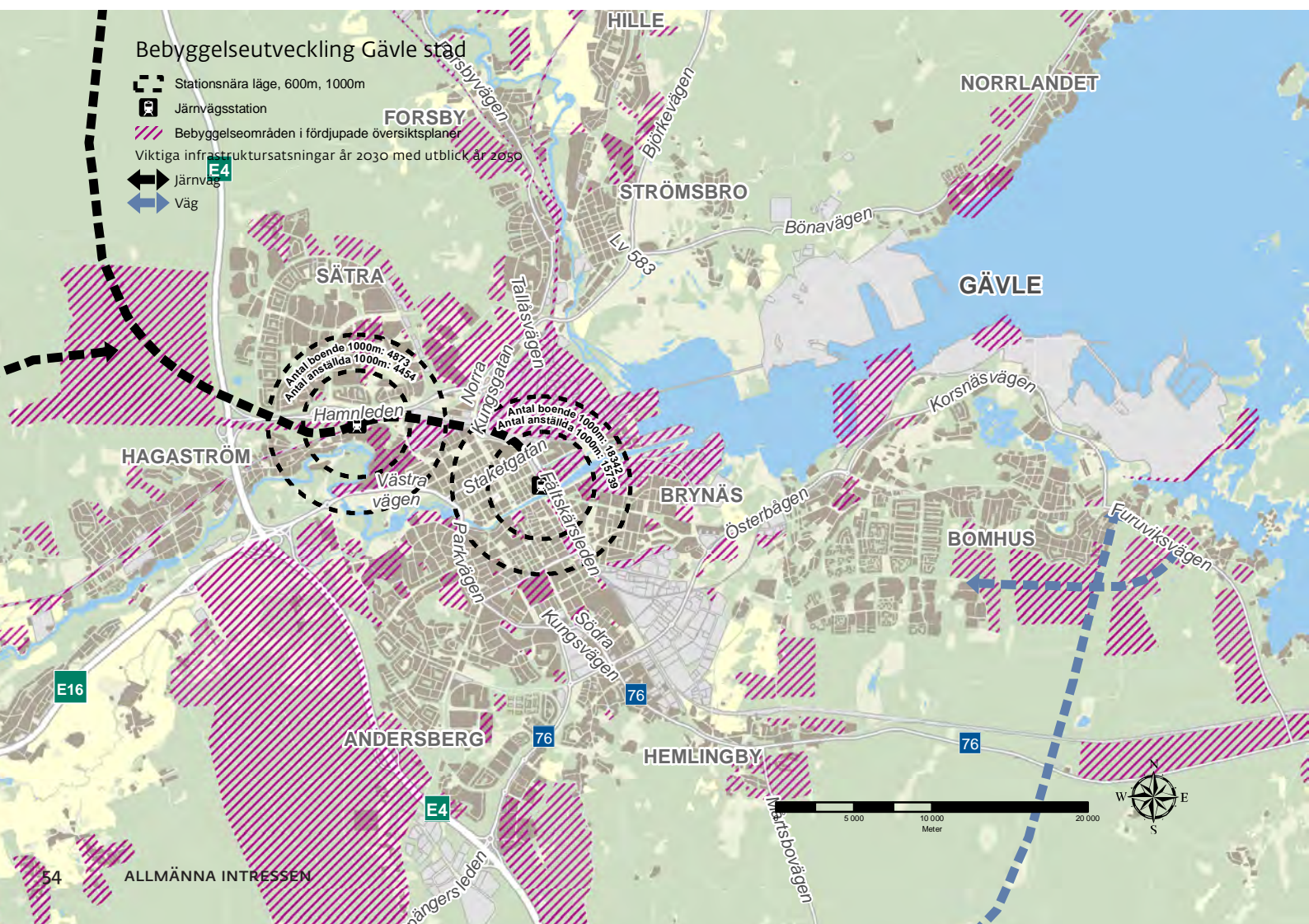
Två stora europavägar korsar kommunen i nordsydlig och östvästlig riktning, med stora flöden av person- och godstransporter. Europavägarnas korsningspunkt skapar attraktivitet och tillgänglighet för områden i stadens västra stadsdelar. Områdets närhet till region-sjukhus, högskola och regionaltågstation Gävle västra skapar strategiska områden att utveckla vidare för arbetsplatser och bostäder vid Teknikparken, Gustavsbro, Gävle västra och Västra Kungsbäck.

Gävle hamn, Ersbo och Tolvforsskogen

Gävles roll som logistiknav stärks när möjlighet skapas för expansion och utveckling inom områden som Gävle hamn och Ersbo. Ostkustbanans planerade nya sträckning skapar ytterligare ett strategiskt markområde att utveckla till ett nytt logistik- och verksamhetsområde i Tolvforsskogen. Hamnarna och andra logistikområden är helt beroende av att flera infrastrukturer knyts samman effektivt och att en hög framkomlighet finns i transportsystemen. Möjlighet för expansion över längre tidsperspektiv är andra viktiga faktorer. Områdenas behov av infrastruktur och expansionsmöjligheter ska värnas.

Område vid riksväg 56 - E16/E4 (Ersbo)

Trafikverket arbetar med en ny lokalisering av rv 56, se avsnittet





Centrala delarna av Gävle stad

”Kommunikation och infrastruktur”. Området vid den nya korsningspunkten mellan rv 56 och E4/E16 kommer beroende av läge vara ett strategiskt markområde att utveckla.

Stationsnära lägen, Gävle central och Gävle västra
Gävle stads stationsnära lägen och utvecklingen av dem är en viktig del i en hållbar bebyggelseutveckling. Gävle central tillsammans med ny regionaltågstation vid Gävle västra utgör två attraktiva noder för utveckling av näringsliv, bostadsmarknad och besöksmål i centrala Gävle. Utvecklingsprojekt för Gävle västra och Gävle central har startats upp under 2016 i samverkan mellan Gävle kommun, Region Gävleborg och Trafikverket Region Mitt.

Områdena kring Gävle central och Gävle västra har stor utvecklingspotential och ska därför utnyttjas i så hög utsträckning som möjligt för att dra fördel av stationslägena. Ny bebyggelse ska ges en betydande täthet och koncentration inom 600 meter från stationen, med arbetsplatser, servicefunktioner och stora målpunkter. Högre täthet med bland annat bostäder, arbetsplatser och servicefunktioner byggs i en zon om 1000 meter.

Kommunikationsintresset är viktigt för ett växande Gävle och för att uppnå en hållbar utveckling av de båda stationsnära lägena krävs i fortsatt planering avvägningar mellan kommunikationsintresset, exploatering och andra stora allmänna intressen som finns inom områdena bla riksintresse för kulturmiljö och dricksvattenförsörjning.

Fortsatt arbete

”Fördjupad översiktsplan för Gävle stad 2025” ska revideras. Befolkningsmålet om 120 000 invånare innebär en betydligt högre och snabbare befolkningstillväxt i staden. En översyn av den fördjupade översiktsplanen krävs för att svara på frågorna var och hur staden ska växa.

Kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott har beslutat om att nya tematiska tillägg till översiktsplanen ska tas fram i form av:

- Förtätnings-, omvandlings- och utbyggnadsstrategi för Gävle stad
- Grönstrategi
- Infrastrukturstrategi

"På landsbygden ska större delen av bebyggelseutvecklingen ske i eller i närhet till serviceorterna Valbo, Forsbacka, Bergby och Hedesunda samt i de mindre orterna Furuvik och Norrlandet.

Bebyggelseutveckling på landsbygden

En hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden innebär en satsning på serviceorterna Valbo, Forsbacka, Bergby och Hedesunda och de havsnära utvecklingsorterna Norrlandet och Furuviik. Det är i anslutning till dessa orterna som ny bebyggelse i första hand föreslås tillkomma på landsbygden. Genom att stärka kvaliteten på orterna och ge dem möjlighet att utvecklas skapas förutsättningar för livskraftiga orter och en levande landsbygd omkring dem. Särskilt serviceorterna Valbo och Forsbacka ses ha förutsättningar att växa och redovisas därför med en högre andel bostäder.

I övrigt föreslås ny bebyggelse på landsbygden tillkomma genom varsam komplettering av orter och byar utmed kollektivtrafikstråk, i stationsnära lägen eller som bebyggelse i strandnära lägen (LIS-områden). En utspridning av nya bebyggelsegrupper i lägen utan närhet till kollektivtrafik ska undvikas för att minska biltransporter och för att skydda odlingslandskap och naturvärden. Enstaka ny bebyggelse kan dock vara möjlig.

Se vidare under kapitlet "Ortsfördjupningar", "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen" samt i gällande fördjupade översiktsplaner för Norrlandet, Furuviik, Eskön och Avan-Fredriksskans.

Gällande planer

Planberedskapen för bostäder på landsbygden är relativt liten och till största del knuten till kommunens serviceorter och kuststräckan från Furuviik till Eskön. Ny bebyggelse kommer därför i stor utsträckning behöva tillkomma utöver planberedskapen och prövas genom detaljplan eller förhandsbesked. Vid lokalisering av ny bebyggelse och ny infrastruktur ska stor hänsyn tas till landskapsbild, naturresurser, natur- och kulturmiljövärden, strandskydd, miljö- och riskfaktorer samt möjligheter att ordna lämplig vatten- och avloppslösning.

Serviceorter

Serviceorterna har med goda kommunikationer, gott serviceutbud och mötesplatser stor betydelse, inte bara för ortens invånare utan även för ett större område runt orten. Översiktsplanen föreslår följande fyra tätorter som serviceorter: Valbo, Forsbacka, Bergby och Hedesunda. Dessa orter fungerar idag som centralorter och nav för sin bygd, där stora delar av offentlig och kommersiell service är kopplad till orterna.

Bygderna kring våra serviceorter har de senaste 15 åren minskat i invånare. Serviceorter har klart sig bättre och har haft en positiv eller oförändrad befolkningsutveckling. För att främja en positiv utveckling av orterna och den omkringliggande landsbygden lyfter översiktsplanen fram förslag till förändringar i den fysiska miljön. Syftet med förslagen är att stärka orternas kvalitet, åtgärda eller minska dess brister samt att bibehålla eller öka befolkningsunderlaget för att upprätthålla service. En viktig förutsättning för en levande landsbygd är tillgång till skola och barnomsorg, möjlighet till lokal sysselsättning och goda kommunikationer för arbets- och studiependling.

Översiktsplanen föreslår att större delen av ny bebyggelse på landsbygden ska ske i eller i närområdet till serviceorterna. Förutom ny bostadsbebyggelse föreslås att tätorterna utvecklas med bland annat tätortsnära grönska, nya gång- och cykelvägar, god infrastruktur i form av vägar och digital kommunikation, förbättrad vatten- och avloppskapacitet och utveckling av verksamhetsområden.



2000

bostäder i serviceorter, utvecklingsorter och på landsbygden fram till år 2030.

Övergripande strategi för bebyggelseutveckling

På landsbygden ska större delen av bebyggelseutvecklingen ske i eller i närhet till serviceorterna Valbo och Forsbacka samt i utvecklingsorterna Furuviik och Norrlandet.

Riktlinjer för ny bebyggelse i serviceorter och på landsbygd

Ny bebyggelse på landsbygden ska ske som/i:

- serviceorter som komplettering eller förtätning inom befintlig bebyggelsestruktur med närhet till kollektivtrafik och servicefunktioner.
- komplettering eller förtätning inom befintlig bebyggelse i orter med närhet till kollektivtrafik
- stationsnära lägen
- varsam komplettering av bymiljöer med närhet till kollektivtrafik
- LIS- områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen)

I kapitlet "Ortsfördjupningar" redovisas strategiska utvecklingsområden för Forsbacka, Bergby och Hedesunda.

Brist på vatten och avlopp i serviceorterna

För serviceorterna är idag vatten- och avloppskapacitet en begränsande faktor som måste ges en lösning både på kortare och längre sikt. Gästrike Vatten utreder möjligheten till gemensam vattenproduktion med Älvkarleby kommun, vilket skulle innebära kapacitetsförbättringar för Furuviks och Gävle stads del. Åtgärder planeras ske på Totra vattenverk för att öka kapaciteten i Hamrång-ebygden. För Valbo och Forsbackas utveckling bedrivs idag inga större arbeten för att lösa vatten- och avloppsfrågan.

Begränsningarna i vatten- och avloppskapaciteten innebär att en större utbyggnad i serviceorterna ligger först i slutet av planperioden.

Valbo

Valbo är kommunens näst största tätort med sina 8 500 invånare. Valbo har goda möjligheter att för att skapa attraktiva livsmiljöer med god kollektivtrafikförsörjning. Valbo ligger strax utanför Gävle stad vid E16

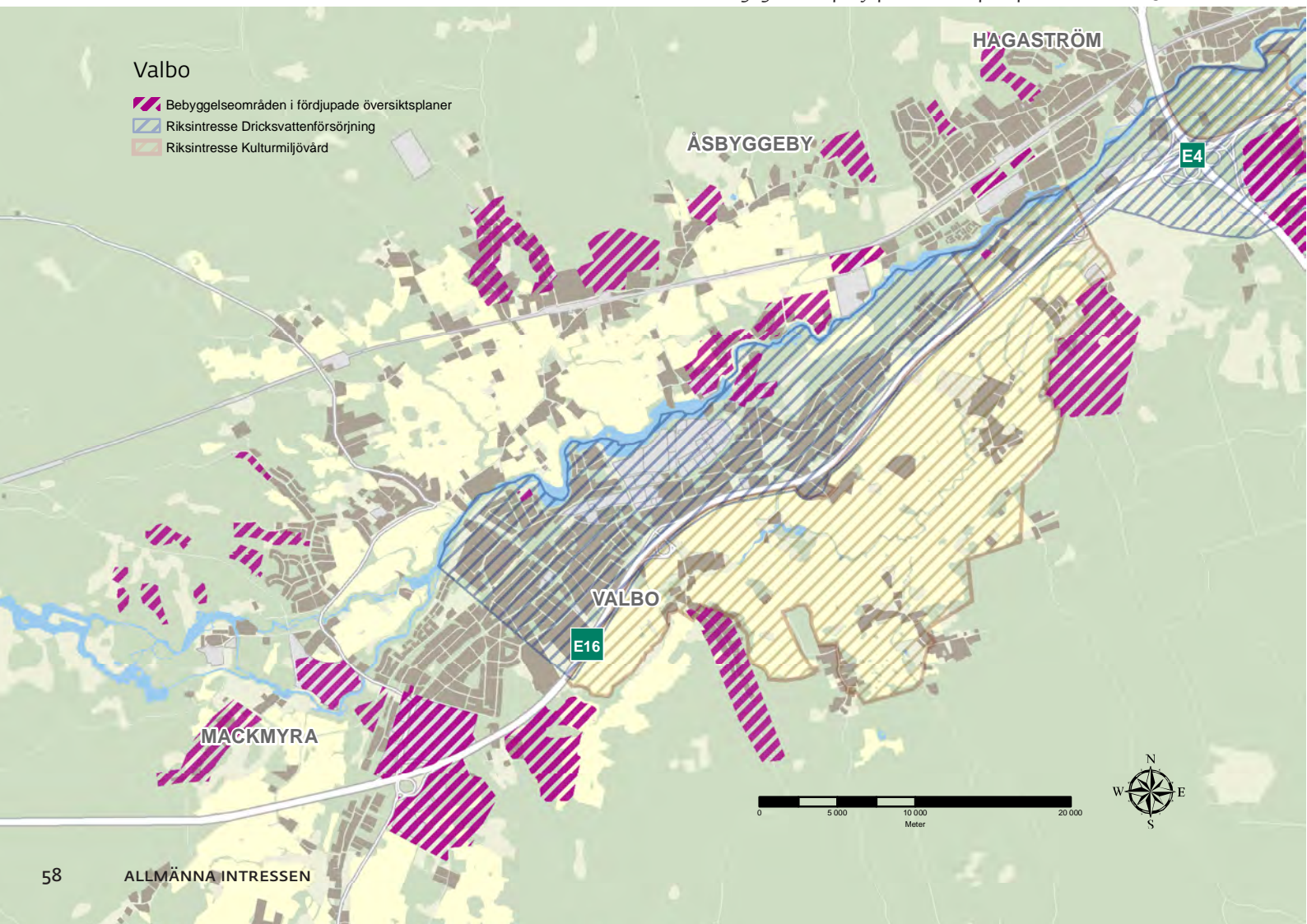
och har ett strategisk läge utifrån ett regionalt tillväxtperspektiv med stärkta samband mot väster och arbetsmarknader i Sandviken och Falun/Borlänge. Valbo erbjuder även andra attraktionsvärden som närhet till service och stadens utbud, natur, utblickar över odlingslandskap och rekreativmiljöer vid Gavleån.

Orten har ett stort befintligt offentligt och kommersiellt serviceutbud. Här finns kommunens största handelsområde, Valbo köpcentrum, i direkt anslutning till E16.

Valbos centrala bebyggelseområden ligger helt eller delvis inom riksintresse för dricksvattenförsörjning och vattenskyddsområdet för Gävles grundvattentäkt, Gävle- Valboåsen. Området direkt söder om E16 utgörs av jordbruksmark och är av riksintresse för kulturmiljövården.

I Valbo planeras cirka 400 - 700 bostäder fram till år 2030. Med hänsyn till och för att skydda åsen föreslås ny bebyggelse främst ske norr om Gavleån, mot staden vid Valbo backa samt i mindre utsträckning söder om E16 i utkanten av odlingslandskapet i enlighet med fördjupad översiktsplan för Gävle stad 2025.

Kartan nedan redovisar utredningsområden för ny bebyggelse i Valbo enligt gällande fördjupad översiktsplan för Gävle stad 2025.



I centrala Valbo kan ny bebyggelse tillkomma genom omvandling av centralt belägna industri-/verksamhetsområden och stora parkeringsområden. Ianspråktagande av jungfrulig mark på åsen ska minimeras. Ny bebyggelse får inte medföra risk för förorening av kommunens vattentäkter eller minskning av tillgången på grundvatten i tåkten. En utredning pågår om hur skyddet av grundvattentåkten och exploateringsintressen på Valboåsen kan mötas i avvägningar. Eftersom utredningsresultat ännu inte är framtaget presenteras därför ett intervall för bebyggelseutvecklingen i Valbo. En ökad befolkning i Valbo kräver investeringar i vatten och avlopp, vägar, skola och förskola. Vattenkapaciteten är idag en starkt begränsande faktor för att Valbo ska kunna växa.

Forsbacka

I Forsbacka skapas möjlighet för attraktiva vattennära boenden vid Storsjön och Gavleån. Vackra omgivning kring bruket, närhet till rekreation i skog och vid vatten är stora attraktionsvärden för orten. Forsbackas läge vid E16 skapar goda förutsättningar för en utveckling av orten för boende och företagande. I Forsbacka planeras cirka 300 bostäder fram till år 2030. En ökad befolkning kräver förbättrad kollektivtrafikförsörjning, mer utbyggt gång- och cykelvägnät samt investeringar i vatten och avlopp. Befintliga investeringar i skola, förskola och fritidsanläggningar kan nyttjas. Utvecklingen bidrar till ökat serviceunderlag i Forsbacka.

Tre strategiska markområden pekas ut i "Ortsfördjupning för Forsbacka"; Utveckla Forsbacka centrum och stärka kontakten med Storsjön, möjliggöra attraktiva boendemiljöer i vattennära lägen (Båtviksholmen/Kalvudden) samt utveckla verksamhetsområden i goda kommunikationslägen vid Stentorpsvägen och norr om E16. Se kapitel "Ortsfördjupning för Forsbacka".

Bergby

Bergby är Hamrångebygdens serviceort. Ny kompletterande bebyggelse för bostäder kan skapas inom orten eller i anslutning till orten som i Hamrångefjärden och i Norrsundet eller i de omkringliggande byarna. Ett större verksamhetsområde för utveckling finns i Norrsundet. Ny regional tågstation planeras i Hagsta.

Strategiska markområden i Bergby med omland är markområden vid regional tågstation i Hagsta, centrala Bergby, attraktiva vattennära lägen i Norrsundet, Norrsundets hamn samt havsbadet och småbåtshamnen i Norrsundet. Norrsundet med omland är utpekad som ett regionalt besöksmål att utveckla vidare. Se vidare under kapitel "Ortsfördjupning för Hamrångebygden".

Hedesunda

Hedesunda är Hedesundabygdens serviceort. Ny kompletterande bebyggelse för verksamheter och bostäder kan skapas inom orten eller tillkomma i omgivande byar. Strategiska markområden att utveckla vidare är strandnära bostadsbebyggelse bland annat vid Dalälven på Ön och i Ålbo samt verksamhetsområdet Bojeppsområdet. Se vidare under kapitel "Ortsfördjupning för Hedesunda".

Valbo - fördjupad översiktsplan för Gävle stad

För Valbo gäller "Fördjupad Översiktsplan för Gävle stad 2025", antagen 2009 av Kommunfullmäktige.

Fortsatt arbete

Den fördjupade översiktsplan för Valbo behöver revideras för att tydliggöra möjligheterna till utbyggnad av orten.



Kartan ovan redovisar planerade bebyggelseområden enligt gällande fördjupad översiktsplan för Furuvik, samt hur många som bor och arbetar idag inom Furuviks stationsnära läge. Cirkarna visar en radie på 600 meter respektive 1000 meter. Området vid sjön Trösken omfattas både av riksintresse för naturvård och värdefullt område för friluftslivet.

Fördjupad översiktsplan för Furuvik

För Furuvik gäller "Fördjupad Översiktsplan för Furuvik", antagen 2007 av Kommunfullmäktige.

Fortsatt arbete

Den fördjupade översiktsplan för Furuvik behöver revideras.

Utvecklingsorter

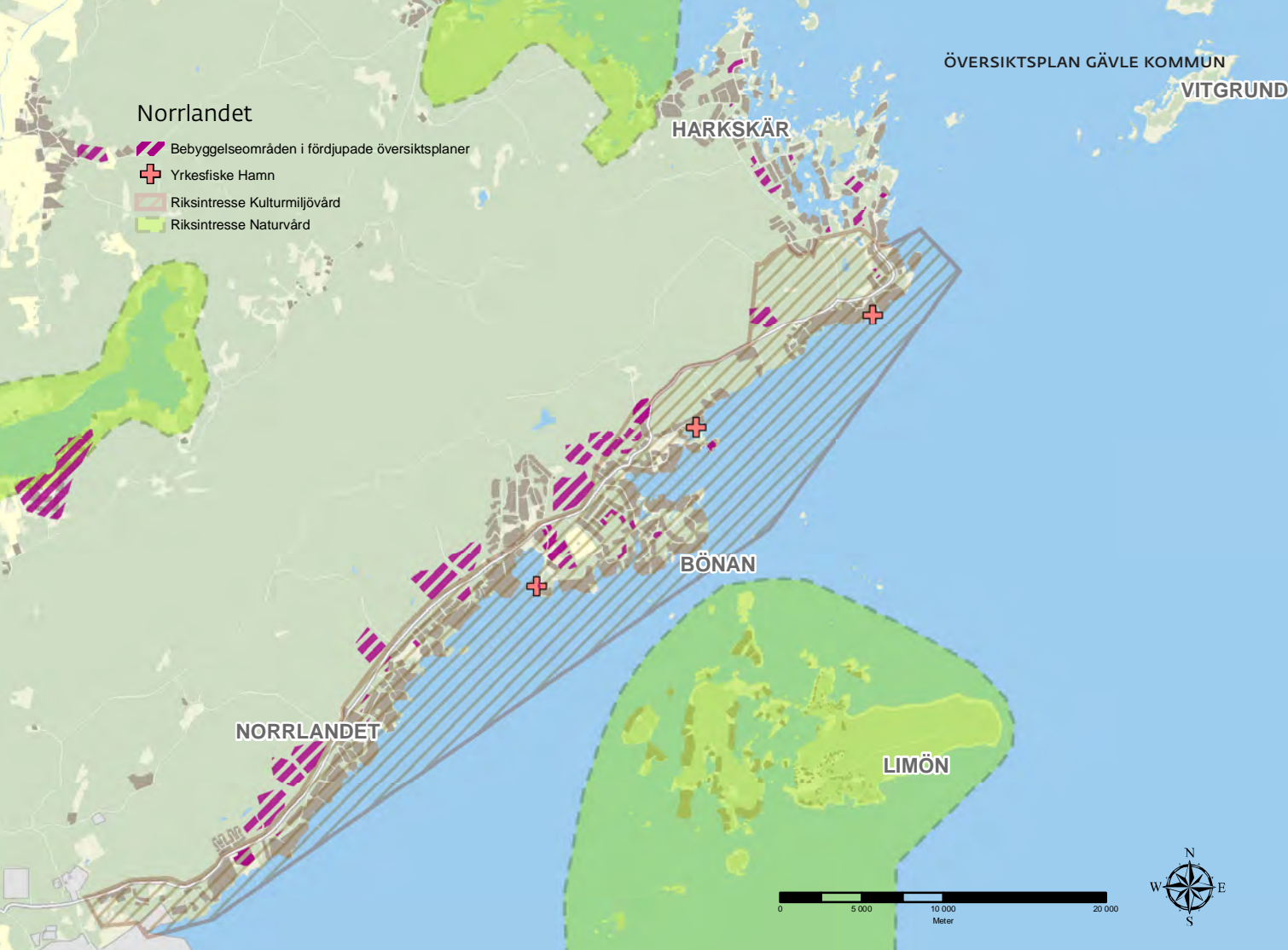
I Gävle kommun finns det 18 tätorter och ca 31 småorter. I strategin för bebyggelseutvecklingen lyfts utöver kommunens serviceorter och Gävle stad de två orter Furuvik och Norrlandet fram som utvecklingsorter.

Furuvik

Furuvik har goda förutsättningar att kunna utvecklas och växa som havsnära boendeort. Orten kan med sin regional tågstation vid Ostkustbanan erbjuda goda pendlingsmöjligheter söderut mot Uppsala - Stockholm. Stationen som trafikeras av Upptåget är en styrka för orten och ger möjlighet att arbetspendla med tåg och buss till Gävle (10 minuter) och Uppsala (cirka en timme).

Furuviks läge vid havet och sjön Trösken kan skapa goda vattennära boendemiljöer, med närhet till rekreation både i skog och vid vatten. Centralt i Furuvik finns även kommunens största besöksmål Furuviksparken med tillhörande camping.

I Furuvik finns möjlighet för en bebyggelseutveckling med 400 - 600 nya bostäder fram till år 2030. Ny bebyggelse föreslås tillkomma främst som nya områden i anslutning till befintlig bebyggelse eller som omvandling av befintliga områden med lägre exploateringsgrad, exempelvis markparkeringar. För att ta vara på stationsläget och främja ett ökat kollektivtrafikresande föreslås att ny bebyggelse koncentreras med en högre täthet inom 600 meter från stationen. Inom denna zon ska i första hand bostäder, icke störande verksamheter, service samt större besöksmål prioriteras. I Ytterharnäs möjliggörs nya havsnära bostäder i anslutning till det gamla järnvägsspårets läge.



En ökad befolkning bidrar till ökat serviceunderlag i Furuviik och plats för servicefunktioner och mötesplatser ska avsättas i centrala lägen. En ökad befolkning kräver investeringar i vatten, avlopp, skola, förskola och i fritids/kommunala anläggningar. Vatten- och avloppskapaciteten är begränsande för Furuviks utbyggnad. Arbete pågår för gemensam vattenproduktion tillsammans med Älvkarleby kommun.

En revidering av gällande översiktsplan för Furuviik behöver tas fram för att planera och hantera en ökad bebyggelseutveckling.

Norrlandet

Längs Norrlandet kan goda boendemiljöer skapas med närhet till hav och sjö, rekreation i skog och vid vatten, samt goda kommunikation med buss. Norrlandet består av flera olika byar som på ett pärlband följer Bönavägens södra sida. Byarna är sammanväxt och de största byarna utgörs av Bönan, Engesberg och Utvalnäs. Arbete pågår för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp.

Norrlandet har goda förutsättningar att kunna utvecklas och växa som havsnära boendeort. Inom Norrlandet finns möjlighet för en bebyggelseutveckling med 400 bostäder fram till år 2030. Nya bebyggelsegrupper planeras främst längs Bönavägens norra sida. En ökad befolkning bidrar till ökat serviceunderlag och plats för servicefunktioner och mötesplatser ska avsättas i centrala lägen. En ökad befolkning kräver investeringar i skola, förskola, fritidsanläggningar och väginfrastrukturer.

Kartan ovan redovisar planerade bebyggelseområden enligt gällande fördjupad översiktsplan för Norrlandet samt större arbetsplatser inom området.

Fördjupad översiktsplan för Norrlandet

För Norrlandet gäller "Fördjupad Översiktsplan för Norrlandet", antagen 2012 av Kommunfullmäktige.

Fritidshusbebyggelse och omvandlingsområden I Gävle kommun finns cirka 5000 fritidshus (SCB 2010). Stora delar av fritidsbebyggelsen ligger i anslutning till kusten, Storsjön, Dalälven och mindre sjöar och vattendrag. Cirka 22 procent (SCB 2010) av fritidshusen är belägna i ett av Gävle kommuns nio fritidshusområden: Hari, Fagervik, Säljemar, Eskön, Utnora, Harkskär-Pålvik-Stora udden, Oxharen (Limön), Limö fiskeläge, Furuviik (södra delen) samt Östnäs. I dessa fritidshusområden finns totalt cirka 900 fritidshus.

I kommunens norra och södra delar finns flera befintliga detaljplaner som möjliggör ett 100-tal nya bostads- och fritidshustomter, exempelvis vid kusten (Småmuren/Säljemar och Trödjefjärden), Hamrångefjärden (Lindön) och Dalälven (Gamle). För de flesta större fritidshusområden gäller detaljplaner med begränsade byggrätter.

Gävle kommun är positiv till att nya områden med fritidshus tillkommer. Vid detaljplaneläggning av nya bostadstomter eller förändrade byggrätter för fritidshus ställs samma krav, oavsett om området ska användas för fritidshus eller permanentboende. Däremot skiljer sig Boverkets byggregler mellan fritidshus och permanentboende vad gäller bland annat tillgänglighet och energikrav.

Avsnittet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen" visar flera nya områden för bebyggelse i strandnära lägen. Ett flertal av dessa områden är lämpliga att utveckla för fritidshus.

Omvandling av fritidsboende till permanentboende Omvandlingen från fritidsboende till permanentboende har ökat kraftigt inom Gävle kommun de senaste tio åren. Antalet fritidshusområden har sedan år 2000 minskat från sexton till nio. Det beror dels på att flera fritidshusområden växt samman och dels att omvandling skett till permanentboende.

Denna omvandling till permanentboende ställer helt nya krav på vatten- och avloppslösningar, infrastruktur och samhällsservice som skolskjuts och hemtjänst. Karaktären på byggnader och omgivande miljöer förändras dessutom då små enkla fritidshus rivs eller byggs om till större hus med ökad standard.

Gävle kommun har ingen principiell invändning mot omvandling av den befintliga fritidsbebyggelsen om kraven på lämpliga vatten- och avloppslösningar, närhet till kollektivtrafik och god standard på vägar kan lösas. I en omvandlingsprocess ska även den förändrade karaktären hos bebyggelsen vägas in i bedömningen.

Utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp Tillsyn av enskilda avlopp visar att många fastigheter har bristfälliga avlopp och att många ligger inom skydds-zonen för grundvattentäkt. Kommunstyrelsen

antog i oktober 2014 en utbyggnadsplan för kommunalt vatten och avlopp för åren 2015- 2020. Planen visar vilka områden som uppfyller paragraf sex i "Lagen om allmänna vattentjänster" och som därmed har behov av allmän vattenförsörjning. Där beskrivs även prioriteringsordningen för utbyggnaderna.

Lov- och tillståndsgivning inom och utom sammanhållen bebyggelse

Kraven för lov- och tillståndsgivning skiljer sig i plan- och bygglagen, beroende på om platsen för byggnation ligger inom eller utanför sammanhållen bebyggelse. Förändringar av större omfattning inom sammanhållen bebyggelse kan kräva att områdesbestämmelser eller en detaljplan upprättas. För exploatering inom områden som är utpekade som LIS-områden i översiktsplanen krävs prövning genom detaljplan. För mindre åtgärder krävs i de flesta fall prövning av förhandsbesked med efterföljande bygglovsprövning.

Lägre bygglovsplikt utanför sammanhållen bebyggelse och detaljplan

Utanför detaljplanelagt område och utanför sammanhållen bebyggelse är kravet på bygglov lägre för vissa åtgärder, som exempelvis uppförande av komplementbyggnad och liten tillbyggnad till en- och tvåbostadshus i enlighet med plan- och bygglagen 9 kap 6 §.

Byggnadsfritt avstånd vid väg och järnväg

Enligt 47 § väglagen råder ett allmänt förbud inom ett område av 12 m från vägområdet utefter allmänna vägar att uppföra byggnader, göra tillbyggnader eller utföra andra anläggningar som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Länsstyrelsen har utökat det byggnadsfria avståndet till 50 m efter E4 och E16 samt till 30 m efter rv 56, 76 och länsväg 583.

Längs järnväg bör ett byggnadsfritt avstånd på 30 m hållas från spårmit, undantag kan dock ske. Vid byggnation i närhet till järnväg krävs tillstånd från Trafikverket.

Sammanhållen bebyggelse

är bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark (Plan- och bygglagen 1 kap 4 §).

Bostäder

Gävle kommun ska erbjuda attraktiva livsmiljöer både i staden och på landsbygden. I kommunen ska det finnas ett varierat bostadsutbud med olika bostadsformer och miljöer som möter olika människors behov och efterfrågan av bostäder. En fungerande bostadsmarknad är en viktig framgångsfaktor för att nå målen "Gävle, en tillväxtmotor i regionen" och "Attraktiva livsmiljöer i stad och landsbygd". Översiktsplanen ger en beredskap för en befolkning på 120 000 invånare och 10 000 nya bostäder fram till år 2030.

10 000

bostäder till år 2030. Gävle kommun ska kontinuerligt arbeta för att ha en god planberedskap som möjliggör byggande av 10 000 nya bostäder fram till år 2030.

Bostadsförsörjning

Gävle kommun har fattat beslut om revidering av bostadsförsörjningsprogrammet för att möta ett växande behov av bostäder inom kommunen. Ett nytt bostadsförsörjningsprogram är under framtagande och kommer preliminärt antas vid årskiftet 2017/2018.

Hur bygger vi bostäder idag?

Det har byggts alldeles för lite bostäder de senaste åren i Gävle kommun. Att få igång bostadsbyggandet är en av de närmaste årens största utmaningar. Bostadsutmaningen är inte enbart en fråga för Gävle kommun utan återfinns i flera kommuner med närhet till expansiva regioner.

Attraktiva livsmiljöer för boende

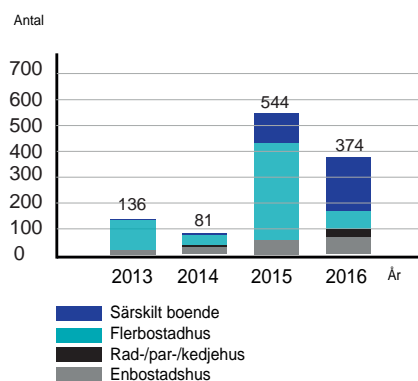
I Gävle kommun ska det finnas en mångfald av attraktiva platser att leva i oavsett om man söker stadens liv och rörelse, grönskan i villaområdet eller lugnet på landsbygden. För att vara en attraktiv plats att leva på är livet mellan husen lika viktigt som bostäderna i sig. Trygghet, närhet till natur, goda kommunikationer och dagligvaruhandel är de fyra viktigaste värdena för en attraktiv boendemiljö enligt Gävlebornas enkätsvar under samrådet.

Vad som är attraktivt för den enskilde är subjektivt men forskningen visar att vissa faktorer är generella, såsom möjlighet till sysselsättning, utbildning, närhet till familj och vänner, naturmiljö, kulturutbud och service. ("Varför är vissa platser mer attraktiva för boende än andra? – en forskningsöversikt om de faktorer som skapar boendeattraktivitet", Tillväxtanalys, PM 2014:13)

I planeringen av nya bebyggelseområden ska natur- och kulturmiljövärden ses som en resurs som ger området karaktär och kvalitet samt en egen identitet. Det som byggs måste också ge något tillbaka till platsen genom att förstärka kvaliteten och tillföra nya värden och funktioner till området och miljön.

Bostadsområden ska erbjuda goda möjligheter att röra sig som gående eller cyklist mellan bostaden och till andra målpunkter som skola, servicefunktioner, naturområden och idrottsanläggningar.

Färdigställda bostäder efter bostadstyp
2013 - 2016 i Gävle kommun



Källa: Samhällsbyggnad och kommunledningskontoret, Gävle kommun, 2017.

Om bostäder i Gävle kommun

I Gävle kommun finns 49 289 lägenheter (Källa: SCB).

Bostadsbeståndet består av 23,1 procent bostadsrätter, 43,6 procent hyresrätter och 33,3 procent äganderätter (Källa: SCB).

Gavlegårdarna äger cirka 70 procent av hyresrätterna vilket motsvarar 15 300 lägenheter.

Attraktiva platser med hög efterfrågan

Vilka är Gävle kommuns mest attraktiva platser för bostäder? En analys av förfrågningar på mark för småhus (förhandsbesked) visar att områden kring Valbo, Björke-Åbyggeby-Hille har störst efterfrågan. Flest bygglov för småhus ansöktes i områdena Lindbacka, Furuvik, Norrlandet (kring Bönan) och Järvsta under åren 1986-2013. Gemensamma faktorer hos dessa områden är närhet till rekreationsområden (skogs- mark), vattenkontakt och utblick över odlingslandskap. Alla områden ligger nära staden med sitt goda utbud av arbetstillfällen, kommunikationer, service, kultur och nöjen.

Variation av bostadsformer

Gävle kommun ska erbjuda bra bostäder för alla. I alla orter och stadsdelar ska en blandning av olika former av boende eftersträvas, med avseende på bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer. En sådan mångfald skapar möjlighet att bo på orten eller stadsdelen under alla livets skeden och skapar förutsättningar för möten mellan människor i olika åldrar och med olika bakgrunder. När nya bostäder byggs bör de komplettera befintligt bostadsutbud vad gäller bostadstyp, storlek och upplåtelseform.

Trygga och tillgängliga boendemiljöer

Gävle kommun ska kunna erbjuda goda, tillgängliga och trygga boendemiljöer i stadsmiljön, i tätorterna och på landsbygden. En omsorgsfullt utformad bebyggelse- och utemiljö skapar goda förutsättningar för en trygg och trivsamt boendemiljö för både barn och vuxna. Nya bostadsområden och bostäder ska planeras så att de är tillgängliga för människor med olika funktionsnedsättningar.

Utformningen av boendemiljön styr till stor del hur människor rör sig och träffas i vardagen. Det är viktigt att skapa både privata, halvoffentliga och offentliga platser i och kring boendemiljön. Genomgående entréer, variation i utemiljöer, byggnaders och kvarters utformning och strukturer är exempel på olika sätt att med fysisk planering skapa förutsättningar för olika sociala mötesplatser och tryggare miljöer. Boendemiljöer ska innehålla bullerskyddade bostads- gårdar och utemiljöer, samt närhet till mötesplatser, lekplatser och kollektivtrafik.

Den fysiska miljöns utformning har en direkt betydelse för folkhälsan. I en trygg, tillgänglig och säker miljö kan skador och olyckor förebyggas. Dessutom ges större förutsättningar för uteliv och fysisk aktivitet.

En åldrande befolkning ställer högre krav på tillgängliga bostäder

Gävle har som i Sverige generellt en åldrande befolkning. Åldersgruppen 80 år och äldre kommer att öka markant efter år 2020. En allt äldre befolkning

ställer ökade krav på bostäders tillgänglighet och kommunens möjlighet att erbjuda särskilda boende- former. Anpassningar av befintligt bostadsbestånd kommer att krävas. Gävle kommun beviljade under 2013 bostadsanpassningsbidrag för cirka 2,7 miljoner kronor.

En åldrande befolkning kräver arbete i många riktningar:

- Öka tillgängligheten i befintligt bostadsbestånd.
- Öka tillgängligheten i utemiljön mellan bostäder och servicepunkter.
- Inventering av lägenhetsbestånd utifrån tillgänglighet. Säkra ett visst antal tillgänglighets- anpassade lägenheter i kommunens serviceorter.
- Verka för ökad rörlighet på den lokala bostads- marknaden.
- God mark- och planberedskap samt flexibla detalj- planer som möjliggör ändrade markanvändningar.

Trygghetsbostäder och seniorbostäder

Trygghetsbostäder eller seniorbostäder är lägenheter avsedda för äldre personer och som ägs av privata aktörer, kooperativ eller i kommunal regi. För att få plats i en trygghetsbostad krävs inget bostadsbeslut från kommunen. Ett exempel på trygghetsboende är Gavlegårdarnas Tickselbo som rymmer ett 60-tal lägenheter i anslutning till Sätra centrum.

Gävle kommun vill verka för en utbyggnad av flera trygghetsbostäder både i staden och i anknäring till serviceorterna på landsbygden.



Närhet till natur, park, rekreation och odling

Bostadsområden ska placeras med närhet till parker, natur-, aktivitets- och idrottsområden eller andra mötesplatser. Avstånd från bostad till närmaste park eller naturområde ska inte överstiga 300 meter.

Den tätortsnära naturen ska värnas i planeringen. I anknytning till nya bostadsområden ska en god variation av spontanidrottsytor finnas för olika åldrar, kön och intressen. I staden och i orterna ska tillgången till tätortsnära grönska i form av parker och värdefulla grönområden vara god. Det kräver ett övergripande arbete med orters och stadens grönskastruktur och att skydda värdefulla grönområden som länkar och kilar.

Grönstrukturens utformning måste ta höjd för och anpassas till en tätare bebyggelse där fler människor kommer vistas och använda våra parker och grönområden. Vid komplettering med nya bebyggelsegrupper måste grönskastrukturen ses över och nya tätortsnära rekreationsområden avsättas. Intresset för odling i bostadsområden har ökat under de senaste åren. Möjligheter att kunna odla i eller intill bostadsområden både på mark och på tak behöver utvecklas och ges utrymme för.

Mötesplatserna som skapas i gemensamma parker, naturområden, lekplatser eller odlingsområden har ett stort värde som mötesplats för människor i olika åldrar, från olika bostadsområden och stadsdelar.

Särskilda boenden

Särskilda boenden är ett samlingsbegrepp för de boendeformer som beviljas äldre och personer med funktionsnedsättning. Särskilda boenden får inte ligga för nära varandra och ska så långt det är möjligt smälta in i det ordinarie bostadsbeståndet för att undvika att bostäderna får en institutionell prägel (SOSFS 2002:9). Vård- och omsorgsboenden ska planeras nära park- eller naturområden och/ eller med gröna gårdar med plats för socialt umgänge.

Planeringen av särskilda boenden i Gävle kommun följs upp årligen i "Omvårdnad Gävles boendeplaner för särskilt boende".

Vård- och omsorgsboenden


Äldre personer med stora vård- och omsorgsbehov kan efter ansökan hos kommunen beviljas särskilt boende i form av vård- och omsorgsboende. I början av 2015 fanns 14 vård- och omsorgsboenden med cirka 950 lägenheter i kommunens bestånd. Därutöver planerar tre privata aktörer att bygga egna vård- och omsorgsboenden om sammanlagt cirka 190 lägenheter fram till 2018. Kommunen kan utifrån nuvarande förutsättningar komma att ta del av de privata aktörernas lägenheter genom att köpa enstaka platser i enlighet med genomförd ramavtalsupphandling. De privata

aktörernas utbyggnad i kombination med kommunens egen utbyggnad förväntas ge ett överskott på vård- och omsorgsboenden mellan 2016 och 2020.

Kommunens behov av lägenheter i vård- och omsorgsboenden är för 2015 uppskattat till 1 025 lägenheter och behovet förväntas öka med cirka 300 lägenheter fram till 2025. Det framtida behovet av vård- och omsorgsboenden styrs av många olika faktorer. Medicinsk och teknisk utveckling, förändringar i äldres hälsa, hur kommunen arbetar med att tillgänglighetsanpassa det ordinarie bostadsbeståndet och hur de verkar för utbyggnad av senior- och trygghetsbostäder är några exempel.

Boende för personer med funktionsnedsättning
Personer med funktionsnedsättningar som har stor inverkan på den dagliga livsföringen kan efter ansökan hos kommunen beviljas en särskild boendeform. I Gävle kommun finns fyra olika sådana boendeformer för vuxna och en för barn och unga. Under 2015 omfattade dessa boendeformer i kommunens bestånd sammanlagt 37 olika boenden med totalt 281 lägenheter. Därutöver har en aktör byggt två egna boenden för målgruppen och under 2016 förväntas ytterligare en aktör ha byggt klart ytterligare ett boende för samma målgrupp.

För närvarande avsätts investeringsmedel för en utbyggnadstakt om två boenden per år för personer med funktionsnedsättning.



"Vid planering av nya och befintliga bebyggelseområden, både inom kvartersmark och allmän platsmark, ska behov av mötesplatser tillgodoses.

Fotograf: Britt Mattsson

Mötesplatser, samhälls- och kommersiell service

Mötesplatser och tillgång till samhällsservice och kommersiell service är viktiga delar av en god social livsmiljö och alla bidrar till att på olika sätt skapa plats för människor att mötas.

Platser där människor kan mötas

Mötesplatserna ska finnas där människor rör sig och därigenom skapa möjlighet för att människor med olika kön, åldrar och bakgrunder kan träffas. Mötesplatsen ska skapa utrymme både för spontana och planerade möten såväl på bostadsgården som i kvarteret och på allmänna platser.

Platser för möten ska skapas i olika miljöer, såsom parker, torg, bostadsgårdar, vid kommersiell service och samhällsservice, samt i naturområden. En mötesplats kan vara inrymd i byggnader eller finnas utomhus. Större evenemangplatser, idrottsområden och anläggningar är andra viktiga mötesplatser även ur ett regionalt perspektiv.

Vid planering av nya och befintliga bebyggelseområden, både inom kvartersmark och allmän platsmark, ska behov av mötesplatser tillgodoses. Tillgång till mötesplatser med god tillgänglighet behövs både i staden och på landsbygden.

Ett lokalt engagemang kring mötesplatsens utformning är en viktig pusselbit för att skapa stolthet, identitet och ett gemensamt ansvar för vårdande av platsen.

Mötesplatser i den offentliga miljön

Offentliga miljöer och mötesplatser ska vara attraktiva och inbjudande, ha god tillgänglighet, vara trygga, hela och rena.

Stadsdelar och bostadsområden med inbjudande och upplevelserika offentliga miljöer ger högre trivsel och stolthet, samt bidrar till välmående. Miljöerna kan skapas både i stor och liten skala - alltifrån stora torg och konstnärligt utsmyckade gångtunnlar till små platser som stimulerar till kreativitet och lek. Mötesplatserna bör vara flexibla eftersom behoven kan ändras över tid.

I orterna och stadsdelarna finns offentliga lokaler som skolor och fritidsgårdar som används för ett specifikt ändamål endast under en del av dygnet. Lokalerna är en stor resurs som mötesplatser och kan med ökat

samarbete samnyttjas för flera ändamål. Ett annat exempel är biblioteken som är en viktig del av orternas kulturverksamhet och som mötesplats med tillgång till medier, kulturutbud, möjligheter till eget skapande och fritt lärande och som träffpunkt för föreningar.

Tillgång och kvalitet i de offentliga mötesplatserna i tätorterna och stadsdelarna ser olika ut. Behovet av mötesplatser ska tillgodoses i planeringen av nya och befintliga områden.

I planering av nya offentliga mötesplatser eller vid förnyelse av befintliga mötesplatser ska dialog ske med berörda målgrupper för att främja ett lokalt engagemang kring platsen. Särskilt ska barn och ungas perspektiv lyftas fram i planeringen.

Samhällsservice och kommersiell service

Tillgång och närhet till service är andra viktiga delar för att uppnå en god social livsmiljö. För att skapa god tillgänglighet och främja ett hållbart resande ska service, dagligvaruhandel, stora lokala målpunkter och andra samhällsfunktioner ges en central placering med närhet till kollektivtrafik och större bostadsområden.

Förutom närhet och tillgänglighet kan samlokalisering vara en viktig faktor att ta hänsyn till för att främja en social hållbarhet. Exempelvis kan samlokalisering av samhällsservice såsom förskola och boende för äldre och skapande av gemensamma mötesplatser leda till fler möten mellan människor i olika åldrar.



Gävle stad

I Gävle centrum och centralt i stadsdelarna finns ett stort utbud av samhällsservice, olika mötesplatser och idrottsområden samlade. Den kommersiella servicen i form av dagligvaruhandel finns i centrum, vid trafikknutpunkter, centralt i stadsdelarna samt i externa köpcentrum i Valbo, Hemlingby och Fjällbacken. Detaljhandel och sällanköpshandel finns främst i centrum och i de externa köpcentrumen.

För att stärka stadskärnans attraktivitet och stadslivet, ger "Gävle centrumplan" förslag på utveckling av stadskärnans mötesplatser, handel, stråk och tillgänglighet.

Serviceorter

Kommunens serviceorter Valbo, Forsbacka, Bergby och Hedesunda har idag ett serviceutbud med stor betydelse både för orten och den omkringliggande landsbygden. Exempel på serviceutbud är skola, förskola, bibliotek, dagligvaruhandel, vårdcentral och kollektivtrafik.

I orterna ska centrum stärkas som mötesplats. Service, dagligvaruhandel och andra större samhällsfunktioner ska ges en central placering med närhet till kollektivtrafik. Centrum- och servicefunktioner i orterna ska samlas längs centrala stråk längs orternas huvudgator. Se mer under kapitlet "Ortsfördjupningar".

Mindre tätorter, utvecklingsorter

I Furuvik och Norrlandet saknas idag ett bredare serviceutbud. Översiktsplanen föreslår en utveckling av Furuvik och Norrlandet som boendeorter vilket kommer öka behovet av både offentlig och kommersiell service i framtiden. I de fördjupade översiktsplanerna för Furuvik respektive Norrlandet finns mark utpekad för utbyggnad av kommunala verksamheter samt för kommersiell service.

Skolor

Förskola

I Gävle kommun finns cirka 90 förskolor och ett 60-tal familjedaghem, varav fyra förskoleavdelningar med specialinriktning för barn med ett omfattande behov av särskilt stöd. Ungefär 93 procent av barnen mellan ett och fem år behöver idag en förskoleplats. Det är brist på förskoleplatser i stora delar av staden, främst i centrala lägen men även i Sättra, Brynäs, Nynäs, Bomhus och Sörby. En utbyggnad av förskoleplatser pågår och i "Utblicken - Gävle kommuns investeringsplan" finns medel för att riva gamla förskolor och bygga nya under åren 2018-2021.

Det är svårt att få fram tomtmark till utbyggnad av förskolor. I planeringen av utbyggnad av större bostadsområden krävs därför en tidig samverkan mellan Utbildning Gävle, Gavlefastigheter AB och Samhälls-

byggnad Gävle. Det skulle göra det möjligt för Utbildning Gävle att påbörja sin planering i ett tidigt skede och ta ställning till behov av ombyggnation eller nyproduktion av skolor och förskolor.

Grundskola

I Gävle kommun finns det 38 grundskolor fördelade på kommunala och fristående skolor. 2011 fanns det ungefär 9 900 elever i grundskolan. Av dem går cirka 20 procent i en fristående skola. De kommunala skolornas utbildningsplatser ska tillsammans med de fristående skolornas platser ge plats åt kommunens elever.

Fram till år 2025 kommer en elevökning att ske. Elevökningen fördelar sig jämt mellan stadierna men ser olika ut i rektorsområdena. Det är stor brist på elevplatser i centrala Gävle. Behovet av centrumnära grundskolor och planering av strategiska lägen för skolor är en viktig planeringsförutsättning för fortsatt planering av Gävle stad och för arbetet med revidering av Översiktsplan för Gävle stad 2025. En ny högstadieskola planeras byggas i Nynäsområdet.

Grundskolan har en stor tillströmning av nyanlända elever från olika krisområden i världen. Det kommer cirka 50 barn och elever per månad till Gävle, vilket sammanlagt blir 500-600 elever varje år.

Det fria skolvalet gör det svårt att beräkna hur eleverna kommer att fördela sig på nya och befintliga skolor. Elevökningen under de närmaste åren kan innebära att någon eller några skolor behöver utökas. Svårigheterna med att göra långsiktiga prognoser över elevströmmar i kombination med det ökade trycket på skolorna gör att det krävs större flexibilitet i planeringen för att underlätta för snabba omställningar. Även skolbyggnaderna och den intilliggande utemiljön kommer att behöva kunna ges en mer flexibel användning över tid.

Utemiljöer vid förskola och grundskola

En tätare stadsmiljö innebär nya utmaningar i utformning av skolbyggnader och skapande av goda utemiljöer. I staden finns redan idag exempel på förskolebyggnader i två våningar med gott resultat. Nyetableringar av förskola och grundskola ska i första hand ske i anslutning till natur, parker eller områden för lek och idrott. Utemiljöer ska utformas så att de inte exponeras för höga bullernivåer.

Gävle kommun följer Boverkets allmänna råd om friyta för lek och utevistelse (2015:1) i utformningen av utemiljöer för skolverksamhet. De allmänna råden belyser vilka kvaliteter som bör känneteckna barns och ungas utemiljö vid skola, förskola och fritidshem, samt placering av friytor.

Friytan ska vara varierad och rymlig, men också anpassad och placerad så att den ger möjlighet att

bedriva ändamålsenlig verksamhet utifrån elevernas ålder. Tillgång till friytan ska vara utan hinder och bör därmed ligga i direkt anslutning till byggnaden.

Rimlig storlek på friytan är ungefär 40 kvadratmeter per barn i förskolan och 30 kvadratmeter per barn i grundskolan, ”Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolan och förskolans utemiljö. Boverket 2015:8”.

Gymnasieskola

I Gävle kommun studerar cirka 3 400 ungdomar på gymnasieskola. I kommunen finns tre kommunala och fem fristående gymnasieskolor. Kommunens gymnasieskolor (Vasaskolan, Borgarskolan och Polhemskolan) är attraktiva; cirka 90 procent av eleverna söker till den kommunala gymnasieskolan.

Gymnasieskolorna i Gävle erbjuder attraktiva utbildningar för ungdomar inom kommunen och för hela regionen. Elever reser dagligen från stora delar av länet och norra Uppsala län för att delta på grundskole- och gymnasieutbildningar i Gävle. Utbildning Gävles bedömning är att efterfrågan på gymnasieutbildning kommer att öka under kommande år. Bedömningen baserar på befolkningsprognosen som visar att antalet ungdomar i gymnasieålder kommer att öka samt en bedömning om att antalet elever från andra kommuner kommer att öka. Det är därför viktigt i den fortsatta planeringen av gymnasieutbildningar i Gävle att utgå från Gävles betydelse som utbildningsort för regionen.

För att möta en kommande elevökning och samla skolverksamheter planeras en omfattande till- och ombyggnad av Vasaskolan. Behov kommer även att finnas av ytterligare centrala lokaler i Gävle.

Högskolan i Gävle

Högskolan är en viktig aktör som motor för innovation, forskning och högre utbildning i regionen. Högskolan har sina lokaler i Kungsbäck. Där går cirka 15 000 studenter. Högskolan erbjuder fler än 50 utbildningsprogram och påbyggnadsutbildningar, samt cirka 1 000 kurser inom humaniora, samhälls- och naturvetenskap samt teknik. Akademiska hus och Högskolan i Gävle tar för närvarande fram en ny ”Campusplan för Högskolan i Gävle 2030”. Planen beskriver en önskad målbild med bland annat tydliga kopplingar till närområdet och staden, attraktiva mötesplatser inom campus, tydlig annonsering av högskolan och dess verksamhet bland mycket annat.

Gävle kommun ska verka för att ge högskolan och högskoleanknuten verksamhet möjlighet att utvecklas.

Kommunala verksamheter, lokalresursplaner och markförsörjning

Behovet av kommunal verksamhet (skola, förskola, gruppbonden och äldreomsorg) förändras kontinuerligt i en kommun i tillväxt, både i orterna och i stadsdelarna. Kommunledningskontoret har påbörjat ett arbete med att ta fram förvaltningsspecifika lokalresursplaner för att kartlägga och planera verksamheternas framtida lokalbehov.

För att ge bättre samordning och helhetsperspektiv över kommunala verksamheters framtida markbehov behövs en markförsörjningsplan som är kopplad till förvaltningarnas lokalresursplaner och kommande investeringsbehov. En sådan plan skulle ge ett bra underlag för kommande fördjupade översiktsplaner och detaljplanering.

I framtida fördjupade översiktsplaner ska mark för kommunal verksamhet reserveras. Begreppet kommunal verksamhet ska om möjligt omfatta skola, förskola, bibliotek och vård- och omsorgsbonden. Syftet är att ge en mer flexibel användning av marken över tid än om marken reserveras för ett specifikt syfte, exempelvis en skola.

Begravningsplatser

Svenska kyrkan är huvudman för begravningsverksamheten i Sverige och därmed ansvarig för att tillhandahålla begravningsplatser oavsett ideologisk eller religiös tillhörighet. Svenska kyrkan har i sina remissyttranden lyft behovet av fler begravningsplatser, då befintliga inom Gävle stad (Gamla kyrkogården, Skogskyrkogården och Bomhus kyrkogård) inte nämnvärt kan utökas i omfattning. I kommande översyn av fördjupad översiktsplan för Gävle stad ska mark reserveras för ändamålet.

Fortsatt arbete

En markförsörjningsplan ska tas fram som komplement till förvaltningarnas lokalresursplaner.

"Högskolan i Gävle är en viktig aktör som motor för innovation, forskning och högre utbildning i regionen."

Näringsliv och verksamheter

Näringslivet är en viktig motor för utvecklingen i Gävle kommun. Gävles närhet till stora arbetsmarknadsregioner, en växande befolkning, goda kommunikationer och goda förutsättningar för företagande är några framgångsfaktorer som gör Gävle till en tillväxtmotor i regionen. I Gävle kommun finns idag ca 5 000 företag registrerade.

Näringslivspolitiska mål och program

Gävle kommuns "Näringslivspolitiska mål" och "Näringslivsprogram 2014-2016" beskriver flera mål och behov av åtgärder med stark koppling till den fysiska planeringen. Dessa överensstämmer med översiktsplanens strategier "Hållbar, effektiv och tillförlitlig infrastruktur" och "En attraktiv plats för företagande". För att nå de näringslivspolitiska målen krävs satsningar på goda kommunikationer inom kommunen och mot omvärlden, god markberedskap och variation i utbudet av mark, en tät och funktionsblandad stad samt inspirerande och kreativa mötesplatser för samverkan och utveckling.

En annan viktig framgångsfaktor för att nå målen är kompetensförsörjning. Högskolan i Gävle är här en viktig aktör som motor för innovation, forskning och högre utbildning i regionen. Gävle kommun ska verka för högskolans möjligheter att utvecklas och integreras i staden. En framgångsrik kompetensförsörjning är även beroende av tillgången till mångfald av attraktiva livsmiljöer i staden och på landsbygden för att kunna bibehålla och attrahera arbetskraft. Här är tillgång till attraktiva bostäder, bra infrastruktur, utbud av fritidssysselsättningar, bra skolor och möjlighet till ett gott liv viktiga delar som Gävle ska kunna erbjuda.

Markberedskap utifrån näringslivets behov

Markberedskap för utveckling av näringslivet behöver innehålla en bred variation i utbudet av mark för att kunna tillgodose näringslivets olika behov och intressen. En markberedskap behöver också inrymma möjligheter för omlokaliseringar av företag och byggklara tomter för att tillgodose behov av snabba etableringar. Gävle kommun har som mål att ha en beredskap om 60 ha byggklar mark för nya verksamhetsområden.

Det finns ett stort behov av fortsatt planering för att analysera framtida behov av markförsörjning för näringslivet samt för att möjliggöra utveckling av verksamhetsområden, som till exempel utveckling av Gävle hamn, Tolvforsskogen med flera områden.

Näringslivets behov av mark varierar beroende på den verksamhet som bedrivs. En grov indelning kan göras i industri/lager, handel, tjänsteföretag och besöksnäring. Många gånger går dessa verksamheter i varandra och olika verksamheter samsas inom samma områden. Ibland gör branschvisa specifikationer det önskvärt att skapa en viss sorts lösningar. Det är därför svårt i en översiktsplan att skapa en entydig beskrivning av behovet, men däremot kan översiktsplanen

Läs vidare

Gävle kommun har flera olika typer av måldokument kopplade till näringslivsutveckling:

- "Näringslivspolitiska mål"
- "Näringslivsprogram 2014- 2016"*
- "Gästbok Gävle", strategi för besöksnäringen
- "Kulturpolitiska programmet"
- "Handelspolicy för Gävle kommun, 2003"

* Nytt Näringslivsprogram är under framtagande.

Fortsatt arbete

Fördjupad översiktsplan för Avan-Fredriksskans

Gävle hamns utvecklingsmöjligheter ska utredas vidare genom en revidering av den fördjupade översiktsplanen för Avan-Fredriksskans.

Plan för markförsörjning och fysisk planering för näringslivets utveckling

Analys av näringslivets behov av markförsörjning, kommunikationer och infrastruktur samt annan fysisk planering.

Tolvfors verksamhetsområde

Fortsatt planering av verksamhetsområde/logistiknav vid förslag till nytt läge för Ostkustbanan.

60 ha

mark byggklar mark ska finnas mark för framtida verksamhetsområden

ange en ram som möjliggör de olika verksamhetsutvecklingar som efterfrågas. Översiktsplanen måste också säkerställa god tillgänglighet för aktuella trafikslag till och inom de utpekade verksamhetsområdena.

Områden för verksamheter får naturligt ett fokus mot funktion. Samtidigt är det viktigt att skapa trivsamma miljöer med inslag av grönska och ytor som tar hand om dagvattnet. Entréer till verksamhetsområden och exponerade läget ska hanteras med särskilt stor omtanke.

Näringslivets strukturer förändras med tiden. Det innebär att verksamhetsområden behöver utformas med en flexibilitet som kan möta kommande förändringar.

Strategisk markanvändning - verksamheter och besöksnäring

Översiktsplanen pekar ut tre olika typer av strategiska markområden som har stora potentialer för utveckling av näringslivet. De strategiska markområdena är områden vid större infrastrukturnoder, besöksmål och strategiska områden för orters utveckling. Se vidare under rubriken, Gävle växer, och Besöksnäring samt i kapitlen "Ortsfördjupningar" och "Kust och hav".

Industri/lager

Hedesunda, Forsbacka, Norrsundet, Hagsta

I kommunens ytterområden finns många verksamheter samlade inom fyra tydliga verksamhetsområden. Det är önskvärt att fortsätta utveckla dessa. I Hedesunda gäller det området Bojepps, söder om korsningen mellan väg 56 och 509, ca 10 ha. I dagsläget finns inte mycket ledig mark kvar, men här bör en utvidgning av området vara möjlig.

I Forsbacka finns det utvecklingsmöjligheter både inom det befintliga industriområdet öster om Stentorpsvägen och norr om E16 upp mot Bergslagsbanan. Båda områdena har dessutom järnvägsanslutning.

Norrsundets industriområde är ca 100 ha stort. Där finns mycket ledig mark för ytkrävande verksamheter. Industriområdet har anslutning både med väg, järnväg och en hamn med mer än 500 meter kajer.

I Hagsta vid Hagsta krog finns ledig mark för småindustri. I samband med utbyggnad av dubbelspår på Ostkustbanan uppstår också ett nytt läge som är intressant för verksamhetsetablering, i korsningen mellan E4 och väg 303 (mot Ockelbo), där en ny tågstation planeras.

Gävle stad

Kring Gävle stad finns tre utpekade områden för framtida utbyggnad. Gävle hamn som idag har ca 170 ha och Granudden söder om fjärden som omfattar ca 30 ha. I Gävle hamn finns planlagd mark för vidare utbyggnad norrut. Gävle hamn beräknas få en allt större betydelse under åren framöver som importhamn till Stockholm (norr om Mälaren). För Gävle hamns område i Fredrikskans gäller fördjupad översiktsplan för Avan-Fredrikskans från 2004. Gävle hamns utvecklingsmöjligheter behöver utredas vidare genom en revidering av den fördjupade översiktsplanen för Avan-Fredrikskans samt att utredningen även inkludera verksamhetsområden söder om fjärden.

Ersbo vid Gävles södra infart från E4 omfattar idag ca 70 ha. Ledig mark i Ersbo börjar ta slut och det planeras för en utbyggnad söderut. Utvecklingen i Ersbo hänger ihop med planerna på en ombyggnad av väg 56.

I samband med nybyggnad av dubbelspår på Ostkustbanan blir Tolvforsskogen (väster om E4) det nya stora verksamhetsområdet för framtida etableringar. Tanken är också att Tolvforsskogen ska bli ett logistikområde som ligger i framkant av den tekniska utvecklingen och



Befintliga och planerade större verksamhetsområden i strategiska lägen i Gävle kommun

därmed också bidra till att skapa effektivare och mer miljövänliga godstransporter i Gävle. Tolvforsskogen får järnvägsanslutning som skapar nya möjligheter för etableringar. Tolvforsskogen omfattar ca 500 ha.

Ett annat stort verksamhetsområde finns i Karskär/Bomhus där pappersindustrin disponerar ett område på drygt 200 ha. Här finns också andra företag med koppling till skogsindustrin.

Mer specifika etableringar kan vara aktuella utanför denna struktur. Stackbo utanför Valbo är ett sådant exempel där det finns ett unikt läge med hänsyn till energiförsörjning.

I dagens verksamhetsstruktur finns dessutom områden av mer samlad karaktär, ofta med ganska blandad verksamhet (industri/lager, handel och kontor/service) på följande platser - Hemsta 20 ha, Kryddstigen 20 ha, Sörby Urfjäll 60 ha, Fjällbacken 45 ha, Näringen 90 ha, Nybo (Valbo) 20 ha och Joakims Backe 20 ha. Det finns inte mycket ledig mark inom dessa områden, men det pågår en viss omvandling av verksamheter i områdena och de är därför av intresse för olika typer av etableringar. I de områden som ligger mest centralt finns också ett intresse att omvandla till bostäder, samt att andra hänsyn, exempelvis vattentäkten kan göra det särskilt önskvärt med en omvandling. En tydlig utveckling med omvandling till bostäder pågår redan längs Gavleån på Gävle Strand och Södra Skeppsbron.

Handel

Handeln är till stor del koncentrerad till tre områden - Stadskärnan, Valbo köpcentrum (inkl. Valbo Köpstad) och Hemlingby. Utbudet varierar och till viss del kan områdena sägas komplettera varandra. Områdena är storleksmässigt jämförbara - Stadskärnan (enligt Centrumplanens avgränsning) 35 ha, Valbo 30 ha och Hemlingby med 30 ha. Det finns planer på ytterligare ytor i Valbo och i Hemlingby. Inom de befintliga områdena finns också potential för etableringar genom omvandling och effektivare markanvändning. För utveckling av handeln i de olika områdena är tillgänglighet med olika trafikslag en avgörande faktor.

Tjänsteföretag

Ytbehovet för denna kategori är svårt att definiera, men däremot är placeringen av verksamheterna ofta koncentrerad till vissa platser. Högskolan/Kungsbäck är ett sådant exempel. Det pågår planering av högskolans expansion, tillsammans med kringliggande verksamheter (även bostäder). Högskolans område är ca 20 ha och Kungsbäck är också ca 20 ha. Här finns också möjligheter till näringslivsutveckling på västra sidan E4 i Västra Kungsbäck där redan annan verksamhet finns etablerad. Det område som sträcker sig söderut till Gävle Bro och Ersbo, erbjuder möjligheter till olika typer av verksamheter tillsammans med bostäder. Idag finns också många tjänsteföretag nära stadskärnan. Här finns det också ett konkurrerande intresse av att möjliggöra fler bostäder och mer handel. Området kring Gävle Central är och kommer att bli en allt viktigare mötesplats där etablering av tjänsteföretag förväntas bli särskilt intressant. Med kort restid till/från Uppsala, Arlanda och Stockholm, samt övriga regionen är detta en "hotspot" för företagsetablering. En ny knutpunkt uppstår också när stationen Gävle Västra etableras, och skapar även intressanta lägen för näringsetablering.

Besöksnäring

Besöksmål inom Gävle kommun är i första hand Gävle centrum, Furuviiksparken, Gavlehov, järnvägs museet och konferensanläggningar. Dessutom finns lokala besöksmål som kan ha stor lokal betydelse t.ex. Ön (Hedesunda), Axmar bruk, Engesberg/Bönan, samt tillkomsten av gästhamn vid Gävle strand och ställplatser för husbilar. Besöksmålen kan ofta vara starkt säsongsberoende och antalet besökande kan variera mycket över tid. Detta ställer stora krav på t.ex. parkeringsytor, där det i bästa fall går att hitta lösningar med samnyttjande. Besöksnäring kan även kopplas till LIS-områden och fritidsbebyggelse i allmänhet, samt till de besöksmål längs kusten som pekats ut i kapitlet "Kust och hav".

När det gäller besöksnäring är det också viktigt att tänka regionalt, där samordningen mellan regionens besöksmål är av stor vikt.

Strategiska markområden för utveckling av besöksmål

I Gävle kommun finns ett antal besöksmål som är av stor betydelse för kommunens varumärke. För att utveckla besöksnäringen vid besöksmålen krävs att satsningar samordnas och samlas vid besöksmålen. I kapitlen "Ortsfördjupningar", "Kust och hav" beskrivs de kustnära besöksmålen och i "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)" beskrivs möjligheter att utveckla verksamheter vid hav, sjöar och vattendrag.

Befintliga och planerade besöksmål:

Gävle

- Gävle stads centrum, innerstaden
- Gavlehov, Sättra
- Gästhamn, Gävle strand - byggnation pågår
- Hemlingby köpcentrum

Valbo

- Valbo köpcentrum, regionalt handelsområde

Kusten

- Axmar bruk med intilliggande intilliggande kulturreservat, naturreservat och undervattenspark (Axmar Blue Park). Se kapitlet "Natur och friluftsliv" och "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)"
- Norrsundet (se "Ortsfördjupningar", Kust och hav och "LIS")
- Säljemar-Iggön (se "Kust och hav")
- Eskön (se "Kust och hav" och "LIS")
- Utvalnäs (se "Kust och hav")
- Bönan (se "Kust och hav")
- Engesberg (se "Kust och hav")
- Engeltofta (se "Kust och hav")
- Gävle stad (se "Kust och hav")
- Limön (se "Kust och hav" och "Natur och friluftsliv")

- Furuvik (se "Kust och hav")

Dalälven

- Ön, Hedesunda (se "Ortsfördjupningar", "Kust och hav" och "LIS")

Kulturverksamheter

Ett rikt kulturliv gör en ort attraktiv och lockar nya invånare. Det kulturella målet för Gävle kommun är att vara en av landets mest uppskattade kultur- och konstkommuner. Ett grundläggande mål med Gävle kommuns kulturpolitiska program är att göra kulturverksamheten än mer synlig och skapa ökad delaktighet bland medborgare, både som utövare och åskådare. För att lyckas med det måste den offentliga miljön vara en tillgänglig och inbjudande arena för olika kultur-evenemang, aktiviteter, och upplevelser i staden och i orterna. Gävle kommun ska stödja och uppmuntra kulturella och konstnärliga inslag inom både offentlig miljö och kvartersmark. I serviceorterna har orternas bibliotek en roll som mötesplats och kulturcentrum för kommundelarna.

Områden eller platser för kulturverksamhet ska planeras i centrala lägen i stadsdelar och orter. Vid planering av större kultur- och evenemangs-anläggningar är tillgängligheten till platsen en viktig förutsättning. Anläggningarna ska planeras i lägen med god kollektivtrafikförsörjning och tillgänglighet för gång och cykel.



BYGGD MILJÖ

RIKTLINJER FÖR BYGGD MILJÖ

Övergripande riktning för bebyggelseutveckling

- Lokalisering av större utbyggnadsområden ska ske enligt övergripande strategin för bebyggelseutveckling i Gävle kommun.

Bebyggelseutveckling i staden och dess närområde

- Lokalisering av ny bostadsbebyggelse och icke störande verksamheter ska ske:
 - » som komplettering till och/eller förtätning inom befintlig bebyggelse
 - » i stationsnära lägen
 - » längs kollektivtrafikstråk
- Mångfald av olika funktioner och användningssätt ska alltid eftersträvas i planering av byggd miljö. För att lyckas ska mark och byggnader i möjligaste mån planeras för flera olika markanvändningar.
- I planeringen av nya bebyggelseområden ska natur- och kulturmiljövärden ses som en resurs och vara utgångspunkt för utvecklande av områdets eller ortens identitet.
- Ny markanvändning och byggnation inom strategiska markområden vid infrastrukturnoder ska prövas gentemot områdets regionala och kommunala betydelse och framtida utvecklingspotential.
- Ny bebyggelse i stationsnära lägen inom staden, vid Gävle central och Gävle västra, ska ges en betydande täthet och koncentration inom en zon om 600 meter från stationsläget. Inom zonen ska i första hand arbetsplatser, servicefunktioner och större målpunkter prioriteras. Inom en zon om 1000 m från stationsläget ska hög täthet och koncentration i bebyggelsen eftersträvas.

Bebyggelseutveckling i serviceort, tätort och på landsbygd

- Valbo, Forsbacka, Hedesunda och Bergby föreslås fungera som serviceorter.
- Ny bebyggelse för bostäder och icke störande verksamheter i serviceort, tätort och på landsbygden ska ske som/i:
 - » komplettering eller förtätning inom befintlig bebyggelsestruktur i serviceort, med närhet till kollektivtrafik och servicefunktioner.
 - » komplettering eller förtätning inom befintlig bebyggelse i ort med närhet till kollektivtrafik
 - » stationsnära lägen
 - » varsam komplettering av bymiljö med närhet till kollektivtrafik
 - » LIS- områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen)
- I planeringen av nya bebyggelseområden ska natur- och kulturmiljövärden ses som en resurs och vara utgångspunkt för utvecklande av områdets eller ortens identitet.

- Nya utredningsområden för bostäder och verksamheter föreslås i Hedesunda, Forsbacka och Bergby. Se kapitel "Ortsfördjupningar".
- Ny bebyggelse i stationsnära lägen vid regionala tågstationer ska ges en hög täthet inom en zon om 600 meter. Inom zonen ska i första hand utveckling av bostäder, icke störande verksamheter, större besöksmål och servicefunktioner prioriteras.
- Nya bebyggelseområden för bostäder och verksamheter föreslås i strandnära lägen. Se kapitel "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen".
- I orter och byar som inte redovisas som utredningsområden i översiktsplanen ska pågående markanvändning fortgå med utrymme för viss utbyggnad i enlighet med riktlinjer kring lokalisering, prioriteringsgrunder för exploatering, miljö- och riskfaktorer samt kulturmiljöprogram. Nya bebyggelsegrupper i lägen utan närhet till kollektivtrafik ska undvikas. Enstaka ny bebyggelse kan dock vara möjlig.
- Gävle kommun är positiv till nya områden för fritidshusbebyggelse om kraven på lämplig vatten- och avloppslösning, närhet till kollektivtrafik och god standard på vägar kan tillgodoses.
- Gävle kommun är positiv till omvandling av befintlig fritidsbebyggelse om kraven på lämplig vatten- och avloppslösning, närhet till kollektivtrafik, god standard på vägar med mera kan tillgodoses.

Prioriteringsgrunder för exploatering

- Prioriteringsgrunder för exploatering ska följas i exploatering och planering:
 - » I första hand används mark som redan varit eller är ianspråktagen.
 - » I andra hand exploateras icke tidigare ianspråktagen mark, så som minde värdefull park- och naturmark.
 - » Undantagsvis ianspråkta brukningsvärd jordbruksmark eller värdefull park- eller naturmark.
 - » Riktlinjer för kompensationsåtgärder vid ianspråktagande av värdefull park- och naturmark samt brukningsvärd jordbruksmark ska tillämpas.

Bostäder

- Gävle kommun ska kontinuerligt arbeta för att ha en god planberedskap som möjliggör byggande av 10 000 nya bostäder fram till år 2030.
- Gävle kommun ska erbjuda goda, tillgängliga och trygga boendemiljöer både i stadsmiljö, tätorter och på landsbygden.
- Trygga, säkra och gena gång- och cykelvägar ska finnas mellan bostaden och andra olika målpunkter.

- I alla orter och stadsdelar eftersträvas en blandning av olika former av boende. När nya bostäder byggs bör de komplettera befintligt bostadsutbud avseende bostadstyp, storlek och upplåtelseform.
- Bostadsområden ska placeras med närhet till park, natur, aktivitets- och idrottsområden och andra mötesplatser. Avstånd från bostad till närmaste park eller naturområde och mötesplats eller lekplats bör vara högst 300 meter. I nära anslutning till nya bostadsområden ska en god variation av aktivitets- och spontanidrottsytor finnas för olika åldrar, kön och intressen.
- Gävle kommun verkar för en fortsatt utbyggnad av trygghetsbostäder både i staden, i tätorter och på landsbygden.

Samhällsservice, kommersiell service och mötesplatser

Samhällsservice

- I planeringen av nya större bostadsområden ska en tidig samverkan ske med skola, omsorg, omvårdnad, samt aktörer inom teknisk försörjning och infrastruktur. Tillgång till lediga platser inom förskola och skola ska beaktas liksom möjligheten att vid behov hitta mark till nya förskolor och skolor.
- Trygga och säkra gång- och cykelvägar ska finnas mellan olika målpunkter som skola, arbetsplatser, bostäder och service.
- Utbildningsverksamhet, som högskola, gymnasium, grundskola och förskola ska vara belägna i närhet till kollektivtrafik med god tillgänglighet för gång och cykel.
- Nya förskolor och skolor ska utformas och placeras så att utemiljöerna inte exponeras för höga bullernivåer.
- Förskolor och grundskolor ska inte lokaliseras i industri- och verksamhetsområden.
- Nyetablering av förskola och grundskola ska i första hand placeras i anslutning till natur, park eller område för lek och idrott.
- Vård- och omsorgsboenden ska planeras nära park- eller naturområden och/ eller med gröna gårdar med plats för socialt umgänge.

Kommersiell service

- Service, dagligvaruhandel och andra stora målpunkter ska placeras centralt i serviceorterna med närhet till kollektivtrafik.
- Nyetablering av extern- och volymhandel ska i första hand placeras i Valbo, Södra Hemlingby och i andra redan befintliga etableringar.

Mötesplatser

- Vid planering av nya och befintliga bebyggelseområden ska behov av mötesplatser tillgodoses.
- I planering av nya eller vid förnyelse av befintliga offentliga mötesplatser ska dialog ske med berörda målgrupper för att främja ett lokalt engagemang kring platsen.

Verksamheter, stora arbetsplatser och industri

- Större arbetsplatsområden ska planeras i lägen som kan ges god kollektivtrafikförsörjning.
- Verksamhetsområden ska där det är möjligt ha en flexibel fysisk planering.
- Utforma miljöer där företag och andra verksamheter har möjlighet att växa och utvecklas.
- Regionsjukhuset och högskolan ska ges god lokal och regional kollektivtrafikförsörjning.
- Störande eller transportintensiva verksamheter bör i möjligaste mån lokaliseras till Ersbo, Gävle hamn, Norrsundets hamn, Forsbacka norr om E16 och till ett nytt logistikområde i Tolvforsskogen.
- Gävle kommun är positiv till anläggningar som ger möjlighet till lokal produktion av förnybar energi, som exempelvis vindkraft och biogas.

Kultur, rekreation, idrott och besöksnäring

- Gävle kommun ska stödja och uppmuntra kulturella och konstnärliga inslag i den fysiska miljön.
- Områden eller platser för kulturverksamhet ska planeras i centrala lägen i stadsdelar och orter.
- Större kultur-, evenemangs- och idrottsanläggningar ska planeras i lägen med god kollektivtrafikförsörjning och tillgänglighet för gång och cykel.
- Mindre idrottsanläggningar ska i första hand anläggas i anslutning till bebyggelse för att underlätta för gående och cyklisterna att ta sig till platsen längs tillgängliga och trygga gång- och cykelvägar.

Medborgardialog, delaktighet och inflytande

Planeringsprocessen ska bygga på lokalt inflytande och delaktighet. Berörda målgrupper ska ges möjlighet till att medverka och påverka utvecklingen. Särskilt ska barn och ungas perspektiv lyftas i planeringen.

Kulturmiljö

KULTURMILJÖ



Kulturmiljö

Gävle är en attraktiv kommun med olika typer av bebyggelsemiljöer som ger den en tydlig identitet. Ett gott omhändertagande av våra kulturmiljöer bidrar till att öka attraktiviteten och ta tillvara platsens värde.

Vi ska vårda och stärka kulturvärdena på byggnader och i miljöer så att vår historia går att avläsa. Det är Gävle kommuns historia som återspelas med olika människor, boendemiljöer samt verksamheter och näringar. Det är viktigt att miljöer och byggnader kan användas för sin ursprungliga funktion eller återanvändas till annat. Det bidrar till vårt arbete med hållbarhet och hushållning.

Tillsammans kan vi genom intresse, kunskap och lagstiftning arbeta för en långsiktigt hållbar kulturmiljö för kommande generationer.

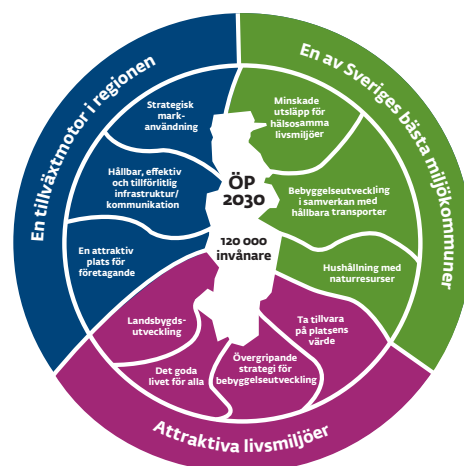
Gävle i förändring

I Gävle kommun finns många fornlämningar och de berättar att området har varit befolkat under lång tid. Fornlämningarna finns framför allt i våra jordbruksbygder och inom Gävle stads äldsta delar men även i områden som idag inte är bebyggda.

Gävle har olika bebyggelse typer i staden, på landet, i de mindre tätorterna, vid kusten och insjöarna. Det som utmärker Gävle är byggnader och samhällen knutna till industri- och järnhantering, sommarvillor och fiskelägen, samt stadsbebyggelsen i Gävle. Staden kännetecknas av bebyggelse som är uppförd i kvarter som ett rutnät med park- och esplanadstråk, byggnader knutna till hamn och sjöfart, samt alla byggnader som hör till Gävles funktion som residensstad för Gävleborgs län.

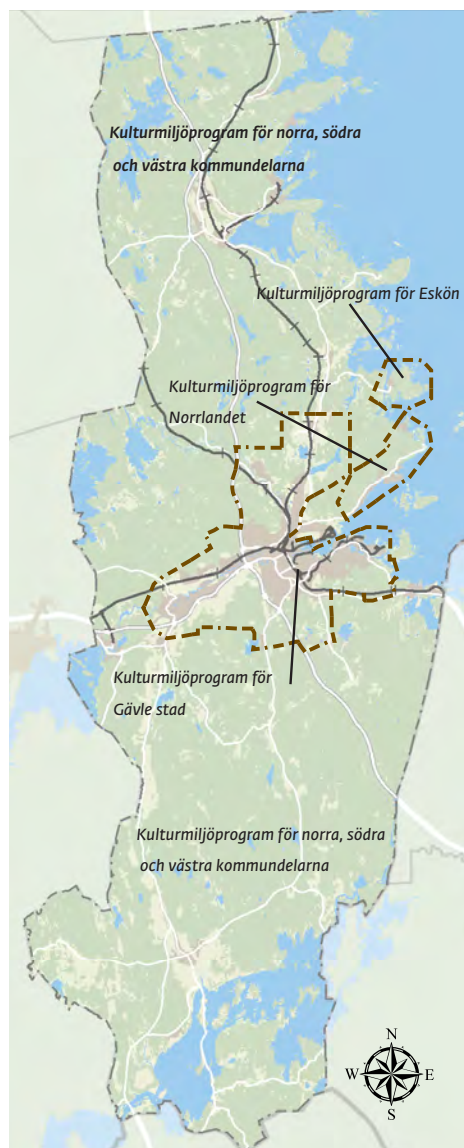
Jord- och skogsbruket har skapat en speciell flora och fauna. I södra delen av kommunen har Dalälvsområdet givit specifika möjligheter för strandängsbeten. Längs havsstränderna och på öarna har det kombinerade fiskejordbruket skapat gistvallar och ett småbrutet odlings- och beteslandskap. I de stora byarna i Valbo, Hedesunda, Hille och Hamrånge har stora sammanhängande öppna landskap skapats. I Gävle kommun kan man se två utvecklingar. Den ena är att allt fler människor bor i staden med omnejd. En av orsakerna till det är de förändringar av näringar som sker, vilket innebär att arbetstillfällen försvinner på mindre orter. Industrier läggs ned och jordbruks- och fiskenäringen har sedan länge minskat kraftigt. Den andra utvecklingen är motsatt och innebär en förstärkning av mindre orter i och med omvandlingen av fritidshus och sommarvillor till permanentbostäder.

Det innebär att byggnader och miljöer står utan användning och behöver få ny verksamhet för att kunna finnas kvar. Många av dessa byggnader och miljöer har också höga kvaliteter kopplade till friluftsliv, natur och turism. Samtidigt innebär utvecklingen ett ökat tryck i populära staden med omnejd och i fritidsområden som blir permanentboende. Utvecklingen har inneburit och kommer också att ge förändringar på landskapet. Framför allt växer betes- och odlingsmark igen på slätter, i dalgångar och skogsmark. Men det är inte enbart jordbrukslandskapet som har vuxit igen, utan även industri-



Avsnittet "Kulturmiljö" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och strategierna:

- Ta tillvara platsens värde
- Landsbygdsutveckling
- Det goda livet för alla



Kulturmiljöprogram i Gävle kommun

landskapet med parker, trädgårdar och verksamhetsytor. Utvecklingen är också den motsatta exempelvis på Norrlandet där skogsområden som bäddat in de gamla sommarvillorna i stor utsträckning tagits ned då marken har bebyggts.

Gävle kommuns underlag

Utveckling och förändring i bebyggelsen ger påverkan som kan behöva lämplighetsprövas i detaljplaner, förhandsbesked, bygglov eller i anmälan med startbesked för att se att bl a kulturvärdena inte skadas. Det ställer krav på ett bra kunskapsunderlag som i ett första skede berättar vad som är värdefullt och vad värdet består av.

De viktigaste kunskapsunderlagen består av kulturmiljöprogram, kulturmiljöstrategi, riksintressebeskrivningar och byggnadsinventeringar. I vissa ärenden kan det bli aktuellt att ta fram fördjupade underlag.

Plan- och bygglagen, PBL, är den viktigaste lagstiftningen i det arbetet och som anger hur en prövning ska utföras och vilken kunskap som behövs.

Kulturmiljöprogram










Kulturmiljöprogram redovisar värdefulla kulturmiljöområden samt behandlar behovet av skydd av kulturvärden i utpekade områden. Programmet beskriver vilka värden som finns i området samt hur området kan utvecklas. Programmen med riktlinjer antas av Kommunfullmäktige och vägleder i kommande ärenden om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras enl. PBL 3:2. Riktlinjerna fungerar sedan som underlag i detaljplaner, förhandsbesked, bygglov och anmälan. Gävle kommun har utarbetat kulturmiljöprogram i samband med framtagande av fördjupade översiktsplaner. De fördjupade översiktsplanerna för Gävle stad, Norrlandet och Eskön redovisar kulturmiljön på samma enhetliga sätt. Kulturmiljöprogram är ett sektorsunderlag för ett samhällsintresse som är avvägt och samstämt med översiktsplanerna och som har antagits av kommunfullmäktige i samband med antagande av översiktsplanerna. Redovisningssättet används nu också i översiktsplanen för Gävle kommun. Tillsammans med detta dokument färdigställs kulturmiljöprogrammet för resterande delar av kommunen, de norra, södra och västra delarna, vilket har varit ett mål inom kommunens miljömålsarbete.

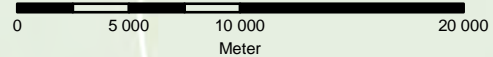
I kulturmiljöprogrammen redovisas områden för kulturhistorisk bebyggelse och karaktärsområden. I programmen redovisas områden, inte enstaka fastigheter.

Kulturhistorisk bebyggelse

Kulturhistorisk bebyggelse är Gävle kommuns egen bedömning av koncentrerad bebyggelse i exempelvis en by, ett stadskvarter, ett brukssamhälle eller ett fiskeläge. Inom ett bebyggelseområde finns byggnader och värden som är särskilt betydelsefulla att vårda och stärka och dessa beskrivs med värdebeskrivningar i respektive stadsdel. Ytterligare information finns i kulturmiljöprogrammet. Gävle kommun är positiv till förändring och utveckling så länge förändringen anpassas till kulturvärdena och att kulturmiljöns särdrag kan stärkas och vårdas. För att ge ett långsiktigt juridiskt skydd inom plan- och bygglagen krävs att detaljplaner, alternativt områdesbestämmelser, med anpassade bestämmelser arbetas fram. En prioritering har gjorts som visar var ett sådant juridiskt skydd är mest angeläget.

Värdefulla kulturmiljöer

-  Riksintresse Kulturmiljövård
-  Kulturresevat
-  Odlingslandskap med natur och kulturvärden
-  Högsta bevarandevärde
-  Mycket högt bevarandevärde
-  Högt bevarandevärde
-  Värdefulla kulturmiljöer
-  Kulturhistorisk bebyggelse
-  Karaktärsområde





Lövgrund

Karaktärsområden

Karaktärsområden är Gävle kommuns egen bedömning av större landskap med strukturer av tydliga historiska spår. Ofta är det relationen mellan bebyggda och obebyggda områden som tillsammans med vägnätet visar på en särskild typ av struktur. Det kan vara en by med omgivande odlingsmark, en stadsdel från en viss tidsepok, stadskvarter med park eller industrimark i relation till vattenområden och liknande.

Gävle kommun vill stärka och vårda karaktärsområden. De flesta karaktärsområden är jordbruksbygder där en fortsatt jordbruksnäring med odling och djurbete är en förutsättning för vård av kulturmiljön. Förändring och utveckling inom karaktärsområdena kan ske med utgångspunkt från pågående markanvändning om den anpassas till områdets kulturvärden. För att ge ett långsiktigt juridiskt skydd inom plan- och bygglagen krävs att detaljplaner, alternativt områdesbestämmelser med anpassade bestämmelser, arbetas fram. En prioritering har gjorts som visar var ett sådant juridiskt skydd är mest angeläget.

Gävle kommun vill samordna karaktärsområden med länsstyrelsens utpekade ”odlingslandskap med natur- och kulturvärden” där de sammanfaller och föreslår preciserade avgränsningar enligt nedan. Denna samordning har också skett i den fördjupade översiktsplanen för staden.

- Axmar - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Axmar by.
- Häckelsängsbodarna - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Häckelsängs fäbodarna.
- Iggön - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Iggön.
- Centrala Hamrångebygden - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområdena Berg-Hagsta och Häckelsäng-Totra.
- Trödje - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Trödje.
- Öar i Gävlebukten - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Limön, Römaren, Lövgrund, Eggegrund med flera.
- Mackmyra - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Överhärde.
- Grinduga - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Grinduga.
- Verkebro med Kessmansbo - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Kessmansbo-Verkebo.
- Hedesundabygden samt Norra Brunn - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområdena Hedesundabygden, Ön, Sevall och Dalkarlsbo samt Östveda.
- Vannersjöbygden - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Vannersjö.
- Ålbo - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Ålbo.
- Utomälven, Hade, Sevallbo och Dalkarlsbo - ny avgränsning föreslås enligt karaktärsområde Sevallbo-Dalkarlsbo samt Ön.



Kessmansbo

- Kågbo - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Kågbo*.
- Lövåsen - ny avgränsning föreslås enligt *karaktärsområde Lövåsen*.

Kulturmiljöstrategi

Kommunstyrelsen antog kulturmiljöstrategin 2008 och den behandlar prioritering av skydd utifrån kulturmiljöprogram och fördjupade översiktsplaner. Huvudsyftet med strategin är att tydliggöra vilka områden som är prioriterade för nya detaljplaner och områdesbestämmelser som värnar och skyddar kulturvärden. Gällande kulturmiljöstrategi är inte kommuntäckande och är framtagen med anledning av programmet för Gävle kommuns lokala miljömål som gällde mellan åren 2005 -2013 samt de fördjupade översiktsplanerna.

Strategin säger:

Kulturmiljöprogrammen för Gävle kommun som beslutades av kommunfullmäktige under 1980- och 1990-talen ska revideras då ny kommuntäckande översiktsplan tas fram.

Inom de geografiska områdena för de fördjupade översiktsplanerna för Norrlandet och Gävle Stad ska nya detaljplaner prioriteras för:

- Norrlandet
- Villastaden
- Strömsbro
- Södra Valboslätten

Kulturmiljöstrategin ska revideras så att den omfattar hela Gävle kommun. Det behövs även ett styrdokument med tydligare koppling och uppföljning av de nationella kvalitetsmålen för kulturmiljö. Tidigare har detta hanterats i programmet för de lokala miljömålen men sedan 2013 saknas det.

Riksintressen för kulturmiljö

Områden som är utpekade som riksintresse enligt miljöbalken är så värdefulla att de har betydelse i ett nationellt perspektiv. Dessa områden är beslutade av riksantikvarieämbetet. Det ska framgå av översiktsplan hur värdena ska beaktas och särskilt värdefulla kulturvärden ska skyddas i detaljplan.

Länsstyrelsen Gävleborg ansvarar för kunskapsunderlag för riksintressena.

Byggnadsinventeringar

Byggnadsinventeringar redovisar fastigheter och byggnader. Gävle kommun har ingen aktuell heltäckande byggnadsinventering över kommunens värdefulla byggnader. Bäst redovisning finns dock för tätorten Gävle. De nya inventeringarna beskriver på vilket sätt byggnaden är värdefull samt dess samlade värde.

Skydd av kulturvärden

Kulturvärden i miljöer och på byggnader kan skyddas på olika sätt, både på nationell och lokal nivå.

Kulturresevat

Länsstyrelsen eller kommunen kan besluta om att ett område ska skyddas och förvaltas som ett kulturresevat enligt Miljöbalken, MB. En skötselplan beskriver målen för arbetet samt vilka åtgärder som måste genomföras för att målen skall nås.

Byggnadsminne, begravningsplatser, kyrkor och fornlämningar

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde kan förklaras som byggnadsminne av Länsstyrelsen enligt Kulturmiljölagen, KL eller av regeringen då det gäller statligt ägda byggnader. Bestämmelserna får även tillämpas på park, trädgård eller annan anläggning av kulturhistoriskt värde.

Begravningsplatser och kyrkor inom Svenska kyrkan som är uppförda före 1940 är skyddade genom KL. Genom beslut kan även yngre ingå. Fornlämningar är också skyddade i KL.

Detaljplaner och områdesbestämmelser

Kulturvärden i och på byggnader, anläggningar och mark kan skyddas genom bestämmelser i detaljplaner och områdesbestämmelser. Särskilt värdefulla kulturvärden ska skyddas i samband med detaljplaneläggning enl. PBL 2:6 kap. Plan- och bygglagens generella bestämmelser om varsamhet och förvanskning har preciserats i dessa dokument för att ge ett tydligare stöd. Kulturmiljöprogram och kulturmiljöstrategi pekar på behovet av att

skydda värdefulla kulturmiljöer genom att ta fram nya detaljplaner och områdesbestämmelser.

Planerna och områdesbestämmelserna behandlar bl a bevarande, utveckling och förändring, samt underhåll av byggnader och anläggningar, placering och storlek av nya byggnader, fasad- och takmaterial samt färgsättning på byggnader och nivåer för bygglovsplikt.

Plan- och bygglagens generella bestämmelser

Kulturvärden har ett generellt skydd som ska tillämpas vid t ex bygglovsprövning även om detaljplanen inte innehåller några bestämmelser. Varsamhetskravet och förvanskningsförbudet enl. PBL 8:13 samt 8:17 gäller alltid oavsett om en åtgärd är tillståndspliktig eller inte.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Några av de utpekade LIS-områdena: Axmar bruk, Axmar, Forsbacka bruk, Fäbodsjön, Kågbo, Ålbo, Ön och Södra Sundet, ligger inom eller i anslutning till kulturmiljöer. Riktlinjerna för de föreslagna LIS-områdena har skrivits med beaktande av kulturmiljön och fornlämningar. I den fortsatta hanteringen ska noggrannare analyser och avvägningar ske.

LIS kan bidra till att stärka kulturmiljön genom att ge möjlighet att bygga nya byggnader för verksamhet och boende. I de kulturmiljöer som har sin uppkomst av fiske och jordbruk är det av betydelse att verksamheten kan fortgå för att ge användning av byggnader och mark.

Indikatorer och uppföljning av kulturmiljöarbetet

Mål i de lokala miljömålen och Kulturmiljöstrategin

Ett mål i Gävle kommuns lokala miljömål 2005-2013 är att revidera Kulturmiljöprogram för hela kommunen.

I och med färdigställande av denna översiktsplan och framtagandet av kulturmiljöprogram för de norra, södra och västra kommundelarna är detta mål uppfyllt. Detaljplan för Strömsbro har utarbetats enligt kulturmiljöstrategin, medan detaljplaner för Norrlandet är under framtagande. Detaljplaner och områdesbestämmelser ska också tas fram för Villastaden och Södra Valboslätten.

Nationella miljömål

Inom framför allt området "God bebyggd miljö", som är ett av de 16 delmålen, finns följande precisering för kulturvärden i bebyggd miljö: *Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer, samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.*

Indikatorer för att uppnå målet är:

- Tillgång till antikvarisk kompetens.
- Tillgång på kulturmiljöunderlag.
- Skydd av värdefulla byggnader i detaljplaner och områdesbestämmelser.
- Rivningsförbud i detaljplaner och områdesbestämmelser.

Även inom de två delmålen "Ett rikt odlingslandskap" samt "Levande skogar" finns indikatorer som berör kulturvärden.

Uppföljning av de nationella miljömålen

Utifrån de nationellt ställda indikatorerna kan kommunens insats beskrivas på följande sätt:

- Antikvarisk kompetens finns inom Samhällsbyggnad Gävle.
- Tillgång på underlag som beskriver kulturhistoriska områden är god, medan underlag som redovisar enskilda objekt är bristfälligt och föråldrad.
- Bestämmelser som värnar kulturvärdena införs generellt i detaljplaner och områdesbestämmelser där så är motiverat. Få detaljplaner och områdesbestämmelser upprättas dock, som enbart har till syfte att skydda kulturvärden.
- Vi har en kunskapslucka när det gäller antalet byggnader som är i behov av skydd och rivningsförbud och därför är dessa indikatorer svåra att använda inom kommunen för att mäta den insats som görs.
- Gävle kommun har sedan 2013 ingen egen uppföljning kring miljömålen avseende kulturmiljön och dess värden.

Särskilt värdefulla byggnader, miljöer och kulturvärden

Vid prövning av ärenden enl. PBL ställs det krav på kunskap om vilka miljöer och byggnader som är värdefulla. Det ska framgå om de är särskilt värdefulla enl. PBL 8:13. Sedan Plan- och bygglagen trädde i kraft 2011 har förändringar skett i lagen som ökar kravet på aktuell kunskap om särskilt värdefulla byggnader, områden och kulturvärden. Vid prövning av ärenden ska det också framgå vilka konsekvenser en önskad åtgärd ger på kulturvärdet.

För att fastställa om PBL 8:13 berörs är följande dokument användbara:

- Gällande detaljplaner och områdesbestämmelser som innehåller skydd av kulturvärdena
- Kulturmiljöprogrammen och byggnadsinventeringarna
- Om underlag saknas eller är bristfälligt behövs ställningstagande eller fördjupade utredningar ske vid aktuellt ärende.

Kulturvärden som är särskilt värdefulla får inte förvanskas enl. PBL 8:13.

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Fortsatt arbete

- Då kulturmiljöprogrammen (Gävle stad, Eskön, Norrlandet och de norra, södra och västra kommundelarna) är avvägda och samstämde med översiktsplanen ska de revideras vid en översyn av översiktsplanen.
- Kulturmiljöstrategin ska revideras. Den ska behandla frågor kring prioritering av detaljplaner samt uppföljning.
- Ett aktuellt kunskapsunderlag, byggnadsinventeringar, kring enskilda fastigheter behövs.

Ställningstagande i kulturmiljöprogrammet och fördjupad översiktsplan för Gävle Stad 2025

- Ställningstagandena i den fördjupade översiktsplanen för Gävle stad gäller som ett nytt avvägt kulturmiljöprogram.
- Gävle kommun är positiv till förändrade gränser av befintliga riksintressen för kulturmiljö.
- Områden utpekade som kulturhistorisk bebyggelse och karaktärsområden ska så långt som möjligt skyddas och värnas enligt stadsdelskapitlen.
- Gävle kommun prioriterar avgränsningar för karaktärsområden i stället för länsstyrelsens utpekade odlingslandskap med natur- och kulturvärden.
- Parker med särskilda kulturvärden ska bevaras och skyddas.

Ställningstagande i kulturmiljöprogrammet och den fördjupade översiktsplanen för Norrlandet

- Fastigheter inom områden med kulturhistorisk bebyggelse ska inte delas, med vissa undantag.
- Vid planläggning ska eftersträvas att övriga fastigheter inom riksintresseområdet och inom karaktärsområden ska ha en viss storlek.
- Äldre kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska inte rivas.
- I detaljplaneskedet utreds om fritidshus kan bevaras.
- Hela Norrlandet ska planläggas med nya detaljplaner för att bevara kulturmiljön och säkerställa riksintresset.
- Värdefullt kulturlandskap ska inte bebyggas. Marken ska hävdas och hållas öppen.
- Ställningstagande i kulturmiljöprogrammet och fördjupad översiktsplan för Eskön
- Kulturhistorisk bebyggelse och karaktärsområden ska så långt som möjligt skyddas och värnas.
- Kulturlandskap skyddas från bebyggelse.
- Hänsyn måste tas till de i dagsläget okända lämningar efter äldre tiders bruk och näringar vid framtida bebyggelse.

Första stycket ska tillämpas också på:

1. anläggningar som är bygglovspliktiga enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §,
 2. tomter i de avseenden som omfattas av skyddsbestämmelser i en detaljplan eller i områdesbestämmelser,
 3. allmänna platser, och bebyggelseområden.
- Det ställs krav på att särskilt värdefulla kulturvärden ska skyddas vid detaljplaneläggning enligt PBL 2:6.
 - Attefallsreglerna är inte tillämpbara inom PBL 8:13 områden eller byggnader enligt PBL 9:4d
 - Bygglovsplikten är för ett antal andra åtgärder olika beroende på om de berör PBL 8:13 områden eller byggnader enligt PBL kap 9 samt PBF kap 6.





KULTURMILJÖ

RIKTLINJER FÖR KULTURMILJÖ

- Allmänheten ska ha tillgång till kulturmiljöer och kunna uppleva historien.
- Platsens värde och identitet ska värnas och ses som en resurs då det bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.
- Gävle kommun vill verka för att stärka och vårda kulturmiljöer. Det ska ske genom att identifiera, värdera och tillvarata kulturmiljöer.
- Kulturmiljöprogrammen med riktlinjer antas av Kommunfullmäktige och vägleder i kommande ärenden om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras enl. PBL 3:2.
- De ställningstaganden som redovisas för de fördjupade översiktsplanerna för Gävle stad, Norrlandet och Eskön gäller även för översiktsplanen för Gävle kommun.
- Kulturhistoriskbebyggelse samt karaktärsområden som är utpekade i Kulturmiljöprogrammet för norra, södra och västra kommundelarna ska så långt möjligt skyddas och värnas.
- Vid detaljplanläggning ska kulturvärden redovisade i byggnadsinventeringar samt i utpekade kulturmiljöer och riksintresseområden hanteras enligt ställningstaganden i översiktsplanen och kulturmiljöprogrammen (Gävle stad, Eskön, Norrlandet och de norra, södra och västra kommundelarna) enl. Plan- och bygglagens regelverk gäller vilket innebär att särskilt värdefulla kulturvärden ska skyddas (PBL 2:6).

Natur och friluftsliv

NATUR OCH FRILUFTSLIV



Natur och grönstruktur

I framtidens Gävle blir tillgången till attraktiva natur- och rekreationsområden allt viktigare i takt med att kommunen växer och förtätas. Att bevara och utveckla grönområden är en viktig beståndsdel i god samhällsplanering och en nödvändighet i arbetet för ett hållbart och attraktivt Gävle. För att nå framgång behöver kommunen bli bättre på att se och framhäva att grönområden har många olika värden och funktioner.

Kommunen ska därför arbeta med ett helhetsperspektiv och väga in grönområdenas betydelse för såväl biologisk mångfald som folkhälsa, livskvalitet, regional utveckling och samhällsekonomi.

Genom att skydda och utveckla värdefulla natur- och rekreationsområden stärks kommunens attraktionskraft som bostadsort, etableringsort och turistmål. Samtidigt kan vi tackla två stora samhällsproblem: utarmningen av den biologiska mångfalden och ökat stillasittande i befolkningen.

Allt fler människor bor i städer och tätorter. Fortsatt urbanisering är en tydlig trend i samhället. Den natur som finns i och i närheten av tätbebyggda områden blir därför allt viktigare för kommunen att slå vakt om för rekreation, natur- och kulturupplevelser.

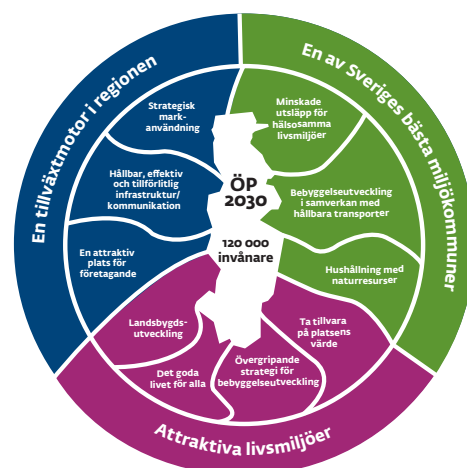
Naturen i Gävle kommun

Gävle kommun karaktäriseras av ett barrskogsdominerat landskap, rikt på myrar och med en flack terräng där utblickarna över landskapet är få. De viktigaste avbrotten i det till synes enahanda skogslandskapet är de stora rullstensåsarna som löper i nord-sydlig riktning genom kommunen.

Kommunen präglas också av en lång kuststräcka med kraftig landhöjning som i kombination med den flacka terrängen skapat tydliga växtzoner längs stränderna. Här hittar man några av de bästa och mest bevarandevärda exemplen längs hela den svenska ostkusten på utvecklingsserier där man kan se hur florans successivt förändras vid den gradvisa övergången från Östersjöns brackvatten till helt avsnörda sjöar med näringsfattigt sötvatten.

I kommunens sydöstra del är markens kalkhalt, genom den senaste inlandsisens inverkan, osedvanligt hög, vilket skapat en kärlväxt- och svampflora med få motsvarigheter i landet.

Den biologiska norrlandsgränsen, Limes Norrlandicus, är en klimatologisk gränsszon som går genom kommunen i trakten av Dalälven och som skapat särskilt artrika miljöer med stort inslag av både sydliga och nordliga arter.



Avsnittet "Natur- och friluftsliv" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner" och "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" samt strategierna:

- Hushållning med naturresurser
- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- Ta tillvara platsens värde
- Det goda livet för alla
- Landsbygdsutveckling

Viktiga biotoper för biologisk mångfald i kommunen:

1. Skogar med urskogskvaliteter
2. Kalkpåverkade granskogar
3. Lövrika strandskogar
4. Ädellövbekand
5. Rika sumpskogar
6. Hävdade slättermarker och naturbetesmarker
7. Örtbackar i kustområdet
8. Strandängar
9. Högmossar
10. Kalkkärr
11. Grunda vegetationsklädda havsvikar
12. Kalkvattentjärnar
13. Naturligt fisktomma vatten
14. Naturligt välbuffrade och oreglerade vattendrag
15. Större strömsträckor
16. Fågelsjöar (närlingsrika)
17. Ömosaiker och kala skärgårdsöar

Naturvård med människan i fokus

Gävle kommun ska bli bättre på att framhäva de gröna miljöernas betydelse och på att hitta goda argument, inte minst ekonomiska, för att satsa på skydd och utveckling av grönområden.

Att förbättra möjligheterna till rekreation och naturvistelser kan medföra stora samhällsekonomiska vinster och besparingar. Grönområden har stor betydelse för en hälsosam livsstil och aktiv fritid. Forskning visar på tydliga samband mellan tillgång till attraktiva natur- och grönområden och psykisk och fysisk hälsa. Ur ekonomisk synvinkel innebär därför satsningar på grönområden och rekreation stora långsiktiga vinster för samhället genom att kostnaderna för sjukvården minskar.

Trender visar att närhet till attraktiva gröna- och naturområden blir allt viktigare argument vid val av bostads- och etableringsort. Att många människor värdesätter de gröna miljöerna högt avspeglar sig bland annat i högre priser på bostäder som ligger nära attraktiva grönområden. Satsningar på höga upplevelsevärden i tätorternas natur- och grönområden är därmed ett sätt att stärka kommunens attraktionskraft och locka till sig kvalificerad arbetskraft.

Naturvård kan bidra både till regional utveckling och landsbygdsutveckling genom att gynna det småskaliga näringslivet. Sysselsättning kan skapas för exempelvis naturvårdskonsulter, entreprenörer och djurhållare inom områden som naturinventering, guidning och praktisk naturvårdsskötsel. Naturbaserade fritidsaktiviteter har också en ekonomisk dimension genom sin betydelse för naturturism. Idag är turism kopplad till naturupplevelser en snabbt växande näringsgren i Sverige.

Urbanisering är en tydlig trend i samhället och allt fler människor bor i städer och tätorter. Den natur som finns i och i närheten av tätbebyggda områden blir därför allt viktigare att slå vakt om för rekreation och natur- och kulturupplevelser.

För vardaglig rekreation och motion är den tätortsnära grönskan särskilt viktig. Mer än hälften av alla skogsbesök sker i tätortsnära skog. En skånskt studie visar i beräkningar av rekreationsvärdet av tätortsnära skogar att de sociala värdena av skogen är mellan tre och tretton gånger högre än virkesvärdet.

De naturgivna förutsättningarna för rekreation och naturvistelser är mycket goda i Gävle kommun, tack vare närheten till havet och flera stora vattendrag, samt en riklig tillgång till skogsmark. Kommunens fritidsvaneundersökningar visar också att utflykter och naturaktiviteter i form av strövande i skog och mark tillhör en av de populäraste fritidssysselsättningarna.

Gävleborna uppger att de gärna skulle vilja ägna mer tid i skog och mark. Potentialen för att utveckla naturbaserade upplevelsevärden och naturturism i Gävle kommun är därför mycket stor, men hittills ganska dåligt utnyttjad. Med relativt enkla insatser i kommunens grönområden borde det vara möjligt att öka den fysiska aktiviteten hos befolkningen i stort.

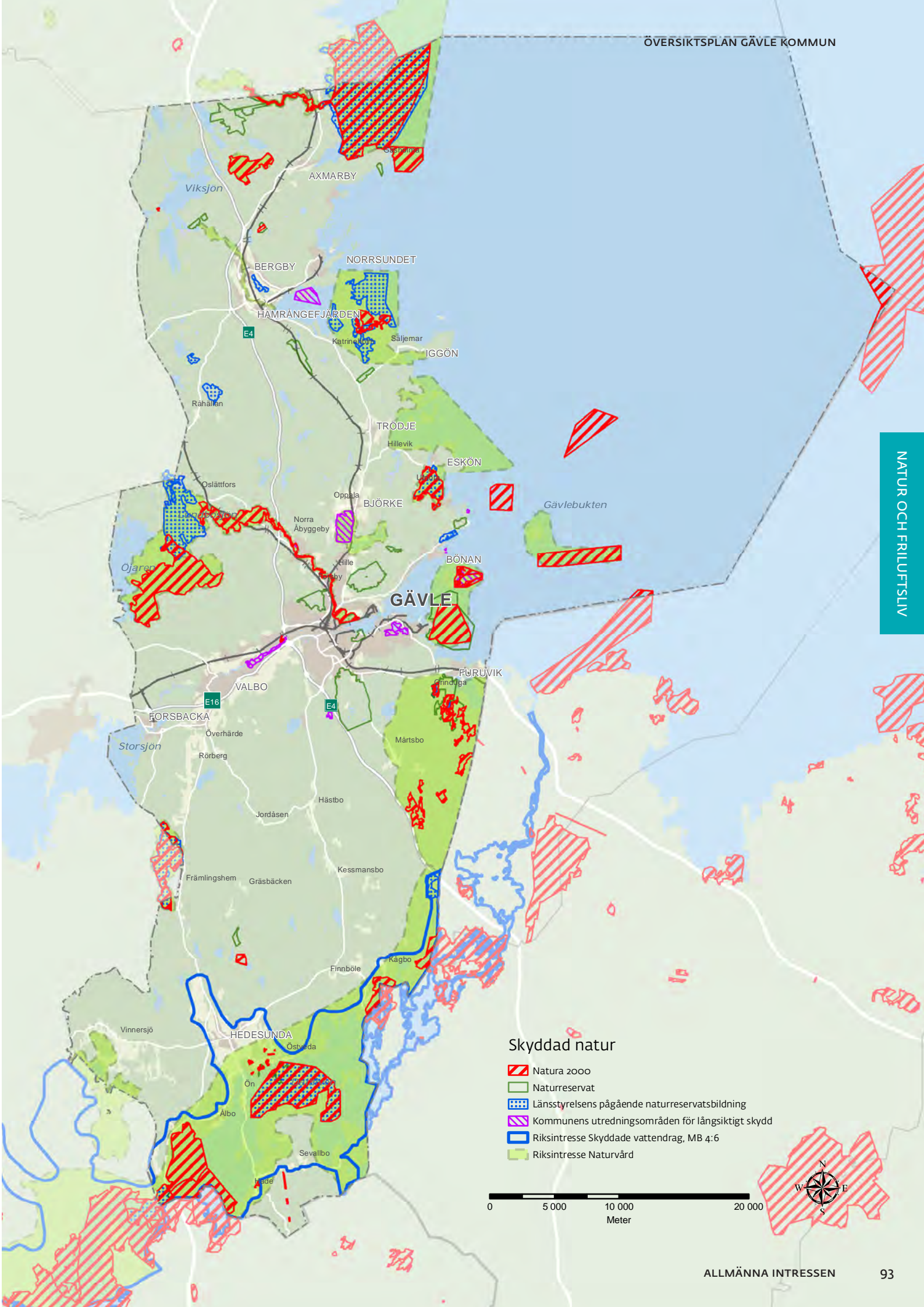
Skydd av värdefulla områden

Förlusten av biologisk mångfald är ett av våra allvarligaste globala miljöproblem. Att hejda den är en av vår tids stora ödesfrågor. I Sverige och i Gävle kommun har den biologiska mångfalden minskat dramatiskt under de senaste 150 åren. Våtmarker har dikats ut och det moderna skogs- och jordbruket har helt förändrat landskapets karaktär. I Gävle kommun finns bara spillror kvar av de artrika miljöer som var en naturlig del av landskapet på 1800-talet. Lite förenklat kan man säga att ungefär 90 procent av de gamla skogarna, våtmarkerna och artrika ängarna har försvunnit. Det krävs därför en kraftsamling för att vända utvecklingen.







I Sverige är vi långt ifrån att nå det nationella målet att minst 20 procent av land- och sötvattensarealen ska vara skyddad år 2020. Knappt 14 procent av arealen är idag formellt skyddad, varav ungefär nio procent som naturreservat. I Gävle är cirka sex procent av kommunens totala areal skyddad som naturreservat. När det gäller kommunens eget markinnehav i den tätortsnära naturen kring Gävle stad och övriga tätorter ser situationen lite ljusare ut. Drygt 15 procent av den kommunägda skogsmarken kommer att ha skyddats som naturreservat år 2020 enligt de program och strategier för naturskydd som Kommunfullmäktige antagit.

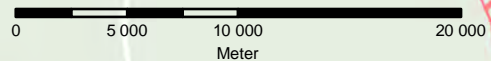
Naturreservat inrättas av antingen länsstyrelsen eller kommunen. Gävle kommun arbetar aktivt och långsiktigt med att skydda tätortsnära naturområden och har under åren 2006-2014 bildat fem kommunala naturreservat med en sammanlagd areal på 686 hektar. Gävle kommun har för avsikt att skydda ytterligare tre naturområden - Limön, Fjärdön och Holmsundsskogen - som naturreservat till år 2020. Kommunen utreder också möjligheten att reservatsskydda Valboåsen och att skydda mindre naturområden som biotopskyddsområden eller genom naturvårdsavtal.

På kartan "Skyddad natur" visas planerat skydd i form av både statliga och kommunala utredningsområden, samt befintligt skydd i form av naturreservat, Natura 2000-områden och riksintresseområden för naturvård. I webbkarttjänsten redovisas även övrig formellt skyddad natur i form av biotopskyddsområden, naturvårdsavtal, naturminnen och djur- och växtskyddsområden.



Skyddad natur

-  Natura 2000
-  Naturreservat
-  Länsstyrelsens pågående naturreservatsbildning
-  Kommunens utredningsområden för långsiktigt skydd
-  Riksintresse Skyddade vattendrag, MB 4:6
-  Riksintresse Naturvård



Skydd av biologisk mångfald

År 2010 antog världens länder en strategisk plan inom FN:s konvention om biologisk mångfald vid ett möte i Nagoya. Syftet var att bromsa utarmningen av ekosystemen. Nagoyaavtalet innehåller ett globalt mål om att skydda 17 procent av land- och sötvattensarealen till år 2020, vilket enligt forskningen är den omfattning som minst krävs för att långsiktigt trygga den biologiska mångfalden.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster från naturens ekosystem som bidrar till människans välbefinnande och som i många fall är direkt livsnödvändiga. Det kan handla om vanliga produkter som exempelvis spannmål, kaffebönor och träråvara samt tjänster som att rena vatten, reglera klimat och pollinera växter. Vi människor får nyttan antingen direkt, som när växter producerar syre, eller genom en insats, som när vi bedriver jordbruk som ger livsmedel. Ekosystemtjänster kategoriseras oftast som försörjande (t ex mat, råvaror), reglerande (t ex vattenrening, bullerdämpning), kulturella (t ex möjligheter till motion och friluftsliv) och stödjande tjänster (t ex biologisk mångfald och jordmånsbildning). Fördröjning och rening av dagvatten, rekreativ möjligheter, möjlighet till småskalig odling samt grönska som ger trivsamma och hälsofrämjande utemiljöer är exempel på sådana tjänster som är särskilt viktiga i stadsmiljö.

I kommunen finns i dagsläget 42 naturreservat, knappt 60 biotop-skyddsområden, knappt 60 naturvårdsavtal, ett naturminne, fyra djurskyddsområden, 39 Natura 2000-områden och 17 riksintresseområden för naturvård.

I webbkarttjänstens karta "Värdefulla grönområden" redovisas förutom formellt skyddade naturområden även andra områden med höga natur- och/eller rekreativvärden som identifierats i olika inventeringar utförda i länsstyrelsens, Skogsstyrelsens eller kommunens regi. Flera av områdena redovisas också i kommunens fördjupade översiktsplaner för Gävle stad, Norrlandet, Eskön, Furuvik, Avan-Fredriksskans och Ersbo-Skogmur, men har då fått skiftande men snarlika beteckningar som exempelvis Värdefull natur, Naturvärden osv.

Grönstruktur i tätort

Grönstruktur är den samlande benämningen på det gröna nätverk av parker, trädgårdar, naturområden, vattendrag, sjöar och hav som finns i och runt Gävle stad och kommunens övriga tätorter. Grönstrukturen fyller viktiga sociala, ekologiska och kulturella funktioner och bidrar därmed med viktiga ekosystemtjänster. Vi människor rör oss gärna i grönområden och får därigenom möjlighet till lek och motion, kan hålla oss friska, följa årstiderna, se vackra miljöer, syssla med odling och mötas. Forskningsrön visar att parker och naturområden har stor betydelse för invånarnas hälsa och livskvalitet. Vistelser i grönområden kan bland annat fungera avstressande, höja koncentrationsförmågan, hjälpa människor att hantera kriser och påskynda tillfrisknandet från vissa sjukdomar.

Tätortens gröna miljöer bidrar också till att skapa ett bättre lokalklimat genom att exempelvis rena luften från trafikens avgaser, dämpa buller och vind, ge svalka under heta sommardagar, rena dagvatten och utjämna vattenflöden vid kraftiga regn. Detta kommer att bli allt mer värdefullt i takt med den pågående klimatförändringen med bland annat risk för ökad nederbörd och fler extrema regn.

Bins och andra insekters pollinering av våra grödor, bär och fruktträdgårdar är ett annat exempel på en viktig ekosystemtjänst som bidrar till vår existens och vårt välbefinnande, och som riskerar att försvinna i takt med att grönområden i staden exploateras.

Grönstrukturens användbarhet och värde beror bl a på de ingående grönområdenas innehåll, inbördes avstånd och avstånd till bebyggelse. Närheten till grönska från bostaden är en av de faktorer som har störst betydelse för besöksfrekvensen i ett grönområde. Ingen boende i kommunen bör därför ha längre än 300 meter till ett grönområde. För att grönstrukturen ska fungera behöver den i så stor utsträckning som möjligt ha strukturen av ett sammanhängande nätverk. När grönområden knyts till en större struktur ökar deras värde. Befintliga grönområden ska därför, när det är möjligt, bindas ihop till sammanhängande grönstråk.

Grönstrukturen har många olika karaktärer. De gröna kilarna som leder naturen in i staden fyller bl a funktionen att ventilerar staden med frisk luft. Samtidigt skapar de samband mellan stadens grönområden och det omgivande landskapet. De lockar människor till utflykter och underlättar för växter och djur att sprida och förflytta sig och

hitta livsmiljöer. Till de gröna kilarna hör också gröna länkar som binder samman kilarna med stadens parker. Tätortsnära rekreationsområden är lite större sammanhängande naturområden som enkelt kan nås från tätorternas bebyggelse och som med spårssystem eller mindre stigar är viktiga för motion, rekreation och naturkontakt. Parker utgör mer eller mindre anlagda områden som kan indelas i olika karaktärer beroende på storlek, avstånd till bostaden och innehåll. Många av stadens parker och naturområden har även stora kulturhistoriska värden och visar spår av gävlebornas historia.

Årummet kring Gävleån, med Stora Vall, Regementsparken, Gamla kyrkogården, Valls hage, Boulognerskogen och Stadsträdgården, ingår i den Västra kilen som är stadens viktigaste grönkil. Västra kilen kopplar samman Gävles största sammanhängande centrala parkområde med både odlingslandskapet på Valboslätten, Valboåsens värdefulla tallskogar och det vidsträckta, omväxlande skogs- och odlingslandskapet sydväst om Kungsbäck. Västra kilen har mycket stor betydelse för gävlebornas rekreationsmöjligheter och för stadens biologiska mångfald, och är därför särskilt viktig att bevara och utveckla i så stor utsträckning som möjligt.

När staden växer och förtätas blir den natur som finns i och i närheten av tätbebyggda områden allt viktigare att slå vakt om. För att skapa ytterligare kvaliteter bör befintliga grönområden i de olika stadsdelarna ses över och rustas vid behov. Detta är särskilt viktigt i anslutning till kommunens mindre tätorter eftersom de ofta saknar god tillgång till gröna, offentliga ytor och mötesplatser.

Behovet av attraktiva och funktionella grönområden bör integreras i alla delar av den fysiska planeringen. I exploateringsprojekt ska kommunen alltid sträva mot att integrera grönytor och skapa fler ekosystemtjänster. Alla nya projekt i kommunen bör ha som utgångspunkt att skapa attraktiva livsmiljöer, där tillgången på grönska är en viktig beståndsdel.

Fortsatt arbete

Gävle kommun ska fullfölja delmålet i sitt miljöstrategiska program från 2013 om skydd av ytterligare 1000 hektar värdefulla natur- och rekreationsområden till år 2020. Detta kan ske dels genom att skydda ytterligare områden som pekats ut i kommunens styrdokument "Strategi för bildande av naturreservat" och dels genom att identifiera och avgränsa nya värdefulla tätortsnära naturområden för eventuellt långsiktigt skydd i Gävle stad och de mindre tätorterna Forsbacka, Furuviik, Bergby, Norrsundet, Hamrångefjärden, Hedesunda, Säljemar eller Axmar.

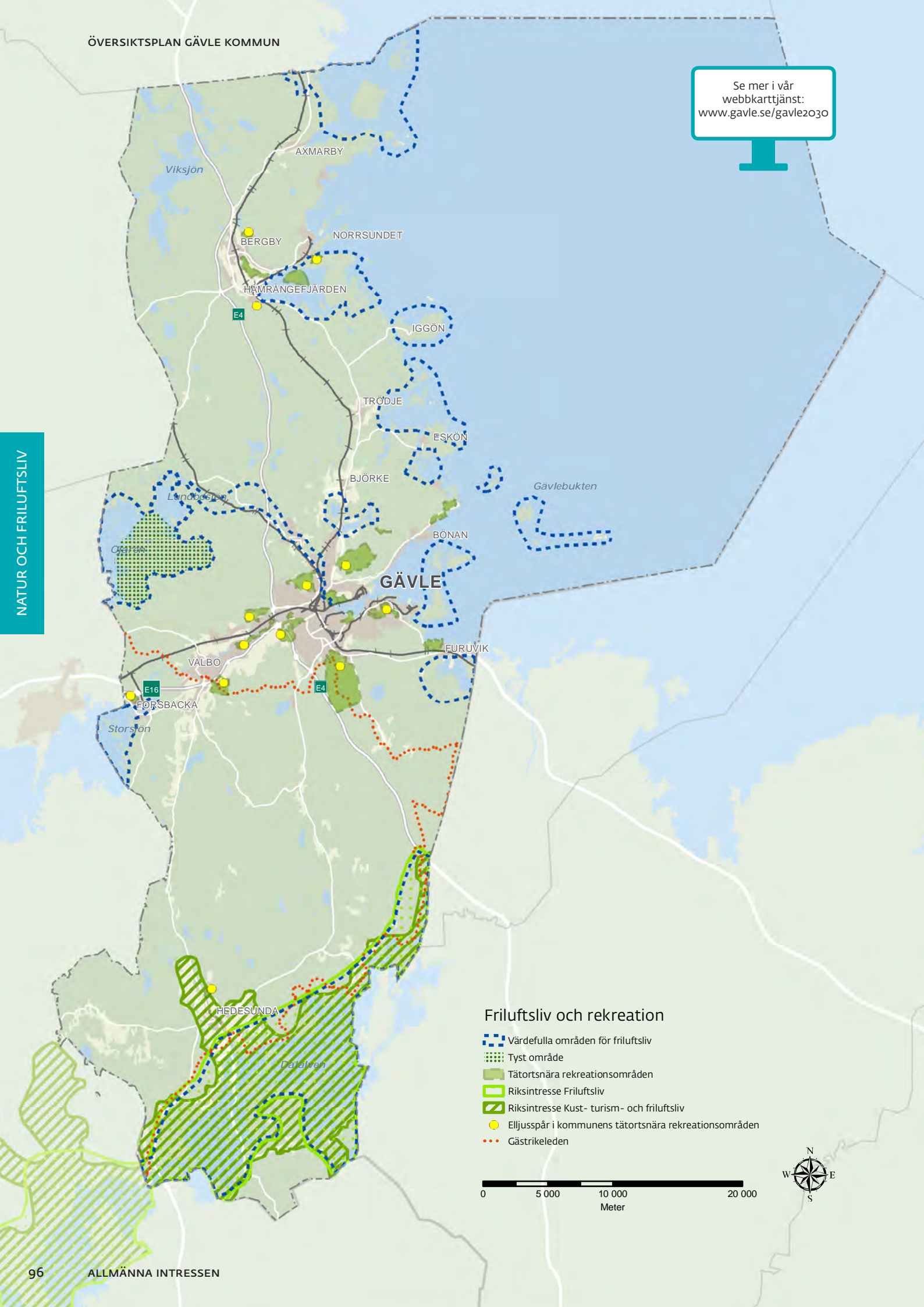
Gävle kommun har under år 2016 påbörjat arbetet med att ta fram en kommunövergripande grönstrategi som ska ange riktlinjer för hur en sammanhängande struktur av grönområden i staden och tätorterna ska bevaras och utvecklas för både människor och biologisk mångfald. Grönstrategin blir ett viktigt tillägg till den nya översiktsplanen för kommunen och arbetet har därför hög prioritet.

Kommunen ska i enlighet med det miljöstrategiska programmet senast år 2020 ta fram en uppdaterad yt- och grundvattenplan för biologisk återställning i vatten.

Det finns även ett stort behov av att uppdatera naturvårdsprogrammet från 1998, liksom att ta fram policys och skötselplaner för parker och grönytor, lekplatser, spontanidrottsytor, fotbollsplaner och motions-slingor. I flera av kommunens tätorter finns ett underskott på offentliga ytor, vilket måste beaktas i det fortsatta planarbetet och om möjligt åtgärdas.

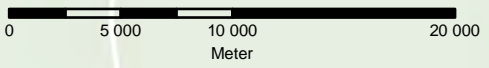
Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030

NATUR OCH FRILUFTSLIV



Friluftsliv och rekreation

- ▬▬▬ Värdefulla områden för friluftsliv
- ▬▬▬ Tyst område
- ▬▬▬ Tätortsnära rekreationsområden
- ▬▬▬ Riksintresse Friluftsliv
- ▬▬▬ Riksintresse Kust- turism- och friluftsliv
- Elljusspår i kommunens tätortsnära rekreationsområden
- Gästrikeleden



Friluftsliv och rekreation

Friluftsliv och rekreation har stor betydelse för människors välbefinnande. Utevistelse och upplevelser i naturen gör gott för både kropp och själ. Många människor uppskattar att vistas i naturen och utöva friluftsliv. Att kunna erbjuda ett rikt utbud av möjligheter för friluftsliv har därför betydelse för inflyttning och näringsetableringar till en region eller kommun. Friluftslivets förutsättningar blir också allt viktigare att bevara och utveckla när kommunen växer. Naturturism och friluftsliv är dessutom en stor, viktig och växande näringsgren. Därför är det angeläget att redan i planeringsskedet tydligt markera var och hur kommunen avser att erbjuda attraktiva och lättillgängliga områden för friluftsliv och rekreation, så att kommunens invånare får möjlighet att uppleva naturen, motionera och må bra.

Allas rätt till ett meningsfullt och rikt friluftsliv borde vara en självklarhet, men undersökningar visar att många människor sällan eller aldrig tar sig ut i naturen. Stillasittande livsstilar och osunda matvanor gör att ohälsa och övervikt kryper ner i åldrarna samtidigt som urbaniseringen gör att allt fler tappar närheten och det naturliga förhållandet till natur och utevistelse. På samma gång har den tätortsnära naturen ofta svårt att hävda sig då tätorterna växer och grönytor splittras.

Områden, ytor och resurser som avsätts för att ge förutsättningar för friluftsliv och rekreation ska inte ses som en belastning vid planering och beslut, utan som en möjlighet, styrka och viktig konkurrensfördel.

God tillgänglighet stimulerar till aktiv fritid

Tillgång till idrottsanläggningar och ytor för spontan och organiserad idrott, likväl som möjligheten till friluftsliv och rekreation, är viktiga för människors välbefinnande. Många friluftslivsaktiviteter bygger på eget engagemang och kräver inga eller få anläggningar eller andra typer av arrangemang. Däremot krävs tillgång till grönområden som kan erbjuda friluftsliv och rekreation. Därför är det viktigt att bevara och skapa natur- och grönområden i och omkring tätorter. Det finns också friluftslivsaktiviteter som kräver en viss infrastruktur i form av skidspår, skidbackar med liftsystem, spår och leder, båtleder och hamnar, offentliga badplatser, rastplatser och annat. När det handlar om sport som exempelvis fotboll, ishockey, tennis och ridsport, är utövandet tydligare kopplat till behovet av en anläggning. Denna infrastruktur behöver byggas och i olika omfattning förvaltas och underhållas. I kommunens tätorter finns flera möjligheter till friluftsliv och rekreation även om möjligheterna att utöva organiserad idrott till viss del begränsas av att större idrottsanläggningar saknas.

Nationella och/ eller regionala mål och riktlinjer

Vid sidan av de 16 nationella miljö- kvalitetsmålen som främst berör naturvård, men även i någon mån friluftslivet, finns numera även tio nationella mål för friluftslivet. Rik tillgång till natur, individers intresse och ideella organisationers engagemang är viktiga aspekter för människors möjlighet till friluftsliv. Det är utgångspunkten för de tio mål för friluftslivspolitikerna som regeringen beslutade om i december 2012. Friluftslivsmålen är ett stöd för dess aktörer. Det övergripande målet för friluftslivspolitikerna är att med bland annat allemansrätten som grund stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv.

Friluftslivsmålen:

- Tillgänglig natur för alla.
- Starkt engagemang och samverkan.
- Allemansrätten.
- Tillgång till natur för friluftsliv.
- Attraktiv tätortsnära natur.
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling.
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet.
- Ett rikt friluftsliv i skolan.
- Friluftsliv för god folkhälsa.
- God kunskap om friluftslivet.



Å-draget 2011, Albin Bogren

Friluftsliv för alla

En viktig fråga angående det framtida utövandet av fritidsaktiviteter handlar om hur bra man kommer att vara på att spontant idka friluftsliv. Vilken typ av friluftsliv ägnar vi oss åt i framtiden och kommer det i så fall krävas stöd och guidning i en annan form och utsträckning än i dag? Kommunen behöver vara lyhörd och ha en beredskap för att kunna möta ett friluftsliv som kan komma att förändras.

Kommunens roll är i första hand att skapa goda förutsättningar för friluftaktiviteter i landskapet. Det görs främst genom att säkra tillgången till attraktiva områden, förbättra närheten, anlägga målpunkter och se till att det finns lättillgänglig information om detta utbud. Kommunen behöver se till att större sammanhängande områden skyddas från exploatering och får utvecklas för rekreation och friluftsliv. Viktiga områden för friluftslivet sammanfaller ofta med riksintressen för friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård. Skyddade områden som nationalparker, naturreservat och kulturresevat är även de viktiga för friluftslivet. Större vatten- och landområden vid kusten, Dalälven, Gavleån, Storsjön samt området som omfattar Testeboån, Lundbosjön och Öjaren är viktiga områden, liksom vandringsleder, exempelvis Gästrikeleden.

Förutom dessa särskilt värdefulla områden är kommunen rik på mer ordinära land- och vattenområden där det rörliga friluftslivet med stöd av allemansrätten ges tillgång till stora ytor för promenader, cykling, bär- och svampplockning, vattensport och mycket annat.

Vid sidan av de större land- och vattenområdena i kommunen, måste även områdena närmast tätorterna erbjuda ett rikt utbud av lättillgänglig natur för alla smakinriktningar för att invånarna ska kunna idka ett rikt friluftsliv.

Eftersom intresset för idrott och friluftsliv ökar, behöver satsningar på befintlig idrottsverksamhet möjliggöras tillsammans med nya sportanläggningar. Detta gäller förutom Gävle stad även de lite större orterna Hedesunda, Forsbacka, Valbo och Hamrångebygden.

Gävle kommuns vision enligt det idrottspolitiska programmet är att kommunens invånare, oberoende av kön, etniskt ursprung, nationalitet, psykiska och fysiska förutsättningar samt ekonomi, ska kunna idrotta på lika villkor.

Gävle kommun främjar kustnära turism och friluftsliv längs kusten. För att göra kusten mer tillgänglig både från land och vatten behövs bl a fler natur- och gäst-

hamnar fler småbåtsleder inom skärgården och utökad infrastruktur för turbåtar. Vandrings- och cykelleder längs kusten, badplatser och andra målpunkter är också viktiga att utveckla.

Kultur- och naturmiljöer är viktiga resurser och bidrar till att erbjuda en vacker boendemiljö och möjligheter till rekreation. Gävle kommun vill värna om det rörliga friluftslivet både på land och vatten. Gävle kommun värnar också om strandskyddet för att förhindra en överexploatering av stränderna, för att bevara allmänhetens tillgång till stränderna och vattnet, för friluftslivet och för den biologiska mångfalden.

Idag saknas ett tydligt kommunalt styrdokument för friluftsliv. Frågor kring friluftsliv och rekreation ingår visserligen som en viktig del i andra kommunala styrdokument och program, men för att ta vara på potentialen för friluftsliv och rekreation behöver kommunen höja ambitionsnivån och ta fram ett renodlat styrdokument, alternativt en kombinerad natur- och friluftsplän, för dessa frågor.

Värdefulla områden för friluftsliv

Nedan redovisas vattennära friluftsområden med särskilt höga upplevelsevärden, som är viktiga för medborgarnas friluftaktiviteter och för satsningar på naturturism. Se även kartan "Friluftsliv och rekreation". Områdena, som är schematiskt utpekade, ligger i regel på ett lite större avstånd från tätortsbebyggelse och lämpar sig väl för lite längre utflykter. I allmänhet är de också större än de tätortsnära rekreationsområdena.

I några av de utpekade värdefulla områdena för friluftsliv ska kommunen, efter noggrann avvägning mot bl a naturintresset, arbeta aktivt med insatser som förbättrar tillgängligheten och underlättar utövandet av friluftsliv. Vid konflikter mellan friluftsliv och natur ska naturintresset ges företräde.

I de fall där delar av de utpekade värdefulla områdena för friluftsliv ligger i anslutning till tätorter, ska en noggrann avvägning också göras mot tätortsutvecklingen. Vilket intresse som då ska ges företräde får avgöras från fall till fall.

Nedre Dalälvsområdet

Nedre Dalälvsområdet utgör riksintresse för både friluftsliv och naturvård. Ett flertal av områdets mest värdefulla delar har fått ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat och Natura 2000-områden. Det örika och vidsträckt älvlandskapet är mycket attraktivt ur landskapsbildssynpunkt. Nedre Dalälven ger rika möjligheter till friluftsliv med inriktning mot bad, camping, båtliv, fiske och naturstudier. Området är ett populärt besöksmål för sportfiskare, och det finns

goda förutsättningar att ytterligare utveckla den turismverksamheten.

Testeboån-Lundbosjön-Öjaren

Testeboån och Lundbosjön hör till Gävletraktens populäraste utflyktsmål. Attraktiva fiskevatten, badmöjligheter, en populär kanotled, skridskoled på vintern och bärrika omgivningar bidrar till en hög besöksfrekvens.

Vid Smörnäs i Lundbosjön har Friluftsförbundet anläggningar för lägerskolor och kanot- och båtuthyrning. Testeboån nedströms Lundbosjön har en mycket spännande natur som i många avseenden liknar Nedre Dalälvens. Åsträckan nedströms Strömsbro kraftstation och vidare ut mot mynningen i havet erbjuder ett



variationsrikt fiske och är ett populärt besöksmål för sportfiskare.

Öjaren är värdefull för friluftslivet, dels som en populär fiskesjö, dels för sina badmöjligheter. Sjön är på grund av sin storlek och rikedom på öar mycket omtyckt för långfärdsäkning på skridskor. Flera av Öjarens öar och strandområden är påfallande orörda och saknar bebyggelse. Området kan därför erbjuda kvaliteter som orördhet och stillhet som en viktig del i naturupplevelsen. Öjarens opåverkade karaktär bör bevaras.

Testeboån-Lundbosjön-Öjaren utgör till stora delar riksintresse för naturvård och flera av de mest värdefulla delarna är skyddade som Natura 2000-områden och naturreservat. Några av öarna i Lundbosjön är dessutom djurskyddsområden till skydd för fiskgjuse under häckningstid.

Gavleån mellan Mackmyra och Forsbacka samt Östra Storsjön

Östra Storsjön och området kring sjöns utlopp i Gavleån vid Forsbacka är ett välbesökt friluftsområde. Den östra delen av sjön karaktäriseras av ett stort antal öar och vikar, vilket ger en vacker landskapsbild som bidrar till områdets attraktivitet. Storsjön erbjuder bra fiske året runt och tillhör ett av kommunens viktigaste och mest populära sportfiskevatten. Storsjön är också ett mycket omtyckt utflyktsmål för långfärdsskridskoåkare som här har möjlighet att färdas på plogade banor. Sjön erbjuder också goda möjligheter till bad, paddling, vattenskidåkning och annat båtliv.

Åsträckan mellan Forsbacka och Mackmyra saknar i stort sett bebyggelse och utgör det största sammanhängande oexploaterade området längs hela Gavleån. Området är därför av stort intresse för friluftslivet, både som fiskevatten och som strövområde. Ån är här lugnflytande och på sina ställen ganska bred, vilket skapar en tilltalande landskapsbild med vackra utblickar över vattnet. Vid Mackmyra blir ån smalare och delvis forsande. Den stora parken vid Mackmyra bruk, liksom bruksparken i Forsbacka, är exempel på omtyckta utflyktsmål i området. Åsträckan i sin helhet har stor potential att utvecklas vidare till ett rekreativt rörelsestråk med vattenkontakt. Det fåtal allmänt tillgängliga stränder och rekreationsstråk som finns utmed Gavleån ska värnas och utvecklas, och nya stråk bör tillskapas.

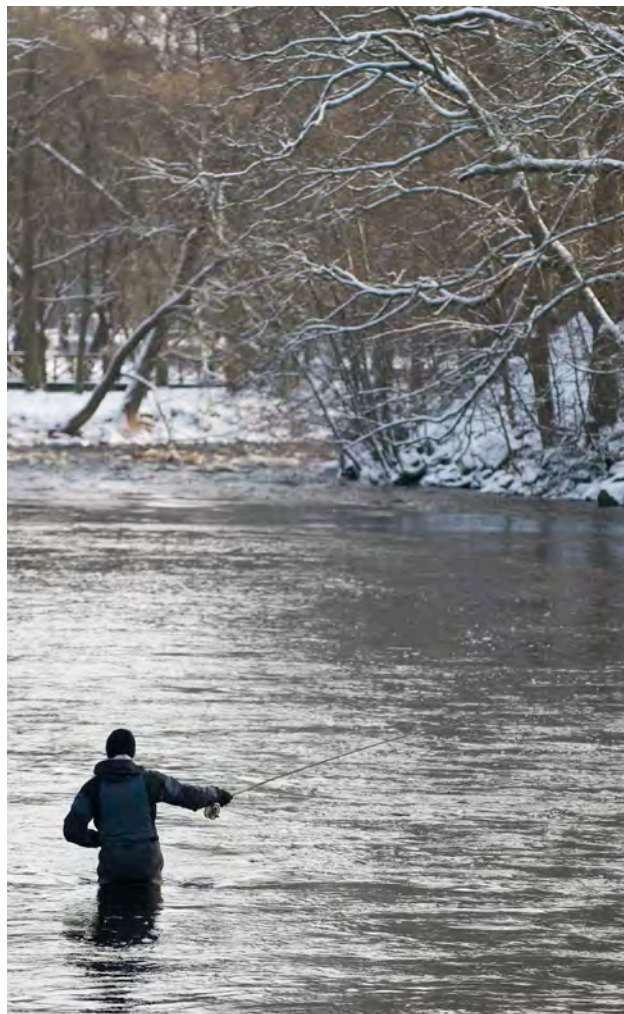
Tröskenområdet

Tröskenområdet är av stort intresse för friluftslivet och har potential att utvecklas ytterligare. Trösken nyttjas ofta för skridskoåkning och båturer eftersom sjön är örik och öarna saknar bebyggelse. På några av öarna finns enkla rastplatser. Vid goda skridskoisar går det att ta sig in i det angränsande vattendraget Viälven upp mot Bultbomurarna. Delar av sjön och våtmarksområdena söder om sjön har fått ett långsiktigt skydd

som naturreservat och Natura 2000-område. Enkla hängbroar och stigar gör det möjligt att ta sig runt i våtmarksområdet. Det gamla jordbrukslandskapet vid Grinduga i områdets västra del är ett trevligt utflyktsmål med mycket höga naturkvalitéer och stora kulturhistoriska värden. Här erbjuds besökaren en naturstig och en upplevelse av det småskaliga jordbruk som präglade stora delar av Sverige ändå in på 1800-talet. Harnäsbadet vid sjöns norra strand anordnar friluftsverksamheter som bad, motionssim, swimrun-tävlingar, motortävlingar och sportfiske. I nära anslutning finns också Furuviks camping och Furuviksparken.

Axmarkusten

Axmarkusten är ett stort sammanhängande, relativt oexploaterat område med mycket höga natur-, rekreations- och kulturhistoriska värden. Förutsättningarna för vattenanknutna natur- och kulturupplevelser är goda med fina bad- och paddlingsmöjligheter, promenadstigar och tillgång till gästbryggor och naturhamnar. Området utgör riksintresse för naturvård och här finns också kommunens största naturreservat och Natura 2000-område. I området finns även kulturreservatet Axmar bruk som bildats i syfte att bevara och vårda resterna av den gamla bruksmiljön. Brukets 300-åriga historia går också att följa under vattnet. Axmar Blue Park är en undervattenspark som vänder sig till båturer, kanotister och dykare, och som visar vraken av de prämar



och handelsskepp som förlit eller dumpats i det grunda havsområdet.

Lindön-Björnön-Hamrångefjärden

Lindön-Björnön har mycket höga naturvärden och är av riksintresse för naturvård. Här finns ett naturreservat och flera Natura 2000-områden. Länsstyrelsen arbetar med att bilda ytterligare naturreservat i området. Området är flackt och rikt på våtmarker och mindre sjöar. Här hittar man några av de bästa exemplen längs hela den svenska ostkusten på hur den pågående landhöjningen skapat successiva förändringar i vegetationen vid den gradvisa övergången från Östersjöns brackvatten till helt avsnörda sötvattenssjöar. Området ger goda förutsättningar för vildmarksupplevelser och naturstudier. Kustområdet är örikt och lämpar sig väl för friluftsliv med inriktning mot båtliv, bad och fiske. Det är viktigt att området inte exploateras och att den pågående markanvändningen bedrivs med särskild hänsyn till naturvärdena.

Hamrångefjärden utgör ett av kommunens viktigaste och populäraste vatten för utövande av sportfiske. Badmöjligheterna är goda. De större öarna i fjärden – Fjärdön och Själaharen - har höga biologiska bevarandevärden. På Fjärdön finns båtbygga, badplats, grillplatser, enklare informationsskyltar och ett par uppmärka promenadstigar. Gävle kommun har för avsikt att skydda Fjärdön som ett kommunalt naturreservat senast år 2020.

Iggön

Iggön är en av de största öarna längs gävlekusten. Ön är småkuperad och till största delen barrskogsbevuxen med inslag av mindre hållmarker. Längs den hårt exponerade stranden mot öster hittar man breda vegetationsfria zoner med flera klapperstensfält. Kring Iggö by finns välbevarade rester av ett ålderdomligt jordbrukslandskap med en intressant flora. Iggöns botaniska värden är mycket höga. Betydelsen för friluftslivet är stort under hela året, bl a som en välbesökt lokal för fågelskådning där flyttande och rastande fåglar kan studeras från öns östra kust. Det är viktigt att tillgängligheten till öns stränder inte försämras.

Kommunen bör ha en restriktiv inställning till ytterligare fritidsbebyggelse på Iggön. Den kustnära skogen och klapperstensfälten bör undantas från avverkningar.

Hilleviksfjärden

Hilleviksfjärden är en örik innerskärgård som har stort värde för friluftsliv och naturvård. Området utgör riksintresse för naturvård och här finns också ett par fågelskyddsområden. Fjärden är relativt grund och vidsträckt med många små öar, block och stenar. Området är intressant för båtliv och paddling. Här finns flera mindre naturhamnar och förutsättningarna för

bad är goda på många av öarna. De öar som finns i området bör i största möjliga mån fredas från avverkningar och nyetableringar av bebyggelse. Enstaka anordningar som gynnar friluftslivet kan dock övervägas, exempelvis allmänt tillgängliga bastubyggnader, vindskydd eller grillplatser.

Eskö klubb på Esköns nordöstra del består av hållmarker som är attraktiva under sommaren som badklippor och under vår och höst som observationsplats för fågelskådare. Hållmarkstallskogarna bör undantas avverkning och ingen ny bebyggelse bör tillåtas på Esköns nordöstra del.

Harkskärsfjärden

Harkskärsfjärden är ett av kommunens mest orörda kustavsnitt med höga frilufts- och naturkvaliteter. Fjärden bildar en grund och örik innerskärgård som mot land övergår i stora flacka strandängszoner med en artrik flora med mycket höga bevarandevärden. Området erbjuder goda möjligheter till naturupplevelser och lämpar sig särskilt bra för paddling i de grunda vattnen. På Esköns sydvästspets finns en väl frekventerad naturstig med vindskydd och grillplatser. Harkskärsfjärden är ett Natura 2000-område och av riksintresse för naturvård. Länsstyrelsen arbetar med att skydda Harkskärsfjärden som ett marint naturreservat.

Öarna i Gävlebukten

Med sitt tätortsnära läge är öarna i Gävlebukten av stor betydelse för båturet rörligt friluftsliv, bad, vattensport, fritidsfiske och naturupplevelser. Sex av öarna är särskilt viktiga att framhäva:

Vitgrund – Norrskär – Lövggrund – Eggegrund
Vitgrund-Norrskär är två urbergsöar med inslag av klapperstensfält, blockmarker och kala klippvallar. Vitgrund består även av skogsmark och rester av igenväxta ängsmarker. Båda öarna är flitigt besökta och erbjuder goda landstigningsmöjligheter med båt i form av flytbryggor och naturhamn. På Vitgrund finns en rastplats med eldstad och på båda öarna finns tillgång till utedass. Öarna, i synnerhet Vitgrund, är kulturhistoriskt intressanta med flera lämningar från fiskepoken i form av exempelvis husgrunder och båtlänningar. Vattenområdet utanför öarna har betydelse för fritidsfiske. Öarna är skyddade som Natura 2000-område och naturreservat, som förvaltas av kommunen. Den östra delen av Vitgrund är dessutom ett fågelskyddsområde.

Lövggrund har varit en traditionell hemvist för Gävles fiskarbefolkning och fiskeläget på Lövggrund var tidigare ett av de viktigaste i Gävlebukten. Den välbevarade fiskarbebyggelsen används idag som sommarbostäder, och här finns också ett vackert träkapell, byggt 1831. Ön har genom sin kalkhaltiga morän en mycket intressant flora med höga bevarandevärden. Lövggrund är av riksintresse för naturvård. Stora delar av ön är oexploa-

terad, vilket ökar tillgängligheten för rörligt friluftsliv. På ön finns också gästbrygga och en bastu som är tillgänglig för allmänheten.

Eggegrund utgör Gävlebuktens östligaste utpost, med en särpräglad natur som formats av det fiskejordbruk som tidigare bedrivits på ön. De rester av den ursprungliga fiskarbebyggelsen som finns kvar på ön nyttjas idag som fritidshus. Eggegrund har sedan länge varit en viktig fyrplats och här finns förutom själva fyrbyggnaden även en före detta fyrvaktarbostad med fyra lägenheter. Eggegrunds fågelstation huserar i en av lägenheterna och här har bedrivits årlig ringmärkning sedan 1970-talet. Ön är ett populärt utflyktsmål på högsommaren för båtburna besökare och är en populär gästhamn för långseglare. På Eggegrund finns två gästbryggor, ett par iordningställda grillplatser och ett utedass. Ön lämpar sig utmärkt för bad, fågelskådning och botaniska studier. Eggegrund är av riksintresse för naturvård och är skyddat som Natura 2000-område och naturreservat, som förvaltas av kommunen.

Limön-Orarna

Limön är ett mycket populärt utflyktsmål med mycket höga natur- och rekreationsvärden. Naturen är tydligt präglad av de kalkrika jordarna, den flacka terrängen, den kraftiga landhöjningen och det tidigare fiskejordbrukets påverkan på landskapet. På öns västra sida finns ett gammalt fiskeläge med höga kulturhistoriska värden, där flera av byggnaderna numera används som sommarbostäder, samt ytterligare ca 150 fritidshus, de flesta av enklare typ. Sommartid ordnas daglig båtstrafik mellan Limön, Furuvik och centrala Gävle, vilket bidrar till att göra ön till den mest lättillgängliga och välbesökta i Gävlebukten. Området är av mycket stort intresse för friluftslivet. På Limön finns flera bra och välskötta stigar, bl a en naturstig med informationsskyltar. Här finns också tre badplatser, liksom ett flertal vindskydd, grillplatser, rastplatser och toaletter tillgängliga för allmänheten. På ön finns även ett kafé, sommarkolloverksamhet och lägenhetsuthyrning för besökande turister. Midsommarfirandet på ön lockar också många besökare. Limön är av riksintresse för naturvård och delar av ön är skyddad som Natura 2000-område. Gävle kommun planerar att bilda ett kommunalt naturreservat på Limön under 2017.

Orarna är den största av öarna i Gävlebukten som med sina artrika strandängar och kalkfuktängar utgör länets allra värdefullaste naturvårdsobjekt. Orarna klassas som riksintresse för naturvård och är även skyddat som Natura 2000-område och naturreservat. Orarna utnyttjas i liten utsträckning för rörligt friluftsliv. För att ta sig till huvudön krävs båt men även med båt är det besvärligt att ta sig iland i de mycket grunda och bitvis blockiga vattenområdena som omger ön. Området är dock ett utmärkt kanotvatten och erbjuder fina möjligheter till fågelskådning. På huvudön finns ett par

båtbryggor och rastplatser samt ett torrdass. Småöarna norr om huvudön nyttjas i större utsträckning för båtutflykter och här finns ytterligare tilläggningsplatser för småbåtar, enkla grillplatser och torrdass. Orarna används regelbundet som exkursionsområde för naturstudier. Vintertid nyttjas området en del för skoteråkning och turer på långfärdsskridskor görs ibland runt Orarna. Den viktigaste friluftaktiviteten är dock sportfiske. Vår och höst bedrivs ett ganska intensivt fiske efter havsöring och gädda, och flera stora fisketävlingar anordnas i området.

Mårdängsjön – Hillesjön

Två grunda, näringsrika fågelsjöar, där Mårdängsjön räknas till en av länets förnämsta. Landskapsbilden kring de båda sjöarna är mycket tilltalande.

Mårdängsjön och Hillesjön är på grund av närheten till Gävle av stor betydelse för friluftslivet. Vid Mårdängsjön finns goda möjligheter till fågelskådning. Från sjöns norra sida kan man ta sig till fots via träspänger till ett anlagt fågeltorn vid sjöns norra strand. Vid den östra stranden finns en utsiktsplats intill vägen mot Björke. Runt Hillesjön kan man ta sig till fots längs promenadstigar av enklare standard. Här finns också iordningställda grillplatser och vindskydd.

Gästrikeleden

Gästrikeleden är en vandringsled som sträcker sig 270 km runt i Gästrikland, och som passerar genom fyra kommuner. Anslutningsleder och rundslingor finns. Leden förvaltas av Sandviken, Hofors, Ockelbo och Gävle kommun. Inom Gävle kommun sträcker sig leden längs stora delar av Nedre Dalälven och vidare norrut mot Gävle innan den viker av västerut mot Valbo och vidare in i Sandvikens kommun. Utmed leden finns ett flertal iordningställda rastplatser. Gästrikeleden fyller en mycket viktig funktion för det rörliga friluftslivet och folkhälsan. Gävle kommuns ambition är att fortsätta förvalta leden på ett sätt som förbättrar tillgängligheten.



Tätortsnära rekreationsområden

Tätortsnära rekreationsområden kan enkelt nås från tätorternas bebyggelse till fots, med cykel eller en kortare kollektivtrafikresa. De utgörs av relativt stora sammanhängande områden som med utvecklade stigsystem, anlagda motionsspår och andra anordningar för friluftsliv är särskilt viktiga för medborgarnas vardagskontakt med naturen, för motion, rekreation och social samvaro.

Områdena redovisas översiktligt på kartan ”Friluftsliv och rekreation” och utgörs av statliga och kommunala tätortsnära naturreservat samt andra välbesökta natur- eller parkområden i staden eller tätorterna. De flesta av områdena är också sedan tidigare utpekade som värdefulla grönområden i kommunens fördjupade översiktsplaner.

Gävle kommun ska, efter noggrann avvägning mot bl a naturintresset, arbeta aktivt med insatser som gynnar rekreationsvärdena i flera av de utpekade tätortsnära rekreationsområdena.

Övrig grönstruktur med sociala och rekreativa värden i staden och tätorterna

Utöver de friluftsområden och rekreationsområden som markerats på kartan ”Friluftsliv och rekreation” finns inom staden och tätorterna många viktiga parker och områden med bostadsnära natur. Sådana mindre grönytor är ofta viktiga lek- och rekreationsytor för närboende, skolor (t ex skolskogar) och förskolor, och i många fall även för ekosystemtjänster. För att den gröna strukturen i staden och tätorterna ska fungera bra för rekreation behöver de befintliga parkerna och naturområdena ha många olika karaktärer, samtidigt som tillgängligheten och tillgången måste vara god. Om parker och naturområden dessutom i så stor utsträckning som möjligt är sammanlänkade som gröna stråk ökar deras betydelse och användbarhet vid promenader och cykelturer. Det finns rekommendationer att gröna rörelsestråk bör ha ett djup på minst 30-40 meter för att man ska uppleva att man är i en grön miljö.

Det finns ett behov av och en stor samhällsnytta med att skapa utrymme för mötesplatser i olika former i parker, naturområden och bostadsområden, både i staden och i de mindre tätorterna. Mer information om mötesplatser finns i kapitlet ”Byggd miljö”.

Tysta områden

Ett tyst område är skyddat från buller och är opåverkat av infrastruktur, bostäder och verksamheter. I Gävle

kommun föreslås ett tyst område i anslutning till Öjaren. Området hyser höga friluftslivs- och rekreationskvaliteter samtidigt som det har höga naturvärden. Att området skyddas mot framtida exploatering och annan verksamhet som kan orsaka buller innebär inget hinder för pågående markanvändning, som exempelvis jord- och skogsbruk.

För att identifiera potentiella tysta områden har kommunen genomfört en bullerkartläggning.

Läs mer i kapitlet ”Miljö- och riskfaktorer”.

RIKTLINJER FÖR NATUR OCH FRILUFTSLIV

Natur och gröstruktur

- Kommunens riksintresseområden för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar naturmiljön.
- Kommunens formellt skyddade naturområden (naturreservat, Natura 2000-områden, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal, djurskyddsområden, naturminnen) ska bevaras och utvecklas i enlighet med gällande skötsel- eller bevarandeplaner.
- Kommunens utpekade utredningsområden för långsiktigt skydd ska skyddas och skötas så att natur- och rekreationsvärdena bevaras och utvecklas.
- Övriga värdefulla grönområden som är utpekade men som saknar formellt skydd ska så långt det är möjligt bevaras och utvecklas så att dess värden består.
- Kommunens arbete med naturvård, områdesskydd och friluftsliv bör fokuseras till tätortsnära natur som har goda förutsättningar att användas av många människor och där samhällsnyttan därför är stor.
- Staden och kommunens tätorter ska ha god tillgång till parker och natur av god kvalitet i en sammanhängande gröstruktur.
- I staden och kommunens tätorter ska alla ha tillgång till ett grönområde av god kvalitet inom 300 meters promenadavstånd från bostaden.
- Stadens gröna kilar och gröna länkar värnas och utvecklas i syfte att förbättra framkomlighet, tillgänglighet och ekologisk spridningsfunktion. Bebyggelsestillägg som berör gröna kilar och länkar får inte förstöra eller fragmentera viktiga sociala eller ekologiska värden eller samband.
- I allt planarbete ska stor hänsyn tas till grönområden med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden. I exploateringsprojekt strävar Gävle kommun alltid mot att integrera grönytor och skapa fler ekosystemtjänster.
- Vid exploatering av värdefulla grönområden utpekade i översiktsplan och på jordbruksmark ska det alltid ske kompensation.
- I undantagsfall kan det även krävas kompensation i värdefulla områden som inte pekats ut tidigare.

Friluftsliv och rekreation

- Kommunens riksintresseområde för friluftsliv vid Nedre Dalälven ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar friluftslivets värden.
- Kommunens riksintresseområde för turism och rörligt friluftsliv vid Nedre Dalälven ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar turismens och det rörliga friluftslivets värden.
- I utpekade värdefulla områden för friluftsliv ska stor hänsyn tas till friluftslivets värden. Områdena kan utvecklas vidare till rekreativa och turistiska utflyktsmål i ett regionalt perspektiv. I några av områdena ska kommunen arbeta aktivt med insatser för att förbättra tillgängligheten och underlätta utövandet av friluftsliv.
- Kommunens tätortsnära rekreationsområden bevaras och utvecklas med fokus på tillgänglighet, rekreation och friluftsliv. I ett flertal av områdena ska kommunen arbeta aktivt med insatser som främjar rekreationsvärdena.
- Gävle kommun ska arbeta för att förbättra förutsättningarna för upplevelsebaserad turism, exempelvis paddling, ridning, fiske, dykning, sälsafari, mat och hantverk.
- Gävle kommun ska främja kustnära turism och friluftsliv längs kusten.
- Allmänhetens tillgång till stränder ska värnas och förbättras. Rekreativ stråk anläggs utmed åar, sjöar och hav där så är möjligt och lämpligt.
- I allt planarbete och vid alla exploateringar ska stor hänsyn tas till friluftslivets värden.
- Det utpekade tysta området vid Öjaren ska skyddas mot buller.
- Gävle kommuns idrottsanläggningar ska kunna utnyttjas av både skolan och idrottsrörelsen.
- Ytor för spontanidrott ska identifieras och värnas.



Kommunikation och infrastruktur

KOMMUNIKATION

Kommunikation och infrastruktur

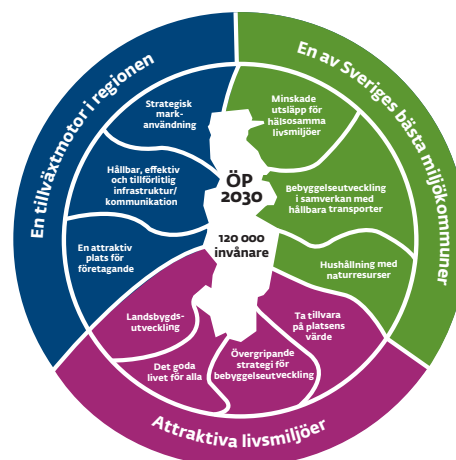
Ett växande Gävle är helt beroende av väl fungerande och hållbara kommunikationer inom kommunen och ut mot omvärlden. Gävle kommun ska planera en infrastruktur för transporter och kommunikationer som kan möta ett ökat flöde av människor, tjänster och varor. Samtidigt ställer klimatförändringarna krav på att transportsystemet minskar sin påverkan. Infrastrukturen ska skapa goda kommunikationsmöjligheter, hög trafiksäkerhet samt smidiga och effektiva bytespunkter.

För att rusta kommunen för framtiden arbetar Gävle kommun för en ny dubbelspårig Ostkustbana, nya regionalstågsstationer, ett utbyggt centralstationsområde, nya regionala gång- och cykelstråk, utveckling av Tolvforsskogens logistikområde, expansionsmöjligheter för Gävle hamn och stärkt väginfrastruktur.

Hållbart transportsystem

Målsättningen med bebyggelse- och stadsutveckling är att skapa det goda livet för människor. Ekonomin är medlet för att nå socialt hållbara livsmiljöer och miljön sätter spelreglerna för hur mycket resurser som människan kan förbruka. Transportsystemet är en av flera komponenter som stödjer och bidrar till utvecklingen av attraktiva städer och samhällen. Ett hållbart transportsystem är jämställt och tillfredsställer dagens behov utan att äventyra förutsättningarna för kommande generationer. I det långsiktigt hållbara samhället är drivmedlet miljöanpassat, tryggheten, tillgängligheten och trafiksäkerheten hög, luftkvaliteten god och bullernivåerna låga. Dessutom är infrastrukturen för kollektivtrafik, gående och cyklister välutbyggd och attraktiv, vilket skapar bättre förutsättningar för människor att leva jämställda liv. För att uppnå det långsiktigt hållbara samhället behövs en kombination av teknikutveckling och ett förändrat beteende där fler människor väljer att gå, cykla, åka kollektivt och samåka. Arbetet med hållbart resande handlar om att inspirera, uppmuntra och fokusera på de områden där det finns möjlighet att välja alternativ till bilen. Antalet resor kan minska med hjälp av utbyggt bredband, vilket ökar möjligheten till distansarbete.

Miljöstrategiska programmet syftar till att göra Gävle till en av landets bästa miljökommuner. Gävle kommun vill skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem där två tredjedelar av alla resor sker till fots, med cykel eller kollektivtrafik och att fordonsflottan är koldioxidfri år 2030. Målet är ambitiöst men fullt möjligt om resurser tilldelas för att prioritera hållbara resor. En modern, tät och växande stad har inte möjlighet att upplåta så stora ytor som traditionell biltrafik kräver. Infrastrukturen måste användas på ett effektivare sätt utan att för den skull begränsa människors rörlighet eller tillgänglighet. Bebyggelseplaneringen är en väldigt viktig komponent och behöver ske i samverkan med infrastrukturplaneringen. Det ideala vore om staden kan förtätas på redan ianspråktagen mark. En hög boendetäthet och närhet till offentlig och kommersiell service skapar goda förutsätt-



Avsnittet "Kommunikation och infrastruktur" har koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner", "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och "Gävle kommun en tillväxtmotor i regionen" och särskilt strategierna:

- Hållbar, effektiv, tillförlitlig infrastruktur och kommunikation
- Bebyggelseutveckling i samverkan med hållbara transporter
- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- En attraktiv plats för företagande
- Det goda livet för alla
- Landsbygdsutveckling
- Övergripande strategi för bebyggelseutveckling

Mål för hållbara transporter

Minska antalet resor och transporter, öka andelen resor och transporter med hållbara färdmedel och miljöanpassa resor och transporter. Mål ur "Miljöstrategiskt program," 2013.

Prioritering mellan trafikslag

Där huvudnäten för olika trafikslag hamnar i konflikt med varandra ska följande prioritering göras:

1. Gång och cykel.
2. Kollektivtrafik.
3. Biltrafik.

Mål ur "Trafikstrategi Gävle kommun" från 2008.

Grunden för kommunens trafikplanering utgörs av:

• Trafikstrategin

Kommunalt styrdokument som utgör en sammanhållande strategi för hur trafiken behöver utvecklas för att kunna uppnå ett hållbart och attraktivt samhälle.

• Miljöstrategiska programmet

Kommunalt program som ska styra och samordna kommunens arbete med miljöfrågor.

• Fyrstegsprincipen

Trafikverkets arbetsstrategi: Tänk om, optimera, bygg om, bygg nytt.

• Parkeringspolicy och norm

Riktlinjer för hur parkering ska hanteras i kommunen.

• Tillgänglighetsprogram Inriktningsprogram för Gävle kommuns tillgänglighetsarbete.

• Regionalt trafikförsörjningsprogram Mål för den regionala kollektivtrafiken.

• Cykelplan

Underlag för översiktlig och detaljerad cykelplanering.

ningar för kollektivtrafik och möjligheten att gå och cykla. Biltrafikflödena kan även minskas genom bilpooler och samåkning. Transportsystemet ska kunna erbjuda tillgång till de funktioner som individen behöver för att klara sitt dagliga liv. Ungefär tio procent av befolkningen har någon form av permanent funktionsnedsättning. Tillgänglighetsanpassningar är avgörande om den gruppen ska kunna förflytta sig i den offentliga miljön, men samtidigt gynnar åtgärderna alla människor och gör det enklare att förflytta sig. Den allt större ökningen av äldre människor ställer också högre krav på utformning och tillgänglighet. För godstrafiken så måste trafikslagen kunna samverka effektivt och mer gods behöver kunna fraktas med tåg och fartyg. För att utveckla en attraktiv och hållbar stad och kommun måste Gävle kommun ta ett helhetsperspektiv där många parter är involverade. Det är viktigt att trafikplaneringen sker i samklang med nationella, regionala och lokala mål och strategier samt i riktning mot översiktplanens mål och strategier.

Gångtrafik

Promenader är ett bra sätt att spara miljön, pengar, förbättra hälsan, trafiksäkerheten och tillgängligheten. Fotgängtrafik är en del av alla resor och resan börjar och avslutas oftast till fots. Att röra sig till fots ska vara ett naturligt sätt att ta sig fram för kortare sträckor i Gävle kommun. Ambitionen är att skapa gångstråk med god tillgänglighet, hög trafiksäkerhet och trygghet. Särskild vikt läggs vid god kvalitet på gångvägnät där barn och ungdomar rör sig mot skola och andra målpunkter.

Hur bostäder och verksamheter är lokaliserade, gatunätet, kvartersstrukturen och möjligheten att röra sig i den bebyggda miljön är grundläggande förutsättningar för hur gångtrafiken fungerar i tätorterna. Separeringsgrad mellan fotgängare och cyklister, markbelysningens jämnhet, vinterväghållningsstandard, omgivande miljö, belysning och gångpassagerarnas utformning är exempel på faktorer som påverkar transportkvaliteten och säkerheten för gående. I planering av nya bebyggelseområden eller förändring av markanvändning i befintliga områden ska alltid övervägas hur gångvägnätet påverkas och vilka åtgärder som krävs.

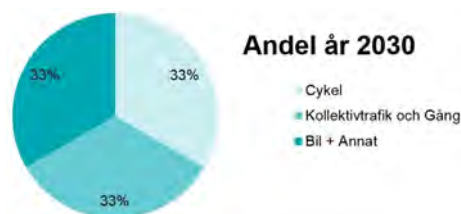
Trafikstrategin anger en genhetsknot som indikator för att mäta hur väl sammanhängande och gent gångvägnätet mellan ny bostadsbebyggelse och viktiga målpunkter är. Genhetsknoten får vara maximalt 1,5 i tätbebyggda områden för att nå målsättningen om ett attraktivt gångvägnät. Genhetsknoten beräknas genom att dividera den faktiska sträckan med fågelvägens längd.

Cykeltrafik

Att cykla är ett bra sätt att värna om miljön, spara pengar, förbättra hälsan, samt öka tillgängligheten. Gävle har bra förutsättningar för cykling med drygt 20 mil cykelvägar. I Gävle kommun ska det finnas ett heltäckande, bekvämt, sammanhängande och gent cykelnät som ska möjliggöra att cykla korta och längre sträckor. Närmare 45 procent av alla resor är kortare än fyra kilometer. Ungefär en fjärdedel av gävleborna använder cykeln som transportmedel vid sådana korta resor, vilket kan jämföras med bil, där andelen är 50 procent. Med



Andel av det totala antalet transporter för olika färdmedel 2012.



Mål för andel av det totala antalet transporter för olika färdmedel 2030.



tanke på den stora andelen korta resor finns stor potential att byta färdmedel från bil till cykel om cykelvägnätet upplevs attraktivt.

Det är viktigt att infrastrukturen byggs upp så att cykeln som färdmedel kan användas fullt ut. Det räcker inte med att det finns sammanhängande och säkra cykelvägar; det måste också finnas väderskyddade och säkra parkeringsplatser, cykelvägvisning, belysning, jämn markbeläggning och god vinterväghållningsstandard för att göra cyklandet attraktivt året om. I planering av nya bebyggelseområden eller förändring av markanvändning i befintliga områden ska alltid påverkan på cykelvägnätet övervägas, samt vilka åtgärder som krävs.

Både det lokala och regionala cykelnätet behöver kompletteras med saknade länkar. Brister i detaljutformningen behöver också åtgärdas. I översiktsplanen föreslås ett genomgående regionalt cykelvägnät i östvästlig riktning mellan Sandviken, Gävle och Skutskär för att skapa möjligheter att cykla till närliggande arbetsmarknader och rekreationsområden. Rekreativa cykelstråk utanför staden som kopplar samman småorter behöver utredas vidare (läs mer under Kust och Hav), likaså införande av cykelfartsgator och cykelfält på gator med hastighetsbegränsning 30 kilometer i timmen i Gävle stad. Det är också viktigt att skapa parkeringsmöjligheter för cyklister vid viktiga målpunkter och bytespunkter för kollektivtrafiken för att ytterligare underlätta kombinerade resor med cykel och kollektivtrafik.

För att uppnå trafikstrategins mål ska cykelfrågorna lyftas fram i planeringen. Trafikstrategin anger två indikatorer för att mäta kvaliteten på cykelvägnätet: genhetsknot och restidskvot. Genhetsknoten ska vara högst 1,5 i tätbebyggda områden och restidskvoten under 1,5 mellan större bostadsområden och viktiga

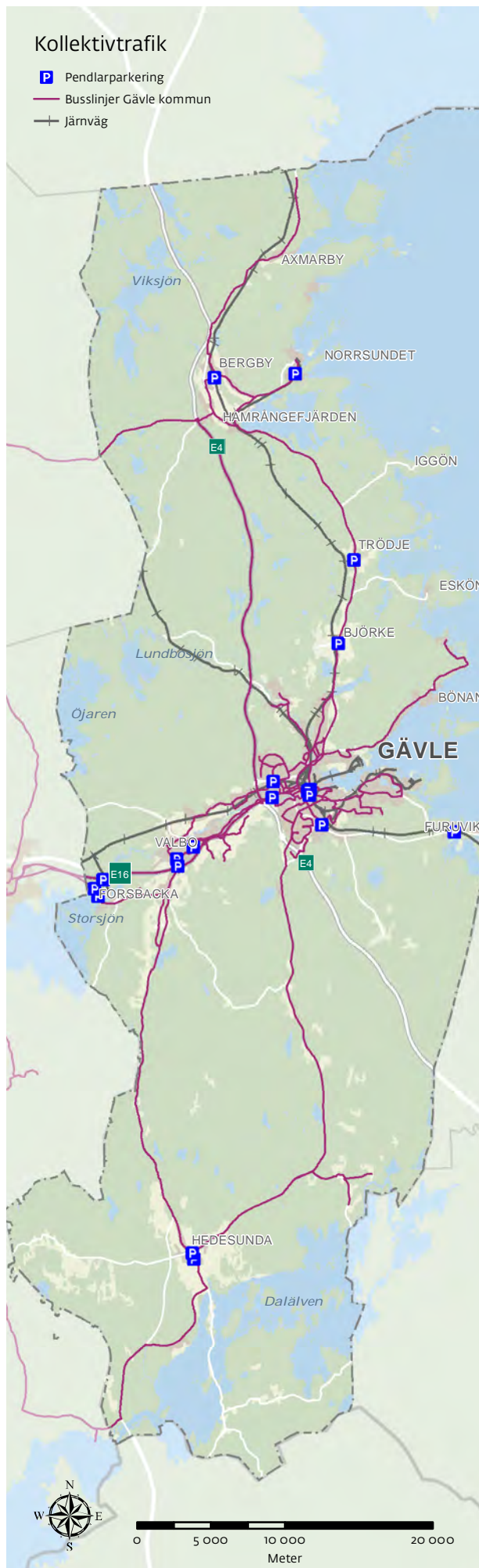
målpunkter i tätorten. Genhetsknoten beräknas genom att dividera den faktiska sträckan med fågelvägens längd. Restidskvoten är relationen mellan hur lång tid en sträcka tar med cykel kontra med bil.

Kollektivtrafik

En väl fungerande kollektivtrafik utgör en motor för utveckling och tillväxt genom att många kan ta sig till och från arbete, utbildning, nöje, handel och besöksaktiviteter. Den ökade arbetspendlingen inom samt till och från Gävle kommun kräver att de olika transportsystemen sammankopplas och ger effektiva pendlingsmöjligheter i båda riktningarna. Gävle kommuns befolkningstillväxt och målet om ökad andel resor med kollektivtrafik ställer krav på ett ständigt arbete med att göra kollektivtrafiken mer attraktiv och konkurrenskraftig. Det är viktigt att den framtida bebyggelsen är väl försörjd av kollektivtrafik. Målsättningen är att utveckla kollektivtrafiken mellan tätorter och viktiga målpunkter genom regelbunden, snabb och rak linjesträckning.

Region Gävleborg är regional kollektivtrafikmyndighet i Gävleborgs län och ansvarar för den regionala kollektivtrafiken. Regionen väljer att satsa på och prioritera regional kollektivtrafik i starka pendlingsstråk, områden där kollektivtrafiken kan vara ett förstahandsval och stråk som bidrar till en funktionell arbetsmarknad. Starka pendlingsstråk är stråk med trafik under alla veckans dagar. Med en utbyggd kapacitet på järnvägen och satsningar på framkomlighet i städer finns goda möjligheter att kollektivtrafikens konkurrensfördelar ökar, vilket leder till ett ökat resande.

Effektiva bytespunkter, ökad kapacitet och minskade restider i transportsystemet är viktiga förutsättningar för kollektivtrafiken. Restiden är en av de faktorer som



påverkar valet av färdmedel. Det är därför av stor betydelse att restiden med tåg och buss är acceptabel och konkurrenskraftig i förhållandet till resor med bil. Restidskvoten bör inte överskrida 1,5 för kollektivtrafik i förhållande till bil i tätbebyggda områden. I planering av nya bebyggelseområden eller förändring av markanvändning i befintliga områden behöver alltid övervägas hur kollektivtrafiknätet påverkas och vilka åtgärder som krävs. Lokalisering av viktiga målpunkter som skolor, vård, handel och annan service ska ske i närhet till kollektivtrafikstråk. Översiktsplanen föreslår att mark ska reserveras för strategiska bytespunkter med god kapacitet och framkomlighet. Ett kontinuerligt samarbete mellan kommuner, regionala myndigheter, Trafikverket, och de olika aktörerna inom kollektivtrafiken är av stor betydelse för en positiv utveckling av arbetsmarknadsregionen.

Pendlarparkering

När avståndet till en hållplats är mer än 500 meter, är parkeringsplatser för bil och cykel, så kallade pendlarparkeringar, en viktig faktor. Det gäller även för människor som bor utanför de starka kollektivtrafikstråken. Dessa parkeringar gör det möjligt att lösa första delen av resan med andra färdmedel för att sedan kunna fortsätta resan med kollektivtrafik.

Pendlarparkeringar bör också samordnas med idéer kring hyr- och lånecykelsystem samt samåkning, för att underlätta färdmedelsbyten ytterligare. I Gävle saknas hänvisade ytor för pendlarparkering i dagsläget. Vissa platser används i praktiken för pendlarparkering, men arbetet med att iordningsställa ytor och underlätta färdmedelsbyte behöver förbättras. Översiktsplanen pekar ut platser där mark för pendlarparkering behöver utredas vidare. När möjligheterna att pendla blir bättre blir det också enklare för företag att rekrytera arbetskraft, att utveckla regionen och uppnå positiva miljöeffekter.

Busstrafik

Busstrafiken i Gävle kommun omfattas av stadsbusstrafik, landsbygdstrafik och den regionala busstrafiken mellan kommunerna i Gävleborgs län och angränsande län. Stadsbusstrafiken består av stomlinjer med hög turtäthet och lokallinjer med medelhög turtäthet. Turtätheten har stor påverkan på linjens attraktivitet. I tätorten Gävle är boendetätheten i snitt 17 invånare per hektar. Längs linje 2, som har flest antal resor, finns i snitt 40 invånare per hektar inom 400 meters radie för dagbefolkningen och 37 invånare per hektar för nattbefolkningen. Längs linje 1, som är den näst största linjen, finns i snitt 70 invånare per hektar för dagbefolkningen och 44 invånare per hektar för nattbefolkningen. Även om linje 1 har högre befolkningstäthet så sker färre resor med den än med linje 2. Trafikverket och Sveriges Kommuner och Landsting tog fram ett täthetsmått år 2014/2015 som skulle kunna användas i de olika planeringsskedena. Detta täthetsmått visar att nattbefolkningen behöver vara minst 35

invånare per hektar för att trafik med tio minuters mellanrum ska vara möjligt.

Tågtrafik

Sverige har som ambition att skapa ett fossilfritt transportsystem senast år 2045. Järnvägssystemet i Sverige är nästan helt fossilfritt och är ett effektivt alternativ till bil, buss och inrikesflyg för persontransporter. I Gävle ansluter Bergslagsbanan, Ostkustbanan och Norra stambanan. På alla stambanorna är det kapacitetsbrist och även genom Gävle Centralstation, vilket gör att det blir en intressekonflikt mellan person- och godstrafik på järnvägen och utvecklingen av tågtrafiken begränsas eller inte kan genomföras. Önskemålet är att flytta över viss del av godstågstrafiken till sjöfart och på så sätt avlasta järnvägsnätet och öka kapaciteten för persontågstrafik. Om kapaciteten ökar på banorna kan restiderna sänkas, säkerheten och turtätheten öka och nya trafikupplägg skapas. Det skulle göra att förutsättningarna för arbetspendling förbättras avsevärt. I slutet av 2000-talet började tågresandet ta fart rejält och trenden är att efterfrågan på tågtransporter fortsätter att öka.

Biltrafik

Gävle kommuns mål är att minska biltrafikandelen från 64 procent år 2012 till 33 procent 2030. Trafiknätets utformning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och bidra till utvecklingskraft i hela kommunen. Gävle kommun har goda kommunikationsmöjligheter till andra städer. De viktigaste vägarna är E4, E16, riksväg 56 och riksväg 76.

Transportsystemet ska utformas så att medborgarna och näringslivet med lätthet kan nå det utbud och de aktiviteter i samhället som de har behov av eller önskar. Ambitionen är att fler av de korta resorna ska göras till fots eller med cykel och att kollektivtrafiken ska vara det mest attraktiva valet för de lite längre resorna. För en del av befolkningen kommer bilen att fortsätta vara det enda realistiska alternativet. Teknikutvecklingen går i rasande takt och samhället förändras avseende ägande kontra köp av tjänster. Med automatierade fordon och bilpooler kommer kanske många av oss varken behöva köra eller äga bil i framtiden och en stor andel av fordonsflottan kommer kunna klassas som någon form av kollektivtrafik. Förutsättningarna för varuleveranser, drift och underhåll av transportinfrastruktur och dagens kollektivtrafik kommer se lite annorlunda ut med förarlösa fordon. Resultatet skulle kunna bli att personbilstrafiken minskar även om befolkningen ökar och bilinfrastruktur kan tas i anspråk för övriga trafikslag och stadsutveckling. Bilpooler, samåkning och autonoma fordon kan vara lösningar för att skapa en tillgänglig och attraktiv stad med människan i fokus.

Parkering

Parkering är ett viktigt medel för att styra utvecklingen i den riktning som anges i kommunens trafikstrategi. Parkeringsavgifter och parkeringstillgång är bra styrmedel för att reglera trafik och trängsel i städer och för att få människor att välja andra färdmedel än bilen, samtidigt som det krävs tillräckligt med bilplatser i rätt lägen för att skapa attraktiva och tillgängliga miljöer. Enligt Gävle kommuns parkeringspolicy ska parkeringen medverka till effektiv markanvändning och främja resande till fots, med cykel och kollektivtrafik. Detta

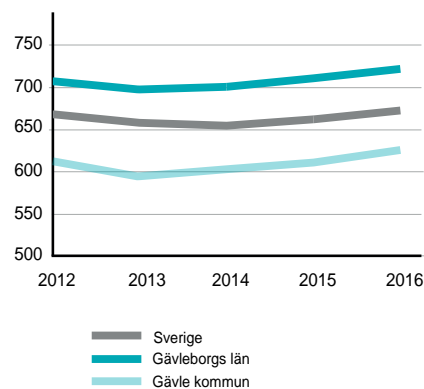
Parkeringsmål för en attraktiv och tillgänglig stad:

- Parkering ska medverka till en effektiv markanvändning.
- Parkering ska medverka till en god tillgänglighet till centrum, i första hand för besökare.
- Parkeringar i Gävle upplevs som välskötta och trygga.

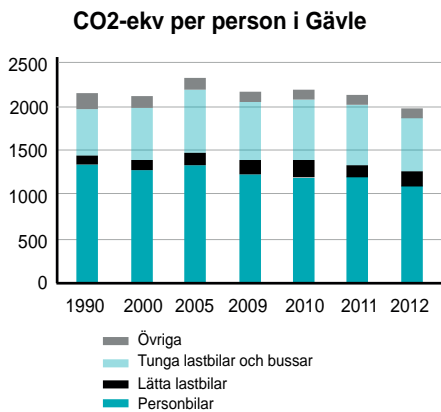
Parkeringsmål för ett hållbart transportsystem:

- Parkering ska främja resandet till fots, med cykel och kollektivtrafik.
- Parkering används som verktyg för att minska trafikarbetet med bil.
- Parkering ska medverka till att de skadliga utsläppen från biltrafiken minskar.
- Parkering ska medverka till att godstrafiken i den centrala staden minskar.

Körsträcka per invånare



Körsträcka i mil per person och år. Jämförelse mellan Sverige, Gävleborgs län och Gävle kommun år 2009-2013. Källa: RUS



Utsläpp från transporter i koldioxidekvivalenter per person i Gävle, år 1990-2012.

Källa: RUS

kan göras genom t.ex. gemensamma parkeringslösningar, samnyttjande, bilpool, friköp, minimerad markparkering, pendlarparkeringar, cykelgarage. Parkeringsnormen har flexibla parkeringstal.

Miljöbilar

Gävle kommun verkar för att öka andelen miljöanpassade bilar. För att lyckas krävs det att fordonen kan drivas med fossilfri energi, att det finns tillräcklig tillgång till det fossilfria alternativet, och att antalet laddstationer och tankställen som erbjuder förnybara bränslen ökar. De viktigaste laddplatserna för elfordon bedöms vara långsamladdare i hemmiljö för privatbilar och på arbetsplatserna för bilar i företag och organisationer. För att elbilsutvecklingen ska ta fart krävs även en väl utbyggd publik laddinfrastruktur med såväl snabbaddare, semisnabbaddare och långsamladdare. Utbudet av laddstationer i regionen är begränsat och det vore välkommet om såväl offentliga som privata aktörer tog aktiv del i ett kommunalt och regionalt utbyggnadsprogram för laddningsinfrastruktur.

Gävle kommun ska ta fram en övergripande strategisk energiplan som anger planeringsriktningarna för stadens energiarbete och ger en översiktlig bild av nuläget och framtida behov. Det är förutsättningar för att vi ska få en energieffektiv och fossilfri stad. Dessutom samarbetar Trafikverket, Vinnova och Energimyndigheten i ett projekt (Elvägar) där två leverantörer (Rosersbergs Framåtskridandes AB och Region Gävleborg) får testa varsin lösning för elvägar i verklig miljö. Försöken beräknas vara avslutade 2018 och syftar till att ge kunskap om hur elvägar fungerar och om tekniken kan användas i framtiden.

Godstrafik

Väl fungerande godstransporter på väg, järnväg och sjöfart är en förutsättning för att ett samhälle och dess handel ska fungera och är helt avgörande för en stads funktion. I takt med att godsvolymer ökar och export- och importandelarna stiger, får transporterna en allt viktigare roll för näringslivet. Gävle kommun ska vara klimatneutral år 2050 samtidigt som kommunen är en tillväxtmotor i regionen. Det gäller att det finns rätt infrastruktur för effektiv hantering av det gods som länet och kommunen genererar men även för det gods som ska färdas genom regionen. Gävle hamn är det självklara navet för import och export på ostkusten. Endast 10-15 procent av godset har start- och målpunkt i Gävle kommun, vilket gör Gävle hamn till en mycket viktig regional och nationell hamn.

Gävle ska utvecklas som logistiknav. Den potential som finns i Gävleområdet med bland annat tillkommande logistiktor, närheten till Arlanda och Stockholm och att Gävle hamn är ostkustens största containerhamn är oerhört värdefulla förutsättningar för fortsatt tillväxt och utveckling. Att utveckla axeln Finland (Helsingfors) – Sverige – Norge (Oslo) innebär också en intressant möjlighet att förena de tre nordiska länderna. Flera områden har potential för godstransporter inom kommunens gränser. Ersbo och Sörby Urfjäll är exempel på områden för företag med omlastning från lastbil till lastbil. Gävle hamn är området för omlastning mellan väg, järnväg och sjöfart och Tolvfors är det framtida området för omlastning från lastbil till lastbil med stor potential för omlastning mellan väg och järnväg.

Gävle hamn räknar med upp till en tredubbling av godsmängderna



fram till år 2030, vilket är mer än Trafikverkets prognos för godstransporter 2030 som snarare handlar om en fördubbling i Gävle. Gävle hamn ska kunna expandera och vara ett modernt intermodalt logistikcentrum där sjöfart, järnväg och vägtransporter möts. Samtidigt finns det intressekonflikter med både bebyggelseutveckling och Gävles dricksvattentäkt Valboåsen. Hamnleden går över Valboåsen, vilken är utpekad som riksintresse för vattenförsörjning. De flesta transporter från Gävle hamn passerar vattentäkten på järnväg eller väg. Vattentäkten måste säkras på kort och lång sikt. Godstransporterna på väg genom centrala Gävle önskar Gävle kommun minska. Fältskärsleden är redan hårt belastad samtidigt som bostadsplaneringen ut mot havet längs Gavleån pågår för fullt och Gävle central behöver byggas om och utökas med fler genomgående spår. Utvecklingen av Hemlingby med handel och bostadsbyggande ökar belastningen på Spängersleden och behovet av ytterligare en koppling mellan riksväg 76 och E4 växer. Hur transportinfrastrukturen för Gävle hamn ska lösas måste utredas.

Väg och järnväg

För lastbilstransporterna är Hamnleden, E4, E16 och riksväg 56 vitala stråk inom kommungränsen. Järnvägstransporterna genom Gävleborg är omfattande och Gävle är en viktig knutpunkt i det svenska järnvägsnätet. Bergslagsbanan, Ostkustbanan och Norra stambanan knyts samman i Gävle. Genom att den nord-sydliga axeln med stråken E4/Ostkustbanan och Norra stambanan/ riksväg 83 möter det öst-västra stråket med E16/Bergslagsbanan uppstår ett logistiknav i länet och därmed finns förutsättningar för trafiklösningar som öppnar för affärs- och transportmöjligheter. Gävle kommuns önskemål är att andelen godstransporter på järnväg ska öka. För att uppnå det krävs en överflyttning från lastbil till järnväg. Satsningar på järnvägsinfrastruktur är en förutsättning för att den regionala tågtrafiken ska kunna utvecklas. Det är också en förutsättning för att Gävle ska kunna bli en regional tillväxtmotor.

Ökade godstransporter på järnväg ställer krav på stora områden för omlastning. Mark för detta ska reserveras i Tolvfors. En bättre samordning av godstransporter i tätorterna måste ske, eftersom utrymmet är begränsat och transportererna miljöbelastande. Det övergripande målet för godstransporter är att skapa ett effektivt och hållbart transportsystem för de godstransporter som genereras i eller passerar kommunen. En viktig pusselbit för att nå målet är att det finns vägar och järnvägar



med tillräcklig kapacitet, god tillgänglighet till hamnar och godsterminaler. Elektrifiering av järnvägsspår och anslutningsspår till Gävle hamn skulle medföra en betydande effektivisering i form av kortare transporttider, eftersom tågen kan angöra hamnen direkt utan att byta lok.

Sjöfart

Sjöfartsverket ansvarar för den största farleden längs kusten. Gävle hamn ansvarar för två farleder, Holmuddsrännan från Böna fyr till Fredriksskans och Korsnäs. Gävle kommun ansvarar för ett antal mindre farleder från Axmar i norr till Furuvik i söder. I norra delen av kommunen finns även Norrsundets hamn som har god infrastruktur i form av väg och järnväg, samt möjlighet för stora fartyg att lägga till.

Gävle hamn är länets största hamn, prioriterad nationellt och av riksintresse. Hamnen har ett bra geografiskt läge med kort inseglingsränna och stort upptagningsområde. Med sitt strategiska läge strax norr om stor-Stockholmsområdet och i direkt anslutning till Sveriges hetaste industriregioner, är Gävle hamn en naturlig knutpunkt. Till hamnområdet hör Fredriksskans på norra sidan om farleden och Granudden på den södra sidan. Gävle hamns expansion fortsätter och ställningen som ostkustens logistiknav förstärks ytterligare. Dessutom ska Stockholm lägga ner sina tre centralt belägna hamnar i Värta, Louden och Berg, vilket kan innebära en betydande ökning av verksamheten i Gävle hamn. Med de befintliga utvecklingsområdena och de som byggs anses det finnas tillräckligt mycket kajplats för att tillgodose behovet på lång sikt. Det kommer dock att finnas behov av ytterligare ytor i kajnära läge. De som finns är idag upptagna av magasin och mindre verksamheter som har hamnrelaterad verksamhet, men som inte behöver ligga nära kajen. För att frigöra utrymme nära kajerna behövs mark längre inåt land, men som ändå ligger i anslutning till hamnen. Snödeponin som ligger i anslutning till Gävle hamn kan behöva flyttas på grund av att hamnen behöver området för att öka sin kapacitet. Ersbo kan vara en möjlig alternativ lokalisering av snötippen.

Luftfart

Gävle flygplats ligger 15 kilometer sydväst om Gävle och 15 kilometer öster om Sandviken. Flygplatsen ägs och drivs av Gävle kommun. Kommunfullmäktige har beslutat att verksamheten på Gävle Flygplats AB ska upphöra. Även om verksamheten vid Gävle flygplats inte kommer att drivas vidare av Gävle kommun så kan det komma andra aktörer. Vid byggnation i närheten av flygplatsen är det därmed viktigt att beakta eventuella tillstånd för flygplatsen.

Viktiga infrastruktursatsningar fram till år 2030 med utblick mot 2050

Viktiga infrastruktursatsningar för buss

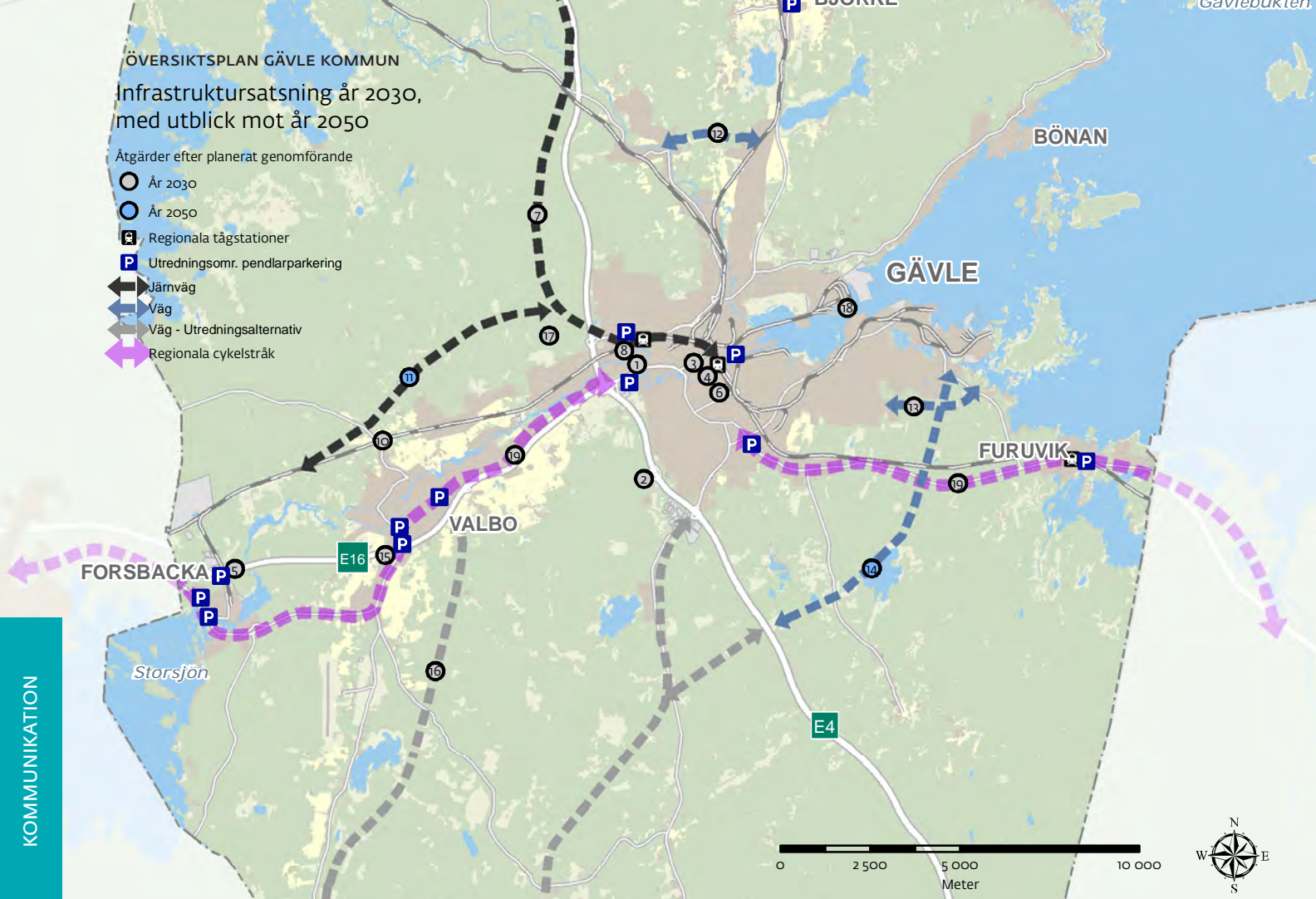
1. och 2. Gustavsbro - Gävlebro

Det finns behov av ökad framkomlighet för kollektivtrafiken mellan Gävle Centralstation och Gustavsbro/Gävlebro, samt av bytespunkt för nationell, regional och lokal busstrafik med pendlarparkering.

ÖVERSIKTSPLAN GÄVLE KOMMUN Infrastruktursatsning år 2030, med utblick mot år 2050

Åtgärder efter planerat genomförande

- År 2030
- År 2050
- 🚉 Regionala tågstationer
- P Utredningsomr. pendelparkering
- ➡ Järnväg
- ➡ Väg
- ➡ Väg - Utredningsalternativ
- ➡ Regionala cykelstråk



VIKTIGA FRAMTIDA INFRASTRUKTURSATSNINGAR FÖR ÅR 2030 MED UTBLICK MOT 2050

KOLLEKTIVTRAFIK

1. Gustavsbro
2. Gävlebro
3. Centrumhållplatsen Rådhuset
4. Busshållplats Gävle Centralstation
5. Forsbacka motorväghållplats

JÄRNVÄG

6. Gävle centralstation
7. Ostkustbanan Gävle–Sundsvall, dubbelspår
8. Regional tågsstation Gävle Västra
9. Regional tågstation i Hagsta
10. Bergslagsbanan
11. Bergslagsbanan - ny sträckning

VÄGAR

12. Milbostigen
13. Förlängning av Upplandsleden
14. Förbifart Hemlingby
15. Mackmyra Trafikplats - Valbo handelsområde
16. Riksväg 56; Hedesunda – Gävle

LOGISTIKOMRÅDEN

17. Tolvforsskogens logistikområde
18. Utveckling av Gävle hamn

CYKEL

19. Regionalt cykelvägnät, Sandviken - Gävle - Skutskär



Fredriksskans, Gävle hamn

3. Centrumhållplatsen Rådhuset

Sambandet mellan stadsbussarnas centrumhållplats Rådhuset och regionala bytespunkten vid Gävle centralstation behöver förbättras. Idag är det en brist på kapacitet under stora delar av dygnet vid hållplats Rådhuset. Tillgänglighet, tydlighet och säkerhet vid Rådhusetorget, som fungerar som bytesplats för stadsbussarna, måste öka.

4. Busshållplats Gävle Centralstation

Det krävs en förbättrad busshållplats vid Gävle central för den lokala och regionala busstrafiken och en tydligare koppling mellan centralstationen och Rådhuset.

5. Forsbacka motorvägshållplats

Norr om Forsbacka, på E16, går buss nummer 41 mellan Sandviken och Gävle, men i dagsläget finns ingen busshållplats nära Forsbacka. Kommunen kommer att utreda behov och effekter av att anlägga motorvägshållplatser i anslutning till E16 i Forsbacka. Mark bör reserveras för motorvägshållplats.

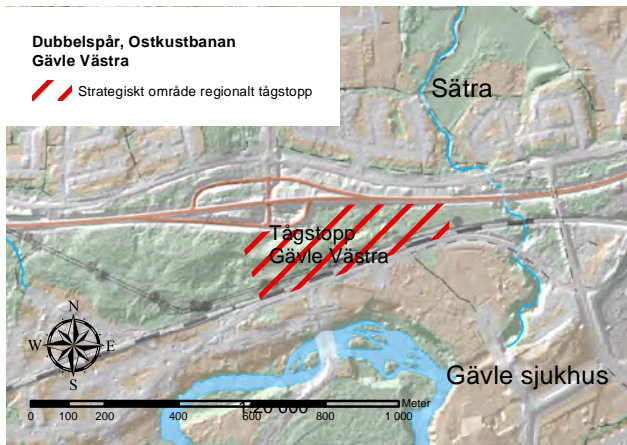
Viktiga infrastruktursatsningar för järnväg

6. Gävle Centralstation

Gävle Centralstation är strategiskt viktig för Gävle stad men även för regionen. Kapacitetsproblemen på spåren vid stationen är stora, vilket ställer krav på genomgripande utveckling av hela stationsområdet. De fyra spår som finns idag räcker inte längre. Gävle Centralstation måste utökas med fler spår, servicefunktioner och anslutning till busstrafik och pendelparkeringar. Behov finns av ett genomgående godsspår.

7. Ostkustbanan

Ostkustbanan mellan Gävle och Sundsvall är enkelspårig med tät trafik och stora kapacitetsbrister. Därför behöver befintlig spårläggning optimeras i väntan på andra åtgärder. En förstudie har gjorts för dubbelspårutbyggnad mellan Gävle och Sundsvall, en av Sveriges mest belastade järnvägssträckor. Ostkustbanan har en viktig funktion att fylla eftersom den förbinder södra norrlands kustland med Stockholm och järnvägssystemet i de södra delarna av landet. Kommunen har antagit en fördjupad översiktsplan över nytt dubbelspår längs Ostkustbanan. Kommunen tillsammans med Trafikverket har utrett alternativa



Strategiskt område för en regional tågstation, Gävle Västra, utpekad i fördjupad översiktsplan för dubbelspår på Ostkustbanan som antogs av Kommunfullmäktige den 22 juni 2015.

spårkorridorer för sträckan Gävle Central till norra kommungränsen. Kommunen förespråkar i den antagna planen en spårdragnings väster om E4 fram till Bergby och vidare i ny sträckning väster om befintlig järnväg efter Bergby. Västra alternativet har möjlighet till två regionala tågstationer, Gävle Västra och Hagsta.

8. Regionaltågsstation Gävle Västra

Gävle kommun och Region Gävleborg har önskemål om en ny regional tågstation, Gävle Västra, i anslutning till Gävle sjukhus. Detta kräver att mark tas i anspråk för spår, pendlarparkering och busshållplatser. En ny regional tågstation ökar möjligheterna att arbetspendla till och från Gävle, främst till närliggande arbetsplatser som sjukhuset, Gavlehov och Teknikparken.

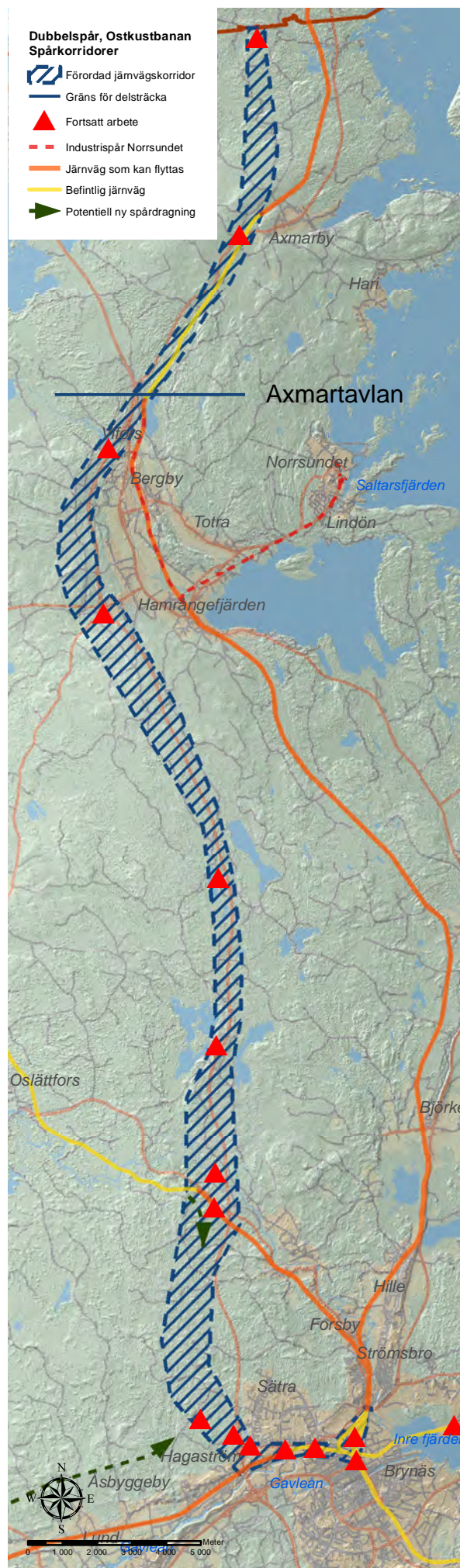
9. Regionaltågsstation i Hagsta

Gävle kommun gör stora ansträngningar för att skapa förutsättningar för utveckling av såväl person- som godstrafik. Samtidigt är det angeläget att bygga fler regionala tågstationer för att skapa möjlighet till ytterligare arbetspendling och regional utveckling. Ett tågstopp i Hamrångebygden ger möjlighet till nya pendlingsmönster för boende i området, inte minst i nordlig riktning och koppling mot Gävle central och vidare mot Stockholmsregionen. Detta förbättrar förutsättningarna för företagsamhet och nyetableringar.

10. Bergslagsbanan

Bergslagsbanan har stor betydelse för godstransporter och för utvecklingen i Gävle hamn. Nuvarande kapacitetsbrister gör det dock omöjligt med en fortsatt utveckling av gods- och persontrafiken. Nya mötesspår Gävle – Storvik behöver byggas. Dessutom behöver nya utredningar genomföras för ytterligare kapacitetshöjande åtgärder såsom förläggning av befintliga mötesstationer, nya mötesstationer och partiella dubbelspår.

Utdrag ur plankartan i fördjupad översiktsplan för dubbelspår Ostkustbanan, antagen av Kommunfullmäktige 22 juni 2015. Läs mer om planen på kommunens hemsida.



11. Bergslagsbanan - Ny sträckning

Om Ostkustbanan får ny sträckning väster om Gävle, blir en ny anslutning för Bergslagsbanan möjlig där järnvägen kan förläggas norr om bebyggelsen. Reservat för framtida sträckning av Bergslagsbanan behöver utredas vidare. Åtgärden tillhör perspektivet utblick år 2050.

Viktiga infrastruktursatsningar för väg

12. Milbostigen

Ny väg mellan Norra Åbyggeby och Hille för att möjliggöra ny bostadsbebyggelse.

13. Förlängning Upplandsleden

Förlängning av Upplandsleden ut till Furuvičsvägen för att möjliggöra framtida bostadsbebyggelse i Bomhus.

14. Förbifart Hemlingby

Ny förbifart som förbinder riksväg 76, E4 och eventuellt riksväg 56. En eventuell koppling vidare mot Fredrikskans och Granudden bör också utredas

15. Mackmyra Trafikplats - Valbo handelsområde

Mindre trafikåtgärder kan behövas vid Mackmyra Trafikplats när alla etapper av Valbo Köpstad är utbyggda.

16. Riksväg 56, Hedesunda - Gävle

Trafikverket planerar att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten på riksväg 56 mellan Hedesunda och Gävle. Syftet är att underlätta transporter mellan södra och norra Sverige genom att en del trafik går på riksväg 56 i stället för på det högt belastade vägnätet längs E4 genom Stockholmsregionen. Riksdagen har beslutat att riksväg 56 ska vara en del av det nationella stamvägnätet. Vägen har en stor andel tung trafik, vilket leder till problem med framkomlighet och trafiksäkerhet. Tre alternativa sträckningar kvarstår; alternativ 5 som ansluter till E16 vid Sofiedal, alternativ 7.1 som ansluter till E4 vid Ersbo och alternativ 7.2 som ansluter till E4 och möjlighet att koppla ihop med förbifart Hemlingby och en sydligare anslutning till riksväg 76. Gävle kommun förordar alternativ 7.2 eftersom det alternativet tillsammans med en ny länk mellan E4 och rv 76 (förbifart Hemlingby) skulle avlasta Spängersleden, möjliggöra bostadsbyggande i Hemlingby, Bomhus, Järvsta och Furuvič samt skapa en förbättrad tillfart för godstransporter till pappersmassaindustrierna vid Karskär och Skutskär.

Viktiga infrastruktursatsningar för logistikområden

17. Tolvforsskogens logistikområde

Tolvforsskogen är ett viktigt utvecklingsområde för Gävle kommun. Området ligger väster om E4 vid





Utredningsalternativ för riksväg 56 mellan Hedesunda, Valbo och Gävle.

Fortsatt arbete

- Trafikprognos 2030. Behov finns av en trafikprognos för hela Gävle kommun. Åtgärd föreslås lyftas till fortsatt arbete/ framtagande av infrastrukturstrategi.
- Teknisk Handbok ska tas fram
- En gångplan ska tas fram som vägledning för prioritering av åtgärder i gångvägnätet
- En ny cykelplan ska tas fram
- Utbyggnad av cykelvägnätet ska ske enligt Gävles cykelplan samt de kompletterande cykellänkar som föreslås i översiktsplanen.
- Pendlarparkeringsplan ska tas fram
- Godstransportplan ska tas fram
- Program för Tolvforsskogens utveckling ska tas fram
- En översyn av gällande FÖP Gävle hamn ska ske

Hamnleden, nära korsningen med E16 och Bergslagsbanan och planeras bli ett större logistikområde. Planeringen av en ny dragning av Ostkustbanan fortskrider, och dubbelspår norrut förbi Tolvforsskogen skulle skapa ett effektivt logistikcenter med järnvägsanslutning och närhet till E4. Stora markområden finns tillgängliga väster om E4 och kan kompensera för en framtida avveckling av Näringen och kan inrymma både person- och godsbangård samt depåer.

18. Utveckling av Gävle hamn

Utveckling av Gävle hamn i Granudden leder till ökad trafik, som i sin tur leder till krav på nya vägar. Ett alternativ skulle vara en förlängning av Upplandsleden ut till Furuviiksvägen, vilket skulle minska genomfartstrafiken på delar av Furuviiksvägen. Utredning om läge och konsekvenser av vägen på övriga trafikinätet krävs. Ett annat alternativ är en helt ny väg som kopplar samman E4 och Korsnäs. Utredning saknas men kommunen ska utreda konsekvenserna. En eventuell koppling mellan Fredriksskans och Granudden bör också utredas.

Idag finns en huvudinfart till Fredriksskans samt ytterligare en infart, den så kallade Bergrumsvägen, som främst används till arbetsrelaterad trafik i anknäring till hamnens drift. Inom något år kommer båda infarterna att behövas, varmed Bergrumsvägen breddas.

Godstrafik i centrum

För att komma till och från hamnen måste lastbilarna ta sig igenom staden. Framkomligheten längs bland annat Fältskärsleden är begränsad under rusningstrafik och godstransporter är inte önskvärda på sikt. Godstrafik med lastbil genom centrala staden behöver minska. Godstrafik ska i så stor utsträckning som möjligt ske på E4 och riksvägarna. Gävle kommun verkar för en framtida dubbelspårutbyggnad av järnvägen samt för lokalisering av ny transportintensiv verksamhet i goda trafiklägen.

Ny spåranslutning

Järnvägstrafiken till Gävle hamn är vital för hamnens utveckling. Järnvägsplanen omfattar utformningen av en ny spåranslutning mellan Gävle godsbangård och befintlig järnväg till Gävle hamn (Fredriksskansbanan). Järnvägsplanen omfattar också en elektrifiering av Fredriksskansbanan. Direktanslutningen frigör kapacitet i och med att det möjliggör snabbare genomfart på bangården, vilket i sin tur ökar kapaciteten på Ostkustbanan och Bergslagsbanan som idag är hårt belastade. Projektet sker i samarbete med Trafikverket och Region Gävleborg.

Viktiga infrastruktursatsningar för cykel

19. Regionalt cykelstråk, Sandviken - Gävle - Skutskär

Ett genomgående regionalt cykelvägnät föreslås i öst- västlig riktning mellan Sandviken, Gävle och Skutskär. Cykelstråket använder sig till största del av befintliga gång- och cykelvägnät men behöver kompletteras i vissa länkar, exempelvis Forsbacka- Sandviken och Forsbacka-Valbo. Stråket skulle öka möjligheten att cykla till närliggande arbetsmarknader och rekreationsområden över kommungränserna. Stråket förbättrar även möjligheten att lokalt ta sig fram som gående och cyklist mellan lokala målpunkter.

Fortsatt arbete

- Trafikprognos 2030. Behov finns av en trafikprognos för hela Gävle kommun. Åtgärd föreslås lyftas till fortsatt arbete/ framtagande av infrastrukturstrategi.
- Teknisk Handbok ska tas fram
- En gångplan ska tas fram som vägledning för prioritering av åtgärder i gångvägnätet
- En ny cykelplan ska tas fram
- Utbyggnad av cykelvägnätet ska ske enligt Gävles cykelplan samt de kompletterande cykellänkar som föreslås i översiktsplanen.
- Pendlarparkeringsplan ska tas fram
- Godstransportplan ska tas fram
- Program för Tolvforsskogens utveckling ska tas fram
- En översyn av gällande FÖP Gävle hamn ska ske



RIKTLINJER FÖR KOMMUNIKATION OCH INFRASTRUKTUR

Hållbart transportsystem

- Gävle kommun ska minska antalet resor och transporter. (MSP)
- Gävle kommun ska öka andelen resor och transporter med hållbara färdmedel.(MSP)
- Gävle kommun ska miljöanpassa resor och transporter. (MSP)
- Gång- och cykeltrafiken har högst prioritet, bortsett längs stomlinjenätet där busstrafiken har högst prioritet, och Europavägar , riksvägar och Hamnleden där biltrafiken är högst prioriterad. (Trafikstrategi)
- Gävle ska arbeta utifrån Fyrstegsprincipen. (Trafikstrategi)
- Det ska vara lätt att ta sig till och från verksamheter inom Gävle. (Tillgänglighetsprogrammet)
- Nyetableringar av stora bostadsområden, skolor, vård, handel och annan service ska kunna nås med gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Gångtrafik

- Genhetsknoten bör inte vara mer än 1,5 i tätbebyggda områden.

Cykeltrafik

- Genhetsknoten bör inte vara mer än 1,5 i tätbebyggda områden.
- Restidskvoten bör vara under 1,5 mellan större bostadsområden och viktiga målpunkter i tätorter.
- Utbyggnad av cykelvägnätet ska ske enligt Gävles cykelplan samt de kompletterande cykellänkar som föreslås i översiktsplanen.
- Parkeringspolicyen med parkeringstal för cykel ska följas.

Kollektivtrafik

- Gävle kommun ska arbeta för att utveckla kollektivtrafikheter och bytespunkter.
- Restidskvoten bör inte överskrida 1,5 för kollektivtrafiken i förhållande till bilen i tätbebyggda områden.
- Gävle kommun ska verka för utbyggnad av järnvägsinfrastruktur.

Biltrafik

- Parkeringsnorm och policy ska följas.
- Framkomligheten på de primära utryckningsvägarna ska säkras.

Godstrafik

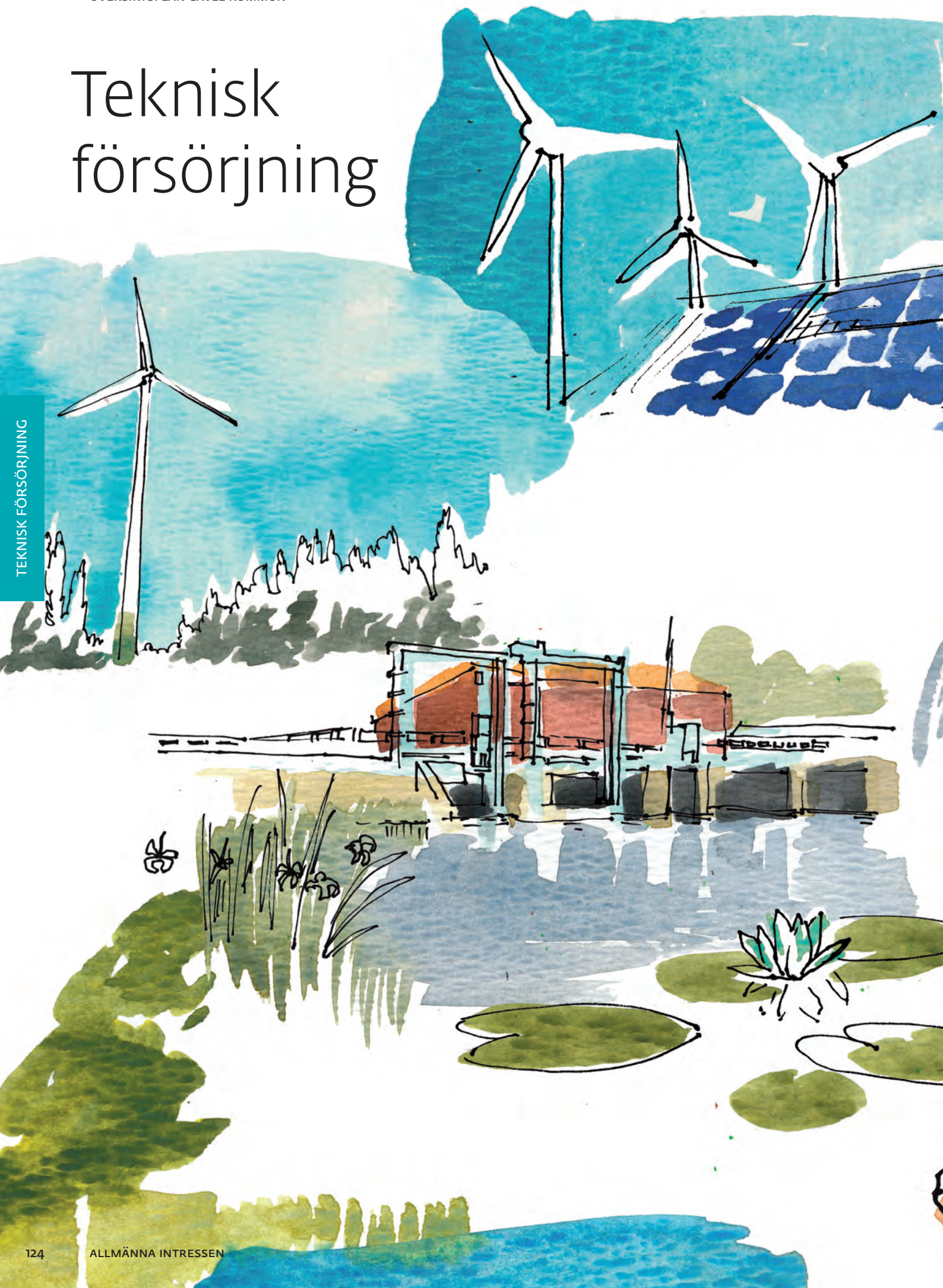
- Gävle kommun ska arbeta för att utveckla logistikområden och stärka Gävle hamns utvecklingsmöjligheter.
- Gävle kommun ska verka för utbyggnad av väg- och järnvägsinfrastruktur som är viktigt för näringslivet.
- Farleden/inseglingsleden till Gävle hamn värnas.

Luftfart

- Vid byggnation av större byggnader, vindkraft och master ska hänsyn tas till flygets influensområde.
- Vid byggnation i närheten av flygplatsen ska flygets bullerutbredning beaktas.

Teknisk försörjning

TEKNISK FÖRSÖRJNING



Teknisk försörjning

För att skapa en attraktiv stad måste den grundläggande servicen fungera. Då behövs en robust teknisk infrastruktur som kan erbjuda både allmänheten och näringslivet förutsättningar att verka och utvecklas. Den tekniska försörjningen måste planeras i god tid för att klara kommande kapacitetskrav och klimatförändringar. En hållbar utbyggnad innebär även att satsa på miljövänliga energikällor och infrastruktur, exempelvis med bredband, för att kunna minska behovet av resor. Större satsningar ska ske i linje med översiktsplanens övergripande riktlinjer för bebyggelse och planarbetet måste ske i god tid innan en etablering ska finnas på plats.

Energidistribution

Elnät

Elnätet inom Gävle är starkt och ger möjligheter till fortsatt utbyggnad och utveckling av bygden. Ledningsnätet är cirka 2 800 kilometer, varav fyra femtedelar är nedgrävd kabel, vilket minskar risken för avbrott och ger god driftsäkerhet.

Elnätet inom Gävle tätort, Forsbacka och Hedesunda ägs av Gävle Energi och är anslutet via sex fördelningsstationer, varav fyra är anslutna till Vattenfalls regionnätledning på 70 kV, en till Ellevio ABs regionnätledning på 130 kV och en till Vattenfalls regionnätledning på 20 kV. I övriga kommunen finns fördelningsstationer i Hamråde inom Ellevio ABs nät medan östra delen inom Furuvik ansluter till Vattenfalls nät. Rakt genom kommunen i nord-sydlig riktning leds två stamnätledningsgator på 400 kV.

Inom Gävle kommun finns sex olika elnätsägare: Gävle Energi, Ellevio AB, Vattenfall, Sandviken Energi, Årsunda Kraft, och Svenska Kraftnät. Deras koncessionsområden för elnät är distribuerade enligt kartan på nästa sida.

Kraftledningar skapar elektromagnetisk strålning, vilket kan påverka människors hälsa, se figuren till höger. Därför ska kraftledningar placeras så att strålningpåverkan på människan minimeras. Läs vidare i kapitlet "Miljö- och riskfaktorer". För avstånd utifrån en eller flera ledningars faktiska årsmedelströmvärde krävs en magnetfältsberäkning. Nätägaren ska alltid samrådas vid exploatering som ger stadigvarande vistelse, bostäder och likväl arbetsplatser.

Kända brister i elnätet

Till Furuvik finns idag en begränsad reservkapacitet där elnätet i perioder blir ansträngt. I framtiden diskuteras en samordnad förstärkning till området.

Spänningskvaliteten i Forsbacka är periodvis bristfällig på grund av att elnätet i Forsbacka inte är tillräckligt starkt samt att det är sammankopplat med ett industrinät. En utredning mellan inblandade nättaktörer pågår för att komma tillrätta med problemen.

Strålningsnivåer (μT) i förhållande till avstånd för olika kraftledningar, schablon för enstaka ledningar.

Ledningar	400 kW	200 A
—	220 kW	500 A
—	130 kW	350 A
—	70 kW	350 A
—	40 kW	350 A
—	20 kW	350 A



Avsnittet "Teknisk försörjning" har koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner", "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och "Gävle kommun en tillväxtmotor i regionen" och särskilt strategierna:

- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- Hållbara, effektiva och tillförlitliga infrastrukturer och kommunikationer

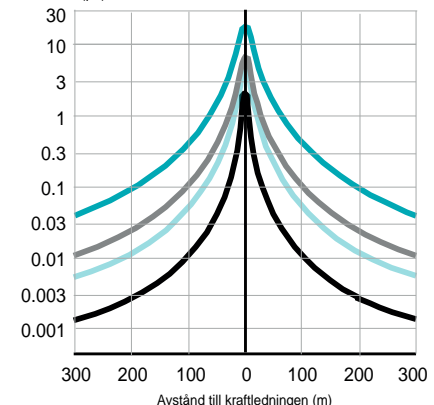
Samråd med Svenska Kraftnät

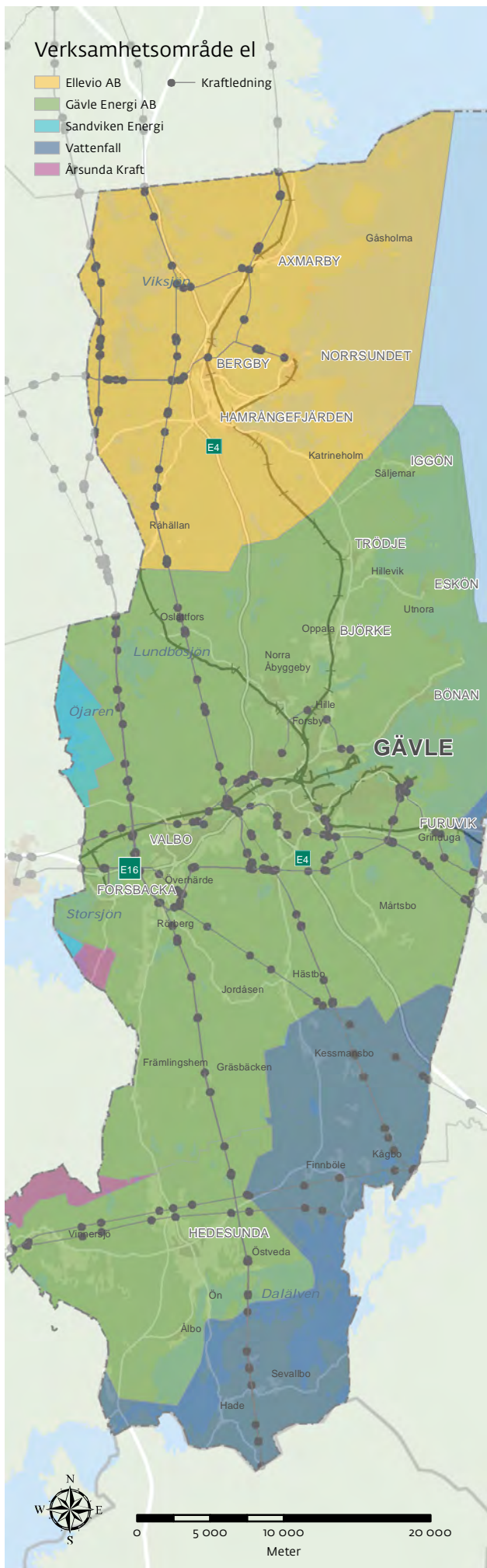
Inom ett avstånd på 300 m från Svenska Kraftnäts ledningar ska Svenska Kraftnät alltid samrådas med. I normala fall ska kraftledningar med 220 kV ha ett skyddsavstånd på 80 m och kraftledningar med 400 kV ett skyddsavstånd på 130 m (schablon för enstaka ledningar).

Ledningsnät

Redovisning av kraftnätet finns i webbkarttjänsten. Både Svenska Kraftnäts och övriga ledningar.

Magnetfält i mikrotesla (μT)





Naturgas och biogas

Naturgas är ett icke förnyelsebart fossilt bränsle, som dock är betydligt renare och mindre skadlig för miljön än andra fossila bränslen som kol och olja. Gasen, vars huvudbeståndsdel är metan, utvinns från naturgasfält och transporteras i gasledningar från utvinningsplatserna till användningsplatsen, alternativt som flytande naturgas (Liquefied natural gas, LNG) som oftast transporteras med båt. Användningsområden för naturgas är bland annat uppvärmning av bostäder, kraftproduktion och industriell verksamhet.

Biogas är ett förnyelsebart bränsle som bildas när organiskt material bryts ned av mikroorganismer i en syrefri miljö. Gasen består av metan och koldioxid. Som fordonsbränsle är både biogas och naturgas mer miljövänligt än bensin och diesel - även E85. Däremot sker ett visst läckage vid produktionen av biogas. Enligt statens energiutredning är biogas det mest miljövänliga fordonsbränslet som finns kommersiellt tillgängligt i dagsläget.

Gävle Energi har i uppdrag att finna möjligheter och realisera lokal och regional produktion av biogas för fordon. Detta arbete ska ske i samverkan med både offentliga och privata aktörer i regionen.

Utbyggnaden av gasinfrastruktur är inne i en utvecklingsfas inom Gävle kommun. Det finns för närvarande en tankstation för fordonsgas på Sörby Urfjäll, men däremot inget utbyggt gasnät. På Duvbackens reningsverk finns lokal produktion av biogas där rågas uppgraderas till fordonsgaskvalitet. Flera projekt är på gång och ett flertal investeringar planeras.

Gasreservat

Det finns sedan tidigare ett utpekade gasreservat i Gävle kommun som pekar ut tidigare tänkt ledningsgata mellan Karskär och väster ut mot Sandviken. Gasreservatet anses inte vara aktuellt och bör därför utgå. En utredning pågår för ny regional gasledning.

Fjärrvärme

Gävle Energi har ett fjärrvärmenät som är väl utbyggt och som idag finns över hela Gävle stad.

Förstärkningar och energieffektiviseringar som utförs hos kunder gör att produktionen och fjärrvärmenätet är väl förberett för nyanslutningar och förtätningar inom befintlig infrastruktur.

Uppvärmningen av fjärrvärmevattnet sker i egen regi via Gävle Energis helägda dotterbolag Gävle Kraftvärme, via det 50 procentägda Bomhus Energi samt via BillerudKorsnäs. Produktionen består av en mix av biobaserad kraftvärme, restvärme, rökgaskondensering och fossil olja som spets och reserv.

Gävle Energi arbetar aktivt med Gävle kommuns exploateringsplaner för att i ett tidigt skede kunna påverka och möjliggöra för fjärrvärmeanslutningar.

Gävle Energi äger bolaget Bionär tillsammans med Ockelbo och Älvkarleby kommuner. Bionär levererar värme och varmvatten till drygt 550 företags- och privatkunder och har idag fyra mindre fjärrvärmenät inom Gävle kommun samt ett antal mindre produktionsanläggningar som förser specifika objekt med miljömässigt hållbara värmelösningar. I Gävle kommun driver Bionär fjärrvärmenätet i Norrsundet, Bergby, Hedesunda och Forsbacka.

Regionalt fjärrvärmenät

Gävle Energi jobbar aktivt med grannkommunerna för att ge förutsättningar att bygga ett regionalt fjärrvärmenät. Vid en sådan utveckling finns möjlighet att en större del restvärme kan användas i och ytterligare förbättra regionens miljövärden. Dessutom finns då möjlighet att ansluta nya kunder och områden längs den nya ledningsdragningen.

Ett intressant utvecklingsområde är lokal matproduktion, som skulle kunna leverera lågtempererad värme till växthus, fiskodlingar med mera. En sådan etablering skulle vara möjlig utefter nya ledningar i ett regionalt fjärrvärmenät.

Ett regionalt fjärrvärmenät planeras i sträckningen mellan Skutskär i Älvkarleby kommun till Sandviken, via Gävle stad, i ett öst-västligt stråk. Möjligheterna till effektivt användande av infrastrukturen för fjärrvärme tros därför i framtiden vara bäst längs med detta stråk.

Fjärrkyla

I dagsläget har de flesta byggnader i centrala Gävle egen lokal kylproduktion baserad på mindre eldrivna kompressorkylmaskiner. Gävle Energis mål med fjärrkylan är att förse Gävle stads fastigheter med en miljömässigt hållbar kyllosning. Produktionssystemet baseras på kylmaskiner samt frikyla från Gavleån.

Ökade temperaturer och ökad risk för värmeböljor i och med kommande klimatförändringar gör det troligt att behovet av kylning ökar i framtiden.

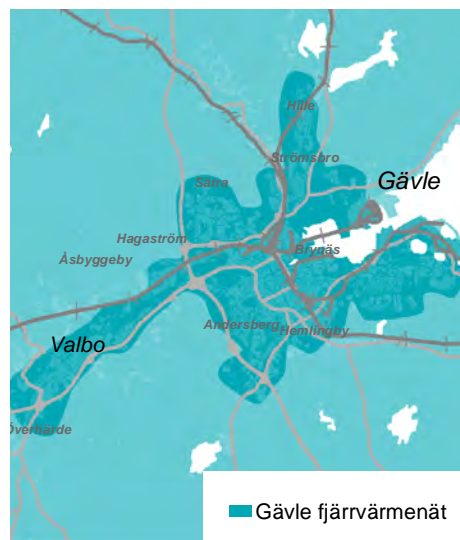
Geoenergi

Geoenergi och geotermi bidrar inte idag till elproduktionen i Sverige, eftersom systemen är så kallade lågtemperatursystem. Men även om det inte produceras någon el i geoenergianläggningar, ersätter geoenergin användningen av direktverkande el, uppvärmning med fossila bränslen och kyla och värme från företrädesvis fjärrvärme/fjärrkyla.

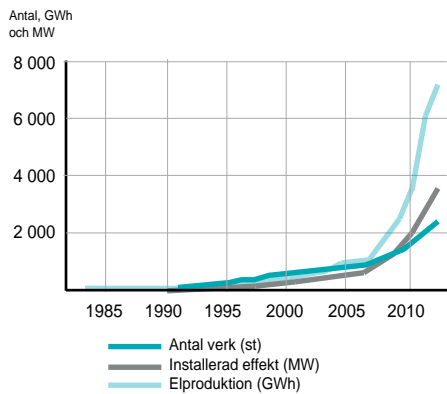
För att uppnå EU:s klimatmål med halverade utsläpp av växthusgaser från 1990 års nivå till år 2050 krävs ett ökat användande av förnybara energislag. Här bedömer SGU att geoenergin kan utgöra en viktig del, men en fortsatt utbyggnad måste ske på ett hållbart sätt, framför allt rörande samspelet med andra samhällsintressen som till exempel undermarksbyggnationer och grundvattenanvändning.

Fjärrvärme

Fjärrvärme är en energiform med hög resurseffektivitet och låg miljöbelastning. År 2016 var andelen förnybart i bränslemixen i Gävle 99,3 procent med målet 100 procent 2018. Primärenergifaktorn är så pass låg som 0,03 (olja har faktorn 1,11).



Fjärrvärmenätets utbredning i Gävle Stad (ungefärlig utbredning).



Utvecklingen i Sverige över producerad energi från vindkraft under perioden 1982-2012.

Vindkraft

I planeringsunderlaget "Vindkraft i Gävle kommun" finns flera vägledande riktlinjer för vindkraft. Där kan du läsa mer.

Försvarets intressen

Försvarets intressen är i ett tidigt skede svåra att avgöra om en utbyggnad av vindkraftverk går i konflikt eller inte. Därför ska samråd alltid ske med Försvarmakten i samband med prövningar av vindkraftverk.

Försvarmakten har påpekat särskild varsamhet i områdena UVK07-UVK10.

Samrådspartners

Försvarmakten och radiolänkoperatörer är viktiga samrådspartners vid vindkraftsprövningar.

Produktion av förnybar energi

Intresset för förnyelsebara energikällor har ökat de senaste åren tack vare att kunskapen om klimatförändringarna har ökat och ställts i fokus. EU:s mål är att andelen förnybar energi ska uppgå till 20 procent innan 2020. Minst tolv procent av den totala energin bör enligt dessa mål komma från vindkraft. I Sverige ställs från 2017 hårdare krav i och med Klimatlagen, läs mer s.xx.

Vindkraft

Vindkraft är den förnyelsebara energikälla som ökar mest i världen och är viktig för att minska koldioxidutsläppen.

Vindkraften fortsätter att öka i Sverige och elproduktionen har ökat från 3,5 TWh 2010 till 14,1 TWh 2015.

Riksdagens mål för den svenska vindkraftsutbyggnaden är att det ska vara möjligt att producera 30 TWh vindkraft per år 2020, varav 20 TWh vindkraft på land och 10 TWh till havs (i vattenområden).

Vid utgången av 2015 fanns 3270 vindkraftverk i Sverige. De producerade sammanlagt 14,1 TWh med en installerad effekt av 6037 MW. Vindkraftens andel av den totala nettoproduktionen av el var cirka tio procent 2015. I Gävleborgs län fanns 127 vindkraftverk i slutet av 2015, med en installerad effekt på 323 MW och som producerade 1,1 TWh.

Vindkraftsutbyggnaden har ännu inte tagit fart i Gävle kommun och har idag inga större vindkraftverk. Det finns dock flera områden med goda vindförhållanden och därmed god potential.

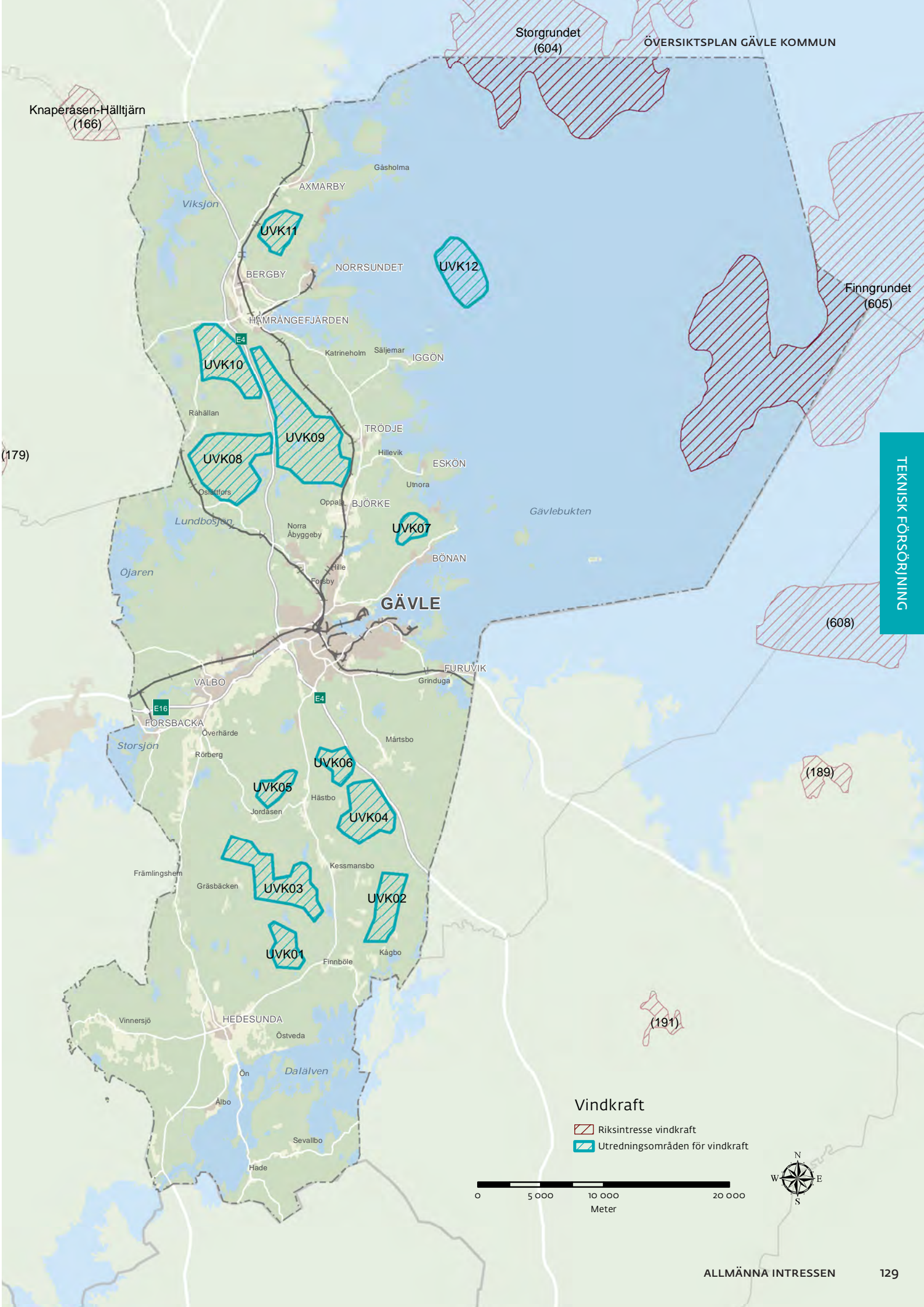
Utredningsområden för vindkraft

I översiktsplanen pekats tolv områden ut som utredningsområden för vindkraft. Syftet är att skapa en helhetsbild över kommunens potentiella vindkraftsområden och få ett väl avvägt underlag inför kommande mer detaljerade lämplighetsprövningar. Utpekade vindkraftsområden har genomgått en enklare prövning och kommunen anser att det är motiverat och lämpligt med fortsatt prövning för medelstora eller stora vindkraftanläggningar. Frågor kring exploateringsgrad, byggnadshöjd, placering och störningseffekter med mera avgörs i en mer detaljerad utredning av området.

Områden utpekade som utredningsområden för vindkraft i översiktsplanen ska lämna företräde för andra viktiga samhällsintressen, men utgör en restriktion mot etableringar av enskilda intressen som påtagligt motverkar möjligheten att nyttja området för vindkraft. För fördjupning kring vindkraften i Gävle kommun hänvisar översiktsplanen till det planeringsunderlag som tagits fram som underlag, "Vindkraft i Gävle kommun". Du hittar underlaget på kommunens hemsida.

Områden av riksintresse för vindkraft

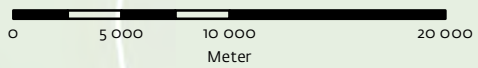
I Gävle kommun finns två områden av riksintresse för vindkraft: Storgrundet och Finngrundet. Båda dessa områden ligger till havs och endast delvis inom kommunens geografiska område. Gävle kommun ställer sig positiv till havsbaserad vindkraft inom dessa två riksintessområden under förutsättning att andra intressen såsom farleder och viktiga naturvärden inte påtagligt skadas.



TEKNISK FÖRSÖRJNING

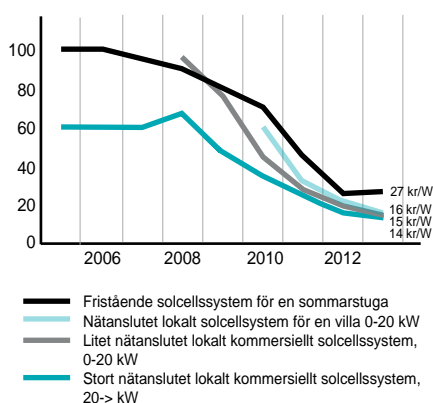
Vindkraft

- Riksintresse vindkraft
- Utredningsområden för vindkraft



Prisutveckling för solcellssystem i Sverige

Typiska medelpriser för nyckelfärdiga solcellssystem (exklusive moms) inrapporterade av svenska installationsföretag



Källa: IEA-PVPS

Fortsatt arbete

Solkarta

Ett arbete att kartlägga Gävle kommuns potential att nyttja solenergi på hustak har påbörjats i samarbete mellan Gävle kommun, Högskolan i Gävle och Gävle Energi, och förväntas färdigställas i slutet av 2017. Arbetet förväntas ge en detaljerad bild av potentiell solenergi-produktion kopplat till enskilda fastigheters förbrukning. Resultatet kan förhoppningsvis öka intresset för förnybar energi, solenergi.

Solenergi

Solcellstekniken står inför ett kommersiellt genombrott i Sverige och världen. Investeringskostnaden för tekniken har under senare år kraftigt minskat. Kostnaden i kombination med att tekniken är mycket tillförlitlig har gjort att antalet installationer ökat väsentligt i världen. Tyskland var tidigt ute med statliga subventioner för att skapa en marknad i landet. Tyskland har klart flest installationer i världen och är idag världsledande, även om de flesta solcellsmoduler tillverkas i Kina.

Solenergi i planeringen

Solceller kan bidra till att skapa energismartare byggnader. För att solceller ska bli en mer självklar del vid byggnation bör det finnas med tidigt i planeringen och stärkas med stöd av detaljplanen. För att solcellerna ska bli en given byggdel bör de finnas med redan vid exempelvis avvägningar om färg- och materialval.

Solceller är känsliga för beskuggning. Placering av omkringliggande byggnader och växtlighet har därför stor betydelse för solcellsanläggningarnas produktionsförmåga.

Växtlighet är av stor vikt för både trivsel och miljö. Lövträd kan exempelvis ge ett minskat behov av kylning sommartid. Målet bör vara att förena grönska och solceller. Solceller bör i största möjliga mån placeras på eller vara integrerade i taket. Byggnadernas orientering samt taklutning är också av betydelse för möjligheten att producera solet. Om solcellerna integreras i klimatskalet kan värmen som alstras användas till att förvärma tilluft. Likaså kan solcellerna användas som solavskärmning samtidigt som el produceras. Lokal elproduktion minskar dessutom de överföringsförluster som sker när energi transporteras genom elnätet för användning på annan plats.

Vattenkraft

Idag står vattenkraften för cirka 45 procent av den totala elproduktionen i Sverige och en stor del av den tillgängliga reglerkapaciteten, vilket gör vattenkraften till den enskilt största förnybara energikällan i Sverige.

Inom Gävle kommun finns vattenkraft i Gavleån, Testeboån och Hamrångeån. Den största produktionen sker i Gavleån med åtta vattenkraftverk, varav sju ägs och drivs av Gävle Energis dotterbolag Gävle Kraftvärme. Ett drivs av en privat aktör men fallrätten ägs av Gävle kommun. Ett normalår producerar Gävle Kraftvärmes anläggningar ungefär 56 GWh el.

Länsstyrelsen och Gävle Kraftvärme har tillsammans gjort en omfattande utredning om Gavleån för att fastställa ramarna för hur vattenkraftproduktion och det biologiska livet ska kunna samverka. Arbetet pågår även för att skapa förutsättningar att bygga ett nytt kraftverk i Forsbacka. Miljötillstånd för byggande, erhöles hösten 2013.

I Testeboån finns i dag två vattenkraftverk som ägs av en privat aktör. Gävle Kraftvärme drev Forsby Vattenkraftverk, som nu är rivet, fram till maj 2004.

I Hamrångeån finns tre vattenkraftverk ägda av privata aktörer.

Äldre vattendomar

De flesta av kommunens vattenkraftverk har vattendomar från slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. Vattendomarna beslutades under en tid då mängden energi som kunde tas från kraftverken

bedömdes vara viktigare än den biologiska mångfalden i vattendragen. Det har inneburit att flödet förbi de flesta kraftstationerna är alltför litet för de organismer som lever strax nedströms kraftverksdammarna. I förslaget till åtgärdsprogram för Bottenhavets vattendistrikt för 2015-2021, betonas vikten av att nya vattendomar tas fram för befintliga kraftverk då dessa utgör vandringshinder för värdefulla och hotade arter, till exempel ål.

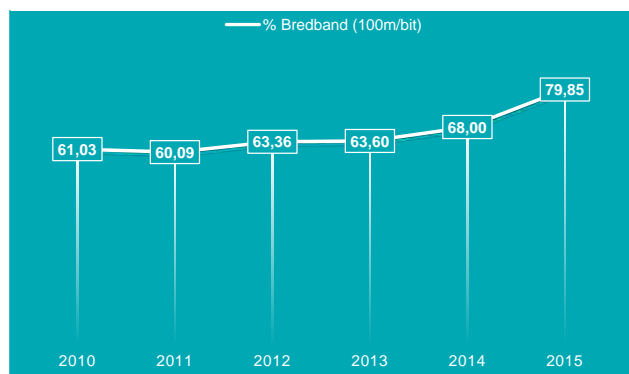
Bredband

Få saker i modern tid har påverkat Sverige och världen så mycket som bredband och IT. Tillgång till bredband är idag en förutsättning för hållbar tillväxt, sysselsättning, företagande, effektiv förvaltning och inte minst för att förenkla vardagen för medborgare och företag.

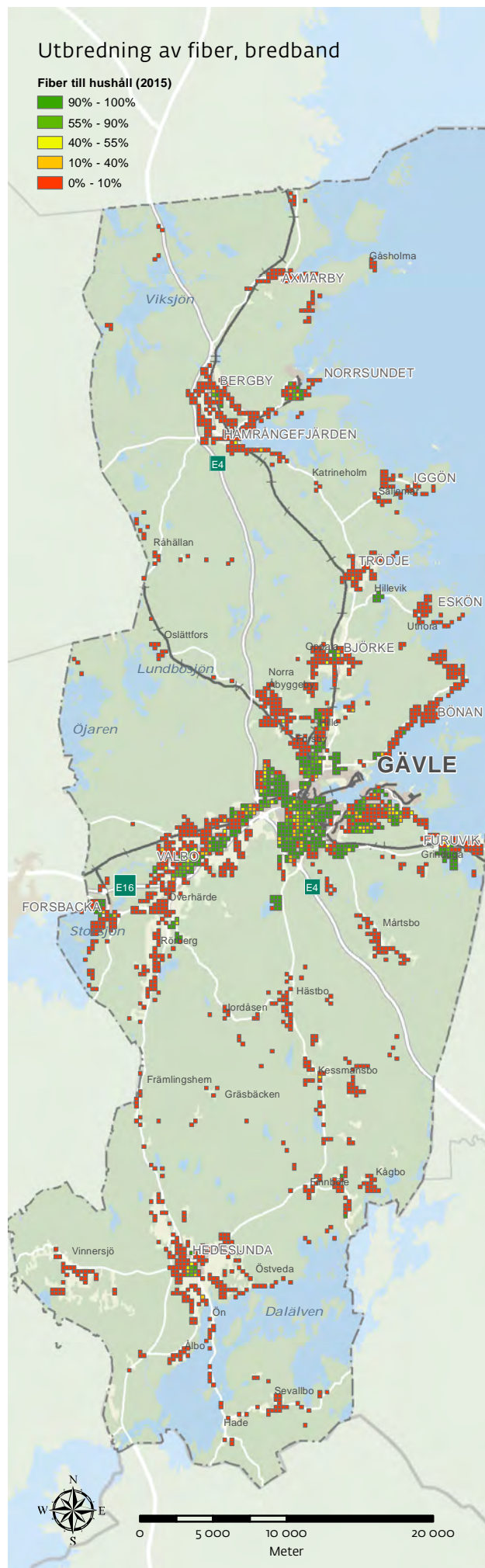
Om Gävle ska kunna behålla och attrahera nya företag och invånare måste vi kunna erbjuda god tillgång till snabbt, tillgängligt och robust bredband. Detta är en förutsättning för att kunna leva, bo och verka i kommunen.

Enligt Post- och telestyrelsens (PTS) bredbandskartläggning från 2013 hade då 64 procent av kommunens hushåll och 60 procent av företagen tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s. Utbyggnaden har hittills skett främst i tätorterna där utbyggnaden är billigare och kan ske på kommersiell grund. Den stora utmaningen blir att nå resten av hushållen och företagen i kommunen, inte minst på landsbygden. År 2016 presenterade regeringen en ny bredbandsstrategi "Sverige helt uppkopplat 2025" där det översiktliga målet är att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till minst 100 Mbit/s år 2020. På längre sikt är målen att 98 procent av alla hushåll och företag i hela Sverige bör ha tillgång till minst 1 Gbit/s senast år 2025 samt att det bör finnas tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där människor normalt befinner sig senast år 2023. Den nya nationella bredbandsstrategin innebär höjda ambitioner jämfört med de regionala och kommunala strategierna för bredband.

De senaste årens satsningar på bredband har givit resultat. Andelen hushåll med tillgång till bredband (100Mbit/s) har mellan åren 2011-2016 vuxit från 60% till 83,69%.



Andel av hushåll med bredband 100m/bit i Gävle kommun



Bredbandsstrategi 2020

Kommunfullmäktige antog den 29 september 2014 "Bredbandsstrategi för Gävle kommun 2014-2020".

Mål enligt bredbandsstrategin:

År 2020 har 95 procent av företagen tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.

År 2020 har 90 procent av hushållen tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.

Bredbandsstruktur i Gävle kommun

I Gävle kommun är samtliga tätorter anslutna till fibernätet. Någon form av utbyggnad har skett i alla tätorter utom tre: Berg (Hedesunda), Lund och Totra. Dessa tre orter är anslutna till ADSL.

Av Gävles småorter har ungefär hälften anslutits till fibernätet.

Av PTS bredbandskartläggning framgår att samtliga bostäder och företag i kommunen har 1 Mbit/s av så kallad "funktionell tillgång till internet". Det framgår också att alla har tillgång till mobilt bredband via 3G, samt att 97 procent har tillgång till 4G. Tillgången till internet via fiber är mindre med 61 procent täckning i tätorterna och tio procent på landsbygden. I fiberstatistiken ingår endast de som är fysiskt ihopkopplade med fibernätet.

Återvinning och avfallshantering

Avfallshanteringen i samhället är i huvudsak en mobil verksamhet med stora krav på fungerande logistik. Det viktiga i den fysiska samhällsplaneringen är framförallt att vägar, vändzoner och hämtningsställen uppfyller kraven på en säker och rationell hämtning. Å andra sidan tillkommer krav från hushållen på hög tillgänglighet och god service. Med bra planering och dialog i planprocesserna kan dessa två kravsidor dock tillgodoses på ett bra sätt.

Återvinningsverksamhet i kommunen

Gästrike Återvinnarens verksamhet är koncentrerad till Utmarksvägen 14 och 16 där ledning, administration, åkeriverksamhet, verkstäder, lager och den största återvinningscentralen är lokaliserade. Övriga tre återvinningscentraler i Gävle kommun är lokaliserade i Hamrånge, Forsbacka och Hedesunda.

All hämtning av hushållsavfall sker i egen regi och körs till Forsbacka Miljöcentrum. Restavfallet lastas om av Gästrike Avfallshantering för vidare transport till olika förbränningsanläggningar. Matavfallet behandlas på Mullbacka komposteringsanläggning som ägs av Ekogas AB.

I direkt anslutning till komposteringsanläggningen finns mark avsatt för möjlig expansion av verksamheten med biogasanläggning och omlastning av material i egen regi.

Det finns 55 återvinningsstationer i kommunen som Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTI) ansvarar för.

Framtida återvinningsverksamhet

Gästrike Återvinnare planerar för etablering av en biologisk behandlingsanläggning för utvinning av biogas av matavfall intill nuvarande komposteringsanläggning i Forsbacka (färdig 2017). Det är tänkbart att framtida omlastningshantering etableras i Forsbacka i egen regi. Den utökning av permanent bostadsbebyggelse som sker norr om Gävle kan ställa högre krav på möjlighet att lämna grovavfall och farligt avfall i de norra kommundelarna. Lokalisering av ytterligare en återvinningscentral i Gävles norra delar kan därför bli aktuell.

Vid eventuell exploatering av Tolvforsskogen vid trafikplats Gävle norr för industri och logistik kan det vara en lämplig plats för etablering av ytterligare en kommunal återvinningscentral för att möta den framtida befolkningsutvecklingen och öka tillgängligheten till en återvinningscentral för Gävles norra delar.

Viktigt att beakta i framtida bebyggelseplanering:

Avfall och återvinning

EU-direktivet om avfallshierarkin är styrande för all avfallshantering. För att bättre skydda miljön ska medlemsstaterna vidta åtgärder för hantering av avfall enligt följande hierarki som ska tillämpas i prioritetsordning:

1. Förebygga uppkomst av avfall
2. Återanvändning
3. Materialåtervinning
4. Energiåtervinning
5. Deponering

Gästrike Återvinnare

Kommunalförbundet Gästrike Återvinnare har det kommunala ansvaret för all insamling och behandling av hushållsavfall i Gävle kommun.

Renhållningsordning

Renhållningsordningen är det övergripande styrdokumentet för avfallshanteringen i Gävle kommun.

- I centrala lägen är det ont om ytor för källsortering av avfall och trångt för hämtningsfordon. Bostadsbebyggelse bör därför planeras med gemensamma hämtställen för att även undvika frekvent tung trafik inne i bostadsområdet.
- Standard på vägar och vändzoner kan vara bristfällig i äldre förtätade villaområden och fritidsområden.
- Att planera för ytor som säkerställer hushållens möjlighet att enkelt lämna avfall till återvinning i nya bostadsområden.
- Större andel permanentboende i befintliga fritidsområden kräver högre standard på vägar och vändzoner för att motsvara kraven för regelbunden trafik med tunga hämtningsfordon.

Brandvattenförsörjning

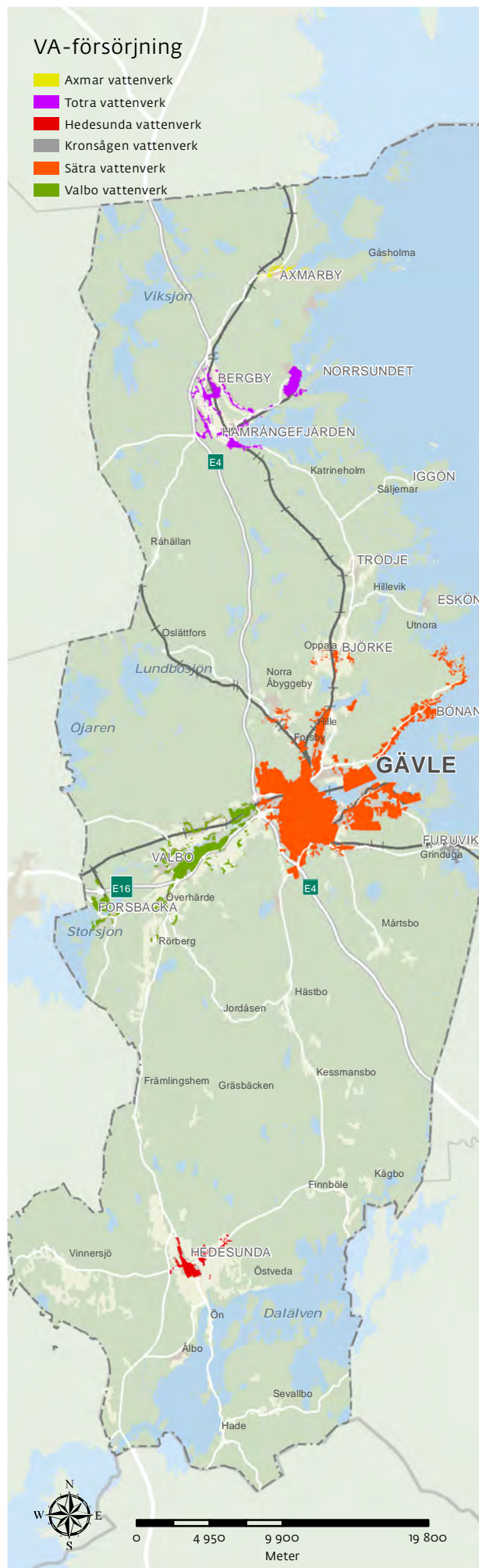
Brandvattenförsörjning har i många år varit kopplad till dricksvattenledningar i form av brandposter. När dricksvattenledningssystem började införas i tätorter installerades även brandposter för att kunna utnyttja ledningarnas vatten till brandbekämpning. Då hade räddningstjänsten mindre tillgång till pumpar, och fordon med tankar existerade inte. Detta medförde att brandposter placerades tätt och gav en överdimensionering av dricksvattenledningarna för att få ett tillräckligt högt vattenflöde så att vattnet skulle kunna nå branden. Nu för tiden används andra släckmetoder och tankbilar har införts, så istället för att använda brandposter direkt till släckningsarbetet har användningen övergått till att fylla tank- och släckbilar från speciella brandposter eller från andra vattentag.

För att möjliggöra en säker och effektiv räddningsinsats i framtiden behöver tillgång på brandvatten beaktas tydligare i kommunens fysiska planering. Byggnader och verksamheter kan placeras på mer eller mindre lämpliga platser med hänsyn till tillgången på brandvatten. Följande frågeställningar bör tas i beaktande:

- Har räddningstjänsten rätt förutsättningar för att göra en räddningsinsats i planerade områden?
- Hur säkerställs att rätt förutsättningar lämnas till ansvariga fastighetsägare och verksamhetsutövare?
- Finns det alternativa lösningar till brandvattenförsörjning?

Vatten- och avloppsförsörjning

Med vatten- och avloppsförsörjning avses produktion och distribution av dricksvatten samt rening och avledning av avloppsvatten. Med avloppsvatten avses både spillvatten och dagvatten. Det finns både kommunala vatten och avlopp som driftas av Gästrike Vatten, och enskilda vatten och avlopp. För att uppnå hållbara vatten- och avloppssystem krävs kretsloppsanpassade lösningar. Beroende på var i kommunen bebyggelseutvecklingen



Vatten- och avloppsstrategin (VA)

VA-strategin utgör, tillsammans med VA-översikten, grunden för en VA-plan i Gävle kommun. Strategin omfattar de vattentjänster som nämns i lagen om allmänna vattentjänster.

I VA-planen omsätts de vägval och prioriteringar som beslutats i strategin till handlings- och åtgärdsplaner. Läs mer i VA-strategin.

Dagvattenhantering i VA-strategin

- I planer för förändrad markanvändning och exploatering ska avledning av dagvatten minimeras.
- För att behålla vattnets naturliga kretslopp ska lokalt omhändertagande av dagvatten eftersträvas, särskilt vid avledning till slutna system, för att minska risken för översvämning.
- Vid större exploateringar där flera aktörer är involverade är det av stor vikt att det lokala omhändertagandet av dagvattnet sker samordnat och utifrån ett helhetsperspektiv.
- I områden där vatten förekommer naturligt, i lågpunkter, våtmarker och sankmarker, ska marken, om möjligt, nyttjas för dagvattenändamål och inte bebyggas.
- Förorenat dagvatten ska renas så nära källan som möjligt och volymen dagvatten som leds bort i ledningar ska minimeras.

sker påverkas vatten och avlopps nätet olika. Den infrastruktur för vatten och avlopp, tillsammans med de naturresurser som finns, avgör tillgången på vatten i olika delar av kommunen. Det är oftast stora, kostsamma och tidskrävande processer att bygga ut vatten- och avloppssystemet, vilket betyder att byggnads- och investeringsplaneringen måste ske i god tid för att klara en snabbt ökande befolkning.

I befintlig investeringsplan för vatten och avlopp finns utrymme för en befolkningsutveckling i staden enligt översiktsplanens mål fram till 2030. I och med de nya befolkningsmålen och riktlinjer för bebyggelse behöver investeringsplanen för vatten och avlopp revideras och ta höjd för kommunens tillväxt i hela kommunen. En anpassning behöver göras avseende översiktsplanens riktlinjer för bebyggelse, framför allt i områden som har begränsningar i systemet för nyexploatering redan idag, såsom Valbo, Furuvik, Forsbacka och Hamrångebygden. För tillfället pågår utredningar för att stärka dricksvattenförsörjningen i kommunen, dels via vattenresurser inom kommunen, men också via regionalt samarbete med grannkommuner.

Vatten- och avloppsstrategi

Kommunfullmäktige beslutade den 26 maj 2014 att anta Gävle kommuns vatten- och avloppsstrategi. Strategin beskriver de fokusområden som anses vara de mest prioriterade inom hela kommunkoncernen för att i fortsättningen kunna arbeta fram en god planering för vatten och avlopp. Denna ska i sin tur skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara lösningar, möjliggöra minskad miljöpåverkan och underlätta samhällsutvecklingen. En VA-plan är framtagen och innehåller de åtgärder som krävs för att uppnå målen i vatten- och avloppsstrategin.

Kommunala verksamhetsområden

Gävle kommuns vatten- och avloppssystem är väl utbyggt. Drygt 90 procent av invånarna är anslutna till det kommunala nätet. Stor samverkan sker i regionen genom det gemensamma driftbolaget Gästrike Vatten som utvecklar och driftar vatten- och avloppssystemet på uppdrag av ägarkommunerna. Verksamhetsområden för vatten, spillvatten och dagvatten finns i:

- Forsbacka
- Furuvik
- Gävle
- Hamrångebygden (Axmar och Norrsundet)
- Hedesunda
- Valbo

Furuviksområdet försörjs med vatten- och avloppstjänster från Älvkarleby kommun.

Förutom verksamhetsområden finns även ett antal så kallade försörjningsområden. Det är avtalslösningar där fastighetsägarna är anslutna till det allmänna spill- och/ eller dricksvattennätet via inkopplingspunkter, men ledningssystemet ägs och förvaltas av fastighetsägarna själva.

Utöver ovan nämnda områden finns inget kommunalt vatten och avlopp. Där är vatten- och avloppslösningarna många och varierande.

Vatten- och avloppsverk

I kommunen finns sex vattenverk varav ett inte används idag: Axmarby, Totra, Hedesunda, Överhärde (ej i drift), Valbo och Sätra. Samtliga vattenverk förutom Hedesunda ser ett ökat behov av vattenkapacitet. Sätra vattenverk är det överlägset största med drygt 74 500 anslutna. Det försörjer Gävle stad från E4 i väster till Bomhus i öster och Björke i norr, samt Norrlandet, se karta föregående uppslag.

Totalt i kommunen planeras en ökning med över 10 000 bostäder fram till 2030. Med planerade investeringar bedöms Sätra vattenverk klara det kommande behovet fram till 2030 inom hela försörjningsområdet.

Från Valbo vattenverk, som försörjer Hagaström, Valbo och Forsbacka, är den tillgängliga kapaciteten redan begränsad. Omfattande utredningar har påbörjats för att ta fram kort- och långsiktiga åtgärder för att öka kapaciteten från såväl Valbo som Sätra vattenverk för att möta kommande behov. Både alternativa och kompletterande vattentäkter utreds.

Investeringar behöver även göras för att öka kapaciteten i Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet. Kapaciteten från vattenverket (Totra) bedöms enbart täcka nuvarande behov.

I Axmar finns för närvarande ingen kapacitet för nyanslutningar och en utredning krävs. Den nya Ostkustbanans dubbelspår kan komma att påverka vattenförsörjningen i Axmar, varför en utredning kring vattenförsörjning inväntar utredningar rörande ny Ostkustbana.

I Furuvik finns redan idag problem med begränsningar i ledningsnätet och vattenkapacitet från vattenverket. Idag bedöms endast ett fåtal bostäder kunna byggas innan investeringar gjorts.

Gävle kommun har fyra avloppsreningsverk: Axmarby, Norrsundet, Hedesunda och Duvbacken. Duvbackens avloppsreningsverk, som är det största, har biologisk rening och bidrar till biogasproduktionen i kommunen. Duvbacken försörjer Gävle, Forsbacka, Valbo och Hille. Duvbacken är dimensionerat för 120 000 personequivaler (pe). Det nuvarande tillståndet ligger dock på 100 000 pe. På lång sikt krävs en utbyggnad eller nybyggnad för att klara den ökande befolkningen och anslutningar till reningsverket samt anpassning för kommande lagstiftning för avloppsreningsverk, exempelvis för läkemedel. Utredning för nytt större reningsverk är påbörjad (150 000-200 000 pe).

Gemensamhetsanläggningar och enskilda avlopp

Det finns idag cirka 6 500 enskilda avlopp i kommunen. Sedan 2005 har ett inventeringsarbete av de enskilda avloppsanläggningarna i kommunen pågått. Erfarenheten från denna inventering visar att man i områden som bedöms ha hög skydds nivå räknar med att 70 procent av de enskilda avloppen inte uppnår en godtagbar rening.

I kommunen finns även sju större enskilda gemensamhetsanläggningar för avlopp som överstiger 25 personequivaler. Dessas sköts ofta gemensamt av de boende som är anslutna till anläggningen. De gemensamhetsanläggningar som finns i kommunen fungerar väl och det finns idag inga planer på att införliva dessa i något kommunalt verksamhetsområde.

Kommunstyrelsen antog i oktober 2014 en utbyggnadsplan för kommunalt vatten och avlopp för 2015- 2022. Planen visar de områden som uppfyller 6§ Lagen om allmänna vattentjänster och som därmed har ett behov av allmän försörjning av vatten och avlopp, samt i vilken prioriteringsordning utbyggnaden ska ske, se webbkarttjänst.

Utbyggnadsplan för vatten och avlopp

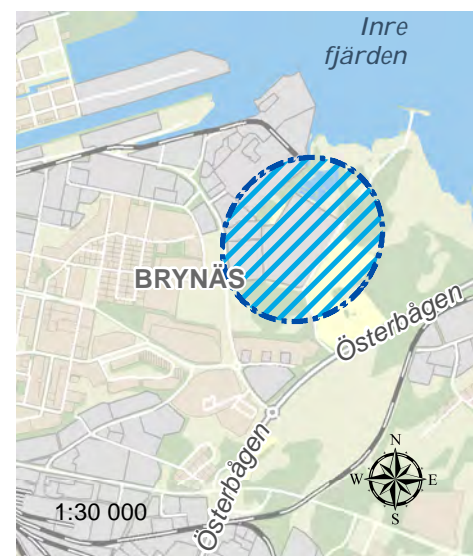
Gävle kommun arbetar med att ansluta områden med mindre lämpliga VA-anläggningar till det kommunala VA-nätet. Det är kommunens skyldighet enligt 6§ LAV, lagen om allmänna vattentjänster. Kommunen har tagit fram en prioriteringslista och för närvarande finns följande områden beslutade i utbyggnadsplanen för 2016-2022: Hamrånge, Rörberg, Heliga Landet, Åbyggeby, Forsby, Sälgsjön. Se även webbkarttjänst.

Fortsatt arbete

Nytt reningsverk Gävle stad

I och med att Gävle växer ökar även kraven på rening av spillvatten. En lokaliseringstudie för utbyggnad eller nybyggnad av nytt reningsverk för att klara framtida befolkningsökningar behöver tas fram. Dagens reningsverk Duvbacken försörjer Gävle, Forsbacka, Valbo och Hille.

Översiktsplanen pekar ut området run nuvarande reningsverk, Duvbacken, som strategiskt utredningsområde för nytt reningsverk, se webbkarttjänst.



Utredningsområde för nytt större reningsverk. Utredning påbörjad 2017 för 150 000-200 000 pe.

Utredningsområden för vattenförsörjningsanläggningar Gävle växer och för att säkerställa att det även i framtiden finns en robust dricksvattenförsörjning behöver mark tas i anspråk för vattenförsörjningen. Det finns ett stort behov av mer vatten och bättre redundans i nuvarande vattenförsörjningen för att uppnå en hållbar tillväxt. För att öka såväl kapacitet som redundans behöver fler vattenförsörjningsanläggningar etableras. Var nya anläggningar kan anläggas är naturgivet och lägesbundet till den isälvsavlagring som Gävle-Valboåsen utgör. Se planeringsunderlag för utredningsområden för vattenförsörjningsanläggningar i Översiktsplanens webbkarttjänst.

Dagvatten

Vi står inför stora utmaningar inom dagvattenområdet. Det är nödvändigt att vid planering och exploatering ta höjd för klimatförändringar, och genom effektiva åtgärder minska risken för översvämning och skador för att skapa en hållbar utveckling. Det innebär att dagvattenhanteringen i befintlig stadsmiljö behöver utvecklas, både vad gäller hantering, bortledning och rening. Lågpunkter i kombination med en stor andel hårdgjord yta kan innebära stora problem för fastigheter och byggnader om inte dagvattnet kan ledas undan.

Gävle kommuns gällande dagvattenpolicy antogs av kommunfullmäktige 2004. Här framgår bland annat klassificering av recipienter samt arbetsgång för dagvattenhantering i olika planskeden.

Vatten och avloppsstrategin framhäver bland annat:

- Kommunen prioriterar utbyggnad av kommunal VA-försörjning genom översiktsplaner och detaljplaner. Kompletteringar av befintlig försörjning ska först och främst ske i centrumnära, kollektivtrafiknära och vatten- nära lägen.
- I planer för förändrad markanvändning och exploatering ska avledning av dagvatten minimeras.
- I områden där vatten förekommer naturligt, i lågpunkter, våtmarker och sankmarker, ska marken, om möjligt, nyttjas för dagvattenändamål och inte bebyggas.
- Vid planering och åtgärdande av VA-lösningar ska hänsyn tas till effekter av ett förändrat klimat.
- Vid val av VA-lösningar i ny och befintlig bebyggelse ska reningsteknik som förbättrar statusen för omkringliggande vattenförekomster krävas.
- Inom områden med värdefulla vattenförekomster ska kommunen vara restriktiv till ny exploatering om den kan antas ha en negativ påverkan på befintliga och framtida vattentäkter.
- Dagvatten ska i första hand omhändertas, fördröjas och/eller renas inom den enskilda fastigheten.
- Föroreningar i dagvatten, som kan försvåra möjligheten att uppnå god status enligt Vattendirektivet, ska renas innan det når recipienten.
- Förorenat dagvatten ska renas så nära källan som möjligt och volymen dagvatten som leds bort i ledningarna ska minimeras.

Läs mer i Gävle kommuns vatten- och avloppsstrategi.

RIKTLINJER FÖR TEKNISK FÖRSÖRJNING

Energidistribution

El-nät

- Åtgärder på ledningsnätet ska främja ett driftsäkert nät inom Gävle kommun.
- För att minska sårbarheten vid olyckor och extrema väder ska Gävle kommun arbeta för att ledningsdragningar ska ske med marklagd kabel istället för luftburen ledning där så är lämpligt.
- Elektriska anläggningar ska förläggas så att exponering för magnetfält begränsas. Nyetablering av bostäder, skolor och förskolor ska undvikas där elektromagnetiska fält från kraftledningar och andra elinstallationer överstiger 0,4 µT, enligt strålskyddsmyndighetens riktlinjer.

Naturgas och biogas

- Gävle kommun är positiv till en fortsatt utveckling av infrastruktur för biogas.

Fjärrvärme, fjärrkyla

- Åtgärder på ledningsnätet ska främja ett driftsäkert nät för fjärrvärme och fjärrkyla inom Gävle kommun.
- Gävle kommun ska arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrvärme, fjärrkyla eller andra miljövänliga alternativ.

Förnybar energi

Vindkraft

- Områden utpekade som utredningsområden för vindkraft ska lämna företräde för andra viktiga samhällsintressen, men utgör en restriktion mot etableringar av enskilda intressen som påtagligt motverkar möjligheten att nyttja området för vindkraft.
- Etablering av stora och medelstora vindkraftsanläggningar ska i första hand göras inom områden som utpekats som riksintresse för vindkraft eller inom kommunalt utredningsområde för vindkraft.
- Etablering av vindkraftverk ska ske så att inte natur- eller kulturmiljövärden påtagligt skadas.
- Etableringar av vindkraftverk bör prioriteras i områden som redan är bullriga, till exempel utmed större vägar eller järnvägar.
- Gävle kommun förordar grupper av större vindkraftverk framför enstaka större kraftverk.
- Samordning mellan berörda kommuner ska ske när en etablering av vindkraft aktualiseras nära kommungränsen.
- Vid planering av stora och medelstora vindkraftsetableringar ska i efterföljande prövning finnas villkor om hur vindkraftverken ska nedmonteras och marken återställas.
- Etablering i känsliga stadsmiljöer, med höga kultur- eller naturvärden, ska undvikas.
- Lämpligheten vid etablering av gårdsverk eller miniverk bedöms utifrån varje enskild plats.

Solenergi

- Vid nybyggnation ska möjligheten att utvinna solenergi beaktas. Utformning och placering av byggnader bör gynna en framtida utvinning av solenergi.

Vattenkraft

- Vattenkraftens negativa påverkan på miljön ska minimeras vid effektivisering eller utbyggnad av vattenkraftverk.
- Gävle kommun anser att påverkan på kultur- och naturmiljö ska väga tungt i avvägningar kring etablering av vattenkraftverk.

Bredband

- Gävle kommun är positiv till en utbyggnad av bredband om minst 100 Mbit/s till landsbygd och stad.
- Vid nybyggnation ska bredband genom fiber anslutas eller om möjligt förberedas.
- Gävle kommun ska verka för att utbyggnad av bredband samordnas med andra markjobb, så som VA och vägarbeten.

Återvinning och avfallshandling

- Hushållen i Gävle kommun ska ha god tillgänglighet till källsortering av hushållsavfall, återvinningsmaterial och förpackningar.
- Hushållen i Gävle kommun ska ha goda möjligheter att lämna grovavfall och farligt avfall på ett miljöriktigt sätt.
- Infrastrukturen ska möjliggöra ett trafiksäkert och arbetsmiljösäkert sätt för hämtning och transport av hushållens avfall.

Brandvattenförsörjning

- Utformning av brandvattenlösning ska utredas tidigt i planprocessen. Räddningstjänsten ska samrådas med så tidigt som möjligt.

Vatten- och avloppsförsörjning

- Riktlinjer i VA-strategin ska följas.
- Utbyggnad av vatten- och avloppsanläggningar ska i första hand ske i översiktsplanens övergripande riktningar för bebyggelseutveckling. I andra hand centrumnära, kollektivtrafknära och vattennära.

Naturresurser

TEKNISK FÖRSÖRJNING



Naturresurser

Naturresurser kan delas in i förnyelsebara (exempelvis vind, sol och skog) samt icke förnyelsebara (exempelvis olja, kol och mineraler) och måste förvaltas väl så att de räcker till framtida generationer. Översiktsplanen hanterar framför allt vatten- och råvarutillgångar samt de areella näringarna jordbruk, skogsbruk och fiske.

Vatten som naturresurs

Vattendirektivet

Inom EU-samarbetet antog alla länder år 2000 det så kallade Ramdirektivet för vatten. Direktivet syftar till ett långsiktigt och hållbart nyttjande av våra vattenresurser och har sin grund i en insikt om att Europas invånare måste vårda sina vattenresurser bättre om inte framtida generationer ska få sänkt levnadsstandard. Vidare finns en insikt om att vatten är gränslöst och att vi måste samarbeta över nationsgränser och andra administrativa gränser om vi ska kunna försäkra oss om god tillgång på bra vatten.

I Sverige har direktivet implementerats bland annat genom att fem så kallade vattenmyndigheter har grundats. Gävle tillhör Bottenhavets vattendistrikt, vars vattenmyndighet är en del av Länsstyrelsen i Väster-norrland. Vattenmyndigheterna har haft uppdraget att fastställa de nya åtgärdsprogrammen för 2017-2021.

Havsmiljödirektivet

Just nu arbetar HaV (Havs- och vattenmyndigheten) med ett åtgärdsprogram för havsmiljön för Nordsjön och Östersjön enligt havsmiljöförordningen, vilket är det svenska genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv. EU har slagit fast att den marina miljön i Europa är ett värdefullt arv som måste skyddas och bevaras. Målet är att alla EU:s havsområden ska ha nått en god miljöstatus senast 2020. Havsmiljödirektivet införlivades i svensk lagstiftning med havsmiljöförordningen hösten 2010.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön ska ange vilka åtgärder som krävs för att miljö kvalitetsnormerna för havet ska kunna följas så att god havsmiljö kan uppnås.

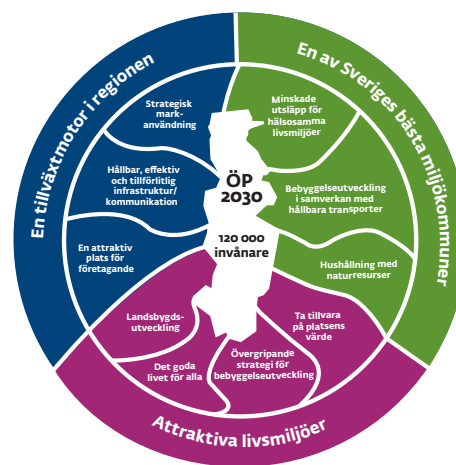
Miljö kvalitetsnormer och status

Vattenmyndigheten har beslutat om miljö kvalitetsnormer för samtliga yt- och grundvattenförekomster i distriktet. Inom vattenförvaltningen används miljö kvalitetsnormer för att ange krav på vattnets kvalitet, vilka uttrycks som mått på vattnets yt- eller grundvattenstatus.

Exploatering eller annan åtgärd får ej medföra att vattenförekomstens status försämras eller förhindra att miljö kvalitetsnormen nås. Läs mer om miljö kvalitetsnormer på [sidan 165](#). För vattenmyndighetens senaste bedömning se www.viss.se.

Vattenförekomster

En vattenförekomst är ett homogent vattenområde, exempelvis en sjö, en sträcka i en å eller en älv. En vattenförekomst kan både vara ytvatten och grundvatten. I Gävle kommun finns totalt 226 vattenförekomster.



Avsnittet "Naturresurser" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner" och "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" och strategin:

- Hushållning med naturresurser
- Övergripande strategi för bebyggelseutveckling

Vattenskyddsföreskrifter

Vattentäkterna skyddas genom vattenskyddsområden som regleras av vattenskyddsföreskrifter. Dessa fastställs av Länsstyrelsen. I Gävle kommun skyddas följande områden av vattenskyddsföreskrifter:

- * Gävle-Valboåsen
- * Lössenåsen-Hamrångefjärden
- * Hedesundaåsen

Läs vidare här: <http://www.gavle.se/Bygga-bo-miljo/Vatten-och-avlopp/Vattenskyddsomraden/>

VISS

VattenInformationssystem Sverige (VISS) är en databas som har utvecklats av vattenmyndigheterna, länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. VISS förvaltas idag av Länsstyrelsen i Kalmar.

I VISS finns klassningar och kartor över alla Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten, se www.viss.lansstyrelsen.se.



I webbkarttjänsten redovisas samtliga statusklassningar och riskbedömningar för varje vattenförekomst. I kartan på nästa uppslag redovisas kvalitetskrav för ekologisk status och potential. Löptexten nedan redovisar riskbedömningarna ur Vatteninformations-system Sverige (VISS) 2017-09-05.

Grundvattenförekomster

I kommunen finns 11 kända grundvattenförekomster av varierande storlek, varav en i sedimentärt berg respektive urberg. Grundvattenförekomsterna återfinns i jordlagret, framför allt i form av sand- och grusförekomster som utgörs av de långsträckta åsar som normalt nyttjas för råvattenuttag. Tillgången på vatten i grundvattenförekomsterna enligt Sveriges geologiska undersökning, SGU, finns redovisade i kartan till vänster.

Alla klassificerade grundvattenförekomster ingår i vattenmyndighetens arbete med vattenförvaltningen. Av dessa har tre bedömts ha otillfredsställande kemisk status och riskerar att inte nå miljö kvalitetsnormen till beslutat målår. Samtliga bedöms ha tillräcklig kvantitativ status idag. För aktuell bedömning, se VISS.

Ytvattenförekomster

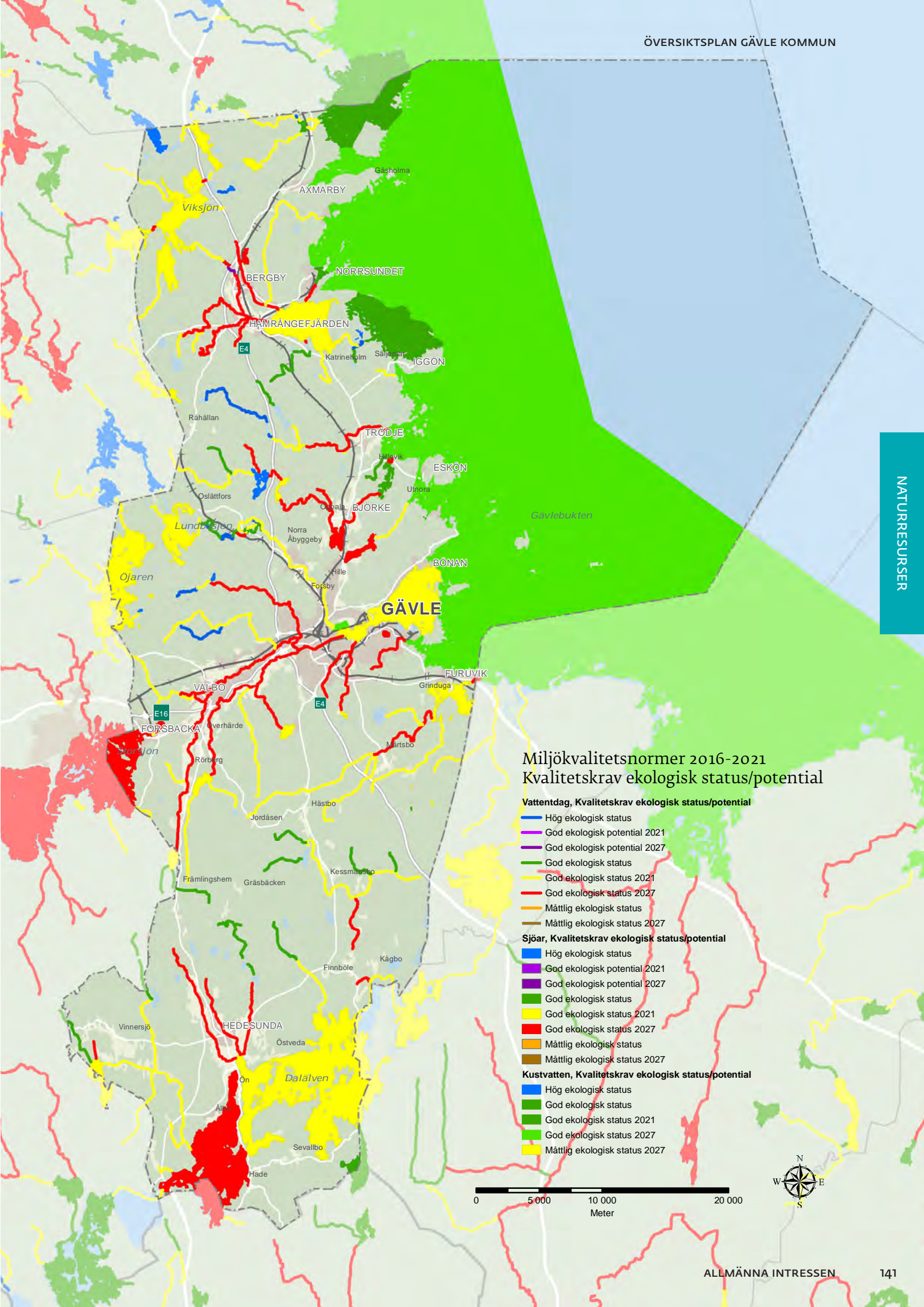
Av kommunens 201 ytvattenförekomster riskerar drygt två tredjedelar att inte uppnå god ekologisk status till beslutat målår enligt VISS. I dagsläget är flertalet ytvattenförekomsters kemiska status inte klassificerad utan överallt överskridande ämnen.

Havet som vattenförekomst

Havet utanför Gävle kommun är uppdelad i flera vattenförekomster för bedömning av kvalitetstatus. Samtliga kustvatten har fått miljö kvalitetsnormen god kemisk status och de flesta har bedömts kunna uppnå god ekologisk status. Undantaget är Inre och Yttre fjärden där samhällsintresset av att fortsätta hamnens verksamhet gör att de har fått kvalitetskravet måttlig ekologisk status.

Tabell: Sammanställning över vattenförekomster i Gävle kommun. Statistiken avspeglar senaste publika klassningen för vattenförekomster 2017-09-05 (VISS).

Vattentyp	Antal	Längd/area
Grundvatten	11	626,75 km ²
Kust	14	1 065,77 km ²
Sjö	47	252,53 km ²
Utsjövatten (mellan 1-12 nm)	1	7 014,43 km ²
Vattendrag	154	528,79 km
Summa	227	



Miljö kvalitetsnormer 2016-2021
Kvalitetskrav ekologisk status/potential

Vattendag, Kvalitetskrav ekologisk status/potential

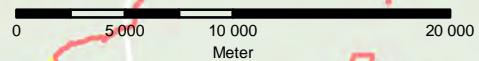
- Hög ekologisk status
- God ekologisk potential 2021
- God ekologisk potential 2027
- God ekologisk status
- God ekologisk status 2021
- God ekologisk status 2027
- Måttlig ekologisk status
- Måttlig ekologisk status 2027

Sjöar, Kvalitetskrav ekologisk status/potential





- Hög ekologisk status
- God ekologisk potential 2021
- God ekologisk potential 2027
- God ekologisk status
- God ekologisk status 2021
- God ekologisk status 2027
- Måttlig ekologisk status
- Måttlig ekologisk status 2027

Kustvatten, Kvalitetskrav ekologisk status/potential

- Hög ekologisk status
- God ekologisk status
- God ekologisk status 2021
- God ekologisk status 2027
- Måttlig ekologisk status 2027



Vattenresurser

-  Primärt skyddsområde för grundvatten
-  Sekundärt skyddsområde för grundvatten
-  Prioriterad grundvattenresurs
-  Prioriterad ytvattenresurs



Dricksvattenförsörjning

Översiktsplan Gävle kommun år 2030 pekar ut en hållbar utveckling med ett ambitiöst befolkningsmål på 120 000 invånare till år 2030. Det innebär stora utmaningar för att säkerställa en robust dricksvattenförsörjning i framtiden, där ny infrastruktur, nya bostäder, nya verksamhetsområden konkurrerar med mark- och vattenområden som är viktiga för dricksvattenförsörjningen. Detta i och med att Gävle stads dricksvattenförsörjning idag är beroende av vattnet i Gävle-Valboåsen grundvattenmagasin som till stora delar ligger under staden. En ökad befolkning kommer innebära ett ökat tryck på vattenuttag ur Gävle-Valboåsen som idag under vissa perioder har vattenbrist.

Robust dricksvattenförsörjning

För att Gävle ska kunna utvecklas hållbart behöver kommunen se dricksvattenförsörjningen ur ett helhetsperspektiv och ta fram en långsiktig strategi för denna. Kommunen behöver se över vilka riskfaktorer som påverkar dricksvattenförsörjningen, hur vattenkapaciteten kan öka för att försörja ett framtida Gävle med upp emot 150 000 invånare år 2050, och hur kvaliteten på vattnet kan förbättras.

Genom att ur ett helhetsperspektiv arbeta för att stärka såväl en robust dricksvattenförsörjning såväl som åtgärder som är strategiskt viktiga för Gävle kommun, kan mindre viktiga åtgärder och exploatering behöva stå tillbaka inom åsens tillrinningsområden.

För Gävle kommun innebär robust dricksvattenförsörjning att möjliggöra uttag ur kompletterande vattenresurser utöver Gävle-Valboåsen och skapa bättre förutsättningar för redundans i vattenförsörjningssystemet.

Utmaningar kopplat till dricksvattenförsörjningen:

- Förorenade områden på Gävle-Valboåsen
- Ny Ostkustbana över Gävle-Valboåsen
- Leder med farligt gods över Gävle-Valboåsen
- Centrumnära exploateringsprojekt i anslutning till Gävle-Valboåsen (Näringen, Blåsåsen, Kungsbäck m.m.)
- Befintlig bebyggelse på Gävle-Valboåsen
- Anslutning av nya vattenresurser
- Grundvattenbildning och ökad kapacitet
- Klimatförändringar

Vattentäkter

Idag nyttjas flera vattentäkter inom Gävle-Valboåsen, Lössenåsen och en mindre grusavlagring i Axmarby som vattentäkter för den kommunala vattenförsörjningen.

Samtliga vattentäkter inom Gävle kommun är grundvattentäkter som på vissa håll är ytvattenpåverkade. Konstgjord grundvattenbildning stöttar dessutom upp den naturliga grundvattenbildningen i Gävle-Valboåsens östliga delar samt vid Totra vattenverk.

För att skapa en robust vattenförsörjning behöver vattensystemet byggas ut med kompletterande vattentäkter. Flera vattentäkter ökar kapaciteten och kan också fungera som komplement för varandra.

Vattenskyddsområden

Vattenskyddsområden och vattenskyddsföreskrifter finns för samtliga vattentäkter utom för Axmarby. De befintliga vattenskyddsområdena och skyddsföreskrifterna för Gävle-Valboåsen ses över och ska revideras.

Det finns idag inte något skydd av potentiella framtida vattentäkter. Behov finns dock att skydda såväl nuvarande som kommande vattentäkter från skadliga verksamheter. Översiktsplanens ambition är att skydda alla vattenresurser som är viktiga för kommunens nuvarande och kommande vattenförsörjning. Översiktsplanen vill förtydliga behovet av att skydda vattenskyddsområdena även utanför dess avgränsning i det så kallade influensområdet, dvs tillrinningsområdet.

Prioriterade vattenresurser

En prioriterad vattenresurs är en vattenresurs som är viktig för dagens eller framtida dricksvattenförsörjning. Resursen har bedömts viktig utifrån dess kvalitet och kvantitet samt geografiska placering gentemot behovet utifrån befolkningstäthet.

Omfattande utredningar pågår för att hitta kompletterande vattentäkter som underlag för en långsiktig plan för kommunens och regionens vattenförsörjning.

Fortsatt arbete

Ökad kunskap om Gävle-Valboåsen

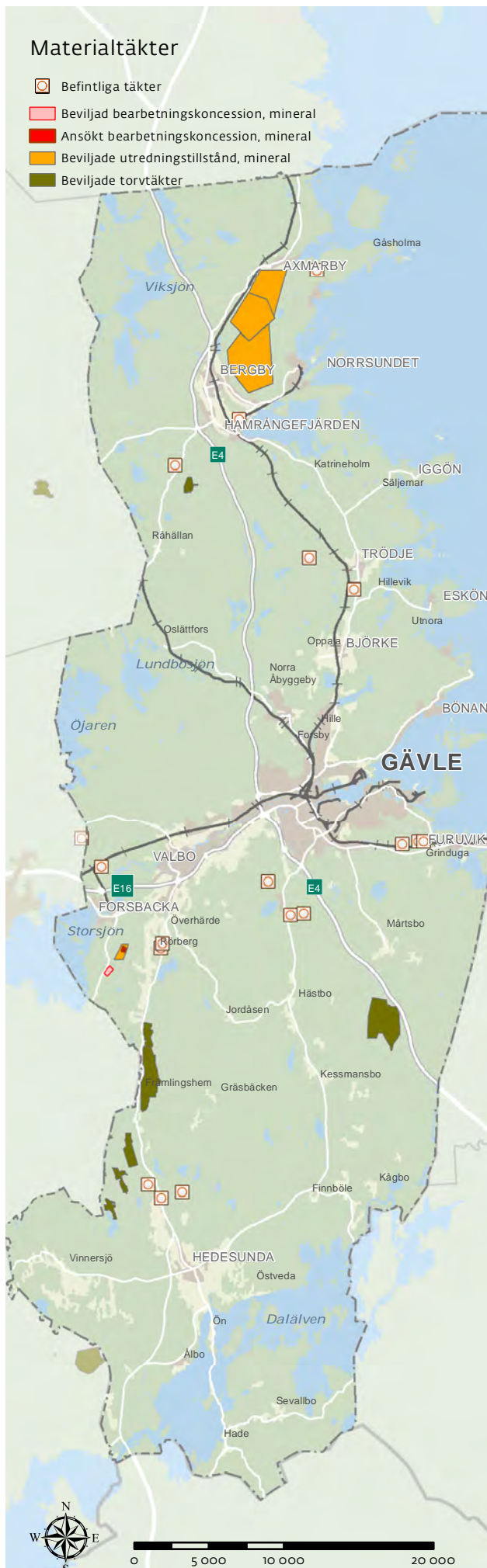
En större hydrogeologisk utredning av Gävle-Valboåsen pågår som kommer att utmynna i en hydrogeologisk beskrivning av åsen och dess tillrinningsområden. Resultatet kommer bland annat att ligga till grund för revidering av nytt vattenskyddsområde och ge en fördjupad kunskap om förutsättningarna för dricksvattenförsörjningen i kommunens planeringsarbete.

Utredningsområden för vattenförsörjningsanläggningar

I webbkarttjänsten finns utredningsområden för nya vattenförsörjningsanläggningar utpekade. Områdena utreds med avseende på lämplighet för nya brunnsområden, nya infiltrationsområden för att förstärka grundvattenbildningen eller för annan vattenförsörjningsanläggning.

Riksintresse för dricksvattenförsörjning

Gävle-Valboåsen pekas ut som riksintresse för dricksvattenförsörjningen. Läs mer i kapitel "Riksintressen och miljö kvalitetsnormer".



Klimatpåverkan på vattenförekomster

Vid framtida klimatförändringar förväntas förutsättningarna för vatten påverkas genom ökad humushalt i såväl grund- som ytvatten, vilket ökar vattenverkens behov av rening. Påverkan kommer även att ske på grund av ökad nederbörd och skyfall, framför allt genom högre risk för översvämningar. Det finns även risk att grundvattenbildningen minskar då mer vatten rinner av på ytan och inte hinner infiltreras lika mycket. Både ytvatten och grundvatten kan få förändrade nivåer, vilket kan leda till att vattnet kommer i kontakt med förorenade områden i större utsträckning. Det i sin tur kan leda till ökad spridning av föroreningar. Läs vidare i kapitlet "Miljö- och riskfaktorer".

Tabell: Sammanfattning av SMHI:s översiktliga klimatförändringsanalys avseende parametrar som är relevanta för dricksvattenförsörjningen. (SOU 2015:51).

Parameter	Förändring
Lufttemperatur	Ökning i hela landet, främst i norra Sverige och främst vintertid.
Medelnederbörd	Ökning i hela landet, främst i Norrlands inland och framför allt vinter och vår.
Kraftig korttidsnederbörd	Ökning i hela landet.
Vattentillgång	Ökning av årsmedel i hela landet förutom östra Götaland. Ökningen är störst på vintern. Minskning på sommaren, främst i östra Götaland.
100-årsflöde och 200-årsflöde	Ökning i stora delar av landet. Minskning i Norrlands inland, norra kustlandet samt nordvästra Svealand.
Lågflöden	Mer vanligt i Götaland och Svealand, främst östra Götaland.
Havsnivåer	Stigande havsnivå, nettoökningen störst i södra Sverige.

Råvarutillgångar och areella näringar

Torvtäkter

Torv utvinns främst för energiproduktion men även för produktframställning. Sverige står för cirka tio procent av världens torvutvinning, men den utgör ändå endast en marginell del av den totala energiproduktionen.

Inom Gävle kommun finns idag runt tio täkter för energitorv och en för torv i materialsyfte. Samtliga bedrivs av Neova AB som är en stor aktör i branschen. Majoriteten av täkterna är belägna mellan Valbo och Hedesaunda, men det finns även täkter i Hamrånge och längs E4:an mot Uppsala.

Torven bryts ur myrmarker och återväxten är långsam. Det råder delade meningar om torven ur energiproduktionssynpunkt ska räknas som fossilfri eller inte. Det kan dock konstateras att när en myr brutits på sin torv

kommer ingen ny brytning att kunna ske inom överskådlig framtid. Torven bör därför i ett planeringsperspektiv hanteras som ändlig resurs.

Torvtäckernas miljöpåverkan

Täkterna innebär en påverkan på omgivningen genom buller och utsläpp till luft, speciellt damm. Flödena i nedströms liggande vatten kan påverkas och miljögifter som är lagrade i myrarna kan frigöras till vattnen. Vidare ger verksamheten upphov till transporter.

Naturen och landskapsbilden förändras genom utvinningen. Tåktverksamheterna innebär att myrarna måste torrläggas, men de kan efter avslutad verksamhet sedan omvandlas till våtmark.

Myrarna fyller en viktig funktion i ekosystemet. De renar vatten, utjämnar vattenflöden, bidrar till den biologiska mångfalden och är uppskattade för rekreatiönsändamål. Myrarna är även viktiga för ett flertal hotade arter. Torvtäkter får därför enligt lag inte tillkomma i myrmarker som utpekats som värdefulla ur naturskyddssynpunkt.

Hantering av torvtäkter i Gävle kommun

För att minska påverkan från täkterna bör dessa planeras i områden som är mindre känsliga för störning, till exempel på behörigt avstånd från bostäder och i mindre värdefulla naturområden. Samtidigt är verksamheterna bundna till områden med rätt kvalitet på torven. En avvägning mellan de olika aspekterna måste därför göras. Vid planeringen bör även myrmarkernas funktion som vattenrenare och flödesutjämnare beaktas.

Med tanke på att tillgången på torv är begränsad och myrmarkerna överlag anses som värdefulla, samtidigt som det råder oklarheter gällande torvens bidrag till klimatpåverkan, bör alternativa energikällor övervägas. Etablering av ny torvtåkt bör endast tillåtas om marken har låga naturvärden.

Materialtäkter

I tåktverksamheterna inom Gävle kommun utvinns främst bergmaterial, morän och naturgrus. Dessa material användas främst vid byggnationer, men även för produktframställning. Då denna typ av material är en ändlig resurs och tåktverksamheterna ger upphov till oåterkalleliga förändringar av naturen, är det viktigt att hushålla med resursen. Detta gäller framför allt naturgrus, då tillgången på dessa material är mest begränsad och de åsar ur vilka dessa bryts ofta är viktiga grundvattenresurser. För närvarande ersätts naturgrus i allt större utsträckning med bergmaterial och morän.

Inom Gävle kommun finns idag runt femton tåkter för materialutvinning. Dessa drivs av olika aktörer och är belägna runt om i kommunen, även om majoriteten finns kring Gävle stad. När brytning är klar avslutas tåkten och nya tillkommer på andra platser. Då samhällena växer finns ett ökat behov av dessa material.

Materialutvinningen i täkterna är mycket viktig för samhällsutvecklingen. Användandet av dessa resurser måste dock planeras noga för att de ska räcka till i framtiden och så att påverkan på omgivningen minimeras. Där det är möjligt och hållbart bör alternativa material användas. Detta gäller framför allt naturgrus, som finns i begränsad mängd och ofta är värdefull ur ett dricksvattenperspektiv.

Torvtäkter

Energitorvtäkterna och materialtorvtäkterna prövas enligt miljöbalken innan de får påbörjas, eller om förlängning av brytningen önskas. Kommunen har då möjlighet att yttra sig om lämplighet, lokalisering och vilka skyddsåtgärder som krävs för verksamheten. Kommunen bedriver tillsyn enligt miljöbalken över materialtorvtäkterna.

Materialförsörjningsplan

I dagsläget finns ingen materialförsörjningsplan för regionen. Regionen ansvarar för att en sådan tas fram och länsstyrelsen utför arbetet. En sådan plan skulle vara värdefull vid kommunens planering.

Nationell mineralstrategi

Regeringen antog 2013 en ny nationell mineralstrategi. Denna syftar till att stärka Sveriges position som EU:s ledande gruvnation. Målet är att gruvindustrin expanderar samtidigt som brytningen sker på ett hållbart sätt. I strategin framgår att hänsyn ska tas till andra intressen, som miljö- och naturvärden.

Materialtäkternas miljöpåverkan

Täkterna innebär en påverkan på omgivningen genom buller, vibrationer och utsläpp till luft. Vidare ger verksamheterna upphov till transporter. Naturen och landskapsbilden förändras genom utvinningen. Många gånger utgör verksamheten en risk för grundvattnet, framför allt vid brytning i åsar och andra naturgrusformationer. Inom vattenskyddsområden är nyetablering av täktverksamheter ofta förbjuden. Efter avslutad verksamhet är utövaren skyldig att efterbehandla området. Ekonomisk säkerhet ska finnas ställd för att försäkra att efterbehandling blir utförd.

Hantering av materialtäkter i Gävle kommun

För att minska påverkan från täkterna bör dessa placeras i områden som är mindre känsliga för störning, till exempel på behörigt avstånd från bostäder och i områden med mindre värdefull och känslig natur. Samtidigt är verksamheterna bundna till områden med rätt kvalitet på materialet. Närhet till de platser där materialet ska användas ger mindre påverkan från transporter. En avvägning mellan de olika aspekterna måste därför göras. Många gånger är det ur störningsperspektiv bättre att utöka befintliga täkter i stället för att etablera nya.

Gävle kommun bör med tanke på samhällsutvecklingen främja tillgången på efterfrågade material. Nya täktverksamheter ska planeras så att de inte äventyrar drickvattenförsörjningen och stör omgivningen så lite som möjligt. Samtidigt bör det finnas täkter i de delar av kommunen där materialet efterfrågas.

Där så är möjligt bör befintliga täkter utökas i stället för att nya områden tas i anspråk. Bostäder och annan bebyggelse som riskerar att störas bör inte planeras i anslutning till täkterna. Genom att arbeta på detta sätt kan kommunen bidra till att minska påverkan från täkterna och de transporter de genererar, samtidigt som tillgången på material säkras.

Gruvor

I gruvverksamhet utvinns olika mineraler för produktframställning. Mineralerna är en ändlig resurs.

Det finns inga aktiva gruvor i Gävle kommun, men ett flertal tillstånd för att söka efter mineraler har beviljats under årens lopp. Dessa tillstånd är tidsbegränsade. I dagsläget finns gällande undersöknings-tillstånd för tre områden i kommunen. I ett av dessa områden har en ansökan om bearbetningskoncession, dvs rättigheten att få utvinna materialtillgången, lämnats till Bergsstaten. Området är beläget vid Brunnsvik, söder om Forsbacka. Om koncession beviljas prövas gruvan enligt miljöbalken innan brytning kan komma till stånd. Kommunen har vid prövningen möjlighet att tycka till om lämplighet, lokalisering och vilka skyddsåtgärder som kan krävas för den eventuella verksamheten.

En eller flera gruvetableringar i Gävle kommun skulle kunna leda till stor påverkan i närområdena och nedströms liggande vatten. Samtidigt skulle dessa under den tid de är aktiva bidra till arbetstillfällen. Endast en marginell del, två promille, av värdet hos de brutna mineralerna tillfaller dock samhället och markägarna.

Gruvors miljöpåverkan

Gruvor innebär en stor påverkan på omgivningen genom buller, vibrationer och utsläpp till mark, luft och vatten. Både yt- och grundvatten riskerar att



påverkas. Vidare ger verksamheterna upphov till transporter. Naturen och landskapsbilden förändras genom utvinningen. Även efter avslutad drift kan störningar för omgivningen förekomma, främst i form av spridning av föroreningar. Gruvorna kan också utgöra säkerhetsrisker genom exempelvis rasrisk vid sandmagasin.

Att återställa en avslutad gruvverksamhet innebär ofta stora kostnader. Dessa kostnader tas i bästa fall av gruvbolaget men det finns exempel där samhället fått ta ansvar för efterbehandlingen. Krav på att gruvbolaget lämnar ekonomisk säkerhet för efterbehandlingen måste därför ställas i samband med tillståndsgivning.

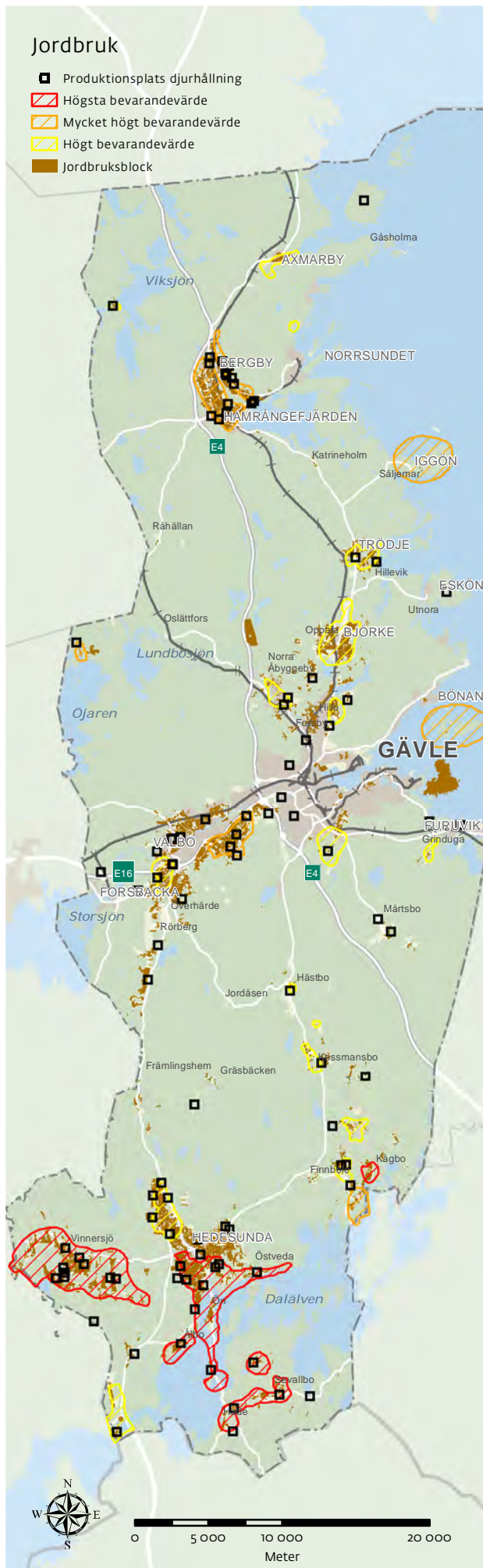
Hantering av gruvor i Gävle kommun

Gävle kommun ska verka för att eventuella gruvverksamheter inte placeras på olämpliga platser ur störningssynpunkt och att de bedrivs och efterbehandlas så att påverkan på omgivningen minimeras.

I samband med tillståndsgivning är det viktigt att krav ställs på gruvbolagen att vidta tillräckliga skyddsåtgärder för att minimera påverkan på omgivningen. Krav på att lämna ekonomisk säkerhet för efterbehandling måste också ställas.

Bostäder och annan bebyggelse som riskerar att störas bör inte placeras i anslutning till etablerade eller planerade gruvverksamheter.

Vid en eventuell etablering kan vägnätet i det aktuella området behöva ses över och anpassas till den ökande mängden tung trafik.



Jordbruk

Jordbrukets främsta uppgift är att producera livsmedel, djurfoder samt råvaror för energi- eller industriändamål, men bidrar även till natur- och kulturvärden, rekreativ- möjligheter och ett öppet och variationsrikt landskap. Dessa värden upprätthålls genom lantbrukarens aktiva brukande av åkrar, ängs- och hagmarker.

Det lokala jordbruket ger miljömässiga fördelar. Genom att finnas nära slutanvändaren minskar transporter av mat och råvaror och klimatpåverkan blir mindre. Ett samhälle med en lokal matförsörjning är också långsiktigt mer robust.

En trend inom djur- och livsmedelproduktionen är att enheterna blir allt större, för att jordbruket ska vara lönsamt. Jordbruk behöver ofta mer mark än själva odlingsytan. Jordbruksmarken måste vara lätt tillgänglig med maskiner och arbetsfordon från kringliggande fastigheter för att kunna brukas rationellt. Lantbruksföretagen är beroende av närhet till varandra för maskinsamarbete och kunskapsutbyte. Utspird bebyggelse och exploatering som skiljer de olika jordbruksfastigheterna åt försämrar möjligheten att dra nytta av synergieffekterna.

Verksamhet och näring

Jordbruket ska i första hand betraktas ur näringslivs- synpunkt då det förser samhället med såväl arbetstillfällena som livsmedels-, råvaru- och energiproduktion. Jordbrukaren idkar ofta verksamhet som omfattar mer än jordbruket, till exempel väghållning, skogsarbete och snöröjning. Verksamheten måste drivas långsiktigt för att säkerställa arbetstillfällena och för att kunna investera, expandera och upprätthålla befintlig verksamhet.

Natur- och kulturmiljövärden

Jordbruket bidrar till bevarandet av odlingslandskapets specifika naturvärden och det kulturhistoriskt värdefulla öppna landskapet. Det finns flera naturtyper och småbiotoper knutna till odlingslandskapet som är särskilt artrika och därmed värdefulla att bevara. Den biologiska mångfalden kräver en variation av olika miljöer i odlingslandskapet och att dessa binds samman i gröna stråk som fungerar som spridningsvägar för växter och djur. De gröna stråken måste därför tas i beaktande vid exploatering eller ändrad användning av jordbruksmark och närliggande områden. Jordbruket bidrar också till naturvärden genom att djur som betar håller landskapet öppet.

Jordbruket är en viktig del av vår gemensamma historia och har ett kulturhistoriskt värde. Genom att hålla landskapet öppet med bete, livsmedels- och foderproduktion skapas rika odlingslandskap och en levande landsbygd.

Jordbruket och klimatet

Jordbruket kommer att påverkas i väsentlig utsträckning av ett förändrat klimat. Sammantaget är bedömningen från klimatdebatten att förändringarna i Sverige i det stora hela är positiva genom en längre växtsäsong, möjlighet till ökade och fler skördar samt att det blir möjligt att odla nya grödor. En längre växtsäsong innebär också en förlängd betessäsong, vilket gynnar den djurbaserade produktionen. Samtidigt påverkas jordbruket negativt av ökad nederbörd, ändrade nederbördsmönster, ökade skadedjursangrepp och förändrad utbredning och förekomst av ogräs. Växtskyddsproblemen kommer att öka i omfattning och inom animalieproduktionen ökar risken för nya smittor.

Jordbruket i Gävle kommun

I Gävle kommun finns ett antal områden med samlad jordbruksmark som bidrar till en öppen landskapsbild, karaktäriserad av odling och jordbruk. Dessa större och mindre odlingslandskap finner vi i norra kommunen runt Axmar by, Hamrånge och Trödje, norr om Gävle stad runt Björke, Hille och Åbyggeby, väster om Gävle stad i Valbo längs E16 och norra delarna av Valbo och vidare söderut längs riksväg 56 och i södra delen av kommunen i Hedesunda och Vannersjö (se kartan på föregående sida). Samtliga områden, förutom norra delen av Valbo, finns utpekade som odlingslandskap med högt bevarandevärde i Länsstyrelsens bevarandeprogram för odlingslandskapet.

Hantering av jordbruksmark i Gävle kommun

Konkurrensen om jordbruksmarken ökar. Expanderande samhällen, infrastruktursatsningar och rekreativsmöjligheter är exempel på andra intressen som gör anspråk på jordbruksmarken utöver själva produktionen. Exploatering för bebyggelse och infrastruktur innebär ofta oåterkalleliga förändringar av markanvändningen. Jordbruksmark är en naturresurs av nationell betydelse för produktion av livsmedel, djurfoder och råvaror för energi- eller industriändamål. Den skyddas av 3 kap. 4 § miljöbalken, som reglerar under vilka förutsättningar den får användas till annat än jordbruksproduktion.

Det har tagit lång tid att skapa dagens jordbruksmarker. Ny jordbruksmark kan endast skapas på vissa typer av marker. Eftersom tillgången på jordbruksmark är begränsad kan befintliga marker få ökad betydelse i framtiden i och med omställningen mot ett mer hållbart samhälle. Det är därför viktigt att inte nyttja jordbruksmarken för oåterkalleliga exploateringar. Läs mer om hanteringen av jordbruksmark under förtydligandet nedan, ”Riktlinjer” och i kapitlet ”Byggd miljö, prioriteringsgrunder för exploatering”.

Förtydliganden vid exploatering på jordbruksmark:

3 kap. 4 § miljöbalken:

Vid exploatering av jordbruksmark gäller 3 kap. 4 § miljöbalken: ” Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. (MB 3:4)”

Brukningsvärd jordbruksmark:

- Bedömning om jordbruksmarken är brukningsvärd eller inte bör göras från fall till fall.
- Brukningsvärd jordbruksmark avser mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion (prop. 1985/86:3 s. 158).
- I bedömningen av brukningsvärd jordbruksmark bör följande ingå:
 - » Jordbrukets storlek; total areal måste vara minst två hektar för att gården ska räknas som jordbruksfastighet. Sammanhållen jordbruksmark är nödvändigt för att lantbruket ska kunna skötas rationellt.
 - » Jordbruksmarkens lokalisering är av stor betydelse för att minimera transporter och kostnader.
 - » Markens dräneringsförmåga samt förekomsten av brukningshinder.
 - » Huruvida marken (i de fall marken inte brukas idag) skulle kunna bli aktuell för odling i framtiden.
 - » Gårdsstöd; är marken berättigad till stödet bör marken bedömas som brukningsvärd jordbruksmark.

Väsentligt samhällsintresse:

Se beskrivning i kapitel ”Byggd miljö” sidan 52.

Andelen jordbruksmark har minskat

Andelen åkermark i träda inom Gävle kommun har ökat från sex till tio procent mellan 1981 och 2007. Under samma period minskade den totala åkerarealen i kommunen med åtta procent. Andelen åkermark i träda inom riket har ökat från två till tio procent under samma period, samtidigt som den totala åkerarealen minskade med tio procent i riket.

Djurhållning

Boverket har i ett regeringsuppdrag i rapport 2011:6, "Vägledning för planering för och invid djurhållning", fastlagt hur bedömning av lämplighet för djurhållning eller annan markanvändning nära djur ska ske. Otillräckliga skyddsavstånd och för täta djurbestånd kan orsaka konflikter mellan djurhållning, bostäder eller andra intressen, vilket måste beaktas i planeringen. Djurhållning med tillhörande betesmarker och marker för foderodling finns spridda inom kommunen. De utgör en viktiga verksamheter på landsbygden och i närheten av mindre orter. Större anläggningar med djurhållning finns också nära ren tätbebyggelse, exempelvis Gävletravet. Djurhållning gör att markerna hålls öppna om djuren betar. Produktion av jordbruksprodukter är också viktig som föda till människor och djur. Det öppna kulturlandskapet och biologisk mångfald är beroende av jordbrukens djur och odlingar. Problem med bostadsbebyggelse nära djurhållare uppstår när avstånden är alltför små eller om antalet djur är alltför stort i förhållande till tillgängliga arealer.

Skogsbruk

Gävle är en kommun med stor andel skogsmark. Skogen har både ekonomiska, ekologiska och sociala värden. Enligt Skogsvårdslagen 1§, är skogen en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. Miljöbalken 3 kap. 4§, beskriver skogen som ett nationellt intresse som så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar ett rationellt skogsbruk.

Skydd av värdefull skog

Arbetet med formellt skydd av skogsmark är en viktig del i bevarandet av värdefulla skogar. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen har tillsammans fastställt en länsstrategi för hur biologiskt värdefulla skogar ska bevaras. Strategin beskriver hur arbetet med bildande av naturreservat, biotopskydd och naturvårdsavtal ska genomföras. Länsstyrelsen arbetar med naturreservatsbildning som det viktigaste verktyget i skyddsarbetet, medan Skogsstyrelsen använder sig av skyddsformerna biotopskydd och naturvårdsavtal. Kommunen har också möjlighet att bilda naturreservat i skogsmark, vanligtvis med fokus på tätortsnära rekreationsskogar med höga sociala värden.

Tätortsnära skog

Skötseln av den kommunägda tätortsnära skogsmarken sker i enlighet med det övergripande mål som anges i kommunens skogspolicy, som antogs 2017. Målet anger att kommunkoncernens skog ska brukas för att uppnå höga och långsiktigt hållbara sociala, ekologiska och ekonomiska värden. För att uppnå målen i skogspolicyn har riktlinjer för skötseln tagits fram där skogen delas in i tre zoner - bostadsnära skog, rekreationsskog och produktionsskog. Syftet med zonindelningen är att anpassa skötseln efter närheten till bebyggelse och hur skogen används.

I den bostadsnära skogen undviks hyggen, samtidigt som sociala, estetiska, biologiska och trygghetsskapande värden främjas. I den övriga tätortsnära skogsmarken gäller hög generell naturvårds- och rekreationshänsyn. Hyggenas storlek tillåts inte överstiga 2-4 hektar, och i rekreationsskogen ska hyggesfria metoder tillämpas där så är lämpligt. Kommunens skogsinnehav är miljöcertifierat. I vissa fall har kommunen en högre ambitionsnivå än certifieringen kräver.

Fiske

I Gävle kommun, liksom utmed resten av kusten, finns få aktiva yrkesfiskare kvar. Det finns dock goda förutsättningar för sportfiske och kommunen ser positivt på en utveckling av hållbar fisketurism.

Åtgärder som underlättar för naturligt förekommande fiskebestånd ska stödjas. Det kan innebära att freda grunda havsvikar eller att undanröja vandringshinder i kustmynnande vattendrag. Sådana åtgärder kommer såväl yrkes- som sportfisket till gagn och bidrar även till förbättrad status i vattenförekomsterna.

Vattenbruk

Anläggningar för vattenbruk kan medföra nya arbetstillfällen och närproducerad mat. Kommunen anser dock att höga miljökrav ska ställas vid prövning av sådana anläggningar. Lokalisering av vattenbruksanläggningar ska exempelvis undvikas helt inom värdefulla och känsliga vattenmiljöer eller där vattengenomströmningen är liten. Etablering av fiskodlingar är olämpligt inom ett avstånd av 50 kilometer från Dalälvens mynning, då detta kan hota avelsfisket och kompensationsodlingen av den unika laxen och havsöringen från Dalälven.

Skogspolicy

Gävle kommun tog 2017 fram en skogspolicy som anger övergripande mål och riktlinjer för hanteringen av den kommunägda skogen.

RIKTLINJER FÖR NATURRESURSER

Vatten

- Ny exploatering eller andra åtgärder får inte medföra risk för förorening av kommunens vattentäkter eller minska tillgången på grundvatten i täkterna. Utöver befintliga vattentäkter gäller detta även för:
 - » prioriterade vattenresurser utpekade i översiktsplanen, se kartmaterial
 - » potentiella framtida vattentäkter
- Om ny exploatering eller åtgärd kan antas medföra skada på vattenresurser enligt första punkten, måste utredning redovisa hur vattentakten säkerställs.
- Ny exploatering eller åtgärd enligt första och andra punkten måste även beakta vattenresursens influensområde.
- Gävle kommun ska verka för att minska risken för negativa konsekvenser på Gävle-Valboåsen och dricks-vattenförsörjningen av Gävle stad.
- Gävle kommun ska verka för att minska föroreningar i kommunens vattentäkter.
- Gävle kommun ska verka för att förbättra statusen i kommunens vattenförekomster, både vad gäller ekologisk som kemisk status.

Torvtäkter

- Innan nya torvtäkter tillåts behöver det tilltänka myrområdets funktion i ekosystemet klarläggas. På myrmarker som fyller en viktig funktion ur naturskydds- eller vattensynpunkt ska inga täkter tillåtas.
- Nya täktverksamheter ska inte lokaliseras så att de stör omgivningen mer än nödvändigt.
- Bostäder och annan bebyggelse som riskerar att störas ska inte planeras i anslutning till täkter.
- Kommunen ska verka för att täkterna bedrivs så att påverkan på omgivningen minimeras.

Materialtäkter

- Nya täktverksamheter ska inte lokaliseras så att de äventyrar dricksvattenförsörjningen eller så att de påtagligt stör omgivningen.
- Kommunen ska verka för att täkterna bedrivs så att påverkan på omgivningen minimeras.
- Där så är möjligt ska befintliga täkter utökas istället för att nya områden tas i anspråk.
- Naturgrus ska endast användas i undantagsfall.

Gruvor

- Gävle kommun ska verka för att eventuella gruvverksamheter inte förläggs på olämpliga platser ur störningssynpunkt, och att de bedrivs och efterbehandlas på ett sätt så att påverkan på omgivningen minimeras.

Jordbruk

- Exploatering på jordbruksmark är kopplat till 3 kap. 4 § Miljöbalken, kommunen har sammanställt ett förtydligande vid exploatering på jordbruksmark på sidan 149.
- Prioriteringsgrunder för exploatering gäller vid exploatering av brukningsvärd jordbruksmark (se även kapitel "Byggd miljö", sidan 52):
 - » I första hand används mark som redan varit eller är ianspråktagen.
 - » I andra hand exploateras icke tidigare ianspråktagen mark, så som mindre värdefull park- och naturmark.
 - » Undantagsvis ianspråkta brukningsvärd jordbruksmark eller värdefull park- eller naturmark.
- Om exploatering av jordbruksmark är aktuellt efter att prioriteringsgrunderna har tillämpats ska följande aspekter alltid beaktas och vägas mot exploateringsintresset för att bedöma om exploatering är lämplig:
 - » Jordbruksmarkens förutsättningar för rationellt jordbruk i form av exempelvis bördighet, markens sammanhängande struktur och omgivning.
 - » Exploaterings påverkan på landskapet.
 - » Exploaterings påverkan på kulturmiljön.
 - » Exploaterings påverkan på naturmiljön.
- Vid exploatering av jordbruksmark ska alltid kompensationsåtgärd ske enligt kommunens riktlinjer för kompensationsåtgärder.
- Exploatering av områden nära jordbruksmark får inte medföra olägenhet för jordbruksnäringen.

Skogsbruk

- Kommunal planläggning och annan exploatering ska göras på ett sådant sätt att det inte hindrar eller försvårar ett rationellt skogsbruk.
- Skogsbruket ska vara långsiktigt hållbart.
- Den tätortsnära skogen ska brukas med extra stor hänsyn till de sociala och ekologiska värdena.
- Skogens potential för naturturism och friluftsliv ska tas tillvara och värnas.

Fiske

- Etablering av fiskodlingar ska inte tillåtas inom ett område om 50 kilometer från Dalälvens mynning.
- Etablering av fiskodlingar ska inte tillåtas i:
 - » grundområden
 - » avsnörda vikar med dålig vattenomsättning
 - » vattenområden med mindre vattendjup än tio meter

Miljö- och riskfaktorer

MILJÖ OCH RISKFaktorER



Miljö- och riskfaktorer

De miljö- och riskfaktorer som beskrivs är sådana faktorer som kan påverka kommunens planering på olika sätt. Vissa av dem innebär ett ökat krav på detaljerade utredningar när detaljplaner ska tas fram, andra att kommunen uppdaterar underlag eller genomför helt nya utredningar eller beräkningar.

Med hänsyn till de klimatförändringar som kommer att uppstå under planeringsperioden, behöver många underlag granskas och i vissa fall omvärderas. Markområden kan bli olämpliga för bebyggelse eller infrastruktur i framtiden. En del av de framtida osäkerheterna återfinns under rubriker som "fortsatt arbete" och "klimatanpassning". För att målen om ökad befolkning, minskade klimatutsläpp och hållbara transportsystem ska kunna uppfyllas, kommer frågor om miljö, hållbarhet och risker för människors hälsa att vara än mer väsentliga i planeringen, vilket ställer krav på omvärldsbevakning och proaktiva politiska beslut. En viktig förutsättning är att tillgången på dricksvatten är säkrad och att avloppsreningsverken har fullgod kapacitet.

Buller

Buller är framför allt ett problem i större tätorter. I Europa liksom i Gävle kommun utgör vägtrafiken den vanligaste orsaken till bullerstörning. När människan utsätts för buller är den vanligaste reaktionen en känsla av obehag, men buller kan också orsaka stressreaktioner, trötthet, irritation, blodtrycksförändringar och sömnstörningar.

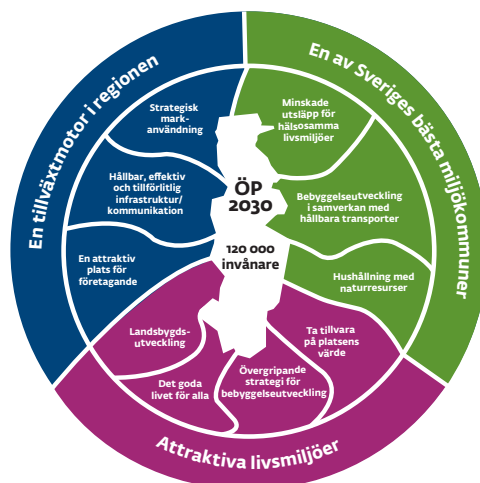
Det är främst tätorter, större vägar såsom E16 och E4, järnvägen, samt närområdet kring flygplatsen Rörberg och skjutbanor som är bullerut-satta i Gävle kommun. Ny infrastruktur och ny bebyggelse ska planeras så att en god ljudmiljö skapas. Indirekt påverkas även ljudnivån i bebyggda områden av kommunens ställningstaganden kring hållbara transportsystem och användandet av mindre bullrande alternativ som gång, cykel och mer tystgående kollektivtrafik.

Bullerkartläggning i Gävle kommun

Större kommuner med över 100 000 invånare ska genomföra bullerkartläggningar och utarbeta åtgärdsprogram enligt EU. Sannolikt kommer även Gävle kommun att vara en av dessa kommuner, vilket innebär att en kartläggning ska göras och ett åtgärdsprogram tas fram år 2022-2023. Reglerna som styr detta finns i förordningen (2004:675) om omgivningsbuller och i miljöbalken. Sveriges kommuner och landsting leder ett nätverksarbete för de kommuner som berörs, ett nätverk som även Gävle kommun deltar i.

Bullerkartläggningen från 2013 inkluderar väg-, tåg- och flygtrafik, industribuller från Gävle hamn och dess farled, samt skjutbanor. Industribuller inkluderas inte eftersom det vid kartläggningen 2012 i Gävle kommun fanns det inte några IED-anläggningar. Metoden syftar primärt till att kartlägga antalet boende i bullerutsatta områden, inte att ge ett detaljerat planeringsunderlag. Hela resultatet finns i rapporten, "Bullerkartläggning, Gävle kommun 2012-12-05, reviderad 2013-09-25. WSP Akustik".

Kartläggningen visar att det finns områden längs trafikerade vägar och järnvägar där boende utsätts för allt för höga ljudnivåer. Hur många



Avsnittet "Miljö- och riskfaktorer" har särskild koppling till översiktsplanens mål "Gävle en av Sveriges bästa miljökommuner" och "Attraktiva livsmiljöer i stad och på landsbygd" samt strategierna:

- Hushållning med naturresurser
- Minskade utsläpp för hälsosamma livsmiljöer
- Det goda livet för alla

Vad är buller?

Buller definieras som icke önskat ljud och mäts som ljudstyrka eller ljudtryck i enheten decibel. Buller kan uppkomma från exempelvis industrier, fläktar, vägar, järnvägar och skjutbanor, men man kan även störas av ljud från konserter, grannar, tvättstugor och marknader.

Påverkan från buller kan vara en orsak till sämre hälsa genom bland annat skadlig påverkan på hjärta, kärl och blodtryck. Störst hälsopåverkan uppstår från nattligt buller och från buller som inte kan förutses. Buller från tågtrafik som återkommer regelbundet upplevs som mindre störande än exempelvis skjutbane-ljud.

Fortsatt arbete

Kommunen arbetar aktivt med bulleråtgärder i utsatta områden. Då invånarantalet överskrider 100 000 ska ett förslag till åtgärdsprogram upprättas och fastställas.

Medel för åtgärder längs kommunala vägar behöver anslås.

personer som är bosatta i dessa områden är redovisat. Gävle kommun kommer att fortsätta bevaka frågan och sammanställa de områden som är mest utsatta. En ny kartläggning kommer att göras 2018.

Kommunens arbete med bullerskyddsåtgärder

Kommunen arbetar med bulleråtgärder längs kommunala vägar genom hastighetsbegränsningar, genom att vid bussupphandling välja tysta fordon, anlägga gena gång- cykelstråk, använda restidskvoter som gynnar kollektivtrafiken vid planering, gång och cykellösningar, parkeringsnorm, norm för antal cykelparkeringar vid ny bostadsbebyggelse med mera. Trafikverket arbetar med riktade bullerskyddsåtgärder längs statliga vägar och järnvägar.

Förändringar i miljöbalk och plan- och bygglag

I juni 2015 antogs en ny förordning om trafikbuller (2015:216) och den är ändrad 2017. Även ändringar i miljöbalken och plan- och bygglagen i januari 2015 syftar till att förbättra samordningen av miljöbalken och plan- och bygglagen för att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer.

Ändringarna innebär bland annat nya krav i plan- och bygglagen på förebyggande av olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller vid utformning och placering av bostadsbyggnader. Vidare ställs nya krav på redovisning av bullervärden vid planläggning och bygglovsprövning.

Enligt miljöbalken får tillsynsmyndigheten som huvudregel inte besluta om förelägganden eller förbud vid tillsyn av omgivningsbuller vid en bostadsbyggnad, om det i en planbeskrivning till en detaljplan eller i ett bygglov har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden. I trafikbullerförordningen med ändring 2017 är tillåtet med högre ekvivalent ljudnivå i fasad (60 dB(A) för lägenheter större än 35 m².

Utöver trafikbullerförordningen har både Boverket och Naturvårdsverket under 2015 tagit fram vägledning för industri och annat verksamhetsbuller som styr kommunens arbete: Boverkets vägledning, "Industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder", rapport 2015:21. Dessutom Naturvårdsverkets "Industri- och annat verksamhetsbuller", rapport nr. 6538.

I Boverkets "Gör plats för barn och unga", rapport 2015:8, ges vägledning inför planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö där följande framgår: "På skolgårdar eller förskolegårdar är det önskvärt med högst 50 dBA ekvivalentnivå dagvärde på de delar av gården som är avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet. En målsättning kan vara att resten av ytor ska ha högst 55 dBA."

Gävle kommun har som ambition, att så långt det är möjligt, klara denna målsättning.

Planering av ny bebyggelse

Vid planering av nya bostäder och verksamheter ska hänsyn tas till bullerpåverkan på eller från omgivningen. I Gävle är det främst buller från vägar och järnvägar som är av betydelse, men även från flygfält och industrier.

Enligt miljöbalken är det rekommenderade riktvärden för respektive bullerkälla som ska vara utgångspunkten vid planläggning. Ibland krävs detaljerade utredningar som visar om en bra ljudmiljö för bostäder, kontor, skol- och vårdlokaler kan åstadkommas eller inte. Vid beräkningar av ljudnivåer vid nybyggnation av bostäder ska alltid hänsyn tas till prognoser för ökad mängd trafik.

Gävle kommun följer "Förordningen om trafikbuller" 2015:216, men även Boverkets och Naturvårdsverkets vägledning för gällande industri- och annat verksamhetsbuller.

Buller i parker och grönområden

I parker och grönområden i tätorterna är behovet av tystnad stort. Utredningar visar att människan upplever ett område som tyst om det har 20 dB(A) lägre ljudnivå än omgivningen (se även "Tysta områden"). Gävle eftersträvar att parker och grönområden ska skyddas mot trafikbuller.

Tysta områden

Tysta områden är kartlagda i bullerutredningen från 2013. De är områden med liten eller ingen fordonstrafik, långt från industrier, flygplats, hamnar, järnvägar och skjutbanor. För att bevara dessa områden krävs skyddsavstånd till den verksamhet som orsakar bullret. Kommunen kan bevara tystnaden genom exempelvis detaljplan eller områdesbestämmelser.

Bullrande verksamheter

Verksamhetens bullerriktvärden regleras genom tillstånd eller likande beslut om försiktighetsåtgärder enligt miljöbalken. Det gäller även buller vid konserter och andra evenemang utomhus. Skjutbanor får sina tillstånd via polismyndigheten. I tillstånden anges tider då skjutning tillåts pågå och vilken typ av ammunition som används.

Gävle flygplats

I Rörberg söder om Valbo ligger Gävle flygplats. Kommunfullmäktige har beslutat att verksamheten på Gävle Flygplats AB ska upphöra. Även om verksamheten vid Gävle flygplats inte kommer att drivas vidare av Gävle kommun så kan det komma andra aktörer. Vid byggnation i närheten av flygplatsen är det därmed viktigt att beakta eventuella tillstånd för flygplatsen och bullerpåverkan på omgivningen.

Farligt gods

Transporter av olika slags varor sker bland annat längs vägar och järnvägar. Vissa varor klassas som farligt gods och kan få stor påverkan på omgivningen vid en olycka. Som farligt gods räknas ämnen som kan explodera, omvandlas till farlig gas, som kan förstöra vattendrag och brunnar vid utsläpp, eller på annat sätt är farliga för människor och miljön.

Länsstyrelsen anvisar rekommenderade vägar för transporter av farligt gods. De rekommenderade vägarna är i huvudsak europa- och riksvägar samt vissa sträckor till tex större industriområden. Transporter med farligt gods sker även längs vägar inne i Gävle stad och andra tätbebyggda områden. Delvis på grund av att alla målpunkter inte har en rekommenderad väg, och delvis på grund av att transporten har rätt att köra där så länge vägen inte är förbjuden för farligt gods.

Det saknas idag nationella riktlinjer för när en riskanalys ska tas fram vid exploatering av mark i närheten av en väg eller järnväg där transporter av farligt gods sker. Enligt Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) handbok om transporter av farligt gods från juni 2012 föreslås att risken vidare bör undersökas om placering av verksamheter eller bostäder sker inom 150 meter från en transportled för farligt gods. Denna vidare undersökning görs då med hjälp av en riskanalys. Avståndet inom vilket en riskanalys bör genomföras kan vara både längre och kortare, beroende på vilken typ av ny markanvändning som övervägs. SKL framhåller att avståndet 150 meter inte är en nationellt fastställd riktlinje. Däremot finns regionala riktlinjer och rekommendationer som olika länsstyrelser tagit fram. Flera av dessa förordar att en riskanalys bör genomföras inom 150 meter från en transportled för farligt gods.

Längs de rekommenderade vägarna måste riskerna för olyckor och eventuella riskreducerande åtgärder mot skador beaktas. Passerar rekommenderade vägar för farligt gods genom vattenskyddsområden ska skydd mot spridning av farliga ämnen till grundvattnet finnas.

Gävle kommun anser att ett markområde på minst 25- 30 meter närmast transportleder för farligt gods ska lämnas helt obebyggt. Trafikverket har krav att inom 12 meter från väg och järnväg ska inget som hindrar framkomligheten finnas. Avståndet räknas från kanten längs vägområdet och från närmaste räl på järnvägen. Om byggnader ska uppföras närmare än 150 meter från väg och järnväg ska en bedömning av behovet av skyddsåtgärder göras dvs en bedömning ska göras om det behövs en riskanalys eller inte.

Vad en riskanalys för farligt gods bör innehålla och förslag på riskreducerande åtgärder samt gestaltningen av dessa går att läsa i SKL:s handbok om transport av farligt gods från 2012. När det finns en utredning om riskerna med bedömning av sannolikheten och konsekvenserna för en olycka, kan åtgärder som fasader

utan fönster, olika typer av varningslarm, vall, dike eller plank göra att avstånden kan minskas utan att risken för skador vid en olycka ökar.

Gävle kommun anser att säkra uppställningsplatser för fordon som fraktar farligt gods ska finnas längs alla rekommenderade vägar. Ett samarbete mellan länsstyrelsen, polisen och kommunen behövs för att se över var uppställningsplatser kan placeras och hur de ska skyltas.

Fartygstrafik i hamnarna och inom farleder

Gävle hamn med Fredriksskans och Granudden tog 2015 emot mer än 1000 fartyg. Flera av dessa är lastade med farligt gods. Farleden är muddrad och de största fartygen behöver lots vid passagen förbi Holmudden in mot hamnarna. Risken för en olycka med utsläpp av miljöfarliga ämnen eller kemikalier finns och går inte att bortse från. Det finns även trafik med större fartyg till havs med risk för olyckor genom kollisioner, grundstötning eller annat. Påverkan av en olycka till havs eller i kustområdet blir stor och kostsam.

Sjöfartsverket reglerar säkerheten för sjöfartens infrastruktur. Gästrike räddningstjänst och Kustbevakningen samarbetar för att avgränsa och minska spridningen av farliga ämnen som läcker ut i samband med olyckor.

Farliga verksamheter

Allmänt

I Gävle kommun finns i dagsläget ett antal farliga verksamheter enligt Lagen om skydd mot olyckor (LSO) och verksamheter som omfattas av Seveso-lagstiftningen. Dessa verksamheter finns i anslutning till tätorter och bostäder. Konsekvenser av en olycka på någon av dessa anläggningar skulle därför kunna bli allvarliga.

Vid alla farliga verksamheter och Seveso-verksamheter finns vissa risker som är direkt kopplade till riskavståndet. Riskavståndet är till för att verksamheten ska kunna fungera även på sikt på den aktuella platsen med hänsyn till de speciella förhållanden som råder i form av till exempel terräng och vegetation. Vid planering av ny markanvändning eller ändring av befintlig markanvändning i anslutning till dessa verksamheter ska riskerna som förknippas med verksamheterna alltid beaktas.

Verksamheter som klassas som farliga eller som ingår i Seveso-lagstiftningen ska kontinuerligt värdera sina egna risker och arbeta för att minska dem. Vissa av verksamheterna är också skyldiga att informera allmänheten i närområdet om risker i verksamheten.

Med hjälp av de riskavstånd som verksamheterna kommer fram till i sina riskanalyser kan kommunen

genomföra en effektiv och säker planering av nytt eller befintligt område. Kommunen ska sträva efter att hålla farliga verksamheter, Seveso-verksamheter och övriga verksamheter med inneboende risker så långt från allmänheten som möjligt.

Vid förtätningar eller nyetableringar i anslutning till dessa verksamheter ska kommunen i ett tidigt skede föra en dialog med den aktuella verksamheten, Gästrik Rådningstjänst och kommunens säkerhetsavdelning. Dialogen syftar till att vidare utreda lämplighet, och eventuella åtgärder som behöver vidtas innan området runt den farliga verksamheten eventuellt kan bebyggas.

På grund av den inneboende risken med dessa typer av verksamheter ska kommunen alltid sträva efter att placera nya farliga verksamheter och Seveso-verksamheter så långt bort från allmänheten som möjligt.

Farlig verksamhet

Verksamheter där en olycka kan innebära allvarlig skada på människor eller miljö klassificeras som farlig verksamhet enligt 2 kap. 4§ i lagen om skydd mot olyckor (LSO 2:4).

Seveso

Vissa verksamheter omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:381). Denna lag kallas även Seveso-lagstiftningen och bygger på ett EU-direktiv. Enligt lagen delas Seveso-verksamheter in i en högre och en lägre kravnivå. Indelningen beror på mängden kemikalier som verksamheten hanterar.

Övriga verksamheter

I kommunen finns även andra verksamheter med inneboende risker som också bör beaktas i detaljplaneringen. Det kan röra sig om industrier som hanterar gaser, brandfarliga eller explosiva varor. Dessa verksamheter omfattas inte nödvändigtvis av lagar som Seveso eller LSO men bör ändå beaktas i planeringen.

Kommunen ska sträva efter att hålla verksamheter med inneboende risker så långt från allmänheten som möjligt.

Luftföroreningar

Luftföroreningar bidrar till bildning av ozon och sprids långa sträckor med vindarna. Detta kan i sin tur orsaka försurning och övergödning av mark och vatten. Även miljögifter som dioxin, polycykliska aromatiska kolväten (PAH), kvicksilver och kadmium sprids med utsläpp till luften.

I Gävle kommun är trafiken den största källan till luftföroreningar och halterna är direkt kopplade till mängden trafik. Även gaturummets öppenhet påverkar halterna. I avgaserna finns bland annat kvävedioxid, bensen och små partiklar från förbränningen.

Vägdamm som virvlar upp innehåller också partiklar som uppstår när vägbanor, däck och andra bildelar slits. Även uppvärmningsanläggningar kan påverka luftkvaliteten - bland annat bildar vedeldning partiklar. Partiklar förs även hit med vindar från andra länder. Industri och verksamheter i kommunen bidrar också med utsläpp.

Goda möjligheter för gång- och cykel, samt väl fungerande kollektivtrafik anges i översiktsplanen som viktiga faktorer för att minska biltrafiken. En medveten placering av bostäder och service kan också minska behovet av att använda bilen.

En fortsatt fjärrvärmeutbyggnad minskar utsläppen från ved- och oljeeldning.

Miljökvalitetsmålet "Frisk luft" utgör det långsiktigt hållbara målet för nivåer av föroreningar i luften. Dessa halter är beräknade så att de inte ska kunna skada människor eller miljö. Miljökvalitetsmålets halter är betydligt lägre än de som utgör miljökvalitetsnormer och ställer genom detta högre krav på minskningar.

Övervakningen av luftkvaliteten i Gävle kommun följer de nationella riktlinjer som tagits fram av Naturvårdsverket. Övervakning sker genom mätningar och beräkningar som Östra Sveriges Luftvårdsförbund gör. För kommunen beräknas kontinuerligt kvävedioxid-, partikelhalter (PM₁₀) och andra luftföroreningar. Dessa beräkningar visar att miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och partiklar (PM₁₀) inte överskrids inom Gävle kommun. De högsta halterna återfinns på några vägsträckor med stora trafikmängder (exempelvis E4 och E16) och i trånga gaturum som exempelvis Staketgatan, Västra vägen, Fältskärsleden och Södra Kungsgatan. Miljökvalitetsnormerna gäller där människor stadigvarande vistas. Det innebär att exempelvis en trottoar i innerstaden omfattas, medan en vägren intill en motorväg inte gör det.

Mätningar av partiklar (PM₁₀) och kvävedioxider (NO₂) har utförts på Södra Kungsgatan i Gävle under 2013 och 2014 och fortsätter 2016. Mätningarna visar att miljökvalitetsnormerna sannolikt inte överskrids vid ett normalår, men att ytterligare mätningar behövs för att säkerställa detta. Risk för överskridande av miljökvalitetsnormer gäller framförallt NO₂ och miljökvalitetsmålen klaras inte för PM₁₀ eller NO₂.

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Miljökvalitetsnormer finns i miljöbalken, utifrån EG-direktivet för utomhusluft, och reglerar de luftföroreningshalter som enligt lag inte får överskridas. Miljökvalitetsnormerna anger en högsta acceptabel föroreningsnivå till skydd för människors hälsa och miljö. Flera luftföroreningar har skadeverkan även under nivån för miljökvalitetsnormerna och därför måste halterna hållas så låga som möjligt.

Miljökvalitetsnormer i utomhusluft finns för kvävedioxid, partiklar (PM₁₀, PM_{2,5}), svaveldioxid, kolmonoxid,

bensen, bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel, bly och ozon. Kommunen ansvarar för att kontrollera att miljö kvalitetsnormerna följs. Ozon övervakas och kontrolleras av Naturvårdsverket.

Även om miljö kvalitetsnormerna inte överskrids är det viktigt att vi minskar luftutsläppen. Forskning visar att människors hälsa påverkas mer av luftföroreningar än man tidigare kunnat visa. Biltrafiken ökar, vilket gör att utsläppen också ökar. Därför krävs insatser som motverkar denna trend. Attitydpåverkan för ökad användning av kollektivtrafiken, bättre bilar och minskad dubbdäcksanvändning är viktiga åtgärder för att minska påverkan från biltrafiken.

En större överflyttning från bil till andra trafikslag är bara möjlig i tätorter, andra större orter samt i stråk med en väl utbyggd kollektivtrafik. I övriga delar av kommunen kommer den tekniska utvecklingen av fordonen att ha störst betydelse för minskad negativ miljö påverkan.

Gävle kommun verkar för att miljö kvalitetsnormerna för luftkvaliteten inte överskrids genom att skapa möjligheter för hållbara transporter och genom att planeringen medverkar till ett minskat bilberoende. På längre sikt ska även miljö kvalitetsmålet uppfyllas. Åtgärder kan bli aktuella längs centrala gator i Gävle eftersom även mätvärdena vid Södra Kungsgatan var höga 2014. Åtgärder som kan bli aktuella är exempelvis förbättrad gatuhållning, dammbindning, restriktioner i dubbdäcksanvändning, förändrad hastighet, trafikminskande åtgärder och satsningar på cykelvägnet.

Radon

Strålsäkerhetsmyndigheten uppskattar att mellan 400 och 500 lungcancerfall per år i Sverige orsakas av radon i inomhusmiljön. Ungefär 90 procent av dessa är rökare. Om radonhalten sänks i alla hus som har halter över gränsvärdet 200 Bq/m³ kan man på lång sikt undvika cirka 200 lungcancerfall varje år enligt Strålsäkerhetsmyndigheten.

Radongas i bostäder kan komma från tre olika källor:

- Marken under och runt huset
- Byggnadsmaterialet
- Vatten som används i hushållet

Inom Gävle kommun finns utpekade högriskområden för markradon. Radonhalten i mark ger dock ett osäkert underlag för att bedöma radonvärdet inomhus. Gränsvärdet 200 Bq/m³ är fastställt och det är lämpligt och motiverat att bostäder och andra byggnader där människor stadigvarande vistas ska byggas genom radonskyddat utförande. I Gävle kommun anser vi, utifrån erfarenhet från mer än 18 000 mätresultat, att byggnader skall uppföras med radonskyddat byggnads sätt i hela kommunen, utom längs rullstensåsar, där radonsäkert byggande ska tillämpas.

Erosion, ras och skred

Erosion, skred och ras är exempel på snabba massrörelser i jordtäcknet eller i berg. Stora skador kan orsakas dels på mark och byggnader inom

Luftföroreningar och påverkan på hälsa

Luften består av 78 procent kvävgas och 21 procent syrgas. Det är i den sista återstående procenten som alla de förorenande gaser och partiklar som skadar hälsa och miljö finns. Luftföroreningar kommer framförallt från biltrafiken, energisektorn och industriell verksamhet. De består av kemiska föreningar, metaller och förbränningspartiklar.

Luftföroreningar från bland annat trafik, uppvärmning och industriprocesser orsakar flera problem i miljön. På nationell nivå är det främst städerna som har problem med dålig luftkvalitet. Olika partiklar och kvävedioxid är de största källorna till problem och kan även påverka invånarnas hälsa. Luftföroreningar förvärrar astma, ger luftrörsbesvär och kan orsaka hjärt- och kärlsjukdomar samt kronisk bronkit.

Luften i Gävle

Enligt Östra Sveriges Luftvårdsförbund är halterna av bensen låga till mycket låga inom Gävle kommun. Inte heller arsenik, kadmium, bly, nickel, bens(a)pyren, svaveldioxid och kolmonoxid utgör något problem för hälsa och miljö inom kommunen, då halterna är mycket låga och långt under miljö kvalitetsnormen enligt Luftvårdsförbundets utredning.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri radioaktiv gas, som bildas när det radioaktiva grundämnet radium sönderfaller. Radonhalten mäts i enheten bequerel per kubikmeter inomhusluft (Bq/m³) och ska inte vara högre än 200 i bostäder. När gasen i sin tur sönderfaller bildas radondöttrar, som är radioaktiva metallatomer som lätt binder sig till rök och damm. Vi andas in dem vilket kan skada våra luftrör och lungor när de radioaktiva metallatomerna sönderfaller och sänder ut alfastrålning. Det kan leda till lungcancer.

Fortsatt arbete **Översyn av ras- skred- och** **erosionsrisker**

När nya höjddata och nya beräkningar av kommande höjningar av havsytan tillgängliggörs för hela kommunen ska en ny strandlinje längs kusten markeras och en förnyad bedömning av ras-, skred- och erosionsrisk i intressanta områden längs vattenförekomster utföras.

det drabbade området, dels inom det nedanförliggande markområde där erosions-, skred- och rasmassorna hamnar. Påverkan på miljön och naturen kan bli stora då massorna kan innehålla farliga ämnen som sprids i vattnet. Vid all planering och lovgivning ska geotekniska säkerhetsfrågor vara klarlagda.

Erosion, skred och ras kan ha många olika orsaker, dels naturliga och dels genom människans ingrepp. Ofta är det en kombination av flera orsaker. Störst risk för skred och ras råder i jordslänter som innehåller jordlager med låg hållfasthet och i bergslänter med svagheter i berggrunden.

Det är vanligt med erosion, skred och ras i samband med snösmältning, tjällossning, under perioder med stora regnmängder och vid hårda vindar på havet. Under våren och hösten dunstar inte regnvattnet bort lika lätt som under varma sommardagar. En stor del av det regn som då faller stannar kvar i jorden. När vattentrycket blir högt i marken kan ett skred eller ett ras inträffa. Klimatförändringarna kan innebära mer häftiga korta regn och längre regnperioder vintertid vilket ökar risken för ras och skred. En högre havsnivå innebär att områden som inte tidigare utsatts för erosion påverkas.

I Gävle kommun finns förutsättningar för erosion längs kusten: vid Inre fjärden, i de norra delarna av Yttre fjärden och vid Hilleviksfjärden. En högre havsnivå till följd av klimatförändringarna kan innebära att ytterligare 15-55 meter av marken närmast mot havet kan komma att påverkas av ökad erosion utöver den erosion som redan idag förekommer. En schablon med cirka 25 procent på utsträckningen kan läggas till på grund av stormar, översvämning, tillfälliga högvatten eller andra säsongsbetonade effekter.

Längs vattendragen i Gävle kommun finns förutsättningar för erosion utmed Gavleån, från Gävle till Valbo samt utmed Testeboån, främst från Gävle och fram till cirka fem kilometer norr om Åbyggeby.

Klimatförändringarna innebär i huvudsak att medelhöga vattenflöden kan förväntas få längre varaktighet, vilket innebär att erosionen även längs vattendrag kan komma att öka.

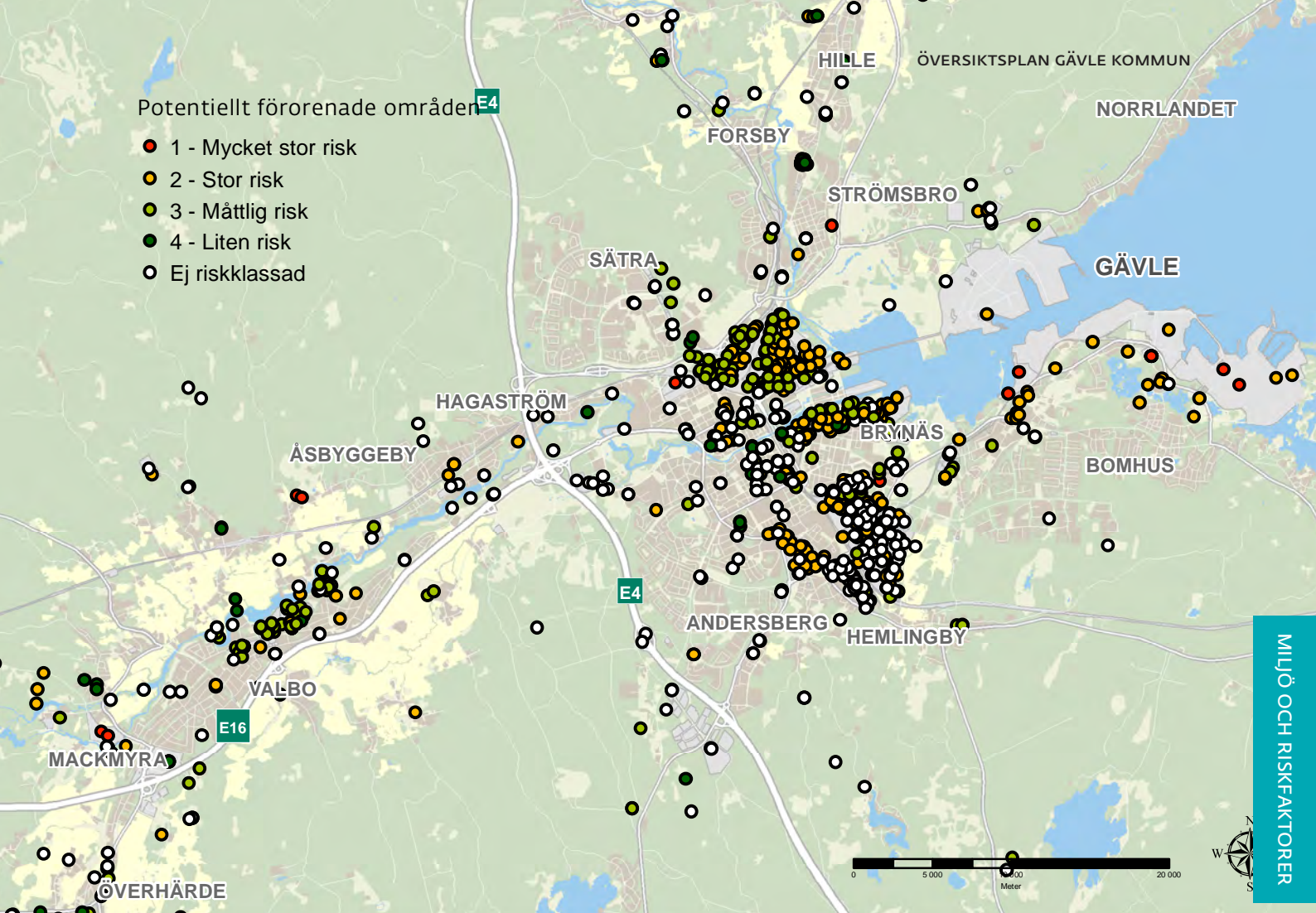
Områden med förutsättningar för skred och ras har inventerats översiktligt av MSB (dåvarande Räddningsverket) 2008. Gavleån, Testeboån, Hamrångeån och Norrsundet ingick i stabilitetskarteringen. En zonindelning togs fram som visar grundförutsättningarna för skred och ras.

Förutsättningarna för ras, skred och erosion längs kuststräckan har också utretts. Utredningen pekar ut områden vid Axmarfjärden, Norrsundet, Hamrångefjärden, Olvikarna, Harkskärsfjärden samt Inre och Yttre fjärden.

I den översiktliga ras- och skredriskkarteringen från 2008-02-29, gjord av Räddningsverket, SWECO VBB Geoteknik Göteborg, finns rekommendationer för vilka utredningar som krävs inom respektive stabilitetszon. Gävle kommun följer dessa rekommendationer.

Förorenade områden

Föroreningsläget i kommunen kan enkelt beskrivas som att områden med tidigare eller pågående industriell verksamhet alltid kan miss-



Potentiellt förorenade markområden, delvis inventerade enligt MIFO-metoden.
Källa: Länsstyrelsens och kommunens inventeringar och register 2017.

tänkas innehålla föroreningar i marken och under vatten. Flera kartor med uppgifter om förorenade områden finns i webbkarttjänsten.

Riskerna i potentiellt förorenade områden utgår från tidigare och nuvarande verksamheter och visar behovet av fortsatta utredningar. Områdena är inte avgränsade till ytan eller provtagna utan bygger på historiska uppgifter. "Ej riskklassade områden" kan innebära allt från liten till mycket stor risk för föroreningar, utgår från verksamheten på fastigheten nu och tidigare och är inte bedömda.

Historiskt har många verksamheter hanterat kemikalier och farligt avfall på ett sätt som förorenat mark och vatten i sin närhet. Exempel på sådana verksamheter är impregneringsverksamheter, sågverk, verkstadsindustrier, gasverk, bensinstationer, skrotningsverksamhet, ytbehandlingsindustri och deponier. Marken kan också ha förorenats av att förorenade massor använts vid utfyllnad. Vanliga föroreningar som påträffas är tungmetaller, alifatiska och aromatiska kolväten, PCB och dioxiner.

Frågor om sanering av områden, som är så förorenade att sanering krävs, uppstår vanligen i samband med ändrad markanvändning. Miljöbalken styr kraven på sanering utifrån vad marken ska användas till. Plan- och bygglagen kräver att all mark ska vara lämplig till

sitt nya ändamål. Detta utreds i planprocessen. I förorenade områden där nuvarande markanvändning fortsätter ställs mer sällan krav på sanering. Krav på sanering i sådana fall utförs genom förelägganden i tillsynsarbetet.

Genomförda inventeringar av förorenade områden

Gävle kommun har inventerat förorenade områden på norra Brynäs, Naringen och i Svedens industriområde i Valbo. Länsstyrelsen har dessutom inventerat flera branscher, bland annat sågverk och impregneringsverksamheter.

Sanering av deponier

Gävle kommun genomför ett arbete med sanering av skydd mot fortsatt spridning av farliga ämnen från "kommunala" nedlagda deponier. Samhällsbyggnadsnämnden har ett antaget mål för saneringen. Viktiga deponier ska åtgärdas enligt en fastställd tidplan.

Föroreningar inom vattenskyddsområden

Kommunen kommer sannolikt att starta projekt som kommer att omfatta sanering av förorenade områden inom vattenskyddsområden. Ett lämpligt sätt att starta ett sådant arbete är genom MIFO

Fortsatt arbete Klimatförändringars påverkan på förorenade områden

En översyn av ställningstaganden för förorenade områden bör ske när nya fakta kommer fram om hur klimatförändringar påverkar förorenade områden.

Fortsatt inventering av identifierade förorenade kommunala objekt enligt MIFO planeras.

fas 1-inventeringar och ansvarsutredningar. För att prioritera vilka områden som har störst behov av sanering t ex. utifrån vattendirektivets krav, bör en projektplan med rangordning av områden finnas. I dagens läge finns ingen sådan plan framtagen. Skyddet av grund- och ytvatten som drickvattenresurs, ställer också krav på sanering av förorenade områden.

Förslag på strategi avseende förorenade områden:

Det finns ett behov av att skapa en prioriteringslista för kommande tillsynsarbete. Listan ska utgå från redan kända förorenade områden. Förorenade områden inom t. ex. vattenskyddsområden samt i närhet av recipienter bör prioriteras. I vissa fall kommer ansvarsutredningar att krävas. Det finns också behov av att initiera MIFO fas 1-inventeringar av branscher eller nedlagda objekt som kommunen har tillsyn på och som inte ingått i länsstyrelsens branschkartläggningar.

Förorenade områden och klimatförändringar

Klimatförändringarna förväntas innebära mer regn och skyfall, lika många höglödessituationer i vattendrag som idag samt ökad ytavrinning. Grundvatten nära markytan kan kontamineras av regn som för med sig föroreningar från vägar, järnvägar, förorenade industriområden, bekämpningsmedel från jord- och skogsbruk, direkt till grundvattenmagasinet.

Om markanvändningen ändras från miljöfarlig verksamhet till en mer känslig markanvändning, exempelvis bostäder, skola eller parkområde ska markundersökningar utföras. Detta gäller vid all fysisk planering, bygglov och förhandsbesked. Om en befintlig miljöfarlig verksamhet förändras, byggs ut eller liknande kan kommunen med stöd av miljöbalken, ställa krav på undersökningar. Resultaten av undersökningarna avgör behovet och omfattningen av en eventuell sanering. Sådana bedömningar görs med stöd av miljöbalken.

Översvämning

Klimatanalysen visar på förändringar i avrinningens säsongsfördelning. Sammanfattningsvis innebär detta en längre varaktighet av medelhöga flöden medan mycket höga flöden, som idag återkommer framförallt under vårfloden, blir mer ovanliga. Se avsnittet om klimat och rapporten Framtidsklimat i Gävleborgs län- enligt RCP-scenarier, SMHI, Klimatologi Nr 36, 2015,

Klimatförändringarna tyder på en minskande trend av 100-årsflödets storlek under detta sekel. Översvämningar till följd av framtida 100-årsflöden bedöms därför inte bli mer omfattande än översvämningar till följd av dagens 100-årsflöde.

Risken för översvämning längs vattendrag minskar om vattendraget är reglerat genom vattenkraftsdammar eller andra dammar. Så är förhållandena i Gavleån och Dalälven. Områden längs Testeboån är mer utsatta för översvämningssrisker eftersom ån har färre dammar i sitt lopp. Risken för översvämning längs med kusten beror främst på klimatförändringar.

Skyfall är största risken

Den största risken för skador genom översvämningar är vid skyfall och i redan bebyggd miljö. Där är möjligheterna för stora mängder regnvatten att avrinna starkt begränsad av byggnader och vägar. Översvämningsskärtningskartläggningar är beroende av noggrannheten i data för topografin. En nationell höjdmodell (NNH) finns för hela Sverige från 2015. Länsstyrelsen Gävleborghar genomfört en kartläggning av påverkan av större nederbördsmängder. Rapporten har namnet "Lokala avrinningsförhållanden i orter i Gävleborgs län" 2016:11.

Byggnads- och miljönämnden fastslog riktlinjer för att minska risken för skada i samband med översvämning i ett beslut den 21 mars 2012. Vid fysisk planering och hantering av olika lov följer Gävle kommun dessa riktlinjer. Undantag kan göras om mer detaljerade utredningar finns, om åtgärder vidtas eller om det finns starka motiv för att göra avsteg.

Ny kartläggning av risk för översvämning längs vattendrag

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB, har under 2014-2015 gjort en ny översiktlig översvämningsskärtningskartläggning med nya mer detaljerade höjddata för Gavleån, Testeboån och Dalälven. Resultatet finns i Gävle kommuns GIS-system.

Testeboån

Kartläggningen av Testeboån finns i rapporten "Översvämningsskärtningskartläggning utmed Testeboån, sträckan från Åmot till utloppet i Bottenhavet", rapport Nr 30, 2015-05-11.

I Gävle kommun rinner Testeboån från Lundbosjön ner till utloppet i Bottenhavet. Den enda reglering som finns kvar söder om Lundbosjön är det gamla kraftverket i Strömsbro. Ån har historiskt sett haft kraftiga förändringar i vattenflödet under året och har vid tre tillfällen de senaste 100 åren haft flöden över det så kallade 100-årsflödet. Det är främst området söderut från Åbyggeby som är bebyggt och som kan vara i riskzonen för översvämningar.

Under 2011 utfördes även översvämningsskyddsplaner för två områden längs Testeboån: vid Ävägen i Forsby och vid Stigs Gård. Kontroll av tidigare utförda beräkningar och förnyade nivåberäkningar gjordes.

Ävägenområdet har cirka tio byggnader som riskerar att bli översvämmade vid 100-årsflöden. "Översvämningsskyddsplan för Ävägenområdet i Forsby, terra firma", 2011-12-29, ger förslag på hur en permanent skyddsbarriär kan skapas, bland annat genom att använda den befintliga vägen som skyddsvall. Det krävs dock andra åtgärder som kompletterade vallar och förberedda pumpgropar samt blockering av trummor.

Området kring Stigs gård har bättre förutsättningar att motstå högre flöden som visas i "Översvämningsskyddsplan för Stigsgård terra firma", 2011-12-29.

Gavleån

Där ingår också Storsjön, Jädraån från Kungsfors och Hoån från Hofors. Rapporten heter "Översvämningsskärtningskartläggning utmed Gavleån inkluderande Storsjön, Jädraån från Kungsfors samt Hoån från Hofors", rapport Nr 21, 2014-08-28.

Den översiktliga skärtningskartläggningen som MSB gjorde 2014 visar på små risker med översvämningar. Sträckan från Storsjön ner till utloppet är i sin helhet reglerad genom en rad vattenkraftverk som ägs av Gävle Energi. Detta gör att det finns få och små översvämningsskärtningsområden längs sträckan. Eventuellt bör en ny bedömning göras om avtappningsmöjligheterna från Storsjön ändras i samband med omprövningen av miljödomen för vattenkraftverket i Forsbacka.

Dalälven

Dalälven är också kartlagd med nya, mer detaljerade höjddata. Rapporten heter "Översvämningsskärtningskartläggning utmed Österdalälven, Västerdalälven, Oreälv och Dalälven med biflödena Lillälven och Faluån", rapport Nr 4, reviderad 2015-06-15.

Risken för översvämning begränsas av att Dalälven är reglerad genom flera kraftverk. Hedesundafjärden, Bramsöfjärden, Ö-vägen och campingen på Ön är de områden i Gävle som kan beröras av höga flöden i Dalälven. Vid planering och bygglovsärenden måste detta detaljstuderas.

Storsjön

Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB, uppdaterade översvämningsskärtningskartläggningen 2014. Rapporten heter "Översvämningsskärtningskartläggning utmed Gavleån inkluderande Storsjön, Jädraån från Kungsfors samt Hoån från Hofors", rapport Nr 21, 2014-08-28. Av de nya översvämningsskärtningskartorna framgår att flertalet flöden endast har ringa påverkan, både i Storsjön och i Övre Säljet och i Forsbacka.

Under 2011 utfördes en översvämningsskyddsplan för Forsbackaområdet vid Storsjöns utlopp. Rapporten heter "Översvämningsskyddsplan för Forsbacka, terra firma", 2011-12-29. Då gjordes kontroller av tidigare beräkningar, liksom förnyade nivåberäkningar.

Övriga sjöar och vattendrag

Underlaget för sjöar, vattendrag och kustområden i norra delen av kommunen är tämligen begränsat. Det finns inga skärtningskartläggningar gjorda förutom den översiktliga stabiliseringskartläggningen från 2008. Det är främst kring Hamrångefjärden, Hamrångeån och Norrsundet som det finns byggnader som kan påverkas. Hamrångeån är ett reglerat vattendrag och risken bedöms därför som mycket liten. Små bäckar kan vid skyfall snabbt få höga flöden.

Principen för bedömning av risker för översvämningar längs sjöar och vattendrag

Markområden med stor sannolikhet för översvämningar

I områden som hotas av 100-årsflöde ska det inte tillkomma någon bebyggelse alls, med undantag för komplementbyggnader så som garage och uthus.

Markområden med viss sannolikhet för översvämningar

Områden som hotas av högsta dimensionerande flöde kan ha samhällsfunktioner av mindre vikt. Exempel är byggnader av lägre värde, byggnader av mer robust konstruktion, vägar med förbifartsmöjligheter, enstaka villor, fritidshus och mindre industrier med liten miljöpåverkan.

Markområden med låg sannolikhet för översvämningar

I områden som inte hotas av 100-årsflöde eller högsta dimensionerande flöde ska riskobjekt och samhällsfunktioner av betydande vikt placeras. Några exempel är offentliga byggnader som sjukhus, vårdhem, skolor, infrastruktur av stor betydelse såsom riksvägar och andra vägar utan reella förbifartsmöjligheter, järnväg, vatten- och avfallsanläggningar, el- och teleanläggningar samt industrier med stor miljöpåverkan. Även sammanhållen bostadsbebyggelse bör placeras ovanför nivån för högsta dimensionerande flöde.

Fortsatt arbete Översyn av översvämningsrisk

Översvämningskartor som redovisar översvämningsrisken längs Gävleån ska revideras utifrån aktuell miljödömdom för vattenkraftverket i Forsbacka.

När nya data kring havsnivåhöjningar blir tillgängliga ska översvämningskartorna längs kusten uppdateras.

Bottenhavet

Den framtida medelvattennivån i havet längs kommunens kust kan, med dagens kunskap, förväntas bli 50-60 centimeter högre fram till 2100 jämfört med dagens förhållanden om man tar hänsyn till landhöjningen. Historiskt sett har landhöjningen i Gävleborgs län varit större än havsnivåhöjningen. Vid extremvattenstånd vid tillfälliga lågtryck kan havsytan uppgå till ungefär två meter över dagens medelvattennivå.

En utredning avseende förutsättningar för naturolyckor på grund av höjda framtida havsnivåer längs kuststräckan utfördes år 2012. Det var SGI (Statens geotekniska institut) och SMHI (Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut) som i rapporten (2012-01-24 Gävle kommun, Förutsättningar för naturolyckor längs kusten) redovisade kunskapsläget.

Vattenståndet beräknades kunna höjas med 0,28 meter så att medelvattenståndet år 2100 ligger på 0,355 meter (RH2000) och 100-årsnivån år 2100 på 1,66 meter (RH2000). Längst in i Gävle hamn, Norrsundet, Hamrångefjärden och Axmarfjärden är nivåerna 0,10 meter högre på grund av vinduppstuvning. Kartor som visar vattenståndet med 100-års återkomsttid togs också fram. Kartor som visar områden med risk för översvämning på öarna längs kusten har uppdaterats.

Elektromagnetiska fält och lågstrålande områden

Vid kraftledning uppstår elektriska och magnetiska fält. Strålsäkerhetsmyndigheten har utfärdat föreskrifter och allmänna råd med gränsvärden. Målet är att skydda boende mot alltför höga nivåer av påverkan strålning från ledningarna. På grund av misstankar om samband mellan elektromagnetiska fält och cancersjukdom manar Strålskyddsmyndigheten till viss försiktighet. Läs mer under kapitlet "Teknisk försörjning".

Lågstrålande områden

Sedan ett flertal år pågår en diskussion i samhället om strålning från lokala tekniska strålkällor kan påverka hälsan. Det finns personer som upplever stort obehag av el- och magnetfält och som söker en plats i vår kommun där emissionen är mycket liten eller obefintlig. Strålsäkerhetsmyndigheten har det nationella ansvaret för frågan. De har ett vetenskapligt råd som i rapporter 2013:19 och 2014:16 sammanfattat de forskningsrapporter som finns på området. Strålsäkerhetsmyndigheten har även gett ut en broschyr: "Magnetfält och hälsorisker" som upplysning till allmänheten.

I Gävle kommun finns många stora kraftledningar och ett flertal mobilmaster. Överflygning sker med flygplan och flera järnvägar går genom kommunen. Det finns mindre områden där påverkan via elektromagnetiska fält från kraftledningar, transformatorstationer och järnvägar är relativt liten.

Hela Gävle kommun påverkas dock av sändare från mobilmaster och överflygning av flygplan. Vissa små områden ligger i radioskugga, men dessa kan idag inte säkert kartläggas och varierar dessutom över tid. Till exempel kan ett skyddande skogsområde avverkas och radioskuggan upphöra.

Kommunens bedömning är att Gävle kommun inte har några områden med så låga emissioner att de kan klassas som lågstrålande och så stora att de kan innehålla en tillräcklig skyddszon. Stora svårigheter finns att via planläggning ge ett sådant område ett så långsiktigt skydd, att de låga nivåerna kan bibehållas över den tid översiktsplanen ska gälla.

RIKTLINJER FÖR MILJÖ- OCH RISKFAKTORER

Buller

- Gävle kommun följer Förordningen om trafikbuller 2015:216, men även Boverkets och Naturvårdsverkets vägledning gällande industri- och annat verksamhetsbuller. Fler vägledning är att vänta inom bullerområdet.
- I samband med plan- och bygglovsärenden ska kommunen när så krävs begära in detaljerad utredning som visar om en bra ljudmiljö för bostäder, kontor, skol- och vårdlokaler kan åstadkommas eller inte.
- Vid beräkningar av ljudnivåer vid nybyggnation av bostäder ska alltid hänsyn tas till prognoser för ökad mängd trafik. Sammanvägd bullerpåverkan ska framgå av utredningen.
- När så krävs i särskilt bullerutsatta områden, ska Gävle kommun verka för att ljudklass B i fasad för utomhusbuller används, vid nybyggnation av bostäder.
- Gävle kommun har ambitionen, att så långt det är möjligt, klara följande målsättningen vilken framgår av Boverkets vägledning "Gör plats för barn och unga!" (2015:8: "På skolgårdar eller förskolegårdar är det önskvärt med högst 50 dBA ekvivalentnivå dagvärde på de delar av gården som är avsedda för lek, rekreation och pedagogisk verksamhet. En målsättning kan vara att resten av ytorna ska ha högst 55 dBA.")
- Gävle kommun eftersträvar att parker och grönområden ska skyddas mot trafikbuller.

Farligt gods

- Gävle kommun anser att ett markområde om minst 25- 30 meter närmast transportleder för farligt gods ska lämnas helt obebyggt. Trafikverket kräver ett 12 meters område helt utan hinder längs vägar och järnvägar.
- Gävle kommun anser att om byggnader ska uppföras närmare än 150 meter från väg och järnväg för transport av farligt gods, ska en bedömning av behovet av riskreducerande skyddsåtgärder göras. Gästrike Räddningstjänst och kommunens säkerhetsavdelning ska alltid kontaktas i ett tidigt skede då ny markanvändning övervägs i anslutning till leder där farligt gods transporteras.
- Säkra uppställningsplatser för fordon som fraktar farligt gods ska finnas längs alla rekommenderade transportvägar.

Luftföroreningar

- Gävle kommun ska verka för förbättrad kvalitet på utomhusluft. Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft ska följas liksom miljö kvalitetsmålet "Frisk luft".
- Klimat- och hälsopåverkande utsläpp från biltrafiken ska minska. Antalet gator med NO₂ i intervallet 48-60 µg per kubikmeter och antalet gator med partiklar (PM₁₀) i intervallet 39-50 µg per kubikmeter i utomhusluft ska minska.

Radon

- Inom Gävle kommun ska bostäder och andra byggnader där människor stadigvarande vistas alltid byggas radonskyddat, förutom längs med rullstensåsar där det alltid skall byggas radonsäkert.

Erosion, ras och skred

- Vid all exploatering och lovgivning ska geotekniska säkerhetsfrågor vara klarlagda. Detta gäller särskilt områden längs vattendrag och i områden där stabilitetskartering skett.

Förorenade områden

- Gävle kommun ska arbeta proaktivt med förorenade områden för att få en bättre kunskapsbild av hur belastningen ser ut både från pågående och nedlagda miljöfarliga verksamheter. Känsliga områden, exempelvis vattenskyddsområden, ska prioriteras för MIFO-inventeringar med stöd av miljöbalken för att skydda människors hälsa och miljön. Risken för att förorenade områden frigör gifter till vattendrag och dricksvattentäkter genom översvämningar, ras och skred ska beaktas.
- Vid ändrad markanvändning från miljöfarlig verksamhet till mer känslig markanvändning, som bostäder, skola, eller park ska markundersökningar utföras. Detta gäller vid all fysisk planering av exempelvis planläggning, bygglov och förhandsbesked.

Översvämningar

Generella riktlinjer vid sjöar och vattendrag:

- Nya huvudbyggnader i områden lägre belägna än den vattennivå som uppstår vid 100-årsflöden, längs sjöar och vattendrag, ska inte medges. Undantag görs för enkla byggnader som garage och uthus.
- Infrastrukturanläggningar ska inte uppföras under Beräknat Högsta Flöde (BHF). I tveksamma ärenden ska en riskanalys upprättas av fastighetsägaren för att klargöra eventuella risker. Analysen ska påvisa vilka åtgärder som kan reducera risken till acceptabel nivå.

Storsjön:

För Storsjön används Sandvikens kommuns riktlinjer.

- Som lägsta nivå för grundläggning och isolering, ska en nivå om +64,40 meter (RH2000), medges för bygglov för nya huvudbyggnader.
- För nivåer mellan +63,50 och +64,40 meter (RH2000) kan bygglov ges till mindre tillbyggnader och för nivåer under +63,50 meter (RH2000) kan bygglov endast ges för enklare oisolerade komplementbyggnader.

Bottenhavet:

- Detaljplaner och bygglov för nya huvudbyggnader, större bryggor och vägar på markområden lägre än +2,00 meter (RH2000) i Bottenhavet medges inte.
- Större infrastruktur-anläggningar ska klara +2,50 meter (RH2000) för att detaljplan/bygglov ska medges.
- Nivåerna avser bostadens lägsta nivå för undersida av isolering i golvbjällklag.

Elektromagnetiska fält

- Ny etablering av bostäder, skolor och förskolor ska inte ske där elektromagnetiska fält från kraftledningar och andra elinstallationer överskrider 0,4 µT.
- Vid exploatering närmare än 300 meter från Svenska Kraftnäts ledningar, ska alltid samråd ske.

Riksintressen och miljö kvalitets- normer

RIKSINTRESSEN

Riksintressen

Vad är ett område av riksintresse?

Områden av riksintresse är geografiska områden som är av nationell betydelse för en rad olika samhällsintressen om exempelvis naturvård, kulturmiljövård, energiproduktion eller kommunikationer. Områden som är av riksintresse pekas ut genom miljöbalkens hushållningsbestämmelser i kapitel 3 och 4. I översiktsplanen redovisar kommunen hur riksintressena ska tillgodoses.

Vad innebär det att ett område pekats ut som riksintresse?

Riksintresseområden ska beaktas när någon vill ändra markanvändningen och ändringen kräver någon form av beslut från en myndighet för att kunna genomföras. Exempel på sådana ändringar är ansökan om förhandsbesked, detaljplaneläggning, koncessionsansökningar eller byggande av väg och järnväg. Om den planerade markanvändningen skulle innebära påtaglig skada på ett riksintresse är huvudregeln att ändringen inte får tillstånd. Pågående markanvändning påverkas inte av att ett område pekats ut som riksintresse.

Övergripande ställningstagande

Kommunen delar i huvudsak de statliga myndigheternas uppfattning om utpekade riksintresseområden. Kommunen har tagit hänsyn till riksintressena i översiktsplanen och kommer så långt det är möjligt att tillgodose och bevaka riksintressena i samband med detaljplanering, bygglovsgivning och förhandsbesked, samt vid annan tillståndsprövning. Under varje riksintresse nedan anges hur kommunen övergripande kommer att tillgodose riksintressena.

Riksintresseområden inom Gävle kommun

Riksintresseområden för naturvård

I Gävle kommun finns 17 områden som är riksintresse för naturvården och 39 Natura 2000-områden. Enligt 3 kap 6§ miljöbalken ska områden som är av riksintresse för naturvården skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Natura 2000 är EU:s gemensamma nätverk av skyddade naturområden. Dessa områden utgör också riksintresse enligt 4 kap 8§ miljöbalken. För varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan som beskriver naturvärden, möjliga hot, förslag till skötsel och bevarandeåtgärder. Länsstyrelsen upprättar bevarandeplanerna som är ett kunskaps- och planeringsunderlag.

Översiktsplanen anger att kommunens riksintresseområden för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar naturmiljön. För att skydda områdenas kärnvärden har skyddsåtgärder vidtagits i form av bildade av statliga eller kommunala naturreservat. Reservatsutredningar pågår i flera av riksintressena, främst av länsstyrelsen, se karta i kapitlet "Natur och friluftsliv". För Limön pågår en kommunal reservatsbildning (inom riksintresset Limön-Orarna och Natura 2000-området Limön).

Riksintresseområde för naturvård	ObjektID
Skärjeån	N 73
Axmarkusten	N 74
Axmar högmosse-Gnagmur	N 81
Hamrådeån	N 82
Lindön-Björnön-Iggösundet	N 83
Testeboån-Lundbosjön med Testeboåns delta	N 84
Myrarna öster om Öjaren	X 85
Mårdängsjön-Hillesjön	X 86
Harkskärsfjärden	X 87
Limön-Orarna	X 90
Eggegrund – Lövgrund	X 91
Lomsmuren-Lomsjön-Svartsjömun (delar av riksintresseområdet ligger inom Gävle kommun)	X 92
Kalkområdet sydost om Gävle	X 93
Karinmossen-Karinsjön-Kalkmossen-Bysjön-Bysjömossen-Buksjömossen	X 94
Nedre Dalälven	X 96
Hilleviksfjärden	N 131
Runstensängen	N 132

Riksintresseområde för vattendrag	ObjektID
Nedre Dalälven	

Riksintresseområde för kulturmiljövård	ObjektID
Gävle stad	K 800
Strömsbro	K 801
Norrlandet – Utvalnäs	K 802
Oslättfors bruk	K 805
Hedesunda – Ön (två områden)	K 807
Södra Valbobygden	K 808
Forsbacka bruk	K 811
Sätra	K 812

Riksintresseområde för friluftsliv	ObjektID
Nedre Dalälven	Fx 04

Riksintresseområde för turism och rörligt friluftsliv	ObjektID
Område utmed Dalälven från Avesta till Skutskär	

Riksintresseområde för kommunikation och infrastruktur	ObjektID
Järnväg	
Stamnätet – Ostkustbanan, Bergslagsbanan, Norra Stambanan	
Bangård för godshantering	
Järnvägsspår Gävle hamn – säkerställande av transportfunktionen	
Planerad ny Ostkustbana Gävle - Sundsvall	
Väg	
E4	
E16, del av Västervägen	
Riksväg 56	
Vägar som förbinder kommunikationsanläggningar av riksintresse Hamnleden, Spångersleden, Österbågen och Korsnäsavägen	
Planerad ny riksväg 56	
Sjöfart	
Gävle hamn	
Farleder	

I kommunens reservatsstrategi, och i översiktsplanen, pekas ytterligare ett par områden inom riksintresse för naturvård ut som kommunens utredningsområden för långsiktigt skydd; Testeboån-nedre (inom riksintresse Testeboån-Lundbosjön med Testeboåns delta samt Natura 2000 området Testeboån nedre) och Mårdängsjön (inom riksintresse Mårdängsjön-Hillesjön).

Flera av Natura 2000-områdena som förvaltas av kommunen har fått stärkt skydd genom naturreservatsbildning. De områden som har kommunen som reservatsförvaltare är Vitgrund-Norrskär, Eggegrund-Gråskälsbådan (inom riksintresse Eggegrund-Lövgrund), Testeboåns delta och Stenbäcken (inom riksintresse Testeboån-Lundbosjön med Testeboåns delta), Stenbäcken.

Riksintresseområde för vattendrag

Nedre Dalälven omfattas av riksintresse för vattendrag enligt 4 kap 6 § miljöbalken. Inom riksintresseområdet får inte vattenkraftverk, vattenreglering eller vattenöverföring för kraftändamål utföras.

Riksintresseområden för kulturmiljövård

I Gävle kommun finns åtta områden som är av riksintresse för kulturmiljövård. Dessa områden omfattar värdefulla bebyggelsemiljöer, fornlämningsområden och öppna odlingslandskap. Inom dessa områden ska särskild hänsyn tas till den kulturhistoriska miljön och landskapsbildningen så att riksintresset inte påtagligt skadas. Vid detaljplanläggning ska särskilt värdefulla kulturvärden skyddas.

Ett kulturmiljöprogram för norra, västra och södra kommundelarna är framtaget parallellt med översiktsplanen. Programmet kompletterar befintliga kulturmiljöbilagor, vilket innebär att det nu finns en kommuntäckande vägledning hur kulturmiljön i Gävle kommun ska värnas i fortsatt planering.

Riksintresseområde för friluftsliv

I Gävle kommun finns ett område av riksintresse för friluftsliv vid Nedre Dalälven. I söder angränsar kommungränsen mot ytterligare ett riksintresseområde för Nedre Dalälven och Billudden. I översiktsplanen anges att riksintresseområde ska skyddas mot åtgärder som påtagligt skadar friluftslivets värden.

Riksintresseområde för turism och rörligt friluftsliv

Område kring Nedre Dalälven omfattas av riksintresse för turism och rörligt friluftsliv enligt 4 kap 2 § miljöbalken. Geografiskt sammanfaller området till stora delar med riksintressen för friluftsliv och naturvård.

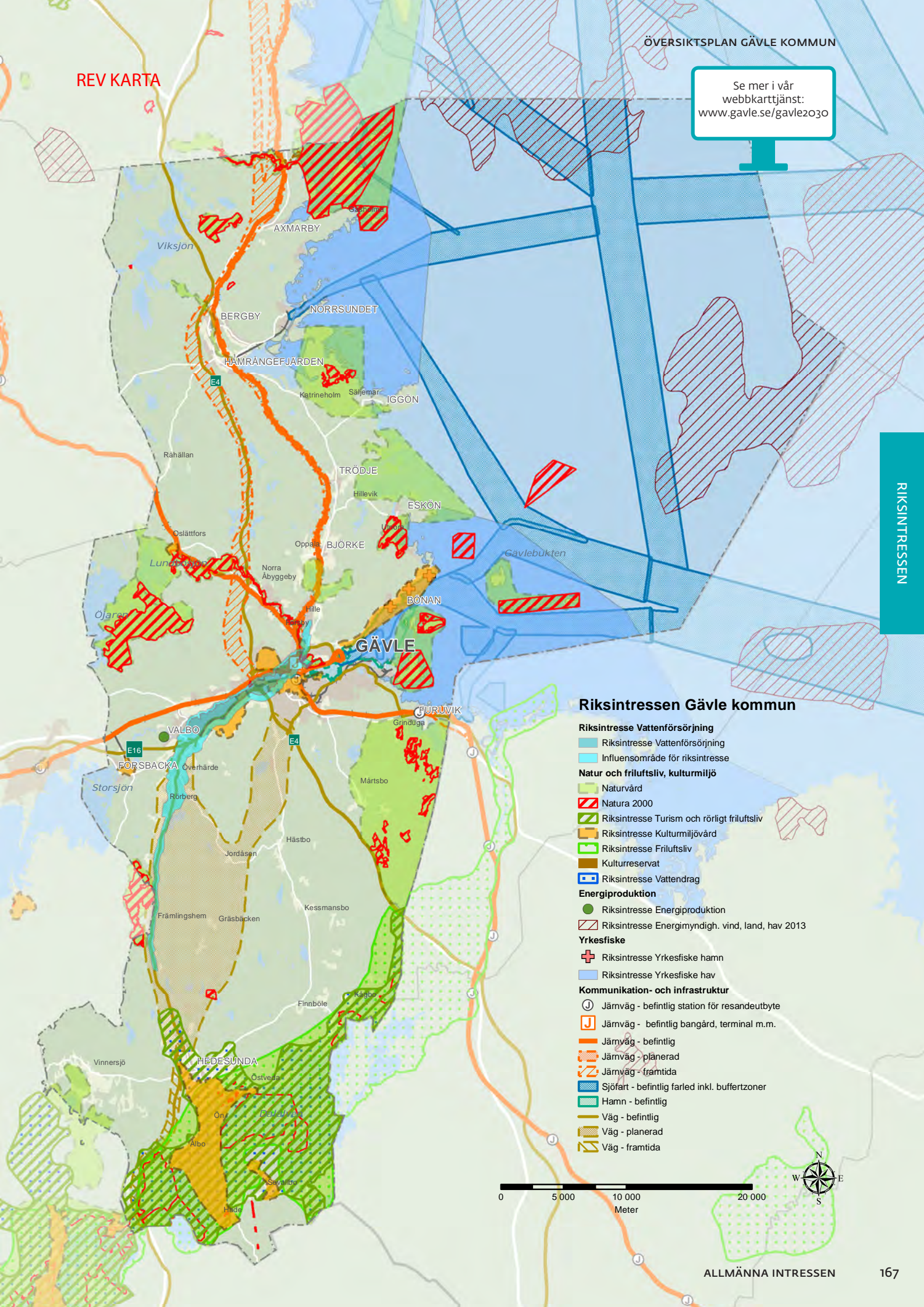
Riksintresseområden för kommunikation och infrastruktur

Riksintressen för infrastruktur utgörs av mark- och vattenområden som är av särskild betydelse för nationell infrastruktur som ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller nyttjandet av anläggningen. I Gävle kommun är infrastruktur som europavägarna, stambanor för järnväg, Gävle hamn, farleder med flera riksintressen. Annan infrastruktur som bangårdar, kommunikationslänkar mellan transportsystemområden och riksväg 56 är också av riksintresse. De nationella infrastrukturerna har ett stort värde för utvecklingen av Gävle.

REV KARTA

Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030

RIKSINTRESSEN



Riksintressen Gävle kommun

- Riksintresse Vattenförsörjning**
 - Riksintresse Vattenförsörjning
 - Influensområde för riksintresse
- Natur och friluftsliv, kulturmiljö**
 - Naturvård
 - Natura 2000
 - Riksintresse Turism och rörligt friluftsliv
 - Riksintresse Kulturmiljövård
 - Riksintresse Friluftsliv
 - Kulturresevat
 - Riksintresse Vattendrag
- Energiproduktion**
 - Riksintresse Energiproduktion
 - Riksintresse Energimyndigh. vind, land, hav 2013
- Yrkesfiske**
 - Riksintresse Yrkesfiske hamn
 - Riksintresse Yrkesfiske hav
- Kommunikation- och infrastruktur**
 - Järnväg - befintlig station för resandebutby
 - Järnväg - befintlig bangård, terminal m.m.
 - Järnväg - befintlig
 - Järnväg - planerad
 - Järnväg - framtida
 - Sjöfart - befintlig farled inkl. buffertzoner
 - Hamn - befintlig
 - Väg - befintlig
 - Väg - planerad
 - Väg - framtida



Riksstressområde för yrkesfisket	ObjektID
Yrkesfiske hamn	
Engesberg	
Bönan	
Utvalnäs	
Yrkesfiske hav	
Skårså Ljusnefjärden Axmarfjärden Iggön	
Gävlebukten Lövsbuketen Storfjärden	

Riksstressområde för energiproduktion	ObjektID
Mackmyra vattenverk	
Vindkraft	
Storgrundet	
Finngrundet	

Riksstressområde för dricksvattenförsörjning	ObjektID
Gävle - Valboåsen	

Flera av de stora infrastrukturerna är belägna på eller korsar Valboåsen, som utgör en viktig naturresurs för Gävle kommuns vattenförsörjning. Valboåsen är också riksstress för dricksvattenförsörjning. Det är av vikt att åtgärder på den nationella infrastrukturen fortsätter så att risken för olyckor som kan leda till förorening av grundvattnet minimeras.

Järnväg

I översiktsplanen lyfts viktiga infrastruktursatsningar av nationell betydelse fram:

- Utbyggnad av Ostkustbanan med dubbelspår väster om E4:an
- Elektrifiering av järnvägsspåret till Gävle hamn
- Kapacitetshöjande åtgärder på Gävle central
- Ny järnvägsdragning av Bergslagsbanan norr om Hagström/ Valbo

Av regional betydelse är även satsningar på nya regionalstågstationer i Gävle västra och Hagsta i Hamrångbygden.

Läs mer i kapitlet "Kommunikation och infrastruktur".

Väg

Riksväg 56 är ett viktigt stråk genom Gävle kommun och förbinder Norrköping och Gävle. Sträckan Hedesunda - Valbo är olycksdrabbad och där finns ett starkt behov av att öka trafiksäkerheten. Förstudier och vägutredningar kring vägen har pågått under många år och ger en ovisshet för markägare och boende kring de alternativa vägdragningarna som föreslagits. Det markområde som riksstresset för planerad infrastruktur för riksväg 56 utgör, upptar en stor del av sydvästra kommundelen. Det är av stor vikt att processen fortsätter och slutförs.

Sjöfart

Gävle hamn är av riksstress för kommunikation och finns beskrivet i Trafikverkets rapport "Riksstresset Gävle hamn - precisering av riksstress, 2013". För att göra en framtida expansion för hamn- och verksamhetsområdet möjlig lyfter översiktsplanen fram behovet av översyn av den fördjupade översiktsplanen för Avan-Fredriksskans från 2004. Farlederna för yrkessjöfarten ska prioriteras där de sammanfaller med andra allmänna intressen.

Riksstressområden för yrkesfisket

En stor del av Gävle kommuns havsområde längs kusten utgörs av riksstress för yrkesfisket. Tre hamnar är utpekade i Engesberg, Bönan och Utvalnäs. Översiktsplanens riktlinjer säger att riksstressområden för yrkesfiske och viktiga områden för fiskens reproduktion ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden.

Riksstressområden för energiproduktion

I Gävle kommun finns tre områden som är av riksstress för energiproduktion. I översiktsplanen föreslås att etablering av stora och medelstora vindkraftsanläggningar i första hand ska göras inom områden som utpekats som riksstress för vindkraft eller inom kommunalt utredningsområde för vindkraft.

Riksstressområde för dricksvattenförsörjning

Nytt riksstressområde för dricksvattenförsörjning har beslutats 2016. Området omfattar Gävle-Valboåsen med influensområde. Översiktsplanen innehåller riktlinjer för att skydda både befintliga vattentäkter och framtida vattenresurser. Läs vidare under kapitlet "Naturresurser".

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes i miljöbalken 1999 för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk. Miljö kvalitetsnormerna går att hitta i miljöbalkens femte kapitel med tillhörande förordningar.

Kommunen har ansvar för att uppnå miljö kvalitetsnormerna genom planering, åtgärder eller inriktningsbeslut. Översiktsplanen redovisar hur kommunen planerar att uppnå gällande miljö kvalitetsnormer.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) trädde i kraft 2000 och har implementerats i svensk lagstiftning i miljöbalken, dess förordningar och i fler föreskrifter från Naturvårdsverket och Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). Direktivet syftar till att åstadkomma en bra vattenkvalitet och en långsiktigt hållbar användning av vatten. Grundvatten har ett eget dotterdirektiv, Direktivet om skydd av grundvatten (EG-direktiv 2006/118/EG).

Vattenmyndigheten inom Bottenhavets vattendistrikt antog en förvaltningsplan, miljö kvalitetsnormer samt åtgärdsprogram för distriktets vattenförekomster 2009. Det innebär att det finns kvalitetskrav för vattenmiljöerna, så kallade miljö kvalitetsnormer (MKN) för större sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. En ny förvaltningsplan och åtgärdsplan är under framtagande. De kommer att gälla till 2021.

Myndigheter och kommuner är skyldiga att genomföra de åtgärder som fastslagits i åtgärdsprogrammet för att uppnå miljö kvalitetsnormerna. Inom vattenförvaltningen används miljö kvalitetsnormerna för att ange krav på vattnets kvalitet i flera olika avseenden. Ett sätt att få en bild av status och kvalitet på en vattenförekomst är att använda vattenkartan, en webbaserad kartapplikation där vattendistriktet redovisar aktuell status på vattenförekomster.

Läs mer om miljö kvalitetsnormer för vatten under avsnitt Naturresurser.

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

Regeringen utfärdade en förordning om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft 1998. Normerna syftar till att skydda människors hälsa och miljön samt att uppfylla gemensamma krav inom EU. Förordningen har reviderats flera gånger. Miljö kvalitetsnormerna omfattar idag

ett tiotal olika ämnen. EU-kommissionen genomför en omfattande översyn av Europas luftpolitik och det är troligt att fler ämnen kommer att omfattas av miljö kvalitetsnormer efter 2020.

Det är en kommunal uppgift att övervaka luftkvaliteten och vidta åtgärder om en norm för något ämne överskrids eller riskerar att överskridas.

Läs mer om miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller under avsnitt "Miljö- och riskfaktorer".

Miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller

Det finns såväl miljömål som miljö kvalitetsnormer för störande buller. Enligt förordningen om omgivningsbuller (2004:675) har Trafikverket och kommuner med över 100 000 invånare en skyldighet att kartlägga och upprätta åtgärdsprogram för buller. Under den period som översiktsplanen gäller, kommer Gävle kommun att passera 100 000 invånare, varför en kartläggning med förslag till åtgärder ska påbörjas.

Miljö kvalitetsnormer för fisk och musselvatten

Det finns även miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten (i förordning 2001:554). I Gävle kommun finns idag inga vatten som omfattas av fisk- eller musselvattdirektivet.

Fortsatt arbete

Åtgärdsprogrammet för vattenförvaltningen innebär att flera kommuner ska samarbeta i vattenråd för gemensamma vattenavrinningsområden. Beslut krävs om vem som ska ansvara för det arbetet. Medel behöver avsättas för åtgärder.

Målen i miljöstrategiska programmet om klimatneutralt och fossilfritt kan innebära lägre halter av luftföroreningar. Medel ska avsättas för bevakning och för eventuella åtgärder för att klara miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft när stadens befolkning växer.

När kommunens invånarantal når över 100 000 ska en utredning visa var bullret överskrider riktlinjerna. Kommunen ska redovisa vilka åtgärder som ska vidtas för att minska bullerstörningarna.

Del B

Geografiska fördjupningsområden

Kust och hav

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Ortsfördjupningar för Forsbacka, Hamrådebygden och Hedesunda



KUST OCH HAV

Kust och hav

Kust och hav

Kusten och havsområdet är värdefulla och viktiga utvecklingsområden för Gävle kommun. Kustens attraktionskraft gör att många dras hit. Här kan man bo nära naturen och samtidigt ha ett rimligt avstånd till servicen i Gävle eller något av de andra kustsamhällena. Andra söker sig till havet för att bada, fiska, åka skridskor, köra skoter, fågelskåda, åka båt eller njuta av havet på annat sätt. Översiktsplanens intentioner är att utveckla kusten och havet med fler bostäder och besöksmål och att de värden som finns i naturområdena och i kulturhistoriskt viktiga miljöer samtidigt stärks.

För att öka attraktiviteten kring kommunens havsområde behöver satsningar ske på tillgängligheten till kusten både från land och vattnet. Även den visuella kontakten med havet är viktig för att vi ska se och uppleva havet från land. Havet har stor betydelse för näringslivsutveckling, sjöfart, yrkesfiske och energi men också för friluftsliv, turism och boende.

Gränser mellan kommunal och nationell havsplanering

Gävle kommuns planeringsområde för kust och hav omfattar området från kustområdet på land ut till territorialgränsen (ca 2,2 mil utanför baslinjen som i Gävle går utanför Eggegrund). Området mellan baslinjen och den ekonomiska zonen omfattas av en havsplan som Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tar fram. Den kommunala översiktsplanen och havsplanen överlappar varandra till viss del.

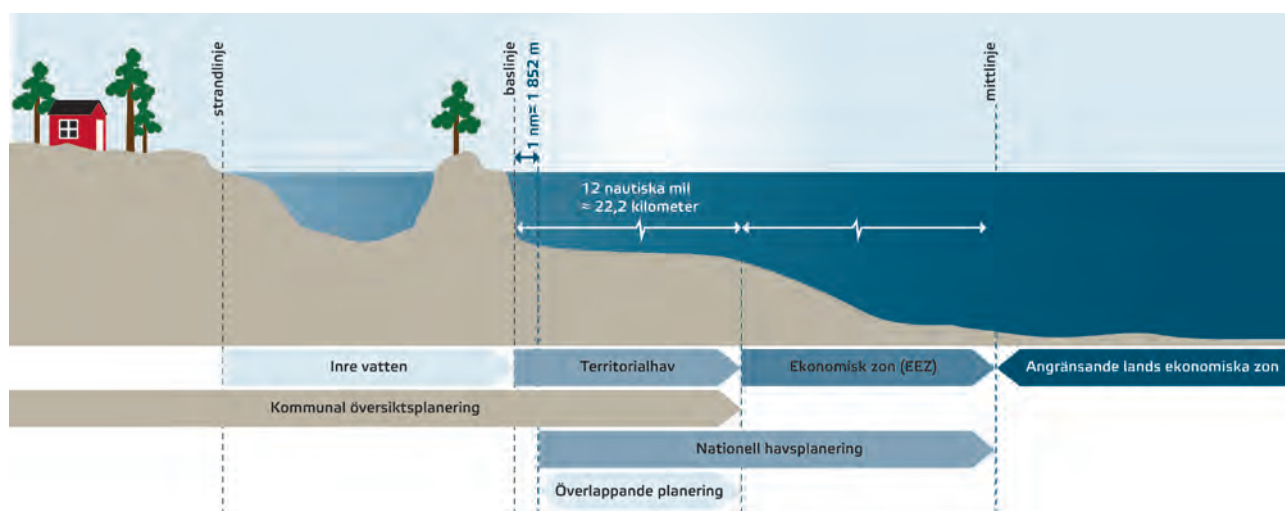
Gällande översiktsplaner

Det finns sex fördjupade översiktsplaner som berör kust och hav i Gävle kommun: Gävle stad 2025, antagen 2009, Norrlandet, antagen 2012, Eskön, antagen 2009, Furuvik, antagen 2007, Gävle hamn - Avan-Fredriksskans, antagen 2004, samt Gävle kustvatten, antagen av kommunfullmäktige 1992. Den sistnämnda ersätts med detta kapitel.

Havs- och vattenmyndigheten

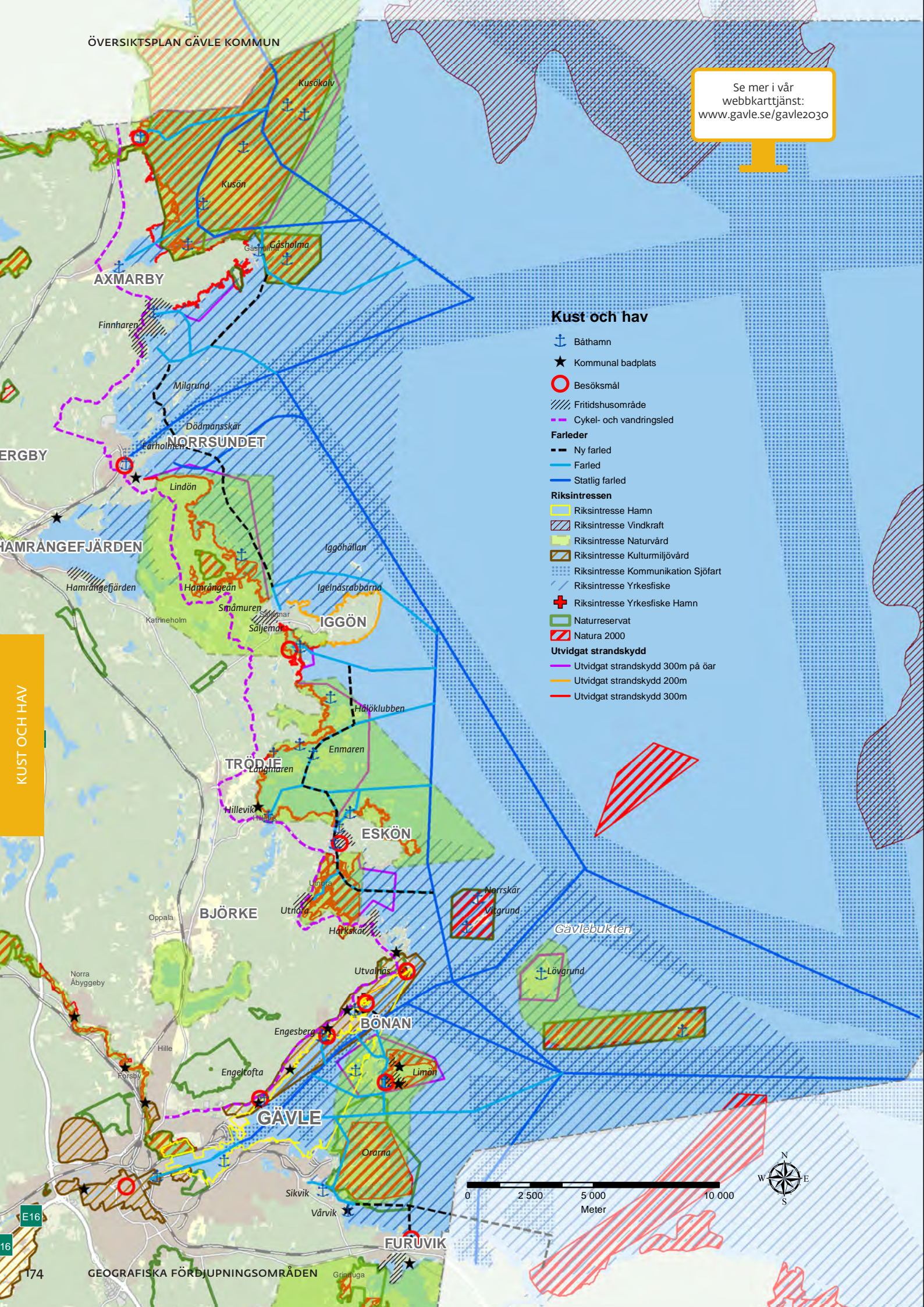
är den myndighet som ansvarar för Sveriges havsområde. Syftet med att ta fram havsplaner är att verka för havets långsiktiga förvaltning och utveckling.

www.havochvatten.se



Kartan visar vilken instans som ansvarar för vilka delar av havsområdet. Illustration Boverket Jenny Lilja.

Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030

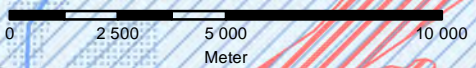


Kust och hav

- Båthamn
- Kommunal badplats
- Besöksmål
- Fritidshusområde
- Cykel- och vandringsled
- Farleder**
 - Ny farled
 - Farled
 - Statlig farled
- Riksintressen**
 - Riksintresse Hamn
 - Riksintresse Vindkraft
 - Riksintresse Naturvård
 - Riksintresse Kulturmiljövård
 - Riksintresse Kommunikation Sjöfart
 - Riksintresse Yrkesfiske
 - Riksintresse Yrkesfiske Hamn
 - Naturreservat
 - Natura 2000
- Utvidgat strandskydd**
 - Utvidgat strandskydd 300m på öar
 - Utvidgat strandskydd 200m
 - Utvidgat strandskydd 300m

KUST OCH HAV

E16
16
174



Allmänhetens tillgänglighet till kustområdet

Människors möjlighet att se och uppleva havet har en stark framtoning i planen. Kommunen ska verka för att öka tillgängligheten till havet både från land och från vattnet. Planen pekar ut besöksmål, värdefulla havsbad, områden av särskilt intresse för friluftslivet, samt båtlivets viktiga infrastruktur för att tydliggöra vilka platser som är särskilt viktiga att skapa tillgänglighet till. En skyltad vandrings- och cykelled föreslås liksom en inomskärsled för fritidsbåtar.

Kustområdets vägnät har sin stomme i den gamla E4:an (väg 583). Den går i nordsydlig riktning längs kusten och är aldrig längre än fem kilometer från strandlinjen. Väg 583 är försedd med kollektivtrafik. Bussförbindelse finns även längs Bönavägen. Norr om Harkskär saknas väg nära strandlinjen som kan knyta ihop byarna längs kusten, bortsett från ett antal skogsbilvägar med låg standard. Från hav och land är stora delar av kustlinjen otillgänglig då marken är blockig och på sina ställen oländig. Det är svårt att ta sig från land till kusten annat än vid de större orterna och möjligheterna till att anlägga med båt från havet är begränsade.

Vandrings- och cykelled längs kusten

Skylltning och marknadsföring av en vandrings- och cykelled längs kommunens kuststräcka skulle bidra till att förbättra tillgängligheten till kustområdet. Ett förslag till möjlig sträckning för en led har inkommit under samrådsskedet och kommunen ställer sig positiv till detta. Till största delen följer leden befintliga skogsvägsträckningar, endast en komplettering behövs mellan Norrsundet/Häckelsängsbodarna och Hari.

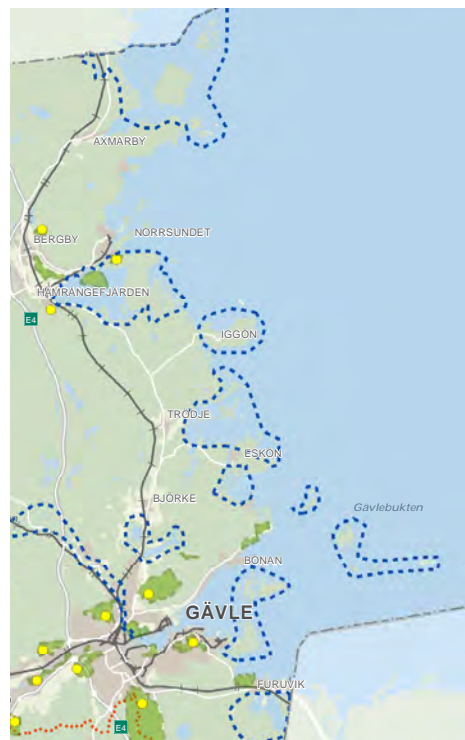
Farleder för yrkestrafik och fritidsbåtar

Farlederna till Norrsundet, Gävle hamn och Skutskär utgör riksintresse för kommunikation och är viktiga både för kommunen, länet och Sverige. Möjligheten för fartyg att ta sig till och från hamnarna i Gävle och Norrsundet, samt att kunna trafikera de transportleder för sjöfart som finns inom Gävle kommuns havsområde, är viktiga för såväl Gävle som region och för Sverige. På de ställen där intresset för farlederna för yrkestrafiken sammanfaller med andra intressen anser kommunen att farlederna för yrkestrafiken ska prioriteras.

Inomskärsled för fritidsbåtar

Förutom farleder för yrkestrafik finns flera småbåtsleder till fritids hamnar i Gävle, Sikvik, Värvik, Furuvik, Limön, Norrlandet, Eskön, Hillevik, Finnharen, Säljemar, Gåsholma och Axmarfjärden. Kommunen ansvarar för några av dessa leder vilket innebär ansvar för utprickning och underhåll av leden. I övrigt sköts lederna av ideella krafter, i många fall fritidsbåtsklubbar. För några farleder är underhållsansvaret oklart, som exempel kan nämnas farleden in till Axmarbruk och Axmar brygga. Dessa farleder löper risk att plockas bort från sjökorten om ingen tar på sig ägarskapet.

En inomskärsled för fritidsbåtstrafik som kopplar ihop kuststräckan med Älvkarleby kommun och Söderhamns kommun skulle stärka attraktiviteten för besöksnäringen i kommunen. Kommunen ska verka för att underhålla och anlägga en inomskärsled för fritidsbåtar.



Kartan visar vilka området i havsområdet som är av särskilt intresse för friluftslivet.

Utmärkning för sjöfarten

För förändringar av utmärkning för sjöfarten ska tillstånd först sökas hos Transportstyrelsen.



Utdrag ur riktlinjer för bebyggelseutveckling på landsbygden

- Nya bebyggelsegrupper i lägen utan närhet till kollektivtrafik ska undvikas. Enstaka ny bebyggelse kan dock vara möjlig.
- Gävle kommun är positiv till nya områden för fritidshusbebyggelse.
- Gävle kommun är positiv till omvandling av befintlig fritidshusbebyggelse till permanentbostäder om kraven på lämplig vatten och avloppslösning, närhet till kollektivtrafik, god standard på vägar med mera kan lösas.

Ett genomförande kräver att ett projekt formas för detta. Farleden för fritidsbåtar får inte påverka natur- och kulturmiljövärden eller fisket negativt. Underhåll och drift av farleder är relativt dyrt och måste genomföras kontinuerligt för att upprätthålla standarden och sjösäkerheten. En genomgång av de farleder som finns inom kommunens havsområde behöver ske.

En passage som tillåter kajakpaddlare och kanotister att passera innanför Iggön vid Strömsundet behövs för att undvika paddling ut på öppet hav vid hård vind. Kommunen ska istället verka för att anlägga en stig för att underlätta passage mellan iläggningsplatser för kajaker och kanoter. Muddring är inte en långsiktig lösning pga landhöjningen.

Kommunen ska samverka med grannkommunerna för att öka tillgängligheten från Gävle kommun till fina målpunkter vid havet, även i Älvkarleby och Söderhamns kommun.

Utvecklingen av gästhamnar i kustområdet och på öarna har ökat och det finns flera gästhamnar med varierande standard. Vissa utgörs endast av en brygga och andra är fullt utrustade med bränslepump, toalett, restaurang, med mera. Nya kommunala satsningar på gästhamnar ska prioriteras till de besöksmål som anges nedan.

Fler attraktiva kustnära bostäder

Längs kusten finns flera orter med viktiga funktioner för kommunen och med kulturhistoriskt intressanta miljöer: Axmarbruk, Axmar by, Gåsholma, Hari, Norrsundet, Säljemar-Iggön, Hillevik, Eskön, Utnora, Harkskär, Utvalnäs, Bönan, Engesberg och Furuviik. Möjligheten att utveckla attraktiva bostads- och fritidshusområden i vattennära lägen vid dessa orter är stor. Orterna har stora rekreationsvärden. Fler bostäder ger underlag till att stärka servicen på respektive ort.

Inom befintliga detaljplanelagda bebyggelseområden finns en reserv i form av obebyggda tomter. Det är angeläget att dessa marknadsförs och bebyggs. Vissa områden som ligger inom strandskydd, så kallade LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen), pekas ut som lämpliga för bebyggelse i översiktsplanen. Ungefär 20 nya bostäder möjliggörs på detta sätt vid kusten vid Axmar by och Norrsundet. Läs mer i kapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen" På Eskön finns ca 70 nya bostäder föreslagna i en fördjupad översiktsplan. Ungefär 30 bostäder föreslås även i "Ortsfördjupningen för Norrsundet".

För att ha möjlighet att utveckla bostäder i större skala behöver vattenförsörjningen säkras och en utbyggnad av kollektivtrafiken ske. Flera av orterna har idag svårt med vattenförsörjning och vattentillgång. Där är endast enstaka kompletteringar av bostadshus möjliga. En kapacitetsutredning kring vatten, avlopp och utbyggnad av kollektivtrafik är nödvändig för att möjliggöra framtida större bostads-etableringar i kustområdet.

Vid planeringen av kustnära bostäder ska bebyggelsen samlas och koncentreras, för att kunna bevara en så stor del som möjligt av kustområdena tillgängliga för allmänheten. Allmänhetens tillgänglighet och närhet till stranden ska värnas. Vid all planering av ny bebyggelse ska en fri passage närmast strandlinjen säkerställas för allmänheten, och gemensamma båtplatser ska eftersträvas i stället för enskilda bryggor och pirar.



1000 nya bostäder vid kusten

I översiktsplanen möjliggörs ca 1000 nya bostäder vid kusten.

Furuviik	400-600 bostäder
Norrlandet	400 bostäder
Eskön	70 bostäder
LIS Norrsundet och Axmarby	20 bostäder
Ortsfördjupning Norrsundet	30 bostäder

Besöksmål vid havet utvecklas

För att kusten ska utvecklas måste den vara tillgänglig för besökare. Det ska vara lätt att ta sig till och från kusten både från land och vatten. Det finns flera platser med höga natur- och kulturvärden att besöka längs kusten.

För att stärka besöksnäringen vid kust och hav krävs att satsningar samordnas och samlas vid utpekade orter. På detta sätt stärker aktiviteterna varandra och satsningar på infrastruktur underlättas. Följande orter föreslås vara platser som kommunen ska prioritera i framtida reinvesteringar: Furuvik, Limön, Engeltofta, Engesberg, Bönan, Utvalnäs, Eskön, Säljemar-Iggön, Norrsundet och Axmarbruk. Dessa platser utgör besöksmål för turister till stor del tack vare kulturhistoriska värden. Vissa av orterna erbjuder service, båthamn och i de flesta fall badplats. Framtida satsningar för besöksnäringen kan med fördel ske vid dessa platser för att ytterligare förstärka målpunkterna. De äldre fiskelägen som finns längs kusten är kulturhistoriskt intressanta utflyktsmål med aktiva yrkesfiskare som erbjuder besökare och ortsbor att köpa fisk direkt från havet. För den fiskeintresserade erbjuds goda möjligheter till sportfiske.

Även Gävle stads koppling mot havet ska stärkas och fler aktiviteter utvecklas i anslutning till Inre fjärden där havet möter staden. En blandning av urbana och marina aktiviteter ska synas i stadsbilden och utvecklas för att marknadsföra Gävle som kuststad.



Natur- och kulturvärden

Utveckling av kust och havsområdet ska ske på ett sådant sätt att befintliga värden stärks och bevaras. Det gäller både natur och kulturmiljövärden. Stora delar av kust- och havsområdet är av riksintresse för naturvård. Delar av dessa områden är dessutom utpekade som Natura 2000-områden. Läs mer i kapitlet "Natur och Friluftsliv". Ett kulturreseervat finns i Axmarbruk och ett riksintresseområde för kulturmiljövård finns längs Norrlandet. Läs mer i kapitlet "Kulturmiljö"

Strandskydd

I Sverige omfattas alla stränder av strandskydd om 100 meter. Strandskyddet gäller från strandlinjen, både in mot land och ut i vattnet. Undervattensmiljön omfattas alltså också av skyddet. För områden som är särskilt värdefulla gäller ett utökat strandskydd om 200 eller 300 meter. I Gävle kommun omfattas stora delar av kuststräckan av utökat strandskydd. Läs mer om strandskyddsbestämmelser i kapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen".

Två djuphamnar

Gävle kommun är en kustkommun som dragit stor nytta av sitt geografiska läge. Inom kommunen finns två hamnar för handelsfartyg så kallade djuphamnar: Gävle hamn och Norrsundets hamn. Båda hamnarna är djuphamnar som gör det möjligt för stora fartyg att anlägga. Gävle hamn är dessutom ett riksintresse för kommunikation. Hamnarna är mycket viktiga näringar för kommunen och bör ges utrymme att utvecklas. En avvägning behöver ske mellan hamnarnas behov och omkringliggande tätorters behov av expansion för bostads-

Fortsatt arbete

En avvägning ska ske mellan hamnarnas behov och omkringliggande tätorters behov av expansion för bostadsbebyggelse. För Gävle hamn behövs en ny fördjupad översiktsplan som klarlägger hamnens framtida markanvändning i förhållande till övriga allmänna intressen. I Norrsundet behövs en detaljplan som klarlägger hamnens markanvändning.

VISS

VISS (VattenInformationsSystem Sverige) är en databas som visar hur samtliga vattenförekomster i Sverige mår (ekologisk status och kemisk status) I systemet visas även miljökvalitetsnormer, dvs bestämmelser om kraven på kvaliteten i vattnet.

bebyggelse. Risk- och säkerhetsaspekter samt störningar från hamnarna i form av buller och försämrad luftkvalitet behöver utredas och åtgärdas inför den framtida markanvändningen.

Norrsundets hamn

I Norrsundet är hamnen av stor vikt för möjligheten att locka entreprenörer och företag att etablera sig på orten. Vid nyetableringar ska hamnens intressen prioriteras före utveckling av bostäder. Norrsundets hamn behöver detaljplaneläggas för att klargöra framtida markanvändning i området. Farleden in till hamnen kan behöva åtgärder för att kunna ta emot stora fartyg i framtiden

Gävle hamn

Gävle hamn (Fredriksskans och Granudden) har det senaste året investerat stort i infrastruktur och större ytor för lagring inom hamnområdet. Gävle hamns expansion fortsätter och ställningen som ostkustens logistiknav förstärks ytterligare. Stockholm kommer att lägga ned ett antal hamnar vilket kan innebära en betydande ökning av verksamheter i Gävle hamn. Hamnens befintliga område kommer att räcka för utvecklingsbehovet fram till 2030. Behovet på längre sikt är ytor i kajnära läge. Hamntillståndet medger en tredubbling av godsvolymer, vilket är sannolikt på längre sikt (utblick 2050). I Gävle stad är bostadsbehovet stort. För att hamnens långsiktiga expansion och framtida markanspråk ska kunna tillgodoses i samklang med bostadsutvecklingen behöver en ny fördjupad översiktsplan tas fram som visar den framtida markanvändningen kring hamnområdet. Ett så kallat influensområde, som visar luftkvalitet och utbredningsområde för bland annat buller, behöver definieras för att visa hur hamnen och närområdet kan disponeras.

Pappersindustri

Den tunga pappers- och massaindustrin kräver stora resurser från havet och är lokaliserad i direkt närhet till vattnet med god tillgång till hamnar och kylvatten till industrin. I Gävle kommun finns idag endast en stor pappersindustri, på Granudden i Bomhus, sedan pappersindustrin i Norrsundet lades ned. Historiskt sett har industrierna varit stora arbetsgivare och flera orter har vuxit fram i anslutning till fabrikena. Industrierna har bidragit till stora utsläpp i havsmiljön och idag finns problem kopplade till fiberbankar och tungmetaller i vatten och bottensediment. Utsläppen bidrar på vissa håll i kommunen till en försämrad ekologisk status i havsmiljön. Detta påverkar fisket negativt då dioxiner i vissa fiskarter överstiger de gränsvärden som rekommenderas för födointag hos människor. Länsstyrelsen driver ett projekt med syfte att följa upp vilka effekter nedläggningen av Norrsundets bruk har på kust- och vattenmiljön. Framöver bidrar nedläggningen till förbättrad boendemiljö, möjligheter att utveckla besöksnäringen och ökad attraktivitet i området. Industriområdet i Norrsundet kan användas för nya ändamål.

Vattenbruk

Vattenbruk är ett samlingsnamn för odling av akvatiska djur och växter, vilket innefattar odling av fiskar, musslor, kräftdjur och alger. Förfrågningar för vattenbruk längs norrlandskusten har ökat under de senaste åren, men inte inom Gävle kommuns vattenområde.

Gävle kommuns kustområde är flackt med en märkbar landhöjning, vilket skapat unika och känsliga miljöer längs stora delar av kusten. Flera viktiga vattendrag för vildlax och vildöring mynnar ut i havet. De kustmynnande vattendragen är av stor betydelse för yrkes- och fritidsfisket. Dessa vattendrag bör därför värnas. En etablering av vattenbruksverksamhet i form av fiskodling skulle påverka såväl den närmaste marina miljön som landskapsbilden och friluftslivet. Detta kan på sikt skada de marina värden som finns i området genom exempelvis smittspridning till den vilda fisken, korsningar mellan vild och odlad fisk, samt övergödning.

Möjligheterna för framtida vattenbruksverksamhet i form av fiskodling inom kommunens havsplaneringsområde, dvs ut till territorialgränsen, bedöms som små. Enligt kommunens riktlinjer kan viss havsbaserad fiskodling vara möjlig, men med många restriktioner. Landbaserade fiskodlingar som nyttjar fjärrvärme eller spillvärme från större industrier till odlingsbassängerna bedöms däremot vara möjliga i större utsträckning.



Fiske

Gävle kommuns kuststräcka har en lång historia som fiskevatten. När norrlandskusten industrialiserades på 1800-talet omvandlades fiskelägen till fasta bosättningar. Havet har alltid haft stor betydelse för överlevnaden för de samhällen som finns utspridda längs kusten. Idag finns 20 fiskare med yrkesfiskelicens i kommunen, vilka bör beredas möjlighet att fortsätta sin verksamhet framöver.

En förutsättning för ett fungerande fiske är att kommunen identifierar och skyddar de områden i havet som är viktiga för fiskens reproduktion, exempelvis lek- och uppväxtområden. Markområden på land behöver också säkerställas för yrkesfiskets verksamhet, liksom pågående verksamhet i kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Då fisket är en del av det ursprungliga nyttjandet för flera av kustsamhällena bör denna verksamhet gå hand i hand med ett utvecklande och bevarande av dessa miljöer. Kommunen har två stora riksintresseområden för yrkesfisket.

Riksintressen

Riksintressen för yrkesfiske

Vattenområdet mellan Utposten, Västra Banken och Eggegrund är av riksintresse för yrkesfisket. Även vattenområdena i norra delen av kommunen utgör del av ett större område av riksintresse för yrkesfisket. Områdena har betydelse bland annat som lek- och uppväxtområde för strömming och sik, och som vandringsstråk för lax, havsöring och sik. Områdena ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden för yrkesfisket. Tre hamnar är utpekade som riksintresse för yrkesfisket: Bönan, Utvalnäs och Engesberg.

Riksintressen för vindkraftproduktion

Finngrundet och Storgrundet är utpekade som riksintressen och strategiskt viktiga för vindkraftsproduktion. Ytterligare ett havsområde är utpekade som utredningsområde för vindkraft. Gävle kommun ställer sig positiv till havsbaserad vindkraft inom dessa två riksintresseområden under förutsättning att andra intressen såsom

Fortsatt arbete

Reproduktionsområden för fisk samt fångstområden för fritids- och yrkesfiske behöver kartläggas för att kunna bedöma påverkan från andra intressen.

Fortsatt arbete

En kapacitetsutredning för vatten och avlopp för kusten behöver genomföras.

Oljeskyddsplan

Gävle kommun har en oljeskyddsplan som syftar till att skapa beredskap mot skador till följd av oljeutsläpp längs kusten. Karttjänsten Miljöatlas informerar om känsliga områden vid kusten.

farleder och viktiga naturvärden inte påtagligt skadas. Läs mer i kapitlet ”Teknisk försörjning”.

Samverkansprojekt längs kusten

Havs- och vattenmyndigheten har beslutat att anslag ska användas för att stödja och förstärka kommunernas förberedelser och genomförande av översiktsplanering i havet. Bidraget har namnet KOMPIS – kommunal planering i statlig samverkan. Gävle kommun har sökt medel för ett samverkansprojekt med kustkommunerna i Gästrikland och Uppland samt Region Gävleborg. Under 2016 och 2017 pågår arbetet med att ta fram ett mellankommunalt planeringsunderlag för kust och hav.

Miljö kvalitetsnormer(MKN)

Nedan redovisas en sammanfattning av vilka miljö kvalitetsnormer som gäller för havsvattenförekomsterna i Gävle kommun. En sammantagen redovisning av MKN för samtliga vattenförekomster i Gävle kommun finns i kapitlet Naturresurser.

Ekologisk status

De flesta vattenförekomster i Gävle kommun har MKN god Ekologisk status till år 2027. Anledningen till den förlängda tidsfristen är att övergödningen till stor del kommer från utsjön. Föreslagna åtgärder för att uppnå MKN är framförallt riktade mot övergödning från jord- och skogsbruk

Inre och Yttre Fjärden har MKN måttlig ekologisk status år 2027. Anledningen till förlängd tidsfrist är att de hydromorfologiska förhållanden är påverkade av Hamnens verksamhet, övergödning samt eftersom riktvärdena för bla arsenik, koppar, zink i vatten och icke dioxinlika PCB:er i sediment överskrids. Föreslagna åtgärder är framförallt efterbehandling av miljögifter, skydds zoner för skogsbruk och åtgärder som minskar övergödning pga dagvatten och enskilda avlopp.

Fårholmen (Norrsundet) och Hamnskär (mellan Lindön och Iggön) har Miljö kvalitetsnormen god ekologisk status.

Kemisk ytvattenstatus

För samtliga havsvattenförekomster i Gävle kommun har MKN god kemisk ytvattenstatus med undantag för de överallt överskridande ämnena bromerade difenyletrar och kvicksilver med deras föreningar. Dessa föroreningar räknar man inte med att kunna få ner till godkända nivåer till år 2027. Inre och yttre fjärden har dessutom ytterligare tidsfrister för några ämnen. Ev åtgärder för att få ner halterna måste utredas till senast 2021 för att hinna vara godkända till 2027.

Oljeskyddsplan för Gävle kommun

Kommunstyrelsen i Gävle antog 2013-05-21 en Oljeskyddsplan för Gävle kommun. Planen syftar till att skapa beredskap mot skador till följd av oljeutsläpp. Planen ska revideras vart fjärde år. Oljeskyddet innefattar både förebyggande åtgärder och operativ beredskap med materiella och personella resurser. En karttjänst "Miljöatlas" finns som informerar om känsliga områden och objekt och om kustens strandtyper.

Framtida anspråk och risker

Havsplanering och de resurser som tas i anspråk av verksamheter och aktiviteter kopplade till havsmiljön påverkar miljön på flera olika sätt. På havet är siktlinjerna långa och stora konstruktioner syns på långt håll, vilket innebär att de kan upplevas från land och påverka uppfattningen av landskapet och havsmiljön. De marina miljöerna är känsliga och vi delar vår havsmiljö med samtliga nationer runt Östersjön. Detta bidrar till att resurserna måste samutnyttjas och planeras för framtida hållbarhet.

I dagsläget finns inga kända planer på ytterligare anspråk på havet men i framtiden kan förfrågningar kring havskablar, utvinning av vågenergi, flytande vindkraft, utvinning av grus, dricksvattenutvinning med mera inkomma till kommunen. Dessa frågor kräver utredningar och samarbeten mellan olika kommuner och länder beroende på läge.

Samarbeten krävs även kring de risker som idag hotar vår havsmiljö. För att få bukt med problem som övergödning, döda bottnar och utarmning av biologisk mångfald krävs krafttag. Vi människor står för i stort sett alla utsläpp och annan påverkan på havsmiljön. Flera av de utsläpp som påverkar havsmiljön kommer från landbaserade aktiviteter och företag kring kusten. Historiskt sett har flera stora pappersbruk nyttjat våra kuststräckor vilket har bidragit till problem med utsläpp i havet.

Delområden

Kustvattnet har indelats i åtta delområden. Varje område beskrivs kortfattat och den huvudsakliga markanvändningen anges.

Axmar skärgård

Axmar skärgård är det största sammanhängande skärgårdsområdet längs den södra bottenhavskusten. Det är relativt oexploaterat och huvuddelen är naturreservat. Inom området finns Natura 2000-områden bildade för Gåsholma, Synskär och Gåshällan, samt för ett större område runt Kusön och Kusökalv. I Kusöarkipelagen finns ett värdefullt reproduktionsområde för fisk samt stora

fångstområden av betydelse för såväl yrkes- som fritidsfisket. I axmar naturreservat häckar havsörn. Skärjäns mynningsområde i Axmarbruk och det utanföriggande grundområdet är ekologiskt känsliga.

Området har fina paddlingsmöjligheter och är ett av kommunens viktigaste områden för rörligt friluftsliv till havs (se karta i kapitlet "Natur och friluftsliv"). Iläggingsplatser för kajak finns i Trollharen, som ligger utanför kommunen, Axmarbruk, Axmarby och Gåsholma. Inom området finns ett flertal bryggor och naturhamnar. En sandstrand för bad finns på Kusöns sydvästra sida.

Axmarbruk är ett stort besöksmål i länet. Farleden in till Axmar brygga är så pass djup att segelbåtar tar sig in. Idag råder oklarheter om vem som är ansvarig för farleden. I Axmarbruk finns förutom gästhamn även en havscamping, gästbrygga och Axmar brygga havskrog. Området vid Axmarbruk omfattas av ett kulturresevat. Oavsett om du paddlar, snorklar eller är sportdykare, kan du uppleva gästrikakusten under vattenytan här.

Kusö fiskeläge, liksom Gåsholma, Synskär, Gåshällan, Axmarby och Axmarbruk utgör en särskilt värdefull miljö ur kulturhistorisk synpunkt.

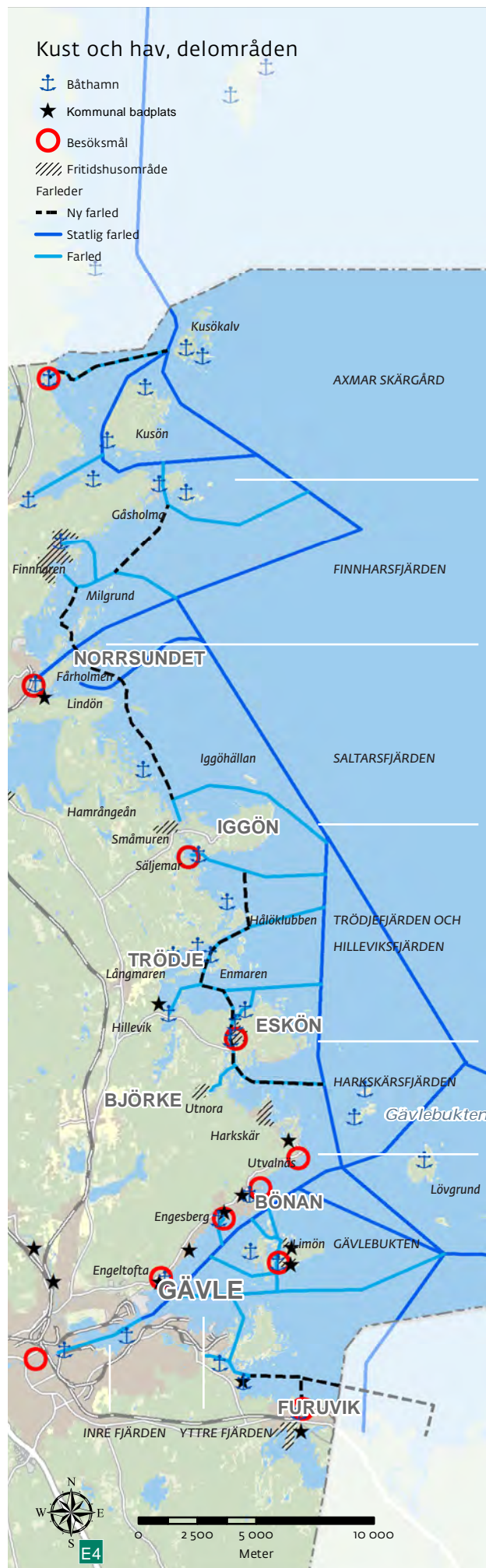
Framtida markanvändning

Axmarkusten utgör med sina stora naturvärden ett område av riksintresse. Området ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Det ska framför allt användas för naturvård men även för fiske och friluftsturism. Axmarbruk ska fortsätta utvecklas som regionalt besöksmål. I Axmar by och Axmarbruk föreslås LIS-områden, läs mer under kapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen". Gävle kommun är positiv till ny bebyggelse i och intill Axmar by, Axmarbruk och Gåsholma. Detta förutsätter att bland annat vatten- och avloppsproblemen kan lösas på ett tillfredsställande sätt. Bebyggelse utanför befintliga samhällen ska undvikas. Vattenområdet ska normalt inte få fyllas ut eller överbyggas. Ägarskapet för småbåtsfarleden in till Axmar brygga ska utredas och fastställas.

Finnharsfjärden

Finnharsfjärden omfattar området söder om Gåsholma ner till Norrsundet. I norra delen finns Hari, som är kommunens största fritidshusområde med ett havsbad i privat ägo. I Norrsundet finns en av kommunens två djuphamnar. Industriområdet har tidigare inrymt en större pappermassaindustri och ska fyllas med nya företag. Det finns bland annat planer på en terminal för flytande naturgas (LNG-terminal). Industriområdet omfattas av områdesbestämmelser.

Vattenområdet mellan Sundsmarnäset (Skåmningsön) och farleden in till Norrsundet har tidigare påverkats av utsläpp från sulfatfabriken, sågverket och det



kommunala avloppsreningsverket. Inom området finns ett större lek- och uppväxtområde för fisk. Det har tidigare påverkats negativt av utsläppen från cellulosa-industrin. På Granskär och Kråkhararna har havsörn observerats.

På industriområdet i Norrsundet finns både industri- och småbåtshamn med gästhamn, liksom möjlighet till tankning av båtar. Vid Kvistholmen finns en badplats. Ön Granskär, som ligger direkt utanför industriområdet, är industriområde i den södra delen, medan den norra delen samt Milgrund har betydelse för skogsbruk och rörligt friluftsliv. Det finns ett 20-tal fritidshus utanför Hari, men området saknar detaljplan. För Dödmansskär utanför Norrsundet finns en byggnadsplan med 19 tomter avsedda för fritidsbebyggelse.

Framtida markanvändning

Området är viktigt för friluftsliv, fiske, fritidsbebyggelse med mera. Vattenområdet har tidigare tagit emot utsläpp från bland annat skogsindustrin. Vattenkvaliteten i området bör förbättras ytterligare genom miljösaneringsåtgärder för att säkra fiskens lämplighet som livsmedel. Norrsundets verksamhetsområde med djuphamn ska ges möjlighet att utvecklas. Hamnen och industriområdet är viktiga förutsättningar för ortens framtid. Vid en avvägning mellan olika allmänna intressen ska hamnens intressen väga tungt. Nya verksamheter kan placeras här förutsatt att de inte påverkar vattenkvaliteten eller inkräktar på områdets användning för fritidsändamål. Norrsundet kan utvecklas till ett viktigt besöksmål i kommunen eftersom här finns god service. Läs mer om Norrsundet i kapitlet "Ortsfördjupningar". En detaljplan behöver upprättas för Norrsundets hamn för att klargöra förutsättningar för framtida etableringar i och intill hamnen. Småbåtshamnen i Norrsundet kan utvecklas med mer service. Småbåtsfarleden in till Hari med hamn och badplats ska utvecklas. En prickad inomskärsfarled mellan Iggön och Gåsholma föreslås i översiktsplanen.

Saltarsfjärden

Saltarsfjärden, mellan Norrsundet ner till Iggön och vattnen utanför, är relativt opåverkad av tidigare utsläpp från Norrsundet. Saltarsfjärden har i jämförelse med Hamrångekusten i övrigt speciella förutsättningar. Vattendjupet är förhållandevis stort, också helt nära land. Det gör att vattenutbytet är relativt gott, vilket gör området mindre känsligt för miljöpåverkan. Detta ger möjlighet till ett mångsidigt nyttjande av området. Samtidigt har området genom sin närhet till samhället en särskild betydelse för friluftslivet. Området kring Hamrångefjärden samt kustområdet söder om Lindön är ett av kommunens viktigaste områden för rörligt friluftsliv till havs (se karta i kapitlet "Natur och friluftsliv"). Delar av området är av riksintresse för naturvård. Anledningen är bland annat de ostörda landhöjningsserier från havsvik till sjö som här finns

representerade, samt övergången från bräckt till sött vatten vid Hamrångeåns mynning vid Bondsundet. Området är i hög grad känsligt, särskilt mynningsområdet och grundområdena. Dess fortsatta naturvärde är bland annat beroende av en bibehållen god vattenkvalitet. Inom området finns viktiga fiskreproduktionsområden och fångstområden av betydelse för såväl yrkes- som fritidsfisket. Kustområdet söder om Gåsholma ner till Iggön hyser flera fågelrika delområden, i själva Saltarsfjärden finns en koloni med svarthakedopping. Vid Hogården finns häckningsplats för skrattnås och fisktärna.

I söder vid Iggön ligger Småmurens fritidshusområde, där det även finns en badplats. Det finns önskemål från föreningslivet att kunna passera med kanot och kajak innanför Iggön. Strömsundet, den tidigare naturliga passagen mellan fastlandet och Iggön har växt igen. Framtida markanvändning

Vattenområdet ska användas för naturvård, friluftsliv, fritidsfiske, sjöfart, yrkesfiskets anläggningar med mera. Markanvändning som behövs för att stärka friluftslivet i området ska prioriteras. Områdets naturvärden behöver formellt skydd och naturreservatsutredningar pågår. Om det uppstår en konflikt mellan friluftsliv och naturvärden i de utpekade värdefulla områdena för friluftsliv så bör naturvärdena ges företräde. En prickad inomskärsfarled mellan Iggön och Gåsholma föreslås i översiktsplanen. Kommunen ska även verka för att anlägga en stig vid Strömsundet/Iggön för att underlätta passage mellan läggingsplatser för kajaker och kanoter. Området vid Säljemar, Iggön och Småmuren kan utvecklas till ett viktigt besöksmål i kommunen eftersom orterna tillsammans innehåller många besöksmål.

Trödjefjärden och Hilleviksfjärden

Hilleviksfjärden är grund och rik på öar, vilket bildar en vacker skärgård. Fjärden är av riksintresse för naturvård. På öarna finns häckningsplatser för fisk- och silvertärna. Öar med höga ornitologiska värden är Klubbstenarna, Trödjehällan och Skommaren. Området i Hilleviksfjärden är ett av kommunens viktigaste för rörligt friluftsliv till havs (se karta i kapitlet "Natur och friluftsliv"). Upplevelsevärdena för båt- och friluftslivet är stora. Flera mindre naturhamnar finns för båtlivet, bland annat på Hålön.

Trödjefjärden har speciella förutsättningar tack vare sitt stora bottendjup och skyddade läge. Här finns till exempel en av Gävlekustens få goda naturhamnar. Hilleviksfjärden är av stor betydelse för fisket, dels tack vare sina grunda bottnar som lämpar sig för många fiskarters lek, uppväxt och födosök. Trödjeån är dessutom tillgänglig för havsvandrande fisk. Området är direkt påverkat av endast ett mindre utsläpp från Trödje reningsverk. Två fågelskyddsområden finns i områdets yttre delar: Gräsabbarna och Skommarrevet.

Framtida markanvändning

Vattenområdet ska användas för sjöfart, naturvård, friluftsliv och fiske. Det är viktigt att behålla och helst förbättra vattenkvaliteten i området. En prickad inomskärsfarled mellan Eskön och Iggön föreslås i översiktsplanen. Eventuellt bör gästhamn ordnas. Ett lämpligt läge är i Trödjefjärden tack vare vattendjupet, eller vid Eskön/Hillevik för att även ge närhet till service och andra upplevelsevärden.

Harkskärsfjärden

Harkskärsfjärden är liksom Hilleviksfjärden grund och relativt rik på öar. Området har stor betydelse för många fiskarters lek och uppväxt. De inre delarna av Harkskärsfjärden är ett Natura 2000-område och av riksintresse för naturvård. Strandängarna är ekologiskt känsliga och beroende av god vattenkvalitet. Området är ett av kommunens viktigaste för rörligt friluftsliv till havs (se karta i kapitlet ”Natur och friluftsliv”), framför allt eftersom det ligger nära Gävle stad och kan erbjuda ett stadsnära friluftsliv. Det gäller såväl de inre delarna av området som öarna Norrskär och Vitgrund längre ut. Dessa öar är både naturreservat och Natura 2000-område. Inom området finns ett fågelskyddsområde, Skrammelhararna. För Eskön gäller fördjupad översiktsplan för Eskön, antagen av kommunfullmäktige den 26 oktober 2009.

Framtida markanvändning

Kust och vattenområdet ska användas för naturvård, friluftsliv och fiske. Det är viktigt att den goda vattenkvaliteten bibehålls, framför allt i de inre delarna av Harkskärsfjärden. Friluftslivet bör främjas genom att småbåtsleden innanför Eskön hålls öppen och genom anläggning av gästhamn vid Eskön enligt förslag i den fördjupade översiktsplanen för Eskön. Eskön kan utvecklas till ett viktigt besöksmål i kommunen. Platsen sammanlänkar två värdefulla områden för friluftslivet och innehåller viss service, badplats och gästhamn.

Inre fjärden

Inre fjärden är det vattenområde som sträcker sig från Gävles centrala delar ut till Gävle hamn. Vattenområdet med angränsande stränder utgör ett tätortsområde som rymmer alla de verksamheter som finns i en större tätort, som bostadsområden, arbetsområden och rekreationsområden. Området är av mycket stort intresse för såväl stadsutveckling, naturvård, friluftsliv och fiske.

Stora delar av områdena kring Inre fjärden har omvandlats från hamn- och industriområde till nya bostads- och verksamhetsområden. Gävle stad byggs ut österut för att möta havet och skapa nya attraktiva stadsdelar. På norra sidan fjärden finns Testeboåns delta som är av riksintresse för naturvärden, naturreservat och Natura 2000-område. Här finns också ett

stort grönområde med golfbana och ridklubb. Från staden kan man gående eller med cykel färdas via Norra Hamnpiren och järnvägsbanken över till Barsagrundet och vidare till Norrlandet. Barsagrundet fungerar idag som ett visuellt skydd mellan Inre fjärden och hamnen.

Gävle hamn är länets största hamn och nationellt prioriterad. Den har möjlighet att transportera ankommande och avgående gods via Ostkustbanan, stambanan, Bergslagsbanan, samt Europavägarna E4 och E16. Gävle hamns expansion fortsätter och ställningen som ostkustens logistiknav förstärks ytterligare. Dessutom ska Stockholm lägga ner några hamnar vilket kan innebära en betydande ökning av verksamheten i Gävle hamn. Läs mer om hamnen i kapitlet ”Kommunikation och infrastruktur”.

På fjärdens södra strand finns T-uddens naturreservat med möjlighet till rekreation, båtangöring och fritidsfiske från brygga. T-udden är ett tätortsnära grönområde som har stor betydelse för stadens attraktivitet och för folkhälsan. På södra sidan finns också en stor hamn för fritidsbåtar (Fliskär).

Vattenområdet är påverkat av många olika utsläpp, inte bara från verksamheter i Gävle utan också från Gavleån och Testeboån som mynnar i fjärden. Vattenomsättningen i fjärden är dock snabb, vilket är positivt för vattenkvaliteten i området. I fjärdens bottensediment finns höga halter av metaller med delvis okänt ursprung. Höga halter av organiska miljögifter, utöver metaller, finns i fjärdens bottensediment.

Framtida markanvändning

Kust- och vattenområdet ska användas för stadsutveckling, hamn, sjöfart, naturvård, friluftsliv och fiske. Den pågående omvandlingen skapar nya förutsättningar för Inre fjärden och dess strandområden. För hamnområdet Avan/Fredriksskans behövs en ny fördjupad översiktsplan som visar hur hamnens intressen kan kombineras med en samtida utveckling av staden och havsområdet nära hamnen. Gena och lättorienterade gång- och cykelvägar från innerstaden ut till omgivande kustområden ska särskilt värnas i planeringen.

Yttre fjärden

Yttre fjärden sträcker sig från Fredriksskans och ut till det grunda området kring Limön och Orarna. Kvaliteten på vattenmiljön påverkas av tillförseln av föroreningar från Inre fjärden och från Korsnäsverken samt genom utlösning av ämnen som lagrats i sedimenten på fjärdens botten. Vattenutbytet i fjärden är litet och andelen ackumulationsbottnar är hög. För Yttre fjärdens norra strand, Norrlandet, finns en gällande fördjupad översiktsplan. Även om tillgängligheten till kusten är begränsad, har området ändå stor betydelse för rekreation och friluftsliv främst tack vare närheten till staden. Flera badplatser finns längs

strandsträckan, bland annat vid Engeltofta och Engesberg. Vidare finns hamnar för fritidsbåtar.

Vattnen utanför Norrlandet nyttjas också för vattenaktiviteter. Fjärdens södra strand upptas helt av hamn- och industriverksamhet. Yttre fjärden genomkorsas av flera farleder, såväl till Fredriksskans som till Granudden, Korsnäs och Inre fjärden.

Framtida markanvändning

Området ska användas för sjöfart, hamn- och industriverksamhet, bostäder, friluftsliv, båtliv och fiske. Nu gällande fördjupade översiktsplan för Norrlandet anger cirka 400 nya bostäder, relativt jämt fördelade längs hela kustremsan.

Vattenkvaliteten i Yttre fjärden bör förbättras ytterligare genom miljöskyddsåtgärder i cellulosaindustrin. Dessa rekommendationer skall ses mot bakgrund av att fjärden har mycket dåliga förutsättningar som recipient.

Gävlebukten och öarna

Området sträcker sig från Norrlandet vid Holmudden i norr, till kusten vid Sikvik och Furuviik i söder och omfattar öarna Limön, Orarna, Lövgrund och Eggegrund. Samtliga är av riksintresse för naturvård. Området påverkas av utsläppen från Korsnäsverken och under vissa förhållanden också av utsläppen från Skutskärsverken. Området är av stor betydelse för friluftslivet. Fritidshus och båthamnar finns på alla öar utom Orarna. Orarna är relativt opåverkat av mänsklig aktivitet och har ett mycket känsligt fågelliv framförallt på den södra sidan av ön, på de många små fågelöarna och de orörda skogsområdena.

Vattenområdet utanför öarna har betydelse för såväl fritidsfisket som yrkesfisket. Eggegrund är, med sin fyrplats, av betydelse för sjöfarten och ingår i riksintresseområdet för yrkesfiske. Eggegrund och Orarna är naturreservat och kommunen jobbar med naturreservatsbildning för Limön. Samtliga nämnda öar, utom Lövgrund, är dessutom Natura 2000-områden.

Området har förutsättningar för ett rikt och varierat växt- och djurliv. Grundområdena är viktiga för många fiskarters lek och uppväxt. Vattnet har hög ekologisk status i hela området enligt VISS. Området är påverkat av utsläppen från främst cellulosaindustrierna i Gävle och Skutskär. Ackumulationsbottnar finns mellan Bönan och Lövgrund samt mellan Lövgrund och Eggegrund. Dessutom sker påverkan genom Dalälvens utflöde. Vid Eggegrund finns gästrikedstens mest framstående häckningsplats för kustfåglar. Området är delvis av riksintresse för yrkesfisket och av betydelse för fritidsfisket.

Gävlebukten och öarna är av riksintresse för yrkessjöfarten. Förutom den norra farleden, som har en trång passage förbi Holmudden, genomkorsas området av

ytterligare en farled, mellan Limön och Orarna.

Lotsarna är stationerade i Bönan. Området har också stor betydelse för fritidssjöfarten, inte minst för seglingstävlingar. Det gäller främst området mellan Limön, Utvalnäs och Lövgrund, ett område som också är strategiskt för yrkessjöfarten.

På Lövgrund finns en allmän bastu och brygga. Limön har två badplatser och övernattningsbostäder.

Området har vidare mycket stor betydelse för friluftslivet, med bland annat Engesbergbadet och campingen i norr, Limön med turbåtsförbindelser, Vårviksbadet och Furuviik i söder. Såväl Furuviik som Vårvik, Limön, Engeltofta, Engesberg, Bönan och Utvalnäs är platser som är viktiga för besöksnäringen i kommunen.

Framtida markanvändning

Området ska användas för sjöfart, fritidssjöfart, friluftsliv, naturvård, fiske och turism. Det är angeläget att bibehålla en god vattenkvalitet i området, inte minst med tanke på dess betydelse för fisket. Ytterligare minskade utsläpp från cellulosaindustrin är mycket angeläget.

Småbåtslederna inom området föreslås utvecklas. Det är av stor vikt att farleden på insidan av Orarna behålls som en skyddad farled inomskärs mellan Furuviik och Gävle. Furuviks gästhamn och havscamping utvecklas och i området bör ett havsbad anläggas för att ytterligare förstärka besöksmålet Furuviik. Kajanläggningen vid Bönan bör rustas och möjliggöra fler båtplatser då Bönan är en viktig målpunkt vid kusten. Det är angeläget att minska fritidsbåttrafiken i den norra farleden, som så långt möjligt bör reserveras för yrkessjöfarten. Passagen är trång utanför Holmudden och man bör undvika att blanda olika sorters trafik där. Fritidsbåtarna bör i största möjliga utsträckning styras dels till den södra farleden och dels till en parallell farled uppe vid den trånga passagen. Utsläppen från cellulosaindustrin har minskat, vilket har positiv effekt i området. Det är dock angeläget att minskningarna fortsätter, av allmänna miljöskäl och särskilt med hänsyn till områdets betydelse för fisket. Ytterligare prickning av farleder till havsbaden i Älvkarleby kommun skulle vara av stor vikt för fritidsbåttrafiken. Detta ska ske i samverkan med Älvkarleby kommun.

RIKTLINJER FÖR KUST OCH HAV

Riktlinjer som presenteras nedan gäller för utveckling av kust- och havsområdet. Utöver dessa gäller de riktlinjer som redovisas i kapitlet "Allmänna intressen", samt "Ortsfördjupning för Hamrångebygden".

Bostäder

- Nya bostäder vid kusten ska utvecklas i anslutning till befintliga orter och fritidshusområden med närhet till kollektivtrafik.

Tillgänglighet

- Allmänhetens tillgänglighet till kusten och havet ska öka. För detta krävs investering i kollektivtrafik och att det rörliga friluftslivet prioriteras längs stränderna och till stränderna.
- Vid all planering av ny bebyggelse ska en fri passage närmast strandlinjen säkerställas för allmänheten. Gemensamma båtplatser eftersträvas i stället för enskilda bryggor och pirar.

Natur- och kulturvärden

- Utvecklingen av kust- och havsområdet ska ske på ett sådant sätt att de värden som finns i området stärks och bevaras. Det gäller för både naturområden och kulturhistoriskt viktiga miljöer.

Besöksnäring

- Gävle stad, Furuviik, Limön, Engeltofta, Engesberg, Bönan, Utvalnäs, Eskön, Säljemar-Iggön, Norrsundet och Axmarbruk är viktiga besöksmål vid kusten.
- För att stärka besöksmålen vid kusten ska investeringar i infrastruktur och offentlig miljö prioriteras till dessa platser, exempelvis farleder, bryggor, gästhamnar, båtplatser, dass, skyltning och parkeringsplatser.

Farleder

- Riksintresset för farlederna för yrkessjöfarten ska prioriteras där de sammanfaller med andra allmänna intressen.
- Kommunen ska verka för att underhålla och anlägga en inomskärsled för fritidsbåttrafiken som länkar ihop Gävle kommun med Älvkarleby och Söderhamns kommuner.
- Farleder för fritidsbåtar får inte påverka natur- och kulturmiljövärden eller fisket negativt.

Djuphamnar

- De två hamnar som finns i Gävle kommun, Gävle hamn och Norrsundets hamn, ska ges utrymme att utvecklas.
- I Norrsundet ska hamnens intressen prioriteras högre än intresset för bostadsutveckling.

Fiske och vattenbruk

- Riksintressen för yrkesfisket och vattenområden som är viktiga för fiskens reproduktion ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden.
- Etablering av fiskodlingar ska inte tillåtas inom ett område om 50 kilometer från Dalälvens mynning.
- Etablering av fiskodlingar ska inte tillåtas i:
 - » grundområden
 - » avsnörda vikar med dålig vattenomsättning
 - » vatten med mindre vattendjup än tio meter

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

LIS



Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Gävle kommun vill främja utvecklingen på landsbygden och öka befolkningsunderlaget för att upprätthålla och stärka service även i kommunens mindre tätorter. Det gör kommunen bland annat genom att i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden, där vissa lättnader i strandskyddet ska gälla. LIS-områden pekas ut för bostads- och verksamhetsändamål.

Gävle kommun pekar ut sammanlagt 24 LIS-områden - 17 områden för bostäder och sju områden för verksamheter. Merparten av områdena ligger i anslutning till någon av serviceorterna Hedesunda, Forsbacka eller Bergby.

LIS-områden möjliggör ca 500 nya bostäder i strandnära lägen samt utveckling av turism och besöksnäringar med fokus på natur- och kulturbaserade upplevelser.

Landsbygdsutveckling i Gävle kommun

Definitionen av landsbygd

Gävle kommun utgår i LIS-utredningen från Glesbygdsverkets definition av landsbygd. Definitionen bygger på tillgänglighet till större tätorter med 3000 invånare eller mer. Enligt Glesbygdsverkets definition är det omland som ligger inom 5 minuters resväg med bil från dessa tätorter att betrakta som närområde som inte ska definieras som landsbygd. Områden som ligger 5-45 minuters resväg med bil från dessa tätorter definieras som tätortsnära landsbygd. Med utgångspunkt i denna definition är hela Gävle kommun, med undantag för Gävle stad och Valbo med tillhörande närområden, att betrakta som landsbygd.

Landsbygdsutveckling i Gävle kommun

Gävle kommun har flera tätorter på landsbygden som ligger på gränsen till att kunna upprätthålla offentlig och kommersiell service. Kommunen har för att främja servicen på landsbygden pekat ut strategiska serviceorter där servicen är extra viktig att bevara eller utveckla för att hålla landsbygden levande och attraktiv. Runt dessa orter är det särskilt viktigt att stimulera till fler attraktiva bostäder. Gävle kommun vill använda LIS som en möjlighet att skapa långsiktigt positiva sysselsättningseffekter, fler attraktiva bostäder och stärka serviceunderlaget på landsbygden, framförallt i serviceorterna, samt även utveckla friluftsliv och turism.

Fler boende som nyttjar landsbygdens serviceutbud

bidrar till att stärka landsbygden. En hållbar landsbygdsutveckling inom LIS-områden för bostäder förutsätter att de boende har möjlighet att nyttja landsbygdens serviceutbud. Det kan vara genom god tillgänglighet till livsmedelsbutiker, skola, kollektivtrafik, pendlarparkering eller annan service.

Verksamheter inom naturturism och besöksnäring har behov av natursköna platser för att vara attraktiva och gynnas därför ofta av vattennära lägen. Turismnäringen skapar nya arbetstillfällen och kan öka antalet besökare, och därigenom bidra till en levande landsbygd.

Regelverk för strandskydd och LIS

Generellt och utökat strandskydd

Strandskyddet regleras i miljöbalken och har två syften - dels att långsiktigt trygga den allemansrättsliga tillgången till strandområden, dels att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Strandskyddet är ett generellt skydd som gäller vid alla kuster, sjöar och vattendrag oavsett storlek. Det skyddade området är normalt 100 meter från strandkanten både på land och i vattenområdet och inkluderar även undervattensmiljön.

Länsstyrelsen kan under vissa förutsättningar utvidga strandskyddet upp till 300 meter för särskilt värdefulla områden. I Gävle kommun omfattas 10 områden längs kusten av utökat strandskydd om 300 meter, och ett område av utökat strandskydd om 200 meter. För inlandsvattnen omfattas Dalälven (300 meter) och Testeboån (200 meter) av det utökade skyddet.

Inom ett strandskyddsområde är det förbjudet att uppföra nya byggnader, ändra byggnaders användning eller utföra andra anläggningar eller anordningar som strider mot strandskyddets syften. Åtgärder som medför att allmänheten hindras eller avhålls från att beträda ett strandområde, eller som väsentligt förändrar livsvillkoren för växt- och djurlivet, är alltså inte tillåtna. Kommunen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden om det finns särskilda skäl. En dispens får endast ges om det är förenligt med strandskyddets syften.

LIS möjliggör lättnader i strandskyddet

För att kunna upphäva eller medge dispens från strandskyddet får man i normalfallet endast beakta sex särskilda skäl som har preciserats i miljöbalken. Kommunen kan dock i sin översiktsplan redovisa områden

för landsbygdsutveckling i strandsnära lägen, så kallade LIS-områden, där vissa lättnader i strandskyddet ska gälla. Syftet är att ta tillvara strändernas attraktionskraft och på så vis stimulera en utveckling på landsbygden.

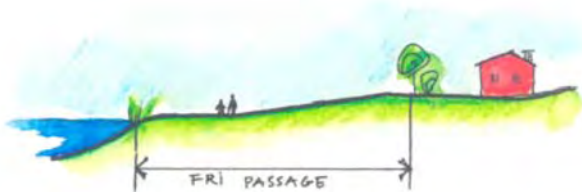
I utpekade LIS-områden tillkommer ytterligare två särskilda skäl vid prövningen av upphävande eller dispens från strandskyddet. Ett särskilt skäl kan vara att ett strandsnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta som särskilt skäl om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.

Villkoren enligt miljöbalken för att ett LIS-område ska kunna pekas ut är följande:

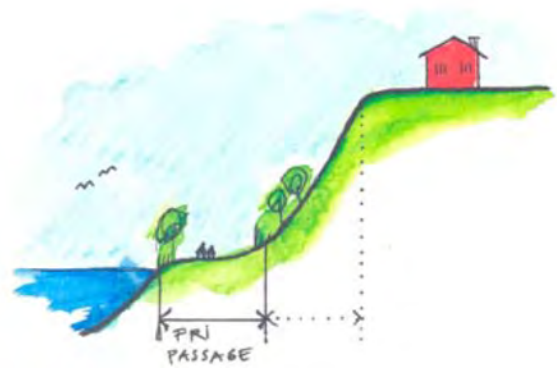
- Området är lämpligt för utvecklingen av landsbygden, dvs bidrar direkt eller indirekt till långsiktigt positiva sysselsättningseffekter eller ökat serviceunderlag på landsbygden.
- Området är av sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.
- Området har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Fri passage

För att säkerställa allmänhetens tillgänglighet till strandlinjen och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet, ska en fri passage bevaras mot strandlinjen. Beslut om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet, både inom och utanför LIS-områden, ska inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna säkerställa fri passage. Detta gäller dock inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion. Den fria passagen kan variera i bredd beroende av terrängen, men ska minst vara "några tiotal meter", så att allmänheten obehindrad kan gå utmed stranden. Följande figurer kommer från strandskyddshandboken och vägleder hanteringen av fri passage.



Om landskapet är flackt och öppet så behöver den fria passagen vara så pass bred att det uppfattas som möjligt att passera utan att göra intrång på hemfridszonen. Illustration: Ulrika Åkerlund/Boverket



Anpassning till topografin. Om det finns en naturlig klack längs med stranden blir den fria passagen något smalare än i fallet ovan. Illustration: Ulrika Åkerlund/Boverket



Vid tätare bebyggelse är det viktigt att gränsen mellan privat och allmänt är tydligt markerad, t.ex. genom en häck, ett staket eller en trädriddå. Illustration: Ulrika Åkerlund/Boverket



Den fria passagen bör anpassas till djurliv. Om strandkanten är bevuxen med vass och är en viktig häckningsplats för fåglar så kan den fria passagen för människor förläggas längre från stranden. Illustration: Ulrika Åkerlund/Boverket

LIS-arbetet i Gävle kommun

Kriterier vid utpekande av LIS-områden

Om utveckling i strandsnära lägen ska bidra till en hållbar landsbygdsutveckling som gynnar de mindre tätorterna är det viktigt att urvalet av LIS-områden följer kriterier som främjar just hållbarhet. Hållbarhetsperspektivet innebär bl a att samla nya bostadsetableringar på ett fåtal ställen i anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer med närhet till olika typer av service och infrastruktur. Det innebär också att inte exploatera i lägen där andra allmänna intressen, som exempelvis miljö, natur, friluftsliv eller kulturmiljö kan ta skada.

Utöver de kriterier som kommunen fastställt finns det förutsättningar som gör ett LIS-område mer hållbart och som därför ska vägas in som positiva aspekter vid en lämplighetsprövning. Det är exempelvis om området kan nyttja befintlig kollektivtrafik, har nödvändig infrastruktur såsom el, vatten och avlopp, bredband, eller på annat sätt bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.



Urvalskriterierna kan delas in i tre kategorier beroende på vilken typ av exploatering som provas:

- **Allmänna kriterier** – gäller generellt oavsett vilken typ av ändamål exploateringen har.
- **Bostadskriterier** – gäller vid exploatering i form av bostäder.
- **Verksamhetskriterier** – gäller vid exploatering i form av verksamheter.

Allmänna kriterier

- Området ska stimulera till ett ökat befolkningsunderlag på kommunens landsbygd.
- Områden med höga naturvärden ska inte pekas ut.
- Etablering av ny bebyggelse vid orörda kuststräckor, sjöar och vattendrag skall i största möjliga mån undvikas. I oexploaterade områden kan dock LIS-områden pekas ut för verksamheter inom naturturism och rörligt friluftsliv
- Områden med stor risk för översvämning, ras, skred och dylikt ska inte pekas ut.
- Området ska inte motverka att de nationella miljömålen uppnås och inte minska möjligheterna att uppnå eller upprätthålla miljö kvalitetsnormer.

Kriterier för bostäder

- Området är lokaliserat på ett maximalt avstånd om 200 meter från befintlig bebyggelse.
- En acceptabel vatten- och avloppslösning ska vara möjlig att anordna.
- Befintlig väginfrastruktur måste finnas i närområdet.
- Området ska bidra till att stärka befintlig service i närliggande tätorter på landsbygden.

- Områden av stort värde för friluftslivet ska inte pekas ut.

Kriterier för verksamheter

- Området ska ge långsiktiga och positiva sysselsättningseffekter för bygden.
- I första hand ska områden pekas ut kring befintliga turismanläggningar som är i behov av utveckling.

Riktlinjer för fortsatt prövning och utveckling i utpekade LIS-områden

Fastighetsägare inom de utpekade LIS-områdena ges en möjlighet att pröva vidare utveckling av bostäder eller verksamheter på fastigheten, men har ingen genomförandeskyldighet.

Krav på detaljplan och fri passage

Gävle kommun har valt att ställa krav på att alla utpekade LIS-områden ska detaljplanläggas vid exploatering. På så vis säkerställer kommunen att utbyggnaden av LIS-områden sker på ett långsiktigt hållbart sätt, då dessa områden också är strategiskt viktiga för landsbygdsutvecklingen. Detaljplanen är en fortsättning och fördjupning av den mer övergripande lämplighetprövningen som gjorts i översiktsplanen.

Under detaljplanearbetet utreds områdenas förutsättningar och lämplighet för exploatering mer noggrant ur ett flertal miljöaspekter. Att ett område pekats ut som LIS-område innebär inte per automatik att det kommer att bedömas som lämpligt för exploatering i nästa skede.

Detaljplaneläggning ska alltid föregås av en naturvärdesbedömning och VA-utredning. I många fall krävs också arkeologisk utredning.

Även om ett flertal av de utpekade LIS-områdena i översiktsplanen har avgränsats ända ner mot strandlinjen, ska all exploatering anpassas för att säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet i en zon närmast vattnet. Den fria passagen kommer att variera i bredd beroende på de förutsättningar som finns på respektive plats, och kommer att utredas vidare i detaljplaneskedet. Det är också viktigt att anpassa bebyggelsen så att man säkerställer ”gröna släpp” eller passagemöjligheter ner till strandlinjen från omkringliggande landområden. Ett beslut om att upphäva strandskyddet i detaljplan eller ge dispens från strandskyddet ska inte omfatta den fria passagen eller de ”gröna släppen”.

Ny bebyggelse och nya anläggningar ska utformas med tydliga avgränsningar så att det alltid är tydligt för allmänheten att strandområdet är allmänt tillgängligt och så att det är tydligt var gränser för privata tomter eller verksamheter finns.

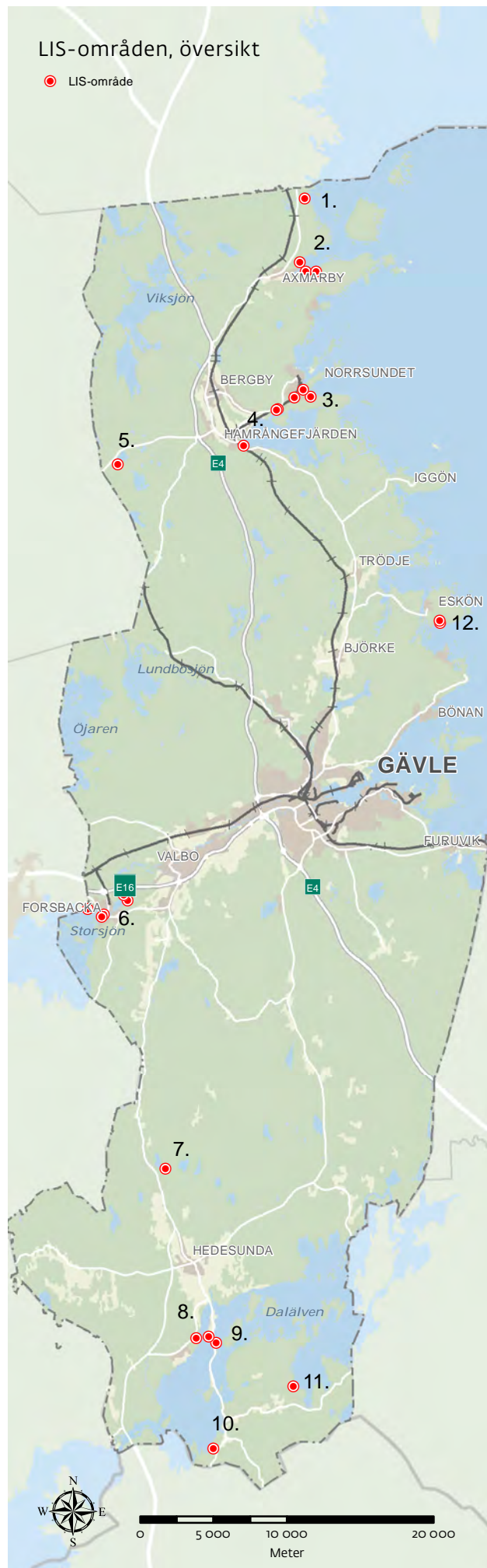
LIS-områden i Gävle kommun

Gävle kommun pekar ut sammanlagt 24 LIS-områden i översiktsplanen - 17 områden för bostäder och sju områden för verksamheter. Områdena bedöms främja landsbygdsutvecklingen genom att stimulera till ökat bostadsbyggande, gynna turismen och besöksnäringen, öka sysselsättningen och skapa underlag för förstärkt service på landsbygden. LIS-områdena är geografiskt spridda över hela kommunen och merparten ligger i anslutning till någon av serviceorterna Hedesunda, Forsbacka eller Bergby.














Varje LIS-område redovisas med en övergripande områdesbeskrivning, förslag till utveckling, motiv för utpekande och lokal hänsyn.

Flera av LIS-områdena har även utpekade tillhörande utvecklingsområden som bedöms lämpliga för samma typ av exploatering som avses inom LIS-områdena, dvs bostäder eller verksamheter. Skillnaden mellan LIS-områden och utvecklingsområden är att utvecklingsområden ligger utanför strandskyddszonen.

Cirka 500 nya bostäder bedöms kunna rymmas inom de utpekade LIS-områdena och utvecklingsområdena. Inom de utpekade LIS-områdena för verksamheter ges möjlighet att utveckla turism och besöksnäringar med fokus på natur- och kulturbaserade upplevelser.



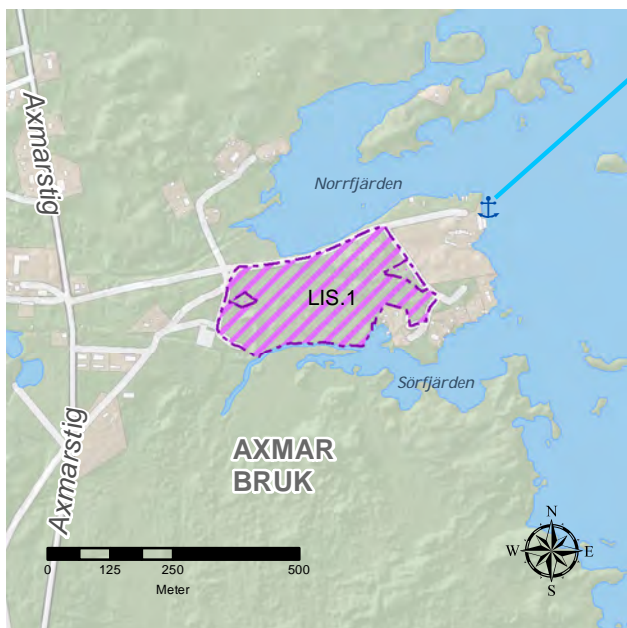
Teckenförklaring LIS-kartor

-  Båthamn
-  Farled med kommunalt huvudmannaskap
-  Möjlig båt väg
-  Kommunal badplats
-  Utredningsområde bostäder
-  Utredningsområde verksamheter
-  Befintligt rekreationsstråk
-  Nytt rekreationsstråk
-  Alternativ anslutningsväg
-  LIS-bostäder
-  LIS-bostäder, utanför strandskydd
-  LIS-verksamheter
-  LIS-verksamheter, utanför strandskydd

1. Axmar bruk

Områdesbeskrivning

Området ligger i norra delen av kommunen, vid Axmarkusten, som är ett stort sammanhängande, relativt oexploaterat kustområde med mycket höga natur-, rekreations- och kulturhistoriska värden. Området ligger i direkt anslutning till Axmar bruk. Bruksmiljön och delar av havsmiljön är kulturresevat. Området utgör också riksintresse för naturvård och i närheten finns kommunens största naturreservat och Natura 2000-område. I översiktsplanen är Axmarkusten utpekad som värdefullt område för friluftsliv som kan utvecklas vidare till ett rekreativt och turistiskt utflyktsmål. Översiktsplanen pekar även ut Axmar bruk som ett särskilt viktigt besöksmål att utveckla. LIS-området ligger i direkt anslutning till befintligt verksamhetsområde i form av restaurang, havscamping för husbilar och undervattenspark, samt inom ett område som markerats som kulturhistorisk bebyggelse i kulturmiljöprogrammet. Läs mer i "Kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna".



Kartan visar LIS-området som föreslås i Axmar bruk.

Förslag till utveckling

Verksamhetsområde med fokus på besöks- och turistnäringen. Befintlig restaurangnäring och annan näringsverksamhet i närområdet, exempelvis havscamping, ska ges möjlighet att utvecklas. Etablering av mindre verksamheter som knyter an till områdets historiska värden och naturvärden, som exempelvis café, rökeri, kanotuthyrning, guide turer etc, lämpar sig väl i området. Området kan även kompletteras med enstaka övernattningsstugor för besökande turister.

Motiv för utpekande

Etablering av fler verksamheter i området har stor potential att bidra till landsbygdsutveckling i form av nya arbetstillfällen och fler besökare i norra delen av kommunen och möjliggör därmed en utveckling av besöksnäringen i kommunen och regionen. Alla typer av besöksboende och övernattningsbedöms gynna landsbygden. De höga kultur- och naturvärdena på platsen ger goda förutsättningar för fortsatt utveckling av turism. Området kring Axmar bruk är ett besöksmål av regional betydelse som kommunen vill främja utvecklingen av. Området har potential att utvecklas till ett attraktivt besöksmål med ett variationsrikt utbud av natur- och kulturbaserade upplevelser.

Lokal hänsyn

- Nya byggnader och anläggningar ska anpassas till platsens småskaliga och glest bebyggda miljö. Av vikt är att nya byggnader och anläggningar ges ett sparsmakat och diskret utseende men med hög arkitektonisk utformning.
- Området ligger på en udde i havet med stor betydelse för landskapsbildningen. Omfattande skogsavverkning måste därför undvikas i samband med exploatering.
- Omgivande vattenområde är ekologiskt känsligt. Avloppsanläggningar ska därför utformas enligt kommunens krav på hög skyddsnivå.
- Särskild hänsyn ska tas till naturvärden i anslutning till Skärjäns mynning.

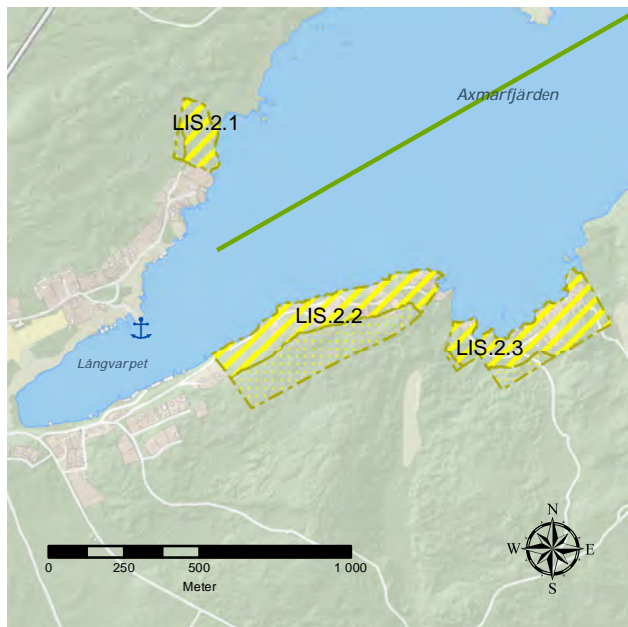
2. Axmar by

Områdesbeskrivning

Axmar by är belägen i Hamrånge socken. Längre försörjde sig de boende i Axmar by på skogs- och jordbruk samt fiske, där fisket var huvudnäringen, vilket tydligt präglade byn. Byn är belägen i den inre delen av Axmarfjärden som här kantas av sjöbodnar, båthus och bryggor. Tre LIS-områden föreslås i Axmar by.

Förslag till utveckling

Samtliga LIS-områden avser bostäder. Befintlig bebyggelse kompletteras med ytterligare bostäder för att skapa en mer sammanhållen bebyggelsestruktur.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås i Axmar by.

Motiv för utpekande

Axmar by har stor potential att utvecklas mot fler permanentboenden. Befintlig bebyggelse ligger vackert vid fjärden och kan utan större ingrepp i miljön kompletteras med ny bebyggelse. Utbyggnad inom områdena skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i norra delen av kommunen och skapa underlag för service i Bergby och Norrsundet.

Lokal hänsyn

- Exploatering i område 2.3 ska anpassas till angränsande höga botaniska naturvärden.

3. Fårholmen och Saltarsfjärden

Områdesbeskrivning

Fårholmen är en skogsbevärd halvö strax nordost om Norrsundet. Naturen består till största delen av barrblandskog med inslag av äldre tallar och grova lövträd. Stränderna är steniga och flacka. På Fårholmens östra sida finns bebyggelse som främst tillkom under 1950-talet då arbetarna på Norrsundets bruk fick tillåtelse att uppföra sommarbostäder på platsen. Flera av bostäderna är idag omvandlade till permanentbostäder. På Fårholmens västra sida har det tidigare funnits sågverk och mindre industrier som numera är nedlagda. Norrsundets reningsverk är idag lokaliserat till platsen som i övrigt endast hyser enstaka bebyggelse.

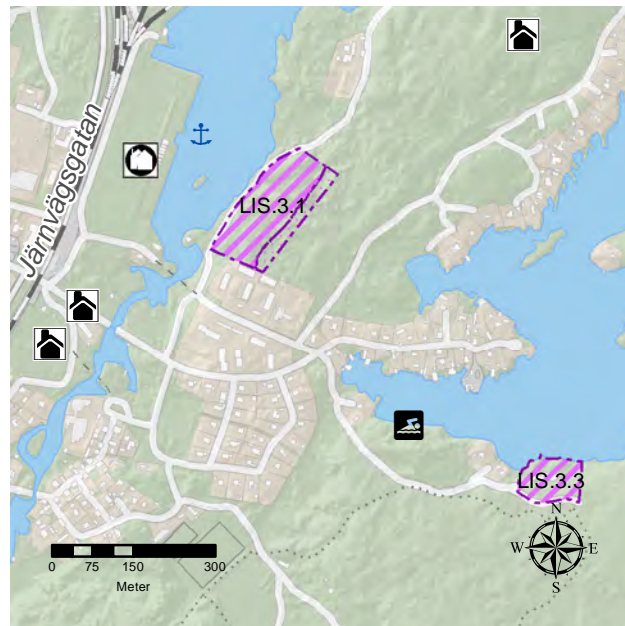
Ett LIS-område (3.1) föreslås på Fårholmen, i anslutning till tidigare verksamhetsområden på platsen.

Söder om Fårholmen, vid Saltarsfjärdens södra strand, finns ett populärt havsbad vid Kvistholmen. Här föreslås ytterligare ett LIS-område (3.2).

Förslag till utveckling

LIS-området på Fårholmen (3.1) avser verksamheter,

förslagsvis inom besöksnäringen. LIS-området i anslutning till havsbadet (3.2) avser verksamheter kopplade till turism- och besöksnäring, i första hand camping och enklare övernattningsstugor.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås på Fårholmen och vid Saltarsfjärden.

Motiv för utpekande

Etablering av fler verksamheter på Fårholmen och vid havsbadet vid Kvistholmen har potential att bidra till landsbygdsutveckling i form av nya arbetstillfällen och möjliggör en utveckling av besöksnäringen i kommunen och regionen. Fler besökare och turister förbättrar också förutsättningarna för service i Bergby och Norrsundet

Norrsundet är ett utpekat besöksmål som kommunen vill främja utveckling av. De höga naturvärdena i det närliggande kustområdet kring Lindön-Björnöen ger särskilt goda förutsättningar för fortsatt utveckling av kustturism. Här finns potential att skapa ett attraktivt besöksmål för naturbaserade upplevelser.

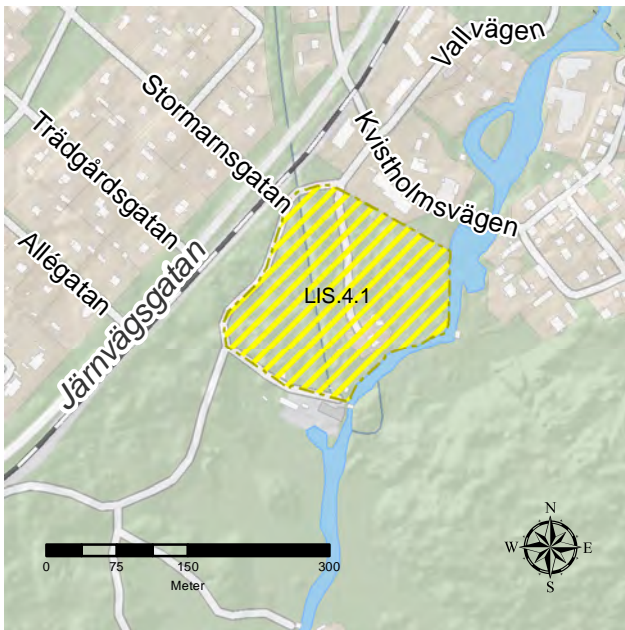
Lokal hänsyn

- En kulturhistorisk utredning och dokumentation kan behöva göras i område 3.1, då det finns lämningar efter äldre verksamheter.
- Hänsyn ska tas till känd fartygslämning som finns strax öster om område 3.2.

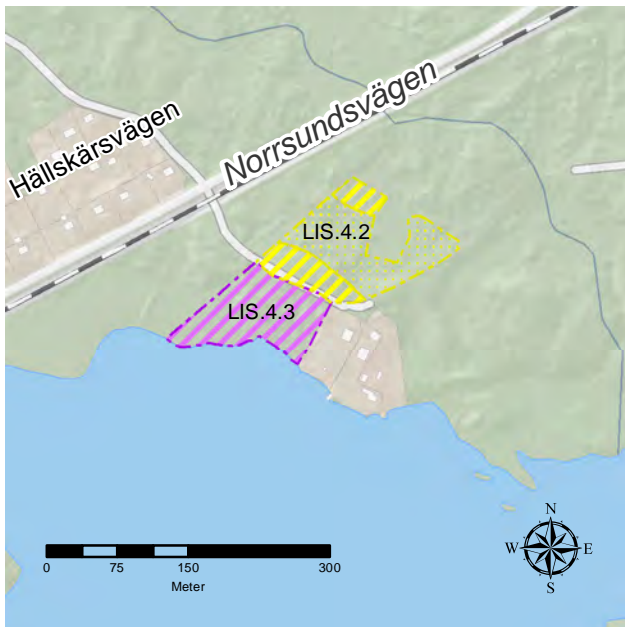
4. Hamrångefjärden och Norrsundet

Områdesbeskrivning

Hamrångefjärden var tidigare en havsvik med skyddad hamn och en viktig transportnod för båttrafiken utmed kusten. Idag är fjärden, på grund av landhöjningen, i stort sett avsnörd från Bottenhavet och förbindelsen upprätthålls endast via två smala utlopp som inte är möjliga att passera med båt. Fjärden hyser stora rekreationsvärden och är bl a ett av kommunens viktigaste och populäraste vatten för utövande av sportfiske.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Norrsundet



Kartan visar de LIS-områden som föreslås i Hällskär

De största ön i fjärden, Fjärdön, har höga biologiska bevarandevärden och stor betydelse för friluftslivet. Gävle kommun har för avsikt att skydda Fjärdön som kommunalt naturreservat senast år 2020. Stränderna kring Hamrångefjärden är flacka och

låglänta, med inslag av sumpskog och våtmarker. Fjärden är relativt kraftigt exploaterad med strandnära fritids- och permanentbebyggelse i de norra, södra och västra delarna.

Norrsundet har främst prägel av industriort. Orten växte fram i slutet av 1800-talet då den numera nedlagda såg- och massfabriken lokaliserades hit. Ån som rinner genom Norrsundet är ett av de smala utlopp som förbinder Hamrångefjärden med Bottenhavet. Ån är reglerad via en kraftstation för att styra vattennivån i Hamrångefjärden. Längs ån finns vackra närströvmråden för Norrsundetborna och enstaka bebyggelse som tätar ju närmare samhället man kommer.

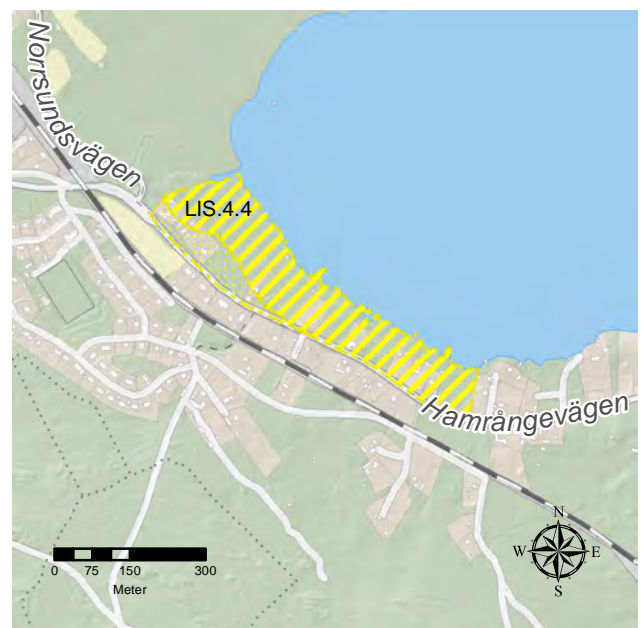
Totalt föreslås fyra LIS-områden i anslutning till Hamrångefjärden och årummet i Norrsundet.

Förslag till utveckling

Tre av områdena (4.1, 4.2 och 4.4) avser bostäder. Område 4.3 avser verksamheter med fokus på besöksnäring, turism och friluftsliv. Befintlig verksamhet med guidade turer till Fjärdön, fisketävlingar m m ska ges möjlighet att utvecklas. Etablering av mindre verksamheter som knyter an till områdets historiska värden och naturvärden lämpar sig väl i området.

Motiv för utpekande

Utbyggnaden inom områdena skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i direkt närhet till tätorterna Norrsundet och Hamrångefjärden, samt skapa underlag för förstärkt service, kollektivtrafik m m i Bergby och Norrsundet. Möjlighet finns att eventuellt koppla på kommunalt vatten och avlopp. Områdena möjliggör



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Hamrånge

bostäder i direkt anslutning till befintlig bebyggelse, vilket skapar en mer sammanhållen bebyggelsestruktur. Etablering av fler verksamheter vid Hällskär (4.3)

möjliggör en utveckling av besöksnäring, turism och friluftsliv i regionen. Strandområdet nyttjas redan idag bl a som utgångspunkt för båttransporter av besökare till guidade vandringar på den intilliggande ön Fjärdön, men även för annat friluftsliv. Norrsundet är ett utpekat besöksmål av regional betydelse som kommunen vill främja utveckling av. De höga natur- och rekreationsvärdena på Fjärdön och i Hamrångefjärden gör att området har potential att utvecklas till ett attraktiv besöksmål.

Lokal hänsyn

- I område 4.2 ska ett respektavstånd hållas till intilliggande nyckelbiotop med höga naturvärden (kalkpåverkad barrskog med sällsynta svampar). Skogsavverkning får inte ske för nära nyckelbiotopen, då detta kan leda till kanteffekter som påverkar nyckelbiotopen negativt.
- I område 4.2 ska ett respektavstånd dessutom hållas till intilliggande mindre våtmarksområde. Exploatering med bostäder får inte försämra de hydrologiska förhållandena i våtmarken.

5. Skäggaren

Områdesbeskrivning

Skäggaren är en mindre sjö belägen i kommunens nordvästra del längs väg 303 mot Ockelbo. Sjön omges av skogsmark, främst barrskog, med inslag av löv. Strandområdet kring sjön är bitvis sankt och det förekommer partier av sumpskog i anslutning till det föreslagna LIS-området. I norr passerar väg 303 nära sjön med fin utsikt över vattnet. I nordöst och sydväst finns ett fåtal fritidshus, men i övrigt är sjön oexploaterad.

Förslag till utveckling

Området avser bostäder.

Motiv för utpekande

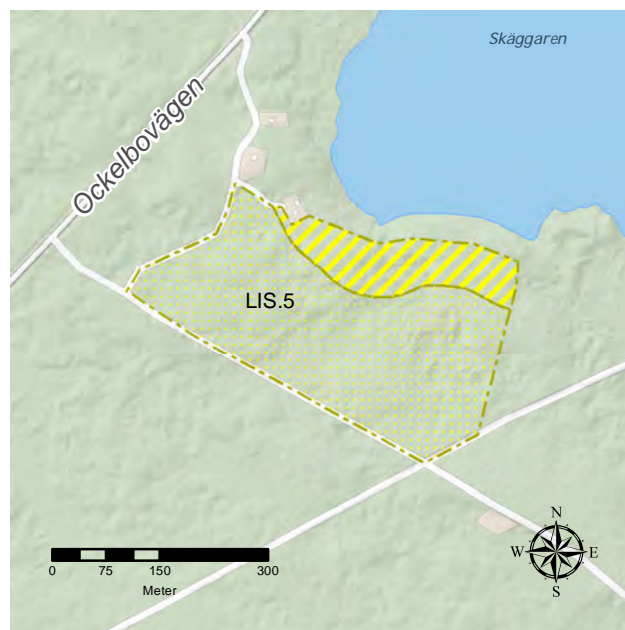
Området ligger strategiskt placerat längs den infrastrukturellt viktiga vägen som knyter samman de norra delarna av kommunen med Ockelbo kommun. På sikt har området stor potential att utvecklas om Ostkustbanans nya planerade dragning blir av och en regionaltågstation, motorvägshållplats och pendelparkering byggs i Hagsta. Möjligheterna att pendla till arbete och studier skulle då förbättras markant i hela bygden, och göra området kring Skäggaren till ett attraktivt boendialternativ. En utbyggnad vid Skäggaren skulle bidra med ett välbehövligt tillskott av bostäder i Hamrångebygden, samt skapa underlag för service, kollektivtrafik m m i Bergby och Norrsundet.

Lokal hänsyn

- Ett respektavstånd ska hållas till intilliggande sumpskogsområde. De hydrologiska förhållandena får inte försämrars i sumpskogen i samband med exploatering.

- Områdets avgränsning har förskjutits åt väster, närmare befintlig bebyggelse och väg, i enlighet med länsstyrelsens synpunkter och önskemål under granskningen.

6. Storsjön och Gavleån i Forsbacka



Kartan visar LIS-området vid sjön Skäggaren

Områdesbeskrivning

Gävle kommun delar Storsjön med Sandvikens kommun. Östra Storsjön och området kring sjöns utlopp i Gavleån vid Forsbacka är relativt hårt exploaterat med bostäder. Samtidigt är det ett välbesökt friluftsområde som nyttjas för både sommar- och vinteraktiviteter som exempelvis fiske, båtliv, paddling, vattenskidåkning och långfärdsskridskor. Den östra delen av sjön karaktäriseras av ett stort antal öar och vikar, vilket ger en vacker landskapsbild som bidrar till områdets attraktivitet. Kring Storsjön finns en problematik med övergödning och utsläpp, vilket påverkar vattenkvaliteten negativt. Ett omfattande arbete med att få bukt med detta har påbörjats och vattenkvaliteten börjar sakta förbättras. Sjön har sitt utlopp i Gavleån och vattennivån regleras genom Forsbacka kraftstation som anlades i utloppet för att försörja dåvarande Forsbacka järnbruk. Tre LIS-områden föreslås i anslutning till Storsjön - ett längs sjöns norra strand strax väster om Forsbacka samhälle (6.1), och två strax söder om samhället vid sjöns utlopp i Gavleån (6.2 och 6.3). Område 6.3 ligger delvis inom utpekat karaktärsområde för kulturmiljö och i direkt anslutning till Forsbacka bruks riksintresseområde för kulturmiljövård. Läs mer i "Kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna".

Gavleåns övre del strax nedströms Forsbacka är lugnflytande och ganska bred, vilket skapar en tilltalande landskapsbild med vackra utblickar över vattnet. Området utgör en del av åsträckan mellan Forsbacka och Mackmyra som i stort sett saknar bebyggelse och

som därmed är det största sammanhängande oexploaterade området längs hela Gavleån. Området är därför av stort intresse för friluftslivet, både som fiskevatten och som strövområde.

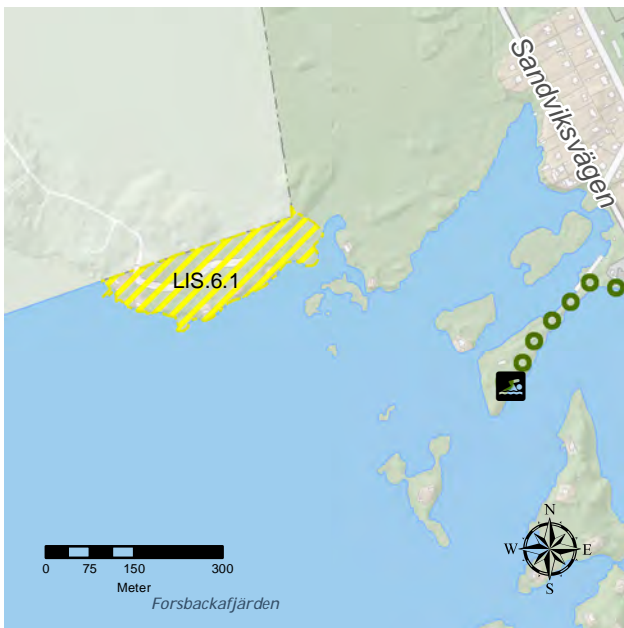
Två LIS-områden föreslås i anslutning till Gavleåns östra strand, strax nordost om bruksparksområdet (6.4 och 6.5). Område 6.4 ligger precis inom 200 meter från befintlig bebyggelse i söder och uppfyller därmed kommunens kriterium för lokalisering av LIS-områden. Område 6.5 kan däremot inte komma ifråga för exploatering förrän på längre sikt, under förutsättning att det sker en etappvis utbyggnad av Forsbacka tätort i östlig riktning, med start på Gavleåns södra sida, i enlighet med förslaget i ortsfördjupningen för Forsbacka (F.B.8, LIS.6.4).

Förslag till utveckling

Områdena avser bostäder. Befintlig bebyggelse kompletteras med ytterligare bostäder för att skapa en mer sammanhållen bebyggelsestruktur och stärka Forsbacka som serviceort.

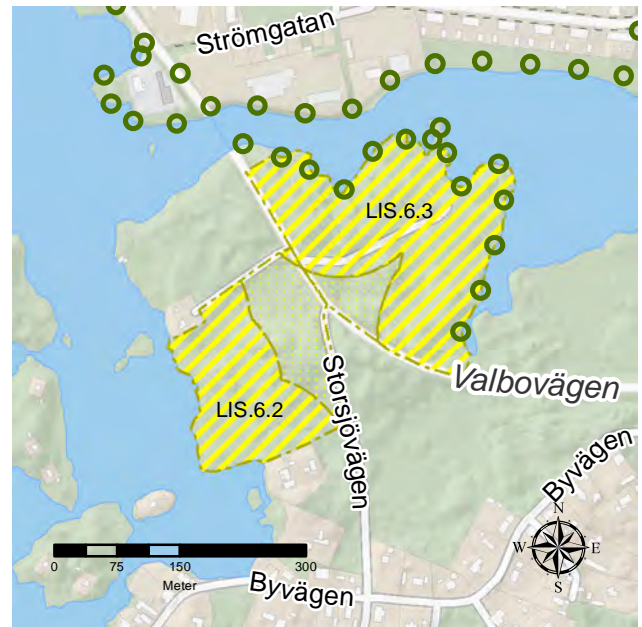
Motiv för utpekande

Utbyggnaden inom områdena skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i direkt närhet till Forsbacka och skapa underlag för förstärkt service, kollektivtrafik m m i tätorten. Områdena 6.2 och 6.3 bidrar även till att skapa en sammanhållen bebyggelse genom att binda samman Forsbacka med Forsbacka by. Det upplevda avståndet som finns mellan orten och byn skulle därmed minska.

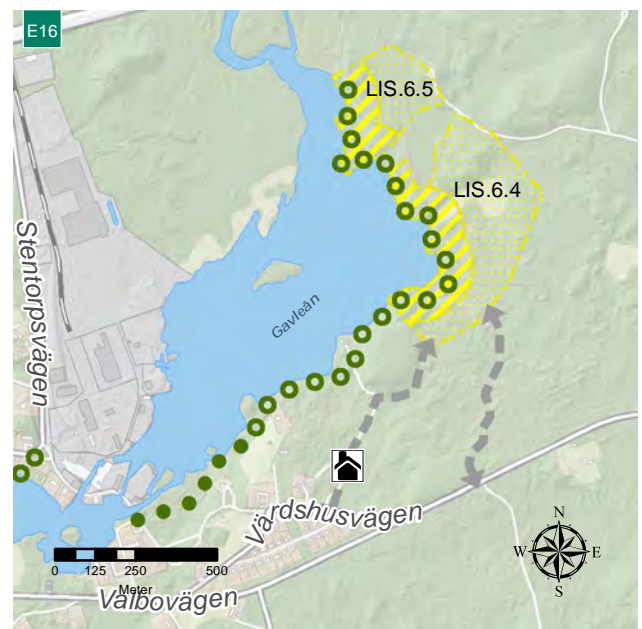


Kartan visar det LIS-område som föreslås norr om Forsbacka vid Storsjön

Områdena 6.1-6.3 ligger på ett acceptabelt avstånd från kollektivtrafik och områdena 6.2 och 6.3 kan enkelt kopplas till kommunens vatten- och avloppsnät. För



Kartan visar de LIS-områden som föreslås i Forsbacka



Kartan visar de LIS-områden som föreslås vid Gavleån i Forsbacka

område 6.1 behövs ett samarbete med Sandvikens kommun för att lösa frågan kring vatten- och avlopp på ett tillfredställande sätt. Här finns spridd befintlig bebyggelse och en komplettering med fler bostäder skulle bidra positivt till områdets utveckling.

Områdena 6.4 och 6.5 bedöms vara viktiga för Forsbackas långsiktiga utveckling genom att skapa attraktiva bostäder nära Gavleån och nära naturen. I samband med utbyggnad av områdena skapas förutsättningar att anlägga ett nytt rekreativstråk utmed Gavleån. En ny anslutningsväg söderut mot Forsbacka tätort behöver anläggas för att öka tillgängligheten till service och kollektivtrafik i Forsbacka. Område 6.4 ligger precis inom 200 meter från befintlig bebyggelse i söder. Området uppfyller därmed kommunens kriterium för

lokalisering av LIS-områden. Område 6.5 kan på sikt också uppfylla lokaliseringsskriteriet under förutsättning att Forsbacka byggs ut etappvis i östlig riktning från Forsbacka tätort med start vid Gavleåns södra sida. På så vis är det möjligt att skapa en sammanhållen bebyggelse mellan Forsbacka tätort och de utpekade LIS-områdena.

Lokal hänsyn

- Lämningar efter äldre verksamheter finns i område 6.3, vilket innebär att ytterligare arkeologisk utredning kan bli aktuell. En stenåldersboplats finns på udden, vilket innebär att bebyggelsen behöver läggas långt från stranden. Tillkommande bebyggelse behöver anpassas till riksintresset för kulturmiljövård.
- Ett rekreationsstråk ska anläggas utmed vattnet i område 6.3.
- Områdena 6.4 och 6.5 innehåller fornlämningar, bl a i form av äldre boplatser, vilket innebär att ytterligare arkeologisk utredning kan bli aktuell.
- I områdena 6.4 och 6.5 ska ett respektavstånd hållas till intilliggande sumpskogsområde, översvämningssmarker och andra strandnära områden med höga naturvärden.
- Ett rekreationsstråk ska anläggas utmed Gavleån vid områdena 6.4 och 6.5 för att förbättra allmänhetens tillgänglighet till vattnet och det stora sammanhängande grönområdet mellan Forsbacka och Valbo.
- Område 6.4 och 6.5 saknar idag en gen anslutning mot Forsbacka och kollektivtrafiken längs Valbovägen. En trafiksäker och gen anslutning mot Forsbacka krävs för både bil, gång och cykel.
- Länsstyrelsen har i granskningsyttrandet påpekat att områdena 6.2-6.3 endast är lämpliga om en zon på ca 25 meter mellan strandlinjen och bebyggelsen undantas exploatering. Kommunen har efter granskning förtydligt resonemanget kring fri passage och även på karta redovisat ett nytt strandnära rekreationsstråk i område 6.3.
- Länsstyrelsen har i granskningsyttrandet motsatt sig exploatering i områdena 6.4-6.5 med motiveringen att det saknas ett tydligt resonemang gällande huruvida områdena kommer bidra till en utveckling av landsbygden. Kommunen har därför efter granskning utvecklat det generella resonemanget kring landsbygdsutveckling och även försökt förtydliga hur och varför områdena bidrar till att utveckla Forsbacka.

7. Fäbodsjön

Områdesbeskrivning

Åsbyvallen ligger i anslutning till riksväg 56 norr om Hedesunda. Fäbodsjön ligger invid åsen och är omgiven av skogsmark. I direkt anslutning till Fäbodsjön finns den tidigare fäbodvallen Åsbyvallen, som har kulturhistoriskt intresse. Läs mer i "Kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna". Den norra delen av området är relativt oexploaterat, men i övrigt finns en del bostäder, främst fritidshus, längs sjön.

Förslag till utveckling

Området avser bostäder.

Motiv för utpekande

En utbyggnad skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i närheten av Hedesunda och skapa underlag för förstärkt service i tätorten.

Lokal hänsyn

- Kulturlämningar finns i nära anslutning till området. Kulturmiljövärdena ska beaktas.



Kartan visar det LIS-område som föreslås vid sjön Fäbodsjön

8 - 11 Nedre Dalälven

Områdesbeskrivning

Dalälven rinner genom södra delen av Gävle kommun och är på sina ställen mycket bred, med en variation av trögt flytande vatten och forsande partier. Det örrika och vidsträckt älvlandskapet är mycket attraktivt ur landskapsbildssynpunkt. Landskapet har varit befolkat under lång tid och här finns rikligt med fornlämningar. De viktigaste fornlämningsplatserna i Gävle kommun ligger kring Hedesunda och den smala och långsträckt Ön, som är en del av Hedesundaåsen som här korsar älven i nord-sydlig riktning. Ön har länge varit en naturlig färdväg och korsningspunkt över Dalälven.

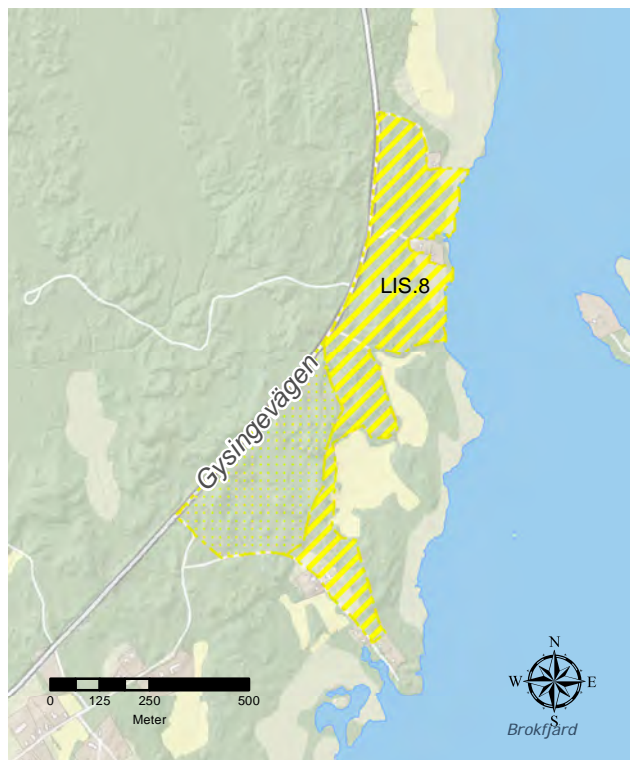
Nedre Dalälven utgör riksintresse för naturvård, friluftsliv, turism, vattendrag och kulturmiljövård. Riksintresset för naturvård är enligt länsstyrelsens värdeomdöme kopplat till naturtyper som exempelvis välvda och koncentriska mossar, älvängar, översvämningsskärr, naturbetesmarker, naturliga slåttermarker, sumpskogar och andra lövdominerande naturskogar. Dessa naturtyper återfinns inte i de föreslagna LIS-områdena, och påverkan på riksintresset bedöms därför som liten.

Invid Nedre Dalälven föreslås tre LIS-områden för bostäder och två för verksamheter, vilka presenteras nedan med motiveringar.

8. Ålbo

Områdesbeskrivning

Området ligger mellan de äldre radbyarna Ålbo och Böle/Vretas där ett aktivt småskaligt jordbruk bedrivs. Området består till största delen av barrskog med inslag av lövträd och sumpigare partier. I anslutning till områdets södra del finns ett mindre skogsparti med äldre lövrik barrnaturskog med höga naturvärden. I nära anslutning till området finns även en del jordbruksmark som brukas extensivt. Områdets avgränsning har justerats så att jordbruksmark, strandängar och lövrika strandskogar undantagits. Området är till största delen oexploaterat, med undantag för ett fåtal äldre byggnader och ett antal bryggor och uppläggningsplatser för båtar.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Ålbo söder om Hedesunda

Förslag till utveckling
Området avser bostäder.

Motiv för utpekande

Utbyggnaden skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder i närheten av Hedesunda och skapa underlag för förstärkt service, kollektivtrafik m m i tätorten. Området är vackert beläget. I den norra delen finns möjlighet att skapa attraktiva tomter med fina utblickar över Dalälven och Ön. Området har god tillgänglighet till kollektivtrafik och närhet till service i Hedesunda.

Lokal hänsyn

- En kulturhistorisk utredning och dokumentation behöver göras då det finns lämningar efter äldre verksamheter.
- Med hänsyn till riksintresset för kulturmiljövård ska vegetation sparas mellan befintliga radbyar och ny bebyggelse. Ny bebyggelse ska anpassas till platsens småskaliga och glest bebyggda miljö. Storskalig bebyggelse bedöms inte som lämpligt i området.
- Ett respektavstånd ska hållas till utpekat mindre naturvärdesobjekt (lövrik barrnaturskog) i anslutning till områdets södra del.
- Länsstyrelsen har i granskningsyttrandet motsatt sig avgränsningen av området och påpekat att området bör utgå helt, alternativt gränsjusteras så att jordbruksmark, lövrika strandskogar, orörda betesängar och andra strandnära marker undantas. Länsstyrelsen har även påpekat att om området kan planläggas på ett småskaligt sätt med mindre gårdar av glesbygdskaraktär och med odlingsmöjligheter, så kan det möjligen accepteras. Kommunen har därför efter granskning reviderat områdets avgränsning och även förtydligat vikten av att ny bebyggelse anpassas till platsens småskaliga och glest bebyggda miljö.

9. Ön

Områdesbeskrivning

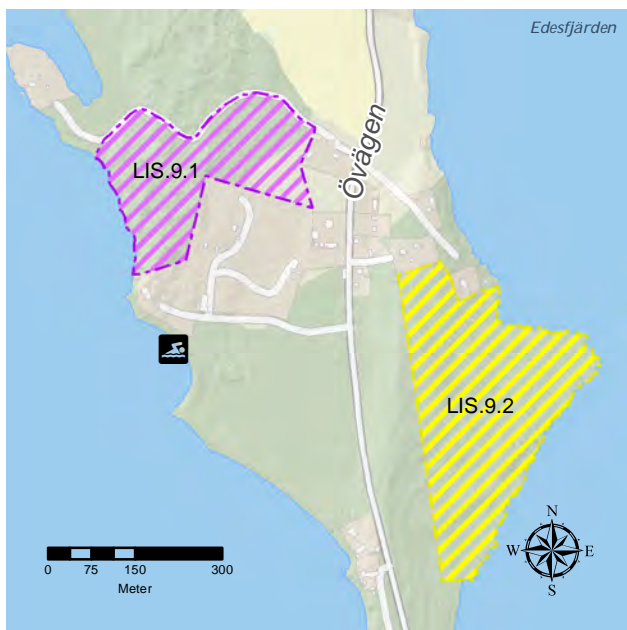
Den smala och långsträckt Ön är en del av Hedesundaåsen som sticker ut i Dalälven och korsar denna i nord-sydlig riktning. Området har historiskt varit en naturlig färdväg och korsningspunkt över älven och är så än idag. Det har funnits mänsklig aktivitet på Ön under mycket lång tid och det finns rikligt med fornlämningar i området. Öns dominerande läge i Hedesundafjärden med ett omväxlande och intressant kulturlandskap, och med gamla knotiga strandtallar, är av stor betydelse för landskapsbild. Området har också stor betydelse för rekreation, med goda förutsättningar för bad, camping och annat rörligt friluftsliv.

På Ön föreslås två LIS-områden, ett för verksamheter (9.1) och ett för bostäder (9.2). Område 9.1 utgörs av skogsmark med inslag av värdefulla äldre tallar omedelbart norr om befintlig campinganläggning på Öns

västra sida. Område 9.2 består av medelålders talldominerad skog utan särskilda naturvärden på Öns östra sida.

Förslag till utveckling

Område 9.1 avser verksamhetsområde med fokus på besöks- och turistnäringen. Befintlig campingverksamhet ska ges möjlighet att utvecklas. Andra mindre verksamheter som knyter an till områdets historiska värden och naturvärden kan också lämpa sig väl i området. Område 9.2 avser bostäder.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås på Ön söder om Hedesunda

Motiv för utpekande

Utveckling av befintliga verksamheter och etablering av fler verksamheter i område 9.1 har stor potential att bidra till landsbygdsutveckling i form av fler arbetstillfällen och besökare i kommunens södra del, och bidrar därmed till att stärka underlaget för service i Hedesunda. Alla typer av besöksboende och övernattning bedöms gynna landsbygden. Nedre Dalälvsområdets höga kultur- och naturvärden ger goda förutsättningar för fortsatt utveckling av turism, och kommunen vill främja den utvecklingen. Området har potential att utvecklas till ett attraktivt besöksmål med ett variationsrikt utbud av natur- och kulturbaserade upplevelser.

Utbyggnad inom område 9.2 skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder samt skapa underlag för förstärkt service, kollektivtrafik m m i Hedesunda. Området är vackert beläget och flera attraktiva tomter kan skapas.

Lokal hänsyn

- Kulturhistoriska lämningar finns i område 9.1, vilket innebär att ytterligare utredning kan bli aktuell.
- Stor risk för oupptäckta lämningar i område 9.2, vilket innebär att ytterligare utredning kan bli aktuell.

- Särskild hänsyn ska tas till gamla tallar och andra naturvårdsträd i samband med exploatering i område 9.1.

10. Hadeholm

Områdesbeskrivning

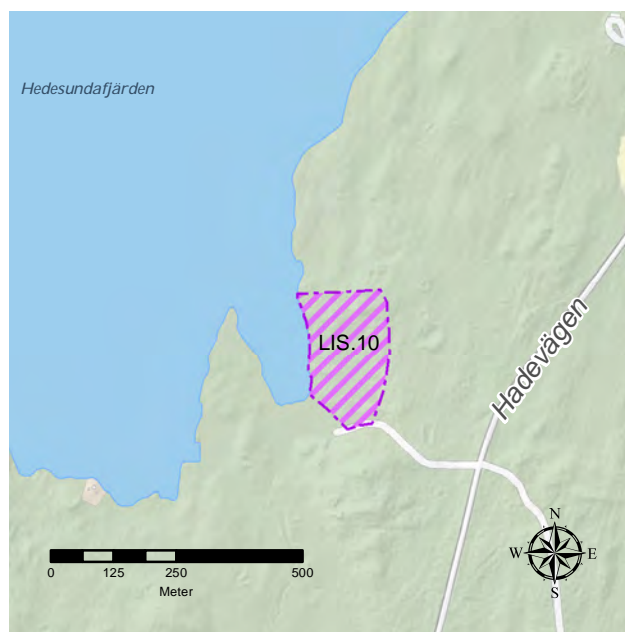
Området ligger vid en oexploaterad vik i den södra delen av Nedre Dalälven. Området är barrskogsbevuxet med visst inslag av lövträd i fuktigare partier. Viken är delvis igenvuxen med vass. En skogsbilväg leder nästan hela vägen fram till området, som i övrigt är oexploaterat. Området erbjuder vackra utblickar över Dalälven.

Förslag till utveckling

- Verksamhetsområde med inriktning på besöks- och turistnäringen, exempelvis enstaka övernattningsstugor för besökande turister.

Motiv för utpekande

Etablering av fler verksamheter i Nedre Dalälvsområdet har stor potential att bidra till landsbygdsutveckling i den södra delen av kommunen genom att locka fler besökare och därmed stärka underlaget för service i Hedesunda. Besöksnäringen i kommunen och regionen ges också en möjlighet att utvecklas. Alla typer av besöksboende och övernattning bedöms gynna landsbygden. Nedre Dalälvsområdets höga kultur- och naturvärden ger goda förutsättningar för fortsatt utveckling av turism, och kommunen vill främja den utvecklingen. Området har potential att utvecklas till ett attraktivt besöksmål med ett variationsrikt utbud av natur- och kulturbaserade upplevelser.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Hadeholm

Lokal hänsyn

- En arkeologisk utredning krävs innan exploatering kan genomföras.

11. Hällskog

Områdesbeskrivning

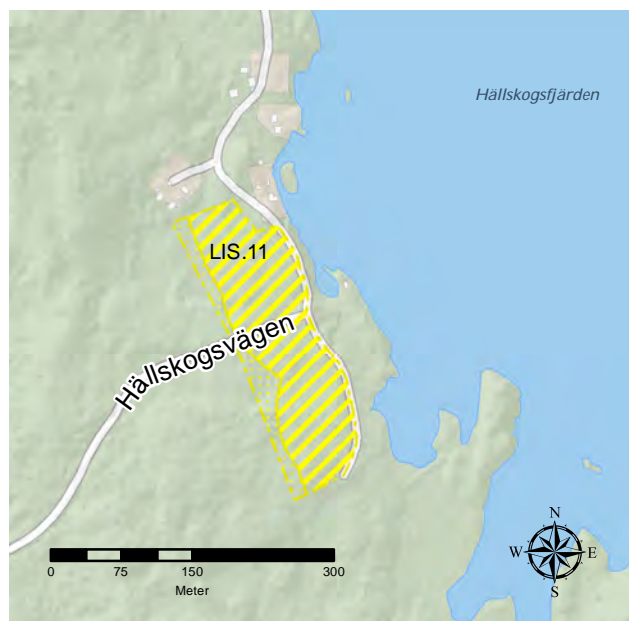
Hällskog är beläget i den sydöstra delen av Nedre Dalälven, i närheten av Sevallbo. Området består till största delen av medelålders barrblandskog utan särskilda naturvärden. En befintlig bilväg leder fram till området, som är bebyggt med sex fritidsfastigheter. Gemensam hamn och badplats finns i direkt närhet till området. Ett LIS-område föreslås i anslutning till den tillfartsväg som leder till hamnområdet.

Förslag till utveckling

Området avser bostäder. Befintligt bebyggelseområde om sex fritidshus kompletteras med ytterligare bostäder

Motiv för utpekande

En utbyggnad skulle bidra med ett behövligt tillskott av bostäder och skapa underlag för förstärkt service i Hedesunda. Området är vackert beläget och attraktiva tomter kan skapas.



Kartan visar det LIS-område som föreslås i Hällskog

12. Eskön

Områdesbeskrivning

Området ligger på södra Eskön i anslutning till ett pågående exploateringsprojekt för nya bostäder och småbåtshamn. Området utgörs av kraftigt urgallrad skogsmark utan särskilda naturvärden, men som angränsar till andra områden med höga natur- och rekreationsvärden, bl a Eskö klubb på Esköns nordöstra del och Harkskärsfjärden i väster. Två LIS-områden föreslås på platsen - ett för bostäder och ett för verksamheter.

Förslag till utveckling

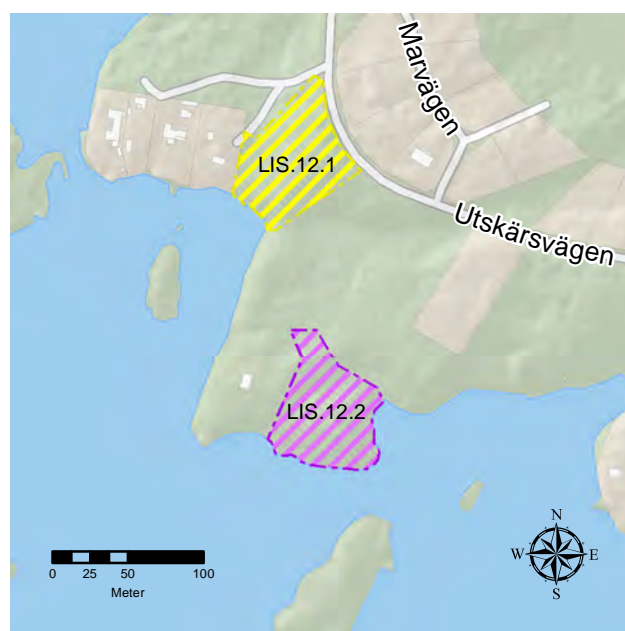
Område 12.1 avser bostäder, ca två friliggande villor,

med anslutning mot Utskärsvägen. Område 12.2 avser verksamheter med inriktning mot besöksnäring, exempelvis restaurangverksamhet eller mindre verksamheter med koppling till rörligt friluftsliv och rekreation.

Motiv för utpekande

Utbyggnad inom område 12.1 skulle tillsammans med den redan pågående bostadsexploateringen i angränsande område bidra med ett behövligt tillskott av kustnära bostäder i kommunen och skapa underlag för förstärkt service på Eskön. Servicen är idag begränsad till en lanthandel under sommarhalvåret. Möjlighet finns till samnyttjande av den avloppsanläggning som tas fram inom pågående exploateringsprojekt, där även bredband planeras att byggas ut.

Etablering av verksamheter på Eskön har potential att bidra till landsbygdsutveckling genom att skapa fler arbetstillfällen och locka fler besökare och därmed stärka underlaget för service på Eskön. Den kustnära besöksnäringen i kommunen, som har behov av natursköna, vattennära lägen för att vara attraktiv, ges också en möjlighet att utvecklas. I och med Esköns starka koppling till natur och friluftsliv finns goda möjligheter att skapa ett attraktivt besöksmål. Intill finns en planlagd småbåtshamn som skulle kunna samnyttjas av verksamheten.



Kartan visar de LIS-områden som föreslås på Eskön

Lokal hänsyn

- Stora delar av område 12.2 omfattas av översvämningensrisk, vilket behöver beaktas vid exploatering. Enligt kommunens riktlinjer (se kapitlet "Miljö- och riskfaktorer") ska detaljplaner och bygglov ej medges på markområden lägre än 2 meter över havet. Markförstärkningar kommer därför att krävas.
- I områdets närhet finns ett av länets viktigaste

marina grundområden. Påverkan på den marina miljön behöver därför noga beaktas. De marina värdena som omfattar både vegetation och fiskföring är väl dokumenterade.

- Länsstyrelsen har i granskningsyttrandet bedömt område 12.2 som olämpligt med hänvisning till de dokumenterat höga marina värdena i anslutning till området och att området tar strand i anspråk som är tillgängligt för allmänheten. Kommunen har uppmärksammat de marina värdena men har svårt att ta ställning till hur dessa påverkas i ett så tidigt skede. Detta bör hanteras och utredas närmare i detaljplanen. Som i alla andra LIS-områden ska även här den fria passagen för allmänheten beaktas. Kommunen har efter granskning försökt förtydliga resonemanget kring fri passage.

RIKTLINJER FÖR UTVECKLING AV OMRÅDEN FÖR LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN, LIS-OMRÅDEN

Riktlinjer som presenteras nedan gäller för utveckling av LIS-områden. Utöver dessa gäller de riktlinjer som redovisas i kapitlet "Allmänna intressen" eller andra fördjupningar.

- Utpökade LIS-områden ska detaljplaneläggas innan exploatering.
- I samband med detaljplaneläggning av LIS-områden ska alltid en naturvärdesbedömning och VA-utredning genomföras.
- All exploatering ska ske på ett sådant sätt att allmänhetens tillgång till den närmaste strandremsan säkras och så liten skada som möjligt åsamkas växt- och djurlivet. Den fria passagen ska vara tillräckligt stor så att allmänheten obehindrat kan gå utmed stranden.
- Ny bebyggelse och nya anläggningar ska utformas med tydliga avgränsningar så att det alltid är tydligt för allmänheten att strandområdet är allmänt tillgängligt och så att det är tydligt var gränser för privata tomter eller verksamheter finns.
- Nya verksamheter för vilka det är en förutsättning eller avsevärd fördel att ligga vid vattnet ska prioriteras.
- Etablering av verksamheter som gynnar besöksnäringen ska prioriteras.
- Bostadsområden ska utformas på det sätt som bäst gynnar utveckling av landsbygden. Gena väganslutningar mot serviceorter ska prioriteras.



Ortsfördjupningar för Forsbacka, Hamrångebygden och Hedesunda

Forsbacka

Forsbacka har stora möjligheter att utvecklas som serviceort och attraktiv ort för boende och företagande. De vackra vattennära omgivningarna, läget mellan Gävle och Sandviken med närhet till E16, samt ortens vackra bruksmiljöer är kvaliteter som ger goda förutsättningar för att skapa attraktiva livsmiljöer och utveckling av näringslivet.

Forsbacka är tillsammans med Valbo, Furuvik och Norrlandet utpekad som en utvecklingsort i den övergripande strategin för bebyggelseutveckling.

Förslag till Forsbackas utveckling

Forsbackas roll som serviceort och attraktiv ort för boende och företagande utvecklas genom att:

- Forsbackas vackra bruksmiljöer ger orten en egen stark karaktär och identitet. Ortens höga värden inom bebyggelse och struktur ska ses som utgångspunkt och tillgång i planering av ny bebyggelse och gestaltning av allmänna platser.
- Forsbackas identitet som vattennära stärks genom att kontakten mot Storsjön och Gavleån ökar med ny bebyggelse i vattennära lägen, fler utblickar över vatten, rekreationsstråk längs vatten och ökad kontakt mellan centrum och Storsjön.
- Centrum utvecklas som mötesplats.
- Nya bostäder och icke störande verksamheter planeras i centrala lägen, genom förtätning och omvandling av befintliga områden.
- Nya bostäder planeras i vattennära lägen vid Storsjön och Gavleån med närhet till service och kollektivtrafik.
- Variation av olika bostadstyper och former eftersträvas vid byggnande av nya bostäder. Forsbacka ska kunna vara en boendeort under livets alla olika skeden.
- Tillgängligheten till och tillgången på natur och tätortsnära rekreationsområden för boende och besökande värnas och utvecklas.
- Verksamhetsområden i goda kommunikationslägen utvecklas.
- Satsningar på åtgärder för att öka attraktiviteten att resa kollektivt eller med cykel genomförs.
- Satsningar på åtgärder för att förbättra vatten- och avloppskapaciteten.

Strategiska områden för Forsbackas utveckling

Utveckla centrala Forsbacka och kontakten mot Storsjön

Området vid Storsjön - Valbovägen - Storgatan är ett strategiskt markområde för utveckling av Forsbackas. Utveckla närhet och tillgänglighet till Storsjön genom ökade samband mellan Storsjön och centrala Forsbacka. Centrum som mötesplats behöver utvecklas.

Nya attraktiva vattennära bostäder

Området vid Båtviksholmen/ Kalvudden är ett strategiskt markområde att utveckla för bostäder. Området ligger centralt i Forsbacka med närhet till både Storsjön och Gavleån. Med omsorgsfull gestaltning och struktur kan området stärka ortens attraktivitet och identitet.

Utveckling av verksamhetsområden i goda kommunikationslägen

Området norr om E16 och området längs Stentorpsvägen är strategiska markområden för utveckling av attraktiva verksamhetsområden. Läget vid E16, och Bergslagsbanan, ger Forsbacka goda förutsättningar för ett näringsliv som söker etableringslägen med goda kommunikationer.

Prioriterade åtgärder:

- Förbättrad kapacitet för vatten och avlopp.
- Regionalt gång- och cykelvägstråk mellan Sandviken och Gävle.
- Bättre kollektivtrafik till Forsbacka - motorväghållplats vid E16.



Kort historik och beskrivning av orten

Forsbacka bruk

Det är läget vid de stora forsarna, med Gavleån som rinner ut ur Storsjön, som gett Forsbacka dess namn, backen vid forsen eller forsarna. Det är även läget vid forsen och möjligheten till vattenkraft som skapade förutsättningarna för den järnhantering som skett på platsen sedan slutet av 1500-talet. Brukets födelseår brukar anges till 1651 då bruket fick tillstånd att driva en hammare med två hårdar.

Forsbackas framväxt är i stor utsträckning sammanvävd med järnbrukets utveckling. Det var bruket som på 1800- och tidigt 1900-tal stod för den offentliga servicen på orten och byggandet av bostäder. Idag kan vi se spår av Forsbackas brukshistoria i den vackra bruksmiljön med herrgård, bruksbostäder, park, skola, industribyggnader och den rätvinkliga gatustrukturen. Det är dessa miljöer med höga kultur- miljövärden som ger Forsbacka dess identitet och karaktär och som särskiljer orten från andra orter i kommunen. Bruksmiljön är omtyckt och lyfts fram och värnas av Forsbackaborna.

Bebyggelse och kulturmiljö

Befintlig bebyggelse och struktur

Forsbackas brukshistoria ger än idag tydliga avtryck i hur orten är uppbyggd. Orten har en tydlig rutnätstruktur av gator och bebyggelsens placerad mot gata. Huvudgatan Storgatan förbinder herrgården och gamla bruket med verksamhetsområden, bostäder och servicefunktioner i väster.

Senare tillägg av bebyggelse under 1960 - 80-talet har följt den äldre planstrukturen i centrala delar men har avvikit från strukturen genom småhusbebyggelse i friliggande grupper i ortens norra delar.

Söder om Gavleån förändras karaktären och strukturen med bebyggelse i tätare bymiljöer i Forsbacka by, Skottvallen och Heliga Landet.

Kulturmiljövärden

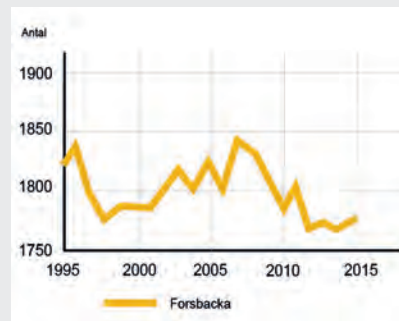
Forsbackas bruksmiljö är inte bara unik i kommunen, utan också ett riksintresse för kulturmiljövärden. Forsbacka bruks bebyggelse och planstruktur är arkitekturhistoriskt riksintressant. Riksintresset omfattar herrgårdsanläggningen med ekonomibygnaderna, bruksparken från 1700-talet, samt industri- och bostadsbebyggelse från det förra sekelskiftet. De flesta gamla verkstadsbyggnaderna från järnbrukets industriområden intill bruksdammen är bevarade.

Riksintresset omfattar även tjänstemannavillorna från 1800- och 1900-tal. Bruksbostäderna från slutet av 1800-talet som ligger längs Storgatan är också skyddade, liksom flera industribyggnader inom det så kallade gamla järnverksområdet, gamla bruket, som är från början av 1900-talet.

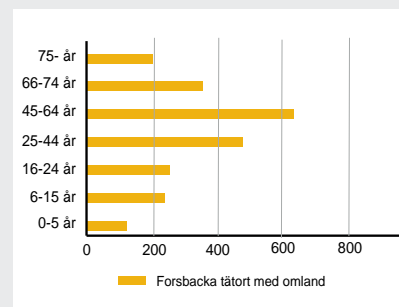
Kulturmiljövärdena är viktiga för Forsbackas identitet och ger möjlighet till särskilda kvaliteter för boende och verksamhet. Kulturvärdena kan exempelvis ge en grund för kulturturism. För att stärka och bibehålla bruksmiljöns värden och kvaliteter krävs en gemensam medvetenhet och vilja hos alla fastighetsägare, boende och verksamhetsutövare att utveckla och bevara värdefulla miljöer, strukturer och kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Om Forsbacka

Invånare: cirka 1 800 personer bor i tätorten Forsbacka med omland. Största åldersgruppen är 45-64 år (27 %), 65 år och äldre (24 %). 12 % är födda utanför Sverige. (2016).



Befolkningsutveckling 1995 - 2015 för Forsbacka med omland.



Befolkningens åldersfördelning 2016.

Förvärvsarbetande: 77 % i åldersgruppen 20 - 64 år är förvärvsarbetande (2015).

Eftergymnasial utbildning: män 17 %, kvinnor 28 % (2015).

Offentlig service: Forsbacka skola F-6, förskola.

Boendeformer: 37 % av befolkningen i Forsbacka med omland bor i småhus, 62 % i flerbostadshus och 1 % i övriga boendeformer (2015).

Statistik: Statistiska centralbyrån, OSDB (AM101) och Gävle kommuns kommunledningskontor.

Läs vidare

om kulturmiljöer i kapitlet "Kulturmiljö" och i "Kulturmiljöprogrammet för norra, västra och södra kommundelarna".



Forsbacka bruks herrgård



Värdefulla kulturmiljöer i Forsbacka

Ortsborna har själva i ortsanalysdialogen pekat ut miljön vid gamla bruket, herrgårdsmiljön och bruksparken, samt Storgatan, som värdefulla miljöer att värna om.

Stora kulturhistoriska värden är en tillgång för orten, men kan i viss mån även vara en belastning. God omsorg och underhåll av värdefull bebyggelse och miljöer krävs för att upprätthålla de goda kvaliteterna som bruksmiljön skapar. Nedgångna och extensivt utnyttjade industribyggnader i centrala miljöer kan skapa otrugga miljöer. Den äldre värdefulla bebyggelsen bör ges möjlighet till förändrad användning med beaktande av de kulturhistoriska värdena. Här krävs samverkan och dialog mellan fastighetsägare, kommunen och länsstyrelsen för att tydliggöra möjligheterna till förändring.

Skydd av värdefull kulturmiljö

Riksintresseområdet sammanfaller med det område som i Kulturmiljöprogrammet är utpekad som en ort med högsta värde avseende kulturhistorisk bebyggelse. Riksintressets kulturvärden ska skyddas och värnas enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. Behov finns att revidera föråldrade detaljplaner samt planlägga där detaljplan saknas. I samband med detalj-

Läs vidare

i planeringsunderlaget
Ortsanalys för Hamrådebygden

FORSBACKAS STARKA OCH SVAGA SIDOR

Forsbackas starka och svaga sidor samt utvecklingsmöjligheter har analyserats i en förenklad SWOT-analys. I en SWOT-analys identifieras ortens styrkor/kvaliteter, svagheter/brister och faktorer som kan påverka orten utifrån i form av möjligheter/målbilder och hotbilder (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

Styrkor

- Forsbacka bruk - mljöerna kring bruket
- Närhet till Storsjön och Gävleån
- Föreningslivet
- Blandad bebyggelse
- Geografiska läget mellan Gävle och Sandviken

Svagheter

- Service
- Kollektivtrafik
- Allmänna platser
- Gång- och cykelvägsnätet

Möjligheter

- Utveckla orten till en attraktiv boendeort.
- Utveckla näringslivet inom orten

Hot

- Ekonomi - minskade arbetstillfällen inom orten
- Minskat serviceutbud
- Urbaniseringen
- Bruksmiljöer förfaller.
- Klimatförändringar-översvämningsrisker

Utdrag från "Ortsanalys för Forsbacka".

planering ska särskilt värdefulla kulturvärden skyddas enligt 2 kap 6 § plan- och bygglagen. Se "Kulturmiljöprogram för de norra södra och västra kommunerna".

Bostäder

Ett brett utbud av bostadsformer skapar en god förutsättning för en blandad befolkning och ger möjlighet att bo på orten under livets olika skeden. Särskilt viktigt är att serviceorterna kan erbjuda varierade bostadsformer.

Forsbacka har idag ett brett utbud av olika bostadstyper och upplåtelseformer. I orten finns villor, radhus, kedjehus och flerbostadshus. 2010 bodde ca 55 % av ortsbefolkningen i småhus och 45 % i flerbostadshus.

Service och verksamheter

Forsbacka är till stora delar en boendeort, där cirka hälften av den förvärvsarbeteande befolkningen arbetar utanför orten. Ungefär 450 personer arbetade i Forsbacka 2015, främst inom branscherna utbildning, tillverkning, utvinning, transport och kommunikationer.

Det finns ett utbud av offentlig och kommersiell service på orten, exempelvis Forsbacka skola f-6, Lergökens förskola, kyrka, idrottsanläggning och bibliotek. Kommersiell service finns i form av dagligvaruhandel, frisör, kiosk, restauranger, café, bilreparatör och tvätter.

Valbo, som ligger cirka åtta kilometer från Forsbacka, har den service som inte finns i orten, exempelvis apotek, vårdcentral, detaljhandel och bank.

Utveckla och stärk centrum

Forsbackas centrala delar med offentliga och kommersiella byggnader är viktiga mötesplatser för bygden och föreslås utvecklas och stärkas. Dagens centrumbildning ligger vackert belägen strax intill Storsjön vid Valbovägen/Storgatan. Platsen har en viss visuell kontakt med vatten men inget fysiskt samband. Centrum föreslås utvecklas så att platsen utformas med tydligare samband mot Storsjön och att fler centrala mötesplatser skapas. Utveckling av platsen skulle även skapa en mer inbjudande entré till Forsbacka. Centrum- och servicefunktioner ska i huvudsak samlas längs Storgatan.

Verksamhetsområden

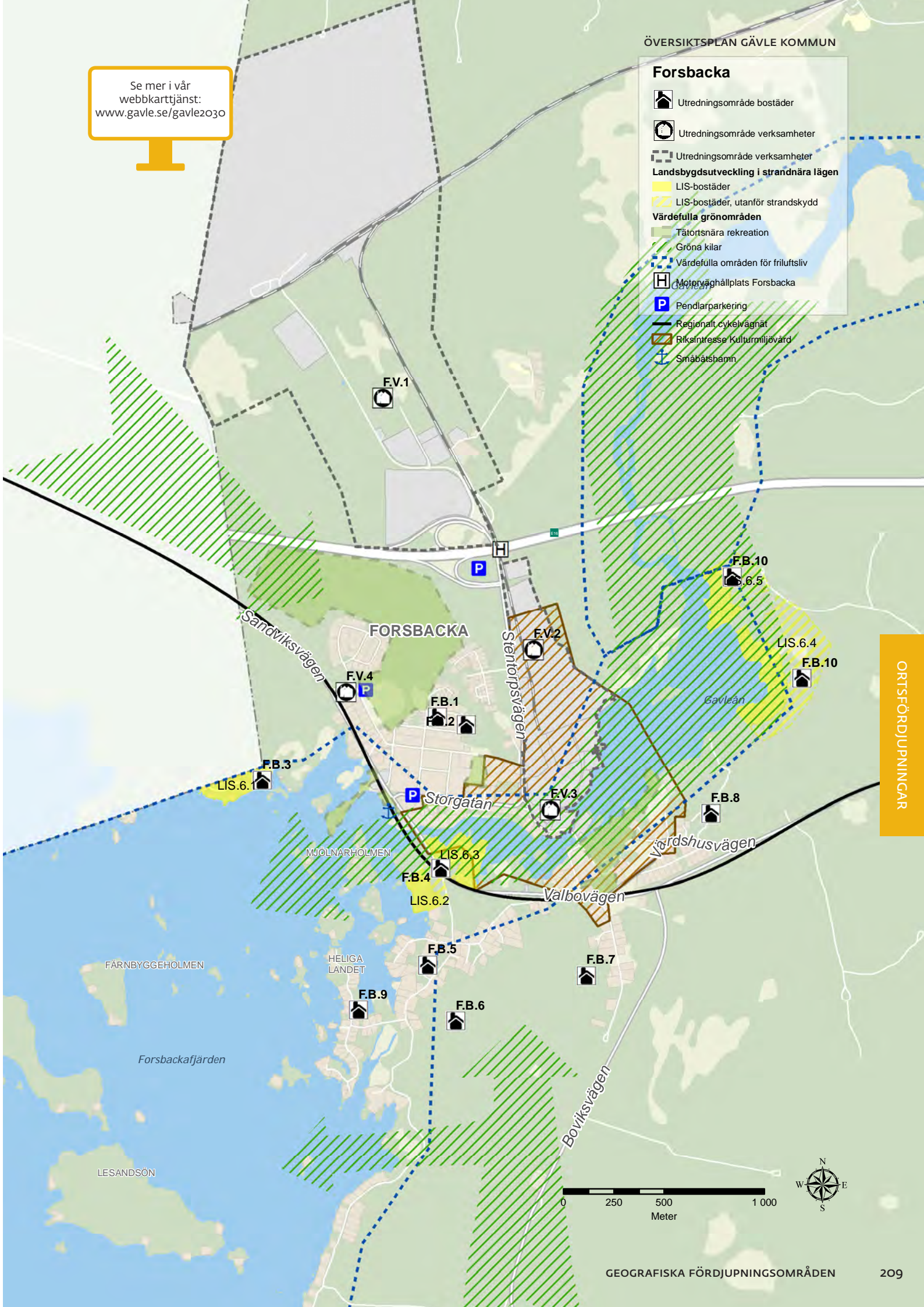
Norr om E16 finns ett större verksamhetsområde med goda anslutningar till järnväg och E16. Området är inte fullt utbyggt, utan det finns möjligheter för nya etableringar. I området finns Mullbacken, Gästrike Återvinnarens kompostanläggning och Ekogas biogas-anläggning. Översiktsplanen föreslår en utveckling av verksamhetsområdet.

Centralt i Forsbacka längs Stenstorpsvägen finns ett större verksamhetsområde med bland annat Ovako,

Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030

Forsbacka

-  Utredningsområde bostäder
-  Utredningsområde verksamheter
-  Utredningsområde verksamheter
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen**
-  LIS-bostäder
-  LIS-bostäder, utanför strandskydd
- Värdefulla grönområden**
-  Tätortsnära rekreation
-  Gröna kilar
-  Värdefulla områden för friluftsliv
-  Motorväghållplats Forsbacka
-  Pendlarparkering
-  Regionalt cykelvägnät
-  Riksintresse Kulturmiljövård
-  Småbåtshamn



ORTSFÖRDLUPNINGAR

F.V.3 "Gamla Bruket"

Utvecklingsområde för verksamheter. Detaljplan finns. *Beaktande: äldre industribebyggelse, delvis stora kulturmiljövärden, riksintresse för kulturmiljön, risk och bullerhänsyn till befintliga bostäder, risk för förorenad mark.*

F.V.4 "Sandviksvägen/Idrottsvägen"

Markområde planlagt för garage- och parkeringsändamål, ca 14 000 kvm.

Utredningsområden för bostäder och verksamheter
Utöver planlagda områden för ny bebyggelse föreslås nya utredningsområden vid:

F.B.2 "Birkavägen"

Område för flerfamiljshus i nära anslutning till natur, service och befintlig bostadsbebyggelse. *Beaktande: bör detaljplaneläggas, tillräcklig bred gröna länk ska sparas mellan bostäderna och Stentorpsvägen, hänsyn till gång- och cykelväg, vatten- och avloppskapacitet behöver utredas.*

F.B.3, LIS 6.1. "Svartlandet"

Komplettering av enstaka småhustomter vid Storsjön. *Beaktande; detaljplan krävs, risk för ras och översvämning, vatten- och avloppskapacitet behöver utredas.*

F.B.4, LIS 6.2, 6.3. "Båtviksholmen/Kalvudden"

Område för tät och varierad bostadsbebyggelse i nära anslutning till Forsbackas centrala delar. *Beaktande; detaljplan krävs, riksintresse för kulturmiljövård, risk för översvämning, rekreativstråk längs Gavleån, fornlämningar, dagvattenhantering. Område utpekat som strategisk markområde: utformning ska ske med stor hänsyn till kultur- och naturmiljön och med en arkitektur som stärker ortens karaktär och identitet.*

F.B.5 "Forsbacka by"

Förtätning av enskilda småhustomter inom befintliga bymiljö. *Beaktande: vägstandarder, vatten- och avloppskapacitet.*

F.B.6 "Forsbacka by"

Komplettering av nya grupper av småhusbebyggelse i anslutning till befintlig bymiljö. *Beaktande; bör detaljplaneläggas, vägstandarder och vägstrukturer, utpekad grön kil (naturvärden) mellan i Forsbacka by och Skottvallen, vatten- och avloppskapacitet behöver utredas, dagvattenhantering.*

F.B.7 "Skottvallen"

Komplettering av småhusbebyggelse i befintliga bymiljö. *Beaktande: vatten- och avloppskapacitet behöver utredas.*

F.B.8 "Norr om Vårdshusvägen"

Område för småhusbebyggelse med närhet till Gavleån. *Beaktande: bör detaljplaneläggas, riksintresse för kulturmiljövård, dagvattenhantering.*

F.B.9 "Heliga Landet"

För området Heliga Landet med närområde kommer en utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp bidra till bättre förutsättningar för omvandling av fritidsbostäder till permanentbostäder. *Beaktande: översvämningrisker, vägstandarder, bibehållande av allmänna gröna områden/släpp ner mot Storsjön.*

F.B.10, LIS 6.4, 6.5 "Vid Gavleån"

Område för småhusbebyggelse, permanent eller fritidshus med närhet till Gavleån. *Beaktande: detaljplan krävs, rekreativstråk ska skapas längs ån, infrastruktur med koppling till Forsbacka, höga naturvärden, översvämningrisk, fornlämningar, vatten- och avloppskapacitet behöver utredas.*

Utredningsområden för verksamhetsområden föreslås:

F.V.1 "Norr om E16"

Utökning av verksamhetsområde med god tillgänglighet till järnväg och E16. Lämplig för transportintensiv verksamhet. *Beaktande. naturvärden, vägstandarder och vägstrukturer, framtida järnvägsspårsanslutningar, riskhänsyn till befintliga verksamheter, dagvattenhantering.*

F.V.2 "Stentorpsvägen"

Utveckling av befintligt verksamhetsområde vid Stentorpsvägen med god tillgång till E16. *Beaktande: bör detaljplaneläggas, risk och bullerhänsyn till bostäder, naturvärden längs Gavleån, behov av gång- och cykelväg, motorväghållplats vid E16, industrispårsanslutning, dagvattenhantering, risk för förorenad mark.*

Infrastruktur

Forsbacka ligger strategiskt mitt emellan Gävle och Sandviken, strax söder om E16. Avståndet till Valbo är åtta kilometer, Gävle 20 kilometer och Sandviken tio kilometer. Forsbacka nås via E16 (trafikplats Forsbacka och Stentorpsvägen) eller via Valbovägen/ Sandviksvägen/Gävlevägen. Tillgängligheten till orten är god med bil men sämre med cykel och kollektivtrafik.

Gatustruktur

I ortens centrala delar har gatorna till stora delar kvar sin ursprungliga rutnätsstruktur. Ortens huvudgator utgörs av Storgatan i väst-östlig riktning och Stentorpsvägen i nord-sydlig riktning. Ortens rutnätsstruktur av gator är en del av riksintresset och en viktig del av ortens karaktär.

Gång- och cykelvägar

I Forsbacka norr om Gavleån finns ett utbyggt gång- och cykelvägnät som förbinder bostadsområden med varandra och med Storgatan. Bostadsområdet i nordväst samt arbetsplatsområden längs Stentorpsvägen saknar gång- och cykelvägsanslutningar. Gång- och cykelvägar som ansluter söderut till Forsbacka by saknas också, vilket begränsar tillgängligheten för gående och cyklister som rör sig mellan Forsbacka by och Storgatan där skola, bibliotek och dagligvaruhandel är lokaliserade. Gång- och cykelvägar saknas även längs Valbovägen/ Sandviksvägen som skulle kunna förbinda Forsbacka till Valbo köpcentrum och arbetsplatsområden vid Sandvik.

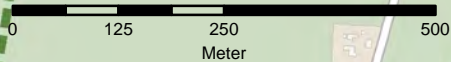
Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030

Forsbacka

- Utredningsområde bostäder
- Utredningsområde verksamheter
- Utredningsområde verksamheter
- Strategiska markområden
- Centrumfunktioner
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen**
- LIS-bostäder
- LIS-bostäder, utanför strandskydd
- Idrottsanläggningar
- Värdefulla grönområden**
- Tätortsnära rekreation
- Gröna länkar
- Befintligt rekreativstråk
- Nytt rekreativstråk
- Befintligt cykelväg
- Ny gång- och cykelväg
- Motorväghållplats Forsbacka
- Pendlarparkering
- Småbåtshamn
- Värdefulla kulturmiljöer**
- Kulturhistorisk bebyggelse



ORTSFÖRJDUPNINGAR



Förslag till nya gång- och cykelvägar:

- gång- och cykelväg som förbinder Forsbacka by och centrum.
- gång- och cykelväg som förbinder verksamhetsområden längs Stentorpsvägen med centrum.
- ett regionalt cykelvägsnät mellan Gävle (Valbo-Forsbacka) och Sandviken genom utbyggnad av gång- och cykelvägar längs Valbovägen/ Gävlevägen.

I ortsanalysdialogen har Forsbackaborna lyft frågor kring ottrygga miljöer på grund av brister i och avsaknad av belysning vid gångvägar, busshållplatser och korsningspunkten Valbovägen/ Vårdshusvägen/ Skottvallen.

Kollektivtrafik

För att öka attraktiviteten för kollektivtrafiken som färdmedel behöver turtäthet öka och restid förkortas. Forsbacka uppnår inte av översiktsplanens ställningstagande om en restidskvot på 1,5 för buss jämfört med bil. En motorvägshållplats för buss föreslås vid E16-Stentorpsvägen med intilliggande pendlarparkering för att kunna ta del av expressbusstrafiken mellan Sandviken och Gävle.

Forsbackas kollektivtrafik försörjs med stadstrafiklinje 91 som går sträckningen Gävle – Valbo – Forsbacka – Sandviken. Turtätheten är en gång i timmen. Restiden mellan Forsbacka och Gävle är 38 minuter, till Valbo elva minuter och till Sandviken 15 minuter.

Linjesträckningen för bussen och befintliga hållplatslägen gör att stora delar av tätortens bostadsområden ligger inom 300 meter från en busshållplats. Områden som har längre avstånd än 300 meter är bostadsområdet i nordost, delar av Forsbacka by samt industriområdet i öst.

Norr om Forsbacka, på E16, går direktbuss 41 mellan Sandviken och Gävle. Närmaste hållplatser är Valbo, ungefär åtta kilometer bort, eller vid Mossvägen i Sandviken cirka 7 kilometer bort.

Pendlarparkering

Pendlarparkeringar föreslås i anslutning till E16, Forsbacka trafikplats, Sandviksvägen (Mariehov) och centrala Forsbacka (Storgatan).

Natur, grönstruktur och rekreation

Området kring Forsbacka med Storsjöns stränder och Gavleån samt skogslandskapet erbjuder vackra naturmiljöer och god tillgång på tätortsnära natur. Förutsättningarna för ett rikt friluftsliv är goda. Stora delar av strandområdena söder om Forsbacka är emellertid exploaterade av bostadsbebyggelse.

Forsbacka är genomsprängd av informell grönstruktur i villaträdgårdar och här finns många värdefulla, äldre träd på privat mark.

Offentliga platser och parker

Forsbacka upplevs i huvudsak som en grön ort med två centralt belägna allmänna parkområden, Pilparken och Kilen. Pilparken utgör en viktig mötesplats och erbjuder lek, utegym, hundrastgård och platser för vila. Området i sin helhet har stort värde för grönstrukturen i Forsbacka. I anslutning till Pilparken ligger Forsbacka kyrka omgiven av bevarad natur.

En viktig del av grönstrukturen är också de planterade trädalléerna längs Storgatan och de övriga gatorna intill flerbostadshusen som förstärker gatrummen och den rutnätsstruktur som planerades i slutet av 1800-talet. Söder om ån vid herrgården ligger Bruksparken.

Värdefulla grönområden

Den stora bredden av rekreativsmöjligheter är en kvalitet på orten. Här finns olika slags parker, miljöer och områden som uppfyller olika behov, men också behöver värdas och underhållas för att bibehålla sitt värde.

- Bruksparken är viktig att värna både ur ett kulturhistoriskt och rekreativsmässigt perspektiv. För att bibehålla sitt värde krävs kontinuerligt underhåll av parkmiljön. Bruksparken är en del av riksintresset för kulturmiljövården.
- Rekreativsstråk och promenadvägar längs Gavleåns södra och norra sida utvecklas och förstärks.
- Pilparken, Forsbackas stadsdelspark med den enda allmänna lekplatsen är belägen i grönområdet intill Forsbacka kyrka.
- Laduholmen är en viktig och omtyckt nöjes- och rekreativplats för Forsbackaborna, med badplats och dansbana. På sikt kan hela området och holmen utvecklas mot rekreation och publika ändamål.
- Området mellan Valbovägen/Sandviksvägen och Storsjön har förutsättningar att kunna utvecklas vidare som mötesplats vid vattnet och som småbåtshamn. Storgatans och Forsbacka centrums kontakt med Storsjön är viktiga att stärka.
- Idrottsplatsen, Mariehov, och grönområdena vid motionsspåret är viktiga mötesplatser, idrotts- och rekreativsområden.

Storsjön och Gavleån

Vattnet är en stor tillgång. I Forsbacka och dess närområde finns stora natur- och landskapsbildsvärden men också bebyggelse- och rekreativsvärden knutna till Storsjön och Gavleån. Vattenkontakten är och har varit en viktig del i Forsbackas identitet både visuellt, upplevelsemässigt och som energikälla.



ORTSFÖRDJUPNINGAR

Storsjön med dess öar erbjuder massor av aktiviteter på sommaren, som båtliv, fiske, kanot och bad. På vintern plogas en bana för skridskoåkning upp. Söderut vid Forsbacka by och framförallt vid Heliga Landet är stora delar av stränderna exploaterade med få platser där allmänheten kommer ned till strandkanten.

Vid Gavleån, Övre säljet, ges vackra utblickar över vattnet från de omkringliggande bebyggelsemiljöerna. Bebyggelsen sträcker sig ofta ner till vattnet och det finns få områden som är iordningställda platser eller stråk för allmänheten att vistas på vid vattnet.

Tillgängligheten till vattnet ska värnas och föreslås utvecklas genom anordnade av rekreationsstråk längs Gavleån och fler platser med koppling till vatten.

Teknisk försörjning

Forsbacka och Forsbacka by har kommunalt vatten och avlopp. Hushållen försörjs med vatten från Valbo vattenverk och avlopp leds till Duvbackens reningsverk i Gävle. Kapaciteten i ledningsnätet och vattentillgången är begränsande faktorer vid exploatering i Forsbacka.

En särskild utredning krävs inför exploatering. Utbyggnad av kommunalt avlopp till Heliga Landet är planerad till år 2020.

Miljö- och riskfaktorer

I området runt den gamla industrin finns markområden där mer eller mindre miljöfarlig verksamhet har bedrivits genom åren. Vilka områden som är förorenade är inte känt i detalj. Vid ny exploatering krävs utredning och markprover för att bedöma riskerna.

Vattendomen för Storsjöns reglering kommer under översiktsplanens tidsperiod att omprövas med hänsyn bland annat till ett förändrat klimat.

Vissa delar av bebyggelsen runt Storsjön på Gävle kommuns sida kommer att anslutas till det kommunala ledningsnätet. Övriga delar kommer att behålla enskilda lösningar. Risker för översvämningar begränsar det område nära Storsjön där enskilda avloppsanläggningar och dricksvattenbrunnar kan anläggas. Problem finns med kvaliteten (järn, mangan, färg) på det grundvatten som används i grävda brunnar.

I planeringen av ny bebyggelse ska hänsyn tas till risker för översvämning, ras, skred och erosion. Se riktlinjer för Miljö- och riskfaktorer i kapitlet "Allmänna intressen".

RIKTLINJER FÖR FORSBACKA

Riktlinjer som presenteras nedan gäller för utveckling av Forsbacka. Utöver dessa gäller de riktlinjer som redovisas i kapitlet "Allmänna intressen".

Bostäder

Ny bostadsbebyggelse ska ske genom komplettering av befintliga miljöer, eller genom att länka och bygga samman olika bebyggelsegrupper. Ny bebyggelse ska främst ske i anslutning till bruksmiljön, bymiljöer och i vattennära lägen.

Kulturmiljö

Värdefulla kulturmiljöer och byggnader ska skyddas och värnas. Detaljplanering ska skydda miljö och byggnad. Riksintressets kulturvärden ska skyddas och värnas enligt plan- och bygglagen. Behov finns att revidera föråldrade detaljplaner samt planlägga där detaljplan saknas. I samband med planuppdrag ska särskilt värdefulla kulturvärden skyddas enligt plan- och bygglagen 2:6.

Natur, grönska och rekreation

Värna värdefulla tätortsnära grönområden, gröna stråk och kilar för rekreation. Värna och öka tillgängligheten till vatten för alla. Skapa rekreationsstråk i vattennära lägen. Öka upplevelsen av vatten genom att skapa och upprätthålla siktlinjer ner mot vattnet från bebyggelsen.

Infrastruktur

- Mark för ny motorvägshållplats för busstrafik reserveras vid E16. Möjlighet ges för anordnade av cykel- och bilpendlingsparkering.
- Mark reserveras för utbyggnad av gång- och cykelnätet mot intilliggande byar, mot Sandviken - Valbo och längs Stentorpsvägen mot E16.

Verksamheter

Verksamhetsområdet norr om E16 ges möjlighet att expandera.

Mötesplatser och centrum

Utveckla Forsbacka centrum med tydligare vattenkontakt och fler mötesplatser. Centrum- och servicefunktioner ska samlas i huvudsak längs Storgatan.

Kortfattad historik och beskrivning av Hamrångebygden

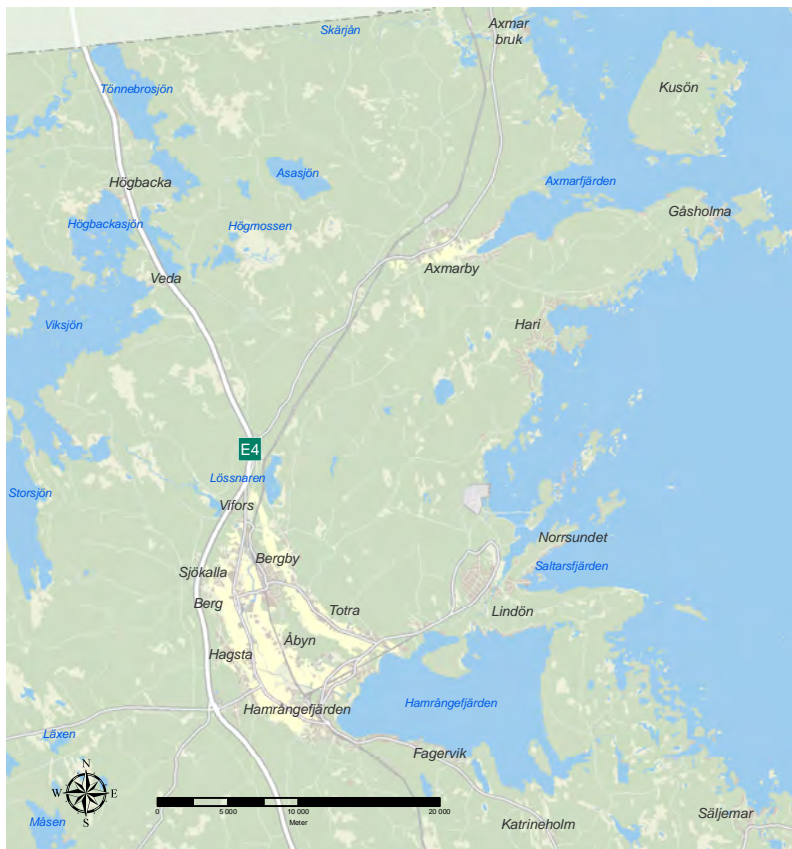
Hamrångebygden ligger cirka 30 kilometer norr om Gävle stad och består av en komplex, storskalig jord- och skogsbygd som täcker stora delar av norra Gävle kommun.

Bygden har länge varit befolkad och spår från flera olika tidsåldrar är väl synliga på flera platser. De största orterna är Bergby, Hamrångefjärden, Axmar och Norrsundet, med Bergby som centralort och Norrsundet som bygdens historiska industricentrum. Till Hamrångebygden räknas även flera mindre byar, bland annat Axmar bruk, Katrineholm och Hamrångefjärden.

Traditionellt har befolkningen försörjt sig genom jord- och skogsbruk, fiske, järnframställning och förädling av skogsråvaror. Det gynnsamma läget vid havet och den lugna viken har gett bygden många historiska fördelar med bördig mark och kontroll över vatten-transportvägar. Idag har landet rest sig ur havet och Hamrångefjärden, som tidigare var viktig som hamn, är nästan helt avsnörd från havet. Endast två smala utlopp finns kvar. Det är idag omöjligt att ta sig från havet in i fjärden med båt. Hamnen ligger sedan lång tid tillbaka i Norrsundet.

Närheten till sjön Hamrångefjärden, Hamrångeån och havet och tillgången till bördig jordbruksmark har varit avgörande för var orterna vuxit fram baserade på olika näringar och präglar starkt än idag deras identiteter.

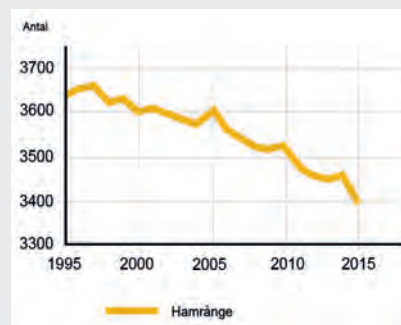
Hamrångeborna arbetade 2015 främst inom branscherna omvårdnad och omsorg samt utbildning, följt av handel, jordbruk, skogsbruk och fiske.



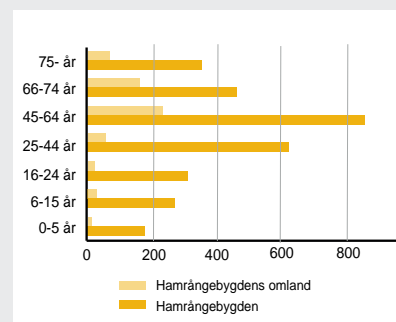
Karta över Hamrångebygden.c

Om Hamrångebygden

Invånare: cirka 3670 personer bor i Hamrångebygden med omland. Ca 3070 personer bor i Hamrångebygden, varav cirka 1550 personer i Bergby, Hamrångefjärden och Totra samt cirka 970 personer i Norrsundet. Största åldergrupperna är 45-64 år (28 %) och 65 år och äldre (27 %). 9 % är födda utanför Sverige. (2016)



Befolkningsutveckling 1995 - 2015 för Hamrångebygden med omland.



Befolkningens åldersfördelning 2016.

Förvärsarbetande: 76 % i åldern 20-64 år förvärsarbetar (2015).

Eftergymnasial utbildning: 12 % män, 20 % kvinnor (2015).

Offentlig service: Bergby skola f-9, förskola, Solberga vård- och omsorgsboende.

Boendeformer: 71 % av befolkningen i Hamrångebygden bor i småhus, 25 % i flerbostadshus och 3 % i övriga boendeformer (2015).

Statistik: Statistiska centralbyrån, OSDB (AM101) och Gävle kommuns kommunledningskontor.



Bergby

Bergby är historiskt sett Hamrångebygdens administrativa centrum och här finns många viktiga servicefunktioner, såsom vårdcentral, bibliotek, skola i årskurserna f-9, Solberga vård- och omsorgsboende samt ett stort kommersiellt serviceutbud. Det har också varit motivet till att välja Bergby som serviceort. Serviceorten Bergby är viktig både för sina egna invånare och för befolkningen i hela Hamrångebygden.

Förslag till Bergbys utveckling

Bergbys roll som serviceort och attraktiv boendeort utvecklas genom:

- Nya bostäder i attraktiva centrala lägen eller med utblick över odlingslandskap.
- Nya bostäder utanför Bergby i strandnära lägen vid Hamrångefjärden eller genom varsam komplettering av omkringliggande bymiljöer.
- Ett utbud av varierande bostadsformer så att Bergby kan erbjuda ett boende under livets alla skeden.
- Centrala mötesplatser för människor från orten och hela bygden.
- Samlade servicefunktioner i stråket Totravägen/Vijvägen.
- Förbättrat gång- och cykelvägnät till Norrsundet, Hamrångefjärden och Hagsta.
- Förbättrad kollektivtrafik med ny regional tågstation, motorväghållplats och pendlarparkering i Hagsta.
- Utveckling av den tätortsnära grönskan för lek och rekreation.
- Skydd av värdefulla grönområden för friluftsliv och biologisk mångfald.

Bebyggelse och kulturmiljö

Bergby har en stark och tydlig identitet som jordbruksbygd. Orten ligger på en ås omgärdad av dalgångar där den bördiga jorden brukas som åkermark. Äldre jordbruksbebyggelse och gårdar finns både i och omkring tätorten. Bergby bildades ursprungligen på mark från fyra olika byar.

Befintlig bebyggelse och struktur

Orten har en sammanhållen, relativt tät bebyggelse som övervägande utgörs av friliggande villor. Inslag finns också av radhus, parhus och flerbostadshus.

Bebyggelsen är en blandning av karaktärer från olika tidsåldrar. Där huvudgatorna Totravägen och Vijvägen möts finns ortens centrumpunkt. Här är bebyggelsen högre och tätare med flerfamiljshus, butiker, samlingslokaler, skola och torg. Kyrkan och den gamla brandstationen i västra Bergby är tydliga landmärken och skapar en identitet i orten. Kyrkan ligger på en skogsklädd höjd i ortens utkant och syns tydligt i det öppna landskapet.

Strategiska områden för Bergbys utveckling

Regional tågstation i Hagsta

En ny regional tågstation i Hagsta, med motorväghållplats och pendlarparkering, skulle avsevärt öka möjligheterna för arbets- och studiependling samt fritidsresor söderut, västerut och norrut. Markområdet vid stationsläget är intressant att utveckla för verksamheter.

Utveckling av centrum

Förtätning föreslås av centrala Bergby med fler bostäder nära service- och centrumfunktioner. Möjlighet till omvandling av mark till andra markanvändningar eller förändring av befintlig byggnaders användning.

Kulturmiljövärden

Kulturmiljövärdena i Bergby är kopplade till de rika fornlämningar som finns i området och bygdens långa tradition som boendeort, samt till det öppna jordbruks landskapet. Dalgångarna som omger Bergby bör hållas öppna och användas som jordbruksmark även fortsättningsvis. Gårdarna och det öppna odlingslandskapet har ett mycket högt bevarandevärde för kulturmiljön.

Fornlämningsområden från yngre järnåldern, med järnbruk och större gravfält, finns i bygdens norra del och söder om Bergby skola.

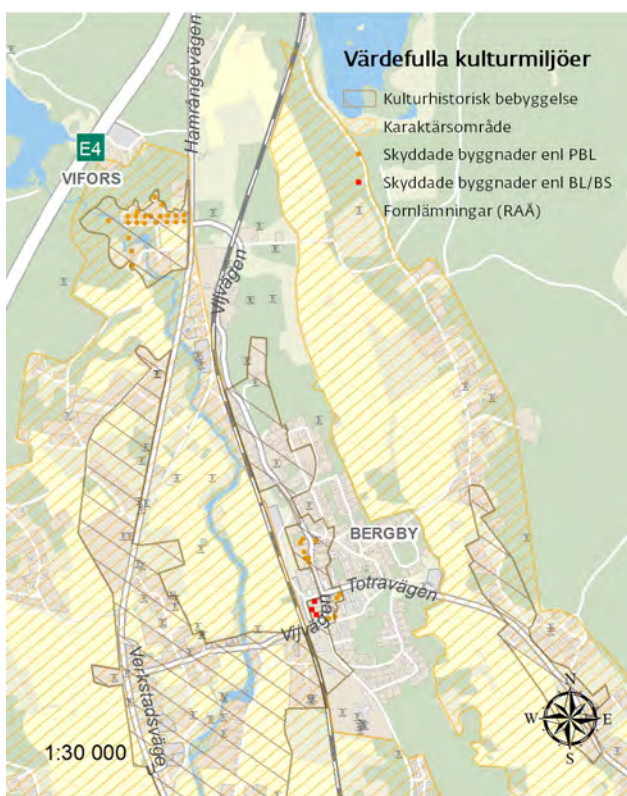
Det går även att spåra ortens långa historia i de vägar som används idag. Sträckningarna är i stort sett desamma som när vägarna anlades som kyrkvägar på 1200-talet.

Vifors bruk

Norr om Bergby finns Vifors bruk med sin herrgårdsmiljö och bevarade bruksbostäder. De påminner om att även Bergby haft ett järnbruk. Stora delar av den äldre bebyggelsen har en tradition tillbaka till 1200-talet. Se vidare under "Kulturprogram för norra, västra och södra kommundelarna".

Skydd av värdefull kulturmiljö

För att skydda värdefulla kulturmiljöer finns behov av att revidera föräldrade detaljplaner samt planlägga där detaljplan saknas. I samband med detaljplanering ska särskilt värdefulla kulturvärden skyddas enligt plan- och bygglagen 2:6. Se "Kulturmiljöprogram för norra södra och västra kommundelarna".



Värdefulla kulturmiljöer

Bostäder

För att ge möjlighet för boende under livets olika skeden behövs ett utbud av blandade bostadstyper, upplåtelseformer och bostäder med god tillgänglighet. Särskilt viktigt är att serviceorten Bergby kan erbjuda ett varierat utbud av bostäder.

I Hamrångebygden finns idag generellt ett underskott på framför allt lägenheter och hyresrätter. 2010 bodde ca 74 % av Bergbyborna i småhus, ca 22% i flerbostadshus och ca 4% i övrig boendeform.

Det finns också brister i befintliga lägenheter. Flerfamiljshusen har i hög utsträckning halvtrappor och saknar hiss. Bristen på tillgängliga bostäder och ökningen av en åldrande befolkning gör att behovet av bland annat trygghetsbostäder ökar. I Hamrångebygden arbetar lokala utvecklingsgrupper tillsammans med Gävle kommun för att utreda möjligheten för nyproduktion av trygghetsbostäder.

Service och verksamheter

Bergby har under lång tid varit administrativt, service- och kommersiellt centrum för bygden. Här fanns tidigare kommunalhus och ting. Orten utgör än idag serviceort för bygden med ett relativt stort utbud av både offentlig och kommersiell service.

Utveckla och stärk centrum

I Bergby finns en tydlig central platsbildning med torget i korsningen Totravägen/Vijvägen. Här finns stora delar av serviceutbudet samlat, med dagligvaruhandel, restauranger, butiker och samlingslokaler. I närheten till centrum ligger även Bergby centralskola och bibliotek.

Bergbys centrala delar med både offentliga och kommersiella byggnader är viktiga mötesplatser för bygden och föreslås utvecklas och stärkas för att bibehålla sin attraktivitet och service. Centrum- och servicefunktioner ska i huvudsak samlas längs befintliga stråk och platser längs Vij- och Totravägen.

Ny bebyggelse i attraktiva lägen

I Bergby och Hamrångefjärden med omgivningarna föreslås ny bebyggelse tillkomma genom förtätning i centralorten, kompletteringar i ortens utkanter, i befintliga bebyggelsemiljöer samt i vattennära lägen vid Hamrångefjärden.

Nya tomter för bostäder och verksamheter i Bergby

I Bergby föreslås ny bebyggelse tillkomma genom komplettering med nya byggnader i centrala lägen. Kompletteringen kan ske genom förtätningar på redan ianspråktagen mark för att skapa en mer effektiv markanvändning eller genom omvandling av befintliga byggnader och tomter till nya användningssätt. Andra

Läs vidare

i planeringsunderlaget
Ortsanalys för Hamrångebygden

BERGBYS STARKA OCH SVAGA SIDOR

Bergbys starka och svaga sidor samt utvecklingsmöjligheter har analyserats i en förenklad SWOT-analys. I en SWOT-analys identifieras ortens styrkor/kvaliteter, svagheter/brister och faktorer som kan påverka orten utifrån i form av möjligheter/målbilder och hotbilder (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

Styrkor

- Sammanhållen bebyggelse - närhet till skola och service
- God lokal service.
- Närhet till höga natur- och kulturmiljövärden samt vatten.
- Vacker omgivning, utblickar över odlingslandskap och vatten

Svagheter

- Få allmänna platser
- Kollektivtrafik endast söderut - saknas mot Ockelbo, och norrut mot Söderhamn och Hudviksvall.
- Långa avstånd till andra orter med offentlig - och kommersiell service och kringliggande arbetsmarknader.

Möjligheter

- Utveckla näringar inom turism och rekreation
- Attraktiva boendemiljöer med goda pendlingsmöjligheter.
- Bra förutsättningar för att kunna öka andel kollektivtrafik.

Hot

- Ekonomi - för höga kostnader och risktagande för nyproduktion av bostäder
- Minskad befolkning ger minskad servicenivå
- Minskade arbetstillfällen lokalt
- Minskad kollektivtrafikutbud

Utdrag från "Ortsanalys Hamrångebygden".

förtätningssätt kan vara att höja exploateringen i centrala delar genom påbyggnad av befintliga byggnader.

Vid planering av ny bebyggelse ska hänsyn tas till hur områdets kulturmiljövärden och den tätortsnära grönskan påverkas. Vid en flytt av Ostkustbanan till ett läge väster om E4:an öppnas nya möjligheter för exploatering av mark i de centrala delarna.

Den centrala marken bör i första hand utnyttjas för tätare bebyggelse av bostäder, centrum- och servicefunktioner och mötesplatser.

Tomter på planlagd mark

I Bergby finns en mindre planberedskap för bebyggelseutveckling i äldre detaljplaner genom:

B.B.1 "Höjdvägen"

Obebyggda småhustomter, tre tomter, på kommunalägd mark.

B.B.2 "Tallbacksvägen"

Obebyggda småhustomter för radhus och friliggande småhus, tre tomter, på kommunal- och privatägd mark.

B.B.3 "Verkstadsvägen"

Obebyggda småindustri- och bostadstomter, sex tomter på kommunal- och privatägd mark.

Utredningsområden för bostäder och verksamheter
Utöver planlagda områden för ny bebyggelse föreslås nya utredningsområden:

B.B.4 "Centrala Bergby"

Komplettering och förtätningar inom centralt bebyggda delar av orten. Behov av främst flerbostadshus. Kommunalägd och privat mark.

Beaktande: trafikbuller järnväg, kulturmiljövärden, omvandling av bebyggelse till annan användning.

B.B.5 "Söder om hembygdsgården"

Komplettering med ny småhusbebyggelse för ca 10-20 bostäder. Området ligger i direkt anslutning till befintlig småhusbebyggelse med närhet till centrumfunktioner. Privatägd mark. *Beaktande: trafikbuller järnväg, kulturmiljövärden.*

B.B.6 "Bergbyvägen"

Komplettering med nytt mindre område längs Bergbyvägen för småhusbebyggelse alternativt lägre flerbostadshus. Området ligger nära centrumfunktioner, skola och rekreationsområde på Näset. Kommunalägd och privat mark. *Beaktande: fornlämningsområden, järnvägsbuller.*

B.V.1 "Hagsta"

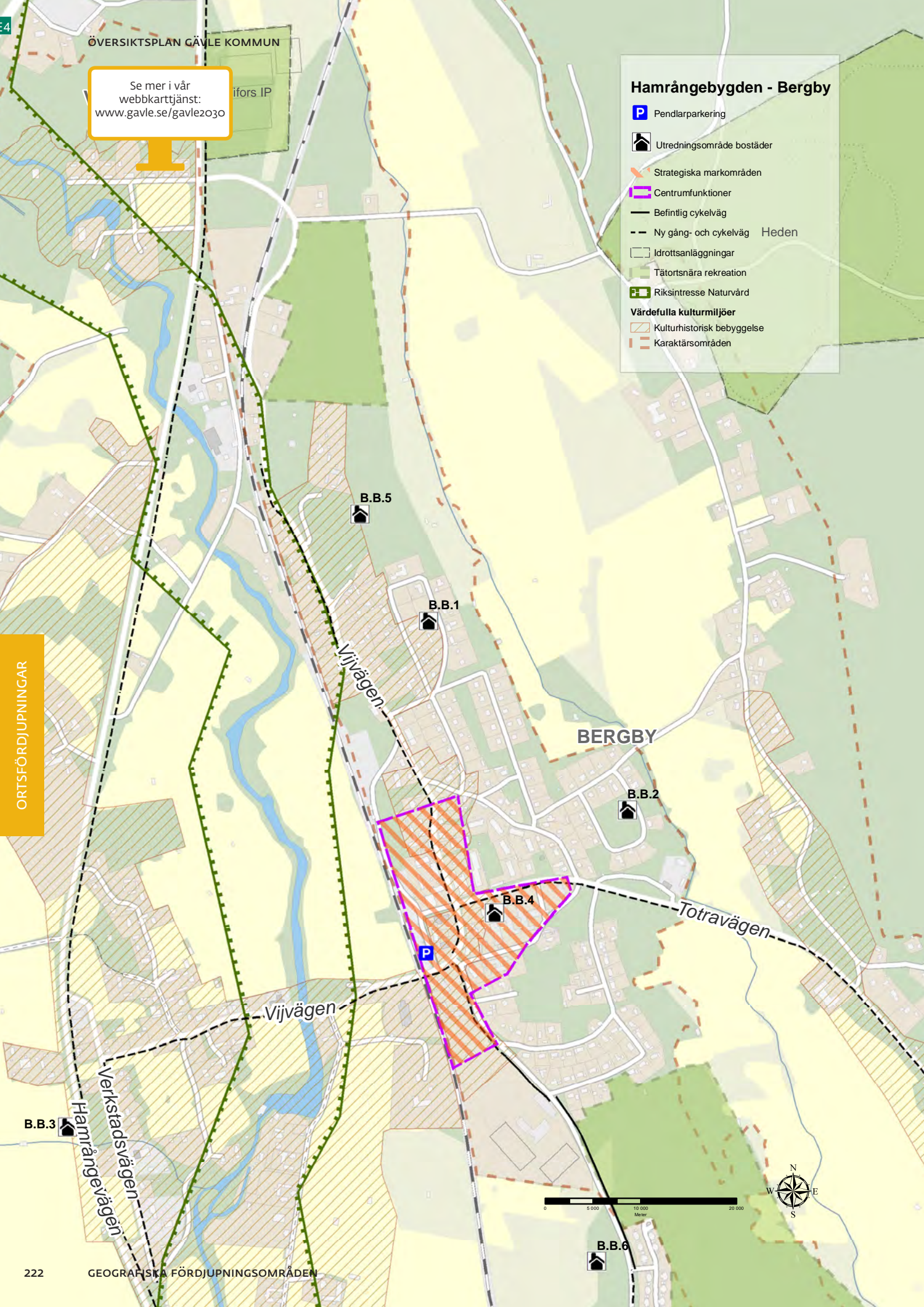
Nytt verksamhetsområde och ny regionalstågstation föreslås vid väg 303 i Hagsta. Område med god tillgänglighet till E4 och väg 303.

Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030

Hamrångebygden - Bergby

- Pendlarparkering
- Utredningsområde bostäder
- Strategiska markområden
- Centrumfunktioner
- Befintlig cykelväg
- Ny gång- och cykelväg Heden
- Idrottsanläggningar
- Tätortsnära rekreation
- Riksintresse Naturvård
- Värdefulla kulturmiljöer**
 - Kulturhistorisk bebyggelse
 - Karaktärsområden

ORTSFÖRDJUPNINGAR



Nya tomter för bostäder vid Hamrångefjärden Längs Hamrångefjärdens stränder föreslås kompletteringar med totalt 20-40 nya småhustomter till befintliga bebyggelsegrupper vid exempelvis Hamrångefjärden, Lindön och Fagervik. Befintlig bebyggelse utgörs till stor del av fritidshusbebyggelse som på sikt kan omvandlas till permanentbostäder. Områdena Fagervik, Hamrångefjärden och Hällskär finns med i Utbyggnadsplan för kommunalt vatten- och avlopp med planerad anslutning 2018.

Tomter på planlagd mark
Runt Hamrångefjärden finns en mindre planberedskap för bebyggelseutveckling i äldre detaljplaner genom:

H.B.1 "Näsuddens fritidsområde"

Finns två obebyggda planlagda småhustomter på privatägd mark.

H.B.2 "Lindön"

Finns ca 11 obebyggda planlagda småhustomter på privatägd mark. Se karta för Norrsundet.

H.B.3 "Fagervik"

Befintlig bebyggelse vid Hamrångefjärden utgörs till stor del av fritidshusbebyggelse. Området är till stora delar detaljplanlagt. Området ingår i "Utbyggnadsplan för kommunalt vatten- och avlopp" med planerad anslutning 2018.

Utredningsområden för bostäder och verksamheter
Positivt för bebyggelseutvecklingen vid Hamrångefjärden är två större förslag till förändringar; dels flytt av järnvägen och dels utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp. Stora delar av bebyggelseområdet Hamrångefjärden påverkas idag starkt av buller och vibrationer från järnvägen. Vid en flytt av Ostkustbanan till nytt läge väster om E4:an öppnas nya möjligheter för fler bostäder i vattennära lägen söder om Hamrångefjärden.

Utöver planlagda områden för ny bebyggelse föreslås nya utredningsområden:

H.B.4, LIS 4.4, "Hamrångefjärden"

Enstaka småhustomter på privatägd mark.
mark. *Beaktande: trafikbuller från järnväg och Hamrångevägen, risk för översvämning och ras, vatten- och avloppskapacitet.*

H.B.5 "Söder om Hamrångevägen"

I området föreslås ny småhusbebyggelse, ca 15-tal tomter på kommunalägd mark. *Beaktande: trafikbuller från järnväg och Hamrångevägen, vatten- och avloppskapacitet.*

H.B.6, LIS 4.2 "Hällskär"

I Hällskär finns möjlighet att integrera nya småhustomter med befintlig bebyggelse i ett attraktivt vattennära läge. Området ingår i "Utbyggnadsplan för kommunalt vatten- och avlopp" med planerad anslutning 2018. *Beaktande: detaljplan krävs, naturvärden som närhet till nyckelbiotop och våtmarksområde, strandskydd, vatten- och avloppskapacitet.*

H.V.1, LIS 4.3 "Hällskär"

Mindre verksamhetsområde med fokus på besöksnäring, turism och friluftsliv. *Beaktande: detaljplan krävs, naturvärden, strandskydd, vatten- och avloppskapacitet.*

Infrastruktur

Gatustruktur och entréer till orten

Bergby nås via Hamrångevägen eller E4, avfart vid Hagsta. Hamrångevägen löper mellan Gävle och Bergby för att sedan fortsätta upp mot Söderhamn. Vägen ansluter till Bergby söderifrån och passerar väster om det som idag är ortens centrum. Bergby har flera tydliga entréer och längs ortens huvudgator Totravägen och Vijvägen ligger de flesta servicefunktionerna samlade. Gatorna utgör tydliga stråk som förbinder orten i nordsydlig och östvästlig riktning.

Gång- och cykelvägar

I Bergby finns gång- och cykelväg längs Bergbyvägen, på sträckan från parhusen i söder fram till skolan. Totravägen och Vijvägen kantas till viss del av trottoar. I övrigt samsas bilar, cyklister och fotgängare på samma yta.

Behov av nya gång- och cykelbanor finns både för att tas sig mellan orterna Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet och inom orterna. I Bergby behöver en översyn ske av trafiksäkra skolvägar. Vid byggnation av regional tågstation i Hagsta bör nya gång- och cykelvägsförbindelser mellan stationen, Bergby och Hamrångefjärden anläggas.

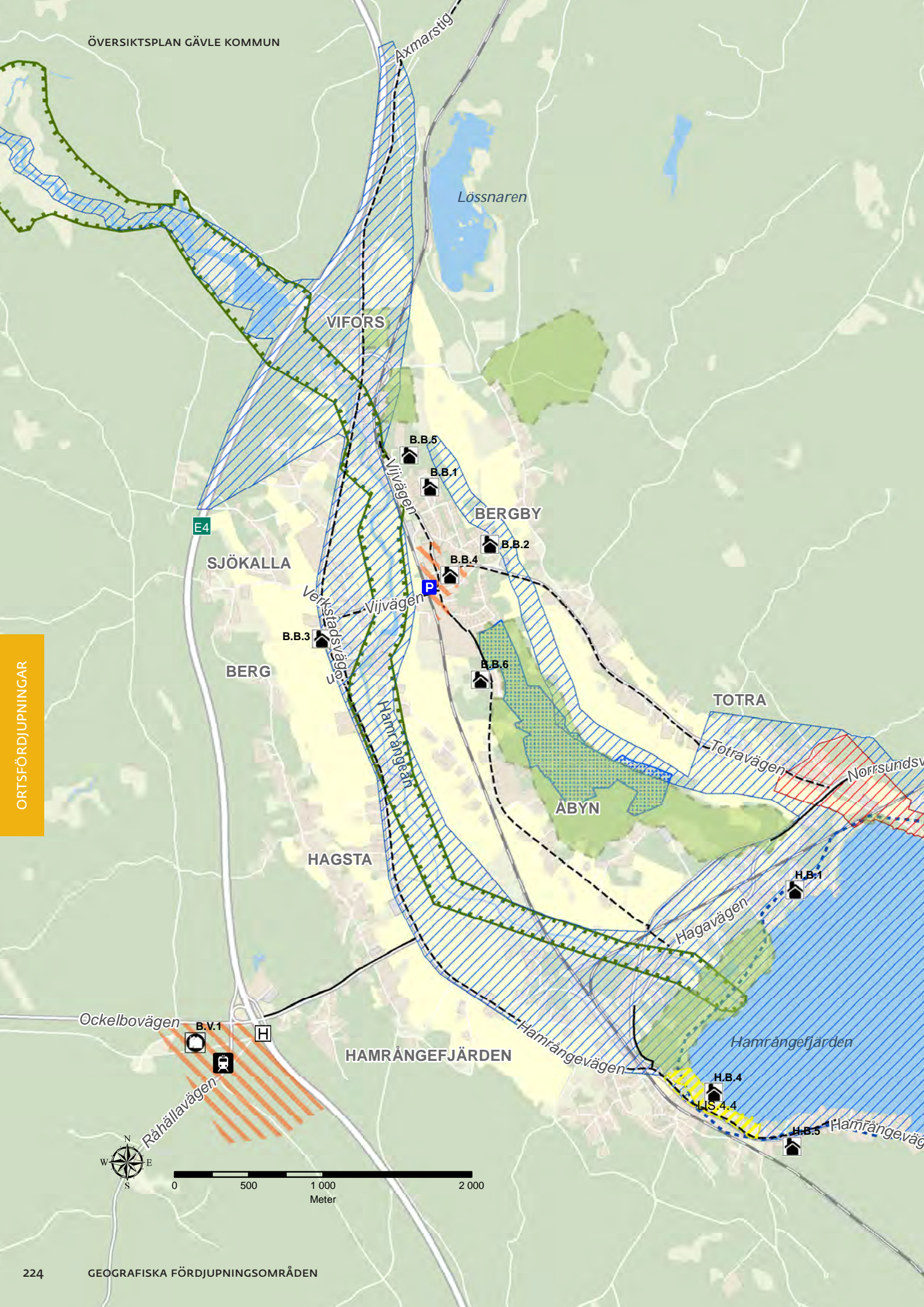
Kollektivtrafik

Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet är väl försörjda med kollektivtrafik. Bussen går med god turtäthet till och från Gävle med en restid på 45 minuter. Axmar by har lägre tillgänglighet till kollektivtrafik. Det finns ingen kollektivtrafik alls i nordlig riktning mot Söderhamn och Hudiksvall.

Pendlarparkeringar

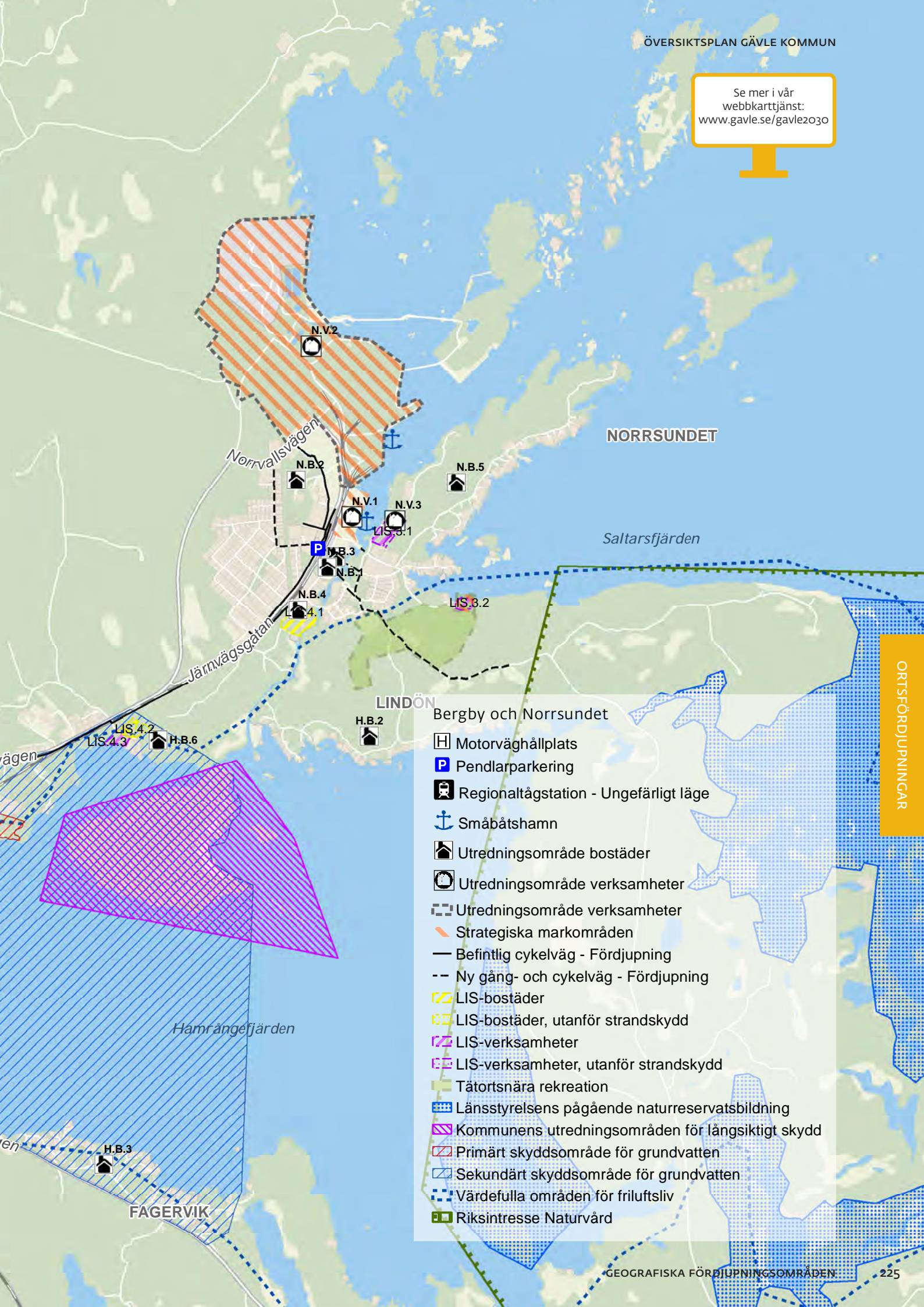
Pendlarparkeringar föreslås i anslutning till Bergby centrum, vid Hagsta trafikplats och vid den föreslagna nya regional tågstationen i Hagsta.

Ostkustbanan och ny regional tågstation i Hagsta
I Bergbys västra utkant löper järnvägen, Ostkustbanan, i nordsydlig riktning och bildar en barriär ut mot angränsande odlingslandskap och Hamrångeån. Inga tågstopp sker idag i Bergby. I den fördjupade översiktsplanen för Ostkustbanan planeras en omlokalisering av järnvägen väster om E4. Längs den nya sträckningen föreslås i Hagsta en ny resandenod för Hamrångebygd, med regional tågstation och motorvägshållplats. Det



ORTSFÖRDJUPNINGAR

Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030



ORTSFÖRDJUPNINGAR

- Bergby och Norrsundet
- Motorväghållplats
 - Pendlarparkering
 - Regionalstågstation - Ungefärligt läge
 - Småbåtshamn
 - Utredningsområde bostäder
 - Utredningsområde verksamheter
 - Strategiska markområden
 - Befintlig cykelväg - Fördjupning
 - Ny gång- och cykelväg - Fördjupning
 - LIS-bostäder
 - LIS-bostäder, utanför strandskydd
 - LIS-verksamheter
 - LIS-verksamheter, utanför strandskydd
 - Tätortsnära rekreation
 - Länsstyrelsens pågående naturreservatsbildning
 - Kommunens utredningsområden för långsiktigt skydd
 - Primärt skyddsområde för grundvatten
 - Sekundärt skyddsområde för grundvatten
 - Värdefulla områden för friluftsliv
 - Riksintresse Naturvård

skulle avsevärt öka möjligheterna för arbetspendling och fritidsresor söderut och norrut.

Ostkustbanans nya sträckning kommer tillsammans med E4:an utgöra barriärer och minska tillgängligheten för det rörliga friluftslivet. I fortsatt arbete med järnvägsdragningen bör särskilt belysas hur samband kan upprättas mellan viktiga målpunkter för friluftslivet väster om spårkorridoren och bebyggelseområden i öster.

Natur, grönstruktur och rekreation

Terrängen i Bergby är kuperad och orten omges av två långsträckta parallella dalgångar på var sida av åsen. De öppna dalgångarna är brukade odlingslandskap och den mer kuperade terrängen och åsarna består av blandskog. Dalarna har var sin å som flyter igenom dalgången och som mynnar ut i Hamrångefjärden. Skogsområdet på åsen, i folkmun kallad Näset, är rik på mossor och svamp och har höga biologiska värden. Området har också ett stort värde som tätortsnära rekreativ område.

Odlingslandskapet flikar in i Bergby och bidrar med grönska och öppenhet i orten och förstärker intrycket av att orten är grön. Det omslutande odlingslandskapet innebär även att tillgången på tätortsnära skog och natur för rekreation är begränsad. Nya gröna länkar i öst- västlig riktning bör eftersträvas vid ny planering.

Närheten till vattnet med Hamrångeån, Hamrångefjärden och havet medför stora kvaliteter och möjligheter för ett rikt friluftsliv. Ån är kantad av lummig grönska, i form av stora träd och buskar. Området är ett uppskattat friluftsinslag då det går att fiska och paddla här. Det finns några iordninggjorda offentliga platser längs ån och vid Hamrångefjärden som ökar tillgängligheten till vattnet.

Värdefulla grönområden och idrottsplatser

I närheten till Bergby finns ett flertal värdefulla natur- och rekreativ områden som särskilt ska värnas:

- Hamrångeån är av riksintresse för naturvård. Här finns en rik och exklusiv flora med höga bevarandevärden. Ån utgör också, tillsammans med Hamrångefjärden, ett potentiella lekvattnet för havsöring. Området längs ån är också ett värdefullt rekreativ område för Hamrångeborna.
- Totrabadet vid Hamrångefjärden är en viktig mötesplats och rekreativ område sommartid med badplats och brygga.
- Norr om Bergby, öster om sjön Lössnaren, ligger Hådelles gammelskog, som både är ett Natura 2000-område och naturreservat.
- ”Näset” är ett viktigt tätortsnära rekreativ område på åsen vid Bergby. Länsstyrelsen arbetar med att skydda ”Näset” som naturreservat.

”Skolskogen” norr om hembygdsgården är ett värdefullt grönområde i ortens norra del. Området används för rekreation av skolan och är en utflyktsplats för eleverna.

- Vifors idrottsplats i ortens norra del är ett mycket uppskattat och välanvänt rekreativ område och mötesplats.
- I anslutning till Bergby finns även ett spårområde med elljus som nyttjas både vinter och sommar.

Offentliga platser och parker

I Bergby och Norrsundet föreslås en översyn av de offentliga platserna då behovet av mötesplatser är stort och utbudet begränsat. Möjligheten till fler parker och mötesplatser behöver utredas. Idag finns en mindre offentlig lekplats samt en stor lekyta i anslutning till Bergby skola. Vid skolan finns lekutrustning för olika åldrar och spelplaner för fotboll och basket.

Teknisk försörjning

Bergby försörjs idag med vatten från vattenverket i Totra. Avloppsvattnet leds sedan till reningsverket i Norrsundet. Kapaciteten i vattenverket i Totra är begränsad och åtgärder krävs för att möjliggöra de exploateringar som föreslås i översiktsplanen. En utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp till Hamrångefjärden är planerad till år 2018.

Miljö- och riskfaktorer

Fler tåg på järnvägen, ny dragning av Ostkustbanan och en ny regionaltågstation kommer att ge större eller minskad bullerpåverkan på den närliggande omgivningen, vilket kan innebära större krav på skyddsavstånd eller bullerdämpande åtgärder i samband med ny exploatering. Se riktlinjer för Miljö- och riskfaktorer i kapitlet ”Allmänna intressen”.



ORTSFÖRDLJUPNINGAR



ORTSFÖRDJUPNINGAR

Norrsundet

Norrsundets strategiska läge vid havet skapar stora möjligheter för orten att utvecklas vidare som en kustort med attraktiva platser för boende, besökare och näringsliv.

Förslag till Norrsundets utveckling

Norrsundet ska stärkas som kustort genom:

- utveckling av centrum som mötesplats och ökad kontakt mot havet
- ny bostadsbebyggelse i centrala, å- och havsnära lägen
- utveckling av småbåtshamnen och havsbadet
- att värna och utveckla natur- och rekreationsområden vid Fjärdön och Skatudden
- utveckling av Norrsundets hamn och industriområde, i första hand inom befintligt område och därefter i västlig riktning

Kort historik och beskrivning om Norrsundet

Norrsundet var från början ett segelbart sund in till Hamrångefjärden. Platsen användes tidigt som fåbodmark för bönderna kring dagens Bergby, där man även hade sina fiskeplatser. På 1600-talet började marken kring sundet användas som lastplats för järnvaror från bruken i bygden. Under 1800-talet blev området lastplats för timmervaror. En såg anlades 1868 och en fast bosättning grundlades på platsen.

Norrsundet har främst prägel av industriort. Orten växte fram i slutet av 1800-talet då såg- och massafabriken lokaliserades hit. Livet i orten har till stora delar kretsats kring arbetet på sågen och massafabriken. Samtidigt fanns en stark och levande fiskenäring. Mycket av bebyggelsen är präglad av dåtidens ideal kring egnahemsrörelsen och av att arbetarna skulle ha en dräglig livsmiljö.

Hamrångefjärden

Hamrångefjärden växte fram under 1900-talet och består av randbebyggelse längs sjön Hamrångefjärden. Orten består av flera tidigare små bosättningar som växt samman. Där dagens ort finns, fanns tidigare flera fiskebodor och fåbodvallar som idag infogats i bebyggelsen.

Axmar

Axmar är ett jordbrukssamhälle och ligger vackert vid havet. Timmerflottning, skogsbruk, tjärning och fiske var förr, utöver jordbruk, viktiga näringar för orten.

Axmar bruk grundlades 1671 då bergmästaren Clas Depken fick privilegier för en masugn. Axmar bruk brändes ned under rysshärjningarna på 1700-talet men byggdes upp igen. 1865 stod herrgården färdig, men revs 1970. Idag finns endast ett litet lusthus och den engelskinspirerade parken kvar. Dock finns flera äldre byggnader som användes vid järnframställningen bevarade. Bruket hade sin glansperiod under 1800-talet då flera hundra personer hade sin försörjning här och levde på bruksområdet.

Strategiska områden för Norrsundets utveckling

- **Regional tågstation i Hagsta**
En ny regional tågstation i Hagsta, med motorvägshållplats och pendelparkering, skulle avsevärt öka möjligheterna för arbets- och studiependling samt fritidsresor söderut, västerut och norrut. Markområdet vid stationsläget är intressant att utveckla för verksamheter.
- **Nya attraktiva vattennära bostäder i centrala lägen**
Området längs ån utgör strategiskt markområden för utveckling av flerbostadshus i centrala vattennära lägen.

Fårholmen utgör strategiska markområde för ny småhusbebyggelse i havsnära lägen.
- **Norrsundets hamn**
Utveckling av Norrsundets hamn med nya verksamheter.
- **Norrsundets havsbad och småbåtshamn**
Utveckling av Norrsundets havsbad samt småbåtshamnen i centrala Norrsundet är två viktiga strategiska områden för utveckling av Norrsundet som kustort.

Bebyggelse och kulturmiljö

Befintlig bebyggelse och strukturer

Bebyggelsen i Norrsundet består främst av småhus av olika karaktärer och tidsåldrar, men även en mindre del flerfamiljshus. Järnvägsgatan är Norrsundets huvudgata. Den förbinder orten i nord-sydlig riktning. Längs gatan ligger centrumfunktioner som affär, kiosk, pizzeria och samlingslokaler samlade. Området med Norrsundets hamn och kringliggande industri- och verksamhetsområde matas via Norrsundsvägen som går strax utanför orten i väster.

Väster om Järnvägsgatan ligger bebyggelsen i en tydlig rutnätsstruktur. Här finns lägre flerfamiljshus, radhus och friliggande småhus. Delar av området utgörs av ett egnahemsområde med en enhetlig karaktär i en tydlig rutnätsstruktur.

Ortens östra del har en betydligt friare struktur. Bebyggelseområdet öster om ån, Kvistholmen, var från början ett komplementersamhälle till orten, där de som inte kom överens med brukspatronen fick tillstånd av markägaren att uppföra sina bostäder.

Längre ner mot havet ligger Saltarsfjärdens fiskeläge, där det idag finns verksamma fiskare kvar. Vid Saltarsfjärden ligger Norrsundets havsbad.

Kulturmiljövärden

Norrsundet har sitt ursprung både som gammalt fiskeläge och bruksort och har kulturmiljövärden kopplade till båda dessa. Kulturmiljövärdena är viktiga för bygdens identitet och ger möjlighet till särskilda kvaliteter för boende och verksamhet. Kulturvärdena ger även en grund för kulturturism.

De äldsta delarna av Norrsundet, kring Kvistholmsvägen och Lindövägen, har höga kulturhistoriska värden. Här finns äldre bebyggelse och smala gator som vindlar sig fram mellan bebyggelse som uppfördes ursprungligen som arbetarbostäder till sågfabrikens arbetare. Även Saltarsfjärdens fiskeläge hyser ett kulturhistoriskt värde. Här är mycket av den ursprungliga bebyggelsen och gatustrukturen bevarad från den tid då platsen var ett livligt fiskeläge.

I anslutning till Norrsundet finns även höga kulturvärden tex på Kusön, Axmar bruk och by, Gåsholma fiskeläge och Lindöns sommarstugeområde.

Skydd av värdefull kulturmiljö

För att skydda värdefulla kulturmiljöer finns behov av att revidera föräldrade detaljplaner samt planlägga där detaljplan saknas. I samband med detaljplanering ska särskilt värdefulla kulturvärden skyddas enligt plan- och bygglagen 2:6. Se "Kulturmiljöprogram för norra södra och västra kommundelarna".



Värdefulla kulturmiljöer i Norrsundet.

Bostäder

För att ge möjlighet för boende under livets olika skeden behövs ett utbud av blandade bostadstyper, upplåtelseformer och bostäder med god tillgänglighet.

I Hamrådebygden finns idag generellt ett underskott på framför allt lägenheter och hyresrätter. I Norrsundet bodde 2010 ca 70 % av ortsborna i småhus och 30 % i flerbostadshus. I Hamrådebygden arbetar lokala utvecklingsgrupper tillsammans med Gävle kommun för att utreda möjligheten för nyproduktion av trygghetsbostäder.

Service och verksamheter

I Norrsundet finns en förskola, Bergbackagården. Grundskoleelever tillhör Bergby centralskola med föreskoleklass - åk 9. Det kommersiella serviceutbudet består av dagligvaruhandel och mindre restauranger.

Utveckla och stärk centrum

Norrsundets centrala delar är en viktig mötesplats för ortsborna och bör utvecklas och stärkas för att bibehålla sin attraktivitet och service. Centrum- och servicefunktioner ska i huvudsak samlas i befintliga stråk och platser längs Järnvägsgatan - Skolgatan - Egnahemsgatan.

Besöksnäring

Norrsundet är i översiktsplanen framlyft som ett av kommunens besöksmål längs kusten där satsningar behöver ske och samordnas för att öka attraktiviteten och tillgängliggöra kust och hav. Se vidare under kapitlet "Kust och hav".

Verksamheter

Hamrångebygdens största verksamhetsområde finns i Norrsundet med hamn och andra verksamheter. Fram till 2008 låg här Norrsundets pappersmassabruk. Området är utpekad som ett strategisk område för utveckling av verksamhetsområde.

Ny bebyggelse i attraktiva lägen

I Norrsundet kan ny bebyggelse tillkomma genom förtätning och kompletteringar i ortens utkanter, i centrala och vattennära lägen. Genom att förtäta orten på central mark som tidigare använts för bebyggelse och industri kan attraktiva områden för flerbostadshus och verksamheter skapas.

De mindre byar som finns utspridda i Hamrångebygden ligger ofta nära ett kollektivtrafikstråk. Ny bebyggelse kan med varsamhet infogas i och komplettera dessa miljöer. Bebyggelseområden bör hållas samlade. Ny bebyggelse ska ta hänsyn till och anpassas utifrån natur- och kulturmiljön och karaktären i närområdet. För områden med höga kulturmiljövärden, se Kulturmiljöprogrammet.

För ny bebyggelse som föreslås i strandnära lägen, så kallade LIS-områden se även kapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen".

Nya tomter för bostäder och verksamheter i Norrsundet

I Norrsundet gäller till stora delar äldre detaljplaner och områdesbestämmelser för bostadsbebyggelse och verksamhetsområde. De östra delarna vid Kvistholmen är ej planlagda.

Tomter på planlagd mark

I Norrsundet finns en planberedskap för ny bebyggelseutveckling i äldre detaljplan genom:

N.B.1 "Centrala Norrsundet"

Två obebyggda planlagda tomter för allmänt ändamål vid ån. Attraktivt och vattennära läge för utveckling av bostäder och verksamheter inom exempelvis besöksnäring.

N.B.2 "Norra Norrsundet"

Detaljplan för småhus- och flerfamiljsbebyggelse mellan Norrsundets hamn och centrala Norrsundet. Delar av detaljplan för bostäder närmast Norrsundets hamn, nordöst om Norra Skolgatan, föreslås upphävas på grund av risk för störningar från verksamheter i hamnområdet.

Utredningsområden för bostäder och verksamheter

I Norrsundet föreslås följande utredningsområden:

N.B.3 "Centrala Norrsundet vid ån"

Centralt läge vid ån på både sidor om Bergbackavägen och längs Vallvägen. Attraktivt och vattennära läge för utveckling av tätare flerbostadsbebyggelse och verk-

samheter inom exempelvis besöksnäring. Grönområde längs ån bibehålls. *Beaktande: hänsyn till närhet till järnväg, buller och farligt gods, översvämningsrisk från ån och havet, strandskydd och möjlighet för allmänhet att röra sig längs ån.*

N.B.4, LIS 4.1 "Ån"

I området söder om Kvistholmsvägen på åns västra sida föreslås område för småskalig bostadsbebyggelse i vattennära läge. Området ligger i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse vid Vallvägen och Kvistholmsvägen. Delar av området är idag detaljplanlagt för småindustriändamål. Området korsas av industrivattenledning till Norrsundets hamn.

Beaktande: detaljplan krävs, strandskydd, översvämningsrisk från ån, industrivattenledning, befintlig bebyggelse, vattenkapacitet.

N.B.5 "Fårholmen"

Fårholmen har potential att utvecklas med nya havsnära småskalig bostadsbebyggelse med närhet till service, längs Fårholmsvägens östra sida.

Beaktande: naturvärden, fornlämningar, närhet till reningsverk, vägstandarder, vattenkapacitet, ej utbyggt avloppsnät.

N.V.1 "Småbåtshamnen"

Utvecklingsområde för verksamheter mellan småbåtshamnen och järnvägen. *Beaktande: närhet till bostäder, strandskydd.*

N.V.2 "Norrsundets hamn"

Utvecklingsområde för Norrsundets hamn. Ny detaljplan för området är under framtagande. Den mark som idag är avsatt för storskalig industri kan utvecklas för flera mindre företag. Närheten till havet och den befintliga djuphamnen är viktiga att bevara och gör området intressant för flera olika typer av verksamheter. Om det finns behov av expansion av industri bör detta i första hand ske på redan ianspråktagen mark och därefter i västlig riktning.

N.V.3, LIS 3.1 "Västra Fårholmen"

På Fårholmens västra sida mittemot småbåtshamnen förelås område för verksamheter, främst kopplat till besöksnäring. *Beaktande: naturvärden, fornlämningar, närhet till reningsverk, vägstandarder, vattenkapacitet, ej utbyggt avloppsnät.*

N.V.4, LIS 3.2 "Norrsundets havsbad"

Söder om Fårholmen, vid Saltarsfjärdens södra strand, finns ett populärt havsbad vid Kvistholmen som ges möjlighet att utvecklas för turism och besöksnäring. *Beaktande: naturvärden, fornlämningar, vägstandarder.*

Läs vidarei planeringsunderlaget
Ortsanalys för Hamrångebygden**NORRSUNDETS STARKA OCH SVAGA SIDOR**

Norr Sundets starka och svaga sidor samt utvecklingsmöjligheter har analyserats i en förenklad SWOT-analys. I en SWOT-analys identifieras ortens styrkor/kvaliteter, svagheter/brister och faktorer som kan påverka orten utifrån i form av möjligheter/målbilder och hotbilder (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

Styrkor

- Närhet till service och rekreation
- Infrastruktur
- Vacker natur och omgivning
- Närhet till vatten
- Blandade bostadsformer

Svagheter

- Isolerat läge
- Få allmänna platser
- Kollektivtrafik - västerut och norrut
- Dåligt med gång- och cykelvägar
- Få arbetsplatser
- Tudelad identitet, industriort och fiskeläge

Möjligheter

- Utveckla näringar inom turism och rekreation
- Attraktiva boendemiljöer i vattennära lägen med goda pendlingsmöjligheter

Hot

- Ekonomi - för höga kostnader/ risktagande för nyproduktion av bostäder
- Minskad befolkning - minskad servicenivå
- Minskade arbetstillfällen lokalt
- Minskat kollektivtrafikutbud

Utdrag från "Ortsanalys Hamrångebygden".

Nya tomter för bostäder och verksamheter i Axmar bruk och Axmar by

Utredningsområden för bostäder och verksamheter

A.V.1, LIS 1 "Axmar bruk"

I Axmar bruk föreslås ett utredningsområde för verksamheter ett område i anslutning till Axmar brygga. *Beaktande: detaljplan krävs, strandskydd, kulturresevat, naturreservat.*

A.B.1, LIS 2 "Axmar by"

I Axmar by finns möjlighet till attraktiva tomter för småhusbebyggelse i vattennära läge i byns förlängning på båda sidor om viken. *Beaktande: detaljplan krävs, strandskydd.*

Se även områden redovisade under Bergby samt kapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen".

Infrastruktur**Gatustrukturer och entréer till orten**

Norr Sundet nås via Hamrångevägen eller från E4 via avfart vid Hagsta. Norr Sundet nås från Hamrångevägen via Norr Sundetvägen.

Norr Sundetvägen övergår till Järnvägsgatan när den passerar genom orten. Järnvägsgatan är ortens huvudgata och går genom de centrala delarna av Norr Sundet, ut till industriområdet där den övergår i

Fabriksvägen och fortsätter i en båge runt ytterkanten, för att sedan ansluta till Norr Sundetvägen. Järnvägen, ett industrispår, skär rakt genom orten.

Gång- och cykelvägar

I Norr Sundet finns en gång- och cykelväg som går parallellt med Järnvägsgatan, en gång- och cykelväg från skolan och norrut, samt två mindre sträckningar där den ena är en passage över ån och den andra binder ihop bostadsområdena öster om ån. I övrigt samsas cyklister och bilar på samma vägar. I Norr Sundet är Vallvägen utpekad som rekommenderat cykelstråk. Behov av nya gång- och cykelbanor finns för att tas sig mellan orterna Bergby, Hamrångefjärden och Norr Sundet. I Bergby finns många viktiga målpunkter för Norr Sundetsborna, exempelvis Bergby skola f-9 och serviceutbudet med vård och omsorg samt kommersiell service.

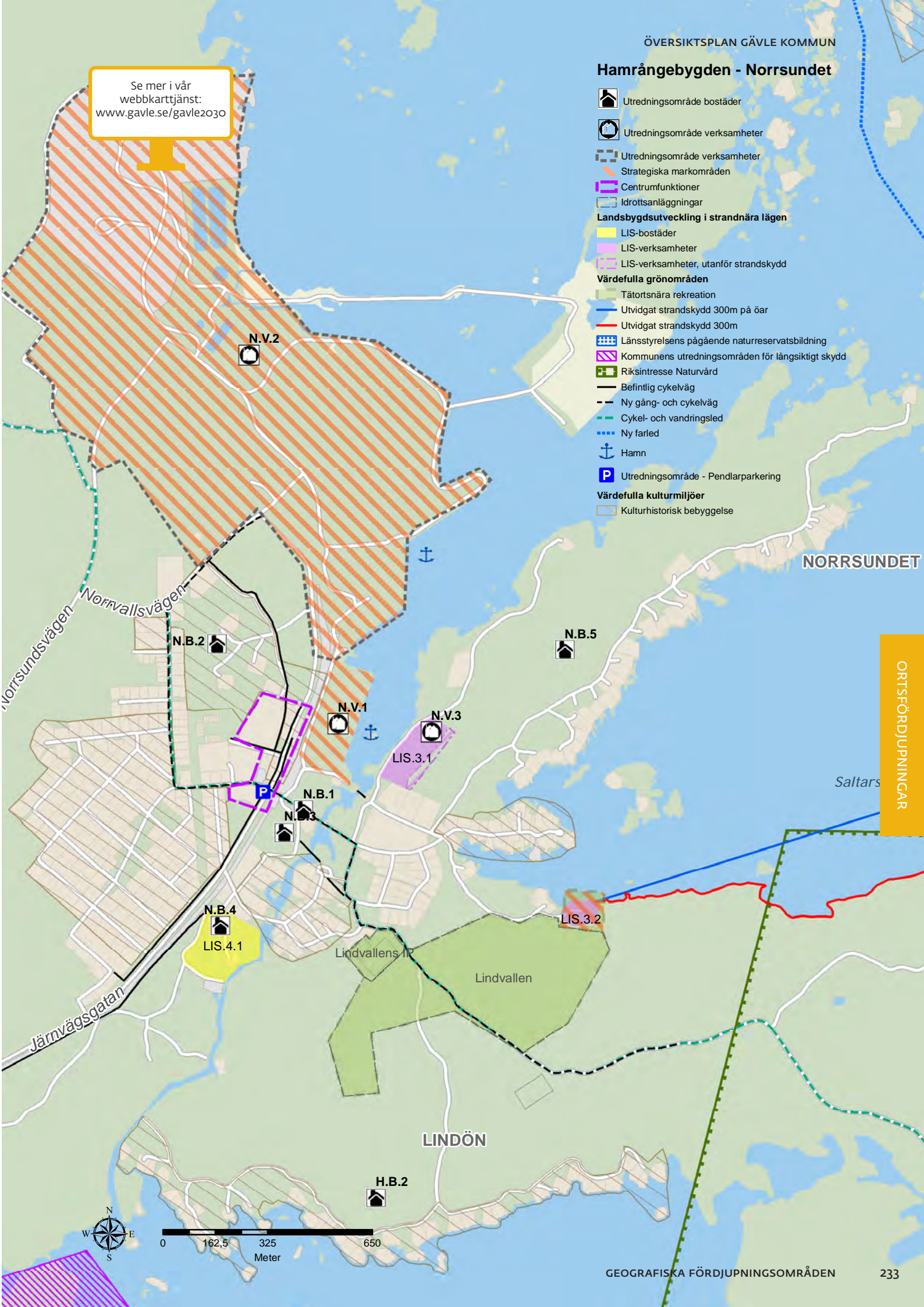
Kollektivtrafik

Bergby, Hamrångefjärden och Norr Sundet är väl försörjda med kollektivtrafik. Buss går med god tätthet till och från Gävle med en restid på 45 minuter. Det finns däremot ingen kollektivtrafik i nordlig riktning mot Söderhamn och Hudiksvall. En ny resandenod föreslås för Hamrångebygden i Hagsta med regionalstågstation samt motorvägshållplats. Stationen och hållplatsläget skulle avsevärt öka möjligheterna för arbets- och studiependling samt fritidsresor norrut för Norr Sundetsborna.

Hamrådebygden - Norrsundet

-  Utredningsområde bostäder
-  Utredningsområde verksamheter
-  Utredningsområde verksamheter
-  Strategiska markområden
-  Centrumfunktioner
-  Idrottsanläggningar
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen**
-  LIS-bostäder
-  LIS-verksamheter
-  LIS-verksamheter, utanför strandskydd
- Värdefulla grönområden**
-  Tätortsnära rekreation
-  Utvidgat strandskydd 300m på öar
-  Utvidgat strandskydd 300m
-  Länsstyrelsens pågående naturreservatsbildning
-  Kommunens utredningsområden för långsiktigt skydd
-  Riksintresse Naturvård
-  Befintlig cykelväg
-  Ny gång- och cykelväg
-  Cykel- och vandringsled
-  Ny farled
-  Hamn
-  Utredningsområde - Pendlarparkering
- Värdefulla kulturmiljöer**
-  Kulturhistorisk bebyggelse

Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030



NORRSUNDET

ORTSFÖRDLUPNINGAR

Saltars

LINDÖN

Pendlarparkeringar

Pendlarparkeringar föreslås i anslutning till Norrsundets centrum vid Egnahemsgatan och vid regional-tågstation i Hagsta.

Natur, grönstruktur och rekreation

Norrsundet består till stor del av friliggande villor med trädgårdar och upplevs på grund av detta som väldigt grönt. Det är nära till havet och öppet vatten, vilket präglar orten. Norrsundet är omgivet av skogsmark och närheten till naturen, havet och Hamrångefjärden är påtaglig. Tillgänglighet till Hamrångefjärden, utveckling av havsbadet och tillgänglighet till kulturmiljön längs forsarna ska värnas. Större orörda områden och strandsträckor ska lämnas orörda för att värna om strandskydd, grönstråk och allmänhetens tillgänglighet till vattnen.

Värdefulla grönområden och idrottsplatser

- Skatudden är ett viktigt rekreativt område för Hamrångebygden och bör ges en fortsatt utveckling av naturvärden och möjlighet till rekreation. Skatudden är en del av riksintresseområdet för naturvård för Lindön, Björnön och Iggösundet.
- Fjärdön är ett viktigt rekreativt område i Hamrångefjärden och bör ges en fortsatt utveckling av naturvärden och möjlighet till rekreation. Fjärdön med öarna Kyrkgrund och Tjuvharen pekas ut som utredningsområde för långsiktigt skydd. Gävle kommuns målsättning är att skydda Fjärdön som ett kommunlat naturreservat senast år 2020.
- Vid Saltarsfjärden ligger Norrsundets havsbad som har utvecklingspotential. Området pekas ut som ett av verksamhetsområdena i kapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen", LIS 3.3.
- I sydöstra Norrsundet ligger ortens idrottsplats, Lindövallen. Här finns fotbollsplaner som på vintern spolas till isplaner.
- I anslutning till Lindövallen finns ett viktigt tätortsnära rekreativt område med elljusspår som vintertid spåras för längdskidåkning.

Offentliga platser och parker

Norrsundet har två offentliga parker vid Bergsgatan och Egnahemsgatan. I övrigt finns några allmänna klippta gräsytor. Allmänna lekplatser finns vid gamla skolan samt en nyligen rustad lekplats i parken vid Egnahemsgatan. Vid Järnvägsgatan finns en mindre torgbildning i anslutning till livsmedelsaffären.

I både Bergby och Norrsundet föreslås en översyn av de offentliga platserna, då behoven av mötesplatser är stort och utbudet begränsat. Möjligheten till fler parker och mötesplatser behöver utredas.

Teknisk försörjning

Norrsundet försörjs idag med vatten från vattenverket i Totra. Avloppsvattnet leds vidare till reningsverket i Norrsundet. Kapaciteten i Totra är begränsad och åtgärder krävs för att möjliggöra större exploateringar. En utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp till Hamrångefjärden är planerad till år 2018.

Miljö- och riskfaktorer

Vid planering av bostäder i centrala Norrsundet behöver hänsyn tas till buller från järnvägen, industri-spåret.

Norrsundets läge vid vatten, hav och ån innebär även att hänsyn behöver tas till översvämning-, ras-, skred- och erosionsrisker vid planering av ny bebyggelse. Se riktlinjer för Miljö- och riskfaktorer i kapitlet "Allmänna intressen".

RIKTLINJER FÖR HAMRÅNGEBYGDEN

Riktlinjer som presenteras nedan gäller för utveckling av Hamrångebygden. Utöver dessa gäller de riktlinjer som redovisas i kapitlet "Allmänna intressen".

Bostäder

I Hamrångebygden ska ny bostadsbebyggelse i första hand ske som:

- komplettering till och förtätning av befintlig bebyggelse inom Bergby och Norrsundets tätorter
- kompletteringar i befintliga bymiljöer med närhet till kollektivtrafik
- komplettering av befintlig bebyggelse i vattennära lägen (LIS-områden).

Kulturmiljö

- Särskilt värdefulla kulturmiljöer och byggnader ska skyddas och värnas vid detaljplanering. Se "Kulturmiljöprogram för norra, södra och västra kommundelarna".
- Öppna odlingslandskap i de dalgångar som omger Bergby ska värnas.

Natur, grönska och rekreation

- Värdefulla natur och rekreationsområden ska värnas och ges möjlighet för utveckling.
- Värna i planeringen de tätortsnära grönområden, gröna stråk och kilar för rekreation.
- Större orörda områden och strandsträckor ska lämnas orörda för att värna strandskydd, grönstråk och allmänhetens tillgång till vattnen.
- Ta vara på de höga natur- och rekreationsvärden som finns i bygden genom utveckling av befintliga naturreservat.
- Näsets och Fjärdöns höga natur- och rekreationsvärden bör skyddas genom naturreservatsbildning.

Infrastruktur

- Ny regional tågstation, motorväghållplats och pendlarparkering föreslås i Hagsta, varvid gång- och cykelvägnät bör anläggas till stationsläget.
- Nya gång- och cykelvägar bör anläggas mellan orterna Bergby, Hamrångefjärden och Norrsundet.
- Ny gång- och cykelväg bör anläggas mellan Bergby skola och Bergby centrum.
- Småbåtshamnen i Norrsundet ska ges möjlighet till utveckling.

Verksamheter

Etableringar av industri hänvisas i första hand till redan ianspråktagen mark på exempelvis Norrsundets industri- och hamnområde. I andra hand ges verksamhetsområdet vid Norrsundets hamn- och industriområde möjlighet att utvecklas i västlig riktning.

Centrum och mötesplatser

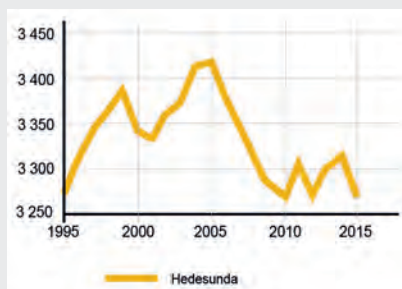
- Centrum- och servicefunktioner samlas i huvudsak i centrala stråk i Bergby längs Vjivägen - Totravägen och i Norrsundet längs Järnvägsgatan - Skolgatan.
- Utveckla Bergbys och Norrsundets centrum som mötesplatser.



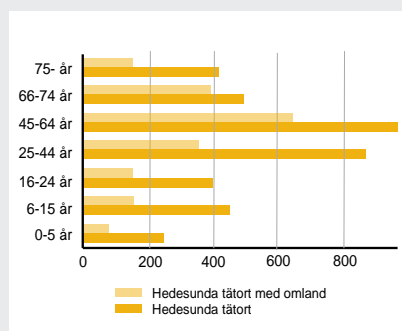
ORTSFÖRDJUPNINGAR

Om Hedesunda

Invånare: cirka 1 780 personer är boende i tätorten Hedesunda. I omlandet kring Hedesundabygden bor ytterligare 900 personer. Största åldergrupperna är mellan 45- 64 år (25 %) och 65 år och äldre (24 %). 6,6 % är födda utanför Sverige (2016).



Befolkningsutveckling 1995 - 2015 i Hedesundabygden - Grååsen



Befolkningens åldersfördelning, 2016.

Förvärvsarbetande: 81 % av befolkningen i åldern 20- 64 år förvärvsarbetar (2015).

Eftergymnasial utbildning: 11 % män, 25 % kvinnor (2015).

Offentlig service: Hedesunda skola f-6, förskola, vård- och omsorgsboendet Ängslyckan.

Boendeformer: 76 % av befolkningen bor i småhus, 19 % i flerbostadshus och ca 5 % i övriga boendeformer (2015).

Statistik: Statistiska centralbyrån, OSDB (AM101) och Gävle kommuns kommunledningskontor.

Bebyggelse och kulturmiljö

Befintlig bebyggelse och struktur

Hedesundas historia som utpräglad jordbrukssamhälle gör sig påmind genom bebyggelsens karaktär, med även hur det omgivande åkerlandskapet tränger in i orten och skapar vackra utblickar. Hedesunda tätort har en småstadsbetonad prägel, den upplevs som sammanhållen och relativt tät, trots att bebyggelsen överlag är låg med en majoritet av småhusbebyggelse i en till två våningar.

På åsen som löper i nord-sydlig riktning längs östra Hedesunda ligger bland annat missionskyrkan, Hedesunda skola, biblioteket och vattentornet. Missionskyrkan och vattentornet är så pass höga att de blir framträdande och fungerar därför som landmärken. Det som uppfattas som identitetsskapande bebyggelse för Hedesunda, och som särskiljer orten från andra, är den integrerade äldre jordbruksbebyggelsen som gör ortens historia närvarande.

Kulturmiljövården

Delar av Hedesunda utgör riksintresse för kulturmiljövården tack vare dess karaktär som odlingslandskap i förhistorisk centralbygd, med både forn lämningar och bebyggelse knutna till gamla kommunikationsleder. Här finns stenåldersboplatser, gravfält från såväl äldre som yngre järnålder och järnframställningsplatser på åsen i Dalälven. Det finns även rester av pågående våtmarksslätter utmed älven som ingår i riksintresset.

Bostäder

I Hedesunda finns det få lägenheter jämfört med andelen småhus. I Hedesunda bodde 2015 ca 76 % av ortsborna i småhus, 19 % i flerbostadshus och ca 5 % i övriga boendeformer.

För att ge möjlighet för boende under livets olika skeden behövs ett utbud av blandade bostadstyper, upplåtelseformer och bostäder med god tillgänglighet. Särskilt viktigt är att serviceorterna kan erbjuda ett varierat utbud av bostäder.

Service och verksamheter

Hedesunda har ett relativt stort utbud av service, både offentlig och kommersiell. Utbudet är viktigt både för orten och för ett större omland. Serviceutbud, mötesplatser och centrumfunktioner är främst lokaliserade längs Södra Gälevägen med exempelvis hälsocentral, dagligvaruhandel, Folkets hus, skola, bibliotek, restauranger och kollektivtrafik.

Arbetet med att stärka centrum och öka trafiksäkerheten för gående och cyklister har pågått under perioden 2014- 2015. En ny gång- och cykelväg har byggts längs Södra Gälevägen och en ombyggnad har skett av Hedesunda torg.

Ca 600 personer arbetar inom Hedesunda tätort med omland. De största näringarna är tillverkning, utvinning, jord- och skogsbruk, vård och omsorg samt transporter.

Verksamheter

Området kring Bojepps, riksväg 56 och riksväg 509 är idag planlagt för industri. Störande och transportintensiva etableringar ska i första

HEDESUNDAS STARKA OCH SVAGA SIDOR

Hedesundas starka och svaga sidor samt utvecklingsmöjligheter har analyserats i en förenklad SWOT-analys. I en SWOT-analys identifieras ortens styrkor/kvaliteter, svagheter/brister och faktorer som kan påverka orten utifrån i form av möjligheter/målbilder och hotbilder (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats).

Styrkor

- Brett och nära serviceutbud
- Vackra omgivning, odlingslandskap och Dalälven
- Egenföretagande

Möjligheter

- Skapa attraktiva boendemiljöer
- Utveckla näringslivet
- Förbättra kommunikationer

Svagheter

- Smalt bostadutbud - övervägande småhus
- Saknas gång- och cykelvägar
- Brist på allmänna platser

Hot

- Ekonomi - för höga kostnader och risktagande för nyproduktion av bostäder
- Minskad befolkning ger minskad servicenivå
- Minskade arbetstillfällen lokalt
- Minskat kollektivtrafikutbud

Läs vidare

i planeringsunderlaget
Ortsanalys för Hedesunda

Utdrag från "Ortsanalys för Hedesunda".

hand hänvisas till området. Behov finns av fler industritomter och utökad planläggning för verksamheter i anslutning till riksväg 56 och Bojepsområdet.

Ett centralt befintligt verksamhetsområde vid riksväg 509 och befintlig dagligvaruhandel är intressant att utveckla med fler icke störande verksamheter som vill ligga närmare bostadsbebyggelse och service. Detaljplanering pågår för utvidgning av verksamhetsområdet.

Området på Ön är viktig för besöksnäringen vid Dalälven. Norr om campingområdet pekas ett LIS-område ut för utveckling av ytterligare verksamheter kopplat till besöksnäringen. Se även kapitlet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen".

För näringslivets utveckling i Hedesunda är det viktigt att inte enbart titta på attraktiva lägen för verksamheter utan ta ett helhetsperspektiv: attraktiva livsmiljöer, god kommunikation, vägar, kollektivtrafik och bredband. Här är även de LIS-områden som pekas ut för verksamheter och bostäder viktiga, då de möjliggör bostadsbyggande och verksamheter i attraktiva strandnära lägen.

Ny bebyggelse i attraktiva lägen

Hedesunda har stora möjligheter att utvecklas som serviceort och attraktiv boende- och verksamhetsort med förankring i sin historia som jordbruksbygd och i vackra miljöer vid Dalälven. I Hedesunda föreslås ny bebyggelse skapas genom förtätning i centralorten, genom varsam komplettering i befintliga bebyggelse-



Värdefulla kulturmiljöer i Hedesunda.



Lokalgata i Hedesunda.

miljöer och i vattennära lägen vid Fäbodsjön och Dalälven.

Nya tomter för bostäder och verksamheter i Hedesunda centralort

Hedesundas karaktär med centrerad bebyggelse och omgivande öppna odlingslandskap ska bevaras. Orten föreslås i första hand växa inåt, där större sammanhängande jordbruksmark utanför ortsgränsen lämnas orörd och åsen värnas som värdefullt område för närrecreation. På sikt eller vid större etableringar kommer ny mark utanför befintliga bebyggda områden att behöva tas i anspråk för ny bebyggelse.

Hedesundas roll som serviceort innebär att orten utöver bostäder behöver inrymma en mängd olika servicefunktioner och mötesplatser samlade centralt i närheten till Södra Gälevägen.

Ny bebyggelse bör i första hand ske som förtätning inom orten. Förtätning kan ske genom att omvandla befintliga fastigheter och byggnader till annan användning, eller bygga på lucktomter inom bebyggelseområdet.

Tomter på planlagd mark

Största delen av marken i centrala Hedesunda är detaljplanelagd och inom orten finns 25 olika gällande detaljplaner. Det finns planberedskap för bebyggelseutveckling i äldre detaljplaner genom:

H.B.1 "Norrkroksvägen"

I området finns ett 15-tal obebyggda planlagda småhustomter. Kommunal ägd mark och privat ägdmark.

H.B.2 "Stationsvägen"

Planlagd mark för flerfamiljshus i två våningar intill vård- och omsorgboendet Ängslyckan. Kommunal ägd mark.

H.B.3 "Åsvägen"













Planlagd mark för tre småhustomter. Privat mark.

H.B.4 "Åbrovägen"

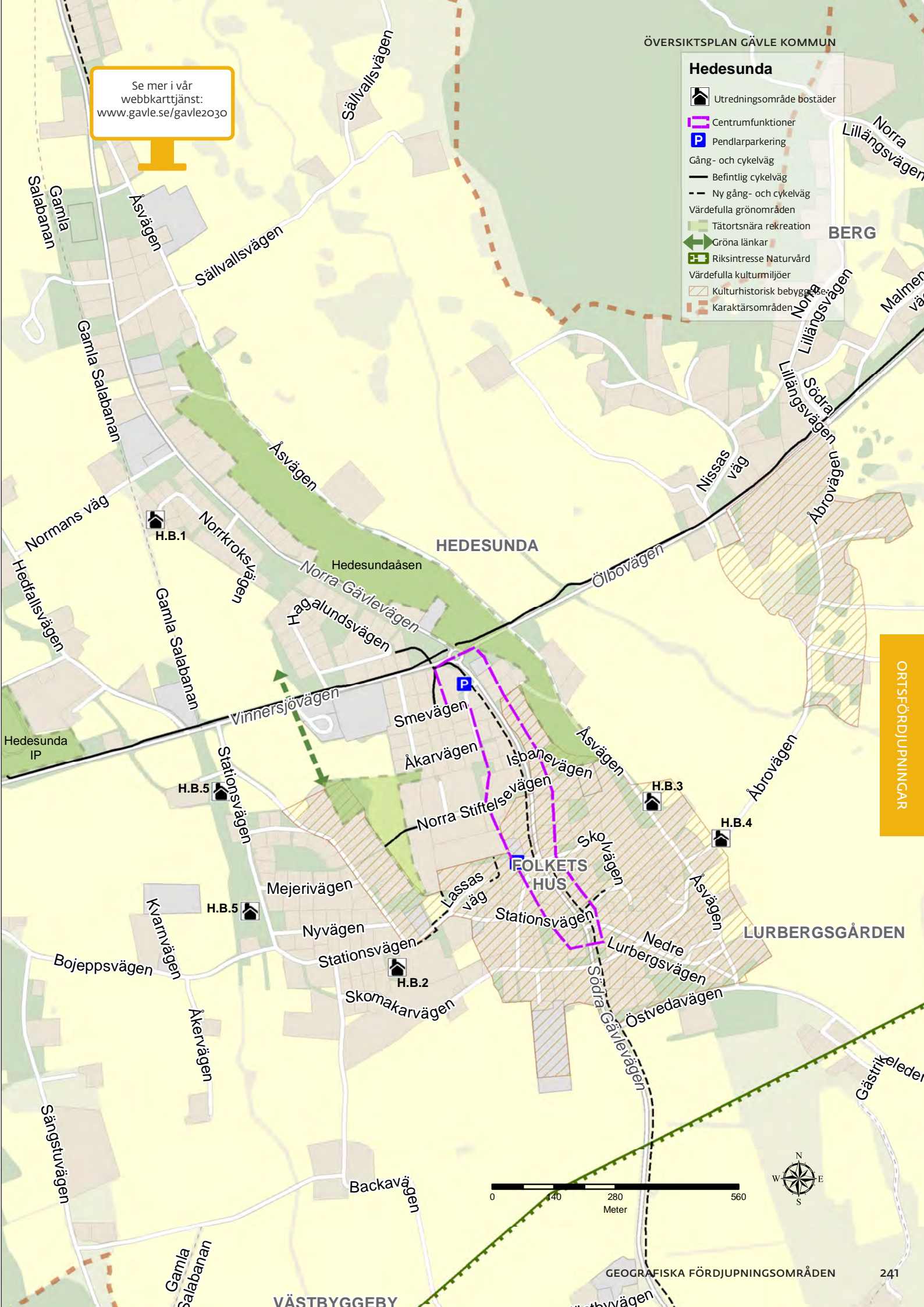
Planlagd mark för ca 12 småhustomter. Privat mark.

Utredningsområden för bostäder och verksamheter
Översiktsplanens riktlinjer innebär att brukningsvärd jordbruksmark undantagsvis ska kunna tas i anspråk för bebyggelse om det krävs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, och att detta behov inte kan tillgodoses genom att annan mark.

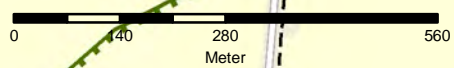
Hedesunda

-  Utredningsområde bostäder
-  Centrumfunktioner
-  Pendlarparkering
-  Gång- och cykelväg
-  Befintlig cykelväg
-  Ny gång- och cykelväg
-  Värdefulla grönområden
-  Tätortsnära rekreation
-  Gröna länkar
-  Riksintresse Naturvård
-  Värdefulla kulturmiljöer
-  Karaktärsområden

Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030



ORTSFÖRDJUPNINGAR



I avvägningen mellan Hedesundas möjlighet att utvecklas och andra intressen, föreslås delar av den insprängda jordbruksmarken kunna nyttjas för ny bebyggelse. Väsentliga samhällsintressen som gynnar Hedesundas utveckling bedöms vara byggnation av bostäder, offentlig service som förskola, skola, vård- och omsorgsboende, samt utveckling av näringslivsverksamhet. Det är viktigt att området inte byggs igen helt utan att grönstråk och siktlinjer bevaras ut mot den öppna jordbruksmarken som omger orten. Riktlinjer för prioriteringsgrunder för exploatering ska följas med krav på framtagande av lokaliserings- och konsekvensanalys.

Utöver planlagda områden för ny bebyggelse föreslås nya utredningsområden vid:

H.B.5 "Stationsvägen"

Längs Stationsvägen söder och norr om gamla stationsbyggnaden föreslås ett mindre antal småhustomter. *Beaktande: jordbruksmark (betesmark), karaktärsområde Kulturmiljöprogrammet.*

H.V.1 "Bojepsområdet"

Utveckling av befintligt verksamhetsområde. Störande och transportintensiva etableringar ska i första hand hänvisas till området. Behov finns av fler industri- tomter och utökad planläggning för verksamheter i anslutning till riksväg 56 och Bojepsområdet. *Beaktande: delvis utpekad som karaktärsområde i kulturmiljöprogrammet, utredning kring vatten- och avloppsanslutning behövs.*

Nya tomter för bostäder och verksamheter i befintliga bebyggelsemiljöer med närhet till kollektivtrafik

Utanför centralorten kan ny bebyggelse varsamt infogas i de äldre bymiljöerna som ligger i anslutning till kollektivtrafikstråken, exempelvis Ölbo. I byarna finns möjlighet att skapa vackra attraktiva tomter i skogsbyn med utblick över det öppna landskapet. Här finns även möjlighet att kombinera boende med olika former av djurhållning och verksamheter, exempelvis hästar.

Nya tomter för bostäder och verksamheter i vattennära lägen

Längs Dalälven finns befintlig planberedskap i Gamleviken och Östveda för att kunna skapa vattennära tomter för bostadsbebyggelse genom:

H.B.6 "Gamleområde"

Småhusbebyggelse, ca 48 tomter, i anslutning till befintligt fritidshusområde vid Gamleviken.

H.B.7 "Östveda"

Småhusbebyggelse, ca fem tomter, i anslutning till befintlig bebyggelse.

Utredningsområden för bostäder och verksamheter För att kunna erbjuda bostadsbebyggelse i vattenlägen föreslås nya områden på Ön, norr om Ålbo, Kågbo och i Hällskog. Områden för verksamhetsutveckling föreslås på Ön och vid Hadeholm. Områdena ligger delvis inom strandskyddsområde och är därför utpekade som områden för Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS).

H.B.8, LIS 7 "Fäbodsjön"

Komplettering av befintlig bebyggelse med mindre grupp med friliggande småhusbebyggelse. *Beaktande: detaljplaneläggning krävs, hänsyn till landskapsbild, natur-, friluftsliv- och kulturmiljövärden, strandskydd.*

H.B.10, LIS 8 "Ålbo"

Friliggande småskalig småhusbebyggelse längs Gysingevägen mellan Ålbo och Böle/Vretas. *Beaktande: detaljplaneläggning krävs, hänsyn till landskapsbild, jordbruksmark, fornlämningar, natur-, friluftsliv- och kulturmiljövärden, strandskydd.*

H.B.11, LIS 9.1 "Ön"

Komplettering av befintlig bebyggelse med friliggande småhusbebyggelse. *Beaktande: detaljplaneläggning krävs, hänsyn till landskapsbild, fornlämningar, natur-, friluftsliv- och kulturmiljövärden, strandskydd.*

H.V.2, LIS 9.2 "Ön"

Komplettering av mark för verksamheter inom besöksnäring i anslutning till befintligt verksamhetsområde för camping. *Beaktande: detaljplaneläggning krävs, hänsyn till landskapsbild, fornlämningar, natur-, friluftsliv- och kulturmiljövärden, strandskydd och befintlig verksamhet.*

H.V.3, LIS 10 "Hadeholm"

Utveckling av verksamheter inom besöksnäring. *Beaktande: detaljplaneläggning krävs, hänsyn till landskapsbild, fornlämningar, natur-, friluftsliv- och kulturmiljövärden, strandskydd.*

H.B.12, LIS 11 "Hällskog"

Komplettering med friliggande småhusbebyggelse i anslutning till befintliga fritidshus. *Beaktande: detaljplaneläggning krävs, hänsyn till landskapsbild, natur-, friluftsliv- och kulturmiljövärden, strandskydd.*

Infrastruktur

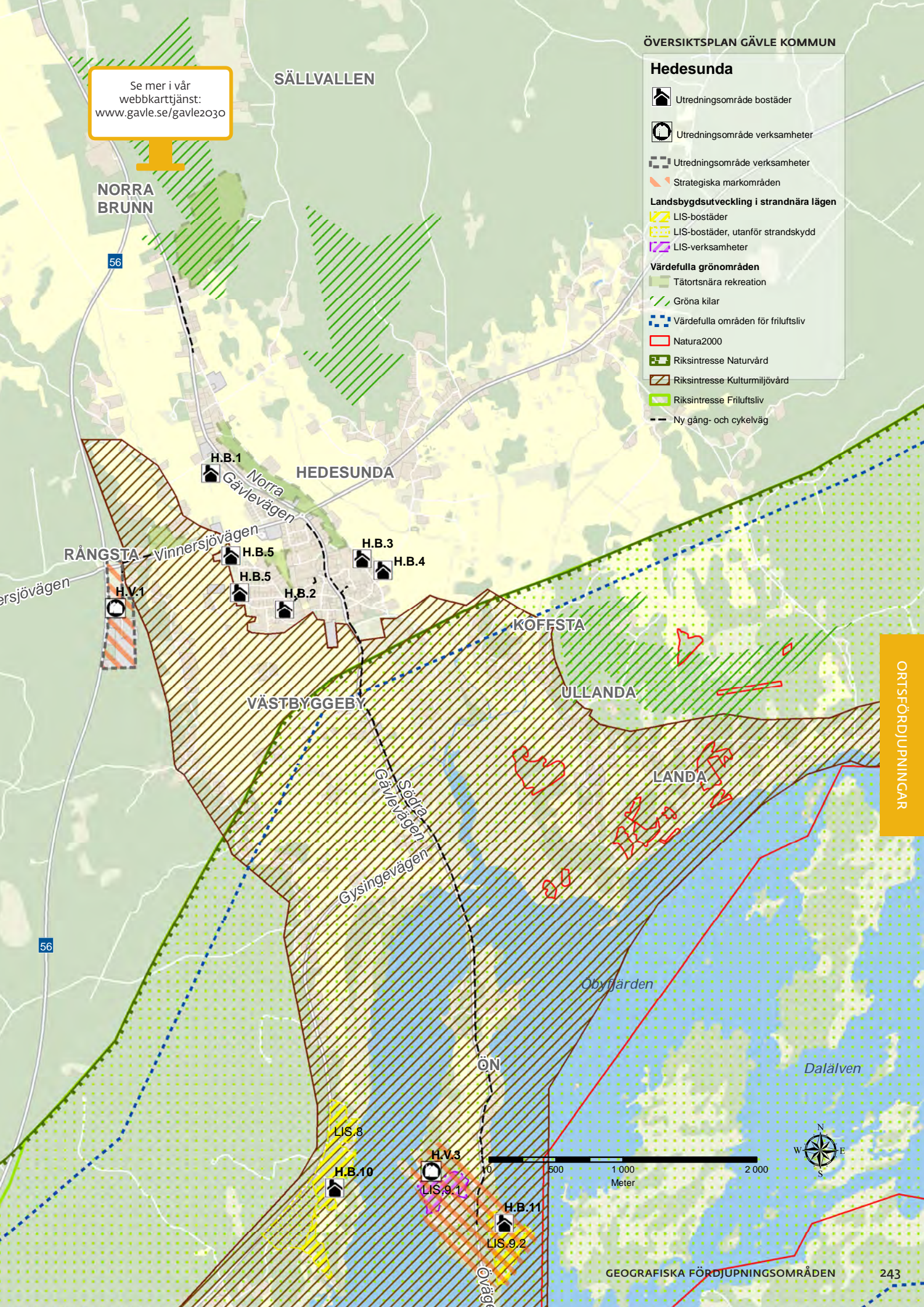
Gatustruktur

Väster om Hedesunda går riksväg 56 som sträcker sig i nord-sydlig riktning. Vinnarsjövägen korsar riksväg 56 och leder in till Hedesunda tätort, varefter den övergår i Ölbovägen. För att ta sig till de centrala delarna av Hedesunda fungerar Södra Gävlevägen som en huvudgata, och det är längs den vägen som större delen av servicen i orten finns samlad. Södra Gävlevägen fortsätter förbi centralorten söderut och förbinder Ön med fastlandet. Bostadsgatorna inne i centralorten har en småskalig karaktär där de flesta saknar trottoar.

Hedesunda

-  Utredningsområde bostäder
-  Utredningsområde verksamheter
-  Utredningsområde verksamheter
-  Strategiska markområden
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen**
 -  LIS-bostäder
 -  LIS-bostäder, utanför strandskydd
 -  LIS-verksamheter
- Värdefulla grönområden**
 -  Tätortsnära rekreation
 -  Gröna kilar
 -  Värdefulla områden för friluftsliv
 -  Natura2000
 -  Riksintresse Naturvård
 -  Riksintresse Kulturmiljövård
 -  Riksintresse Friluftsliv
 -  Ny gång- och cykelväg

Se mer i vår
webbkarttjänst:
www.gavle.se/gavle2030



ORTSFÖRDLJUPNINGAR



Gång- och cykelvägar

Längs Ölbovägen och Vannersjövägen löper gång- och cykelvägar som knyter ihop Berg och Ölbo med Hedesunda centralort. Dessa är separerade från bilvägen med belysning vid sidan av cykelvägen. Längs Södra Gävlevägen finns en gång- och cykelväg fram till Hedesunda torg och skolan. Söderut till Öns olika besöksmål och friluftsområden saknas gång- och cykelväg.

Ny gång- och cykelväg föreslås längs Södra Gävlevägen ner mot Öns olika besöksmål och friluftsområden.

Kollektivtrafik

Genom Hedesunda går två busslinjer, 48 och 49. Länsbussarna stannar på två hållplatser i de centrala delarna, Hedesunda busstation och Hedesunda-rondellen. Linje 49 fortsätter mot Ölbo och Berg, och linje 48 fortsätter norrut längs Norra Gävlevägen. Linje 49 har betydligt fler avgångar än linje 48 som enbart har sju avgångar på vardagar, medan linje 49 har 16 avgångar. Bussresan tar 46 minuter mellan Gävle och Hedesunda.

Större delen av Hedesundas befolkning har mindre än 300 meter till en busshållplats. Småhusområdet i västra Hedesunda och delar av småhusområdet norr om Vannersjövägen, samt delar av den äldre villabebyggelsen i sydöst, har dock mer än 300 meter till närmaste busshållplats.

Natur, grönstruktur och rekreation

Naturmiljö och rekreation

I Hedesunda finns ingen anlagd grönska, såsom alléer och trädtrader i gaturummen och det är brist på anlagda parker. Trots det uppfattas Hedesunda som grönt, vilket beror på trädgårdarnas grönska och kontakten med omkringliggande åkerlandskap. Den omkringliggande åkermarken flikar in i orten, vilket skapar en stark kontakt med odlingslandskapet med vackra utblickar. I kontrast till åkerlandskapet finns den tallskogsdominerade naturmarken uppe på åsen. Åsen är viktigt ur närrekreationssynpunkt då det råder brist på parker och offentliga platser.

Dalälven och Ön är ett värdefullt natur-, kulturmiljö- och rekreationsområde. Området längs Dalälven är av riksintresse för både naturvård och kulturmiljö- och rekreationsvård samt kommunens enda riksintresseområde för friluftsliv.

På Ön finns flera viktiga besöksmål för de boende och för besökare, som festplatsen, Åsudden, Ögården, Sandsnäsbadet och Skaparbyn.

Tätortsnära grönska

Det finns inga stora anlagda offentliga parker i Hedesunda,

utan enbart små platsbildningar, exempelvis bänken under trädet vid torget och bänkarna runt brunnen vid banken. Den tydligaste platsbildningen i Hedesunda är torget vid korsningen Södra Gävlevägen och Skolvägen. Handelscentrumet har legat kring detta torg de senaste 150 åren.

En närpark med lekplats finns i de västra delarna av Hedesunda, mitt i småhusbebyggelsen, mellan Mejerivägen och Rångstavägen. Parken har en halvprivat karaktär och består av en större sammanhängande gräsyta med två fotbollsmål, samt en nyare lekplats med färgglada och moderna lekredskap för alla åldrar. Parken har olika slags ytor för lek, vilket är viktigt då det finns begränsat med allmänna lekplatser i orten.

Värdefulla grönområden och besöksmål:

- Dalälven är ett värdefullt område för friluftsliv, naturvård och besöksnäring. Området är av riksintresse för naturvård, friluftsliv, turism och rörligt friluftsliv.
- Ön är ett värdefullt rekreationsområde med höga natur- och kulturmiljövärden. På Ön finns flera viktiga besöksmål för de boende och för besökare, som festplatsen, Åsudden, Ögården, Sandsnäsbadet och Skaparbyn.
- Idrottsområdet och spårområdet.
- Området på Hedesundaåsen är ett värdefullt område för närrekreation i skogsmark.

Teknisk försörjning

Hedesunda centralort försörjs genom kommunalt vatten och avlopp. Ortens vattentäkt är Hedesundaåsen vilken är en del av Gävle-Valboåsen. Det finns inga ytterligare vattentäkter som nyttjas idag. Kapaciteten för vatten och avlopps-försörjningen är god och bedöms kunna möjliggöra en utbyggnad. De mindre orterna runt Hedesunda förses till största delen av enskilda vatten- och avlopps-lösningar.

Miljö- och riskfaktorer

Området runt Hedesunda tätort består av jordbruksmark och är präglad av aktiva jordbruk. Se prioriteringsgrunder för exploatering i kapitlet "Allmänna intressen" för avvägningar mellan exploatering och jordbruksmark. En stor del av centrala Hedesunda, längs Gävlevägen, ligger inom sekundärt skyddsområde för vattentäkt. I kapitlet "Naturresurser" anges riktlinjer för exploatering på vattentäkter. Ny exploatering och åtgärder får inte medföra risk för förorening av kommunens vattentäkter eller minska tillgången på grundvatten i tåkten. Se riktlinjer för "Miljö- och riskfaktorer" i kapitlet "Allmänna intressen".

RIKTLINJER FÖR HEDESUNDA

Riktlinjerna som presenteras nedan gäller för utvecklingen av Hedesunda. Utöver dessa gäller de riktlinjer som redovisas under "Allmänna intressen".

Bostäder

I Hedesunda ska ny bostadsbebyggelse i första hand ske som:

- kompletteringar och förtätningar inom Hedesunda centralort. Centralorten föreslås växa inåt med en blandad bebyggelse av bostäder och icke störande verksamheter. Värdefull jordbruksmark bevaras.
- kompletteringar i befintliga bymiljöer med närhet till kollektivtrafik.
- ny bebyggelse och kompletteringar i vattennära lägen.

Verksamheter

- Utveckla verksamheter inom turism och besöksnäring i vattennära lägen.
- Utveckla industriområdet Bojeppe för fler verksamheter.

Kulturmiljö

Värdefull kulturmiljö och byggnader ska skyddas och värnas. Vid detaljplanering ska skydd av miljö och byggnad ske.

Natur, grönska och rekreation

- Ta vara på de höga natur- och rekreationsvärden som finns i bygden genom utveckling av befintliga naturreservat och skydd av värdefulla områden.
- I allt planarbete ska tätortsnära grönområden, gröna kilar och gröna stråk värnas.
- Behåll och utveckla idrottsplatsen och spårområdet.
- Stärk rekreationsmöjligheter och kulturmiljön på Ön.
- Öka tillgängligheten till Dalälven och möjligheten till friluftsliv, fiske och vattennära rekreation.

Infrastruktur

Förbättra möjligheten att ta sig med cykel från Hedesunda till badplatsen och festplatsen på Ön.

Mötesplatser och centrum

Centrum- och centrumfunktioner samlas i huvudsak längs Södra Gävlevägen.

Del C

Konsekvensbeskrivning av översiktsplanen

Sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivning och
hållbarhetsbedömning

Sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivning och hållbarhetsbedömning

Hållbar utveckling

Begreppet Hållbar utveckling beskrevs i Bruntlandrapporten år 1987 som en "utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov".

En hållbar utveckling beskrivs ofta bestå av tre delområden: social hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och ekologisk hållbarhet. När dessa tre samverkar nås en hållbar utveckling. Gävle definierar i "Grundsyn Hållbarhet", antagen år 2013 att:

Den *sociala dimensionen* är målet om det goda livet för alla.

Den *ekonomiska dimensionen* är ett medel för att uppnå det goda livet.

Den *ekologiska dimensionen* är ramen för målet och medlen.

Så här illustreras sambanden mellan de olika dimensionerna "Grundsyn Hållbarhet".



Nedan redovisas en sammanfattning av en hållbarhetsbedömning gjord av översiktsplanen utifrån social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet samt en beskrivning kring de miljökonsekvenser som översiktsplanens mål, strategier och riktlinjer kan innebära. Texten är ett utdrag från "Miljökonsekvensbeskrivning för Översiktsplan Gävle kommun", Ramböll AB, 2017. Hela dokumentet finns även med som bilaga till översiktsplanen.

Redovisning av alternativ

I nollalternativet beskrivs hur utvecklingen bedöms ske i Gävle kommun om ny översiktsplan inte antas. Gävle kommun har 15 översiktsplaner som kommer att styra utvecklingen i kommunen enligt nollalternativet. Planeringsbefolkningsmängden för nollalternativet är 102 000 invånare år 2025, vilket innebär en befolkningsökning runt 600 nya invånare/år.

I planförslaget föreslår Gävle kommun att befintliga översiktsplaner som bedömts inaktuella utgår och ersätts av ny översiktsplan för Gävle kommun respektive gällande Översiktsplan Gävle stad 2025. Planförslaget medför att befolkningen i Gävle kommun kan öka till 120 000 invånare år 2030 och till 150 000 invånare år 2050. Det motsvarar ungefär 1375 nya invånare/år fram till 2030 – alltså mer än det dubbla mot nollalternativet.

Planförslagets övergripande riktning för bebyggelse-utveckling innebär att byggandet till övervägande del koncentreras till Gävle stad samt i orterna Valbo, Forsbacka, Furuvik och Norrlandet. Mindre bebyggelseutveckling sker även i Hedesunda och Bergby samt i omkringliggande landsbygd.

Huvudsakliga miljökonsekvenser

Planalternativet medför exploatering i huvudsak i anslutning till Gävle stad samt serviceorter. Detta ger ett i huvudsak samlat markanspråk och att negativa effekter av utspridd bebyggelse i mångt och mycket kan undvikas.

Gällande de markanspråk som redovisas på karta i översiktsplanen kan en del ge upphov till stora eller mycket stora, negativa lokala konsekvenser. Graden av konsekvens är beroende av hur kommunen prioriterar och planerar i kommande skeden.

Gällande översiktsplanens riktlinjer är det framför allt riktlinjer kring exploatering av park, natur och jordbruksmark, utveckling av kustzonen och farleder, förtätning och exploatering nära infrastruktur, omvandling av fritidsbebyggelse samt riktlinjer kring översvämningsdrabbade områden som kan ge upphov till stora eller mycket stora, negativa kommunala konsekvenser. Även här påverkas konsekvenserna i stor utsträckning av hur kommunen prioriterar och planerar i kommande skeden.

De huvudsakliga positiva miljökonsekvenser som översiktsplanens riktlinjer medför är skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer, skydd av vattentäkter, minskat markanspråk för torvtäkt och vissa verksamhetsområden, utbyggnad av gång- och cykelbanor, riktlinjer avseende uppförande av ny bebyggelse i förhållande till framtida vattennivåer samt utbyggnad av VA och LIS-områden i strategiska lägen.

De huvudsakliga negativa miljökonsekvenser som översiktsplanens markanspråk medför är att främst

vattenresurser, jordbruksmark och kulturmiljöer påverkas till följd av t.ex. ökat markanspråk för tillkommande bebyggelse då befolkningen ökar.

Den övergripande strategin för bebyggelseutveckling medför nya markbehov, till stor del genom utvidgning vid befintlig bebyggelse eller redan ianspråktagen mark i staden eller orterna, vilket är positivt.

I tabellen nedan sammanfattas miljökonsekvenserna av översiktsplanens riktlinjer, markanspråk och ut-

Tabell Sammanfattning av kommunala och lokala konsekvenser av nollalternativ och ny översiktsplan.

Tabellen sammanfattar de bedömningar av konsekvenser i kartor och tabeller som finns i de olika avsnitten av miljökonsekvensbeskrivningens kapitel 3. Miljökonsekvenser Färgerna redovisar graden av konsekvens enligt teckenförklaringen under tabellen. För vissa av aspekterna kan olika riktlinjer eller markanspråk ge flera olika grader av konsekvenser. Tabellen redovisar i dessa fall en sammanvägd konsekvensbedömning av det som redovisas i de olika avsnitten av kapitel 3 Miljökonsekvenser. Där det finns risk för en konsekvens har MKB hanterat detta som en möjlig konsekvens. Det medför att konsekvenser generellt sett kan vara överskattade och att miljöpåverkan i många fall kan minskas eller undvikas via en fortsatt bra planering.

	Övergripande konsekvenser av ÖP:s riktlinjer (sammanvägt)	Lokala konsekvenser av ÖP:s markanspråk (sammanvägt)					
		Bostäder (LIS, ortsanalys)	Verksamheter (LIS, hamn, tågstopp)	Friluftsliv & turism (LIS, ortsanalys)	Kommunikationer & infrastruktur	Teknisk försörjning	Bebyggelseutveckling
Kulturmiljö	Expolatering medför påverkan på värdefullt odlingslandskap och kulturmiljöer	Förändring av och markintrång i kulturmiljöer.	Utveckling kring regionala noder, gc-stråk riskerar att påverka kulturmiljöer	Tillkommande bebyggelse och infrastruktur kring Axmarbruk, Ön	Utveckling kring regionala noder, gc-stråk riskerar att påverka kulturmiljöer	Utbyggnad av vindkraft i områden med höga kulturvärden	Utveckling i kulturmiljöer inom och i stadens utkanter samt odlingslandskapet
Naturmiljö	Exploatering medför att värdefull naturmiljö kan tas i anspråk	Planering i anslutning till värdefull naturmiljö	Utveckling av kustzonen riskerar att påverka naturvärden	Utveckling i anslutning till mycket höga naturvärden	Planering av regionala noder i anslutning till naturvärden Utbyggnad av vindkraft i områden med höga naturvärden.	Utbyggnad av vindkraft i områden med höga naturvärden.	Planerad utveckling i anslutning till tätortsnära natur samt områden med höga naturvärden
Rekreation	Utveckling av kustzonen, omvandling av fritidsbebyggelse	Utbyggnad kan påverka rekreationsområden	Ev utveckling av verksamheter i kustområdet	Positiva och negativa konsekvenser, (riktad turism, resp. LIS)	Utbyggt GC-nät ger positiva konsekvenser	Utbyggnad av vindkraft, biogas mm	Kustbandet och tätortsnära områden påverkas
Hälsa och säkerhet	Förtätning och utbyggnad av bostäder, utveckling av farleder	Intressekonfliktterritorier och ny bebyggelse	Konflikt mellan olika typer av verksamheter		Positiva och negativa konsekvenser, Hagsta, GC-vägar mm	Exploatering vid vattenresurser, av vindkraftverk, mm	Utbyggnad nära trafikleder, vattentäkter etc.
Naturresurser	Ökade bostadsbestånd, verksamheter och infrastruktur	Påverkan på jordbruksmark och vattenresurser	Anspråktagande av jordbruksmark och grundvattenresurser	Tillkommande bebyggelse och infrastruktur	Verksamheter och infrastrukturers placering	Konsekvenser beroende av tillkommande bebyggelse	Jordbruk- och skogsmark, vattentäkter påverkas av utvecklingen
Klimat-anpassning	Planering av exploatering i förhållande till klimataspekten	Utbyggnad i riskområden för översvämning	Översvämningskänsliga områden	Exploatering i riskområden för översvämning		Häftiga skyfall, översvämnningar	Ökad andel hårdgjorda ytor, försämrad dagvattenhantering

Mycket stora negativa konsekvenser	Stora negativa konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser	Små negativa konsekvenser	Mycket små (försumbara) konsekvenser	Positiva konsekvenser
------------------------------------	-----------------------------	--------------------------------	---------------------------	--------------------------------------	-----------------------

byggnadsstråk. Tabellen är en sammanfattning av konsekvensbedömningar i kartor och tabeller som finns i miljökonsekvensbeskrivningens olika avsnitt i kapitel 3.

Hållbarhetsbedömning

En hållbar utveckling ekologiskt sett bedöms stärkas av förbättrade kommunikationer, exploatering i områden som redan är delvis ianspråktagna, utbyggnad av fjärrvärme och fjärrkyla baserat på förnybart bränsle, möjliggörande av vindkraft och solfångare. En hållbar utveckling ekologiskt sett bedöms motverkas av markanspråk för och drift av vindkraft (kollisionsrisk för flygande arter), markanspråk nära hav eller vattenmiljöer samt exploatering av jordbruksmark.

En hållbar utveckling socialt sett bedöms stärkas av förbättrade kommunikationsmöjligheter, utveckling enligt ortsfördjupningarna, utbyggnad av gång- och cykelbanor samt vissa av LIS-områdena.

En hållbar utveckling ekonomiskt sett bedöms stärkas av förbättrade kommunikationer, exploatering i områden som redan är delvis ianspråktagna, förtätning av staden, attraktiva områden för företagande, LIS-områden vid kusten och möjliggörande av vindkraft.

En hållbar utveckling ekonomiskt sett bedöms delvis motverkas av vissa LIS-områdens (för bostäder) avstånd till infrastruktur, allmän service mm.

Bebyggelseriktningen innebär en förtätning av staden och tillväxt av serviceorterna. En utveckling koncentrerad till redan bebyggda områden som ligger i anslutning till befintlig infrastruktur samt med kopplingar till angränsande kommuner är positivt ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv.

Även om översiktsplanen stärker de övergripande målen om en hållbar utveckling är det inte säkert att man når dit. För att utvecklingen ska gå åt rätt håll är det av största vikt att både de övergripande målen och de planeringsbeslut som tas följs upp, utvärderas och omformuleras vid behov.

Samlad bedömning

Kommunen har via planeringsprocessen med översiktsplan och miljöbedömning föreslagit riktlinjer för och alternativa lokaliseringar för olika typer av verksamheter. Översiktsplanen är i de flesta frågor anpassad efter de högsta skyddsvärdena, riksintressen och liknande, som förekommer inom kommunen och i miljöbedömningen föreslås förslag till utredningar, åtgärder och liknande vid den fortsatta planeringen. Fortsatt planering kommer att utreda de allmänna hänsynsreglerna ytterligare och mer detaljerat studera miljökonsekvenser, alternativ, förslag till åtgärder osv. Översiktsplanen bedöms vara förenlig med de allmänna hänsynsreglerna.

Riksintressen enligt Miljöbalkens kapitel 3 och ekologiskt

särskilt känsliga områden bedöms inte beröras av riktlinjer eller markanspråk. Däremot kan riksintresse för dricksvattenförsörjning för Gävle-Valboåsen och grundvattenförekomster, komma att beröras och ska tas i beaktande. Även jordbruksmark kan komma att beröras av exploatering med stöd av översiktsplanen. En sådan exploatering är acceptabel för väsentliga samhällsintressen som infrastruktur, energiförsörjning och liknande. Kommunens prioriteringsgrunder samt riktlinjer för kompensationsåtgärder vid exploatering av jordbruksmark innebär att översiktsplanen är förenlig med hushållningsprinciperna i miljöbalkens kapitel 3.

Exploatering med stöd i översiktsplanens riktlinjer kan påverka riksintressen. Såvida exploateringen gäller utveckling av befintliga tätorter, och andra lämpliga alternativ saknas av exploateringen, strider den inte mot miljöbalken. Översiktsplanen bedöms därför vara förenlig med hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens kapitel 4.

Då riktlinjerna i översiktsplanen är övergripande och generella kan påverkan på miljö kvalitetsnormer inte bedömas i detalj i detta skede. Om riktlinjerna följs bedöms utvecklingen föras åt rätt håll och överensstämma med gällande MKN.

Översiktsplanens riktlinjer medför i de flesta fall en förbättring jämfört med nollalternativet gällande de nationella miljö kvalitetsmålen. Tre mål riskerar dock att påverkas negativt; Myllrande våtmarker, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap. Det är framförallt exploatering eller riktlinjer kring LIS, vindkraft och bebyggelse på jordbruksmark som bedöms medföra att målen riskerar att motverkas..

MKB:s påverkan på översiktsplanen

Syftet med miljöbedömning och MKB är att integrera miljöaspekter i planarbetet så att en hållbar utveckling främjas. För att integrera miljöaspekterna i planen har arbetet med MKB skett parallellt med planarbetet. Gävle kommun och Ramböll har ingått i en projektgrupp. Arbetet med MKB har också stämts av med länsstyrelsen.

Målsättningen har varit att miljöbedömningen ska påverka planens utformning, men det har i alla frågor inte varit möjligt. Åtgärder som rekommenderas i fortsatt planering utöver översiktsplanens redovisas under separat rubrik och ingår inte i konsekvensbedömningen.

Bland annat följande åtgärder har inarbetats i översiktsplanen tack vare miljöbedömningen:

- Grönstrategi samt plan för biologisk återställning för vatten.
- Riktlinjer för lokaliseringsstudier i samband med prioriteringsgrunder för exploatering av jordbruksmark.
- Riktlinjer för kompensationsåtgärder för ianspråktagande av park, naturvärden och jordbruksmark.
- Naturvärdesinventering ska genomföras inför

- detaljplanering av LIS-områden.
- Säkerställande av fri rörlighet längs strandzonen för fyra LIS-områden.
- Riktlinjer och förtydliganden på karta avseende tätortsnära rekreation.
- Förtydliganden om trafikbuller samt industri- och annat verksamhetsbuller.
- Säkra uppställningsplatser ska finnas längs alla rekommenderade vägar för transport av farligt gods.

- Översvämningsskartering kompletterad samt förtydliganden om bebyggelse och anpassning till framtida klimatförändringar.

I antagandehandlingen av översiktsplanen har flera förtydliganden av riktlinjer, strategier m.m. gjorts som överensstämmer med föreslagna åtgärder i MKB. En del av åtgärderna redovisas som förslag till fortsatt arbete i översiktsplanen samt finns i genomförandeplanen.

Tabell Samlad bedömning av översiktsplanens uppfyllande av social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet sett ur ett i landsbygd- och stadsmiljöperspektiv samt bebyggelseutveckling.

Kategori	Övergripande mål/strategi för en hållbar utveckling	Nollalternativ		Översiktsplan		
		land	stad	land	stad	BU*
Socialt	Socialt hållbara livsmiljöer med goda uppväxtvillkor					
	Trygga och tillgängliga boendemiljöer med närhet till grönområden, plats för lek mm					
	Värna om tillgången till tätortsnära grönska					
	Varierade bostadsformer, funktionsblandning och kulturutbud					
	Offentliga miljöer med fokus på tillgänglighet och trygghet					
	Bebyggelseutveckling på platser med närhet till god kollektivtrafik och service					
Ekonomiskt	Väl fungerande och hållbara kommunikationer					
	Smidiga och effektiva bytespunkter					
	Teknisk infrastruktur utvecklas inom de övergripande bebyggelseriktningarna					
	Goda förutsättningar för företagande inom många olika branscher och näringar					
	Tät, attraktiv och funktionsblandad stad					
	Strategiska markområden i närområdet till knutpunkter för infrastruktur utvecklas					
Ekologiskt	Värna och hushålla med naturresurser utan att äventyra kommande generationer					
	Jordbruk, värdefull mark- och vatten, närmatur och biologisk mångfald värnas					
	Hälsosamma livsmiljöer					
	Förorenad mark saneras, miljövänliga material väljs, låg energiförbrukning					
	Skapa förutsättningar för ökad förnybar energiproduktion					
	God kollektivtrafik, omställning till hållbart resande, smidiga bytespunkter					

*BU = Bebyggelseutveckling

Motverkar målet i hög grad	Motverkar målet	Berör inte målet	Medverkar till målet	Medverkar till målet i hög grad
----------------------------	-----------------	------------------	----------------------	---------------------------------

Del C

Genomförande av översiktsplanen

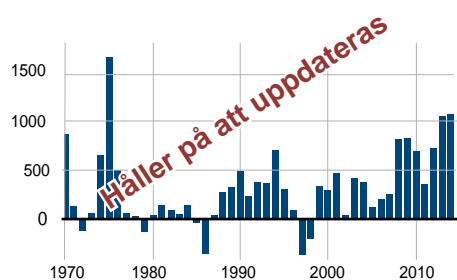
Genomförande av översiktsplanen

Genomförande av översiktsplanen

Översiktsplanen presenterar en framtidsbild som motsvarar Gävle kommuns målsättning hur kommunen ska utvecklas fram till år 2030 och med utblick mot år 2050. För att förverkliga översiktsplanen krävs att hela organisationen tar ett gemensamt ansvar för att uppnå målen. Det krävs en stark samverkan mellan nämnder, förvaltningar och bolag så att prioriteringar och investeringar sker på ett samordnat, strategiskt och målinriktat sätt med långsiktigt perspektiv. För att lyckas krävs förutom samverkan inom kommunen, även dialog och samverkan med medborgare, liksom nära samarbete med organisationer, företag och myndigheter.

Målbild

Översiktsplanen anger att Gävle ska växa på ett långsiktigt hållbart sätt, både ur social, ekologisk och ekonomisk synvinkel. Det innebär att Gävle 2030 ska vara en av Sveriges bästa miljökommuner, erbjuda attraktiva livsmiljöer och vara en tillväxtmotor i regionen. De tre målen är nedbrutna i tio strategier, med tre strategier för respektive mål. Strategierna beskriver hur de tre övergripande målen ska uppnås. Utöver de tre övergripande hållbarhetsmålen finns ett befolkningsmål att Gävle ska växa till 120 000 invånare till 2030. Befolkningsstillväxten ska alltså ske inom ramen för hållbar tillväxt.



Befolkningsutveckling sedan 1970-talet fram till 2014.

Utmaningar för genomförande

För att nå målen i översiktsplanen krävs en kraftsamling. Det behövs engagemang och initiativ från många olika aktörer så som medborgare, civilsamhället, företag och myndigheter. Långt ifrån alla satsningar som behövs kommer kunna ske med kommunala medel, därför behöver arbetet drivas genom dialog och samverkan.

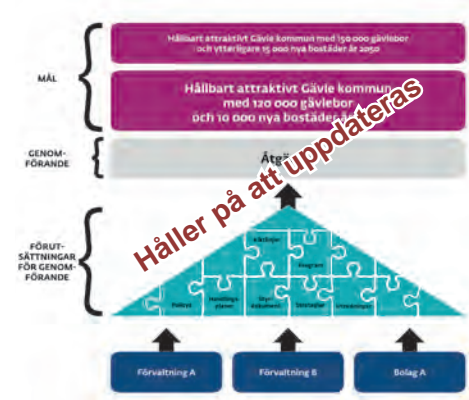
För att utveckla Gävle är det viktigt att hela kommunorganisationen tar ett gemensamt ansvar för att uppnå målen. Det innebär en stark samverkan mellan nämnder, förvaltningar och bolag så att prioriteringar och investeringar sker på ett samordnat, strategiskt och målinriktat sätt.

För att Gävle ska växa krävs att marknaden ser Gävle som en attraktiv plats. Den utveckling och utbyggnad som översiktsplanen pekar ut kommer inte att kunna initieras och drivas enbart i kommunal regi. Det behöver finnas en efterfrågan från marknaden att investera i exploateringar för både verksamheter och bostäder. För att den samhällsekonomiska nyttan ska bli så hög som möjligt är det samtidigt viktigt att exploateringarna sker samordnat med de kommunala investeringarna och utbyggnaderna. Gävle kommun behöver därför vara tydlig i vilka riktningar utbyggnaden ska ske och vilka områden som kommer att prioriteras avseende offentliga investeringar. Detta för att marknaden ska kunna reagera och exploatera i lämpliga områden. För att nå en kostnadseffektiv utbyggnad kommer det inte att vara möjligt att tillmötesgå önskemål om exploatering i områden där den kommunala samhällsservicen eller tekniska infrastrukturen inte finns utbyggd, eller planeras att byggas ut. I samspelet mellan kommun och den privata marknaden utgör översiktsplanen och de tillhörande dokumenten uttryck för den kommunala viljeinriktningen.



Fortsatt arbete samlas i en genomförandeplan

Översiktsplanen pekar ut i vilka riktningar utbyggnaden ska ske men prioriterar inte i vilken ordning det ska ske. Prioriteringarna behöver tas med hänsyn till många olika faktorer. Därför samlas fortsatt arbete i en kommuntäckande genomförandeplan som pekar ut en rad strategiska styrdokument som behöver tas fram eller revideras för att klargöra hur prioriteringarna kan se ut. I Genomförandeplanen görs en grov prioritering och dokumentet uppdateras årligen. Mer detaljerade prioriteringar avseende planering och exploatering görs i kommunplan, budget och verksamhetsplaner. Utöver de strategiska dokumenten pekas ett antal geografiskt strategiska områden ut. Det är områden som kräver fördjupade utredningar utifrån platsens specifika förutsättningar för att få en helhetssyn över hur platsen ska utvecklas i linje med de övergripande målen.



Uppföljning av översiktsplanen

Översiktsplanen ska vara aktuell

I och med att samhället förändras behöver översiktsplanen revideras med jämna mellanrum för att hållas aktuell. Enligt plan- och bygglagen ska kommunens översiktsplan vara aktuell för att kunna vägleda i bygglov, tillstånd enligt miljöbalken och frågor som berör byggande, användning av mark och vatten, samt hushållning med naturresurser. Detta är viktigt även för att den regionala och statliga planeringen ska kunna väga in kommunens ställningstaganden, exempelvis vid planering av ny infrastruktur. I översiktsplanen har också kommunens möjlighet att ta ställning till regionala och statliga intressen.

Översiktsplanen som juridiskt dokument

Översiktsplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. Däremot kan den påverka utfall vid prövningar av frågor rörande mark- och vattenanvändning i kommunen. Därför krävs att översiktsplanen är aktuell.

Aktualitetsprövning av översiktsplanen

Kommunfullmäktige ska under varje mandatperiod besluta om översiktsplanen är aktuell eller behöver revideras helt eller delvis. Det är översiktsplanen i dess helhet som ska bedömas, inklusive fördjupningar och tillägg.

Rullande översiktsplanering

För att ha en aktuell översiktsplan krävs att kommunen ständigt arbetar med översiktlig planering. Att arbeta fram en kommunövergripande översiktsplan från grunden är ett väldigt omfattande arbete. Med en stadig grund att stå på, kompetens att tillvarata, relevanta underlag och ett uppbyggt samarbete mellan kommunala förvaltningar och bolag, blir arbetet inte lika omfattande.

Genom att arbeta med ett rullande översiktsplanarbete förblir kompetensen hög och kraftiga omtag av översiktsplanen undviks. Arbetssätt behöver tas fram för att på ett strukturerat sätt kontinuerligt hålla översiktsplanen uppdaterad. En del av detta är framtagande av en genomförandeplan.

Det är viktigt att strategiska dokument inom kommunen, kopplade till mark- och vattenanvändningen, samverkar med översiktsplanen, exempelvis bostadsförsörjningsprogrammet. Det gör kommunens inriktning tydligare och tillämpningen av kommunala styrdokument blir enklare, men kräver en aktuell översiktsplan.

Ordlista

Biogas = Biogas bildas när organiskt material bryts ner av mikroorganismer i syrefri miljö, så kallad anaerob rötning. Biogas används bland annat för uppvärmning, elproduktion och som drivmedel för fordon.

Biologisk mångfald = Ett uttryck för hur många arter eller hur många livsmiljöer, biotoper, det finns inom ett begränsat ekosystem.

Biotopskyddsområde = Mindre mark- eller vattenområde som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärt kan förklaras som biotopskyddsområde (7 kap 11 § miljöbalken). Endast områden upp till 5 ha kan omfattas av biotopskydd. Skogsvårdsstyrelsen och kommunen är beslutsmyndighet vad gäller biotopskydd av särskilt skyddsvärda miljöer i skogsmark. I jordbruksmark omfattas vissa typer av småbiotoper av ett generellt biotopskydd, nämligen alléer, källor med omgivande våtmark, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker, stenmurar och åkerholmar.

Buller = Önskat ljud, ofta kallat buller, finns riktvärden som inte får överskridas vid planering och byggnation. Ljud mäts i dB(A). Maximal ljudnivå är det högsta nivå på buller som kan accepteras under en viss tidsperiod. Ekvivalent ljudnivå är en genomsnittlig ljudnivå under en tidsperiod.

Bygglov = Skriftligt tillstånd från kommunen att genomföra en byggnadsåtgärd som enligt Plan- och bygglagen, PBL, kräver lov. Ett bygglov ska följa detaljplanen eller områdesbestämmelserna på platsen

Byggnadsminne = Det starkaste skyddet en byggnad eller anläggning i Sverige kan ha. Objektet ska vara av nationellt intresse. Byggnader, parker, trädgårdar eller andra anläggningar av kulturhistoriskt värde går under lagen. Objekt som i Sverige är byggnadsminnesmärkta skyddas enligt kulturminneslagen (KML) och förordningen om statliga byggnadsminnen. Beslut om byggnadsminnen meddelas av Länsstyrelsen i respektive län.

Cykelfartsgator = Gata anpassad utifrån cyklister. Bilar får köra på gatan men på cyklisternas villkor

Cykelfält = Ett körfält på gatan för cyklister

Dagvatten = Regn- och smältvatten från t.ex. tak, gator och parkeringar.

Detaljplan = Kommunernas planläggning av mark och vatten i detalj. Detaljplaneringsprocessen regleras av Plan- och bygglagen (PBL).

Djurskyddsområde = Ett område som avsätts för att skydda sällsynta eller störningskänsliga djurarter (7 kap

12 § miljöbalken). Inom dessa områden kan rätten till jakt, fiske eller allmänhetens, inklusive markägarens, rätt att uppehålla sig inom området begränsas, men i övrigt råder inga begränsningar av rätten att bruka mark eller vatten. Beslutet innebär en inskränkning i allemansrätten men är ett svagare skydd än exempelvis naturreservat eftersom pågående markanvändning får fortskrida (utom vid tiden för besöksförbud). Djurskyddsområden ligger främst vid kusten och har tillkommit för att freda häckande sjöfågel eller säl.

Ekosystemtjänster = Alla de produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Begreppet och tankesättet används för att synliggöra de värden som naturen ger oss människor, och för att visa hur beroende vi är av att naturens ekosystem fungerar.

Expressbuss = Långväga busstrafik

Externhandel = Handel som är lokaliserad utanför etablerade centrum av tätorter och bostadsområden. Handeln består bl.a. av volymhandel och sällanköpsvaror.

Fjärrkyla = Fjärrkyla, storskaligt system för kylning som fungerar enligt samma princip som fjärrvärme.

Fjärrvärme = Storskalig metod för produktion och distribution av värme. Värmen produceras i en central produktionsanläggning och fördelas genom ett rörsystem till konsumenterna, flerbostadshus, lokaler eller småhus, där den används för uppvärmning genom radiatorer och/eller för tappvarmvattenproduktion.

Fornlämning = Lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna.*

Förhandsbesked = Den som planerar att utföra en bygglovspliktig åtgärd kan ansöka om ett förhandsbesked innan ansökan om bygglov görs. Ett förhandsbesked anger om en viss åtgärd kan tillåtas på en viss plats eller inte.

Förnybar energi = Energi som kommer från en energikälla som hela tiden förnyas sig och därför inte kommer att ta slut inom en överskådlig tid. Sol-, vind-, vatten-, bio- och geotermisk energi räknas som förnybara energislag.

Genhetskvot = Den faktiska sträckan mellan två punkter dividerat med fågelvägen längd

Genomfartstrafik = Trafik utan målpunkt inom ett definierat område

Gestaltning = Samordning av olika aspekter och egenskaper till en funktionell och visuell helhet.

Godsbangård = Hanterar olika typer av godsvagnar. På godsbangården kan man både lasta och lossa godsvagnar och rangera dem

Grundvatten = Vatten som fyller hålrummen i berg och jord och som nedåt begränsas av ett ogenomträngligt lager. Det vatten som under en viss nivå utfyller hålrum, porer och öppna sprickor i jordlagren och i berggrunden.

Grön kil = Sammanhängande grönområde som löper in mot staden från omgivningarna utanför. Fungerar bl. a. som spridningsväg för växter och djur från det omgivande landskapet och bidrar till att ventilera orten eller staden med frisk luft.

Grön länk = Samband mellan olika grön- och vattenområden. Utgör del av grönstruktur.

Grönstruktur = Ett samlande begrepp för alla gröna områden i orten så som parker, skogar, ängar och rekreationsområden.

Hållbar utveckling = Utveckling där man tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Tre olika delar av hållbarhet brukar lyftas fram ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Influensområde = Ett område inom vilket det kan finnas olika åtgärder som riskerar att påtagligt försvåra utnyttjandet av en anläggning

Infrastruktur = Vägar, järnväg, fiber (bredband), elnät, vatten- och avloppledningsnät är exempel på fysisk infrastruktur.

Karaktärsområden = bedömning av odlingslandskap, bebyggelse- och vägstrukturer med tydliga historiska spår som föreslås ska skyddas och värnas.

Kollektivtrafik = Passagerartrafik som är tillgänglig för allmänheten med tåg eller buss.

Kommersiell service = tillgång till handel och tjänster som inte är offentligt finansierade, tex dagligvaruhandel, frisörer, klädaffärer, banker, restauranger etc.

Kommunallagen (1991:900) = Lag som reglerar kommunernas och landstingens organisation och ansvarsområden.

Kulturhistorisk bebyggelse = bebyggelseområde med värden som är särskilt betydelsefulla att bevara och skydda.

Kulturmiljö = Med kulturmiljö avses i allmänhet den miljö som formats av människan med byggnader och mark som berättar om vår historia och där det finns värden som är särskilt betydelsefulla att bevara och skydda.

Kulturminneslagen (KML 1988:950) = Lag om kulturminnen m.m. reglerar fasta fornlämningar, fornfynd, kyrkliga kulturminnen liksom vissa kulturföremål och värdefulla byggnader. Länsstyrelsen är myndighetsutövare.*

Lokaliseringsstudie = Undersökning om alternativ för var ett projekt ska lokaliseras.

Lucktomt = En obebyggd tomt bland flera bebyggda. Långsiktigt skydd = Säkerställande/bevarande av grönområde genom formellt, lagligt skydd, exempelvis genom naturreservatsbildning.

Miljöbalken (MB) = Lagsamling som trädde i kraft 1999 och ersatte femton tidigare lagar, däribland naturresurslagen. Den bestämmer bl.a. tillämpningsområde, övergripande regler och bestämmelser, regler för miljö- och naturvård, olika former av verksamheter samt hur prövning av olika ärenden och tillstånd ska gå till.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) = En MKB används för att få en helhetssyn av den miljöpåverkan som en planerad verksamhet kan medföra. Miljökonsekvensbeskrivning krävs för alla verksamheter som påverkar miljön.

Miljökvalitetsnorm (MKN) = Föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, utfärdade av regeringen efter beslut inom EU, för att skydda hälsa eller miljö.

Natura 2000 = EU:s nätverk av skyddade områden (7 kap 28 § miljöbalken). Omfattar värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv. Länsstyrelserna ansvarar för att ta fram förslag på nya Natura 2000-områden.

Naturgas = Naturgas är en blandning av gaser, främst lätta kolväten såsom metan, som finns i fickor i jordskorpan. Naturgas utvinns ur separata gasfyndigheter, eller i samband med oljeutvinning.

Naturminne = Ett särpräglad naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt (7 kap 10 § miljöbalken). Naturminnesförklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme. Områden som kan naturminnesförklaras måste vara mindre än 1 ha. Oftast rör det sig om botaniska minnesmärken som gamla träd eller sällsynta växtplatser för ovanliga arter.

Naturreservat = Mark- eller vattenområde som, med stöd av Miljöbalken 7 kap, skyddas efter beslut av länsstyrelsen eller kommunen i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Naturvårdsavtal = Civilrättsligt avtal som kan tecknas mellan en fastighetsägare och staten eller kommunen i syfte att skydda områden med höga naturvärden eller sociala värden. I avtalet kommer man överens om en viss ekonomisk ersättning för fastighetsägaren mot att denne avstår från till exempel skogsbruk. Ett naturvårdsavtal kan löpa över som längst 50 år

Offentlig service = benämns också samhällsservice. Offentligt finansierad verksamhet såsom förskolor, skolor, hälsocentraler, tandvård, hemtjänst, vård- och omsorgsboenden, kollektivtrafik etc.

Primärenergifaktor = Primärenergifaktorn är ett mått på hur effektivt energi från naturresurser, som trä, sol, vatten, vind, kol och olja, används innan energin når användaren, till exempel i form av el till en glödlampa.

Personbangård = Hanterar personvagnar och här kan även visst underhåll och städning av vagnarna ske
Personekvivalent = Föroreningsbelastning som används vid dimensionering av enskilda avlopp och motsvarar den mängd som en person avger schablonmässigt på ett dygn.

Plan- och Bygglagen (PBL 2010:100) = Reglerar planläggning av mark, vatten och byggande. PBL innehåller bland annat bestämmelser för översiktsplaner, detaljplaner, bygglov och bygganmälan.

Recipient = En sjö, ett vattendrag eller kustvatten i havet som tar emot smutsigt vatten från en verksamhet.

Regionala noder = Korspunkt där olika större infrastrukturer möts.

Restidskvot = Total restid med cykel eller buss dividerat med restid med bil mellan två punkter

Riksintresse = Riksintresse i Sverige är mark- eller vattenområden som långsiktigt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada det värde som konstituerat riksintresset. Riksintressen skyddas enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap i miljöbalken.

Sammanhållen bebyggelse = Är bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark (9 kap 7 § PBL)

Serviceort = En ort med god samhälls- och kommersiell service som kommunen bedömer utvecklingsbar inför framtiden. Ortens serviceutbud vänder sig till både ortens invånare och bygden runt om. Orten har eller kan ges god kollektivtrafikförsörjning.

Solceller = En solcell är en liten skiva av ett halvledar-material som har förmåga att avge en elektrisk ström när den utsätts för ljus.

Spillvatten (ofta benämnt avloppsvatten) = Beteckningen på vatten som kommer från diskhoar, toaletter, duschar och olika processer i industrin.
Stationsnära lägen = Markområden i närheten av järnvägsstation.

Strandskydd = Strandskyddet regleras i Miljöbalken 7 kap och omfattar land- och vattenområdet intill 100 - 300 m från strandlinjen vid medelvattenföring. Inom strandskyddsområde är det förbjudet att uppföra nya byggnader eller att vidta andra åtgärder som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda området eller som väsentligt skadar växt- och djurlivet.

Vattendirektivet = Ramdirektivet för vatten (Europa-parlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område) kallas ofta för Vattendirektivet eller Ramdirektivet. Syftet med direktivet är att skapa en helhetssyn på Europas och de enskilda ländernas vattenresurser och att få en enhetlig, sammanhållen och övergripande lagstiftning för vatten.

Vattenskyddsområden = Ett vattenskyddsområde är i Sverige ett av länsstyrelse eller kommun inrättat geografiskt område till skydd för en vattenförekomst med betydelse för vattentäkt, antingen för en existerande vattentäkt eller möjlig framtida vattentäkt.

Vattentäkt = Med vattentäkt avses bortledande av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning, värmeutvinning eller bevattning. (MB 11:5)

Verksamhetsområde för vatten och avlopp (VA-område) = Område inom vilket det finns kommunalt vatten och avlopp.

Vindkraftverk = Vindkraftverk är en maskinkonstruktion som omvandlar kinetisk energi ur vinden till elektricitet.

Ytvatten = Sjöar, vattendrag och hav. Motsatsen till ytvatten är då grundvatten.

Åtgärdsvalsstudie = Metod som används i tidigt planeringsskede och ska leda till transportlösningar som ger större effekt tillsammans+

Översiktsplan (ÖP) = Plan som visar den översiktliga mark- och vattenanvändningen inom en kommun. Ska enligt lag finnas i varje kommun och ska aktualitetsprövas under varje mandatperiod. Översiktsplanen är vägledande för fortsatt planering och lovgivning, men översiktsplanen är inte juridiskt bindande.

Gävle kommun
80184 Gävle
www.gavle.se

